

รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)

เสนอต่อ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

มหาวิทยาลัยมหิดล

บริษัท ยูไนเท็ด แอนนาลิสต์ แอนด์
เอนจิเนียริ่ง คอนซัลแตนท์ จำกัด

กันยายน ๒๕๖๕

คำอธิบายอักษรย่อ

ภาษาไทย

กทว.	กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กพท.	กองยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่
กพย.	คณะกรรมการเพื่อการพัฒนายั่งยืน
กพร.	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
กพศ.	คณะกรรมการนโยบายการพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษ
กยศ.	กองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา
กสย.	คณะกรรมการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
คทช.	คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ
จปฐ.	ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน
ปสย.	กองประสานการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
มผช.	มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
มอก.เอส	มาตรฐานอุตสาหกรรมเอส
ศอ.บต.	ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
สภท.	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
สคทช.	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ
สนทช.	สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
สผ.	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สมอ.	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
สศช.	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
อบจ.	องค์การบริหารส่วนจังหวัด
อบต.	องค์การบริหารส่วนตำบล
อปท.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
อสม.	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

คำอธิบายอักษรย่อ (ต่อ)

ภาษาอังกฤษ

3Cs	Connectivity, Competitiveness, Community
3R	Reduce-Reuse-Recycle
ACMECS	Ayeyarwady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy
AFP	Area – Function – Participation
AHP	Analytic Hierarchy Process
AI&IT	Artificial Intelligence and Information Technology
AIC	Appreciation – Influence – Control
ANOVA	Analysis of Variance
BAU	Business-as-Usual
BCG	Bio – Circular – Green Economy
BIMST – EC	Bangladesh, India, Myanmar, Sri Lanka, Thailand Economic Cooperation
BOI	Board of Investment of Thailand
CDFs	Critical Decision Factors
CDM	Clean Development Mechanism
CR	Consistency Ratio
CV	Consistency Vector
CWEC	Central - Western Economic Corridor
EEC	Eastern Economic Corridor
EHIA	Environmental and Health Impact Assessment
EHIA	Environmental Health Impact Assessment
EIA	Environmental Impact Assessment
EPD	Environment Protection Department
EWEC	East West Economic Corridor

คำอธิบายอักษรย่อ (ต่อ)

FAQ	Frequently Asked Question
FSC	Future Search Conference
GIS	Geographic Information System
GMS	Greater Mekong Subregion
GPP	Gross Provincial Products
HACAPP	Hazard Analysis and Critical Point System
HIA	Health Impact Assessment
IEE	Initial Environmental Examination
IMT – GT	Indonesia – Malaysia - Thailand Growth Triangle
KSF	Key Success Factors
LMS	Learning Management System
MCA	Multi Criteria Analysis
MCDA	Multi-Criteria Decision Analysis
MOU	Memorandum of Understanding
NEC	Northern Economic Corridor
NeEC	Northeastern Economic Corridor
NGOs	Non – Governmental Organizations
NSEC	The North South Economic Corridor
OSS	One Stop Service
OTOP	One Tambon One Product
PAR	Participatory Action Research
PDPA	Personal Data Protection Act
PERS	Prior Environmental Review System
PESTEL	Political, Economic, Social, Technological, Environmental, Legal Factor

คำอธิบายอักษรย่อ (ต่อ)

PPP	Policy Programme Plan
RDF	Refuse Derived Fuel
SDGs	Sustainable Development Goals
SEA	Strategic Environmental Assessment
SEC	Southern Economic Corridor
SEZ	Special Economic Zone
SIA	Social Impact Assessment
SMEs	Small and Medium Enterprises
SOAR	Strengths, Opportunities, Aspirations, Results
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
TOR	Term of Reference
TOWS	Threats, Opportunities, Weaknesses, Strengths
UAE	United Analyst and Engineering Consultant
UN	United Nations
WSV	Weight Sum Vector

สารบัญ

	หน้า
คำอธิบายอักษรย่อ	คำอธิบายอักษรย่อ-๑
สารบัญ	สารบัญ-๑
สารบัญรูป	สารบัญ-๔
สารบัญตาราง	สารบัญ-๗
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ หลักการและเหตุผล	๑-๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๑-๑
๑.๓ เป้าหมาย	๑-๒
๑.๔ พื้นที่ดำเนินการ	๑-๓
๑.๕ ขอบเขตการดำเนินการ	๑-๓
๑.๖ แนวคิดการดำเนินงาน	๑-๕
๑.๗ ระยะเวลาในการดำเนินการ	๑-๗
๑.๘ ผลผลิตจากการดำเนินการ	๑-๗
๑.๙ บุคลากรที่ปรึกษาโครงการฯ	๑-๘
บทที่ ๒ การทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย	
๒.๑ การทบทวนผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย	๒-๑
๒.๒ การประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย	๒-๑๖
บทที่ ๓ การจัดทำ SEA ในพื้นที่นำร่อง	
๓.๑ ความเป็นมา	๓-๑
๓.๒ กรอบการดำเนินงาน	๓-๓
๓.๓ ขั้นตอนการจัดทำ SEA ในพื้นที่นำร่อง	๓-๗
๓.๔ กระบวนการมีส่วนร่วม	๓-๗๙
๓.๕ ปัญหา ความท้าทาย และข้อเสนอแนะ	๓-๑๑๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ การจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่	
๔.๑ การทบทวนและประเมินผลการใช้ SEA สำหรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ ในบริบทของต่างประเทศ	๔-๒
๔.๒ ผลการระดมความคิดเห็นและแนวทางการปรับปรุงร่างคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่	๔-๑๒
๔.๓ สรุปสาระสำคัญของคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่	๔-๑๙
๔.๔ การจัดฝึกอบรมเชิงวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผน เชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ	๔-๒๐
บทที่ ๕ การพัฒนาเว็บไซต์	
๕.๑ การออกแบบ และพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลสำคัญ	๕-๑
๕.๒ การดำเนินการปรับปรุงเว็บไซต์	๕-๒๔
๕.๓ การติดตั้งเว็บไซต์ SEA ของ สศช.	๕-๓๑
บทที่ ๖ การจัดสัมมนาและการจัดทำวิทัศน์	
๖.๑ การจัดสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ	๖-๑
๖.๒ การจัดทำวิทัศน์	๖-๑๒
บทที่ ๗ การอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของการจัดทำ SEA	
๗.๑ ภาพรวมของการจัดฝึกอบรม	๗-๑
๗.๒ รูปแบบและวิธีการจัดฝึกอบรม	๗-๒
๗.๓ ผลการจัดฝึกอบรมและการประเมินผล	๗-๘
๗.๔ การถอดบทเรียนการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วม	๗-๒๔
๗.๕ ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดฝึกอบรมในอนาคต	๗-๒๖

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ ๘ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๘.๑ บทสรุป

๘-๑

๘.๒ ข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

๘-๑๔

บุคลากรที่ปรึกษาโครงการฯ

บุคลากร-๑

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก การทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ข การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นในพื้นที่นำร่อง

ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ค การจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

ภาคผนวก ค

ภาคผนวก ง การสัมมนาเชิงวิชาการ

ภาคผนวก ง

ภาคผนวก จ การฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วม

ภาคผนวก จ

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ ๑-๑	แนวคิดการดำเนินการของที่ปรึกษาโครงการฯ
รูปที่ ๓-๑	พื้นที่ศึกษาของโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒
รูปที่ ๓-๒	กรอบการดำเนินการและวิธีจัดทำ SEA ของโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒
รูปที่ ๓-๓	สินค้าส่งออกผ่านบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว (อัตราเพิ่มสินค้าส่งออก ร้อยละ ๗.๐)
รูปที่ ๓-๔	มูลค่าโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก สกท. และเริ่มดำเนินการแล้ว ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕ (เงินลงทุนสะสม)
รูปที่ ๓-๕	มูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจในจังหวัดสระแก้ว ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๒
รูปที่ ๓-๖	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำแนกตามแหล่งรายได้ของลูกจ้าง ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔
รูปที่ ๓-๗	การพัฒนาศักยภาพแรงงานโดยสำนักพัฒนาฝีมือแรงงานสระแก้ว
รูปที่ ๓-๘	ร้อยละสถานภาพการทำงานของประชาชนในพื้นที่ศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒
รูปที่ ๓-๙	ร้อยละของผู้มีงานทำในจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามระดับการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๖๒
รูปที่ ๓-๑๐	จำนวนครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. จังหวัดสระแก้ว
รูปที่ ๓-๑๑	จำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวในจังหวัดสระแก้ว
รูปที่ ๓-๑๒	จำนวนกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในจังหวัดสระแก้ว
รูปที่ ๓-๑๓	ร้อยละปริมาณขยะชุมชนที่จัดการอย่างถูกต้อง
รูปที่ ๓-๑๔	ระบบการคมนาคมในจังหวัดสระแก้ว/ SEZ สระแก้วเชื่อมโยงด่านชายแดน
รูปที่ ๓-๑๕	วิสาหกิจชุมชนและอุตสาหกรรมขนาดย่อม - ขนาดกลาง ในเขต SEZ สระแก้ว
รูปที่ ๓-๑๖	พื้นที่เหมาะสมต่อการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว
รูปที่ ๓-๑๗	การพัฒนาเพื่อก่อสร้างศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าในพื้นที่ SEZ สระแก้ว

สารบัญรูป (ต่อ)

		หน้า
รูปที่ ๓-๑๘	การพัฒนาศักยภาพแรงงานในพื้นที่ โดยการพัฒนาหลักสูตรในสถาบันการศึกษา และการตั้งศูนย์ฝึกอบรมเพิ่มเติม* ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	๓-๓๗
รูปที่ ๓-๑๙	ประเด็นยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	๓-๖๒
รูปที่ ๔-๑	ค่าเฉลี่ยการประเมินองค์ความรู้ด้าน SEA เชิงพื้นที่ ก่อนและหลังการอบรม	๔-๒๕
รูปที่ ๕-๑	ตัวอย่างหน้าจอรองรับการใช้งานได้กับหลายอุปกรณ์ (Application และ Responsive)	๕-๒
รูปที่ ๕-๒	ช่องทางการสื่อสารสาธารณะต่าง ๆ	๕-๓
รูปที่ ๕-๓	ตัวอย่าง Link จาก https://www.nesdc.go.th เพื่อเข้าสู่เว็บไซต์ SEA	๕-๔
รูปที่ ๕-๔	ตัวอย่าง Link จาก http://www.sea.nesdc.go.th เพื่อเข้าสู่เว็บไซต์ SEA	๕-๔
รูปที่ ๕-๕	ตัวอย่างพัฒนารูปแบบการสื่อสารสองทาง (Interactive) บนเว็บไซต์ SEA	๕-๖
รูปที่ ๕-๖	หลักการทำงานของ Chatbot	๕-๗
รูปที่ ๕-๗	การจัดการคำถามตอบของ Chatbot	๕-๗
รูปที่ ๕-๘	ตัวอย่างระบบฐานข้อมูลโครงการขับเคลื่อนการประเมิน SEA ในรูปแบบการแสดงผลแต่ละเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่สามารถเปิดให้ประชาชนสามารถเข้ามาสื่อสารได้	๕-๘
รูปที่ ๕-๙.๑	การออกแบบระบบฐานข้อมูลโครงการขับเคลื่อน SEA	๕-๒๕
รูปที่ ๕-๙.๒	การออกแบบหัวข้อรายงานการศึกษา	๕-๒๖
รูปที่ ๕-๙.๓	การออกแบบหัวข้อการดำเนินงาน	๕-๒๗
รูปที่ ๕-๙.๔	การออกแบบหัวข้อกลไกการขับเคลื่อน	๕-๒๘
รูปที่ ๕-๙.๕	การออกแบบหัวข้อการขับเคลื่อน	๕-๒๙
รูปที่ ๕-๙.๖	การออกแบบหัวข้อคำถามที่พบบ่อย	๕-๓๐
รูปที่ ๕-๙.๗	การออกแบบหัวข้อติดต่อเรา	๕-๓๐
รูปที่ ๗-๑	Stakeholder Quadrant เพื่อจัดกลุ่มการจัดการผู้มีส่วนได้เสีย	๗-๑๒
รูปที่ ๗-๒	ตำแหน่งพิกัดของปัญหาและความคาดหวังภายในพื้นที่ศึกษา	๗-๑๒

สารบัญรูป (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ ๗-๓	แนวทางการแก้ปัญหาตามประเด็นยุทธศาสตร์
รูปที่ ๗-๔	แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหของทางเลือกการพัฒนา
รูปที่ ๗-๕	การวิเคราะห์ภาพอนาคตของทางเลือกการพัฒนา
รูปที่ ๗-๖	การทบทวน/ บูรณาการแผนกับ SEA
รูปที่ ๗-๗	การบ่งชี้พิกัดของผู้มีส่วนได้เสีย
รูปที่ ๗-๘	การระบุผู้มีส่วนได้เสียกับบทบาทที่เพิ่มขึ้นบน Stakeholder Quadrant
รูปที่ ๗-๙	การวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียด้วย Pyramid of Stakeholder
รูปที่ ๗-๑๐	Impacted by Change diagram
รูปที่ ๗-๑๑	ข้อมูลประสบการณ์ ความรู้ และความคาดหวังจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย
รูปที่ ๗-๑๒	การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน มิติด้านสิ่งแวดล้อม
รูปที่ ๗-๑๓	การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน มิติด้านเศรษฐกิจ
รูปที่ ๗-๑๔	การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน มิติด้านสังคม
รูปที่ ๗-๑๕	ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมด้านเนื้อหาความรู้
รูปที่ ๗-๑๖	ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมด้านการจัดงาน

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ ๒-๑	สรุปสาระสำคัญและรายละเอียดของวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ SEA	๒-๒
ตารางที่ ๒-๒	สรุปโครงการที่ใช้แนวทางประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)	๒-๕
ตารางที่ ๒-๓	รายละเอียดและวิธีการประเมินความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของสาธารณชนรูปแบบที่ ๑ (ผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับ SEA เป็นผู้เข้าร่วมประเมิน)	๒-๑๖
ตารางที่ ๒-๔	รายละเอียดและวิธีการประเมินความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของสาธารณชนรูปแบบที่ ๒ (หน่วยงานเจ้าของแผนเป็นผู้เข้าร่วมประเมิน)	๒-๑๙
ตารางที่ ๒-๕	บัญชีรายการควบคุมคุณภาพของการจัดทำ SEA	๒-๒๒
ตารางที่ ๒-๖	ผลสรุปที่ได้จากการใช้บัญชีรายการควบคุมคุณภาพของการจัดทำ SEA สำหรับการตรวจสอบ ๗ โครงการศึกษา SEA	๒-๒๗
ตารางที่ ๒-๗	ข้อสังเกตเนื้อหาของร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ... โดยที่ปรึกษาโครงการฯ	๒-๓๔
ตารางที่ ๓-๑	ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และตัวชี้วัด	๓-๙
ตารางที่ ๓-๒	การกำหนดตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	๓-๑๐
ตารางที่ ๓-๓	มูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลและมูลค่าเงินลงทุนสะสมของโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจาก สกท.	๓-๑๓
ตารางที่ ๓-๔	สัดส่วนมูลค่าเงินลงทุนสะสมของโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจาก สกท. และเริ่มดำเนินการแล้ว ต่อมูลค่าคำขอรับการลงทุนสะสมจาก สกท.	๓-๑๓
ตารางที่ ๓-๕	มูลค่าผลผลิตของสมุนไพรในจังหวัดสระแก้ว ใน พ.ศ. ๒๕๖๓	๓-๑๕
ตารางที่ ๓-๖	น้ำหนักด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม	๓-๓๙
ตารางที่ ๓-๗	น้ำหนักตัวชี้วัดภายใต้ด้านเศรษฐกิจ	๓-๔๐
ตารางที่ ๓-๘	ค่าน้ำหนักปัจจัยหลักและตัวชี้วัด จากการระดมความคิดเห็นนักวิชาการ และที่ปรึกษาโครงการฯ	๓-๔๑
ตารางที่ ๓-๙	เกณฑ์การประเมินตัวชี้วัด ด้านเศรษฐกิจ	๓-๔๒
ตารางที่ ๓-๑๐	ผลประเมินทางเลือกการพัฒนาที่เป็นไปได้ด้านเศรษฐกิจ	๓-๔๓
ตารางที่ ๓-๑๑	การประเมินผลรวมของมิติทั้ง ๓ ด้าน (เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม)	๓-๔๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ ๓-๑๒	ค่าน้ำหนักปัจจัยหลักจากกระบวนการมีส่วนร่วม	๓-๔๔
ตารางที่ ๓-๑๓	ค่าน้ำหนักปัจจัยหลัก และตัวชี้วัด (ปัจจัยรอง) จากกระบวนการมีส่วนร่วม	๓-๔๔
ตารางที่ ๓-๑๔	สรุปคะแนนการประเมินผลทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมของแต่ละกลุ่มจากการประชุมกลุ่มย่อยฯ	๓-๔๖
ตารางที่ ๓-๑๕	ผลการประเมินทางเลือกการพัฒนาจากการประชุมผู้มีส่วนได้เสียและนักวิชาการที่ปรึกษาโครงการฯ	๓-๔๗
ตารางที่ ๓-๑๖	มาตรการเพื่อความยั่งยืนที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยฯ	๓-๕๐
ตารางที่ ๓-๑๗	โครงการและกิจกรรมที่เสนอสอดคล้องกับกลยุทธ์ประเด็นการพัฒนาที่ ๑	๓-๖๕
ตารางที่ ๓-๑๘	โครงการและกิจกรรมที่เสนอสอดคล้องกับกลยุทธ์ประเด็นการพัฒนาที่ ๒	๓-๗๐
ตารางที่ ๓-๑๙	โครงการและกิจกรรมที่เสนอสอดคล้องกับกลยุทธ์ประเด็นการพัฒนาที่ ๓	๓-๗๒
ตารางที่ ๓-๒๐	สรุปผลการพิจารณาข้อดี ประเด็นท้าทายของแต่ละทางเลือกการพัฒนา	๓-๙๕
ตารางที่ ๓-๒๑	สรุปผลการประเมินความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒	๓-๙๙
ตารางที่ ๓-๒๒	สรุปผลการประเมินความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓	๓-๑๐๗
ตารางที่ ๔-๑	องค์ประกอบสำหรับกรอบการทำงาน SEA ในการวางแผนพัฒนาเชิงพื้นที่	๔-๕
ตารางที่ ๔-๒	สรุปผลการประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ	๔-๒๗
ตารางที่ ๕-๑	โครงสร้างและรายละเอียดของระบบข้อมูล	๕-๑๐
ตารางที่ ๖-๑	รายละเอียดของบทวิทัศน์และภาพเคลื่อนไหวจากวิทัศน์ ตอนที่ ๑	๖-๑๔
ตารางที่ ๖-๒	บอร์ดภาพนิ่ง แสดงการเล่าลำดับเรื่องราวของวิทัศน์ ตอนที่ ๒ คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่	๖-๑๙
ตารางที่ ๗-๑	สรุปรายละเอียดขั้นตอนกระบวนการและเครื่องมือที่ใช้ประกอบในการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)	๗-๙
ตารางที่ ๗-๒	ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมด้านเนื้อหาความรู้	๗-๒๒
ตารางที่ ๗-๓	ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมด้านการจัดตั้ง	๗-๒๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ ๘-๑	กิจกรรมตามภารกิจหลักของโครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔	๘-๑
ตารางที่ ๘-๒	ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และตัวชี้วัด	๘-๕
ตารางที่ ๘-๓	ผลการประเมินทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม	๘-๗

บทที่ ๑

บทนำ

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ หลักการและเหตุผล

เนื่องด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อใช้สนับสนุนกระบวนการตัดสินใจในการวางแผน โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล รวมทั้งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔)

นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ให้เป็นที่ยอมรับและถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างเป็นรูปธรรม โดย สศช. ได้ดำเนินการขับเคลื่อน SEA ของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผน การจัดทำแนวทาง SEA รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและผลักดันกลไกการขับเคลื่อน SEA ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดสัมมนา การจัดประชุมเชิงวิชาการ การจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผน และผู้บริหารของหน่วยงานที่จะต้องจัดทำ SEA เพื่อให้มีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของ SEA และสามารถนำ SEA ไปใช้ในกระบวนการวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA Guideline) ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศ

ด้วยเหตุนี้ สศช. ในฐานะผู้รับผิดชอบหลักและดำเนินการขับเคลื่อน SEA ของประเทศ จึงได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยมหิดล และบริษัท ยูไนเต็ด แอนนาไลส์ แอนด์ เอ็นจิเนียริง คอนซัลแตนท์ จำกัด เป็นที่ปรึกษาโครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ โดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตการดำเนินการ ดังนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทยและการฝึกอบรม SEA ในช่วงที่ผ่านมา ตลอดจนวิเคราะห์การดำเนินการจัดทำ SEA ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA Guideline) ของประเทศไทย รวมทั้งศึกษาทบทวนการจัดทำ SEA กับแผนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่นาร่อง อาทิ แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ แผนพัฒนาจังหวัด

๑.๒.๒ เพื่อจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในพื้นที่นำร่อง ต่อจากโครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ที่ได้ดำเนินการไว้จนถึงขั้นตอนการกำหนดขอบเขต (Scoping) ให้แล้วเสร็จกระบวนการของการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และจัดทำรายงาน SEA เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทาง SEA ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๑.๒.๓ เพื่อจัดทำคู่มือ SEA เชิงประยุกต์ ในรายสาขาหรือพื้นที่ เพื่อประกอบการจัดทำ SEA ของหน่วยงานวางแผนที่ถูกกำหนดให้ต้องจัดทำ SEA ให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ ตลอดจนเพื่อฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สามารถนำคู่มือ SEA ไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

๑.๒.๔ เพื่อพัฒนาเว็บไซต์ SEA ของ สศช. ให้มีความสมบูรณ์และมีความเป็นอันจรรยยะ เชื่อมต่อกับช่องทางการสื่อสารสาธารณะอื่น ๆ เช่น Line Facebook YouTube เป็นต้น รวมถึงเพิ่มรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Interactive) เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการจัดทำ SEA ของประเทศ เป็นช่องทางในการสื่อสารสาธารณะ และรองรับกลไกการขับเคลื่อน SEA ภายใต้ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ.

๑.๒.๕ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA และกลไกการขับเคลื่อนงาน SEA ตลอดจนมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดอบรมและสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ และการจัดทำวิดิทัศน์

๑.๒.๖ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อน SEA ของไทยและปรับปรุงแนวทาง SEA ให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการขับเคลื่อน SEA ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๓ เป้าหมาย

๑.๓.๑ ทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทยและการฝึกอบรม SEA ในช่วงที่ผ่านมา ตลอดจนวิเคราะห์การดำเนินการจัดทำ SEA ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA Guideline) ของประเทศไทย รวมทั้งศึกษาทบทวนการจัดทำ SEA กับแผนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่นำร่อง อาทิ แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ แผนพัฒนาจังหวัด

๑.๓.๒ ดำเนินการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในพื้นที่นำร่อง ต่อจากโครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ที่ได้ดำเนินการไว้จนถึงขั้นตอนการกำหนดขอบเขต (Scoping) ให้แล้วเสร็จกระบวนการของการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พร้อมทั้งจัดทำรายงาน SEA (SEA Report) เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงแนวทาง SEA ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยมีภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกระบวนการ จำนวนอย่างน้อย ๒๑๐ คน

๑.๓.๓ จัดทำคู่มือ SEA เชิงประยุกต์ จำนวน ๑ สาขาหรือพื้นที่ เพื่อประกอบการจัดทำ SEA ของหน่วยงานวางแผนที่ถูกกำหนดให้ต้องจัดทำ SEA ให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และการประชุมกลุ่มย่อย จำนวนอย่างน้อย ๔๐ คน ตลอดจนการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สามารถนำคู่มือ SEA ไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม จำนวนอย่างน้อย ๓๐ คน

๑.๓.๔ เว็บไซต์ SEA ของ สศช. ได้รับการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์และมีความเป็นอัจฉริยะ เชื่อมต่อกับช่องทางการสื่อสารสาธารณะอื่น ๆ เช่น Line Facebook YouTube เป็นต้น รวมถึงเพิ่มรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Interactive) เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการจัดทำ SEA ของประเทศ เป็นช่องทางการในการสื่อสารสาธารณะ และรองรับกลไกการขับเคลื่อน SEA ภายใต้ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ.

๑.๓.๕ การอบรมและสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA และกลไกการขับเคลื่อนงาน SEA ตลอดจนมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการจัดทำวิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ และการขับเคลื่อน SEA ของไทย เพื่อใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน SEA

๑.๓.๖ การจัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อน SEA ของไทยและปรับปรุงแนวทาง SEA ให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการขับเคลื่อน SEA ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๔ พื้นที่ดำเนินการ

ดำเนินการทั่วประเทศ

๑.๕ ขอบเขตการดำเนินการ

๑.๕.๑ ทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทยและการฝึกอบรม SEA ในช่วงที่ผ่านมา ตลอดจนวิเคราะห์การดำเนินการจัดทำ SEA ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA Guideline) ของประเทศไทย รวมทั้งการศึกษาทบทวนการจัดทำ SEA กับแผนที่เกี่ยวข้องกันพื้นที่นาร่อง อาทิ แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ แผนพัฒนาจังหวัด

๑.๕.๒ จัดทำ SEA ในพื้นที่นาร่อง ร่วมกับหน่วยงานเจ้าของแผนหรือแผนงาน ต่อจากโครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ โดยดำเนินการต่อจากขั้นตอนการกำหนดขอบเขตให้แล้วเสร็จ ทั้งกระบวนการ SEA ได้แก่ การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน พร้อมทั้งการจัดทำรายงาน SEA (SEA Report) นอกจากนั้น นำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาแนวทาง SEA ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ SEA ในพื้นที่นาร่อง ในรูปแบบออนไลน์ จำนวน ๑ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๖๐ คน และรูปแบบห้องประชุม จำนวน ๒ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๑๕๐ คน รวมผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๒๑๐ คน

๑.๕.๓ จัดทำคู่มือ SEA เชิงประยุกต์ จำนวน ๑ สาขาหรือพื้นที่ เพื่อประกอบการจัดทำ SEA ของหน่วยงานวางแผนที่ถูกกำหนดให้ต้องจัดทำ SEA โดยคู่มืออยู่บนหลักคิดในเชิงวิชาการ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมร่วมกับการปรับกระบวนการ แนวทางที่ได้จากการนำ SEA ไปปฏิบัติจริงในพื้นที่นาร่อง พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยมาใช้ประกอบการยกร่างคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ซึ่งสาระสำคัญของคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ประกอบด้วยเนื้อหาที่สำคัญ

อาทิ ความเป็นมาและความสำคัญ คำจำกัดความของ SEA ขั้นตอนวิธีการของกระบวนการ SEA เทคนิคการจัดทำ SEA การประยุกต์ใช้ SEA รวมทั้งข้อจำกัด หรือข้อควรระวังในการจัดทำ SEA โดยในการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ดังกล่าว กำหนดให้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นในรูปแบบออนไลน์ จำนวน ๑ ครั้ง ผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๕๐ คน และจัดในรูปแบบห้องประชุม จำนวน ๑ ครั้ง ผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๔๐ คน รวมจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๙๐ คน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ในประเด็นที่เกี่ยวกับเนื้อหา องค์ประกอบที่สำคัญ รูปแบบและวิธีการในการจัดทำ SEA รวมทั้งการติดตามและประเมินปัญหาอุปสรรคของการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ รวมถึงการจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA ไปปฏิบัติในรูปแบบห้องประชุมจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๓๐ คน ให้แก่หน่วยงานที่ระบุอยู่ในร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ให้ต้องจัดทำ SEA โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาและความสำคัญของ SEA รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคนิคและขั้นตอนการจัดทำ SEA ให้เหมาะสมกับประเภทแผนหรือแผนงาน เพื่อให้การจัดทำมีประสิทธิภาพสูงสุด

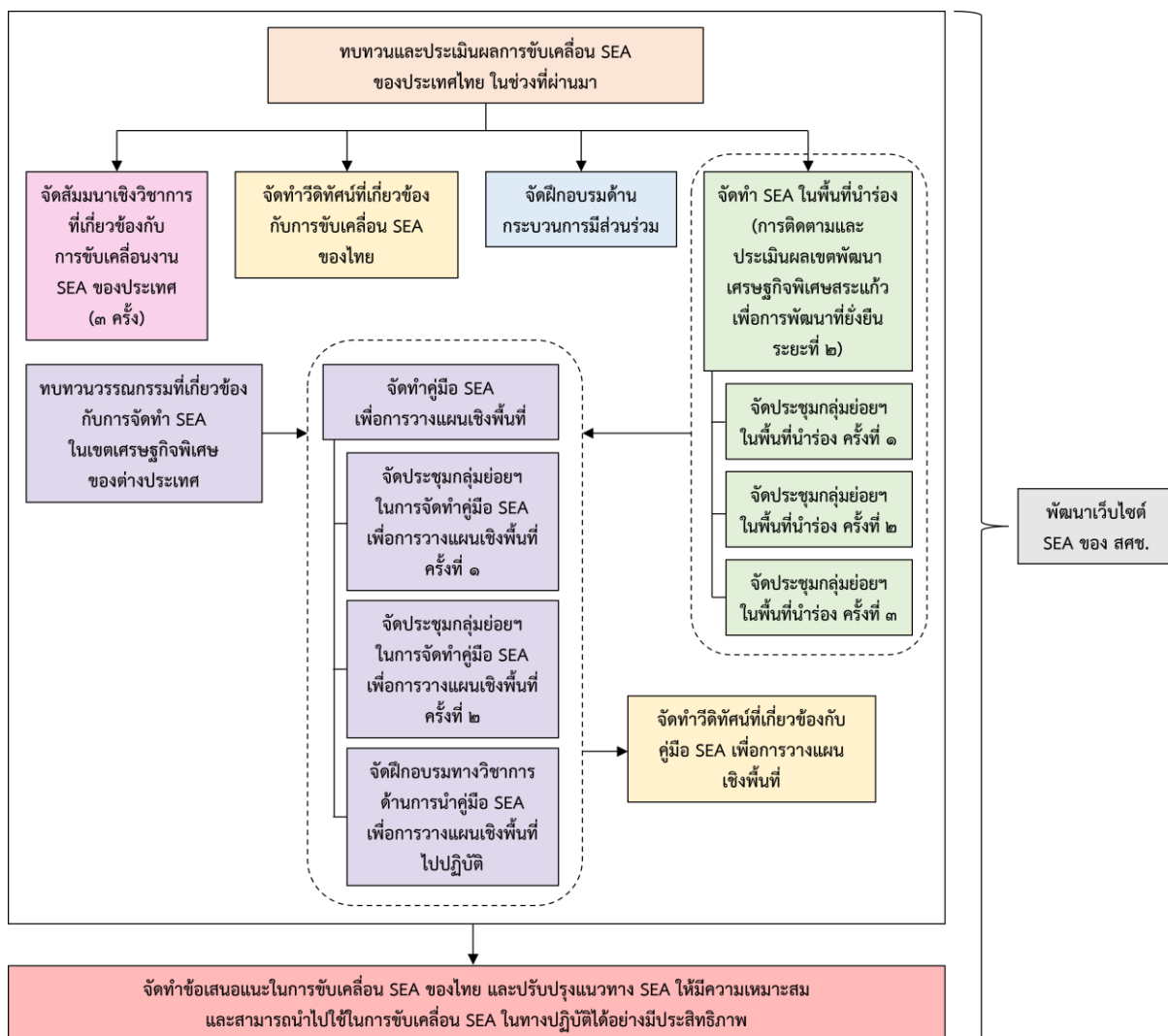
๑.๕.๔ พัฒนาเว็บไซต์ SEA ของ สศช. ให้มีความสมบูรณ์และมีความเป็นอัจฉริยะ เชื่อมต่อกับช่องทางการสื่อสารสาธารณะอื่น ๆ เช่น Line Facebook YouTube เป็นต้น รวมถึงเพิ่มรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Interactive) เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการจัดทำ SEA ของประเทศ เป็นช่องทางในการสื่อสารสาธารณะ และรองรับกลไกการขับเคลื่อน SEA ภายใต้ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. โดยพัฒนาระบบประมวลผลให้มีประสิทธิภาพ และอัปเดตข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน

๑.๕.๕ จัดฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของการจัดทำ SEA ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จำนวนอย่างน้อย ๓๐ คน และสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ในรูปแบบออนไลน์ จำนวน ๒ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมประชุมรวมอย่างน้อย ๑๐๐ คน และในรูปแบบห้องประชุม จำนวน ๑ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๑๐๐ คน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA และกลไกการขับเคลื่อนงาน SEA ตลอดจนมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งดำเนินการจัดทำวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ SEA และการขับเคลื่อน SEA ของไทย จำนวน ๒ ตอน เพื่อใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน SEA

๑.๕.๖ จัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อน SEA ของไทย และปรับปรุงแนวทาง SEA ให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการขับเคลื่อน SEA ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำผลจากการทบทวนการขับเคลื่อน SEA ในต่างประเทศ ตลอดจนการระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ SEA ในพื้นที่นำร่อง การประเมินผลกระทบกระบวนการจัดทำ SEA ต่าง ๆ และการจัดสัมมนาเชิงวิชาการมาวิเคราะห์ ประมวล และจัดทำข้อเสนอแนะการขับเคลื่อน SEA ของไทยและปรับปรุงแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

๑.๖ แนวคิดการดำเนินการ

กำหนดแนวคิดการดำเนินการ (แสดงดังรูปที่ ๑-๑) โดยขั้นตอนแรกของการดำเนินโครงการ คือ การทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา เพื่อความเข้าใจต่อปัจจัยในการขับเคลื่อน SEA ของประเทศ ซึ่งสามารถนำผลที่ได้มาประกอบการวางแผนและพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมและการดำเนินการต่าง ๆ ภายใต้โครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ อาทิ กิจกรรมการจัดสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๑ และ ๒ การจัดทำวิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน SEA ของไทย การจัดฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วม การจัดทำ SEA ในพื้นที่นำร่อง ซึ่งสามารถนำผลที่ได้ดังกล่าวมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อน SEA ของไทย และปรับปรุงแนวทาง SEA ให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการขับเคลื่อน SEA ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปที่ ๑-๑ แนวคิดการดำเนินการของที่ปรึกษาโครงการฯ

โดยการจัดทำ SEA ในพื้นที่นำร่อง เป็นการดำเนินการในขั้นตอนการติดตามและประเมินผลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ระยะที่ ๒ ต่อเนื่องจากโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ ภายใต้โครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ที่ได้ดำเนินการไว้จนถึงขั้นตอนการกำหนดขอบเขต (Scoping) ซึ่งการดำเนินกิจกรรมการติดตามฯ ระยะที่ ๒ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ดำเนินการทบทวนรายงานการกำหนดขอบเขตและเตรียมความพร้อมข้อมูล เพื่อนำมาประกอบการจัดกิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นในพื้นที่นำร่อง ครั้งที่ ๑ เพื่อตรวจสอบข้อมูลในรายงานกำหนดขอบเขตของโครงการในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ว่ายังตอบสนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบันในพื้นที่ศึกษาหรือไม่ พร้อมทั้งพัฒนาทางเลือกการพัฒนา จากนั้นนำทางเลือกการพัฒนาที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑ มาดำเนินการต่อในกิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นในพื้นที่นำร่อง ครั้งที่ ๒ และ ๓ เพื่อประเมินทางเลือกการพัฒนา จัดลำดับทางเลือกการพัฒนา และกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน ขั้นตอนสุดท้ายนำผลที่ได้รับจากการจัดการประชุมกลุ่มย่อยฯ ในพื้นที่นำร่องทั้ง ๓ ครั้ง มาประมวล สังเคราะห์ และวิเคราะห์ เพื่อจัดทำรายงาน SEA วิชาการและฉบับประชาชน นอกจากนี้ บทเรียนที่ได้รับจากการจัดทำ SEA ในพื้นที่นำร่อง ถูกนำมาประมวลเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ อีกด้วย

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ SEA ในเขตเศรษฐกิจพิเศษของต่างประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมข้อมูล สำหรับการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ โดยเริ่มจากการจัดทำร่างคู่มือฯ สำหรับนำมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นในการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ครั้งที่ ๑ จากนั้น นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการจัดการประชุมกลุ่มย่อยฯ ในการจัดทำคู่มือฯ ครั้งที่ ๑ มาปรับปรุงความเหมาะสมและความครบถ้วนของเนื้อหา ก่อนนำร่างคู่มือฯ ที่ผ่านการระดมความคิดเห็น มาใช้ประกอบการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นในการจัดทำคู่มือฯ ครั้งที่ ๒ เพื่อยืนยันการปรับปรุงและการพัฒนาของเนื้อหาร่างคู่มือฯ บนฐานความถูกต้องตามหลักวิชาการ ก่อนนำร่างคู่มือฯ ดังกล่าวมาพัฒนาเป็นคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ เพื่อใช้ในการฝึกอบรมทางวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ เพื่อฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สามารถนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม รวมถึงใช้สำหรับการจัดทำวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ เพื่อใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน SEA

ขั้นตอนที่ ๓ นำผลที่ได้รับทั้งหมดจากการจัดกิจกรรมและการดำเนินการต่าง ๆ ภายใต้โครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ มาวิเคราะห์และสรุปผล เพื่อประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อน SEA ของไทยและการปรับปรุงแนวทาง SEA รวมถึงเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA และกลไกการขับเคลื่อนงาน SEA ผ่านการจัดกิจกรรมการจัดสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๓ ทั้งนี้ ในการดำเนินโครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ได้มีการพัฒนาระบบประมวลผลให้มีประสิทธิภาพและปรับปรุงข้อมูลต่าง ๆ ให้มีลักษณะเป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการปรับปรุงและพัฒนาเว็บไซต์ SEA ของ สศช. ให้มีความสมบูรณ์และมีความเป็นอัจฉริยะ เชื่อมต่อกับช่องทางการสื่อสารสาธารณะอื่น ๆ

รวมถึงเพิ่มรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Interactive) เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการจัดทำ SEA ของประเทศ และเป็นช่องทางในการสื่อสารสาธารณะ สำหรับรองรับกลไกการขับเคลื่อน SEA ภายใต้ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ.

๑.๗ ระยะเวลาในการดำเนินการ

กรอบระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น ๑๘ เดือน ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔ ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

๑.๘ ผลผลิตจากการดำเนินการ

๑.๘.๑ รายงานการทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทยและการฝึกอบรม SEA ในช่วงที่ผ่านมา ตลอดจนวิเคราะห์การดำเนินการจัดทำ SEA ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามแนวทาง SEA ของประเทศไทย รวมทั้งศึกษาการทบทวนการจัดทำ SEA กับแผนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่นาร่อง อาทิ แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ แผนพัฒนาจังหวัด

๑.๘.๒ รายงาน SEA ในพื้นที่นาร่อง ซึ่งได้ดำเนินการต่อเนื่องครบทุกขั้นตอนของกระบวนการ SEA ได้แก่ การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา มาตรการเพื่อความยั่งยืน พร้อมทั้งจัดทำรายงาน SEA (SEA Report) โดยมีภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกระบวนการประชุมกลุ่มย่อย รวมจำนวนอย่างน้อย ๒๑๐ คน รวมทั้งข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

๑.๘.๓ คู่มือ SEA เชิงประยุกต์ จำนวน ๑ สาขาหรือพื้นที่ คือ คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ เพื่อประกอบการจัดทำ SEA ของหน่วยงานวางแผนที่ถูกกำหนดให้ต้องจัดทำ SEA ให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อย รวมจำนวนอย่างน้อย ๙๐ คน และจัดฝึกอบรมทางวิชาการ ด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ จำนวนอย่างน้อย ๓๐ คน

๑.๘.๔ เว็บไซต์และระบบประมวลผล SEA ของ สศช. ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งความรู้ในการจัดทำ SEA ของประเทศ และเป็นช่องทางในการสื่อสารสาธารณะ ในลักษณะสื่อสารสองทาง (Interactive) ตลอดจนวิดิทัศน์นำเสนอคู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เพื่อรองรับกลไกการขับเคลื่อน SEA ภายใต้ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ.

๑.๘.๕ ผลการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของการจัดทำ SEA ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จำนวนอย่างน้อย ๓๐ คน และผลการประชุมสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ จำนวนอย่างน้อย ๒๐๐ คน และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการขับเคลื่อนงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของประเทศ รวมถึงวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ SEA และการขับเคลื่อน SEA ของไทย จำนวน ๒ ตอน เพื่อใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน SEA

๑.๘.๖ ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อน SEA ของไทย และแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) ที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อน SEA ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๙ บุคลากรที่ปรึกษาโครงการฯ (รายละเอียดดังแสดงในบุคลากรที่ปรึกษาโครงการฯ)

บุคลากรทั้งหมดในการดำเนินโครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ประกอบด้วย

๑.๙.๑ กลุ่มบุคลากรหลัก ซึ่งประกอบด้วย

๑) หัวหน้าโครงการ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ในภาพรวมของโครงการให้เป็นไปตามขอบเขตการศึกษา ข้อเสนอโครงการ งบประมาณ และระยะเวลาที่กำหนด

๒) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ รับผิดชอบในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมตามความเชี่ยวชาญ และประสานงานกับหัวหน้าโครงการ เพื่อให้งานสำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยประกอบด้วยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ได้แก่ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเชิงพื้นที่ และด้านการจัดทำระบบข้อมูลและเว็บไซต์ รวมถึงนักวิจัย

๑.๙.๒ กลุ่มบุคลากรสนับสนุนด้านวิชาการ

สนับสนุนประเด็นทางวิชาการที่สอดคล้องกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ด้านสถิติประยุกต์ ด้านนโยบายและสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

๑.๙.๓ กลุ่มบุคลากรสนับสนุนโครงการ

กลุ่มบุคลากรสนับสนุนโครงการ รับผิดชอบในการรวบรวม สืบค้น ประสานงาน และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ เพื่อให้งานสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๒

การทบทวนและประเมินผล
การขับเคลื่อน SEA ของไทย

บทที่ ๒

การทบทวนและประเมินผล การขับเคลื่อน SEA ของไทย

การทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทยและการฝึกอบรม SEA ในช่วงที่ผ่านมา ตลอดจนวิเคราะห์การดำเนินการจัดทำ SEA ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA Guideline) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) ของประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วยการทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย ผ่าน ๔ ภารกิจหลัก ที่ดำเนินการขับเคลื่อนโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ๑) การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA ให้แก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดทำคู่มือ SEA ฉบับประชาชน วิดีทัศน์ และเว็บไซต์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ๒) การพัฒนาแนวทาง SEA ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศ ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ ได้นำแนวทาง SEA ไปใช้แล้ว ๓) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผ่านการจัดฝึกอบรมทางวิชาการให้กับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดทำแผนและผู้บริหารระดับสูง โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA ชำนาญทั้งในและต่างประเทศ และ ๔) การพัฒนากลไกการขับเคลื่อน SEA เพื่อสนับสนุนหน่วยงานเจ้าของแผน โดยมีการจัดทำร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. เพื่อเป็นกรอบและแนวทางให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปปฏิบัติ

๒.๑ การทบทวนผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย

๒.๑.๑ การทบทวนสื่อที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA ให้แก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง (ภารกิจหลักที่ ๑)

การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA ให้แก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง เป็นภารกิจหลักที่ ๑ ที่ สศช. ให้ความสำคัญและดำเนินการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดทำสื่อหลากหลายประเภท อาทิ คู่มือ SEA ฉบับประชาชน วิดีทัศน์ รวมถึงช่องทางการสื่อสารสาธารณะต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ SEA และ Facebook ของ สศช. เป็นต้น โดยที่ปรึกษาโครงการฯ ได้ดำเนินการทบทวนสื่อที่เกี่ยวข้องกับภารกิจดังกล่าว แบ่งตามประเภทของสื่อดังนี้

๑) การทบทวนสื่อคู่มือ SEA ฉบับประชาชน

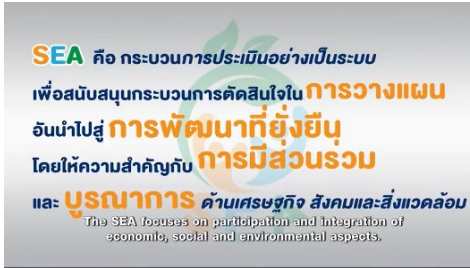
สื่อคู่มือ SEA ฉบับประชาชน เรื่อง “คู่มือเพื่อการสื่อสารสาธารณะ SEA” มีการจัดทำในรูปแบบ Non-Technical Report ลักษณะเป็นแผ่นพับ จำนวนทั้งสิ้น ๘ หน้า และเผยแพร่โดย สศช.

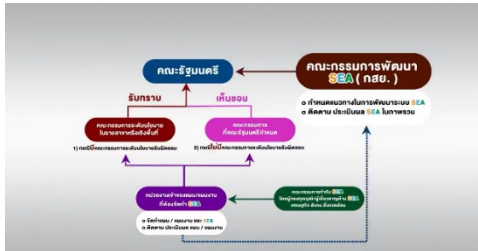
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๓ มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำสื่อคู่มือ SEA ฉบับประชาชนนี้ เพื่อใช้ในการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสียและผู้สนใจ SEA รวมถึงเพื่อเผยแพร่สรุปประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ SEA โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้ ๑) การเปรียบเทียบ SEA/ EIA ๒) หลักการ SEA ที่ดีและมีประสิทธิภาพ ๓) ประโยชน์ของ SEA ๔) แผนหรือแผนงานที่ต้องจัดทำ SEA ๕) กลไกการขับเคลื่อน SEA ของไทย ๖) ขั้นตอนการจัดทำ SEA ๗) การจัดทำแผนการมีส่วนร่วมและการสื่อสาร และ ๘) ความเชื่อมโยงของ SEA กับการจัดทำแผนหรือแผนงานสำหรับประเทศไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓ก)

๒) การทบทวนสื่อวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ SEA

สศช. ได้มีการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ SEA เพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ด้าน SEA ซึ่งสามารถรับชมผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์สื่อวีดิทัศน์บนแพลตฟอร์ม YouTube ช่อง SEANESDC ซึ่งเนื้อหาสาระสำคัญของวีดิทัศน์ แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ สำหรับสาธารณชน จำนวน ๑ ตอน ชื่อ “SEA ฉบับประชาชน” และสำหรับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเจ้าของแผนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา จำนวน ๔ ตอน อันประกอบด้วย “ตอนที่ ๑ SEA คืออะไร (What is SEA?)” “ตอนที่ ๒ กระบวนการจัดทำ SEA (The SEA Processes)” “ตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วม (Public Participation)” และ “ตอนที่ ๔ กลไกการขับเคลื่อน (SEA Administrative Mechanisms)” ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญและรายละเอียดของวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ SEA ดังตารางที่ ๒-๑

ตารางที่ ๒-๑ สรุปสาระสำคัญและรายละเอียดของวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ SEA

ลำดับ	หัวข้อวีดิทัศน์	ตัวอย่างภาพเคลื่อนไหวจากวีดิทัศน์
๑	SEA ฉบับประชาชน	 สาระสำคัญของวีดิทัศน์: แสดงถึงนิยามของ SEA พื้นฐานความรู้ความเข้าใจอย่างง่ายที่เกี่ยวข้องกับ SEA และความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำ SEA รวมถึงความแตกต่างระหว่าง SEA และ EIA
๒	ตอนที่ ๑ SEA คืออะไร (What is SEA?)	 SEA คือ กระบวนการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจใน การวางแผน อันนำไปสู่ การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับ การมีส่วนร่วม และ บุคลากร ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม The SEA focuses on participation and integration of economic, social and environmental aspects.

ลำดับ	หัวข้อวิทัศน์	ตัวอย่างภาพเคลื่อนไหวจากวิทัศน์
	สาระสำคัญของวิทัศน์: มุ่งเน้นและแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการจัดทำ SEA ในการนำผลที่ได้มาช่วยในการวางแผนและการจัดทำแผนพัฒนาในรายสาขาหรือเชิงพื้นที่ต่าง ๆ อย่างสมดุล ทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการดำเนินการในการขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทยที่ผ่านมา ภายใต้ความรับผิดชอบของ สศช. ครอบคลุมเนื้อหาเชิงวิชาการทั้งในส่วนของ ลักษณะสำคัญของ SEA และรูปแบบการเชื่อมโยง SEA กับการจัดทำแผนพัฒนา	
๓	ตอนที่ ๒ กระบวนการจัดทำ SEA (The SEA Processes)	 สาระสำคัญของวิทัศน์: มุ่งเน้นและแสดงให้เห็นถึงกระบวนการจัดทำ SEA ที่ประกอบไปด้วย ๑) การกลั่นกรอง ๒) การกำหนดขอบเขต ๓) การพัฒนาและประเมินทางเลือก ๔) การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน ๕) การรายงานผลการศึกษา (รายงานวิชาการ และรายงานฉบับประชาชน) และ ๖) การมีส่วนร่วม รวมถึงการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล
๔	ตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วม (Public Participation)	 สาระสำคัญของวิทัศน์: มุ่งเน้นและแสดงให้เห็นถึงกระบวนการมีส่วนร่วม ที่สอดแทรกไว้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดทำ SEA ที่ประกอบไปด้วย ๑) การระบุผู้มีส่วนได้เสีย และ ๒) การกำหนดระดับและจัดลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย
๕	ตอนที่ ๔ กลไกการขับเคลื่อน (SEA Administrative Mechanisms)	 สาระสำคัญของวิทัศน์: มุ่งเน้นและแสดงให้เห็นถึงกลไกการขับเคลื่อน SEA ครอบคลุมการจัดทำ SEA ที่ดำเนินการในระดับแผนหรือแผนงาน ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. รวมถึงโครงสร้างกลไกการขับเคลื่อน SEA

๓) การทบทวนช่องทางการสื่อสารสาธารณะเว็บไซต์ SEA

สศช. ได้ดำเนินการจัดทำเว็บไซต์ SEA เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ SEA และการขับเคลื่อน SEA อาทิ รายงานการศึกษา SEA ในช่วงที่ผ่านมา คำถามที่พบบ่อย วิดิทัศน์ โปสเตอร์ ประชาสัมพันธ์ และแนวทาง SEA รวมถึงใช้เป็นช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารและประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้การดำเนินการขับเคลื่อน SEA ของ สศช. อีกด้วย

ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้ดำเนินการทบทวนเฉพาะช่องทางการสื่อสารสาธารณะเว็บไซต์ SEA ในหมวดของคำถามที่พบบ่อย (Frequently Asked Question: FAQ) เท่านั้น เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของภารกิจหลักที่ ๑ ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA ให้แก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง โดยในหมวดของคำถามที่พบบ่อย แบ่งเป็น ๓ หัวข้อ ดังนี้ (๑) ความเข้าใจเกี่ยวกับ SEA (๒) ขั้นตอนกระบวนการของ SEA และ (๓) กลไกการขับเคลื่อน SEA

๒.๑.๒ การทบทวนแนวทาง SEA เพื่อการพัฒนาแนวทาง SEA ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศ (ภารกิจหลักที่ ๒)

หลายโครงการได้นำแนวทาง SEA ไปใช้ ดังสรุปในตารางที่ ๒-๒ และมีรายละเอียดการพัฒนาแนวทาง SEA ของประเทศไทย ในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

๑) ร่างแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๖๑)

ร่างแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ได้มีการจัดทำขึ้นภายใต้การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ SEA ซึ่งมี สศช. และ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เป็นฝ่ายเลขานุการร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินการจัดทำ SEA ของหน่วยงานเจ้าของแผนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ได้มีมติเห็นชอบในหลักการของร่างแนวทาง SEA (คณะทำงานจัดทำแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์, ๒๕๖๑) เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ทั้งนี้ ได้มีการนำร่างแนวทาง SEA ดังกล่าวไปทดลองประยุกต์ใช้กับโครงการ SEA พื้นที่ลุ่มน้ำชี

๒) แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๖๓)

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ สศช. ได้จัดทำโครงการขับเคลื่อน SEA โดยหนึ่งในวัตถุประสงค์สำคัญ คือการปรับปรุงแนวทาง SEA (คณะทำงานจัดทำแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์, ๒๕๖๑) ให้ถูกต้อง เหมาะสมกับการนำไปใช้งานและปรับปรุงให้ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทประเทศไทย และการพัฒนา SEA ในระดับสากล โดยรวบรวมข้อเสนอแนะจากการระดมความคิดเห็นร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ SEA และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำมาซึ่งแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓) โดยได้มีการนำแนวทาง SEA ฉบับนี้ไปประกอบการจัดทำ SEA ในหลายโครงการ ได้แก่ โครงการ SEA ในระดับลุ่มน้ำของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) จำนวน ๘ โครงการ ได้แก่ ๑) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำสะแกกรัง ๒) โครงการศึกษาเพื่อประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์โครงการพัฒนาน้ำต้นทุนลุ่มน้ำปราจีนบุรี – บางปะกง ๓) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก ๔) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำมูล

๕) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก ๖) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี – ประจวบคีรีขันธ์ ๗) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง และ ๘) โครงการศึกษาการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำโขงตะวันออกเฉียงเหนือ และโครงการ SEA ของกรมทรัพยากรธรณี ได้แก่ โครงการ SEA เพื่อการบริหารจัดการแร่โพแทช รวมทั้งได้ใช้แนวทาง SEA ในการจัดทำหลักสูตรและฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ให้แก่บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทดลองนำไปใช้ปฏิบัติด้วย

๓) แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (พ.ศ. ๒๕๖๔)

สศช. ได้จัดทำแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ในเดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓) หลังจากนั้น ได้นำความคิดเห็นและบทเรียนประสบการณ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาปรับปรุงแนวทาง SEA ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เพื่อให้สามารถนำแนวทาง SEA ไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกภาคส่วน ภายใต้โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ นำมาซึ่งแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. ๒๕๖๔ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔) โดยโครงการติดตามและประเมินผลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ใช้แนวทางดังกล่าว

ตารางที่ ๒-๒ สรุปโครงการที่ใช้แนวทางประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)

	โครงการ	แนวทาง SEA
๑	โครงการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ร่างแนวทาง (Guideline) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ กันยายน ๒๕๖๑ (คณะทำงานจัดทำแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์, ๒๕๖๑)
๒	โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พื้นที่ลุ่มน้ำชี	
๓	โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำสะแกกรัง	
๔	โครงการศึกษาเพื่อประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาน้ำต้นทุนลุ่มน้ำ ปราชินบุรี - บางปะกง	
๕	โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก	
๖	โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำมูล	
๗	โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแร่โพแทช	
๘	โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี – ประจวบคีรีขันธ์	แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓)

	โครงการ	แนวทาง SEA
๙	โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก	
๑๐	โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก	
๑๑	โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง (อยู่ระหว่างดำเนินการ)	
๑๒	โครงการศึกษาการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำโขงตะวันออกเฉียงเหนือ (อยู่ระหว่างดำเนินการ)	
๑๓	โครงการติดตามและประเมินผลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (ฉบับปรับปรุง) สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก)

๒.๑.๓ การทบทวนหลักสูตรของการจัดฝึกอบรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (ภารกิจหลักที่ ๓)

ที่ปรึกษาโครงการฯ ดำเนินการทบทวนหลักสูตรของการจัดฝึกอบรมทางวิชาการเพื่อความสอดคล้องกับภารกิจหลักที่ ๓ ของ สศช. ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ในทุกระดับตั้งแต่ระดับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดทำแผน จนถึงระดับผู้บริหารระดับสูง โดยที่ปรึกษาโครงการฯ ดำเนินการทบทวนหลักสูตรของการจัดฝึกอบรมภายใต้โครงการขับเคลื่อนฯ ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ถึง ๒๕๖๓ ซึ่งมีรายละเอียดในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ คือ หลักสูตรการจัดฝึกอบรมมีระยะเวลารวม ๕ วันต่อเนื่อง แบ่งตามภูมิภาคต่าง ๆ จำนวนรวมทั้งสิ้น ๖ ครั้ง ครอบคลุมทั่วประเทศ ดังนี้ ๑) ภาคกลาง จำนวน ๓ ครั้ง ๒) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๑ ครั้ง ๓) ภาคใต้ ๑ ครั้ง ๔) ภาคเหนือ ๑ ครั้ง ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมรวมทั้งสิ้น ๘๖๙ คน ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓ก) มีรายละเอียดคือ การจัดฝึกอบรมทางวิชาการขั้นสูงด้าน SEA สำหรับผู้บริหารระดับกลาง ระยะเวลา ๕ วันต่อเนื่อง จำนวน ๒ ครั้ง ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมรวมทั้งสิ้น ๙๔ คน และการฝึกอบรมทางวิชาการขั้นสูงด้าน SEA สำหรับผู้บริหารระดับสูง ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมรวมทั้งสิ้น ๑๔ คน ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละการจัดฝึกอบรมดังต่อไปนี้

๑) การฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ภายใต้โครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒

หลักสูตรการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์นี้ มีระยะเวลาการฝึกอบรมทั้งหมด ๕ วันต่อเนื่อง จัดฝึกอบรมออกตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งหมด ๕ ภูมิภาค รวมจำนวน ๖ ครั้ง โดยดำเนินการจัดกิจกรรมในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยสาระสำคัญของการฝึกอบรมเพื่อเป็น

เครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมและปรับปรุงกระบวนการวางแผนและการบูรณาการประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ในการจัดทำและดำเนินงานของนโยบาย แผน และแผนงานการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ใช้เครื่องมือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ตั้งแต่ผู้บริหาร กำหนดนโยบาย เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนและแผนงาน ผู้ศึกษาและประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์โดยตรง ผู้ติดตามและให้ความเห็นต่อการศึกษาและประเมิน รวมทั้งที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและภาคประชาชน สาธารณะ ตลอดจนรวมไปถึงนักวิชาการ นักวิจัยและที่ปรึกษา โดยหลักสูตร ประกอบด้วย ๑๑ บทเรียน ได้แก่ ๑) ความเข้าใจพื้นฐาน การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ๒) หลักการและกระบวนการของ SEA ที่ดี ๓) การกลั่นกรอง (Screening) และการเตรียมงานการศึกษา SEA ๔) การกำหนดประเด็นและขอบเขตการศึกษาที่เหมาะสม (Scoping) ๕) การประเมินแนวโน้มของ Baseline ก่อนมีการพัฒนา (Baseline Assessment) ๖) การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมใน SEA อย่างมีประสิทธิภาพ (Public- Participation) ๗) การพัฒนาและประเมินทางเลือกเพื่อความยั่งยืน (Alternative - Development and Assessment for Sustainability) ๘) เครื่องมือในการประเมินทางเลือก (Tools for Alternative Assessment) ๙) การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน (Measures for Sustainability) ๑๐) การนำผลการศึกษา SEA ไปมีผลต่อการพัฒนา (SEA Integration) และ ๑๑) การควบคุมคุณภาพ และการรายงาน (Quality Control and Reporting)

๒) การฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ภายใต้โครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ

๒๕๖๓

๒.๑) การฝึกอบรมทางวิชาการขั้นสูงด้าน SEA สำหรับผู้บริหารระดับกลาง

การฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA หลักสูตรสำหรับผู้บริหารระดับกลาง เป็นการต่อยอดจากหลักสูตรการอบรมทางวิชาการที่ สศช. ได้พัฒนาขึ้นในช่วง พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยหลักสูตรสำหรับผู้บริหารระดับกลาง มีสาระสำคัญเพื่อเน้นผลลัพธ์ต่อผู้บริหารระดับกลางและระดับปฏิบัติการในเรื่องของขั้นตอนและวิธีการ เทคนิคและเครื่องมือของกระบวนการ SEA สามารถบูรณาการกระบวนการ SEA กับกระบวนการจัดทำแผนหรือแผนงาน และการติดตาม ประเมินผลและกำกับกับการจัดทำ SEA ได้ และความเข้าใจในความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม ขณะที่หลักสูตรสำหรับผู้บริหารระดับชั้นสูง มีแนวคิดในการออกแบบหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเสริมเติมเนื้อหาให้มีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ทั้งในส่วนของประเด็นความสำคัญที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจและในส่วนของเทคนิควิธีการที่ใช้ในกระบวนการ SEA เพื่อให้ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายในระดับกลุ่มผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจต่อแผนหรือแผนงานของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ในการตัดสินใจและนำทางการขับเคลื่อน SEA ซึ่งหลักสูตรจะมีจุดสำคัญของเนื้อหาที่แตกต่างกัน เน้นการก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับกลุ่มเป้าหมายระหว่างผู้บริหาร และผู้จัดทำแผนหรือแผนงาน โดยหลักสูตรประกอบด้วย ๕ บทเรียน ได้แก่ ๑) การบูรณาการการวางแผน พัฒนากับ SEA ๒) แนวทาง SEA (SEA Guideline) ๓) SEA กับการพัฒนาที่ยั่งยืน (SEA for Sustainable Development) ๔) กลไกการขับเคลื่อนการใช้กระบวนการ SEA และ ๕) ความท้าทาย ปัญหาอุปสรรค ประสพการณ์จากการนำ SEA ไปใช้

๒.๒) การฝึกอบรมทางวิชาการขั้นสูงด้าน SEA สำหรับผู้บริหารระดับสูง

การฝึกอบรมทางวิชาการขั้นสูงด้าน SEA สำหรับผู้บริหารระดับสูง มีสาระสำคัญเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA และการขับเคลื่อน SEA ที่ผ่านมา ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ให้กับผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจและนำ SEA ไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำพัฒนาและปรับปรุงแผน และแผนงาน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถในการจัดทำ SEA โดยมีรูปแบบการอบรม ๓ รูปแบบ ได้แก่ ๑) การเสวนาเรื่องมุมมองและการใช้เครื่องมือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ในกระบวนการตัดสินใจแผนการพัฒนาต่าง ๆ ๒) การอภิปรายเรื่อง Story Telling on Challenged/ Failure Cases, SEA Concept and Process, SEA Mainstreaming in Thailand ๓) การสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ SEA เพื่อการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ดีขึ้นในประเทศไทย

ทั้งนี้ การทบทวนการฝึกอบรมทางวิชาการทำให้ทราบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อน SEA และการบูรณาการ SEA เข้ากับกระบวนการวางแผนของหน่วยงาน โดยแสดงออกมาในรูปของการกล่าวสุนทรพจน์ของผู้เข้าร่วมอบรม จากสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร กรมทางหลวง กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๓) การฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ภายใต้โครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ

๒๕๖๔

ภายใต้โครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ สศช. ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ ความเข้าใจด้าน SEA อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่ควรสอดแทรกไว้ตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการ SEA เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA ให้แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนและแผนงานการพัฒนา รายสาขาและเชิงพื้นที่ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ รูปแบบการจัดฝึกอบรมได้มีการดำเนินการจัดการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิชาการด้วยการใช้กรณีศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยมีรูปแบบการฝึกอบรม ๒ รูปแบบ ทั้งในรูปแบบการบรรยาย และรูปแบบการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยจำลองผ่านขั้นตอนของ SEA ซึ่งการเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติดังกล่าวแบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็น ๒ กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่ ๑ รับผิดชอบเป็นกลุ่มผู้ศึกษา SEA และกลุ่มที่ ๒ รับผิดชอบเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย รายละเอียดแสดงดัง**บทที่ ๗** เนื้อหาหลักสูตรประกอบด้วย ๔ บทเรียน ได้แก่ ๑) หลักการของการสร้างการมีส่วนร่วมใน SEA ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจต่อผู้เข้าอบรมถึงความสำคัญในการดำเนินการกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำ SEA พร้อมแนะนำข้อควรคำนึงที่สำคัญในการดำเนินการมีส่วนร่วม ๒) การเตรียมการจัดทำแผนสนับสนุนการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักต่อผู้เข้าอบรมให้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเตรียมการหรือเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินการมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถวางแผนให้เกิดความรอบคอบได้ ๓) เทคนิคและวิธีการที่ใช้ในกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการแนะนำเทคนิคและวิธีการสำคัญที่ใช้ในกระบวนการมีส่วนร่วม

ตั้งแต่การระบุและวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียไปจนถึงเทคนิคและวิธีการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการรวบรวมประเด็นจากผู้มีส่วนได้เสีย พร้อมการวิเคราะห์จุดแข็งและข้อควรพิจารณาของแต่ละเทคนิควิธีการ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้ไปออกแบบแนวทางการดำเนินงานสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วมได้ และ ๔) การดำเนินงานตามแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจต่อหลักการจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมที่เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม นับเป็นหนึ่งขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินกระบวนการมีส่วนร่วมต่อไป

ทั้งนี้ การทบทวนการฝึกอบรมทางวิชาการทำให้ทราบว่า ผู้เข้าอบรมได้ให้ความสำคัญกับทั้ง ๔ บทเรียน ประเมินจากเวลาในการฝึกอบรมของแต่ละวันที่ค่อนข้างเล็กต่ำกว่ากำหนดการพอสมควร เนื่องจากผู้เข้าอบรมใช้เวลาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับวิทยากรค่อนข้างมาก ดังนั้น ในการจัดฝึกอบรมครั้งต่อไป ควรเพิ่มวันในการจัดฝึกอบรมให้มากกว่า ๒ วัน ซึ่งเป็นกำหนดเวลาเดิมของการฝึกอบรมครั้งนี้

๒.๑.๔ การทบทวนกลไกการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ เพื่อการพัฒนากลไกการขับเคลื่อน SEA เพื่อสนับสนุนหน่วยงานเจ้าของแผน (ภารกิจหลักที่ ๔)

ในการขับเคลื่อน SEA ให้ประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีกลไกที่ครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย แนวทางการพัฒนา การติดตามและประเมินผล รวมทั้งการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายเฉพาะ เพื่อบังคับใช้ให้หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินงานด้าน SEA เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีกลไกในการขับเคลื่อน SEA ที่สำคัญ ดังนี้

๑) การขับเคลื่อนโดยวุฒิสภา

ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการตั้งคณะกรรมการธิการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ (๒๒) คณะกรรมการธิการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา โดยมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาข้อหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดที่ดิน การจัดการทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้มีการนำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ต่อประธานวุฒิสภา เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภา โดยมีเนื้อหาหลักกล่าวถึง การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อใช้สนับสนุนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย แผน และแผนงานสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ร่วมกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่น ๆ แบบบูรณาการร่วมกัน เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในแผนหรือแผนงาน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเลือกและการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมและโปร่งใส ซึ่งจะนำไปสู่การลดความขัดแย้ง ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสียกับการพัฒนาในพื้นที่ ทำให้การวางแผนหรือแผนงานมีความรวดเร็ว รวมทั้งเกิดการใช้ทรัพยากรและงบประมาณอย่างคุ้มค่า โดยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

๑.๑) คณะกรรมการเพื่อการพัฒนายั่งยืน (กพย.) ควรให้ความสำคัญอย่างสูงกับการพัฒนาและการดำเนินการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปในเรื่องนี้ ที่มีกรอบเวลากำหนดไว้ชัดเจน และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ควรให้ความสำคัญกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๑.๒) คณะกรรมการระดับนโยบายในรายสาขาหรือเชิงพื้นที่หรือคณะกรรมการที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย ควรกำหนดหรืออนุมัติหรือให้ความเห็นชอบต่อแผนหรือแผนงานในรายสาขาหรือเชิงพื้นที่ตามลำดับความสำคัญที่ต้องทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ตามเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน

๑.๓) คณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการระดับชาติที่มีอำนาจหน้าที่ในการวางแผนนโยบายและแผนงานต้องทำความเข้าใจ ให้ความสำคัญ และต้องนำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ไปใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่

๑.๔) ควรมีการกำหนดการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ในเชิงประเด็น (Issue-Based) ที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ เพื่อให้การดำเนินการตามแผนเชิงประเด็นนี้มีการพิจารณาครอบคลุมทุกมิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๕) รัฐบาลควรกำหนดให้แผนระดับ ๒ คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนความมั่นคง แผนการปฏิรูปประเทศ ต้องทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ด้วยเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจริง

๑.๖) คณะรัฐมนตรีควรสั่งการให้มีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ของแผนและโครงการขนาดใหญ่ที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษต่าง ๆ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เป็นต้น โดยทำคู่ขนานไปกับการวางแผนและพัฒนาโครงการพิเศษเหล่านั้น เพื่อปรับปรุงแผนและโครงการให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๗) รัฐบาลควรต้องสั่งการให้สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินการพัฒนาระบบและการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ให้เกิดความสมบูรณ์ โดยกำหนดเวลาแล้วเสร็จที่ชัดเจน เพื่อให้ทันต่อแผนและแผนงานที่ต้องนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะแผนของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเอง และการจัดสรรงบประมาณของสำนักงานงบประมาณ

๑.๘) ในการศึกษาและทำรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ควรทำอย่างบูรณาการ ทั้งในระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และรายสาขา โดยบูรณาการและใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน ที่แสดงถึงกระบวนการ และขั้นตอนที่ถูกต้อง ทั้งในระดับประเทศ ภาค และเขต ตลอดจนรายสาขา

ซึ่งในส่วนนี้จะดำเนินการเพื่อให้วุฒิสภาเห็นชอบและแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควรต่อไป (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๖๕)

๒) การขับเคลื่อนโดยคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.)

ประเทศไทยได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นฝ่ายเลขานุการ มีหน้าที่กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศให้เป็นไปโดยครอบคลุมทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและบูรณาการ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๕) มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการที่สำคัญ ๔ ชุด ประกอบด้วย คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะอนุกรรมการส่งเสริมความเข้าใจและประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน และคณะอนุกรรมการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ซึ่งนายกรัฐมนตรีในฐานะประธาน กพย. ได้กำหนดให้มีการขับเคลื่อน SEA ให้เป็นที่ยอมรับและถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างเป็นรูปธรรม ได้ลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ SEA ในวันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยมี นายปิณฑศ์ พิ้งบุญ ณ อยุธยา เป็นประธานอนุกรรมการ มี สศช. และ สผ. เป็นฝ่ายเลขานุการร่วม เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะกลไก กระบวนการ ขั้นตอน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ให้ชัดเจน กำหนดประเภทของยุทธศาสตร์/ แผน/ แผนงานและพื้นที่ที่ควรทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เสนอแนะองค์กรและกลไกในการพิจารณาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ รวมทั้งกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๓) ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

พ.ศ.

คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) มีมติเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เห็นควรให้มีการพัฒนากรอบการขับเคลื่อน SEA ด้วยการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดทำแผนของหน่วยงานของรัฐ ให้คำนึงถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุล โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาคมโลก ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อันจะเป็นการสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐนำ SEA ไปใช้ในการจัดทำแผนหรือแผนงาน ในระยะเริ่มต้น ระหว่างการพัฒนาระบบสร้างองค์ความรู้และเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ SEA ให้กับหน่วยงานและประชาชน ซึ่ง สศช. อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำ ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน SEA ให้การบริหารจัดการ และการนำไปใช้ เพื่อให้กระบวนการ SEA มีคุณภาพและสอดคล้องเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับและกฎหมายของประเทศไทย ทั้งนี้ ร่างระเบียบฯ ฉบับนี้ ได้กำหนดกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนการประเมิน SEA ดังนี้

๓.๑) หมวด ๑ คณะกรรมการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (กสย.)

ร่างระเบียบฯ ฉบับนี้ กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (กสย.) โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีที่กำกับดูแลด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นรองประธานกรรมการ มีกรรมการประกอบด้วย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงพลังงาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน ผู้ทรงคุณวุฒิที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๙ คน โดยมีเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มอบหมาย เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ มีหน้าที่และอำนาจสรุปโดยสังเขป ดังนี้

(๑) กำหนดนโยบาย แนวทางการพัฒนา และกลไกในการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน แล้วเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ

(๒) กำหนดแผนที่ต้องทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง คู่มือ และวิธีการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(๓) เสนอแนะแนวทางการสร้างขีดความสามารถและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของหน่วยงานของรัฐ

(๔) พิจารณาผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ที่ผ่านมา ตลอดจนให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคของการนำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ไปใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ

(๕) เสนอแนะให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขระเบียบ เพื่อสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาระบบการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

๓.๒) หมวด ๒ แผนที่ต้องจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

แผนหรือแผนงานที่ต้องจัดทำ SEA ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ประกอบไปด้วย ๑) รายสาขา ได้แก่ คมนาคม พลังงาน การบริหารจัดการแร่ และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒) เชิงพื้นที่ ได้แก่ ผังเมือง ชายฝั่งทะเล เขตพัฒนาพิเศษและเขตเศรษฐกิจพิเศษ นิคมอุตสาหกรรมและเขตประกอบการอุตสาหกรรม

๓.๓) หมวด ๓ การจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

การจัดทำการประเมิน SEA กำหนดประเด็นสำคัญ ดังนี้

(๑) ในการจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ให้หน่วยงานของรัฐใช้แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ที่ กสย. กำหนด เป็นกรอบในการดำเนินงาน และต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนที่เกี่ยวข้องตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ที่ กสย. กำหนด ทั้งนี้ ให้หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนต้องจัดเตรียมงบประมาณและบุคลากรรองรับ สำหรับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

(๒) ในกรณีที่มีความจำเป็น ให้หน่วยงานของรัฐสามารถจัดทำหรือปรับปรุง คู่มือประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์รายสาขาหรือเชิงพื้นที่เพิ่มเติม เพื่อให้คู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ดังกล่าวนำไปปรับใช้และบูรณาการให้เหมาะสมกับบริบทของการจัดทำแผนแต่ละประเภท ทั้งนี้ ให้สอดคล้องกับแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ที่ กสย. กำหนด และโดยความเห็นชอบของ กสย.

(๓) ให้หน่วยงานของรัฐแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและกำกับการจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยจะแต่งตั้งขึ้นเฉพาะกิจสำหรับแต่ละแผน หรือบูรณาการเข้าไปในคณะกรรมการที่มีหน้าที่กำกับการจัดทำแผนก็ได้ โดยให้มีตัวแทนของคณะกรรมการที่ กสย. แต่งตั้งอยู่ในคณะกรรมการดังกล่าวด้วย เพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

(๔) เมื่อหน่วยงานของรัฐได้จัดทำแผนที่ได้ดำเนินการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์แล้วเสร็จ ให้เสนอต่อคณะกรรมการระดับนโยบายและ/ หรือคณะรัฐมนตรี เพื่อทราบหรือพิจารณา ตามระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องต่อไป

(๕) ให้หน่วยงานของรัฐเสนอรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ให้ กสย. ทราบ เพื่อนำไปใช้ในการติดตาม ประเมินผลและพัฒนาระบบการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของประเทศต่อไป

๔) การขับเคลื่อนของหน่วยงานต่าง ๆ

๔.๑) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเสนอแนะนโยบายและแผนการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสนับสนุนการจัดการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนติดตามตรวจสอบ มาตรการเงื่อนไข ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของประเทศ และสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตที่ดี ได้มีการดำเนินการด้าน SEA ที่สำคัญ คือ แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกที่ใช้ประสานการทำงานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในขั้นตอนการจัดทำนโยบาย แผน แผนงาน เพื่อบูรณาการครอบคลุมทั้งทางด้านกายภาพ ชีวภาพ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสมดุลตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมสร้างให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานตามกระบวนการ SEA ได้อย่างถูกต้อง โปร่งใส และครบถ้วน สอดคล้องกับกระบวนการที่ใช้ในระดับสากล และเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย มีการนำเสนอหลักการประเมิน SEA ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน องค์ประกอบของตัวแบบการคิดเชิงยุทธศาสตร์ใน SEA การทำงานของ SEA ในรูปแบบการคิดเชิงยุทธศาสตร์ ตัวแบบการคิดเชิงยุทธศาสตร์ใน SEA องค์ประกอบสำคัญของตัวแบบการคิดเชิงยุทธศาสตร์ใน SEA รูปแบบการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ต้นแบบ การตรวจสอบคุณภาพการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยกำหนดแนวทาง

การใช้ประโยชน์ในภาพรวม แนวทางการใช้ประโยชน์จากทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ และแนวทางการใช้ประโยชน์สำหรับพื้นที่ดำเนินการ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๓) เดิมสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ปัจจุบันได้มีการจัดตั้ง สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (สทช.) เป็นส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี สังกัด สำนักนายกรัฐมนตรี ก่อตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งนับเป็นหน่วยงานสำคัญในการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศต่อไป

๔.๒) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นโดย หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คำสั่งที่ ๔๖/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ และ คำสั่งที่ ๒/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีเลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็น กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๔๔/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ และมีการปรับปรุงโครงสร้างตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๔/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ เลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ รองเลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ มีหน่วยงานภาครัฐและผู้ที่ทรงคุณวุฒิร่วมเป็นกรรมการ รวมองค์ประกอบทั้งสิ้น ๒๗ คน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ทำหน้าที่ผลักดันและขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ของประเทศ ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ ตลอดจนบูรณาการการดำเนินการในภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินการในส่วนของการประเมินสิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์ (SEA) มีการดำเนินการในพื้นที่ลุ่มน้ำที่สำคัญ ดังนี้

- (๑) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำมูล (พ.ศ. ๒๕๖๓)
- (๒) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำชี (พ.ศ. ๒๕๖๓)
- (๓) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำฝ่งตะวันออก (พ.ศ. ๒๕๖๓)
- (๔) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำสะแกกรัง (พ.ศ. ๒๕๖๓)
- (๕) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำปราจีนบุรี - บางปะกง (พ.ศ. ๒๕๖๓)
- (๖) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำฝ่งตะวันตก (พ.ศ. ๒๕๖๔)

(๗) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง (อยู่ระหว่างดำเนินโครงการ)

(๘) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำโขงตะวันออกเฉียงเหนือ ครอบคลุม ๑๐ จังหวัด ๓๖ ลุ่มน้ำสาขา เพื่อเป็นกรอบการวางแผนบริหารจัดการน้ำเชื่อมโยงทั้งระบบ (อยู่ระหว่างดำเนินการโครงการ)

๔.๓) กรมทรัพยากรธรณี ดำเนินโครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแร่โพแทช (พ.ศ. ๒๕๖๔) เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายการใช้ทรัพยากรแร่ เพื่อการพัฒนาพื้นที่ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ภายใต้ดุลยภาพในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๕) การขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมด้าน SEA ของภาคประชาชน

ภาคประชาชนได้มีการตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เป็นอย่างมาก โดยให้การยอมรับว่าการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เป็นเครื่องมือและกลไกที่สำคัญในการกำหนดทิศทางและการดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของภาครัฐ ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีการขับเคลื่อนที่สำคัญ ดังนี้

๕.๑) กลุ่มนักวิชาการและเครือข่ายภาคประชาสังคมด้านสิ่งแวดล้อม ร่วมจัดเวทีสาธารณะ เสวนาหัวข้อ “ยกเครื่องระบบ EHIA - เดินหน้า SEA: เริ่มต้นจากโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่” โดยตัวแทนองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดเสนอต่อรัฐบาล ให้รื้อระบบรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ใหม่ ใช้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ก่อน โดยย้ำว่ามิติความยุติธรรมทางสังคมนั้นสำคัญ การวางแผนต้องเริ่มตั้งแต่ระดับท้องถิ่นโดยผลักดันให้ประชาชนมีส่วนร่วม (ประชาไท, ๒๕๖๐)

๕.๒) เครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่น ชุมชนคัดค้าน โครงการเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า โครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ รับผิดชอบโครงการโดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เกิดความขัดแย้งจนส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์การใช้ความรุนแรงระหว่างฝ่ายต่อต้านกับฝ่ายสนับสนุน ซึ่งบริบทของการลดปัญหาความรุนแรงและแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมเป็นรูปธรรมก็คือการนำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) เป็นกลไกขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหา โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ต่อกรณีการแก้ไขปัญหาโครงการเมืองต้นแบบที่ ๔ (นิคมอุตสาหกรรมจะนะ) ให้หน่วยงานรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องชะลอการดำเนินการในโครงการเมืองต้นแบบที่ ๔ (นิคมอุตสาหกรรมจะนะ) ไว้ก่อน โดยให้รอผลการประเมินสิ่งแวดล้อมในเชิงยุทธศาสตร์ (SEA) ให้เป็นที่ยุติก่อนการดำเนินการใด ๆ ต่อไป ทั้งนี้ได้มอบหมายให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นหน่วยงานหลักที่จัดให้มีการศึกษา SEA โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

ได้รับการยอมรับจากภาคประชาชนและหน่วยงานภาครัฐรวมทั้งภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ให้ดูแลรับผิดชอบในการดำเนินการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ดังกล่าว (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๖๕)

๒.๒ การประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย

๒.๒.๑ การประเมินความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของสาธารณชนที่เกี่ยวข้องกับ SEA ที่ได้รับการรับชมสื่อที่เกี่ยวข้องกับ SEA

ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้ดำเนินการประเมินความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของสาธารณชนที่เกี่ยวข้องกับ SEA จากสื่อทั้ง ๓ ประเภท ได้แก่ คู่มือ วิดีทัศน์ และเว็บไซต์ ผ่านการใช้แบบสอบถามออนไลน์โดยการประยุกต์ใช้ Google Form

โดยที่ปรึกษาโครงการฯ แบ่งการประเมินออกเป็น ๒ รูปแบบคือ (๑) การประเมินโดยสาธารณชนผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับ SEA เป็นผู้เข้าร่วมประเมิน และ (๒) การประเมินโดยสาธารณชนผู้เป็นหน่วยงานเจ้าของแผน

๑) การประเมินโดยสาธารณชนผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับ SEA

ในรูปแบบที่ ๑ นั้น สาธารณชนผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับ SEA ได้เข้าร่วมการประเมิน ผ่านการอ่านและรับชมสื่อที่เกี่ยวข้องกับ SEA แตกต่างกันไปทั้ง ๓ ประเภท คือ ๑) คู่มือ SEA ฉบับประชาชน ๒) วิดีทัศน์ชื่อตอน “SEA ฉบับประชาชน” และ ๓) เว็บไซต์ในส่วนของหมวดคำถามที่พบบ่อย ทั้งนี้รายละเอียดและวิธีการสำหรับการประเมินความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในสาธารณชนรูปแบบที่ ๑ แสดงดังตารางที่ ๒-๓

ตารางที่ ๒-๓ รายละเอียดและวิธีการประเมินความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของสาธารณชนรูปแบบที่ ๑ (ผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับ SEA เป็นผู้เข้าร่วมประเมิน)

หัวข้อ	รายละเอียด
วัตถุประสงค์ของการประเมิน	เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของสาธารณชนที่เกี่ยวข้องกับ SEA ที่ได้จาก ๑) คู่มือ SEA ฉบับประชาชน ๒) วิดีทัศน์ชื่อตอน “SEA ฉบับประชาชน” และ ๓) เว็บไซต์ในส่วนของหมวดคำถามที่พบบ่อย
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	สาธารณชนในประเทศไทยที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับ SEA
เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	อาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability) ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้มีความเหมาะสม เพื่อเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร โดยใช้สูตรการคำนวณของคอคแรน (Cochran, 1977) รายละเอียดสูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง แสดงดังต่อไปนี้ $n = \frac{Z_{\alpha/2}^2 pq}{e^2}$ โดยที่ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร q = ๑ - สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ Z = ค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ

หัวข้อ	รายละเอียด
	α = Alpha Level เนื่องจากไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอน แต่ทราบว่ามีความแปรปรวนมีค่าสูง ค่าสัดส่วนของประชากรที่ต้องการศึกษา $p = 0.5$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๐ ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ $e = 0.01$
ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	๖๘ คน จากสูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	เลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Multi-Stage Sampling โดยแบ่งเป็นจังหวัดละ ๑๒ คน จำนวน ๖ จังหวัด รวมจำนวนตัวอย่างขั้นต่ำที่ต้องการทั้งสิ้น ๗๒ คน ขั้นที่ ๑: แบ่งภูมิภาคออกเป็น ๖ ภูมิภาค (อ้างอิงตามการแบ่งภูมิภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ขั้นที่ ๒: จากนั้นทำการสุ่มจังหวัดในแต่ละภูมิภาค จำนวน ๑ จังหวัด จังหวัดละ ๑๒ คน ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย (ภาคเหนือ) จังหวัดอำนาจเจริญ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) นครปฐม (ภาคกลาง) จังหวัดชลบุรี (ภาคตะวันออก) จังหวัดกาญจนบุรี (ภาคตะวันตก) และ จังหวัดสงขลา (ภาคใต้) โดยผู้เข้าร่วมการประเมินในแต่ละจังหวัดจะเป็นการเลือกกลุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling)
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ จำนวน ๑๕ ข้อ (สำหรับสื่อคู่มือ SEA ฉบับประชาชนและสื่อเว็บไซต์ในส่วนของหมวดคำถามที่พบบ่อย) และจำนวน ๑๓ ข้อ (สำหรับสื่อวีดิทัศน์ชื่อตอน “SEA ฉบับประชาชน”) โดยมีการใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ภายหลังการรับสื่อฯ
เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนเชิงสัมพัทธ์ (Relative Score) (ร้อยละ) ๘๐ – ๑๐๐ คือ มีระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับดีมาก ๗๐ – ๗๙.๙ คือ มีระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับดี ๖๐ – ๖๙.๙ คือ มีระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับปานกลาง ๕๐ – ๕๙.๙ คือ มีระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับน้อย น้อยกว่า ๕๐ คือ มีระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับน้อยที่สุด
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	สาธารณชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA

ผลการประเมินในรูปแบบที่ ๑ มีผู้ประเมินที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับ SEA จำนวน ๘๕ คน อาศัยอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ๑๒ คน ชลบุรี ๑๒ คน เชียงราย ๑๖ คน นครปฐม ๑๒ คน สงขลา ๑๙ คน และอำนาจเจริญ ๑๔ คน โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ/ พนักงานราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ๒๘ คน รองลงมาเป็นนักศึกษา ๒๓ คน อาชีพอื่น ๆ ๑๒ คน พนักงานเอกชน ๘ คน รับจ้างทั่วไป ๘ คน และอาชีพอิสระ/ ค้าขาย ๖ คน พบว่าสาธารณชนในรูปแบบที่ ๑ นั้น มีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับดีมาก (๘๐ – ๑๐๐ คะแนน) เฉลี่ยรวมร้อยละ ๖๘.๒๗ ซึ่งสามารถจำแนกตามความรู้ความเข้าใจที่มีต่อประเภทของสื่อได้ดังนี้

๑.๑) ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องที่มีต่อสื่อคู่มือ SEA ฉบับประชาชน เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๐.๓๑ โดยมีความเข้าใจในระดับดีมาก จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕ คำถามที่ผู้ตอบแบบประเมินตอบถูกมากที่สุด คือ การวางแผนที่ได้จากการนำผลของ SEA ไปใช้ จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

หลักการ SEA ที่ดีและมีประสิทธิภาพ คือ มีความยืดหยุ่น สามารถดำเนินการซ้ำและปรับให้เข้ากับบริบทที่แตกต่างกันได้ และ SEA เป็นกระบวนการที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการดำเนินงานได้ ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนจบกระบวนการ โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ ๙๖.๔๗ ในขณะที่ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่า SEA คือ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยตอบถูกร้อยละ ๒๙.๔๑

๑.๒) ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องที่มีต่อสื่อวิดีโอทัศน์ชื่อตอน “SEA ฉบับประชาชน” เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๑.๑๘ โดยมีความเข้าใจในระดับดีมาก จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑ โดยคำถามที่ผู้ตอบแบบประเมินตอบถูกมากที่สุด คือ SEA เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวางแผนพัฒนา ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย โดยคิดเป็นร้อยละ ๙๖.๔๗ ในขณะที่ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า การออกแบบทางเลือกการพัฒนา เป็นการออกแบบและจัดทำจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA โดยตอบถูกร้อยละ ๓๘.๘๒

๑.๓) ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องที่มีต่อสื่อเว็บไซต์ในส่วนของหมวดคำถามที่พบบ่อย เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๔.๙๔ โดยมีความเข้าใจในระดับดีมาก จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๘๒ โดยคำถามที่ผู้ตอบแบบประเมินตอบถูกมากที่สุด คือ SEA มีประโยชน์ คือ ใช้เป็นเครื่องมือประกอบกระบวนการวางแผนและจัดทำแผน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการบูรณาการด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล รวมถึงการมองการพัฒนาในอนาคต โดยตอบถูกร้อยละ ๑๐๐.๐๐ ในขณะที่ผู้ตอบแบบประเมินส่วนหนึ่งมีความคลาดเคลื่อนว่า กระบวนการ SEA เป็นกระบวนการที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงและการพัฒนาแผนหรือแผนงาน เพราะกระบวนการ SEA เป็นกระบวนการที่คิดรอบด้านแล้ว โดยตอบถูกร้อยละ ๖๑.๑๘

ทั้งนี้ รายละเอียดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในระดับอื่น ๆ ของสาธารณชนผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานนั้น แสดงดังภาคผนวก ก

๒) การประเมินโดยสาธารณชนผู้เป็นหน่วยงานเจ้าของแผน

สำหรับรูปแบบที่ ๒ นั้น เป็นการประเมินโดยหน่วยงานเจ้าของแผน ผ่านการรับชมสื่อวิดีโอทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ SEA จำนวนทั้งสิ้น ๔ ตอน ชื่อ “ตอนที่ ๑ SEA คืออะไร (What is SEA?)” “ตอนที่ ๒ กระบวนการจัดทำ SEA (The SEA Processes)” “ตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วม (Public Participation)” และ “ตอนที่ ๔ กลไกการขับเคลื่อน (SEA Administrative Mechanisms)” ทั้งนี้รายละเอียดและวิธีการประเมินสำหรับการประเมินความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในสาธารณชนรูปแบบที่ ๒ แสดงดังตารางที่ ๒-๔

ตารางที่ ๒-๔ รายละเอียดและวิธีการประเมินความเข้าใจที่ถูกต้องของสาธารณชนรูปแบบที่ ๒ (หน่วยงานเจ้าของแผนเป็นผู้เข้าร่วมประเมิน)

หัวข้อ	รายละเอียด
วัตถุประสงค์ของการประเมิน	เพื่อประเมินความเข้าใจที่ถูกต้องของสาธารณชนที่เกี่ยวข้องกับ SEA ที่ได้จากการรับชมสื่อวีดิทัศน์ชื่อ “ตอนที่ ๑ SEA คืออะไร (What is SEA?)” “ตอนที่ ๒ กระบวนการจัดทำ SEA (The SEA Processes)” “ตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วม (Public Participation)” และ “ตอนที่ ๔ กลไกการขับเคลื่อน (SEA Administrative Mechanisms)”
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	หน่วยงานเจ้าของแผนที่จะให้มีการจัดทำ SEA ภายใต้ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ.
เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	อาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability) ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้มีความเหมาะสม เพื่อเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร โดยใช้สูตรการคำนวณของคอคแรน (Cochran, 1977) รายละเอียดสูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง แสดงดังต่อไปนี้ $n_0 = \frac{Z_{\alpha/2}^2 pq}{e^2}$ โดยที่ n_0 = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเริ่มต้น p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร q = ๑ - สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ Z = ค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ α = Alpha Level กำหนดให้ ค่าสัดส่วนของประชากรที่ต้องการศึกษา $p = ๐.๕$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๐ ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ $e = ๐.๑$ จากนั้นได้ดำเนินการปรับแก้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเริ่มต้น เนื่องจากหน่วยงานเจ้าของแผน มีจำนวน ๑๑ องค์กร ขนาดของประชากรทั้งสิ้น ๓๒,๖๑๖ คน โดยใช้สูตรการคำนวณของคอคแรน (Cochran, 1977) รายละเอียดแสดงดังต่อไปนี้ $n = \frac{n_0}{1 + \frac{(n_0 - 1)}{N}}$ โดยที่ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสุดท้าย
ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	๖๘ คน จากสูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	เลือกใช้วิธีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วยงานเท่า ๆ กัน หน่วยงานละ ๗ คน (โดยการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์หน่วยงานอย่างเป็นทางการ) โดยมีรายชื่อหน่วยงานที่สามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสุดท้ายได้ ดังนี้ ๑. สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ๒. สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ๓. กรมทรัพยากรธรณี ๔. กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ๕. สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

หัวข้อ	รายละเอียด
	๖. กรมโยธาธิการและผังเมือง ๗. สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ๘. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๙. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ๑๐. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๑๑. กระทรวงอุตสาหกรรม
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ จำนวน ๑๕ ข้อ สำหรับตอนที่ ๑/ จำนวน ๑๓ ข้อ สำหรับตอนที่ ๒/ จำนวน ๑๓ ข้อ สำหรับตอนที่ ๓/ จำนวน ๑๐ ข้อ สำหรับตอนที่ ๔ โดยมีการใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ภายหลังการรับสื่อฯ
เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนเชิงสัมพัทธ์ (Relative Score) (ร้อยละ) ๘๐ – ๑๐๐ คือ มีระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับดีมาก ๗๐ – ๗๙.๙ คือ มีระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับดี ๖๐ – ๖๙.๙ คือ มีระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับปานกลาง ๕๐ – ๕๙.๙ คือ มีระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับน้อย น้อยกว่า ๕๐ คือ มีระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับน้อยที่สุด
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	สาธารณชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA

อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการประเมินสาธารณชนผู้เป็นหน่วยงานเจ้าของแผน มีจำนวนเพียง ๔๕ คน ประกอบด้วยผู้ตอบแบบประเมินจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จำนวน ๘ คน กรมทรัพยากรธรณี จำนวน ๒ คน กรมโยธาธิการและผังเมือง จำนวน ๔ คน กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ จำนวน ๔ คน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน ๘ คน กระทรวงอุตสาหกรรม จำนวน ๔ คน สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน ๒ คน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ จำนวน ๖ คน สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร จำนวน ๖ คน และสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน จำนวน ๑ คน ทั้งนี้ พบว่า สาธารณชนในรูปแบบที่ ๒ มีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับดีมาก เฉลี่ยรวมร้อยละ ๗๒.๖๔ ซึ่งสามารถจำแนกความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสื่อวิถีทัศน์ที่แตกต่างกันทั้ง ๔ ตอน ได้ดังนี้

๑.๑) ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องที่มีต่อสื่อวิถีทัศน์ชื่อ “ตอนที่ ๑ SEA คืออะไร (What is SEA?)” เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๙.๗๘ โดยมีความเข้าใจในระดับดีมาก จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๐๐ โดยคำถามที่ผู้ตอบแบบประเมินตอบถูกมากที่สุด คือ คุณสมบัติของ SEA คือ มีความยืดหยุ่นในการพัฒนาและประเมินทางเลือกที่เหมาะสมต่อการพัฒนา ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ ในขณะที่ผู้ตอบแบบประเมินมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดว่า SEA คือ กระบวนการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจในการวางแผน โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม แต่เน้นการบูรณาการด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยตอบถูกร้อยละ ๖๔.๔๔

๑.๒) ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องที่มีต่อสื่อวิถีทัศน์ชื่อ “ตอนที่ ๒ กระบวนการจัดทำ SEA (The SEA Processes)” เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๑.๗๑ โดยมีความเข้าใจในระดับดีมาก จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๐๐ คำถามที่ผู้ตอบแบบประเมินตอบถูกมากที่สุด คือ ในขั้นตอนของการกำหนดขอบเขต

ทำให้ทราบว่า “จะประเมินอะไร ที่ไหน ทำอะไร อย่างไร และเพื่อใคร” และ การมีส่วนร่วม เปรียบเสมือน ขั้นตอนสนับสนุนให้ขั้นตอนอื่น ๆ ของกระบวนการ SEA มีความโปร่งใสรอบด้าน มีข้อมูลจากผู้มีส่วนได้เสีย และทำให้เกิดการยอมรับของผู้มีส่วนได้เสีย โดยตอบถูกคิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗๘ ในขณะที่ผู้ตอบแบบประเมิน มีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดว่า การรายงานผลการศึกษา ประกอบด้วย รายงานการประชุมสำหรับภาครัฐ รายงานวิชาการ และรายงานฉบับประชาชน โดยตอบถูกคิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓๓

๑.๓) ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ชื่อ “ตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วม (Public Participation)” เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๗.๓๕ โดยมีความเข้าใจในระดับดีมาก จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๐๐ คำถามที่ผู้ตอบแบบประเมินตอบถูกมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิด ความโปร่งใส การมีข้อมูลจากความเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้เสีย ความน่าเชื่อถือ และการยอมรับ ของผู้มีส่วนได้เสีย โดยตอบถูกคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ ในขณะที่ผู้ตอบแบบประเมินมีความคลาดเคลื่อน มากที่สุดว่า การมีส่วนร่วม สอดแทรกไว้เพียงในบางขั้นตอนของ SEA ผู้มีส่วนได้เสียที่มีอิทธิพลต่ำและ ความสนใจสูง ไม่จำเป็นต้องให้ข้อมูลและสื่อสารอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ และไม่ควรมีการเลือกเทคนิคและ วิธีการที่เหมาะสมกับผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องมากเกินไป เพราะจะทำให้การจัดทำ SEA มีความยืดหยุ่น และไม่สามารถเกิดการยอมรับได้จากผู้มีส่วนได้เสีย โดยตอบถูกคิดเป็นร้อยละ ๗๗.๗๘

๑.๔) ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ชื่อ “ตอนที่ ๔ กลไกการขับเคลื่อน (SEA Administrative Mechanisms)” เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๘๕.๑๑ โดยมีความเข้าใจในระดับดีมาก จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๕๖ คำถามที่ผู้ตอบแบบประเมินตอบถูกมากที่สุด คือ คณะกรรมการกำกับ SEA มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและข้อคิดเห็นในการจัดทำ SEA ให้เป็นไปตามแนวทางที่คณะกรรมการพัฒนา การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์กำหนด โดยตอบถูกคิดเป็นร้อยละ ๙๗.๗๘ ในขณะที่ผู้ตอบแบบ ประเมินมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดว่า SEA เป็นการพิจารณาปัญหาเฉพาะจุด โดยเน้นการบูรณาการ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล รวมถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยตอบถูกคิดเป็น ร้อยละ ๕๑.๑๑

ทั้งนี้ รายละเอียดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในระดับอื่น ๆ ของสาธารณชนผู้เป็นหน่วยงาน เจ้าของแผนนั้น แสดงดังภาคผนวก ก

โดยสรุป พบว่าการประเมินความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของสาธารณชนที่เกี่ยวข้องกับ SEA ที่ได้จากการรับชมสื่อทั้ง ๓ ประเภท ได้แก่ คู่มือ วีดิทัศน์ และเว็บไซต์ สาธารณชนผู้เป็นหน่วยงานเจ้าของแผน มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA ในระดับดีมาก มากกว่าสาธารณชนผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ พื้นฐานเกี่ยวกับ SEA ซึ่งที่ปรึกษาโครงการฯ ได้ทำการวิเคราะห์ผลการประเมินดังกล่าว พบว่า จำนวนชุดของ สื่อและกระบวนการถ่ายทอดเนื้อหา รวมถึงองค์ประกอบของการเล่าและลำดับเรื่อง ล้วนส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องของสาธารณชน ทั้งนี้ จากการประเมินความรู้ความเข้าใจดังกล่าว ยังนำมาซึ่งข้อเสนอแนะ ที่มีต่อการขับเคลื่อนงาน SEA ของไทยและการปรับปรุงแนวทาง SEA อีกด้วย เนื่องจากในแบบทดสอบนั้น ได้รวบรวมข้อคำถามที่สาธารณชนยังมีความคลาดเคลื่อน เช่น SEA คือ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๒.๒.๒ การประเมินผลที่ได้จากการนำแนวทาง SEA (พ.ศ. ๒๕๖๓) มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินการจัดทำโครงการศึกษา SEA ของหน่วยงานเจ้าของแผน

ในการประเมินแนวทาง SEA เพื่อการพัฒนาแนวทาง SEA ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศ ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้ดำเนินการประเมินแนวทางดังกล่าว ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของการจัดทำ SEA ของหน่วยงานเจ้าของแผนต่าง ๆ ที่ได้มีการนำแนวทาง SEA (พ.ศ. ๒๕๖๓) ไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานอีกด้วย ซึ่งที่ปรึกษาโครงการฯ ได้ทำการประเมินคุณภาพดังกล่าวด้วยบัญชีรายการควบคุมคุณภาพของการจัดทำ SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓ข) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ ๒-๕ ซึ่งบัญชีรายการควบคุมคุณภาพของการจัดทำ SEA นั้นประกอบด้วยคำถามทั้งหมด ๕ ส่วน ได้แก่ ๑) การกำหนดขอบเขต ๒) การพัฒนาและประเมินทางเลือก ๓) มาตรการเพื่อความยั่งยืน ๔) การมีส่วนร่วม และ ๕) การจัดทำรายงาน SEA รวมทั้งสิ้น ๔๘ ข้อ

ตารางที่ ๒-๕ บัญชีรายการควบคุมคุณภาพของการจัดทำ SEA

ประเด็นในการควบคุม	ใช่/ มี	ไม่ใช่/ ไม่มี	หมายเหตุ
การกำหนดขอบเขต			
๑) ได้ดำเนินการทบทวนแผนหรือแผนงาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องครบถ้วนหรือไม่			
๒) ได้วิเคราะห์ความเชื่อมโยงและช่องว่างการพัฒนาของนโยบาย แผน และแผนงานในระดับต่าง ๆ หรือไม่			
๓) ได้ระบุขอบเขตพื้นที่และระยะเวลาที่มีความชัดเจน และเหมาะสมหรือไม่			
๔) ได้วิเคราะห์แรงขับเคลื่อนของการพัฒนา ให้เชื่อมโยงสาเหตุและผลกระทบของการพัฒนา และเห็นช่องว่างและโอกาสในการพัฒนาหรือไม่			
๕) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของแผนหรือแผนงานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนหรือไม่			
๖) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และมีจุดเน้นหรือไม่			
๗) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ให้ครอบคลุมปัญหาที่หลากหลายหรือไม่			
๘) ประเด็นยุทธศาสตร์ทั้งหมดที่กำหนด ครอบคลุมประเด็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมหรือไม่			
๙) ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์หรือไม่			
๑๐) วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบาย แผน และแผนงานในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ/ หรือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) หรือไม่			
๑๑) ตัวชี้วัดมีความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือไม่			

ประเด็นในการควบคุม	ใช่/ มี	ไม่ใช่/ ไม่มี	หมายเหตุ
๑๒) ตัวชี้วัด มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และสามารถติดตามตรวจสอบได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่			
๑๓) มีการประเมินข้อมูลฐานโดยการทบทวนข้อมูลของตัวชี้วัดในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ครบถ้วน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันหรือไม่			
๑๔) มีการประเมินข้อมูลฐานที่มีอนุกรมเวลาที่เหมาะสมหรือไม่			
๑๕) มีการประเมินข้อมูลฐานที่ถูกต้อง เป็นไปตามหลักวิชาการ และมีแหล่งข้อมูลอ้างอิงที่เหมาะสม			
๑๖) ได้กำหนดทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบในการระดมความคิดเห็นหรือไม่			
๑๗) ได้มีการจัดทำแผนการมีส่วนร่วมและการสื่อสาร โดยการวิเคราะห์และระบุผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่			
๑๘) แผนการมีส่วนร่วมและการสื่อสาร สอดคล้องกับขั้นตอนและระยะเวลาของกระบวนการ SEA หรือไม่			
๑๙) ได้สรุปผลของการกำหนดขอบเขตและจัดทำเป็นรายงานการกำหนดขอบเขตหรือไม่			
การพัฒนาและการประเมินทางเลือก			
๑) ได้มีการวิเคราะห์หาสภาพตามปกติ เพื่อใช้เป็นฐานเปรียบเทียบแล้วหรือไม่			
๒) ได้มีการพัฒนาทางเลือกไม่ดำเนินงาน เปรียบเทียบกับทางเลือกใหม่ต่าง ๆ หรือไม่			
๓) ทางเลือกที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องและครอบคลุมประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่าง ๆ หรือไม่			
๔) มีการประเมินผลที่เกิดจากการดำเนินงานตามทางเลือกตามตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ ที่กำหนดหรือไม่			
๕) มีการให้คะแนนและเรียงลำดับคะแนนของแต่ละทางเลือก เปรียบเทียบกับทางเลือกไม่ดำเนินงาน เพื่อให้ได้ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดหรือไม่			
๖) มีการให้คะแนนทางเลือกต่าง ๆ จากทั้งระดับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่			
๗) มีการระบุปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัด ทางด้านวิชาการ และการปฏิบัติ รวมถึงสมมติฐานและความไม่แน่นอนของทางเลือกที่พัฒนาหรือไม่			
๘) ประเมินทางเลือกโดยใช้เป้าหมายกับวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือไม่			
๙) มีการประเมินทางเลือกที่เปลี่ยนแปลงไปจากสภาพปกติหรือทางเลือกไม่ดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นฐานเปรียบเทียบหรือไม่			

ประเด็นในการควบคุม	ใช่/ มี	ไม่ใช่/ ไม่มี	หมายเหตุ
๑๐) มีการระบุข้อจำกัด ความยุ่งยาก ปัญหาอุปสรรค ทั้งด้านวิชาการและขั้นตอนปฏิบัติ รวมถึงสมมติฐานและความไม่แน่นอนของทางเลือกที่พัฒนาหรือไม่			
๑๑) ประเด็นข้อห่วงกังวลที่ไม่ได้นำมาพัฒนาทางเลือก มีการระบุเหตุผลไว้หรือไม่			
มาตรการเพื่อความยั่งยืน			
๑) มาตรการเพื่อความยั่งยืนที่เสนอตอบสนองต่อประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือไม่			
๒) มาตรการเพื่อความยั่งยืนสอดคล้องกับช่วงเวลาของการดำเนินงานตามแผนหรือแผนงานหรือไม่			
๓) มาตรการเพื่อความยั่งยืนมีการระบุกรอบระยะเวลาและหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนหรือไม่			
การมีส่วนร่วม			
๑) มีการระบุผู้มีส่วนได้เสียอย่างครบถ้วนหรือไม่			
๒) มีการวิเคราะห์และกำหนดระดับของผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่			
๓) มีการจัดลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่			
๔) ได้ดำเนินการมีส่วนร่วมในขั้นตอนที่สำคัญและจำเป็นครบถ้วนหรือไม่ (เช่น การกำหนดขอบเขต การพัฒนาและการประเมินทางเลือก การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน เป็นต้น)			
๕) มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียแสดงความคิดเห็นก่อนการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์หรือไม่			
การจัดทำรายงาน SEA			
๑) องค์ประกอบของรายงาน มีสาระครบถ้วนทุกขั้นตอนของกระบวนการหรือไม่			
๒) รายงานมีการบูรณาการทุกบทเป็นองค์รวม เพื่อความเข้าใจและความเชื่อมโยงต่อเนื่องหรือไม่			
๓) รายงานมีความชัดเจน นำเสนออย่างกระชับ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายหรือไม่			
๔) รายงานด้วยความเป็นกลางและเปิดกว้างหรือไม่			
๕) อธิบายและให้นิยามศัพท์ทางวิชาการหรือไม่			
๖) ระบุหน่วยงานหรือผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจหรือไม่			
๗) นำเสนอด้วยแผนที่ คำอธิบาย และตารางสรุปอย่างเหมาะสมหรือไม่			
๘) ระบุแหล่งที่มาของข้อมูล รวมถึงแหล่งที่มาจากความเห็นและการประเมินของผู้เชี่ยวชาญหรือไม่			
๙) มีรายงานฉบับประชาชน เพื่อสื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่			

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๖๓ข)

ซึ่งโครงการฯ ที่ได้รับการรับรองจาก สศช. ในช่วงปีที่ผ่านมา (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕) มีทั้งสิ้น ๗ โครงการ ได้แก่

- ๑) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำสะแกกรัง
- ๒) โครงการศึกษาเพื่อประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์โครงการพัฒนาน้ำต้นทุนลุ่มน้ำปราจีนบุรี – บางปะกง
- ๓) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก
- ๔) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำมูล
- ๕) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแร่โพแทช
- ๖) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี – ประจวบคีรีขันธ์
- ๗) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

ซึ่งที่ปรึกษาโครงการฯ ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญของโครงการฯ และไม่เกี่ยวข้องกับโครงการ SEA ดังกล่าว เป็นผู้ตรวจสอบ โดยให้ระบุในแต่ละหัวข้อว่า “ใช่/ มี” ซึ่งหมายถึงรายงาน SEA ดังกล่าวมีการกล่าวถึงการดำเนินการ ขั้นตอน กระบวนการ หรือผลลัพธ์อย่างชัดเจน ผู้ตรวจสอบสามารถอ่านได้อย่างเข้าใจและสามารถนำไปต่อยอดได้ ทั้งนี้ ในส่วนของหัวข้อ “หมายเหตุ” แสดงถึงเหตุผลหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญซึ่งสอดคล้องกับคำถามดังกล่าว

รายละเอียดผลสรุปที่ได้จากการใช้บัญชีรายการควบคุมคุณภาพในการตรวจสอบ ๗ โครงการศึกษา SEA แสดงดังตารางที่ ๒-๖ และรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ก ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่าบัญชีรายการควบคุมคุณภาพของการจัดทำ SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓ข) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ตรวจสอบได้โดยโครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำสะแกกรัง และโครงการศึกษาเพื่อประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์โครงการพัฒนาน้ำต้นทุนลุ่มน้ำปราจีนบุรี - บางปะกง มีประเด็นในการควบคุม “ใช่/ มี” จำนวนน้อยกว่าโครงการอื่น ๆ เนื่องจากเป็นโครงการที่ดำเนินการในช่วง พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงจากใช้ร่างแนวทาง SEA (พ.ศ. ๒๕๖๑) (คณะทำงานจัดทำแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์, ๒๕๖๑) เป็นแนวทาง SEA (พ.ศ. ๒๕๖๓) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓ข) ซึ่งส่งผลให้บางประเด็นในการควบคุมนั้น ไม่สอดคล้องกับประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในบัญชีรายการควบคุมคุณภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓ข) โดยเฉพาะในหัวข้อการจัดทำประเด็นยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์เพื่อความยั่งยืน ในขณะที่โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำมูล โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแร่โพแทช โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี – ประจวบคีรีขันธ์ และโครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และ

แผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก ได้มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์เพื่อความยั่งยืนที่ชัดเจน ทั้งนี้ โครงการ SEA ส่วนใหญ่ที่ได้รับการประเมิน ยังขาดการวิเคราะห์ตัวชี้วัดเป็นอนุกรมเวลาย้อนหลัง ซึ่งมีความสำคัญในการนำเสนอข้อมูลให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียเพื่อการประเมินให้คะแนนผลกระทบของทางเลือกการพัฒนาได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ที่ปรึกษาโครงการฯ พบว่า ทุกโครงการ SEA ที่ได้รับการประเมินในครั้งนี้ ไม่แสดงถึงผลการกำหนดระดับของผู้มีส่วนได้เสีย และการจัดลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการหาผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญ (Key Stakeholder) ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงหรือมีอิทธิพลต่อการพัฒนาแผน

อีกทั้งที่ปรึกษาโครงการฯ ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้แทนจากสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) รายละเอียดแสดงดังภาคผนวก ก เนื่องจากเป็นหน่วยงานเจ้าของแผนที่ได้นำแนวทาง SEA (พ.ศ. ๒๕๖๓) จาก สศช. ไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานจัดทำ SEA ในระดับโครงการมากที่สุด ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพในการใช้แนวทางดังกล่าว และสามารถเป็นตัวแทนของหน่วยงานเจ้าของแผนที่เคยมีการจัดทำโครงการศึกษา SEA อันจะเป็นประโยชน์ต่อการให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาแนวทาง SEA ได้ โดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้แทน สทนช. ดังนี้

๑) การจัดทำ SEA ช่วยให้เราสามารถมองเห็นภาพรวม ยกตัวอย่างเช่น ในการจัดทำตัวชี้วัดสำหรับแผนแม่บทลุ่มน้ำส่วนมาก ได้เพียงตัวชี้วัดในระดับผลผลิตเท่านั้น ไม่ใช่ในระดับผลลัพธ์ เช่น การสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อให้ได้น้ำ เป็นต้น แต่การจัดทำตัวชี้วัดให้ถึงระดับของผลลัพธ์ของโครงการ จำเป็นที่จะต้องนำผลของการจัดทำ SEA มาใช้ ซึ่งทำให้เกิดการพิจารณาประเด็นในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ แทนการพิจารณาแค่ประเด็นน้ำท่วม น้ำแล้ง และน้ำเสีย

๒) SEA ช่วยให้ประเมินได้ว่าสิ่งที่ประชาชนในพื้นที่ต้องการอย่างแท้จริงคืออะไร จากกรณีขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วม รวมทั้งยังสามารถแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของพื้นที่ ความเป็นไปได้และโอกาสในการพัฒนา

๓) การกำหนดทางเลือกการพัฒนา ควรมีการพิจารณาถึงความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ และพิจารณาถึงความสามารถในการให้การสนับสนุนต่อประชาชนในพื้นที่ เช่น บางจังหวัดมีอุตสาหกรรมที่สามารถเป็นอีกหนึ่งทางเลือกการพัฒนาที่ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ได้นอกจากภาคการเกษตร เป็นต้น ซึ่งการจัดทำ SEA ทำให้ สทนช. ได้ทราบถึงประเด็นนี้

๔) SEA สามารถช่วยในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ ในการนำไปจัดทำแผนปฏิบัติการต่อไป

ตารางที่ ๒-๖ ผลสรุปที่ได้จากการใช้บัญชีรายการควบคุมคุณภาพของการจัดทำ SEA สำหรับการตรวจสอบ ๗ โครงการศึกษา SEA

ประเด็น ในการควบคุม	โครงการศึกษา การประเมินสิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ ลุ่มน้ำสะแกกรัง	โครงการศึกษา เพื่อประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาน้ำต้นทุน ลุ่มน้ำปราจีนบุรี - บางปะกง	โครงการศึกษา การประเมินสิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์ พื้นที่ ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก	โครงการศึกษา การประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมระดับ ยุทธศาสตร์ พื้นที่ลุ่มน้ำมูล	โครงการศึกษาเพื่อประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับ ยุทธศาสตร์เพื่อการบริหาร จัดการแร่โพแทช	โครงการศึกษาการประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และแผนหลักการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ ลุ่มน้ำเพชรบุรี - ประจวบคีรีขันธ์	โครงการศึกษาการประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับ ยุทธศาสตร์และแผน หลักการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำ ภาคใต้ฝั่งตะวันตก
การกำหนด ขอบเขต	๑. ไม่พบการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและช่องว่างการพัฒนาของนโยบาย แผน และแผนงานในระดับต่าง ๆ ๒. ประเด็นยุทธศาสตร์มีความไม่ชัดเจน และไม่ครอบคลุมทุกด้าน ๓. ไม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ๔. ตัวชี้วัดไม่มีความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๕. ไม่พบการประเมินข้อมูลฐาน และตัวชี้วัดในรูปแบบอนุกรมเวลา	๑. ประเด็นยุทธศาสตร์มีความไม่ชัดเจน และไม่ครอบคลุมทุกด้าน ๒. ไม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ๓. ตัวชี้วัดไม่มีความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๔. ไม่พบการประเมินข้อมูลฐานและตัวชี้วัดในรูปแบบอนุกรมเวลา	๑. ตัวชี้วัดไม่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒. ไม่พบการประเมินข้อมูลฐาน และตัวชี้วัดในรูปแบบอนุกรมเวลา	๑. ตัวชี้วัดไม่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒. ตัวชี้วัด ไม่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และสามารถติดตามตรวจสอบได้อย่างต่อเนื่อง ๓. ไม่พบการประเมินข้อมูลฐาน และตัวชี้วัดในรูปแบบอนุกรมเวลา ๔. ไม่มีการจัดทำแผนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารโดยการวิเคราะห์และระบุผู้มีส่วนได้เสีย	๑. ไม่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของแผน หรือ แผนงานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ๒. ไม่ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ให้ครอบคลุมปัญหาที่หลากหลาย ๓. ประเด็นยุทธศาสตร์ทั้งหมดที่กำหนดไม่ครอบคลุมประเด็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ๔. วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบาย แผน และแผนงานในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ/ หรือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)	๑. ไม่พบการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ๒. ตัวชี้วัดไม่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๓. ไม่พบการประเมินข้อมูลฐาน และตัวชี้วัดในรูปแบบอนุกรมเวลา	๑. ไม่พบการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและช่องว่างการพัฒนาของนโยบาย แผนและแผนงานในระดับต่าง ๆ ๒. ไม่พบการระบุขอบเขตพื้นที่ และระยะเวลาที่มีความชัดเจน และเหมาะสม ๓. วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบาย แผน และแผนงานในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ/ หรือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ๔. ไม่พบการประเมินข้อมูลฐาน และตัวชี้วัดในรูปแบบอนุกรมเวลา ๕. ไม่มีการจัดทำแผนการมีส่วนร่วมและการสื่อสาร โดยการวิเคราะห์และระบุผู้มีส่วนได้เสีย

ประเด็น ในการควบคุม	โครงการศึกษา การประเมินสิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ ลุ่มน้ำสะแกกรัง	โครงการศึกษา เพื่อประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาน้ำต้นทุน ลุ่มน้ำปราจีนบุรี - บางปะกง	โครงการศึกษา การประเมินสิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์ พื้นที่ ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก	โครงการศึกษา การประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมระดับ ยุทธศาสตร์ พื้นที่ลุ่มน้ำมูล	โครงการศึกษาเพื่อประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับ ยุทธศาสตร์เพื่อการบริหาร จัดการแร่โพแทช	โครงการศึกษาการประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และแผนหลักการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ ลุ่มน้ำเพชรบุรี - ประจวบคีรีขันธ์	โครงการศึกษาการประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับ ยุทธศาสตร์และแผน หลักการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำ ภาคใต้ฝั่งตะวันตก
การพัฒนาและ การประเมิน ทางเลือก การพัฒนา	๑. ไม่พบการประเมิน ทางเลือกโดยใช้ เป้าหมายกับ วัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน ๒. ไม่พบประเด็นข้อห่วง กังวลที่นำมาพัฒนา ทางเลือก	๑. ไม่มีการระบุปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ทางด้านวิชาการและ การปฏิบัติ รวมถึง สมมติฐานและความไม่ แน่นอนของทางเลือก ที่พัฒนา ๒. ไม่พบการประเมิน ทางเลือก โดยใช้ เป้าหมายกับวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๓. ไม่พบการระบุข้อจำกัด ความยุ่งยาก ปัญหา อุปสรรค ทั้งด้านวิชาการ และขั้นตอนปฏิบัติ รวมถึงสมมติฐานและ ความไม่แน่นอนของ ทางเลือกการพัฒนาที่ พัฒนา ๔. ไม่พบประเด็นข้อห่วง กังวลที่นำมาพัฒนา ทางเลือก	๑. ไม่มีการระบุปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ทางด้านวิชาการและ การปฏิบัติ รวมถึง สมมติฐานและความไม่ แน่นอนของทางเลือก ที่พัฒนา ๒. ไม่พบการประเมิน ทางเลือก โดยใช้ เป้าหมายกับ วัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน ๓. ไม่พบการระบุข้อจำกัด ความยุ่งยาก ปัญหา อุปสรรค ทั้งด้านวิชาการ และขั้นตอนปฏิบัติ รวมถึงสมมติฐานและ ความไม่แน่นอนของ ทางเลือกการพัฒนาที่ พัฒนา ๔. ไม่พบประเด็นข้อห่วง กังวลที่นำมาพัฒนา ทางเลือก	๑. ทางเลือกการพัฒนาที่ พัฒนาขึ้นไม่สอดคล้อง และไม่ครอบคลุมประเด็น ยุทธศาสตร์ และ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืนต่าง ๆ ๒. ไม่พบการประเมินทางเลือก การพัฒนา โดยใช้เป้าหมาย กับวัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน ๓. ไม่พบการระบุข้อจำกัด ความยุ่งยาก ปัญหา อุปสรรค ทั้งด้านวิชาการ และขั้นตอนปฏิบัติ รวมถึง สมมติฐานและความไม่ แน่นอนของทางเลือกการ พัฒนาที่พัฒนา ๔. ไม่พบประเด็นข้อห่วง กังวลที่นำมาพัฒนา ทางเลือก	๑. ไม่มีการระบุปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ทางด้านวิชาการและการ ปฏิบัติ รวมถึงสมมติฐาน และความไม่แน่นอนของ ทางเลือกที่พัฒนา ๒. ไม่พบการประเมิน ทางเลือก โดยใช้เป้าหมาย กับวัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน ๓. ไม่พบการระบุข้อจำกัด ความยุ่งยาก ปัญหา อุปสรรค ทั้งด้านวิชาการ และขั้นตอนปฏิบัติ รวมถึง สมมติฐานและความไม่ แน่นอนของทางเลือกการ พัฒนาที่พัฒนา ๔. ไม่พบประเด็นข้อห่วง กังวลที่นำมาพัฒนา ทางเลือก	๑. ไม่มีการระบุปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัด ทางด้าน วิชาการและการปฏิบัติ รวมถึงสมมติฐานและ ความไม่แน่นอนของ ทางเลือกที่พัฒนา ๒. ไม่พบการประเมินทางเลือก โดยใช้เป้าหมายกับ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืน ๓. ไม่พบการระบุข้อจำกัด ความยุ่งยาก ปัญหา อุปสรรค ทั้งด้านวิชาการ และขั้นตอนปฏิบัติ รวมถึง สมมติฐานและความไม่ แน่นอนของทางเลือกการ พัฒนาที่พัฒนา ๔. ไม่พบประเด็นข้อห่วง กังวลที่นำมาพัฒนา ทางเลือก	๑. ทางเลือกการพัฒนาที่ พัฒนาขึ้นไม่สอดคล้อง และไม่ครอบคลุม ประเด็นยุทธศาสตร์และ วัตถุประสงค์ เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืนต่าง ๆ ๒. ไม่มีการระบุปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ทางด้านวิชาการและ การปฏิบัติ รวมถึงสมมติฐาน และความไม่แน่นอนของ ทางเลือกที่พัฒนา ๓. ไม่พบการประเมิน ทางเลือก โดยใช้เป้าหมาย กับวัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน ๔. ไม่พบการระบุข้อจำกัด ความยุ่งยาก ปัญหา อุปสรรค ทั้งด้านวิชาการ และขั้นตอนปฏิบัติ รวมถึงสมมติฐานและ ความไม่แน่นอนของ ทางเลือกการพัฒนา ที่พัฒนา ๕. ไม่พบประเด็นข้อห่วง กังวลที่นำมาพัฒนา ทางเลือก

ประเด็น ในการควบคุม	โครงการศึกษา การประเมินสิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ ลุ่มน้ำสะแกกรัง	โครงการศึกษา เพื่อประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาน้ำต้นทุน ลุ่มน้ำปราจีนบุรี - บางปะกง	โครงการศึกษา การประเมินสิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์ พื้นที่ ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก	โครงการศึกษา การประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมระดับ ยุทธศาสตร์ พื้นที่ลุ่มน้ำมูล	โครงการศึกษาเพื่อประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับ ยุทธศาสตร์เพื่อการบริหาร จัดการแร่โพแทช	โครงการศึกษาการประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และแผนหลักการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ ลุ่มน้ำเพชรบุรี - ประจวบคีรีขันธ์	โครงการศึกษาการประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับ ยุทธศาสตร์และแผน หลักการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำ ภาคใต้ฝั่งตะวันตก
มาตรการเพื่อ ความยั่งยืน		๑. มาตรการเพื่อความยั่งยืน มีการระบุกรอบระยะเวลา และหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ที่ชัดเจน	๑. มาตรการเพื่อความ ยั่งยืนที่ เสนอ ไม่ ตอบสนองต่อประเด็น ยุทธศาสตร์ และ วัตถุประสงค์ เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน	๑. มาตรการเพื่อความยั่งยืน ที่เสนอไม่ตอบสนองต่อ ประเด็นยุทธศาสตร์และ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืน ๒. มาตรการเพื่อความยั่งยืน ไม่มีการระบุ กรอบ ระยะเวลา และหน่วยงาน ผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน	๑. มาตรการเพื่อความยั่งยืน ไม่มีการระบุ กรอบ ระยะเวลา และหน่วยงาน ผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน		
การมีส่วนร่วม	๑. ไม่พบการกำหนดระดับ และความสำคัญของ ผู้มีส่วนได้เสีย ๒. ไม่มีการเปิดโอกาสให้ ผู้มีส่วนได้เสียแสดง ความเห็นก่อนการจัดทำ รายงานฉบับสมบูรณ์	๑. ไม่พบการกำหนดระดับ และความสำคัญของ ผู้มีส่วนได้เสีย	๑. ไม่พบการกำหนด ระดับและความสำคัญ ของผู้มีส่วนได้เสีย	๑. ไม่พบการกำหนดระดับ และความสำคัญของ ผู้มีส่วนได้เสีย		๑. ไม่พบการกำหนดระดับ และความสำคัญของ ผู้มีส่วนได้เสีย	๑. ไม่พบการกำหนดระดับ และความสำคัญของ ผู้มีส่วนได้เสีย
การจัดทำรายงาน SEA	๑. ไม่พบการระบุแหล่ง- ที่มาของข้อมูล รวมถึง แหล่งที่มาจากความ- เห็นและการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญหรือไม่	๑. การบูรณาการทุกขบไม่ เป็นองค์รวม เพื่อความ- เข้าใจและความเชื่อมโยง ต่อเนื่อง ๒. ไม่พบการระบุแหล่งที่มา ของข้อมูล รวมถึง แหล่งที่มาจากความเห็น และการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญหรือไม่	๑. ไม่พบการระบุ แหล่งที่มาของข้อมูล รวมถึงแหล่งที่มาจาก ความเห็นและการ- ประเมินของผู้เชี่ยวชาญ หรือไม่	๑. ไม่พบการระบุหน่วยงาน หรือผู้ที่มีอำนาจในการ- ตัดสินใจ ๒. ไม่พบการระบุแหล่งที่มา ของข้อมูล รวมถึงแหล่งที่มา จากความเห็นและการ- ประเมินของผู้เชี่ยวชาญ หรือไม่	๑. ไม่พบการระบุหน่วยงาน หรือผู้ที่มีอำนาจในการ ตัดสินใจ ๒. ไม่พบการระบุแหล่งที่มา ของข้อมูล รวมถึงแหล่งที่มา จากความเห็นและการ- ประเมินของผู้เชี่ยวชาญ หรือไม่		

ความคิดเห็นที่มีต่อการนำแนวทาง SEA มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินการจัดทำ SEA ดังนี้

๑) การจัดทำ SEA เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดในประเด็นของความเข้าใจพื้นฐานของหน่วยงานเจ้าของแผน และประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย ที่ยังไม่เข้าใจเป้าหมายของการพัฒนาและการวางแผน สามารถพิจารณาได้เพียงมุมมองในระดับโครงการ ดังนั้น ในขั้นตอนของการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Analysis) ในกระบวนการมีส่วนร่วม จึงควรมุ่งเน้นไปที่ระดับกลุ่มผู้นำขององค์กรหรือกลุ่มที่มีศักยภาพมองเห็นวิสัยทัศน์ในระยะยาวได้ อย่างไรก็ตาม ในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มใหญ่ยังคงมีความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับ

๒) ความท้าทายในการนำแนวทาง SEA ไปใช้ คือการจัดทำ SEA ในแต่ละเรื่อง แต่ละสาขานั้น มีความแตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถจัดทำตามกระบวนการที่เรียงลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ได้ครบทุกขั้นตอนตามกระบวนการที่ถูกระบุไว้ในแนวทาง SEA ดังนั้น แนวทาง SEA จึงควรมีคำอธิบาย ตัวอย่างประกอบที่หลากหลายและชัดเจน โดยอาจเพิ่มเติมแนวทาง SEA เฉพาะพื้นที่ เฉพาะสาขา และเฉพาะกรณีตามศักยภาพของพื้นที่ (เสนอแนะให้มีการจัดทำแนวทาง/ คู่มือรายสาขา หรือเชิงพื้นที่)

๓) ควรมีตัวอย่างกรอบการดำเนินงาน (TOR) ที่มีความยืดหยุ่น สำหรับการจัดทำ SEA รายสาขา หรือเชิงพื้นที่ เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของแผนสามารถนำไปใช้ในการกำหนดกรอบว่าจ้างที่ปรึกษาในการจัดทำ SEA ได้อย่างถูกต้องตามแนวทาง SEA

๒.๒.๓ การประเมินศักยภาพบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมทางวิชาการร่วมกับ สศช.

ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้ดำเนินการประเมินศักยภาพของบุคลากร จำนวน ๓๕ คน ที่เคยผ่านการฝึกอบรมทางวิชาการร่วมกับ สศช. ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ถึง ๒๕๖๔ รายละเอียดแสดงดัง **ภาคผนวก ก** ผ่านการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ที่ประกอบด้วย ๓ คำถามหลัก ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญตามประเภทของคำถามที่แตกต่างกันได้ดังนี้

๑) การสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมทางวิชาการ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒

๑.๑) ท่านได้นำความรู้จากการอบรมในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนหรือไม่ หากใช่ อยู่ในบทบาทใด

จากการอบรมปีงบประมาณ ๒๕๖๒ จำนวน ๖ ครั้ง พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมหลายท่านมีการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภายในหน่วยงานของตนเอง โดยเฉพาะในฝ่ายที่รับผิดชอบด้านนโยบายและแผนงาน และ ยังสามารถเป็นวิทยากรบรรยายถ่ายทอดความรู้ให้คนในท้องถิ่นให้เข้าใจถึง SEA อีกทั้ง ผู้เข้ารับการอบรมบางส่วน นำความรู้ด้าน SEA ไปใช้ในการจัดทำแผนต่าง ๆ เช่น ร่างแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) แผนงานด้านพลังงานในจังหวัด (เพื่อให้ทราบความต้องการในพื้นที่ ศักยภาพ และส่งเสริมองค์ประกอบด้านกฎหมาย ทำให้การสื่อสารระหว่างภาครัฐและเอกชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น) แผนสิ่งแวดล้อมของจังหวัด และแผนงานพัฒนาในกลุ่มจังหวัด เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้แทนจากกรมโยธาธิการและผังเมืองมีความเห็นว่า ขั้นตอนในกระบวนการทำ SEA มีหลายขั้นตอนที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดทำผังเมืองโดยเฉพาะการใช้กระบวนการสร้างทางเลือกมาเป็นเกณฑ์

๑.๒) ท่านคิดว่าการจัดอบรมที่ผ่านมา สามารถส่งเสริมศักยภาพในการจัดทำ SEA ได้หรือไม่ ในกรณีที่ท่านจะต้องจัดทำ SEA

ในภาพรวมพบว่า การอบรมช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับผู้รับการอบรมได้ระดับหนึ่ง กล่าวคือ ผู้เข้ารับการอบรมพอที่จะนำความรู้ไปสื่อสารต่อในชั้นเบื้องต้นได้ ผู้เข้ารับการอบรมบางท่านที่เข้าร่วมในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ เห็นว่าควรต้องมีการจัดอบรมเป็นระยะ เนื่องจากเมื่อเวลาผ่านไปนั้นหากไม่ได้มีการใช้หรือทบทวน SEA อาจทำให้ผู้เข้ารับการอบรมลืมเนื้อหาได้ ทั้งนี้ ผู้เข้ารับการอบรมเห็นว่า การอบรมปีงบประมาณ ๒๕๖๒ สามารถสร้างศักยภาพในการจัดทำ SEA ได้ แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน และจำเป็นที่จะต้องมีการช่วยเหลือช่วยกำกับดูแลในกระบวนการ SEA

๑.๓) กระบวนการใดใน SEA ควรมีการจัดอบรมเพิ่มเติม เพื่อให้ท่านดำเนินการ SEA ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้เข้ารับการอบรมเสนอแนะว่าควรมีกระบวนการในการลงปฏิบัติและวิเคราะห์กับโครงการที่เกิดขึ้นจริง และมีเนื้อหาที่มีความหลากหลายมากขึ้น และระยะเวลาการอบรมเพียง ๕ วันนั้นยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจข้อมูลอย่างถ่องแท้ โดยมากแล้วจะเข้าใจเพียงข้อมูลพื้นฐานเท่านั้น ยังไม่สามารถเข้าใจข้อมูลเชิงลึกได้ทั้งหมด หากต้องการเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนี้จะต้องขออบรมเพิ่มเติมให้มากขึ้น ในส่วนหัวข้อของการวิเคราะห์ข้อมูลฐาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การประเมินทางเลือก การคัดเลือกผู้มีส่วนได้เสีย และกระบวนการมีส่วนร่วม ควรเพิ่มการอบรมเนื้อหาในด้านนี้ให้มากขึ้น ดังนั้นจึงเสนอแนะให้ สศช. จัดทำหลักสูตรในลักษณะของ E-Learning เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าถึงได้ง่ายขึ้น สามารถเรียนได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ รูปแบบการอบรมควรมีกระบวนการฝึกปฏิบัติแบบลงพื้นที่จริง ร่วมทำงานกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง

๑.๔) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการฝึกอบรม หรือการขับเคลื่อน SEA

ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อทบทวนความรู้ ไม่ให้เกิดการลืมเนื้อหาที่ได้รับการอบรม รวมทั้งเป็นโอกาสสำหรับเจ้าหน้าที่รุ่นใหม่จะได้เรียนรู้กระบวนการ SEA อีกทั้งมีข้อควรระวังจากผู้เข้าร่วมอบรมว่า ในบางครั้งระยะเวลาในการจัดอบรมจำนวนหลายวันเกินไป (อ้างถึงกรณี ๕ วัน) เนื่องจากบางท่านมีภารกิจต้องดำเนินการในหน่วยงาน จึงเสนอการสอนในรูปแบบ E-Learning ผู้เข้าอบรมหลายท่านเห็นว่าการจัดอบรมที่ผ่านมาถือว่าทำได้ดี สามารถให้ความรู้และความเข้าใจทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และเสนอแนะว่าการจัดการจัดอบรมควรแบ่งเป็น ๓ ระดับได้แก่ ๑) ระดับผู้บริหาร ๒) ระดับพนักงานภาครัฐและเอกชน และ ๓) ระดับประชาชน ซึ่งจะสามารถส่งเสริมศักยภาพในการจัดทำ SEA ได้ดียิ่งขึ้น

๒) การสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมทางวิชาการ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓

๑.๑) ท่านได้นำความรู้จากการอบรมในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนหรือไม่ หากใช่ อยู่ในบทบาทใด

ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในกระบวนการจ้างการจัดทำ SEA โดยนำผลมาใช้ในการวางแผน และในกระบวนการจ้างที่ปรึกษา รวมทั้งได้มีการจ้างที่ปรึกษาจัดทำ SEA เพื่อการบริหารจัดการแร้วพิษ ซึ่งดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว และนำมาใช้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนผังเมือง อย่างไรก็ตาม

ผู้เข้าอบรมบางท่านมีการเปลี่ยนตำแหน่งงานจากเดิมที่รับผิดชอบในการทำแผน แต่ปัจจุบันไม่เกี่ยวข้อง จึงไม่นำความรู้มาใช้ในการจัดทำแผน

๑.๒) ท่านคิดว่าการจัดอบรมที่ผ่านมา สามารถส่งเสริมศักยภาพในการจัดทำ SEA ได้หรือไม่ ในกรณีที่ท่านจะต้องจัดทำ SEA

การอบรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรม มองประเด็นต่าง ๆ กว้างขึ้น ต้องเข้าใจในรายละเอียดมากขึ้น ครอบคลุมหลายด้านมากขึ้น และที่สำคัญ หนึ่งในผู้เข้ารับการอบรมได้นำความรู้มาใช้ และเข้าใจในกระบวนการ เนื่องจากเป็นหนึ่งในคณะกรรมการตรวจรับงานของที่ปรึกษาในการจัดทำ SEA เพื่อการบริหารจัดการแร่โพแทช อีกแง่หนึ่ง ในด้านการจัดทำผังเมืองกระบวนการมีส่วนร่วมของกฎหมายผังเมืองนั้น มีความซ้ำซ้อนกับ SEA ดังนั้น ควรพิจารณาดำเนินการกระบวนการมีส่วนร่วมพร้อมกัน

๑.๓) กระบวนการใดใน SEA ควรมีการจัดอบรมเพิ่มเติม เพื่อให้ท่านดำเนินการ SEA ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้ให้สัมภาษณ์ลงความเห็นว่าการพิจารณาหารากของปัญหาเป็นสิ่งที่ยาก ว่าอะไรคือสาเหตุของปัญหา การประนีประนอมกับผู้มีส่วนได้เสีย และการนำผล SEA มาจัดทำแผนปฏิบัติการ ทั้งนี้การอบรมในห้องร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ยังขาดการเข้าร่วมอบรมจากภาคเอกชน และภาคประชาชน ทำให้ข้อมูลที่ได้รับจากการประชุมเป็นข้อมูลด้านเดียว ความเข้าใจเป็นมุมมองเฉพาะของหน่วยงานราชการ

๑.๔) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการฝึกอบรม หรือการขับเคลื่อน SEA

การอบรมควรเน้นการอธิบายแต่ละขั้นตอนของการจัดทำ SEA ในเชิงลึก ซึ่งอาจจะทำเป็นหนึ่งขั้นตอนต่อหนึ่งหลักสูตรการฝึกอบรม โดยเฉพาะขั้นตอนการกำหนดขอบเขตที่ต้องใช้เวลามาก ควรแยกเป็นหนึ่งหลักสูตร อีกทั้งการจัดทำ SEA นั้นทำเพื่อเตรียมการจัดทำแผนระดับมหภาค (Macro) ไม่ใช่จุลภาค (Micro) ดังนั้น การอบรม SEA อาจจะยังไม่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้เข้าอบรมทำงานอยู่ในกองที่รับผิดชอบระดับจุลภาค ในการทำหนังสือเชิญ เมื่อได้รับเรื่องและมีคำว่า “สิ่งแวดล้อม” จึงมีการมอบหมายให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมเข้าร่วมประชุม ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการทำงานเรื่องแผนที่เกี่ยวข้องกับ SEA โดยตรงไม่ได้เข้าร่วมอบรม แต่เป็นหน่วยงานเฉพาะที่ดูแลระดับจุลภาคเข้าอบรม จึงไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำแผนระดับมหภาคได้

ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าระยะเวลาการอบรม ๕ วันนั้นเหมาะสม แต่ติดอุปสรรคของความสามารถในการเข้าร่วมอบรมได้อย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากภารกิจอื่น ๆ จึงเห็นสมควรเพิ่มช่องทางให้ผู้สนใจ แต่ไม่สามารถเข้าร่วมอบรมได้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือผู้ที่เคยผ่านการอบรมสามารถทบทวนเนื้อหาได้

ผู้ให้สัมภาษณ์ยังเห็นว่าควรมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน SEA ประจำสำนักหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานภายนอก (Third Party) ในการผลักดัน SEA ควรมีระบบการขึ้นทะเบียนผู้เชี่ยวชาญ SEA เพื่อการเดินหนอย่างเต็มรูปแบบ แผนมหภาค เมื่อเวลาผ่านไป ๑ - ๓ ปี เมื่อมีประสบการณ์ จึงให้เจ้าหน้าที่ลงไปปฏิบัติงานจริงในภาคสนาม เพื่อให้มีประสบการณ์

๒.๒.๔ การประเมินบริบทกลไกการขับเคลื่อนงาน SEA ของไทย สู่การพัฒนาการขับเคลื่อนงานในระยะต่อไป

การดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) มีความสำคัญในทุกระดับ ทั้งจากองค์กรและหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำนโยบายและแผน และการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาของประเทศอย่างต่อเนื่อง บริบทสำคัญที่กำลังดำเนินการในขั้นต่อไปก็คือ การจัดทำ ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ซึ่งนับเป็นกลไกที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการให้มี คณะกรรมการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ นับเป็นกลไกที่สำคัญ สรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑) คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยหน่วยงานสำคัญที่เป็นหลักต่อการกำหนดนโยบาย แผน และการดำเนินการจากทุกภาคส่วนที่มีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ ทำให้การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) สามารถดำเนินการได้ครอบคลุมในทุกด้านและทุกภาคส่วน

๒) แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ของประเทศ เป็นไปในทิศทางเดียวกันสอดคล้องกับนโยบายและแผนและการดำเนินการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๓) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) สามารถขับเคลื่อนให้เป็นมาตรฐานของประเทศ ทั้งในกรอบแนวคิด กระบวนการ และวิธีการ มีหลักเกณฑ์ แนวทาง คู่มือ และวิธีการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔) มีศักยภาพในการติดตามและประเมินผลการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ในภาพรวมของประเทศ อันจะทำให้การปรับปรุงพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ทั้งในรายสาขา และเชิงพื้นที่ สามารถนำไปใช้จนเกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพ

๕) เกิดการยอมรับถึงความสำคัญของการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ที่สามารถสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจไปสู่ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และโดยเฉพาะภาคประชาชน

๖) ลดข้อขัดแย้งระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนในการดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้ประเมินเนื้อหา ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. โดยมีข้อสังเกตดังสรุปในตารางที่ ๒-๗ เพื่อให้ สศช. พิจารณาดังนี้

ตารางที่ ๒-๗ ข้อสังเกตเนื้อหาของร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. โดยที่ปรึกษาโครงการฯ

ลำดับ	หมวด	เนื้อหา	ข้อสังเกตของที่ปรึกษาโครงการฯ
๑.	เหตุผล	เพื่อให้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของหน่วยงานของรัฐเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับเงื่อนไข ของประเทศ จึงจำเป็นต้องออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีนี้	คำว่า “เงื่อนไขของประเทศ” มีความไม่ชัดเจน จึงเสนอให้ใช้คำว่า “บริบท” เช่น บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ เป็นต้น
๒.	อารัมภบท	อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้	ในส่วนนี้ เคยมีความเห็นจากคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า ร่างระเบียบฯ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา ๑๑(๘) แห่งพรบ.ดังกล่าว ถ้ามิได้มีสาระสำคัญในการวางระเบียบปฏิบัติราชการ แต่เป็นการออกระเบียบเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการ จึงทำให้ร่างระเบียบฯ ไม่มีผลบังคับใช้
๓.		“คณะกรรมการระดับนโยบาย” หมายความว่า คณะกรรมการที่มีอำนาจตามกฎหมายในการอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบต่อแผนตามที่กำหนดโดยระเบียบนี้	โดยปกติในการร่างกฎหมาย หากในคำนิยามมีการกล่าวถึงคณะกรรมการชุดใด ในเนื้อหาของกฎหมายก็จะต้องมีการกล่าวถึงคณะกรรมการชุดนั้นเช่นกันไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการ ที่มา และอำนาจหน้าที่ แต่ในระเบียบนี้ไม่มีการกล่าวถึง จึงเสนอเป็น “กสย.” หมายความว่าคณะกรรมการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์”
๔.		เพิ่มเติมเพื่อความชัดเจน	ข้อ ๔ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับกับกรณีหน่วยงานของรัฐจะจัดทำแผนฉบับใหม่ โดยไม่ใช้บังคับกับกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้เริ่มกระบวนการจัดทำแผนไปแล้ว ก่อนที่ระเบียบนี้จะมีผลใช้บังคับ
๕.	หมวด ๑ คณะกรรมการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์	ข้อ ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน	เสนอเปลี่ยนรูปประโยค “กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้”
๖.		ข้อ ๙ ให้ กสย. มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้	เพิ่มเติมข้อ ๑๑ “ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย”

ลำดับ	หมวด	เนื้อหา	ข้อสังเกตของที่ปรึกษาโครงการฯ
๗.	หมวด ๓ การจัดทำประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์	ข้อ ๒๒ การดำเนินการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ตามระเบียบนี้ให้ใช้บังคับกับกรณีหน่วยงานของรัฐจะจัดทำแผน โดยไม่ใช้บังคับกับกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้เริ่มกระบวนการจัดทำแผนไปแล้วก่อนที่ระเบียบนี้จะมีผลใช้บังคับ ข้อ ๒๓ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบฉบับนี้	ย้ายไป หมวด ๑ และปรับประโยคใหม่ “ข้อ ๔ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับกับกรณีหน่วยงานของรัฐจะจัดทำแผนฉบับใหม่ โดยไม่ใช้บังคับกับกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้เริ่มกระบวนการจัดทำแผนไปแล้วก่อนที่ระเบียบนี้จะมีผลใช้บังคับ กรณีที่จะมีการปรับปรุงหรือทบทวนแผนหน่วยงานของรัฐจะดำเนินการจัดทำ การ ประเมิน สิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงหรือการทบทวนแผน ข้อ ๕ ให้นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้”

บทที่ ๓

การจัดทำ SEA ในพื้นที่น้ำร่อง

บทที่ ๓

การจัดทำ SEA ในพื้นที่นาร่อง

โครงการติดตามและประเมินผลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ระยะที่ ๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔) มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำ SEA สำหรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ในพื้นที่นาร่อง คือ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) สระแก้ว และจัดทำรายงาน SEA พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา SEZ ในระยะต่อไป ทั้งนี้ บทเรียนจากโครงการนาร่องและการจัดทำรายงาน SEA ในพื้นที่ SEZ แบบบูรณาการ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญของโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ จะเป็นแบบอย่างที่ดีและสามารถเป็นต้นแบบให้แก่การจัดทำรายงาน SEA อื่น ๆ ในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการดำเนินการที่มีความร่วมมือกันระหว่าง สศช. และผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนอย่างจริงจัง ซึ่งโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ ได้กำหนดให้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ SEA ในพื้นที่นาร่อง จำนวน ๓ ครั้ง โดยการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนรายงานการกำหนดขอบเขตของปีงบประมาณ ๒๕๖๓ พร้อมทั้ง ระดมความคิดเห็นในการพิจารณาทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น การประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ เพื่อประเมินทางเลือกการพัฒนา และการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓ เพื่อกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน จากนั้น มีการประชุมกลุ่มย่อยฯ เพื่อสรุปผลการจัดทำ SEA รวมทั้งนำเสนอร่างแนวทางและแผนการผนวกผลการจัดทำ SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว และการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ ซึ่งเนื้อหาในการจัดทำ SEA ในพื้นที่นาร่อง ประกอบด้วย ๑) ความเป็นมา ๒) กรอบการดำเนินงาน ๓) ขั้นตอนการจัดทำ SEA ในพื้นที่นาร่อง และ ๔) กระบวนการมีส่วนร่วม

๓.๑ ความเป็นมา

การดำเนินการของโครงการติดตามฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ในครั้งนี้ เป็นการดำเนินการต่อเนื่องจากโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ที่ได้ดำเนินการไว้จนถึงขั้นตอนการจัดทำรายงานการกำหนดขอบเขต ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ (ในโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ ปรับแก้เป็นเป้าหมายการพัฒนา) ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด การประเมินข้อมูลฐานการจัดทำทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น และแผนการมีส่วนร่วมและการสื่อสาร

สำหรับการดำเนินโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เป็นการดำเนินการในขั้นตอนการพัฒนาทางเลือก การประเมินทางเลือกการพัฒนาของพื้นที่ SEZ สระแก้ว และการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนสำหรับทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม รวมทั้งการจัดทำรายงาน SEA และการประสานความร่วมมือเพื่อบูรณาการผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ทั้งนี้ ได้มีการดำเนินการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียตลอดกระบวนการดำเนินโครงการ โดยการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานข้อมูล การหารือและรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

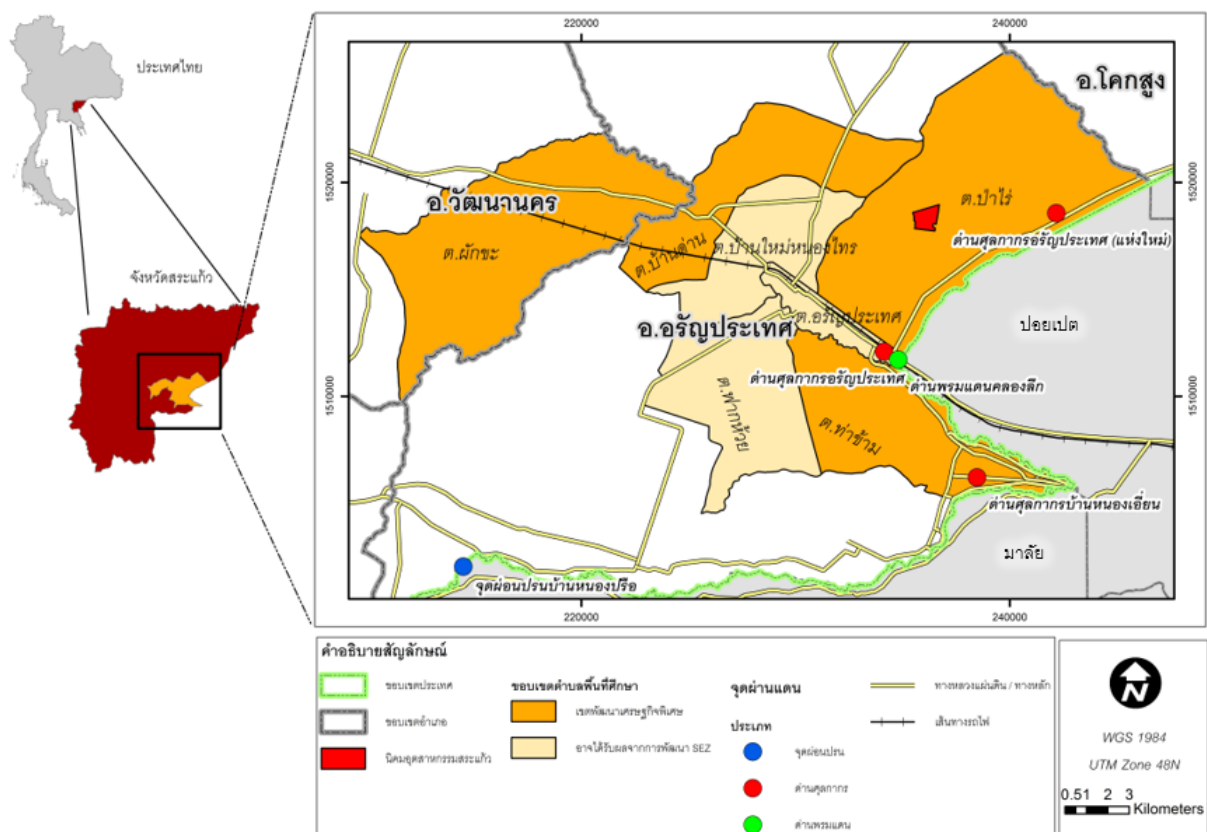
อย่างไม่เป็นทางการ และการจัดประชุมกลุ่มย่อยๆ ร่วมกับผู้แทนผู้มีส่วนได้เสีย ผู้แทนหน่วยงานระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับเขตหรือภูมิภาค รวมทั้งผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน ผู้แทนภาคประชาชน และผู้แทนสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SEZ สระแก้ว

๓.๑.๑ วัตถุประสงค์ของการจัดทำ SEA ในพื้นที่นำร่อง ในโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒

- ๑) เพื่อพัฒนาทางเลือกและประเมินทางเลือกการพัฒนาของพื้นที่ SEZ สระแก้ว
- ๒) เพื่อกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนสำหรับทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม
- ๓) เพื่อจัดทำรายงาน SEA และผนวกผลการจัดทำกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว

๓.๑.๒ ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่ ๔ ตำบล ซึ่งเป็นพื้นที่ SEZ สระแก้ว ประกอบด้วย ตำบลผักชะ อำเภอนานนคร ตำบลป่าไร่ ตำบลบ้านด่าน และตำบลท่าข้าม อำเภอรัญประเทศ และ อีก ๓ ตำบล ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อาจได้รับผลจากการพัฒนา SEZ สระแก้ว ประกอบด้วย ตำบลปากห้วย ตำบลอัญประเทศ และตำบลบ้านใหม่หนองไทร อำเภอรัญประเทศ แสดงดังรูปที่ ๓-๑

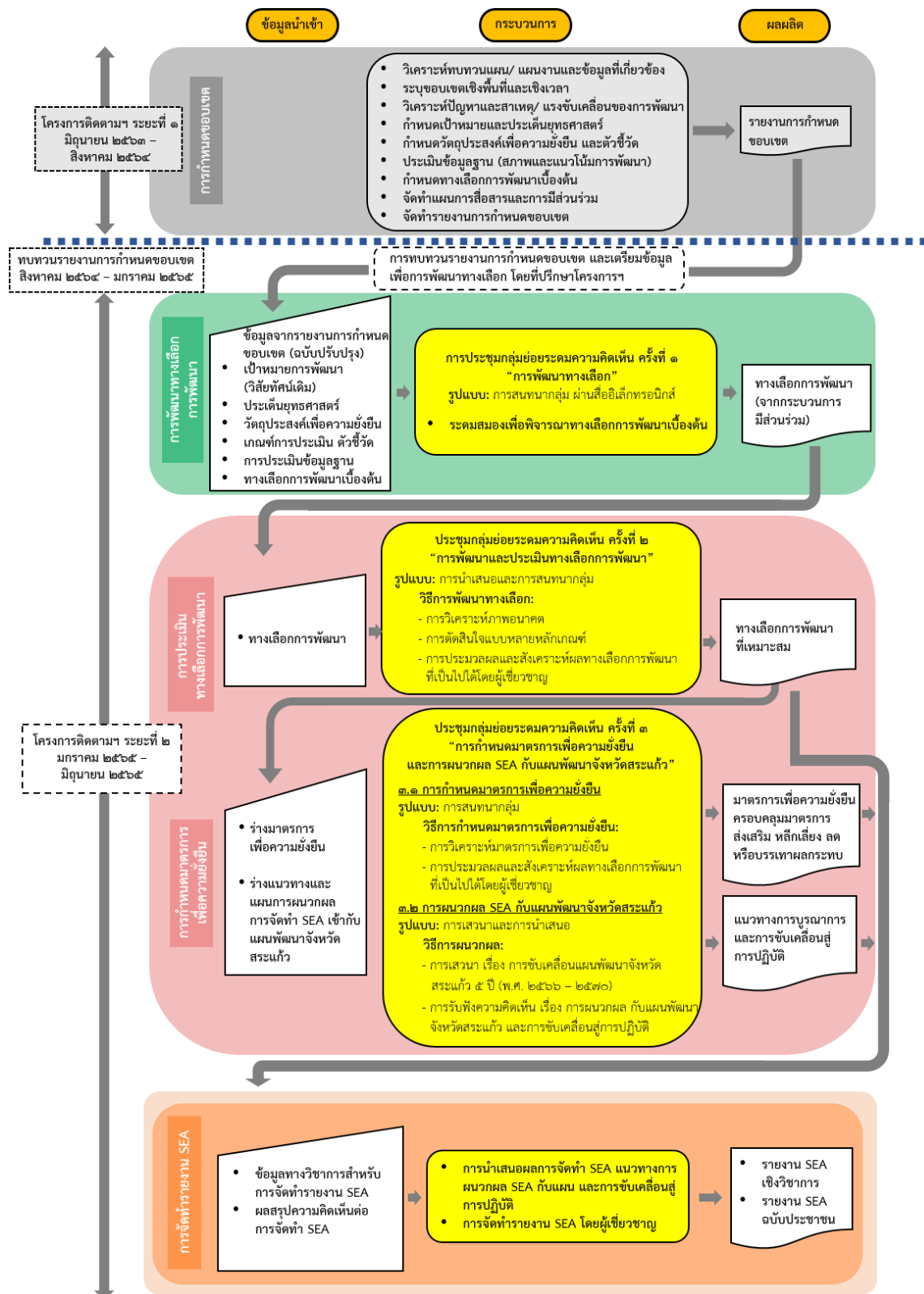
รูปที่ ๓-๑ พื้นที่ศึกษาของโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒

๓.๑.๓ ภาพรวมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในด้านสิทธิประโยชน์การลงทุน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากร การบริหารจัดการแรงงาน การจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ ด้านการลงทุนและแรงงาน การจัดหาพื้นที่พัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับนาร่องการลงทุน และการดำเนินงาน ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ กิจกรรมเป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว มี ๑๒ กลุ่มกิจการ ได้แก่ ๑) อุตสาหกรรมการเกษตร ประมง และกิจการที่เกี่ยวข้อง ๒) อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง ๓) การผลิตเครื่องเรือน ๔) อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ ๕) การผลิตเครื่องมือแพทย์ ๖) อุตสาหกรรมยานยนต์ เครื่องจักร และชิ้นส่วน ๗) อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ๘) การผลิตพลาสติก ๙) การผลิตยา ๑๐) กิจการโลจิสติกส์ ๑๑) นิคมหรือเขตอุตสาหกรรม และ ๑๒) กิจการสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยปัจจุบันมีมูลค่าการลงทุนในพื้นที่รวม ๒,๒๒๗ ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นกิจการบรรจุภัณฑ์พลาสติก อาหารสัตว์ ชิ้นส่วนโลหะ (Metal Parts) เลเยอร์เค้ก (Layer Cake) ขนมอบเฟอร์ (Wafer) ธุรกิจก่อสร้าง ขายส่ง ขนส่งและโลจิสติกส์ ผลิตเสื้อผ้า และ อสังหาริมทรัพย์

๓.๒ กรอบการดำเนินงาน

กรอบการดำเนินงานและวิธีจัดทำ SEA ของโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ แสดงดังรูปที่ ๓-๒ มีขั้นตอนการศึกษา โดยสรุปดังนี้

รูปที่ ๓-๒ กรอบการดำเนินการและวิธีจัดทำ SEA ของโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒

๓.๒.๑ การกำหนดขอบเขต

๑) ประชุมปรึกษาหารือระหว่างที่ปรึกษาโครงการฯ กับผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgement) ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA ๒ คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ๒ คน ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจ ๒ คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคม ๒ คน และผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิสารสนเทศ ๒ คน เพื่อทำการปรับเป้าหมายการพัฒนา (ในโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ เดิมคือ วิสัยทัศน์) ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด และทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น เป็นปัจจัยนำเข้าในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากเห็นผู้มีส่วนได้เสีย

๒) ปรับเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการบูรณาการความคิดเห็นจากการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑

๓) ผลที่ได้คือเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด ทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ในการพัฒนาตัวชี้วัด

๓.๒.๒ การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา

๑) **การพัฒนาทางเลือก** เป็นการกำหนดทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งมีความเป็นไปได้ ในการดำเนินงานตามแผนหรือแผนงาน ที่จะส่งผลให้การพัฒนา SEZ สรแก้ว บรรลุเป้าหมายการพัฒนา ไปสู่สภาพอนาคตที่ต้องการร่วมกัน และบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

วิธีการดำเนินงานในขั้นตอนนี้ คือ การนำผลจากการศึกษาในขั้นตอนการกำหนดขอบเขต จากโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ และได้ปรับปรุงในโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ ประกอบด้วย เป้าหมายการพัฒนา SEZ สรแก้ว ประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัดของประเด็นยุทธศาสตร์ และทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น มาทบทวนและสังเคราะห์ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมโดยการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้เสีย จากการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑ หัวข้อ “การพัฒนาทางเลือกเบื้องต้น”

ผลจากการประชุมกลุ่มย่อยฯ ดังกล่าว นำไปสู่การพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ จากนั้น จึงนำทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ที่ได้ มาตรวจสอบความเหมาะสมตามหลักการพัฒนาทางเลือกที่อ้างอิงไว้ในแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) และทวนสอบความครบถ้วน สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์และเป้าหมายการพัฒนาเพื่อให้มั่นใจว่าได้นำประเด็นต่าง ๆ จากผู้มีส่วนได้เสียเข้าไปประกอบการพัฒนาทางเลือกที่มีลักษณะชัดเจน แตกต่าง และมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ มีความเชื่อมโยงกับศักยภาพพื้นที่และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

๒) **การประเมินทางเลือกการพัฒนา** เป็นการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาออกแบบไว้ เพื่อสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้เสียได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมร่วมกันจากร่างแนวทางการประเมินผลกระทบทางเลือกการพัฒนา ในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ หัวข้อ “การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา” ด้วยเทคนิควิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของทางเลือกการพัฒนา ผ่านกิจกรรมการนำเสนอภาพอนาคต การวิเคราะห์แนวโน้ม การวิเคราะห์แบบหลายเกณฑ์ และ

การประเมินแบบตารางผลกระทบ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ คือ ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับแผนการพัฒนา SEZ สระแก้ว

๓.๒.๓ การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน

เป็นขั้นตอนการกำหนดมาตรการ แนวทาง หรือวิธีการดำเนินงาน ที่จะสนับสนุนทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมและประเด็นยุทธศาสตร์ให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติและเกิดความสมดุล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนจะครอบคลุม ๓ มาตรการ คือ ๑) มาตรการการส่งเสริมผลกระทบของการพัฒนา ๒) มาตรการหลีกเลี่ยงผลกระทบ และ ๓) มาตรการลดหรือบรรเทาผลกระทบ

ผู้มีส่วนได้เสียมีโอกาสให้ข้อเสนอแนะและความเห็นต่อมาตรการเพื่อความยั่งยืน เพื่อเกิดการมีส่วนร่วมในการผลักดันการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนร่วมกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบต่อการดำเนินงานของแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว เช่น สำนักงานจังหวัดสระแก้ว สำนักงานแรงงานจังหวัดสระแก้ว สำนักงานเกษตรจังหวัดสระแก้ว สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว เป็นต้น และนำมาตราการเพื่อความยั่งยืนไปบูรณาการเข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ผ่านการเสวนาแลกเปลี่ยนและการประชุมกลุ่มย่อย ในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓ หัวข้อ “การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว” โดยมีการนำเสนอร่างแนวทางการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนแก่ผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยฯ ดังกล่าว นำไปสู่การสรุปผลการศึกษา SEA ในขั้นตอนสุดท้ายที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วจากทางเลือกการพัฒนา SEZ สระแก้ว เพื่อความยั่งยืนต่อไป

๓.๒.๔ การจัดทำรายงาน SEA

เป็นการสรุปผลการดำเนินงาน SEA ทุกขั้นตอน เพื่อใช้ในการดำเนินงาน ติดตาม ประเมินผล และสื่อสารกับประชาชน ประกอบด้วย รายงานวิชาการ และรายงานฉบับประชาชน โดยนำรายงาน SEA ไปรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียก่อนนำเสนอหน่วยงานเจ้าของแผนหรือแผนงานต่อไป เพื่อให้ได้รายงานที่สมบูรณ์ มีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับ

เพื่อสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้เสียได้เข้าใจและได้รับประโยชน์จากการศึกษา SEA ที่ผนวกกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว โดยการจัดเตรียมและนำผลการจัดทำ SEA และร่างแนวทางและแผนการผนวกผลการจัดทำ SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ไปรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสีย ในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓ หัวข้อ “การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว” ผลลัพธ์ที่ได้คือความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแนวทางและแผนการผนวกผลการจัดทำ SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว รวมถึงข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนการจัดทำ SEA ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำผลการศึกษาที่ได้ไปจัดทำรายงานวิชาการ และรายงานฉบับประชาชน ภายหลังการประชุมกลุ่มย่อยฯ ต่อไป

๓.๓ ขั้นตอนการจัดทำ SEA ในพื้นที่นาร่อง

๓.๓.๑ การทบทวนรายงานการกำหนดขอบเขต

จากการทบทวนรายงานการกำหนดขอบเขต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ข) ได้วิเคราะห์สถานภาพและการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งก่อนและหลังการประกาศการกำหนดพื้นที่ SEZ สระแก้ว เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยมีการปรับสาระจากรายงานการกำหนดขอบเขตในหลายประเด็น ซึ่งผลลัพธ์สำคัญของกระบวนการจัดทำ SEA จากโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ และระยะที่ ๒ ประกอบด้วย เป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด ทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม และมาตรการเพื่อความยั่งยืน สรุปได้ดังต่อไปนี้

๑) เป้าหมายการพัฒนา

เป็นผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ ประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค การอ้างอิงข้อมูลจากกระบวนการมีส่วนร่วม และการรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ทำให้ได้มาซึ่งเป้าหมายการพัฒนา SEZ สระแก้ว คือ

“SEZ สระแก้วเป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยเศรษฐกิจมูลค่าสูง เพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาในพื้นที่บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความยั่งยืน”

เนื่องจากการพัฒนา SEZ สระแก้ว เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนา จึงไม่จำกัดเฉพาะการพัฒนาอุตสาหกรรมมูลค่าสูง แต่จะก่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ทั้งการนำปัจจัยการผลิตมาแปรรูปเพื่อให้ได้ผลผลิตหรือสินค้า ซึ่งเป็นการช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับปัจจัยการผลิต เช่น กระบวนการอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมถึงธุรกิจบริการ การซื้อขายแลกเปลี่ยนและการขนส่ง เป็นต้น ผลจากการทบทวนเอกสารและการรับฟังข้อคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียที่ผ่านมา สรุปได้ว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพสอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของ SEZ สระแก้ว ได้แก่ การค้าชายแดน อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป การท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง คลังสินค้าในประเทศและระหว่างประเทศ ธุรกิจบริการ ระบบโลจิสติกส์ และการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ เช่น รถยนต์ รถไฟ เป็นต้น

๒) ประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ หมายถึง ประเด็นการพัฒนาที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ปัญหาและโอกาสของการพัฒนา โดยพิจารณาจากเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) ประเด็นยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนา SEZ สระแก้ว ประกอบด้วย ๓ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนา SEZ สระแก้ว เพื่อความเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทานสู่ความมั่งคั่งอย่างยั่งยืน

เพื่อให้ SEZ สระแก้ว บรรลุเป้าหมายเป็นประตูเชื่อมโยงกิจกรรมเศรษฐกิจ จึงต้องสร้างความเชื่อมโยงของกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ด้วยระบบโลจิสติกส์และการคมนาคมขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบที่รวดเร็วเป็นเครือข่ายตลอดห่วงโซ่อุปทาน ในลักษณะและวิธีการที่ยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง บนฐานทรัพยากร

เพื่อให้ SEZ สระแก้ว บรรลุเป้าหมายการพัฒนา กิจกรรมเศรษฐกิจบนฐานทรัพยากรด้านการเกษตรที่มีศักยภาพ และอุตสาหกรรมเกษตรที่มีมูลค่าสูง จึงใช้จุดแข็งของพื้นที่จังหวัดสระแก้ว และ SEZ สระแก้วด้านการเกษตร ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว และความต้องการของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (ในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ของโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ และ ๒) ด้วยการต่อยอดและยกระดับผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นทรัพยากรของพื้นที่ ไปสู่การแปรรูปให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรมูลค่าสูง และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทั้งวงจรการผลิต เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาการศึกษา องค์กรความรู้ และศักยภาพของประชาชน ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

เพื่อให้ SEZ สระแก้ว บรรลุเป้าหมายให้เกิดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน สังคมมีคุณภาพและมีความสุข ประเด็นที่สำคัญ คือ การพัฒนาทางการศึกษา โดยพัฒนาศักยภาพประชาชนอย่างครอบคลุมรอบด้าน ทั้งการศึกษาเพื่อคุณวุฒิและการฝึกอบรมต่าง ๆ จากข้อมูลที่ศึกษาและรวบรวมของโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ พบว่า แรงงานในภาพรวมของจังหวัดสระแก้ว ไม่มีความขาดแคลนในเชิงปริมาณ แต่ขาดความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน เนื่องจากการศึกษาของประชากรส่วนใหญ่อยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกอบรมที่ดำเนินการอยู่เป็นการพัฒนาทักษะฝีมือระดับต้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาทั้งทางการศึกษา องค์กรความรู้ และทักษะ เพื่อสร้างแรงงานให้มีศักยภาพ สอดคล้องกับตลาดแรงงาน เพื่อเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา SEZ ให้เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนด

แต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ได้มีการระบุวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งหมายถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้สำหรับประเด็นยุทธศาสตร์ และทางเลือกการพัฒนาที่ต้องการเพื่อช่วยในการวิเคราะห์กำหนดมาตรการและวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเด็นยุทธศาสตร์นั้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) โดยวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและตัวชี้วัดที่สอดคล้องตามด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (ซึ่งตัวชี้วัดสามารถรองรับได้มากกว่าหนึ่งประเด็นยุทธศาสตร์) แสดงดังตารางที่ ๓-๑

ตารางที่ ๓-๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และตัวชี้วัด

ประเด็นยุทธศาสตร์	วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ตัวชี้วัด
๑. การพัฒนา SEZ สระแก้ว เพื่อความเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานสู่ความมั่งคั่งอย่างยั่งยืน	๑) เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเพิ่มมูลค่าการลงทุนในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	๑) มูลค่าส่งออกผ่านชายแดน จังหวัดสระแก้ว (ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ)
	๒) เพื่อส่งเสริมโอกาสความร่วมมือกับพื้นที่อุตสาหกรรมหรือพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอื่น ๆ	๒) มูลค่าโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และเริ่มดำเนินการแล้ว และมูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลจัดตั้งใหม่ (ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ)
	๓) เพื่อสร้างความเชื่อมโยงของระบบโลจิสติกส์ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ (Infrastructure)	๓) จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส (มอก.เอส) (ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม)
	๔) เพื่อสร้างมูลค่าจากห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) แบบครบวงจร	๔) ปริมาณขยะชุมชนที่จัดการถูกต้อง (ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม)
๒. การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงบนฐานทรัพยากร	๑) เพื่อยกระดับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมูลค่าสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	๑) มูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจและสมุนไพรในจังหวัดสระแก้ว (ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ)
	๒) เพื่อส่งเสริมการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	๒) จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านเกณฑ์อุตสาหกรรมสีเขียว (ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม)
	๓) เพื่อส่งเสริมและผลักดันการทำการเกษตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมาย	๓) จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) (ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม)
๓. การพัฒนาการศึกษาองค์ความรู้ และศักยภาพของประชาชนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน	๑) เพื่อพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ ความชำนาญ และเชี่ยวชาญที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	๑) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำแนกตามแหล่งรายได้ของลูกจ้าง (ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ)
		๒) จำนวนแรงงานผ่านการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพแรงงาน (ตัวชี้วัดด้านสังคม)
	๒) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสิทธิประโยชน์ของแรงงานและประชาชนในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วม	๓) จำนวนผู้จบการศึกษาตามระดับการศึกษาและอาชีพ (ตัวชี้วัดด้านสังคม)
		๔) ร้อยละของจำนวนครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) (ตัวชี้วัดด้านสังคม)

๓) การจัดทำตัวชี้วัด และการประเมินข้อมูลฐานของตัวชี้วัด

๓.๑) ตัวชี้วัด คือ ตัวแปรที่สามารถใช้อธิบายสถานการณ์ ทิศทางการเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของสิ่งที่ต้องการวัดกับสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้อง ณ เวลาใด เวลาหนึ่ง ตัวชี้วัดที่ใช้ในการศึกษานี้ใช้เป็นเครื่องมือบอกทิศทางการพัฒนาของประเด็นยุทธศาสตร์ว่ามีความก้าวหน้าไปถึงจุดใดของเป้าหมายการพัฒนาในประเด็นยุทธศาสตร์นั้น ตัวชี้วัดจึงช่วยในการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของ

แนวทางการพัฒนาของประเด็นยุทธศาสตร์ เนื่องจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมุ่งเน้นการบรรลุสมดุลของการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ของการพัฒนาพื้นที่ SEZ สระแก้ว ดังนั้น การคัดเลือกตัวชี้วัดจึงต้องพิจารณาให้ครอบคลุมและสามารถสะท้อนความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ตามความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ มีข้อมูลเพียงพอเพื่อติดตามประเมินผลในระยะยาว และให้ความสำคัญกับบริบทจริงของพื้นที่ โดยแบ่งเป็นตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แสดงดังตารางที่ ๓-๒

ตารางที่ ๓-๒ การกำหนดตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ	ตัวชี้วัดด้านสังคม	ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม
๑. มูลค่าส่งออกผ่านชายแดน จังหวัดสระแก้ว	๑. จำนวนแรงงานผ่านการฝึกอบรม เพิ่มศักยภาพแรงงาน	๑. จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านเกณฑ์อุตสาหกรรมสีเขียว
๒. มูลค่าโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และเริ่มดำเนินการแล้ว และมูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลจัดตั้งใหม่	๒. จำนวนผู้จบการศึกษาตามระดับการศึกษาและอาชีพ	๒. จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส (มอก.เอส)
๓. มูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจ และสมุนไพรในจังหวัดสระแก้ว	๓. ร้อยละของจำนวนครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)	๓. จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)
๔. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำแนกตามแหล่งรายได้ของลูกจ้าง		๔. ปริมาณขยะชุมชนที่จัดการถูกต้อง

๓.๒) ข้อมูลฐานของตัวชี้วัด (Baseline Assessment) เป็นข้อมูลที่แสดงการเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัดที่ผ่านมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันต่อการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในการติดตามและประเมินความก้าวหน้าของประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่มีผลต่อการคาดการณ์ทิศทางในอนาคต การวิเคราะห์ข้อมูลฐานมีความสำคัญต่อความเข้าใจตัวแปรต่าง ๆ ว่ามีระดับทิศทางการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ก่อนจะสามารถพัฒนาทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ข้อมูลฐานของตัวชี้วัดสำหรับการศึกษาประกอบไปด้วย

(๑) ด้านเศรษฐกิจ

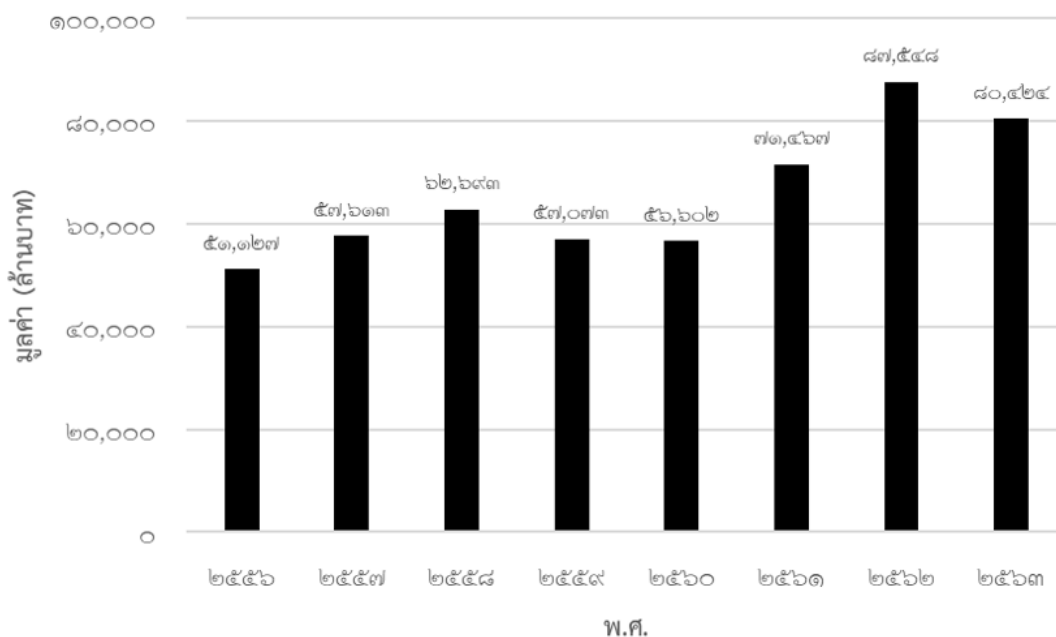
(๑.๑) มูลค่าส่งออกผ่านชายแดน จังหวัดสระแก้ว

อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้าส่งออกผ่านบริเวณชายแดน จังหวัดสระแก้วในระยะเวลาที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เท่ากับร้อยละ ๗.๐ ต่อปี แสดงดังรูปที่ ๓-๓ ทั้งนี้ จากการพิจารณาข้อมูลสินค้าส่งออก รวมทั้งข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑ พบว่า สินค้าส่งออกส่วนใหญ่มาจากพื้นที่อื่น โดยด่านชายแดนจังหวัดสระแก้วเป็นเพียงทางผ่านของสินค้า และมีข้อจำกัดด้านข้อมูลส่วนแบ่งการตลาด (Market Share) จึงไม่ทราบปริมาณหรือมูลค่าสินค้าส่งออกจากผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของจังหวัดสระแก้วที่แน่ชัด ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลระดับจังหวัดเป็นตัวแทน อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลศูนย์วิจัยกสิกรไทยรายงานว่า กิจกรรมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและ

ราชอาณาจักรกัมพูชาผ่านทางจังหวัดสระแก้วยังเป็นช่องทางการค้าที่สำคัญของประเทศไทย และมีแนวโน้มการเติบโตที่ดี จึงเป็นโอกาสในการจัดตั้ง SEZ สระแก้ว และนิคมอุตสาหกรรม เพื่อดึงดูดให้ผู้ประกอบการเข้าไปลงทุนและส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชาให้ขยายตัวยิ่งขึ้น โดยธุรกิจที่มีความเหมาะสมในการลงทุน ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และธุรกิจคลังสินค้า/ ศูนย์กระจายสินค้า (จूरรัตน์ ทิมากร, ๒๕๕๙)

ดังนั้น จึงคาดการณ์ว่าในอนาคต ๕ ปี เมื่อมีการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และการคมนาคมขนส่งให้เอื้อต่อการทำธุรกิจการค้า โดยเฉพาะการลงทุนในการขนส่งและการขนส่งที่รวดเร็วขึ้น มีการแยกการขนส่งสินค้าและการขนส่งคนอย่างเป็นระบบ โดยรูปแบบของธุรกิจคลังสินค้า/ ศูนย์กระจายสินค้าที่จะเข้าไปลงทุนใน SEZ สระแก้ว อาจแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ กลุ่มที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมสินค้าและกระจายสินค้าไปยังจุดหมายต่าง ๆ ตามความต้องการของกลุ่มลูกค้าหรือผู้ผลิต และกลุ่มที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมสินค้าและกระจายสินค้า พร้อมทั้งหาช่องทางจำหน่ายในตลาดของราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามให้แก่กลุ่มลูกค้าหรือผู้ผลิต ซึ่งลักษณะธุรกิจเช่นนี้จะเหมาะสมกับผู้ผลิตในประเทศไทยที่เพิ่งรุกเข้าไปเจาะตลาดใหม่ในสองประเทศดังกล่าว (จूरรัตน์ ทิมากร, ๒๕๕๙) ดังนั้น ถ้ามีการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงและธุรกิจต่อเนื่องใน SEZ สระแก้ว โดยพิจารณาธุรกิจที่เหมาะสมจะลงทุนดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และธุรกิจคลังสินค้า/ ศูนย์กระจายสินค้าให้ตรงความต้องการของตลาดสินค้าชายแดนมากขึ้น จะช่วยทำให้อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้าส่งออกชายแดนจังหวัดสระแก้วเพิ่มมากกว่าสภาพตามปกติ ซึ่งในช่วงต้น ๑ - ๓ ปีแรกของระยะเวลาที่กำหนด (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) เป็นการเริ่มพัฒนา จึงอาจทำให้อัตราการเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดไม่สูงในช่วงนี้ แต่จะมีอัตราการเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดที่เร่งสูงขึ้นในช่วงปีต่อ ๆ ไป

มูลค่าสินค้าส่งออกผ่านบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

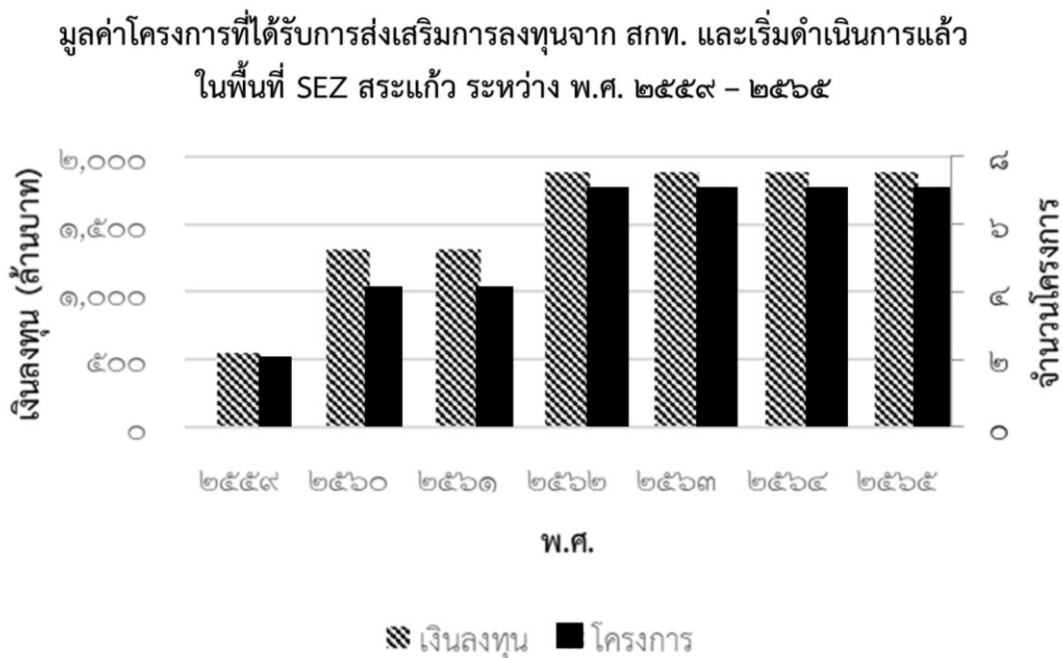

รูปที่ ๓-๓ สินค้าส่งออกผ่านบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว (อัตราเพิ่มสินค้าส่งออก ร้อยละ ๗.๐)

(ที่มา: สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, ๒๕๖๕ก)

(๑.๒) มูลค่าโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สทท.) และเริ่มดำเนินการแล้ว และมูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลจัดตั้งใหม่

จากรายงานความก้าวหน้าการพัฒนา SEZ สระแก้ว (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕) โครงการและมูลค่าโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สทท.) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่าใน พ.ศ. ๒๕๕๙ มีการอนุมัติโครงการจากการส่งเสริมฯ ๒ โครงการ เงินลงทุน ๕๕๐ ล้านบาท จนถึง พ.ศ. ๒๕๖๕ (ถึงเดือนสิงหาคม) มีโครงการที่เริ่มดำเนินการแล้ว รวมทั้งสิ้น ๖ โครงการ เงินลงทุนสะสม ๑,๘๘๑ ล้านบาท (จากโครงการที่ขอรับการส่งเสริมฯ ๑๐ โครงการ วงเงิน ๗,๙๗๓ ล้านบาท) ทั้งนี้ ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมีนักลงทุนทำสัญญาเช่าและจองเช่าพื้นที่เพื่อดำเนินกิจการแล้ว จำนวน ๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๙ ของพื้นที่ให้เช่า เมื่อพิจารณาการลงทุนสะสมตลอดช่วงระยะเวลาดังกล่าว พบว่ามีเงินลงทุนเพิ่มขึ้น ๓.๔ เท่า แสดงดังรูปที่ ๓-๔

รูปที่ ๓-๔ มูลค่าโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก สทท. และเริ่มดำเนินการแล้ว
ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕ (เงินลงทุนสะสม)

(ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๕ก)

นอกจากนี้ มูลค่าเงินลงทุนสะสมของโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจาก สทท. และเริ่มดำเนินการแล้ว มูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลคงอยู่ และมูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลจัดตั้งใหม่ แสดงดังตารางที่ ๓-๓ พบว่า จากเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งเป็นช่วงที่ไม่มีความเปลี่ยนแปลงสำหรับตัวเลขมูลค่าเงินลงทุนสะสมของโครงการที่เริ่มดำเนินการแล้ว ในขณะที่มูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลคงอยู่ มีแนวโน้มสูงขึ้นเล็กน้อย ส่วนอัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลจัดตั้งใหม่ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๙ ต่อปีโดยเฉลี่ย แสดงถึงว่าพื้นที่มีความดึงดูดในการ

ลงทุน โดยแม้จะเป็นการลงทุนเองโดยนิติบุคคล แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนมูลค่าเงินลงทุนสะสมของโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจาก สกท. และเริ่มดำเนินการแล้ว ต่อเงินลงทุนที่ขอรับการส่งเสริม แสดงดังตารางที่ ๓-๔ จะเห็นได้ว่าอยู่ในสัดส่วนร้อยละ ๕๒.๕ โดยเฉลี่ย ซึ่งคาดว่าในอีก ๕ ปีข้างหน้า เมื่อมีความพร้อมของระบบคมนาคมขนส่งและศูนย์โลจิสติกส์มากขึ้น ประกอบกับมาตรการส่งเสริมการลงทุนสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง โดยเฉพาะการส่งเสริมการแปรรูปในเขตประกอบการอุตสาหกรรมและเขตประกอบการเสรี (Free Zone) คาดว่ามูลค่าเงินลงทุนสะสมของโครงการในอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปใน SEZ สระแก้ว จะเพิ่มขึ้นตามสัดส่วนเงินลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมและเริ่มดำเนินการแล้วต่อมูลค่าเงินลงทุนสะสมที่ขอรับการส่งเสริมตามค่าเฉลี่ย แสดงดังตารางที่ ๓-๔

ตารางที่ ๓-๓ มูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลและมูลค่าเงินลงทุนสะสมของโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจาก สกท.

การลงทุน (ล้านบาท)	พ.ศ.			
	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕
มูลค่าเงินลงทุนสะสมของโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจาก สกท. และเริ่มดำเนินการแล้ว	๑,๘๘๑.๖๐ ^{๔*}	๑,๘๘๑.๐๐ ^๔	๑,๘๘๑.๐๐ ^{๔*,}	๑,๘๘๑.๐๐ ^๔
มูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลคงอยู่	๑,๕๑๔.๐๕ ^๑	๑,๔๙๑.๕๑ ^๑	๑,๔๙๐.๙๐ ^๒	๑,๕๖๐.๗๐ ^๓
มูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลจัดตั้งใหม่	๑๕๙.๕๗ ^๔	๒๙๐.๕๓ ^๔	๓๐๒.๖๓ ^๔	๓๔๐.๐๐ ^๔

*มีการปรับค่าตามข้อมูลปีล่าสุดเพื่อความถูกต้อง

(ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ๒๕๖๓^๑; ๒๕๖๔^๒; ๒๕๖๕^๓; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๕^๔)

ตารางที่ ๓-๔ สัดส่วนมูลค่าเงินลงทุนสะสมของโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจาก สกท. และเริ่มดำเนินการแล้ว ต่อมูลค่าคำขอรับการลงทุนสะสมจาก สกท.

พ.ศ.	รายงานประจำเดือน	(๑) มูลค่าเงินลงทุนสะสมของโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจาก สกท. และเริ่มดำเนินการแล้ว		(๒) มูลค่าคำขอรับการลงทุนสะสมจาก สกท.		สัดส่วน (๑)/(๒) (ร้อยละ)
		ล้านบาท	จำนวนโครงการ	ล้านบาท	จำนวนโครงการ	
๒๕๖๕	สิงหาคม	๑,๘๘๑	๖	๗,๙๗๓	๑๐	๒๓.๕๙
๒๕๖๔	ธันวาคม	๑,๘๘๑	๖	๗,๙๗๓	๑๐	๒๓.๕๙
๒๕๖๓	ธันวาคม	๑,๘๘๑	๖	๗,๒๗๒	๘	๒๕.๘๗
๒๕๖๒	ธันวาคม	๑,๘๘๑*	๖	N/A	N/A	N/A
๒๕๖๑	ธันวาคม	๑,๓๑๖	๔	๑,๓๑๖	๔	๑๐๐.๐๐
๒๕๖๐	ธันวาคม	๑,๓๑๖	๔	๑,๓๑๖*	๔	๑๐๐.๐๐
๒๕๕๙	พฤศจิกายน	๕๕๐	๒	๑,๓๑๖*	๔	๔๑.๗๙
สัดส่วนมูลค่าเงินลงทุนของโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจาก สกท. และเริ่มดำเนินการแล้ว/โครงการที่ขอรับการส่งเสริมฯ โดยเฉลี่ย						๕๒.๔๗

*มีการปรับค่าตามข้อมูลปีล่าสุดเพื่อความถูกต้อง

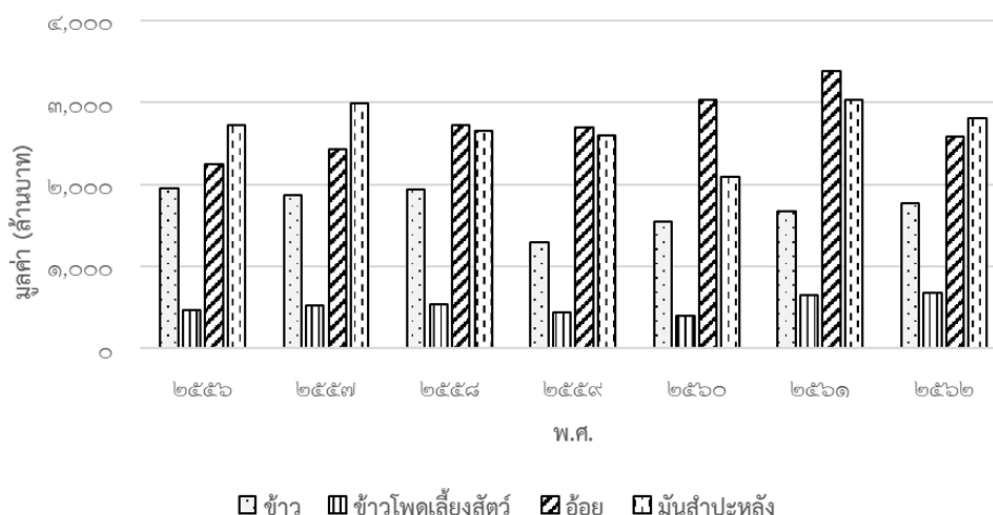
(ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๕ก ประมวลจากข้อมูล สกท.)

จากการลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมชมและสอบถามข้อมูลการดำเนินกิจการของภาคเอกชนจากต่างประเทศ ๒ แห่ง ซึ่งเริ่มกิจการใน พ.ศ. ๒๕๖๐ ภายใต้นโยบายส่งเสริมการลงทุนใน SEZ ของ สกท. พบว่า ในโรงงานแห่งที่ ๑ ซึ่งผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก มีการลงทุน ๕๑๕ ล้านบาท เพิ่มการจ้างแรงงานไทย ๒๑๕ คน (ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นแรงงานในพื้นที่) และใช้วัตถุดิบภายในประเทศร้อยละ ๕๐ และในโรงงานแห่งที่ ๒ ซึ่งผลิตผลิตภัณฑ์โลหะและชิ้นส่วนโลหะ มีการลงทุน ๓๗ ล้านบาท เพิ่มการจ้างแรงงานไทย ๑๒ คน และแรงงานต่างชาติ ๒ คน โดยข้อมูลจาก ๒ กิจการนี้แสดงว่า การลงทุนของภาคเอกชนภายใต้ นโยบายส่งเสริมการลงทุนใน SEZ ของ สกท. ช่วยให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อพื้นที่ และเป็นตัวชี้วัดสำคัญ ที่ควรนำมาใช้ในการติดตามและประเมินความก้าวหน้าของระดับทิศทางการเปลี่ยนแปลง

(๑.๓) มูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจและสมุนไพรในจังหวัดสระแก้ว

พืชเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย และมันสำปะหลัง โดยมูลค่าของพืชดังกล่าวแปรผันโดยตรงกับปริมาณ (สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, ๒๕๖๕ก) และราคา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ๒๕๖๕) แสดงดังรูปที่ ๓-๕ ซึ่งพบวาระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้าวและมันสำปะหลังมีแนวโน้มลดลง ๔๖.๓๘ และ ๖.๒๖ ล้านบาท/ปี ตามลำดับ ส่วนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และอ้อยมีแนวโน้มสูงขึ้น ๒๖.๐๙ และ ๑๑๔.๓๓ ล้านบาท/ปี ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ปริมาณของพืชเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไม่สูงมากนัก และปัจจัยทางด้านราคาส่งผลต่อความผันผวนของราคาในแต่ละปี อันเนื่องมาจากปริมาณการส่งออก/นำเข้า ปริมาณผลผลิต ราคาน้ำมัน ดัชนีราคาผู้บริโภค และอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาท (กุลสินี ยั่งยืน และธนวิทย์ บุญสิทธิ์, ๒๕๖๓) สำหรับ ข้อมูลการจำหน่ายสมุนไพรใน พ.ศ. ๒๕๖๓ จากวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๑๔ กลุ่ม คิดเป็นมูลค่ารวมถึง ๑๘.๗ ล้านบาท แสดงดังตารางที่ ๓-๕ ทั้งนี้ ที่ปรึกษาโครงการฯ ใช้ข้อมูลระดับจังหวัด เนื่องจากความเชื่อมโยงของผลผลิตพืชเศรษฐกิจกับโรงงานทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ศึกษา

มูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจในจังหวัดสระแก้ว

รูปที่ ๓-๕ มูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจในจังหวัดสระแก้ว ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๒

(ที่มา: สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, ๒๕๖๕ก; สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ๒๕๖๕)

ตารางที่ ๓-๕ มูลค่าการผลิตของสมุนไพรในจังหวัดสระแก้ว ใน พ.ศ. ๒๕๖๓

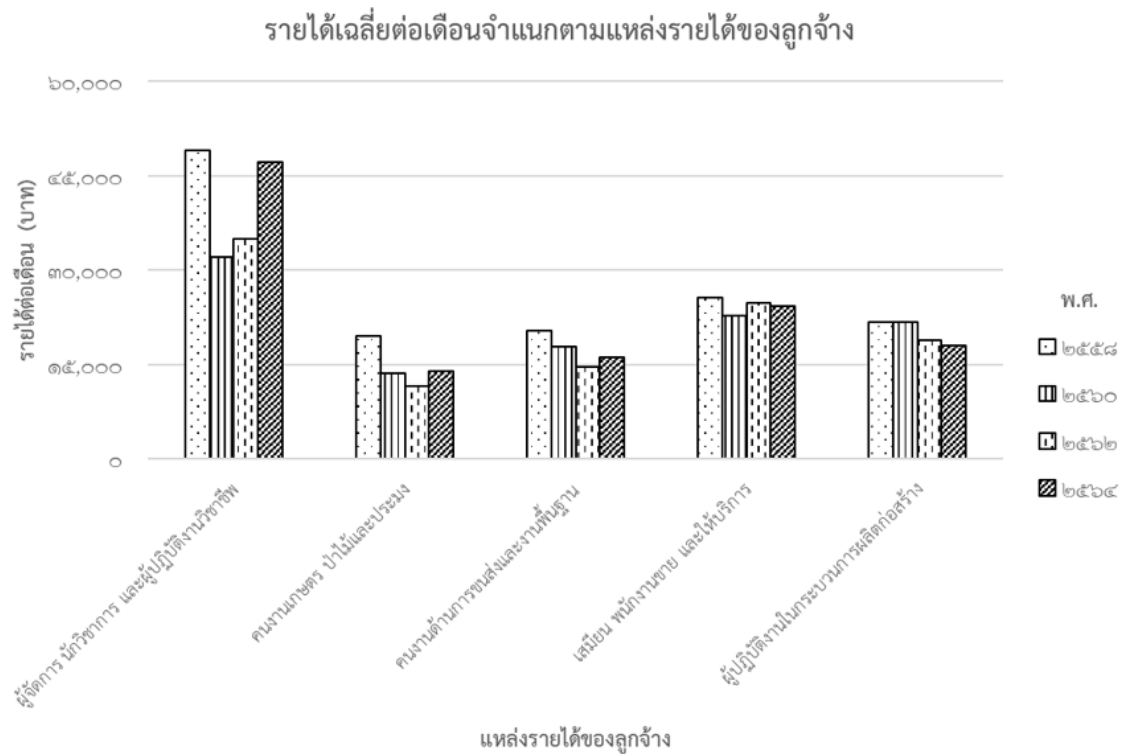
ที่	วิสาหกิจชุมชน	อำเภอ	สมาชิก (คน)	พื้นที่ปลูก (ไร่)	มูลค่าการขาย (บาท)		สมุนไพรที่ปลูกและแปรรูป
					พ.ศ. ๒๕๖๓	บริษัทที่รับซื้อ	
๑	วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านคลองสิบสาม	เขาฉกรรจ์	๕๐	๘๐	๒,๔๐๐,๐๐๐	บริษัท ดีทีออกซ์ประเทศไทย จำกัด	ขมิ้นชันพันธุ์แดงสยาม มะระขี้นก หนุมานประสานกาย และอื่น ๆ รวม ๒๐ ชนิด
๒	วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านทหารผ่านศึกเขต ๒	อรัญประเทศ	๑๐	๓	๒๐๐,๐๐๐	บริษัท ดีทีออกซ์ประเทศไทย จำกัด	ขมิ้นชันพันธุ์แดงสยาม
๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านคลองหว่าใหม่	อรัญประเทศ	๓๐	๓๕	๑,๖๐๐,๐๐๐	บริษัท อ้วยอันโอสธ จำกัด	ฟ้าทะลายโจร
๔	วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านใหม่คลองยาง	คลองหาด	๔๐	๗๐	๘,๗๐๐,๐๐๐	รพ.วังน้ำเย็นองค์การเภสัช รพ.ยโสธร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยขอนแก่น รพ.เจ้าพระยาอภัยภูเบศ	ขมิ้นชันพันธุ์แดงสยาม ไพล ว่านชักมดลูกและอื่น ๆ รวม ๑๕๐ ชนิด
๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสมุนไพรบ้านทับทิมสยาม ๐๕	คลองหาด	๔๖	๒๓๒	๒,๗๑๗,๖๒๓	โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศ	ขมิ้นชันพันธุ์แดงสยาม ไพล ฟ้าทะลายโจร และอื่น ๆ ๒๒ ชนิด
๖	วิสาหกิจชุมชนข้าวรวงแก้ว	เมืองสระแก้ว	๒๐	๖๐	๓๒๐,๐๐๐	บริษัท ดีทีออกซ์ประเทศไทย จำกัด	ขมิ้นชันพันธุ์แดงสยาม
๗	วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านทับประตู	วัฒนานคร	๑๐	๑๐	๒๖๐,๐๐๐	บริษัท ดีทีออกซ์ประเทศไทย จำกัด	ขมิ้นชันพันธุ์แดงสยาม กระดอม
๘	วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรตำบลห้วยโจด	วัฒนานคร	๑๑	๙	๖๔,๐๐๐	บริษัท ดีทีออกซ์ประเทศไทย จำกัด	มะระขี้นก กระดอม และแปรรูปขมิ้นชัน พันธุ์แดงสยาม และสมุนไพรอื่น ๆ ๑๐๐ ชนิด
๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรรมพลังบ้านใหม่ไทยพัฒนา	วัฒนานคร	๑๕	๒๐	๔๕๐,๐๐๐	วิสาหกิจชุมชนบ้านคลองสิบสาม อ.เขาฉกรรจ์	ขมิ้นชันพันธุ์แดงสยาม
๑๐	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรบ้านหนองเรือ	วังน้ำเย็น	๑๕	๓๕	๓๐๐,๐๐๐	จำหน่ายทั่วไป	ขมิ้นชันพันธุ์แดงสยาม ไพล และอื่น ๆ ๒๕๐ ชนิด
๑๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกพืชสมุนไพรและ	ตาพระยา	๑๕	๒๐	๓๕๐,๐๐๐	วิสาหกิจชุมชนบ้านคลองสิบสาม อ.เขาฉกรรจ์	ขมิ้นชันพันธุ์แดงสยาม

ที่	วิสาหกิจชุมชน	อำเภอ	สมาชิก (คน)	พื้นที่ ปลูก (ไร่)	มูลค่าการขาย (บาท)		สมุนไพรที่ปลูกและ แปรรูป
					พ.ศ. ๒๕๖๓	บริษัทที่รับซื้อ	
	แปรรูปผลิตภัณฑ์ สมุนไพร						
๑๒	วิสาหกิจชุมชน สมุนไพรตำบลวัง ใหม่	วังสมบูรณ์	๑๒	๒๘	๕๕,๐๐๐	จำหน่ายทั่วไป	ฟ้าทะลายโจร/ แปรรูป ขมิ้นชันพันธุ์แดงสยาม และ อื่น ๆ ๑๐๐ ชนิด
๑๓	วิสาหกิจชุมชน ปลูกสมุนไพรแปรรูป บ้าน คลองชล	วังสมบูรณ์	๑๒	๑๕	๑,๓๐๐,๐๐๐	บริษัท ดีทีออกซ์ประเทศ ไทย จำกัด	มะขามเปรี้ยวยักษ์ ขมิ้นชัน พันธุ์แดงสยาม
๑๔	วิสาหกิจชุมชน แปรรูปวิถีใหม่ บ้านหนองม่วง	โคกสูง	๑๒	๙	๑๕,๐๐๐	วิสาหกิจชุมชนบ้าน คลองสิบสาม อ.เขาฉกรรจ์	สมุนไพรที่ปลูกขมิ้นชันพันธุ์ แดงสยาม
รวม			๒๙๘	๖๒๖	๑๘,๗๓๑,๖๒๓		

(ที่มา: สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, ๒๕๖๕ก)

(๑.๔) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำแนกตามแหล่งรายได้ของลูกจ้าง

รายได้ต่อเดือนของลูกจ้างจะแตกต่างกันอย่างมากตามการประกอบอาชีพ แสดงดังรูปที่ ๓-๖ เมื่อเปรียบเทียบรายได้จากสูงไปต่ำแบ่งกลุ่มได้ดังนี้ อาชีพผู้จัดการ นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ มีรายได้อยู่ในช่วง ๓๐,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน อาชีพเสมียน พนักงานขาย และให้บริการ มีรายได้ในช่วง ๒๕,๐๐๐ - ๒๘,๐๐๐ บาทต่อเดือน อาชีพผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตก่อสร้าง มีรายได้ในช่วง ๒๐,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน คนงานด้านการขนส่งและงานพื้นฐาน มีรายได้ในช่วง ๑๘,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน คนงานเกษตร ป่าไม้ และประมง มีรายได้ในช่วง ๑๒,๐๐๐ - ๑๙,๐๐๐ บาทต่อเดือน โดยทุกกลุ่มมีแนวโน้มที่ลดลงในภาพรวม ยกเว้นอาชีพผู้จัดการ นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพที่มีการลดลงในช่วง พ.ศ. ๒๕๖๐ และ พ.ศ. ๒๕๖๒ และปรับตัวสูงขึ้นหลังจากนั้น เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนว่าอาชีพที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงกว่า มีโอกาสในการสร้างรายได้ที่ดีกว่าในพื้นที่นี้ ทั้งนี้ ที่ปรึกษาโครงการฯ ใช้ข้อมูลระดับจังหวัด เนื่องจากเป็นข้อมูลเป็นทางการที่มีความใกล้เคียงที่สุดในการเป็นตัวแทนข้อมูลในพื้นที่ศึกษา

รูปที่ ๓-๖ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำแนกตามแหล่งรายได้ของลูกจ้าง ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔

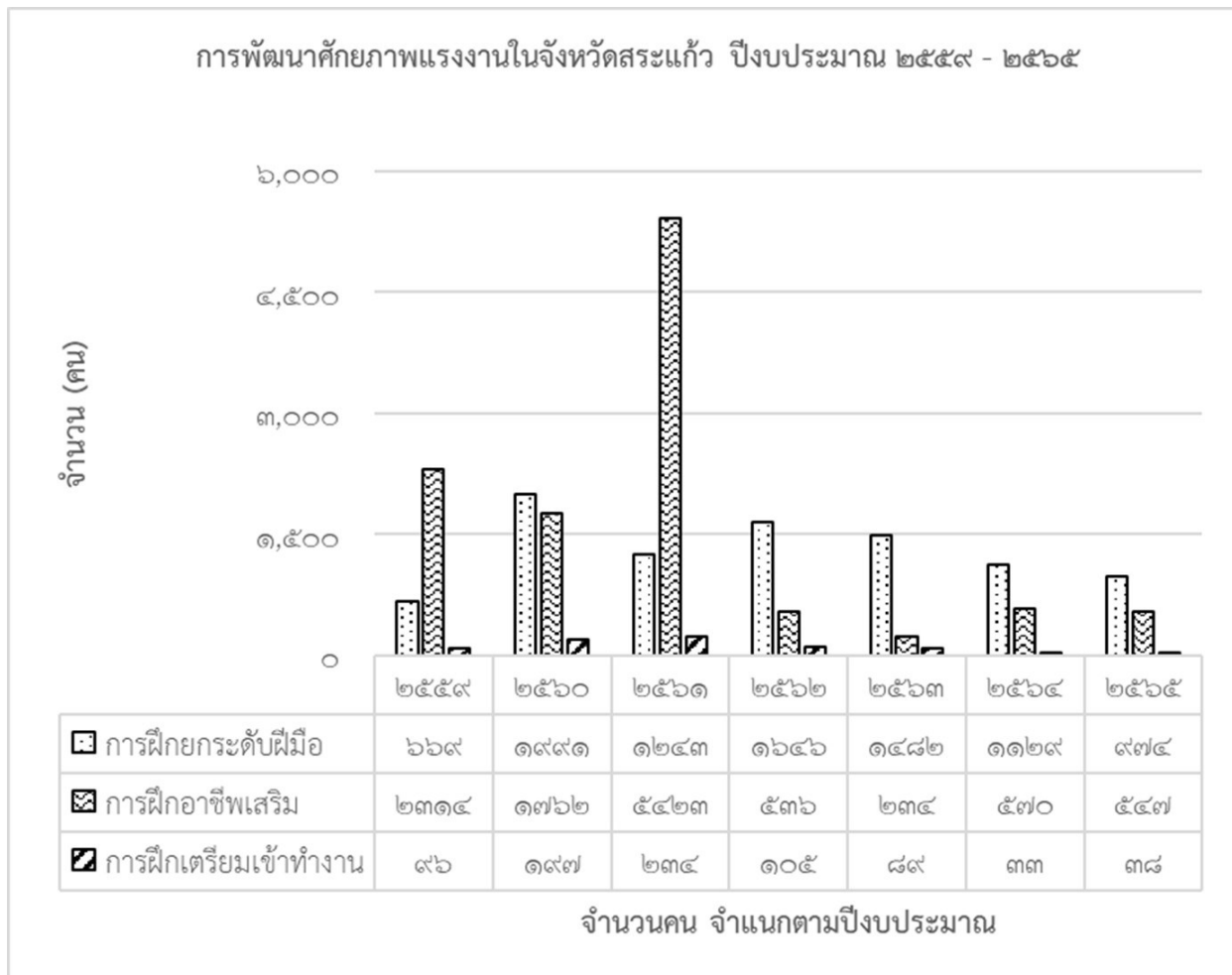
(ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๖๔)

(๒) ด้านสังคม

(๒.๑) จำนวนแรงงานผ่านการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพแรงงาน

ข้อมูลการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานโดยสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานสระแก้ว ในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕ แสดงดังรูปที่ ๓-๗ พบว่า เป็นการพัฒนาศักยภาพแรงงานไทยเป็นหลัก แยกออกได้เป็นหลักสูตร ได้แก่ ๑) ฝึกยกระดับฝีมือแรงงาน ๒) ฝึกอาชีพเสริม และ ๓) ฝึกเตรียมเข้าทำงาน ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าตำแหน่งงานของสาขาอาชีพที่มีในปัจจุบันยังไม่หลากหลาย ระดับฝีมือของแรงงานส่วนใหญ่ในจังหวัดสระแก้วยังเป็นแรงงานระดับฝีมือขั้นต้นตามลักษณะงานที่มีอยู่ ทั้งนี้ ใน ๕ ปีข้างหน้าที่จะมีการยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป การพัฒนาอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ และธุรกิจต่อเนื่อง ทำให้คาดการณ์ได้ว่าความต้องการแรงงานที่มีทักษะฝีมือจะมีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะแรงงานที่มีมาตรฐานทักษะฝีมือระดับสูงในสายช่าง (เช่น ไฟฟ้าและเครื่องจักร เป็นต้น) โดยได้ประมาณการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพแรงงานอย่างน้อย ๑,๒๐๐ คนต่อปี (โครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูลในระดับตำบล โดยมีเพียงข้อมูลโครงการเพิ่มทักษะกำลังแรงงานเฉพาะในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ๓ ปี (จำนวนผู้เรียน/ ผู้จบ ใน พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ คือ ๑,๑๖๕/ ๑,๑๑๒ คน; ๑,๐๒๘/ ๙๗๔ คน; และ ๘๐๗/ ๗๖๗ คน ตามลำดับ) แต่ไม่ได้จำแนกเป็นรายหลักสูตรและไม่ได้ครอบคลุมพื้นที่อีก ๓ ตำบล ได้แก่ ตำบลอรัญประเทศ ตำบลปากห้วย และตำบลบ้านใหม่หนองไทร ที่อาจได้รับผลจากการพัฒนา SEZ สระแก้ว ที่ปรึกษาโครงการฯ จึงใช้ข้อมูลระดับจังหวัด ซึ่งมีช่วงข้อมูลที่กว้างกว่า (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕)

และสามารถบ่งบอกทางอ้อมถึงความพร้อมในการทำงานในระดับสูงขึ้น หากพื้นที่ศึกษามีอุตสาหกรรมหรือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพิ่มขึ้นจากนโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ

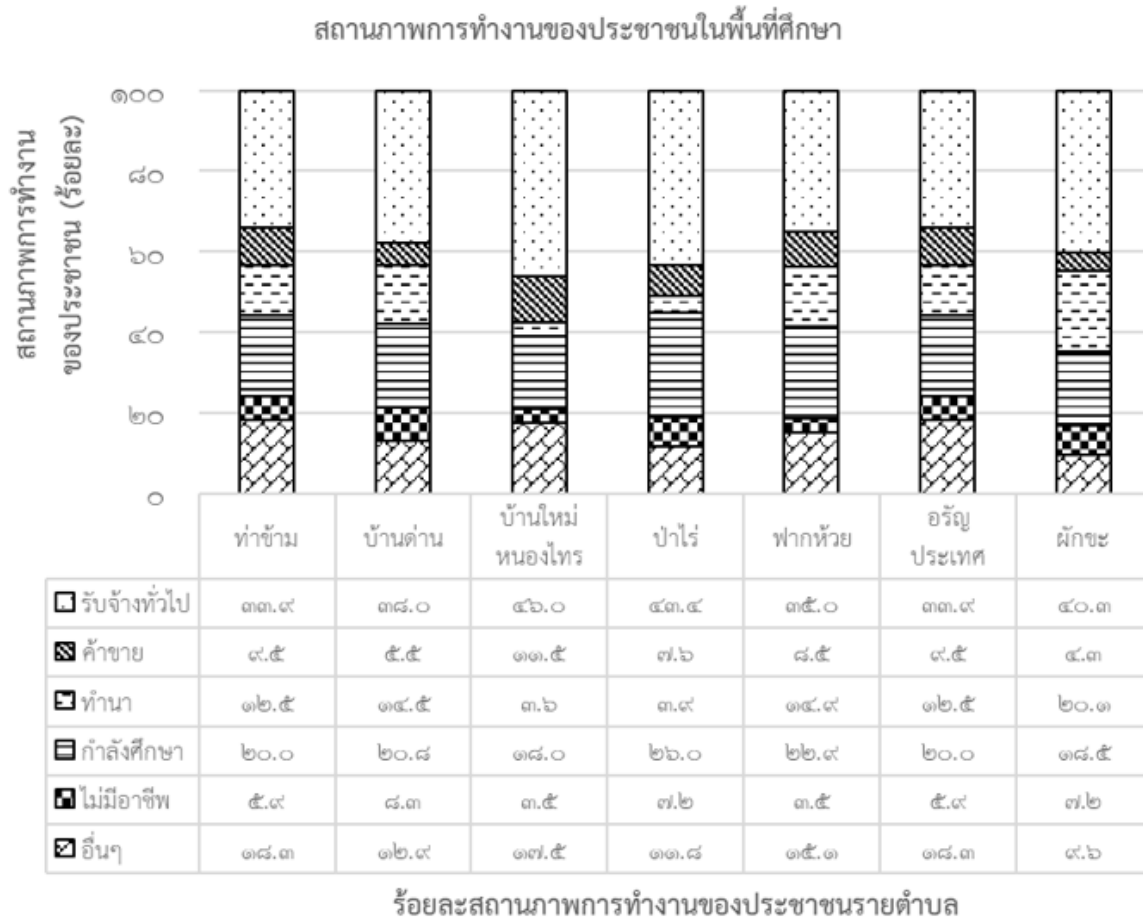

รูปที่ ๓-๗ การพัฒนาศักยภาพแรงงานโดยสำนักพัฒนาฝีมือแรงงานสระแก้ว

(ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัดสระแก้ว, ๒๕๖๓; สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานสระแก้ว, ๒๕๖๕)

(๒.๒) จำนวนผู้จบการศึกษาตามระดับการศึกษาและอาชีพ

สถานะทางอาชีพของประชาชนในพื้นที่ศึกษาแบ่งออกได้เป็น ๖ กลุ่มหลัก ได้แก่ รับจ้างทั่วไป กำลังศึกษา ทำนา ค้าขาย ไม่มีอาชีพ และอื่น ๆ แสดงดังรูปที่ ๓-๘

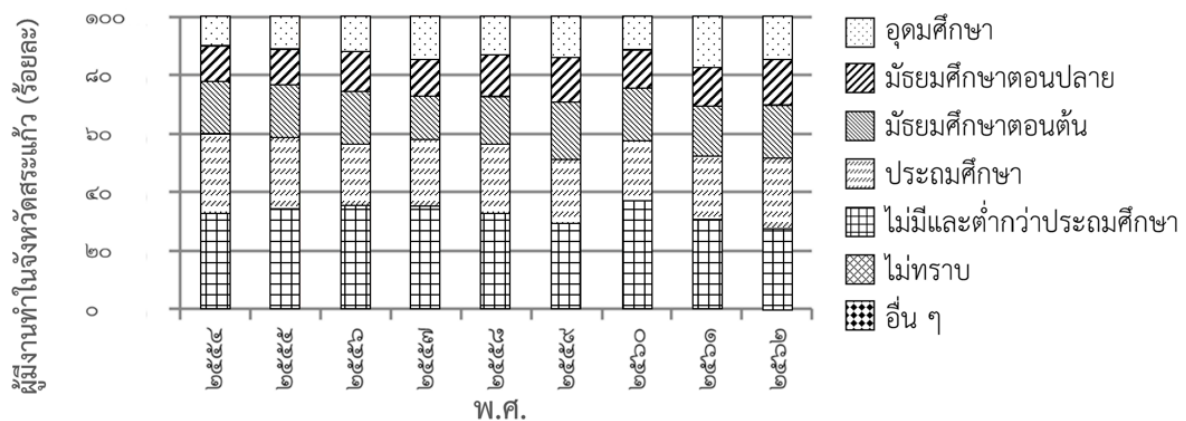

รูปที่ ๓-๘ ร้อยละสถานภาพการทำงานของคนในพื้นที่ศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒

(ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัดสระแก้ว, ๒๕๖๓)

ทั้งนี้ จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของผู้มีงานทำในจังหวัดสระแก้วตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๖๒ พบว่าแรงงานส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษาและไม่มีการศึกษา โดยใน พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผู้มีงานทำจำนวน ๓๒๒,๘๕๘ คน ซึ่งผู้จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าประถมศึกษาหรือไม่มีการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕ รองลงมา คือระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕ และ ๑๘.๔ ตามลำดับ โดยกลุ่มการศึกษาระดับอุดมศึกษามีไม่ถึงร้อยละ ๒๐ ในทุกช่วงปี แสดงดังรูปที่ ๓-๙

ผู้มีงานทำในจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามระดับการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๖๒

รูปที่ ๓-๙ ร้อยละของผู้มีงานทำในจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามระดับการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๖๒

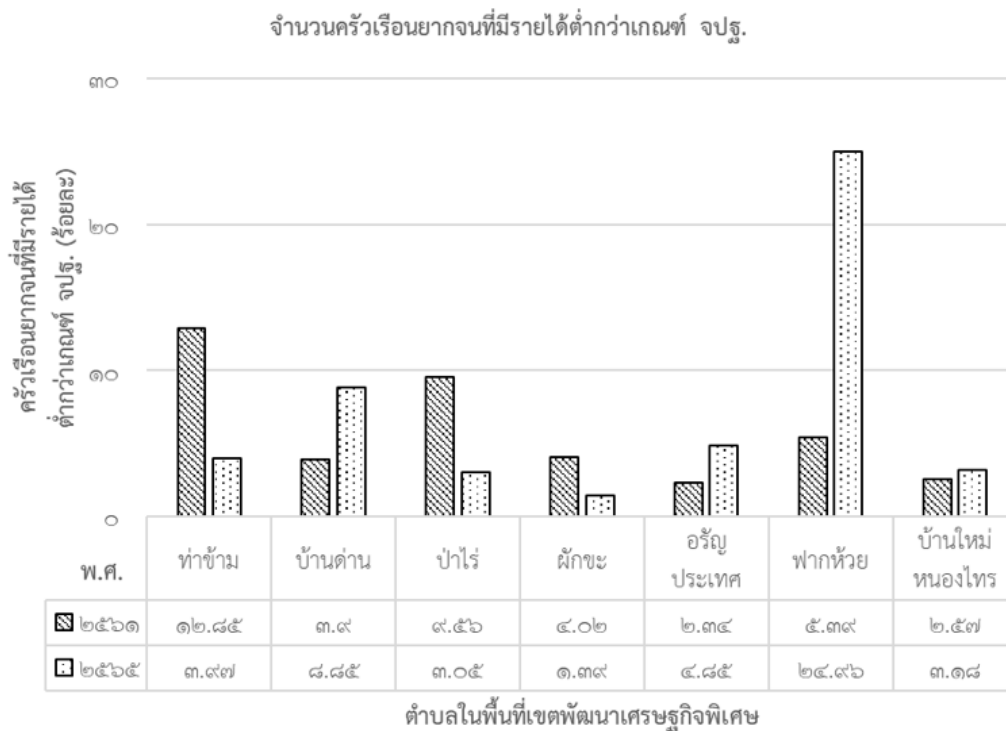
(ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๖๔)

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพโดยการฝึกอบรมฝีมือแรงงานตามหลักสูตรที่จัดทำโดยสำนักพัฒนาฝีมือแรงงาน จะทำให้กลุ่มผู้มีการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาประมาณร้อยละ ๘๐ ได้รับประโยชน์จากรายได้ที่เพิ่มขึ้นตามทักษะที่ได้รับการพัฒนาขึ้น โดยอาจยกระดับให้กลุ่มผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับกลุ่มผู้มีการศึกษาที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา) ได้พัฒนาคุณสมบัติขึ้นไปสู่ระดับอุดมศึกษาผ่านการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความมั่นคงทางอาชีพในระยะยาว อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุนเกี่ยวกับการศึกษา รวมถึงภาคเอกชน ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อร่วมพัฒนาหลักสูตรสำหรับกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพตรงตามตลาดแรงงานที่พัฒนาขึ้นตามเป้าหมายการพัฒนาและภาพอนาคตที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ ประมาณ ๑ ใน ๕ ในระดับการศึกษาต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องสำคัญในการแนะแนวทางคนเหล่านั้นให้มีข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับสาขาอาชีพที่มีความต้องการในพื้นที่ เพื่อการวางแผนการศึกษาที่เหมาะสม แสดงดังรูปที่ ๓-๙

(๒.๓) ร้อยละของจำนวนครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ.

ร้อยละจำนวนครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) เป็นตัวชี้วัดด้านสังคมตามที่กำหนดเป็นตัวชี้วัดในแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ภายใต้ประเด็นการพัฒนาที่ ๑ เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมของประชาชนให้สามารถปรับตัว ประกอบอาชีพและมีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้ จปฐ. เป็นข้อมูลที่แสดงถึงลักษณะมาตรฐานขั้นต่ำของสังคมไทยที่พึงประสงค์ว่าอย่างน้อยคนไทยควรจะมีระดับความเป็นอยู่ไม่ต่ำกว่าระดับใด ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ ผลการสำรวจครัวเรือนในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ได้แก่ ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านด่าน ตำบลป่าไร่ และตำบลผักขะ รวมถึงพื้นที่ที่อาจได้รับผลจากการพัฒนา SEZ สระแก้ว ได้แก่ ตำบลอรัญประเทศ ตำบลพากห้วย และตำบลบ้านใหม่หนองไทร ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า

เกณฑ์ จปฐ. เปรียบเทียบ พ.ศ. ๒๕๖๑ และ พ.ศ. ๒๕๖๕ แสดงดังรูปที่ ๓-๑๐ พบว่า ทุกตำบลในพื้นที่ SEZ สระแก้ว มีค่าตามตัวชี้วัดนี้ลดลงยกเว้นตำบลบ้านด่าน ทั้งนี้ หากมีการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปซึ่งจะมีการใช้ผลผลิตการเกษตรทั้งพืชเศรษฐกิจ พืชสมุนไพรต่าง ๆ เป็นวัตถุดิบ จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพแรงงาน ทำให้ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงโอกาสการจ้างงาน รวมทั้งช่วยยกระดับการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จึงคาดว่าจะทำให้จำนวนครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. ลดลง

รูปที่ ๓-๑๐ จำนวนครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. จังหวัดสระแก้ว
(ที่มา: ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า, ๒๕๖๕)

(๓) ด้านสิ่งแวดล้อม

(๓.๑) จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านเกณฑ์อุตสาหกรรมสีเขียว

อ้างอิงจากฐานข้อมูลอุตสาหกรรมสีเขียวของกรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, ๒๕๖๔) พบว่า ในจังหวัดสระแก้วมีจำนวนโรงงานทั้งหมดที่ได้รับรองเกณฑ์อุตสาหกรรมสีเขียว จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม คือ ระดับ ๑ ถึงระดับ ๕ ตามลำดับ แสดงดังรูปที่ ๓-๑๑

ระดับที่ ๑ ความมุ่งมั่นสีเขียว (Green Commitment) คือ การแสดงความมุ่งมั่นในรูปแบบของนโยบาย เป้าหมายและแผนงานที่จะลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีการสื่อสารภายในองค์กรให้ทราบโดยทั่วกัน

ระดับที่ ๒ ปฏิบัติการสีเขียว (Green Activity) คือ การดำเนินกิจกรรมตามนโยบาย เป้าหมาย และแผนงานที่กำหนด เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรมและสำเร็จตามความมุ่งมั่นที่ตั้งไว้

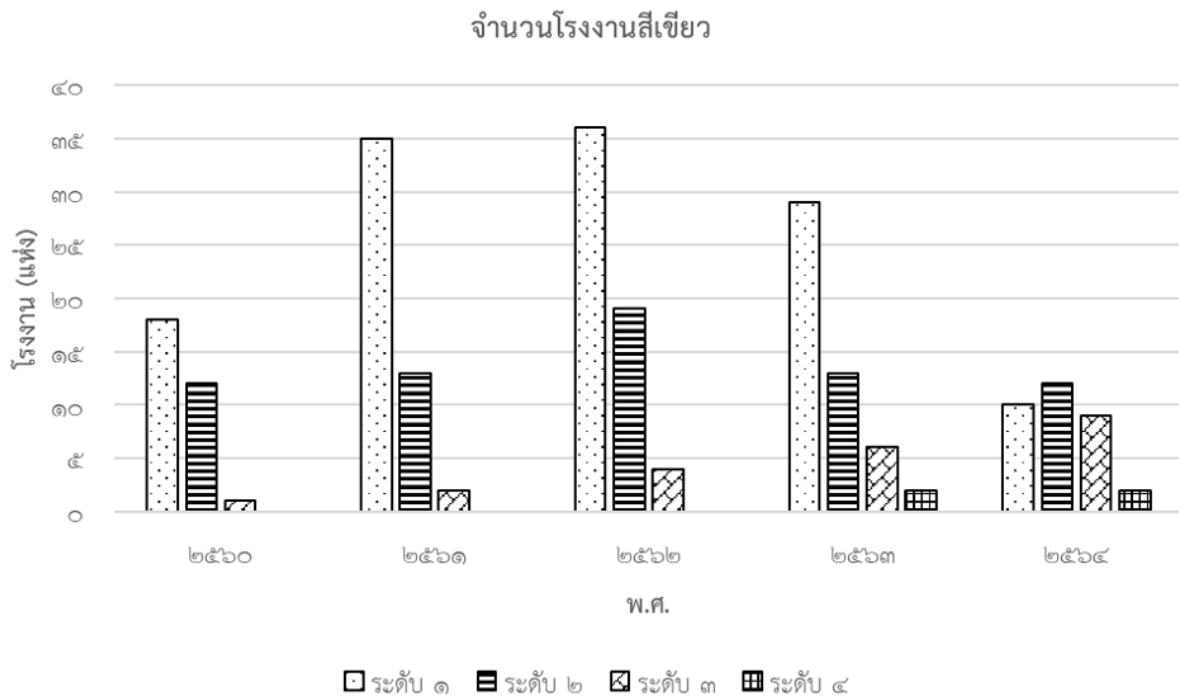
ระดับที่ ๓ ระบบสีเขียว (Green System) คือ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ มีการติดตาม ประเมินผลและทบทวนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องหรือการได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่ยอมรับ หรือได้รับการรับรองมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

ระดับที่ ๔ วัฒนธรรมสีเขียว (Green Culture) คือ การที่ทุกคนในองค์กรมีจิตสำนึกร่วมกันในการสงวนและรักษาไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ดี และให้ความร่วมมือร่วมใจในทุกด้านของการประกอบกิจการให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและดำเนินการต่าง ๆ จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร

ระดับที่ ๕ เครือข่ายสีเขียว (Green Network) คือ การขยายขอบเขตของการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวจากภายในองค์กรออกสู่ภายนอก ตลอดโซ่อุปทาน (Supply Chain) โดยสนับสนุนให้คู่ค้าและพันธมิตรเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวด้วย

ใน พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ โรงงานอุตสาหกรรมสีเขียวระดับ ๑ และ ๒ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วง ๓ ปีแรก และลดลงอย่างรวดเร็วใน ๒ ปีสุดท้าย แสดงดังรูปที่ ๓-๑๑ ซึ่งโรงงานส่วนหนึ่งอาจพัฒนาไปเป็นระดับที่สูงขึ้น ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมสีเขียว ระดับ ๓ และ ๔ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่เป็นจำนวนน้อย และไม่พบโรงงานที่ได้รับการรับรองถึงระดับที่ ๕ ดังนั้น จากภาพรวมจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมที่ยังคงมาตรฐานอุตสาหกรรมสีเขียวไว้ได้มีจำนวนน้อยลง แต่โรงงานที่มีมาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับสูงมีจำนวนมากขึ้น โดยที่ปรึกษาโครงการฯ ใช้ข้อมูลระดับจังหวัดสระแก้วเนื่องจากความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมภายในและภายนอกพื้นที่ศึกษา เช่น ในระดับที่ ๕ อุตสาหกรรมที่เป็นต้นทางวัตถุดิบให้โรงงานในพื้นที่ศึกษา ต้องเป็นโรงงานอุตสาหกรรมสีเขียวเช่นกัน เป็นต้น

ทั้งนี้ ใน ๕ ปีข้างหน้า ภายใต้มาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมสีเขียวของโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งการสนับสนุนการลงทุนใหม่ให้เป็นโรงงานอุตสาหกรรมสีเขียว และการสนับสนุนการยกระดับโรงงานที่มีอยู่แล้วให้มีมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่สูงขึ้นอย่างจริงจัง จึงคาดว่าจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านเกณฑ์อุตสาหกรรมสีเขียวจะเพิ่มขึ้นประมาณ อย่างน้อย ๑๐๐ โรงงาน โดยมีฐานคิดว่าจำนวนโรงงาน SMEs จำนวน ๒๒๒ โรงงาน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ๒๕๖๕) อย่างน้อยร้อยละ ๕๐ ต้องได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว ระดับ ๒ ตามเงื่อนไข ซึ่งอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่คาดหวังว่าจะได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวระดับ ๕ ต้องมีห่วงโซ่อุปทานเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวระดับ ๒

รูปที่ ๓-๑๑ จำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวในจังหวัดสระแก้ว

(ที่มา: กรมโรงงานอุตสาหกรรม, ๒๕๖๔)

(๓.๒) จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส (มอก.เอส)

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสามารถแบ่งได้ด้วยเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือ มอก. ซึ่งครอบคลุมสินค้าขนาดใหญ่ ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า เหล็ก และสินค้าอุตสาหกรรมอื่น ๆ แต่เมื่อ SMEs รวมถึงวิสาหกิจชุมชน มีการปรับตัว และพัฒนาการผลิตสินค้าและบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเสริมความสามารถทางการแข่งขันในโลกการค้า สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้จัดทำมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส (มอก.เอส) ขึ้นมา เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการ SMEs มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐานให้กับสินค้าและบริการ และเพิ่มความมั่นใจต่อผู้ซื้อว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการดังกล่าวมีมาตรฐานที่ดี มีคุณภาพ และมีความปลอดภัย เช่น มอก.เอส ๒-๒๕๖๑ (ผ้าคลุมเตียงสำหรับโรงแรมและที่พักสาธารณะ) มอก.เอส ๕-๒๕๖๑ (ผ้าปูโต๊ะและผ้าที่ใช้บนโต๊ะอาหารสำหรับโรงแรมและที่พักสาธารณะ) มอก.เอส ๖-๒๕๖๑ (เสื่อกีฬา) มอก.เอส ๗-๒๕๖๑ (เสื่อที่เช็ดที่ระลึก) มอก.เอส ๘-๒๕๖๑ (เสื่อฮาวายลายดอก) มอก.เอส ๙-๒๕๖๑ (ผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน) มอก.เอส ๑๐-๒๕๖๑ (ดอกไม้ประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ) มอก.เอส ๑๑-๒๕๖๑ (ดอกไม้ประดิษฐ์จากวัสดุแปรรูป) มอก.เอส ๑๒-๒๕๖๑ (แชมพูผสมสมุนไพร) มอก.เอส ๑๓-๒๕๖๑ (สบู่ก้อนผสมสมุนไพร) เป็นต้น (สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย, ๒๕๖๓) ทั้งนี้ มอก.เอส มีความเกี่ยวข้องกับทั้งอุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมบริการ รวมทั้งอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นอกจากด้านคุณภาพแล้ว มาตรฐานยังกำกับถึงความปลอดภัยด้วย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้านั้น ๆ เช่น สินค้าด้านอาหารต้องอิงมาตรฐาน GMP

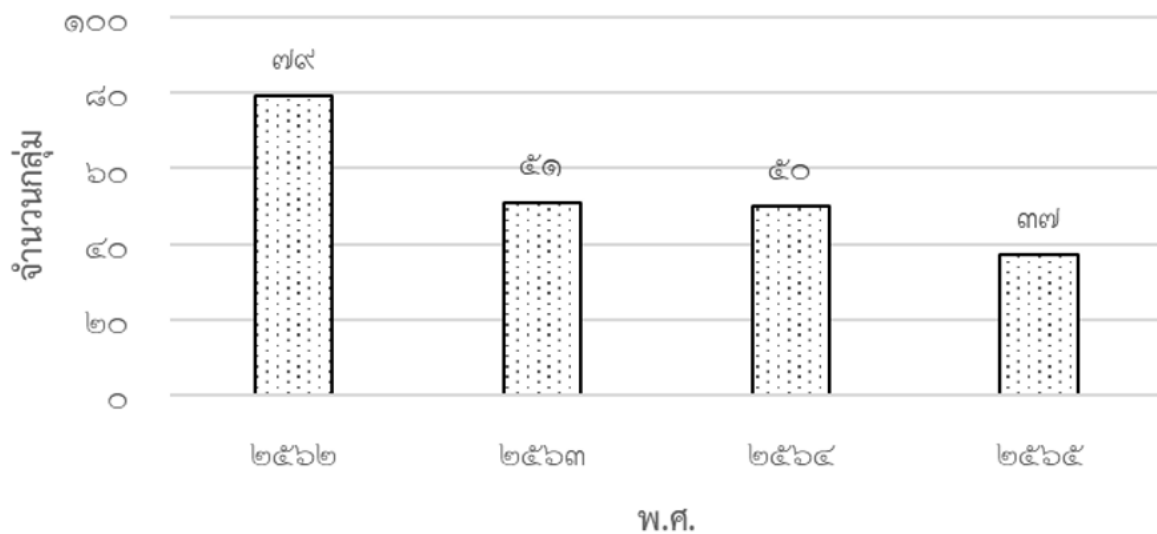
(Good Manufacturing Practice) หรือ HACAPP (Hazard Analysis and Critical Control Point System) โดยทั้ง ๒ มาตรฐานจะเน้นไปถึงเกณฑ์ด้านสุขาภิบาลและความปลอดภัยทั้งตัวสินค้าและผู้ปฏิบัติงาน จึงเสนอ มอก.เอส เป็นตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม เพราะต้องการยกระดับไม่เพียงเฉพาะด้านมูลค่าสินค้า แต่รวมถึงความปลอดภัยทั้งสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย อนึ่ง SMEs ใน SEZ สระแก้ว มีจำนวน ๒๒๒ โรงงาน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ๒๕๖๕) จึงเป็นทางเลือกให้ผู้ประกอบการเหล่านั้นได้พิจารณาว่าจะมุ่งสู่ความเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว หรือมาตรฐาน มอก.เอส ตามศักยภาพหรือประโยชน์ทางการค้าของตน

(๓.๓) จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ชุมชน (มผช.)

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) คือ ข้อกำหนดด้านคุณภาพ สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่เชื่อถือ และสามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และสอดคล้องกับนโยบาย โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของรัฐบาล กระทรวงอุตสาหกรรมโดยสำนักงานมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นผู้ดำเนินการให้การรับรอง และแสดงเครื่องหมายรับรองคุณภาพให้กับผลิตภัณฑ์ มผช. เป็นตัวชี้วัดที่สัมพันธ์กับจำนวนของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการยกระดับตามมาตรฐานที่กำหนด ในแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ภายใต้ประเด็นการพัฒนาที่ ๑ เสริมสร้าง กระบวนการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมของประชาชนให้สามารถปรับตัว ประกอบอาชีพ และมีสภาพแวดล้อม และคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนครอบคลุมผลิตภัณฑ์ ๕ ประเภท ได้แก่ อาหารและ เครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง ศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก และผลิตภัณฑ์สมุนไพร แต่ละประเภทผลิตภัณฑ์จะมีข้อกำหนดที่แตกต่างกันออกไป แต่ทุกผลิตภัณฑ์ต้อง มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยด้านสิ่งแวดล้อมเน้นเกี่ยวกับ อาชีวอนามัยและความปลอดภัย เช่น ผลิตภัณฑ์น้ำพริกเห็ด มีเกณฑ์กำหนดทั้งเรื่องสุขลักษณะความสะอาด อาชีวอนามัยและความปลอดภัยของสถานที่และการปฏิบัติงาน (มูลนิธิทีทีบี, ๒๕๖๒) เป็นต้น จึงเสนอ มผช. เป็นตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ มีจำนวนกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เคยได้รับการรับรอง มผช. ในจังหวัดสระแก้ว ทั้งหมด ๑๙๙ แห่ง ทั้งจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพ และรายบุคคลโดยมีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ไม้กวาด ดอกหญ้า ผลิตภัณฑ์จากกก เครื่องสำอาง ผ้าขาวม้า หินประดับ ผลิตภัณฑ์จากไม้ รากไม้ เป็นต้น ซึ่งหากมี การสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูป จะสามารถเพิ่มจำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน (กองบริหารมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน, ๒๕๖๕) โดยจำนวนกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการ รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ในช่วง พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔ แสดงดังรูปที่ ๓-๑๒ ทั้งนี้ ที่ปรึกษาโครงการฯ มีข้อจำกัดทางด้านข้อมูลรายตำบล จึงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลระดับจังหวัดสระแก้วแทน ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา ทั้งที่เป็นผู้ผลิตโดยตรงและเป็นผู้จัดส่งวัตถุดิบ (ตามข้อมูลจาก การประชุมกลุ่มย่อยฯ)

จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ในจังหวัดสระแก้ว

รูปที่ ๓-๑๒ จำนวนกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในจังหวัดสระแก้ว

(ที่มา: กองบริหารมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน, ๒๕๖๕)

(๓.๔) ปริมาณขยะชุมชนที่จัดการถูกต้อง

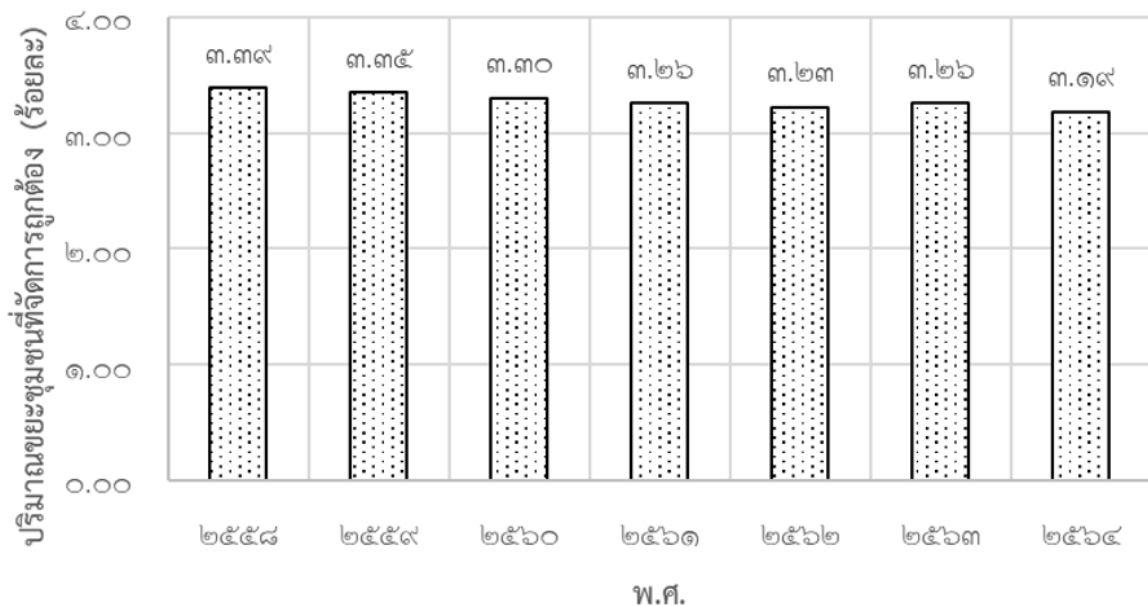
จังหวัดสระแก้วมีปริมาณขยะชุมชนเพิ่มขึ้น เนื่องจากจำนวนประชากร รวมทั้งประชากรแฝงที่เพิ่มขึ้น ปริมาณขยะใน ๗ ตำบล ที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา จาก พ.ศ. ๒๕๕๘ มีประมาณ ๒๐,๘๐๐ ตัน/ ปี เพิ่มขึ้นเป็น ๒๑,๘๐๐ ตัน/ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๖๓ และความสามารถในการจัดการขยะอย่างถูกต้องของจังหวัดสระแก้วในปัจจุบัน คือ ๑๙ ตัน/ วัน (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๗ (สระบุรี), ๒๕๖๔) หรือประมาณ ๖,๙๓๕ ตัน/ ปี หรือร้อยละ ๓.๑๙ ที่จังหวัดสระแก้วมีศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง แสดงดังรูปที่ ๓-๑๓

ขยะในพื้นที่ SEZ สระแก้ว มาจากทั้งพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม และพื้นที่อุตสาหกรรมอื่น ๆ โดยขยะอุตสาหกรรมได้รับการจัดการโดยผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ขณะที่ขยะชุมชนจากสำนักงานและที่พักอาศัยในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ใช้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัด จุดกำเนิดขยะที่สำคัญอีกหนึ่งแหล่ง คือ ขยะสินค้ามือสองที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในตลาดโรงเกลือ ซึ่งมีต้นทางมาจากราชอาณาจักรกัมพูชาและท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ทั้งนี้ พื้นที่ SEZ สระแก้ว มีสถานกำจัดขยะมูลฝอย ๒ แห่ง แต่มีการปรับปรุงใหม่ ๑ แห่ง โดยเป็นกลุ่มจัดการขยะแบบรวมศูนย์ (Cluster) หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก คือ เทศบาลตำบลวัฒนานคร โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เข้าร่วม ๓๕ แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านด่าน ตำบลป่าไร่ ตำบลท่าข้าม ซึ่งสถานกำจัดขยะมูลฝอย ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร เป็นการฝังกลบถูกหลักสุขาภิบาล พื้นที่ ๒๙๕ ไร่ และปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดตั้งโรงไฟฟ้า โดยใช้ขยะเชื้อเพลิง (Refuse

Derived Fuel: RDF) สถานำจัดขยะมูลฝอยอีก ๑ แห่ง คือ เทศบาลเมืองอรัญประเทศ ตั้งอยู่ที่กิโลเมตรที่ ๕ บ้านคลองลึก ตำบลอรัญประเทศ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พื้นที่ ๑๐ ไร่ กำจัดขยะโดยวิธีการเทกองกลางแจ้ง ซึ่งขีดความสามารถของสถานำจัดขยะทั้งหมดที่กล่าวมายังไม่เพียงพอ ทางออกหนึ่งของปัญหา คือ การลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นด้วยหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน

จากการพิจารณาตัวชี้วัดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสียทั้ง ๓ กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนภาคประชาชน ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีความเห็นพ้องร่วมกันว่า ตัวชี้วัดนี้มีความชัดเจน เนื่องจากมีข้อมูลฐานที่เพียงพอ ซึ่งข้อเสนอแนะสำคัญคือ การปรับตัวชี้วัดให้ชัดเจนยิ่งขึ้นจาก “ปริมาณขยะลดลง” เป็น “ปริมาณขยะชุมชนที่จัดการถูกต้อง”

ปริมาณขยะชุมชนที่จัดการถูกต้อง

รูปที่ ๓-๑๓ ร้อยละปริมาณขยะชุมชนที่จัดการอย่างถูกต้อง

(ที่มา: สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๗ (สระบุรี), ๒๕๖๔)

๓.๓.๒ การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา

๑) การพัฒนาทางเลือก

๑.๑) หลักการพัฒนาทางเลือก

หลังจากการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด และการประเมินข้อมูลฐานดังกล่าวข้างต้น ได้มีการพัฒนาทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนา SEZ สระแก้ว โดยคำนึงถึงแนวทางการพัฒนาที่เป็นไปได้ในการดำเนินงานตามแผนหรือแผนงาน และประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ โดยเฉพาะความสมดุลที่สอดคล้องและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นของโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ มีความแตกต่างจากทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นของโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ เนื่องจากแนวคิดต่างกัน คือ โครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ ทำการวิเคราะห์ทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นบนฐานของการใช้การเชื่อมโยงด้วยระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่ง ที่เชื่อมโยงกับภูมิภาคต่าง ๆ ภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อขนส่งและกระจายสินค้าทั้งนำเข้าและส่งออก โดยเฉพาะสินค้าที่เป็นผลผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ส่วนโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ วิเคราะห์ทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นบนฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง โดยมีการเชื่อมโยงด้วยระบบโครงข่ายคมนาคมและโลจิสติกส์เป็นมาตรการเพื่อความยั่งยืน

๑.๒) การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมดำเนินการโดยมีการนำเสนอทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นต่อผู้มีส่วนได้เสียเพื่อรับฟังความคิดเห็นในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ในรูปแบบออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) และนำความคิดเห็นที่ได้มาวิเคราะห์โดยบูรณาการกับทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นที่ได้มาจากการหารือร่วมกับนักวิชาการ ที่ปรึกษาโครงการฯ และผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นสรุปเป็นทางเลือกการพัฒนา สำหรับพื้นที่ SEZ สระแก้ว เพื่อนำเสนอแก่ผู้มีส่วนได้เสียโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ และร่วมกันพิจารณาถึงทางเลือกการพัฒนา ทั้งองค์ประกอบ ข้อดี และประเด็นท้าทายของทางเลือกการพัฒนา โดยมีการคำนึงถึงผู้เข้าร่วมการประชุมส่วนใหญ่ที่ไม่เคยร่วมกิจกรรมกับโครงการติดตามฯ ด้วยการให้ข้อมูลและเวลาที่เพียงพอสำหรับการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และทางเลือกการพัฒนา โดยการอภิปรายระดมความคิดเห็นในการพิจารณาความครบถ้วนชัดเจนของแต่ละทางเลือกการพัฒนาว่ามีข้อดี ประเด็นท้าทายและความแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียส่วนใหญ่เห็นด้วยกับทางเลือกพัฒนาที่นำเสนอ โดยได้นำมาประเมินทางเลือกพัฒนาต่อไปในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓ ในวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อร่วมกันประเมินทางเลือกพัฒนาต่าง ๆ ที่มีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานตามแผนหรือแผนงาน ที่จะส่งผลให้การพัฒนา SEZ สระแก้วมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาและภาพอนาคตที่กำหนดไว้ภายใน ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๓) ผลการพัฒนาทางเลือก

ทางเลือกการพัฒนา เป็นแนวทางหรือวิถีทางต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ที่พัฒนาขึ้นจากแรงขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาพื้นที่ SEZ สระแก้ว โดยการนำผลการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสีย และผลการปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญ มาใช้ในการปรับปรุงทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น (จากผลการศึกษาในขั้นตอนการกำหนดขอบเขต) และนำมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ โดยกำหนดให้แต่ละทางเลือกการพัฒนามีลักษณะแตกต่างกัน แต่มุ่งสู่ภาพอนาคตเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมพิจารณาข้อเสนอทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ และร่วมให้ความเห็นต่อผลกระทบของทางเลือกการพัฒนา ทั้งข้อดีและความท้าทายร่วมกันในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ และ ๓ เพื่อให้ได้มาซึ่งทางเลือกการพัฒนาที่ปรับปรุงจากการมีส่วนร่วมและการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgement) ดังต่อไปนี้

(๑) สภาพตามปกติ (Business-as-Usual: BAU)^๑

ในการกำหนดและออกแบบทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ จำเป็นต้องกำหนดสภาพตามปกติ (Business-as-Usual: BAU) เพื่อใช้ในการประเมินเปรียบเทียบกับทางเลือกการพัฒนา ด้วยการประเมินข้อมูลฐานด้านต่าง ๆ โดยสามารถอธิบายการพัฒนา SEZ สระแก้ว สภาพตามปกติได้ดังนี้

เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศและชายแดนขับเคลื่อนหลัก โดยการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ เพื่อนำทางการเกษตร อุตสาหกรรมการผลิตและบริการ

(๑.๑) ลักษณะของสภาพตามปกติ

- การดำเนินกิจกรรมการพัฒนา SEZ สระแก้ว ตามแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) ซึ่งเป็นแผนการปฏิบัติที่เป็นอยู่ ภายใต้ขอบเขตพื้นที่ SEZ ใน ๔ ตำบล ได้แก่ ตำบลผักขะ อำเภอวัฒนานคร ตำบลป่าไร่ ตำบลบ้านด่าน และตำบลท่าข้าม อำเภออรัญประเทศ
- การผลิตและการแปรรูปวัตถุดิบภาคการเกษตรทั้งจากในพื้นที่ภูมิภาคและประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยการแปรรูปขั้นต้นของวัตถุดิบพืชเศรษฐกิจและพืชสมุนไพร
- การพัฒนาศักยภาพแรงงานขั้นพื้นฐาน ผ่านหลักสูตรพัฒนาทักษะ ศักยภาพพื้นฐาน (ครอบคลุมความรู้และทักษะ)
- การขนส่งสินค้าข้ามแดนยังอาศัยระบบโครงข่ายถนนเป็นหลัก ทั้งนี้ มีการพัฒนาเพื่อแยกการขนส่งคนและสินค้า โดยแยกการขนส่งสินค้าจากด่านพรมแดนคลองลึกไปยังด่านพรมแดนบ้านหนองเอี่ยน
- ระบบโลจิสติกส์ยังมีขนาดเล็ก มีธุรกิจการขนส่งและขนถ่ายสินค้ารวมถึง คนโดยสารในพื้นที่ SEZ สระแก้วเพียง ๑๓ ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ๒๕๖๕)

^๑สภาพตามปกติ (Business-as-Usual: BAU) หมายถึง สภาพพื้นฐานของตัวชี้วัดต่าง ๆ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องไปยังอนาคต ซึ่งดำเนินงานตามบริบทการพัฒนาเดิม เพื่อใช้เปรียบเทียบกับทางเลือกอื่น ๆ ทั้งนี้ สภาพตามปกติถือเป็นทางเลือกหนึ่ง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก)

- สถานประกอบการใน SEZ สระแก้วส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก โดยมีจำนวนโรงงานขนาดเล็ก ๑๐๘ โรงงาน โรงงานขนาดกลาง ๑๒ โรงงาน และโรงงานขนาดใหญ่ ๒ โรงงาน มีธุรกิจการผลิต ๒๔ ราย การขายส่ง/ ขายปลีก ๙๒ ราย และการบริการ ๙๒ ราย ธุรกิจ ๓ อันดับแรก คือ การก่อสร้างทั่วไป การขนส่งขนถ่ายสินค้ารวมทั้งขนส่งคนโดยสาร และการขนส่งสินค้าทั่วไป (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ๒๕๖๕)

(๑.๒) ประเด็นท้าทายของสภาพตามปกติ

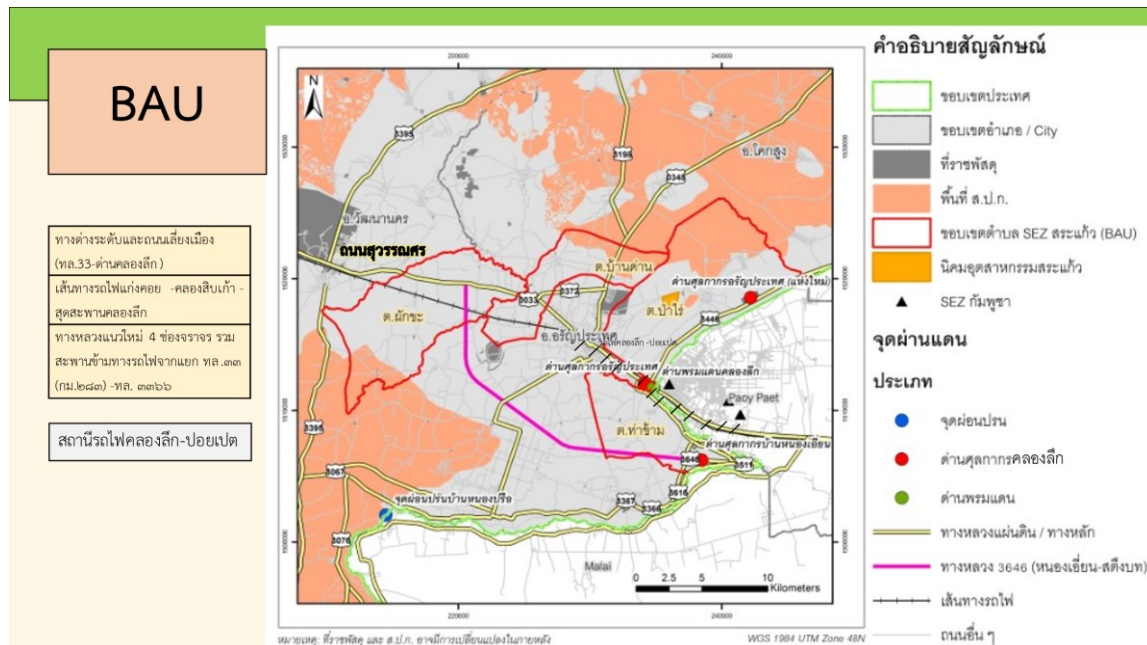
- มูลค่าสินค้าส่งออกขายแดนมีแนวโน้มสูงขึ้น (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๓) ร้อยละ ๗.๔ ต่อปี แต่สินค้าส่งออกส่วนใหญ่มาจากแหล่งอื่น ๆ ไม่ใช่สินค้าจาก SEZ สระแก้วและจังหวัดสระแก้วโดยตรง และวัตถุดิบส่วนใหญ่ถูกส่งต่อไปแปรรูปที่อื่น SEZ สระแก้วและจังหวัดสระแก้วจึงเปรียบเสมือนเป็นทางผ่านสินค้าเท่านั้น เนื่องจากยังมีข้อจำกัดของข้อมูลเกี่ยวกับส่วนแบ่งการตลาด (Market Share) ของสินค้าที่มาจาก SEZ สระแก้วและจังหวัดสระแก้ว จึงทำให้ไม่สามารถทราบมูลค่าสินค้าส่งออกของ SEZ สระแก้วและจังหวัดสระแก้วได้ และข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นบ่งชี้ว่าจังหวัดสระแก้วเป็นทางผ่านสินค้าเท่านั้น ดังนั้น ข้อมูลส่วนแบ่งการตลาดจึงจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาแนวทางการพัฒนาให้ SEZ สระแก้วและจังหวัดสระแก้ว ไม่เป็นเพียงทางผ่าน แต่สามารถผลิตสินค้าส่งออกจากพื้นที่ได้โดยตรงด้วย

- อัตราเงินลงทุนที่ได้รับการอนุมัติในพื้นที่ SEZ สระแก้ว พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑๑ ต่อปี โดยอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนส่วนใหญ่เป็นกิจการเป้าหมาย^๒ อาทิ บรรจุก๊าซพลาสติก อาหารสัตว์ และขนมหวาน อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์สัดส่วนมูลค่าเงินลงทุนในพื้นที่ที่ได้รับการอนุมัติต่อมูลค่าคำขอรับการลงทุนจาก สกท. แสดงดังตารางที่ ๓-๔ อยู่ในสัดส่วนร้อยละ ๒๕.๓๗ โดยเฉลี่ยต่อครั้งของกิจกรรมที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุน บ่งชี้ได้ว่ามีแนวโน้มอัตราเงินลงทุนที่ได้รับการอนุมัติใน SEZ สระแก้วเพิ่มขึ้น

- แรงงานในจังหวัดสระแก้วและ SEZ สระแก้วยังไม่ขาดแคลนในเชิงปริมาณ แต่ขาดแคลนที่เชิงทักษะฝีมือ เนื่องจากระดับการศึกษาของคนในจังหวัดสระแก้ว แสดงดังรูปที่ ๓-๙ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่าประถมศึกษาและไม่มีการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕ ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕ และ ๑๘.๔ ตามลำดับ ซึ่งเป็นจำนวนเกินครึ่ง บ่งชี้ให้เห็นถึงความขาดแคลนองค์ความรู้และทักษะฝีมือที่มีอยู่ในการสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น อาทิ การผลิต การค้า การตลาด ธุรกิจทางการค้า และการใช้เทคโนโลยี รวมถึงการทำงานในอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูง ดังนั้น การพัฒนา จัดหา และคุ้มครองทรัพยากรมนุษย์ ทั้งผ่านระบบการศึกษา และการฝึกอบรมต่าง ๆ เพื่อผลิตแรงงานที่มีความรู้ความสามารถตรงต่อตลาดแรงงานที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง และอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ จึงเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ การสนับสนุนการฝึกอบรมที่ผ่านมายังมีน้อย เนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ใน SEZ สระแก้วยังมีไม่มากนัก

^๒กิจการเป้าหมายที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) และคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแล้ว มี ๑๓ กลุ่มกิจการ (๖๒ ประเภทกิจการย่อย) และภายหลังได้ให้ความเห็นชอบเพิ่มเติมอีก ๑๐ ประเภทกิจการย่อย

● ระบบคมนาคมขนส่ง ประกอบด้วยระบบถนน ระบบรางทางคู่ จากกรุงเทพมหานคร ถึงสถานีคลองลึก อำเภอร้อยพระ ประเทศ ต่อด้วยรถไฟรางเดี่ยวไปสู่ปอยเปต จังหวัดบันเตียเมียนเจย การแยกขนส่งคนและขนส่งสินค้า โดยแยกขนส่งสินค้าจากด่านพรมแดนคลองลึกไปยัง ด่านบ้านหนองเอี่ยน ซึ่งทำให้ขนส่งสินค้าได้มากขึ้นและรวดเร็ว ช่วยลดเวลาและลดต้นทุนการขนส่ง ตลอดจนลดมลพิษเนื่องจากจะลดปริมาณการจราจรหน้าด่านพรมแดนคลองลึก แสดงดังรูปที่ ๓-๑๔

รูปที่ ๓-๑๔ ระบบการคมนาคมในจังหวัดสระแก้ว/ SEZ สระแก้วเชื่อมโยงด้านชายแดน

● ขยะชุมชนจังหวัดสระแก้ว ในช่วง ๖ ปี จาก พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓ มีปริมาณเพิ่มขึ้น ๙๐๐ ตันต่อปี โดยมีปริมาณอยู่ที่ประมาณ ๒๐,๐๐๐ ตันต่อปี ขณะที่ความสามารถในการจัดการขยะอย่างถูกต้องของจังหวัดสระแก้วมีเพียง ๗,๐๐๐ ตันต่อปี ซึ่งการเร่งเพิ่มความสามารถดังกล่าวเป็นความท้าทายอย่างยิ่งยวดต่อการตอบคำถามประชาชนถึงการจัดการขยะที่เหลือน้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ ตันต่อปี และอาจส่งผลต่อเนื่องไปถึงการไม่สนใจให้ผู้ประกอบการเข้ามาลงทุนในพื้นที่ซึ่งยังขาดความพร้อมในปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ

เมื่อกำหนดสภาพตามปกติดังกล่าวเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบว่า จะทำให้ภาพอนาคตของการพัฒนาที่คาดหวังไว้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาได้อย่างไร ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้พิจารณาแนวทางและวิธีต่าง ๆ เป็นทางเลือกการพัฒนา ซึ่งล้วนมีเป้าหมายเพื่อบรรลุภาพอนาคตและเป้าหมายการพัฒนา ซึ่งมีลักษณะข้อดีและประเด็นท้าทายที่แตกต่างกัน ดังนี้

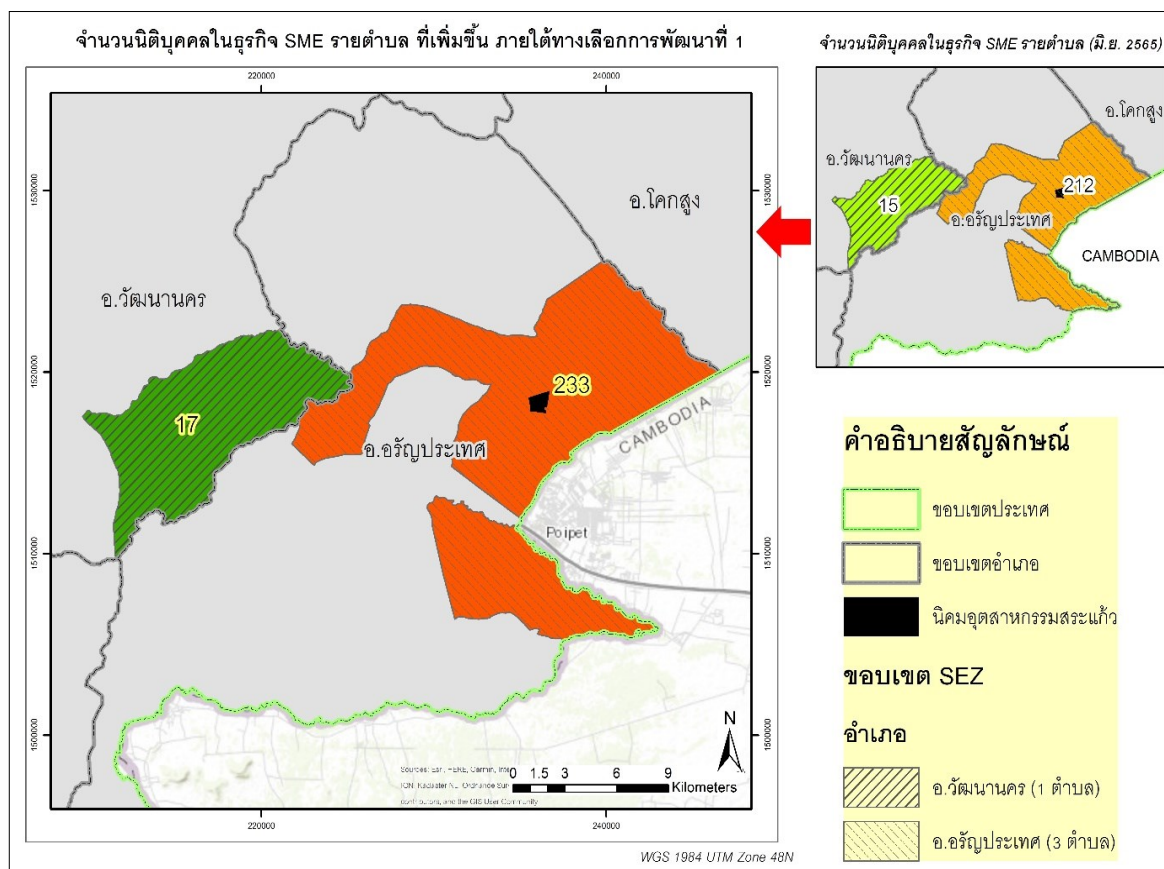
(๒) ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑

เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ เกษตรแปรรูป และเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่

(๒.๑) ลักษณะของทางเลือกการพัฒนาที่ ๑

• พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นหรือเศรษฐกิจชุมชน โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด ทำ และรับผลประโยชน์ จากการผลิตสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น ไพล ขมิ้นชัน ฟ้ายะลวยโจร เป็นต้น และสามารถส่งขายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านได้ รวมถึงเป็นผลผลิตที่นำไปต่อยอดในอุตสาหกรรมมูลค่าสูงต่อไป ทั้งนี้ ยังคงระบบคมนาคมที่มีการพัฒนาเช่นสภาพตามปกติ แต่เน้นการขับเคลื่อนโดยการพัฒนาระบบโลจิสติกส์เกษตรแปรรูป และเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

• สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนรวมทั้งอุตสาหกรรมขนาดย่อม - ขนาดกลาง ให้เป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อเป็นฐานการผลิตวัตถุดิบ การแปรรูปขั้นต้น ธุรกิจการค้า เกิดการเชื่อมต่อฐานทรัพยากรในท้องถิ่นสู่การแปรรูปมูลค่าสูงโดยภาคอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมความร่วมมือตลอดห่วงโซ่อุปทาน สร้างการกระจายรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง แม้อาจไม่ได้สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็วเท่ากับแนวทางการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ รวมถึงต้องใช้เวลาในการพัฒนา แต่ก็ช่วยสนับสนุนให้เศรษฐกิจชุมชนเติบโตอย่างเข้มแข็ง โดยวิสาหกิจชุมชนและอุตสาหกรรมขนาดย่อม - ขนาดกลาง ใน SEZ สระแก้ว ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๔ มีจำนวน ๑๙๓ โรงงาน เงินลงทุน ๑,๔๙๙.๖๑ ล้านบาท ขณะที่ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ มีจำนวน ๒๒๗ โรงงาน เงินลงทุน ๑,๕๖๔.๗๐ ล้านบาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ ๙.๕๒ และร้อยละ ๑๒.๐๓ สำหรับจำนวนและเงินลงทุน ตามลำดับ แสดงดังรูปที่ ๓-๑๕

รูปที่ ๓-๑๕ วิสาหกิจชุมชนและอุตสาหกรรมขนาดย่อม - ขนาดกลาง ในเขต SEZ สระแก้ว

(๒.๒) ข้อดีของทางเลือกการพัฒนาที่ ๑

- การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ที่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งมูลค่าอาจไม่มากเท่ากับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ประเภทอื่น ๆ แต่สามารถสร้างและกระจายรายได้ให้คนในชุมชนอย่างทั่วถึงมากขึ้น

- การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายชุมชน และอุตสาหกรรมขนาดย่อม - ขนาดกลาง ทำให้มีฐานการผลิตและการขายสินค้าที่กว้างขึ้น และสามารถส่งวัตถุดิบป้อนสู่โรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมูลค่าสูง ทำให้เกิดเศรษฐกิจเติบโตครบวงจร

- การสร้างเศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรต่าง ๆ ของท้องถิ่น ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความยั่งยืน ลดการพึ่งพาทรัพยากร เงินทุน และบุคคลนอกพื้นที่

(๒.๓) ประเด็นท้าทายของทางเลือกการพัฒนาที่ ๑

- เศรษฐกิจท้องถิ่นอาจเติบโตค่อนข้างช้ากว่าการสร้างกิจกรรมเศรษฐกิจจากการลงทุนขนาดใหญ่ ซึ่งมีความเสี่ยงหากท้องถิ่นไม่เข้มแข็งและขาดการมีส่วนร่วม

- องค์ความรู้และทักษะฝีมือที่มีอยู่ในการสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น อาทิ การผลิต การค้า การตลาด ธุรกิจทางการค้า และการใช้เทคโนโลยี อาจยังมีไม่เพียงพอ

- ต้องอาศัยและอาจมีความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสร้างพันธมิตรทางการค้าเพื่อขยายการค้าไปพื้นที่ใกล้เคียงรวมทั้งประเทศในอนุภูมิภาค

(๓) ทางเลือกการพัฒนาที่ ๒

เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนากระบวนวิธีและอุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ - หมุนเวียน - สีเขียว เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่

(๓.๑) ลักษณะของทางเลือกการพัฒนาที่ ๒

- เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรม โดยเฉพาะการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าสูงและอุตสาหกรรมเป้าหมายในรูปแบบเศรษฐกิจชีวภาพ - หมุนเวียน - สีเขียว (Bio - Circular - Green Economy: BCG) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของประเทศไทย ทั้งนี้ ยังคงการคมนาคมที่มีการพัฒนาตามสภาพตามปกติ แต่เน้นการขับเคลื่อนโดยการพัฒนากระบวนวิธีและอุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่ง BCG ครอบคลุมด้านสิ่งแวดล้อมโดยหลักการอยู่แล้ว

- การพัฒนาเศรษฐกิจรูปแบบ BCG เป็นการพัฒนาดังแต่ต้นทาง คือการเกษตรเป็นด้านชีวภาพซึ่งเป็นจุดแข็งของพื้นที่ ที่มีการทำเกษตรแบบปลอดภัย เมื่อส่งมาถึงโรงงานอุตสาหกรรม (กลางทาง) ที่มีกระบวนการผลิตที่สะอาด มลพิษน้อย ยังนำของเสียหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ เมื่อผลิตสินค้า ส่งไปสู่การตลาด การขาย (ปลายทาง) จะเห็นว่าการดูแลสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ต้นทาง -

● ขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง เป็นอุตสาหกรรมที่ขอความสนับสนุนสำหรับการลงทุนได้ ซึ่งการสนับสนุนในส่วนของบริษัทโลจิสติกส์และการคมนาคมขนส่งสามารถช่วยลดต้นทุนในการขนส่ง เป็นอีกหนึ่งแรงจูงใจในการดึงดูดนักลงทุน

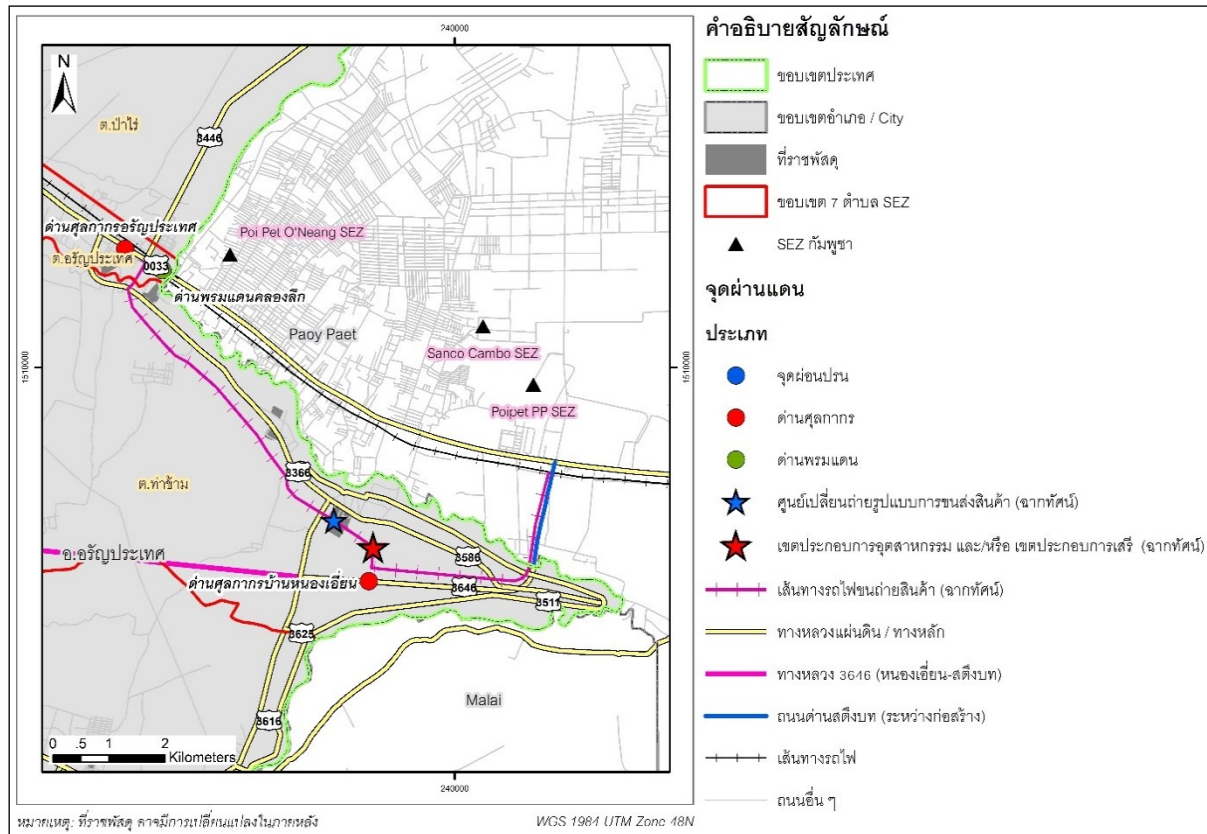
ทั้งนี้ ได้แสดงพื้นที่ซึ่งเหมาะสมต่อการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปในพื้นที่ SEZ สระแก้ว แสดงดังรูปที่ ๓-๑๖

Map of the study area in Cambodia, showing administrative boundaries, SEZs, and land use. The map includes labels for provinces like Svay Rieng, Kampong Cham, and Kampong Thom, and cities like Kampong Cham and Kampong Thom. A legend on the right explains the symbols for administrative boundaries, SEZs, and land use levels. A scale bar at the bottom indicates distances in kilometers.

รูปที่ ๓-๑๖ พื้นที่เหมาะสมต่อการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว

● พัฒนาระบบโลจิสติกส์พร้อมการพัฒนาเพื่อก่อสร้างศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้า เขตประกอบการอุตสาหกรรม และ/ หรือ เขตประกอบการเสรี (Free Zone) และการเพิ่มเส้นทางรถไฟขนถ่ายสินค้า ในพื้นที่ SEZ สระแก้วที่เสนอให้ใช้พื้นที่ราชพัสดุ

แสดงดังรูปที่ ๓-๑๗

รูปที่ ๓-๑๗ การพัฒนาเพื่อก่อสร้างศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าในพื้นที่ SEZ สระแก้ว

(๓.๒) ข้อดีของทางเลือกการพัฒนาที่ ๒

- การลงทุนขนาดกลางและใหญ่ ทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว ได้รับการสนับสนุนจากนักลงทุนทั้งในและนอกพื้นที่ มุ่งสู่อุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้ในระยะเวลาอันสั้นกว่า

- ต่อยอดเป้าหมายการขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาปัจจัยสำคัญด้วยระบบโลจิสติกส์ที่จะเป็นการนำทางเศรษฐกิจในพื้นที่ได้กว้างขวาง และเกิดเครือข่ายการพัฒนาในพื้นที่ใกล้เคียง ทั้งเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และประเทศเพื่อนบ้าน

- เศรษฐกิจรูปแบบ BCG สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงเป็นการสร้างมูลค่าให้กับพืชผลทางเกษตร (พืชเศรษฐกิจของ SEZ สระแก้ว) คือ เศรษฐกิจชีวภาพ ซึ่งเหมาะสมกับฐานการผลิตหลักของพื้นที่และประชาชนส่วนใหญ่ คือ ภาคการเกษตร

- กระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมใช้หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งเป็นการลดของเสียจากกระบวนการผลิต โดยการใช้ซ้ำ (Reuse) เวียนใช้ใหม่ (Recycle) ลดการใช้ (Reduce) เท่ากับการเปลี่ยนของเสียเป็นวัตถุดิบได้ ทำให้ลดต้นทุนในการผลิต ซึ่งเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นกลไกหนึ่งในการทำเศรษฐกิจสีเขียวอันนำไปสู่การรักษาสิ่งแวดล้อมและพัฒนาความยั่งยืนที่ดี

- มีโอกาสให้ SEZ สะระแก้วเป็นพื้นที่ทางเลือกสำหรับนักลงทุน ถ้า EEC มีข้อจำกัดในหลายประเด็น โดยเฉพาะการลงทุนที่ราคาสูง หาก SEZ สะระแก้วสามารถทำให้เกิดการผลิตและขนส่งสินค้าด้วยราคาที่ถูกลงกว่า อาจจะเป็นปัจจัยดึงดูดนักลงทุนได้

(๓.๓) ประเด็นท้าทายของทางเลือกการพัฒนาที่ ๒

- การกระจายรายได้และความเท่าเทียมกัน อาจเป็นไปได้ยาก เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ที่มีศักยภาพและความสามารถในการสนับสนุนเศรษฐกิจฐานหลักด้านการเกษตรและบริการขั้นพื้นฐานยังมีจำนวนน้อย

- การเพิ่มมูลค่าสินค้าส่งออกชายแดน และการสร้างความเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งและการค้า จะต้องอาศัยการจัดทำข้อตกลง กฎ ระเบียบข้ามแดน ซึ่งอาจมีอุปสรรคจากปัจจัยภายนอกประเทศ

- การผลิตอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูงเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วย BCG เป็นสิ่งท้าทายสำหรับนักลงทุนต้องการเทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่สูงกว่า

- ต้องการแรงงานที่มีทักษะและมีศักยภาพสำหรับการทำงาน ในกระบวนการผลิตอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วย BCG ทำให้เกิดการนำเข้าแรงงาน และลดโอกาสการได้งานทำหรือมีการแข่งขันในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีความยากในการต่อยอดไปถึงระดับที่สามารถส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่น การจัดตั้งสถาบันทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาทุนมนุษย์สนองตอบตลาดแรงงานในพื้นที่ SEZ สะระแก้วทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น จึงมีความเสี่ยงต่อการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น อีกทั้ง การลงทุนจากปัจจัยภายนอกอาจไม่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น ศักยภาพของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

(๔) ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓

เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาาระบบโลจิสติกส์และกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

(๔.๑) ลักษณะของทางเลือกการพัฒนาที่ ๓

- การพัฒนาเศรษฐกิจมูลค่าสูงยังคงมีระบบคมนาคมที่พัฒนาตามสภาพตามปกติ และขับเคลื่อนด้วยระบบโลจิสติกส์และกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เน้นการพัฒนาผ่านการสร้างศักยภาพและฐานทรัพยากรมนุษย์ โดยเร่งจัดหาและคุ้มครองแรงงานที่มีศักยภาพ พัฒนาความรู้และทักษะฝีมือผ่านการศึกษาและการฝึกอบรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ

- สนองตอบต่อตลาดแรงงานไม่ใช่เฉพาะในพื้นที่ SEZ สระแก้ว และจังหวัดสระแก้ว แต่รวมถึงพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจใกล้เคียง ได้แก่ EEC และ SEZ อื่น ๆ ทั้งในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค

(๔.๒) ข้อดีของทางเลือกการพัฒนาที่ ๓

- ตอบสนองบริบทของสังคมและประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของผู้มีส่วนได้เสียให้ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ไม่ละเลยความสำคัญของฐานรากความมั่นคงทางสังคม วิถีและบริบทของท้องถิ่น

- มีโอกาสสูงที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากการพัฒนาทั้งด้านกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมบริการ และผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้วยหลักการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบครบวงจร และด้านสังคมด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความชำนาญและความรู้ในการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งชั้นพื้นฐานและระดับสูง รวมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อม

- เป็นศูนย์กลางพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพทั้งความรู้และทักษะเพื่อรองรับตลาดแรงงานทั้งในและนอกในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ทั้งในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค

- เพิ่มรายได้ให้กับแรงงานตามความสามารถและตำแหน่งงานที่ยกระดับขึ้น และเป็นการสร้างโอกาสให้กับผู้ที่ต้องการได้รับการพัฒนา

- เกิดเครือข่ายการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะกับสถาบันการศึกษาและศูนย์ฝึกอบรมต่าง ๆ รวมถึงผู้ประกอบการ

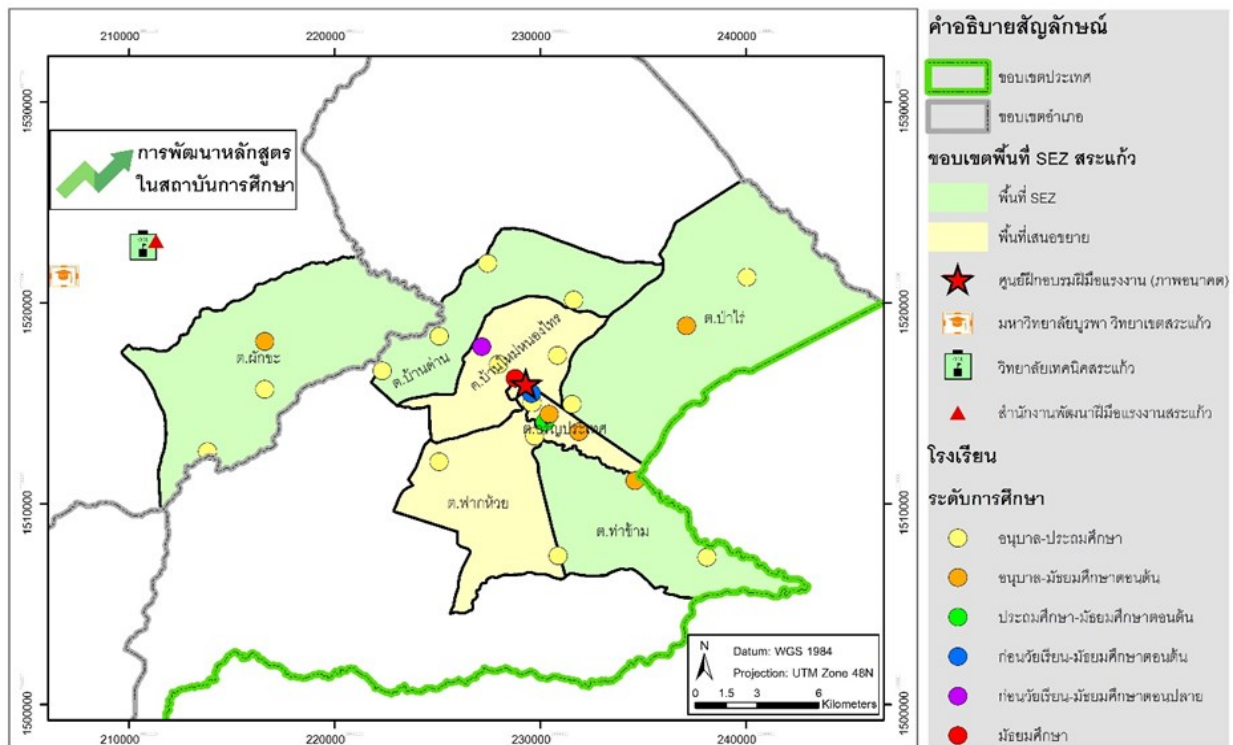
(๔.๓) ประเด็นท้าทายของทางเลือกการพัฒนาที่ ๓

- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องสอดคล้องกับตลาดแรงงาน ซึ่งอาจใช้ทรัพยากรและเวลาเนื่องจากต้องมีการสำรวจความต้องการแรงงานที่มีทักษะด้านใด และการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพตามความต้องการ ทั้งนี้ ได้แสดงตำแหน่งสถานศึกษาและตำแหน่งที่ควรจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงาน แสดงดังรูปที่ ๓-๑๘

- เศรษฐกิจอาจไม่เติบโตไปจนถึงการสร้างมูลค่าสูง หากขาดการมีส่วนร่วมและการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สอดคล้องกับตลาดแรงงานอย่างต่อเนื่อง

- เป็นความรับผิดชอบต่อสังคมที่ไม่สามารถสร้างเป็นมูลค่าเชิงเศรษฐกิจได้โดยตรง และมีทำเลที่ตั้งไกลจากแหล่งความรู้ เช่น สถานศึกษาและศูนย์พัฒนาทักษะงบประมาณในการสนับสนุนจึงยิ่งสูงขึ้นไปอีก เป็นต้น

ตำแหน่งโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน และตำแหน่งศูนย์ฝึกอบรมฝีมือแรงงานเสนอแนะในอนาคต

รูปที่ ๓-๑๘ การพัฒนาศักยภาพแรงงานในพื้นที่ โดยการพัฒนาหลักสูตรในสถาบันการศึกษา และการตั้งศูนย์ฝึกอบรมเพิ่มเติม* ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว

หมายเหตุ: * เนื่องจากในพื้นที่ SEZ สระแก้วมีเพียงโรงเรียนในระดับก่อนวัยเรียน - มัธยมศึกษาตอนปลาย

๒) การประเมินทางเลือกการพัฒนา

๒.๑) หลักการและวิธีการประเมินทางเลือกการพัฒนา

(๑) การกำหนดน้ำหนักตัวชี้วัดโดยการเปรียบเทียบรายคู่

ตัวชี้วัดต่าง ๆ จะมีน้ำหนักต่างกัน จึงมีความจำเป็นต้องมีการเปรียบเทียบน้ำหนัก ด้วยวิธีเปรียบเทียบรายคู่ (Pairwise Comparison) ซึ่งการกำหนดน้ำหนักจะต้องดำเนินการทั้งปัจจัยหลักและปัจจัยรอง โดยปัจจัยหลักประกอบด้วย ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนปัจจัยรอง ได้แก่ ตัวชี้วัดแต่ละด้านของเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อได้น้ำหนักตัวชี้วัดทั้งปัจจัยหลักและปัจจัยรองจึงนำไปประเมินทางเลือกการพัฒนา ด้วย เมตริกซ์ผลกระทบ (Impact Matrix Analysis) ต่อไป

(๒) การวิเคราะห์ผลกระทบทางเลือกโดยเมตริกซ์ผลกระทบ

เมตริกซ์ของผลกระทบ สามารถระบุและนำเสนอผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นของเป้าหมายหรือกิจกรรมที่ส่งผลแตกต่างกันไปในแต่ละตัวชี้วัด โดยสามารถใช้ในรูปของค่าคะแนน หรือขนาดของผลกระทบนั้น เมตริกซ์สามารถแสดงให้เห็นถึงผลกระทบสะสม และผลกระทบทางอ้อม

ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกันของผลกระทบได้ ซึ่งทำได้โดยการรวมผลกระทบทั้งหมดทั้งในแนวตั้ง และแนวนอนของกิจกรรมที่เกิดขึ้น

๒.๒) การประเมินทางเลือกการพัฒนานั้น ดำเนินการโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

(๑) นำทางเลือกการพัฒนาที่ผ่านการประชุมกลุ่มย่อยฯ ร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (จากการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕) มาสู่ขั้นตอนการประเมินต่อไป

(๒) นำผลการพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนาเข้าสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างที่ปรึกษา และ/ หรือ การตัดสินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgement)

(๓) นำผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยฯ กับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย และข้อคิดเห็นของคณะผู้เชี่ยวชาญ มาสู่การประมวลและสังเคราะห์โดยนักวิชาการ ที่ปรึกษาโครงการฯ เป็นอีกหนึ่งขั้นตอนการตัดสินใจโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgement)

๒.๓) ขั้นตอน วิธีการประเมิน และผลที่ได้จากการดำเนินการโดยนักวิชาการ ที่ปรึกษาโครงการฯ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดน้ำหนักตัวชี้วัด โดยเปรียบเทียบน้ำหนักของปัจจัยหลักหรือปัจจัยรอง โดยพิจารณาปัจจัยด้านแนวตั้งเป็นฐานเปรียบเทียบน้ำหนักกับปัจจัยด้านแนวนอน แล้วจึงให้คะแนนตามน้ำหนักของปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยด้านแนวตั้งสำคัญมากกว่าแนวนอน คะแนนเท่ากับ ๒.๑ - ๓.๐

ปัจจัยด้านแนวตั้งสำคัญเท่ากับแนวนอน คะแนนเท่ากับ ๑.๑ - ๒.๐

ปัจจัยด้านแนวตั้งสำคัญน้อยกว่าแนวนอน คะแนนเท่ากับ ๐.๑ - ๑.๐

ปัจจัยด้านแนวตั้งและแนวนอนสำคัญเท่ากัน คะแนนเท่ากับ ๐

รวมคะแนนของแต่ละปัจจัย และเปรียบเทียบเป็นสัดส่วนของผลรวมทุกปัจจัย จะได้มาซึ่งน้ำหนักของแต่ละปัจจัย

(๒) เกณฑ์การประเมินผลกระทบทางเลือกต่อตัวชี้วัดภายใต้ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีเกณฑ์คะแนนผลกระทบทางเลือกต่อตัวชี้วัด ดังนี้

คะแนนผลกระทบ	๐.๑ - ๑.๐	ผลกระทบเชิงบวกน้อยที่สุด (ผลกระทบเชิงลบมากที่สุด)
	๑.๑ - ๒.๐	ผลกระทบเชิงบวกน้อย (ผลกระทบเชิงลบมาก)
	๒.๑ - ๓.๐	ผลกระทบเชิงบวกปานกลาง (ผลกระทบเชิงลบปานกลาง)

๓.๑ - ๔.๐ ผลกระทบเชิงบวกมาก

(ผลกระทบเชิงลบน้อย)

๔.๑ - ๕.๐ ผลกระทบเชิงบวกมากที่สุด

(ผลกระทบเชิงลบน้อยที่สุด)

การกำหนดตัวเลขมีหลายรูปแบบ เช่น การใช้เครื่องหมาย + หรือ - เป็นต้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานหรือโครงการ สำหรับการประเมินทางเลือกการพัฒนาของการศึกษาที่ปรึกษาโครงการฯ เลือกใช้วิธีการให้ตัวเลขแบบที่ใช้ในการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ (Feasibility Study) ด้วยเหตุผลว่า หน่วยงานที่จัดทำแผนส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการให้คะแนนในตัวเลขแบบไม่มีประจุ แต่อีกประการสำคัญ คือ ความเข้าใจของภาคประชาชน เรื่องค่าตัวเลขที่เป็น + หรือ - ที่ต้องพิจารณาร่วมกับ “ผลกระทบเชิงบวก” “ผลกระทบเชิงลบ” “มากที่สุด” “น้อยที่สุด” ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสับสนหากต้องพิจารณาในเวลาจำกัด

(๓) วิธีการประเมินทางเลือกการพัฒนา

- น้ำหนักตัวชี้วัดปัจจัยรอง (ตัวชี้วัด)
- ให้ค่าคะแนนผลกระทบของทางเลือกการพัฒนาต่อตัวชี้วัด
- คำนวณประเมินผลกระทบ คือ น้ำหนักตัวชี้วัด x คะแนนผลกระทบ
- รวมผลคะแนนประเมินผลกระทบแต่ละทางเลือกการพัฒนา

ในที่นี้ นำเสนอการประเมินทางเลือกการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและผลที่ได้ของทางเลือกการพัฒนาที่ดำเนินการโดยนักวิชาการ และที่ปรึกษาโครงการฯ สำหรับการประเมินทางเลือกการพัฒนาด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม แสดงดังภาคผนวก ข

๒.๔) ผลการประเมินทางเลือกที่ดำเนินการโดยนักวิชาการ และที่ปรึกษาโครงการฯ

(๑) การกำหนดน้ำหนักปัจจัยหลักด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แสดงดังตารางที่ ๓-๖

ตารางที่ ๓-๖ น้ำหนักด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

ด้าน	เศรษฐกิจ	สังคม	สิ่งแวดล้อม	รวม
เศรษฐกิจ	๐.๐	๑.๘	๑.๘	
สังคม	๒.๒	๐.๐	๒.๐	
สิ่งแวดล้อม	๒.๒	๒.๐	๐.๐	
รวม	๔.๔	๓.๘	๓.๘	๑๒.๐
เทียบเป็น ๑๐๐	$(๔.๔/๑๒) \times ๑๐๐ = ๓๖.๖๗$	$(๓.๘/๑๒) \times ๑๐๐ = ๓๑.๖๗$	$(๓.๘/๑๒) \times ๑๐๐ = ๓๑.๖๗$	

(๑.๑) ตัวอย่างการกำหนดน้ำหนักตัวชี้วัดของแต่ละปัจจัยรองภายใต้ด้านเศรษฐกิจ แสดงดังตารางที่ ๓-๗

ตารางที่ ๓-๗ น้ำหนักตัวชี้วัดภายใต้ด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัด	๑. มูลค่าส่งออกผ่านชายแดน จังหวัดสระแก้ว	๒. มูลค่าโครงการที่ได้รับการ ส่งเสริมการลงทุนจาก สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และเริ่มดำเนินการแล้ว และ มูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติ บุคคลจัดตั้งใหม่	๓. มูลค่าผลผลิตของพืช เศรษฐกิจและสมุนไพร ในจังหวัดสระแก้ว	๔. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำแนก ตามแหล่งรายได้ของลูกจ้าง	รวม
๑. มูลค่าส่งออกผ่านชายแดนจังหวัด สระแก้ว	๐	๓	๓	๒	
๒. มูลค่าโครงการที่ได้รับการส่งเสริม การลงทุนจากสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และเริ่มดำเนินการแล้ว และมูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติ บุคคลจัดตั้งใหม่	๑	๐	๑	๑	
๓. มูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจ และสมุนไพรในจังหวัดสระแก้ว	๑	๓	๐	๓	
๔. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำแนกตาม แหล่งรายได้ของลูกจ้าง	๒	๓	๑	๐	
น้ำหนักรวมแต่ละตัวชี้วัดและ น้ำหนักรวมทั้งหมด	๔	๙	๕	๖	๒๔
น้ำหนักแต่ละตัวชี้วัด	$(\frac{4}{24})36.67 = 6.11$	$(\frac{9}{24})36.67 = 13.75$	$(\frac{5}{24})36.67 = 7.64$	$(\frac{6}{24})36.67 = 9.17$	

(๑.๒) ผลการวิเคราะห์น้ำหนักตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แสดงดังตารางที่ ๓-๘

ตารางที่ ๓-๘ คำนำน้หนักปัจจัยหลักและตัวชี้วัด จากการระดมความคิดเห็นนักวิชาการ และที่ปรึกษาโครงการฯ

ปัจจัยหลัก	ตัวชี้วัด (ปัจจัยรอง)	ค่าน้ำหนัก	
		ปัจจัยหลัก	ตัวชี้วัด
เศรษฐกิจ	๑. มูลค่าส่งออกผ่านชายแดน จังหวัดสระแก้ว	๓๖.๖๗	๖.๑๑
	๒. มูลค่าโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และเริ่มดำเนินการแล้ว และมูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลจัดตั้งใหม่		๑๓.๗๕
	๓. มูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจและสมุนไพรในจังหวัดสระแก้ว		๗.๖๔
	๔. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำแนกตามแหล่งรายได้ของลูกจ้าง		๔.๑๗
สังคม	๑. จำนวนแรงงานผ่านการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพแรงงาน	๓๑.๖๗	๗.๙๒
	๒. จำนวนผู้จบการศึกษาตามระดับการศึกษาและอาชีพ		๑๐.๕๖
	๓. ร้อยละของจำนวนครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)		๑๓.๒๐
สิ่งแวดล้อม	๑. จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านเกณฑ์อุตสาหกรรมสีเขียว	๓๑.๖๗	๗.๙๒
	๒. จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส (มอก.เอส)		๖.๖๐
	๓. จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)		๕.๒๘
	๔. ปริมาณขยะชุมชนที่จัดการถูกต้อง		๑๑.๘๘

(๑.๓) การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนผลกระทบต่อตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ แสดงดังตารางที่ ๓-๙

ตารางที่ ๓-๙ เกณฑ์การประเมินตัวชี้วัด ด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัด (เศรษฐกิจ)	เกณฑ์การประเมิน	ค่าคะแนน
๑. มูลค่าส่งออกผ่านชายแดน จังหวัดสระแก้ว - มูลค่าสินค้าส่งออกผ่านชายแดน เพิ่มร้อยละ ๗.๐ (ข้อมูลฐาน) - มูลค่าสินค้าส่งออกผ่านชายแดน เพิ่มร้อยละ ๓ ต่อปี (แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)	น้อยกว่า ร้อยละ ๘	๐.๑ - ๑.๐
	ร้อยละ ๘.๑ - ๘.๔	๑.๑ - ๒.๐
	ร้อยละ ๘.๕ - ๘.๘	๒.๑ - ๓.๐
	ร้อยละ ๘.๘ - ๙.๑	๓.๑ - ๔.๐
	มากกว่า ร้อยละ ๙.๑	๔.๑ - ๕.๐
๒. มูลค่าโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และเริ่มดำเนินการแล้ว และมูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลจัดตั้งใหม่ - อนุมัติเงินลงทุนโดย สกท. เพิ่มร้อยละ ๑๑ ต่อปี (ข้อมูลฐาน) - อนุมัติเงินลงทุนโดย สกท. เพิ่มร้อยละ ๒ ต่อปี	น้อยกว่า ร้อยละ ๑๐	๐.๑ - ๑.๐
	ร้อยละ ๑๐.๑ - ๑๒	๑.๑ - ๒.๐
	ร้อยละ ๑๒.๑ - ๑๔	๒.๑ - ๓.๐
	ร้อยละ ๑๔.๑ - ๑๖	๓.๑ - ๔.๐
	มากกว่า ร้อยละ ๑๖	๔.๑ - ๕.๐
๓. มูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจและสมุนไพรในจังหวัดสระแก้ว - ผลผลิตพืชเศรษฐกิจ ๓ อันดับสูงสุด: อ้อย มันสำปะหลัง ข้าว มีรายได้ เพิ่มขึ้น ประมาณร้อยละ ๒.๑ ต่อปี - อัตราการเพิ่มร้อยละ ๐.๕ ต่อระดับ เพราะราคาที่สูงเกินไปจะยากต่อการขาย	น้อยกว่า ร้อยละ ๒.๑	๐.๑ - ๑.๐
	ร้อยละ ๒.๑ - ๒.๖	๑.๑ - ๒.๐
	ร้อยละ ๒.๖๑ - ๓.๑	๒.๑ - ๓.๐
	ร้อยละ ๓.๑๑ - ๓.๖	๓.๑ - ๔.๐
	มากกว่า ร้อยละ ๓.๖	๔.๑ - ๕.๐
๔. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำแนกตามแหล่งรายได้ของลูกจ้าง - อัตราค่าแรงขั้นต่ำ ๓๒๐ บาท/วัน - อัตราค่าแรงเพิ่มขึ้นตามระดับฝีมือแรงงาน	ต่ำกว่า ๓๒๐ บาท/วัน	๐.๑ - ๑.๐
	๓๒๑ - ๓๕๐ บาท/วัน	๑.๑ - ๒.๐
	๓๕๑ - ๓๗๕ บาท/วัน	๒.๑ - ๓.๐
	๓๗๖ - ๔๐๐ บาท/วัน	๓.๑ - ๔.๐
	มากกว่า ๔๐๐ บาท/วัน	๔.๑ - ๕.๐

(๑.๔) ผลการประเมินทางการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ แสดงดังตารางที่ ๓-๑๐

ตารางที่ ๓-๑๐ ผลประเมินทางเลือกการพัฒนาที่เป็นไปได้ด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยประเมิน	ค่าน้ำหนัก	สภาพตามปกติ		ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑		ทางเลือกการพัฒนาที่ ๒		ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓	
		คะแนนผลกระทบ	คะแนนประเมิน	คะแนนผลกระทบ	คะแนนประเมิน	คะแนนผลกระทบ	คะแนนประเมิน	คะแนนผลกระทบ	คะแนนประเมิน
๑. มูลค่าส่งออกผ่านชายแดน จังหวัดสระแก้ว	๖.๑๑	๑.๐	๖.๑๑	๑.๒๐	๗.๓๓	๑.๘๐	๑๑.๐๐	๑.๙๐	๑๑.๖๑
๒. มูลค่าโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และเริ่มดำเนินการแล้ว และมูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลจัดตั้งใหม่	๑๓.๗๕	๑.๘	๒๔.๗๕	๒.๐๐	๒๗.๕๐	๒.๕๐	๓๔.๓๘	๒.๒๐	๓๐.๒๕
๓. มูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจ และสมุนไพรในจังหวัดสระแก้ว	๗.๖๔	๒.๐	๑๕.๒๘	๓.๐๐	๒๒.๙๒	๓.๕๐	๒๖.๗๔	๓.๑๐	๒๓.๖๘
๔. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำแนกตามแหล่งรายได้ของลูกจ้าง	๙.๑๗	๑.๐	๙.๑๗	๒.๐๐	๑๘.๓๔	๓.๕๐	๓๒.๑๐	๓.๓๐	๓๐.๒๖
รวม	๓๖.๖๗	๕๕.๓๑		๗๖.๐๙		๑๐๔.๒๑		๙๕.๘๐	

(๑.๕) ผลการประเมินทางเลือกการพัฒนาแบบรวมด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม แสดงดังตารางที่ ๓-๑๑

ตารางที่ ๓-๑๑ การประเมินผลรวมของมิติทั้ง ๓ ด้าน (เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม)

ด้าน	น้ำหนัก	สภาพตามปกติ	ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑	ทางเลือกการพัฒนาที่ ๒	ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓
เศรษฐกิจ	๓๖.๖๗	๕๕.๓๑	๗๖.๐๙	๑๐๔.๒๑	๙๕.๘๐
สังคม	๓๑.๖๗	๗๖.๐๙	๘๘.๔๔	๑๑๒.๒๐	๑๓๓.๓๒
สิ่งแวดล้อม	๓๑.๖๗	๓๕.๖๔	๖๙.๓๐	๙๗.๖๘	๙๘.๘๗
รวม	๑๐๐.๐๐	๑๖๗.๐๔	๒๓๓.๘๓	๓๑๔.๐๙	๓๒๗.๙๙

ผลการประเมินทางเลือกการพัฒนาโดยกลุ่มนักวิชาการ และที่ปรึกษาโครงการฯ เรียงลำดับทางเลือกการพัฒนา ได้แก่ ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ ทางเลือกการพัฒนาที่ ๒ ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑ และสภาพตามปกติ ตามลำดับ โดยทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ คือการพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง อุตสาหกรรมเป้าหมาย อุตสาหกรรมบริการ การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ โดยการพัฒนาศูนย์รวมธุรกิจในพื้นที่ให้มีศักยภาพรองรับตลาดแรงงานที่เกิดจากการพัฒนาควบคู่กันไป

๒.๕) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและประเมินทางเลือก

การพัฒนาและประเมินทางเลือกใช้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ ทำให้ได้มาซึ่งทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม (Preferred Alternative) โดยดำเนินการตามขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งทั้ง ๒ ขั้นตอน วิทยากรประจำกลุ่มได้อธิบายและแนะนำวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดน้ำหนักปัจจัยหลัก (ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม) และปัจจัยรอง (ตัวชี้วัดของแต่ละด้าน) โดยเปรียบเทียบน้ำหนักของแต่ละคู่ (Pairwise Comparison) ตามแบบฟอร์มที่จัดเตรียมไว้ ได้ผลแสดงดังตารางที่ ๓-๑๒ และสรุปผลการกำหนดค่าน้ำหนักตัวชี้วัดของแต่ละด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แสดงดังตารางที่ ๓-๑๓

ตารางที่ ๓-๑๒ ค่าน้ำหนักปัจจัยหลักจากกระบวนการมีส่วนร่วม

ปัจจัยหลัก	ค่าน้ำหนัก			ค่าเฉลี่ย
	กลุ่มที่ ๑	กลุ่มที่ ๒	กลุ่มที่ ๓	
ด้านเศรษฐกิจ	๒๙.๑๙	๓๔.๙๗	๒๕.๘๑	๓๐.๑๒
ด้านสังคม	๔๐.๖๒	๓๖.๖๕	๓๗.๕๒	๓๗.๘๗
ด้านสิ่งแวดล้อม	๓๐.๑๙	๒๘.๓๘	๓๖.๖๘	๓๒.๐๑

ตารางที่ ๓-๑๓ ค่าน้ำหนักปัจจัยหลัก และตัวชี้วัด (ปัจจัยรอง) จากกระบวนการมีส่วนร่วม

ปัจจัยหลัก	ตัวชี้วัด (ปัจจัยรอง)	ค่าน้ำหนัก	
		ปัจจัยหลัก	ตัวชี้วัด
เศรษฐกิจ	๑. มูลค่าส่งออกผ่านชายแดน จังหวัดสระแก้ว	๓๐.๑๒	๙.๔๓
	๒. มูลค่าโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และเริ่มดำเนินการแล้ว และมูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลจัดตั้งใหม่		๘.๑๒
	๓. มูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจ และสมุนไพรในจังหวัดสระแก้ว		๗.๔๑
	๔. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำแนกตามแหล่งรายได้ของลูกจ้าง		๕.๑๖

ปัจจัยหลัก	ตัวชี้วัด (ปัจจัยรอง)	ค่าน้ำหนัก	
		ปัจจัยหลัก	ตัวชี้วัด
สังคม	๑. จำนวนแรงงานผ่านการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพแรงงาน	๓๗.๘๗	๑๖.๒๖
	๒. จำนวนผู้จบการศึกษาตามระดับการศึกษาและอาชีพ		๑๒.๐๒
	๓. ร้อยละของจำนวนครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)		๙.๕๙
สิ่งแวดล้อม	๑. จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านเกณฑ์อุตสาหกรรมสีเขียว	๓๒.๐๑	๙.๖๗
	๒. จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับการรับรอง มาตรฐานอุตสาหกรรมเอส (มอก.เอส)		๘.๒๔
	๓. จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ชุมชน (มผช.)		๖.๔๔
	๔. ปริมาณขยะชุมชนที่จัดการถูกต้อง		๗.๖๗

ในการกำหนดน้ำหนักปัจจัยหลักจะเห็นว่าผู้มีส่วนได้เสียให้น้ำหนักด้านสังคมสูงกว่าด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจ นั่นคือ ๓๗.๘๗ ๓๒.๐๑ และ ๓๐.๑๒ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นที่ได้รับจากกระบวนการมีส่วนร่วมที่ว่า ผลลัพธ์ด้านเศรษฐกิจในทางบวกที่เกิดจากการพัฒนา SEZ ยังไม่ปรากฏชัดเจน ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมจะมองเห็นภาพกองขยะสินค้ามือสองจากตลาดโรงเกลือที่ยังไม่สามารถกำจัดได้อย่างถูกสุขลักษณะ ประกอบกับการคัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้าขยะ RDF จึงให้น้ำหนักทางด้านสังคมมากกว่าด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดในด้านสังคมตัวเป็นชี้วัดที่มีน้ำหนักมาก ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของแรงงานและการศึกษาเพื่อให้ได้งานที่มีรายได้มากขึ้น ตามด้วยรายได้ครัวเรือนเพื่อลดความยากจน และตัวชี้วัดอื่น ๆ มีน้ำหนักอยู่ในช่วง ๕.๑๖ - ๙.๕๓ ซึ่งน้ำหนักของตัวชี้วัดจะนำไปใช้ในการคำนวณค่าคะแนนประเมินผลกระทบต่อไป

ข้อสังเกตสำคัญจากการประชุมกลุ่มย่อยฯ คือ มีเนื้อหาที่ต้องทำความเข้าใจค่อนข้างมาก จึงค่อนข้างต้องใช้เวลาในการอธิบาย โดยเฉพาะกับภาคประชาชน จึงมีเวลาเหลือน้อยเพื่อทำความเข้าใจในส่วนของการกรอกแบบฟอร์มให้คะแนน อาจมีบางส่วนที่กรอกแบบฟอร์มไม่ถูกต้องและอาจมีผลต่อการประเมินทางเลือกในขั้นต่อไปได้ จึงเป็นอีกเหตุผลที่ต้องมีการยืนยันผลด้วยกระบวนการ Expert Judgement

(๒) การประเมินทางเลือกการพัฒนาโดยเมตริกซ์ผลกระทบ ด้วยการให้คะแนนระดับผลกระทบ ๑ - ๕ สำหรับแต่ละทางเลือก โดยใช้แบบฟอร์มที่จัดให้

- ระดับคะแนน ๑ มีผลกระทบเชิงบวกน้อยที่สุด (หรือเชิงลบมากที่สุด)
- ระดับคะแนน ๒ มีผลกระทบเชิงบวกน้อย (หรือเชิงลบมาก)
- ระดับคะแนน ๓ มีผลกระทบเชิงบวกปานกลาง (หรือเชิงลบปานกลาง)

- ระดับคะแนน ๔ มีผลกระทบเชิงบวกมาก (หรือเชิงลบน้อย)
- ระดับคะแนน ๕ มีผลกระทบเชิงบวกมากที่สุด (หรือเชิงลบน้อยที่สุด)

ที่ปรึกษาโครงการฯ ทำการประมวลผลการประเมินทางเลือกการพัฒนาจากผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยฯ ทั้ง ๓ กลุ่ม โดยใช้แบบฟอร์มการประเมินทางเลือกและแบบฟอร์มประเมิน ๑๑ ตัวชี้วัด แสดงดังภาคผนวก ข รวมทั้งทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมสรุปความคิดเห็น และผลการประเมินทางเลือกการพัฒนา แสดงดังตารางที่ ๓-๑๔ โดยผลคะแนนทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมที่ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันเลือก คือ ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓

ตารางที่ ๓-๑๔ สรุปคะแนนการประเมินผลทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมของแต่ละกลุ่มจากการประชุมกลุ่มย่อยฯ

กลุ่ม	สภาพตามปกติ	ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑	ทางเลือกการพัฒนาที่ ๒	ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓
๑. ผู้แทนภาคประชาชน	๑๙๐.๗๒	๓๑๑.๒๑	๓๔๖.๓๖	๓๗๒.๒๐
๒. ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	๑๙๙.๘๑	๓๓๖.๔๗	๓๕๕.๘๙	๓๘๗.๑๐
๓. ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจ	๒๑๒.๕๙	๓๐๔.๐๓	๓๓๔.๘๙	๓๒๑.๑๙
ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดจากกระบวนการมีส่วนร่วม	๒๐๐.๐๘ (ร้อยละ ๑๖.๓๘)	๓๑๔.๙๔ (ร้อยละ ๒๕.๗๙)	๓๔๖.๑๓ (ร้อยละ ๒๘.๓๔)	๓๖๐.๐๐ (ร้อยละ ๒๙.๔๘)

ผลสรุปที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยฯ จากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทั้ง ๓ กลุ่ม มีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่ ๑ ผู้แทนภาคประชาชน และกลุ่มที่ ๒ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ประเมินให้ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ ขณะที่กลุ่มที่ ๓ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจ ประเมินให้ทางเลือกการพัฒนาที่ ๒ โดยกลุ่มที่ ๓ ให้ความเห็นว่าการพัฒนาด้านเศรษฐกิจตั้งแต่ต้นทางด้วยเศรษฐกิจชีวภาพ มีการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้วยหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนภายใต้ระบบเศรษฐกิจสีเขียว ขณะที่กลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอันดับแรกเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งด้านอุตสาหกรรมและด้านการเกษตรต่อไป

ข้อสังเกตสำคัญในการประเมินทางเลือกการพัฒนาโดยกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียมีดังนี้

๑) การให้ระดับคะแนน ๑ - ๕ ต้องพิจารณาข้อมูลประกอบการกำหนดเกณฑ์เพื่อสามารถให้ระดับคะแนนได้ การทำความเข้าใจข้อมูลจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น อาจทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนหนึ่งเข้าใจการให้ระดับคะแนนได้ไม่ชัดเจน

๒) คะแนนทางเลือกการพัฒนาที่ ๒ และ ๓ มีค่าแตกต่างกันเพียงร้อยละ ๑.๑๔ ซึ่งกล่าวได้ว่าแตกต่างกันน้อยมากหรือไม่แตกต่าง โดยผลจากการทดสอบทางสถิติ ด้วยวิธีการทดสอบความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) แสดงดังภาคผนวก ข พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนทางเลือก

การพัฒนาที่ ๒ และ ๓ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ แต่ค่าเฉลี่ยของคะแนนทางเลือกการพัฒนาที่ ๒ และ ๓ สูงกว่าทางเลือกการพัฒนาที่ ๑ และสภาพตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๒.๖) ผลการประเมินทางเลือกการพัฒนาจากกลุ่มนักวิชาการ ที่ปรึกษาโครงการฯ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

ผลการประเมินทางเลือกการพัฒนาจากกลุ่มนักวิชาการ ที่ปรึกษาโครงการฯ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียนั้นได้ผลสอดคล้องกัน คือทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ ทางเลือกการพัฒนาที่ ๒ ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑ และสภาพตามปกติ ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ ๓-๑๕ ซึ่งค่าคะแนนทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ และทางเลือกการพัฒนาที่ ๒ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติจากทั้งสองกลุ่มการประเมิน จึงเสนอเป็นทางเลือกการพัฒนาที่เสริมซึ่งกันและกันในทางปฏิบัติ โดยพิจารณาเป้าหมายการพัฒนาของ SEZ สระแก้ว คือ “SEZ สระแก้วเป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาคขับเคลื่อนโดยเศรษฐกิจมูลค่าสูง เพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาในพื้นที่บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความยั่งยืน” ดังนั้น ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ จึงเป็นผลลัพธ์จากกระบวนการ คือ “เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาคขับเคลื่อนโดยการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” โดยเน้นเพิ่มเติมที่การพัฒนาเศรษฐกิจด้วยอุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูงด้วยระบบ BCG

ซึ่งในระยะ ๒ - ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ควรทำการสำรวจความต้องการแรงงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานให้มีความพร้อมต่อการพัฒนา กิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูง โดยการจัดฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานระดับต่าง ๆ เป็นหลักสูตรทั้งระยะสั้นและระยะยาวเช่น หลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะความรู้ที่ตอบสนองต่ออุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูงกับ BCG เป็นต้น ทั้งนี้ แม้ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑ จะมีคะแนนต่ำกว่าทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ และ ๒ แต่สามารถจัดอยู่ในมาตรการเพื่อความยั่งยืน เพราะเป็นเศรษฐกิจฐานรากและส่งผลประโยชน์กับประชาชน โดยเฉพาะภาคเกษตรโดยตรงที่ผลิตวัตถุดิบหรือแปรรูปขั้นต้นถึงขั้นกลางให้กับอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงขึ้น

ตารางที่ ๓-๑๕ ผลการประเมินทางเลือกการพัฒนาจากการประชุมผู้มีส่วนได้เสียและนักวิชาการ ที่ปรึกษาโครงการฯการประเมินทางเลือกการพัฒนา

ผลการประเมินทางเลือกการพัฒนา (ร้อยละ)	สภาพตามปกติ	ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑	ทางเลือกการพัฒนาที่ ๒	ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓
นักวิชาการและที่ปรึกษาโครงการฯ	๑๖.๐๒	๒๒.๔๒	๓๐.๑๒	๓๑.๔๕
การประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓	๑๖.๓๘	๒๕.๗๙	๒๘.๓๔	๒๙.๔๘

การประเมินทางเลือกการพัฒนาที่นำไปปฏิบัติได้ ควรดำเนินการดังนี้

๑) จำแนกกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาตัวชี้วัด พัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา

๑.๑) ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนทั้ง ๓ ด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ร่วมทำการพัฒนาตัวชี้วัด ทางเลือกการพัฒนา และประเมินทางเลือกการพัฒนา โดยมีนักวิชาการที่ปรึกษาโครงการฯ ทั้ง ๓ ด้านที่เข้าใจวิธีการพัฒนาตัวชี้วัด ทางเลือกการพัฒนา และประเมินทางเลือกการพัฒนา (เปรียบเทียบเป็นคณะทำงาน)

๑.๒) เสนอผลการประเมินทางเลือกการพัฒนาต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ผู้แทนภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ร่วมให้ข้อคิดเห็นหลังจากดำเนินการในข้อ ๑.๑)

๒) การพัฒนาตัวชี้วัด พัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา ด้วยวิธีที่ไม่ยากเกินไป การประเมินทางเลือกการพัฒนา ดำเนินการดังนี้

๒.๑) เปรียบเทียบน้ำหนักตัวชี้วัดด้วยการเปรียบเทียบรายคู่ (Pairwise Comparison) ควรใช้แบบฟอร์มที่ไม่ก่อให้เกิดความสับสน

๒.๒) กำหนดเกณฑ์ประเมินผลกระทบโดยตั้งต้นจากข้อมูลฐาน แสดงดังตารางที่ ๓-๘

๓.๓.๓ มาตรการเพื่อความยั่งยืน

๑) หลักการและวิธีการ

การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน เป็นแนวทางหรือวิธีการดำเนินงานที่ช่วยให้ประเด็นยุทธศาสตร์บรรลุตามวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยครอบคลุมทั้งการส่งเสริม การหลีกเลี่ยง และการลดหรือบรรเทา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔) และนำไปสู่ความสมดุลในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมาตรการเพื่อความยั่งยืนมี ๓ ลักษณะ ได้แก่ มาตรการส่งเสริม มาตรการหลีกเลี่ยงผลกระทบ และมาตรการลดผลกระทบที่เกิดขึ้น

๒) การมีส่วนร่วม

วิธีการดำเนินงานในขั้นตอนนี้ คือ ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้จัดทำ ร่างมาตรการเพื่อความยั่งยืน เพื่อเป็นข้อมูลนำเข้าในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ ๓ เรื่อง “การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว” ซึ่งดำเนินการด้วยวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยการวิเคราะห์มาตรการเพื่อความยั่งยืน ผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยฯ คือ ความคิดเห็นต่อ ร่างมาตรการเพื่อความยั่งยืน จากนั้น ที่ปรึกษาโครงการฯ จะนำผลลัพธ์ที่ได้มาประมวลผลและสังเคราะห์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนให้ครอบคลุมมาตรการส่งเสริม มาตรการหลีกเลี่ยง และมาตรการลดหรือบรรเทาผลกระทบ พร้อมนำมาตรการเพื่อความยั่งยืนไปบูรณาการผนวกเข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

สรุปผลจากแบบฟอร์มประกอบการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน มีผู้ตอบแบบฟอร์มจำนวน ๖๒ ชุด ซึ่งเป็นคำตอบจากผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มที่ ๑ จำนวน ๒๒ คน กลุ่มที่ ๒ จำนวน ๒๑ คน และกลุ่มที่ ๓ จำนวน ๑๙ คน ในการรายงานสรุปผลจากแบบฟอร์มจะแยกเป็น ๒ ส่วน คือ ๑) รายงานผลการแสดงความคิดเห็นต่อมาตรการส่วนแรก ที่จัดทำร่างขึ้นโดยที่ปรึกษาโครงการฯ เพื่อเป็นตัวอย่างให้ผู้เข้าร่วมการประชุมพิจารณา ประกอบด้วยมาตรการส่งเสริมผลกระทบเชิงบวก มาตรการหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบ และมาตรการลดหรือบรรเทาผลกระทบเชิงลบ และ ๒) ข้อเสนอมาตรการเพื่อความยั่งยืนเพิ่มเติม แสดงดังภาคผนวก ข

๓) ผลการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน

ในหัวข้อนี้จะเป็นการแสดงผลการแสดงความยั่งยืน พร้อมระบุชื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแต่ละมาตรการ โดยได้จำแนกระยะเวลาของมาตรการที่จะเกี่ยวข้องไปถึงช่วงเวลาในการดำเนินการของร่างโครงการและกิจกรรมที่เสนอ เป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยระยะสั้น หมายถึง โครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการได้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา ๑ ปี ซึ่งเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่หน่วยงานหรือพื้นที่มีความพร้อม เป็นกิจกรรมที่ควรเร่งดำเนินการ และมีการกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการไม่ซับซ้อน สามารถดำเนินการได้ทันที หรือเป็นกิจกรรมที่มีพื้นฐานการดำเนินการมาก่อนและโครงการหรือกิจกรรมที่เสนอเป็นการต่อยอดยกระดับการพัฒนางานเดิม เช่น แผนปฏิบัติการประจำปี เป็นต้น ส่วนโครงการที่มีระยะเวลาดำเนินการมากกว่า ๑ ปี ตามปกติจะอยู่ในช่วง ๒ - ๕ ปี จัดเป็นโครงการและกิจกรรมระยะกลาง เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มีระยะเวลา ๕ ปี สำหรับโครงการที่มีระยะเวลาดำเนินการมากกว่า ๕ ปี ขึ้นไป จัดเป็นโครงการระยะยาว คือ เป็นโครงการที่มีความซับซ้อน มีรายละเอียดการดำเนินงานมาก ต้องประสานความร่วมมือหลายฝ่าย หรือต้องการเวลาในการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข เช่น แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ทั้งนี้ มีบางโครงการและกิจกรรมที่ไม่มีลักษณะไม่ซับซ้อน แต่จำเป็นต้องทำซ้ำต่อเนื่องทุกปี จึงอาจอยู่ทั้งในแผนระยะกลางหรือระยะยาว อนึ่ง การกำหนดช่วงเวลาดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นการกำหนดไว้เพียงเบื้องต้นเท่านั้น ในการนำร่างข้อเสนอหัวข้อโครงการและกิจกรรมไปผนวกกับแผนหน่วยงานสามารถพิจารณาจัดทำรายละเอียดโครงการเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับปัญหาและความจำเป็นของพื้นที่ โดยบางโครงการจำเป็นต้องจัดทำเป็นโครงการย่อยหลายโครงการ รวมทั้งกำหนดระยะเวลาดำเนินการให้เหมาะสมอีกครั้ง แสดงดังตารางที่ ๓-๑๖

ตารางที่ ๓-๑๖ มาตรการเพื่อความยั่งยืนที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยฯ

มาตรการเพื่อความยั่งยืน	แนวทางการดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สั้น	กลาง	ยาว	
ด้านสังคม					
มาตรการส่งเสริมผลกระทบเชิงบวก					
๑) การพัฒนาการศึกษา	๑) พัฒนาศักยภาพหน่วยงานจัดการศึกษา ๒) อบรมบุคลากรเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ ๓) พัฒนาการศึกษากลับถิ่นอาศัยให้มีความเท่าเทียมของคุณภาพการศึกษา ๔) สร้างความตระหนักและความรู้เรื่องวัฒนธรรมภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีคุณธรรมและจริยธรรม	✓	✓	✓	กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาในพื้นที่ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กระทรวงมหาดไทย
๒) การพัฒนาศักยภาพแรงงาน	๑) สำรวจความต้องการแรงงานและสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงาน (สำหรับอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปและอุตสาหกรรมเป้าหมายการค้า อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ การเกษตรและธุรกิจต่อเนื่อง) ๒) ไทยและแรงงานต่างด้าวตอบสนองต่อตลาดแรงงาน ๓) จัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งนำเข้าแรงงานที่มีทักษะฝีมือเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แรงงานในจังหวัดสระแก้ว ๔) ส่งเสริมความร่วมมือพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาที่สอดคล้องตลาดแรงงาน	✓	✓	✓	กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถาบันการศึกษาในพื้นที่ กระทรวงสาธารณสุข ภาคเอกชน การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

มาตรการเพื่อความยั่งยืน	แนวทางการดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สั้น	กลาง	ยาว	
	๕) บูรณาการระหว่างหน่วยงานกับผู้ประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ (เช่น การฝึกงานในสถานประกอบการ การพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน เป็นต้น) และการฝึกอบรมระยะสั้นตามความต้องการตลาด (เช่น ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในกระบวนการผลิต การพัฒนาสินค้า การขายสินค้าออนไลน์ พร้อมเรียนรู้วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น)				
มาตรการหลักเลี่ยงผลกระทบเชิงลบ					
๑) การป้องกันแรงงานลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย	๑) บูรณาการระหว่างหน่วยงานในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการเพื่อป้องกันปัญหาการลักลอบนำเข้าแรงงาน ๒) ศึกษาแนวทางปรับปรุงกฎหมายเพื่อควบคุม นำเข้า และติดตามแรงงานต่างด้าว ๓) หาแนวทางสนับสนุนให้เกิดการใช้แรงงานไทยให้มากขึ้น	✓	✓	✓	กระทรวงแรงงาน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ภาคเอกชน ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service: OSS) ด้านแรงงานต่างด้าวเพื่อสนับสนุน SEZ สระแก้ว
๒) การป้องกันปัญหาการใช้ที่ดินในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	๑) บูรณาการระหว่างหน่วยงานในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และ	✓	✓	✓	สำนักโยธาธิการและผังเมือง สำนักงานจังหวัด สระแก้ว สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรการเพื่อความยั่งยืน	แนวทางการดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สั้น	กลาง	ยาว	
	มาตรการ เพื่อป้องกันปัญหาการใช้ที่ดิน ผิดประเภทในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ๒) ศึกษาแนวทางปรับปรุงกฎหมายเพื่อ ป้องกันปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภทใน พื้นที่ SEZ สระแก้ว				กรมป่าไม้ กรมธนารักษ์ อำเภอรัญประเทศ อำเภอ วัฒนานคร กระทรวงคมนาคม การนิคม อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมที่ดิน สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว หอการค้าจังหวัด สระแก้ว
มาตรการลดผลกระทบเชิงลบ					
๑) การดูแลบังคับใช้กฎหมายเพื่อลดการลักลอบ นำเข้าแรงงาน	๑) บูรณาการระหว่างหน่วยงานในการดูแล บังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการ เพื่อแก้ปัญหาการลักลอบนำเข้าแรงงาน ๒) บูรณาการระหว่างหน่วยงานในการดูแล บังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการ เพื่อคุ้มครองสิทธิแรงงานไทยและแรงงาน ต่างด้าว	✓			สำนักงานจังหวัดสระแก้ว กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๒) การแก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	บูรณาการระหว่างหน่วยงานในการดูแลบังคับ ใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ และมาตรการ เพื่อแก้ปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภทในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	✓			สำนักโยธาธิการและผังเมือง สำนักงานจังหวัด สระแก้ว สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมป่าไม้ กรมธนารักษ์ อำเภอรัญประเทศ อำเภอวัฒนานคร กระทรวงคมนาคม การนิคม อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมที่ดิน สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว หอการค้าจังหวัด สระแก้ว สศช.
ด้านเศรษฐกิจ					
มาตรการส่งเสริมผลกระทบเชิงบวก					
๑) การขับเคลื่อน SEZ สระแก้ว	๑) ปรับปรุงการบริหารจัดการและขับเคลื่อน SEZ สระแก้ว	✓	✓		สำนักงานจังหวัดสระแก้ว ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (OSS) การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

มาตรการเพื่อความยั่งยืน	แนวทางการดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สั้น	กลาง	ยาว	
	๒) ถอดบทเรียนจาก SEZ พื้นที่อื่น เพื่อพัฒนา SEZ สระแก้ว ๓) พัฒนาระบบข้อมูลเชิงพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันแม่นยำ ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยหน่วยงานกลางหรือศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (OSS) ๔) ศึกษาแนวทางการขยายขอบเขตพื้นที่ SEZ สระแก้ว เพิ่มอีก ๓ ตำบล ๕) ศึกษาแนวทางปรับปรุงกลไกการบริการจัดการและขับเคลื่อน SEZ สระแก้วให้มีประสิทธิภาพ ๖) พัฒนากลไกรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อน SEZ สระแก้วอย่างรอบด้าน				กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงพาณิชย์ ภาคเอกชน (เช่น สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว หอการค้าจังหวัดสระแก้ว เป็นต้น) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงแรงงาน สำนักโยธาธิการและผังเมือง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดสระแก้ว กระทรวงคมนาคม กระทรวงการต่างประเทศ
๒) การยกระดับศักยภาพสถาบันเกษตรกร	๑) ศึกษา พัฒนา และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับช่องทางการตลาดในประเทศไทยและต่างประเทศ ๒) ให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการทุน ๓) สร้างความร่วมมือกับภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง โดยเฉพาะสมุนไพรและพืชเศรษฐกิจสำคัญ รวมทั้งผู้ประกอบการขนส่งและระบบโลจิสติกส์	✓	✓		กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสภาเกษตรกร จังหวัดสระแก้ว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงอุตสาหกรรม สถาบันการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตร ภาคเอกชน สถาบันวิชาการในพื้นที่

มาตรการเพื่อความยั่งยืน	แนวทางการดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สั้น	กลาง	ยาว	
๓) การพัฒนาและปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะจังหวัดสระแก้วให้ครอบคลุมและสมบูรณ์	๑) พัฒนาเครือข่ายระบบรางให้มีความครอบคลุมและสมบูรณ์ ๒) พัฒนาเครือข่ายถนนให้มีความครอบคลุมและเชื่อมโยงกับพื้นที่อื่น รวมถึงระบบราง ๓) พัฒนาระบบรถโดยสารสาธารณะ ให้มีความครอบคลุมและเข้าถึงได้โดยทั่วถึง		✓	✓	กระทรวงคมนาคม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว อำเภอรัญประเทศ อำเภอวัฒนานคร
๔) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ SMEs	๑) ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการจดทะเบียน SMEs ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว (เพื่อเข้าถึงสิทธิประโยชน์ มาตรการทางการเงิน มาตรการทางภาษี และการรับรองมาตรฐาน) ๒) ยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการ (รายเก่าและรายใหม่) อย่างเป็นระบบตามลักษณะเฉพาะของกลุ่มกิจกรรมตอบสนองต่อแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และการพัฒนาเป็นศูนย์โลจิสติกส์ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว (Upskill, Reskill และ New Skill) ๓) จัดทำข้อมูล SMEs ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว และจังหวัดสระแก้ว เพื่อการบริหารจัดการการพัฒนาผลิตภัณฑ์และนวัตกรรม รวมทั้งพัฒนาแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมการตลาดทั้งในประเทศไทยและ	✓	✓		สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถาบันวิชาการในพื้นที่ ภาคเอกชน กระทรวงแรงงาน กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว หอการค้าจังหวัดสระแก้ว

มาตรการเพื่อความยั่งยืน	แนวทางการดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สั้น	กลาง	ยาว	
	ต่างประเทศ ๔) ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน SMEs เป็นระยะเพื่อปรับปรุงแนวทางและมาตรการส่งเสริม SMEs ให้เหมาะสมและทันการณ์				
มาตรการหลักเสี่ยงผลกระทบเชิงลบ					
๑) การป้องกันการลักลอบการนำเข้าวัตถุดิบ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ แบบผิดกฎหมาย	๑) บูรณาการระหว่างหน่วยงานในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการ เพื่อป้องกันปัญหาการลักลอบนำเข้าวัตถุดิบ ฯลฯ แบบผิดกฎหมาย ๒) ศึกษาแนวทางปรับปรุงกฎหมาย เพื่อควบคุมการลักลอบนำเข้าวัตถุดิบ ฯลฯ แบบผิดกฎหมาย	✓	✓		ด้านศุลกากรอรัญประเทศ สถานีตำรวจภูธร
มาตรการลดผลกระทบเชิงลบ					
๑) การพัฒนาศักยภาพของศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (OSS) ด้านแรงงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๑) บูรณาการความร่วมมือระหว่างศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (OSS) ด้านแรงงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบข้อมูลเชิงพื้นที่และข้อมูลด้านแรงงานที่เป็นปัจจุบัน แม่นยำ ๒) ปรับปรุงระบบข้อมูลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย	✓	✓		ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (OSS) ด้านแรงงานต่างด้าวเพื่อสนับสนุน SEZ สระแก้ว กระทรวงแรงงาน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สถานีตำรวจภูธรภาคเอกชน

มาตรการเพื่อความยั่งยืน	แนวทางการดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สั้น	กลาง	ยาว	
ด้านสิ่งแวดล้อม					
มาตรการส่งเสริมผลกระทบเชิงบวก					
๑) การส่งเสริมเกษตรปลอดภัย	๑) พัฒนาและบ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรปลอดภัย พร้อมมาตรการจูงใจ และสิทธิประโยชน์ ๒) ส่งเสริมการผลิตพืชที่มีโอกาส (เช่น กะเพรา เป็นต้น) โดยศึกษาข้อมูลคู่ค้าเพื่อกำหนดวิธีเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน และส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชน ๓) ส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรขั้นปฐม (สมุนไพร และพืชเศรษฐกิจ) เป็นสินค้าเกษตรปลอดภัย มีมาตรฐานคุณภาพ มีประสิทธิภาพการผลิต และเพิ่มมูลค่า ๔) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนในการผลิต แปรรูป และจำหน่ายพืชที่มีศักยภาพ ๕) พัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร (ด้านการบริหารจัดการทุน การวิเคราะห์และพัฒนาช่องทางการตลาดในไทยและต่างประเทศ เพื่อสร้างความร่วมมือกับธุรกิจรวมทั้งกับผู้ประกอบการขนส่งและโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่	✓	✓		กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถาบันวิชาการในพื้นที่ ภาคเอกชน สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตร กระทรวงพาณิชย์

มาตรการเพื่อความยั่งยืน	แนวทางการดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สั้น	กลาง	ยาว	
	อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง โดยเฉพาะสมุนไพรและพืชเศรษฐกิจสำคัญ)				
๒) การพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการสินค้าเกษตรปลอดภัย	๑) สนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการสินค้าเกษตรปลอดภัย ๒) ส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวสินค้าเกษตรปลอดภัยแก่ผู้บริโภค	✓			กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข ศูนย์คุ้มครองสิทธิผู้บริโภคจังหวัดสระแก้ว กระทรวงพาณิชย์
มาตรการหลักเลี่ยงผลกระทบเชิงลบ					
๑) การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้	๑) บูรณาการระหว่างหน่วยงานในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการ เพื่อป้องกันปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ๒) ศึกษาแนวทางปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ๓) ส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้	✓	✓		กรมป่าไม้ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสระแก้ว สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อำเภอรัญประเทศ อำเภอวัฒนานคร สำนักงานที่ดินจังหวัดสระแก้ว
๒) การลักลอบทิ้งขยะ	๑) บูรณาการระหว่างหน่วยงานในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการ เพื่อป้องกันปัญหาการลักลอบทิ้งขยะ ๒) รณรงค์และส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังการลักลอบทิ้งขยะ	✓	✓		เทศบาลตำบล สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว การนิคมอุตสาหกรรมภาคเอกชน กระทรวงอุตสาหกรรม
๓) การจัดการขยะที่ต้นทางและหยุดการนำเข้าขยะจากนอกพื้นที่	๑) ส่งเสริมมาตรการขับเคลื่อน BCG Model ให้แก่เอกชน ๒) ศึกษาแนวทางปรับปรุงกฎหมายเพื่อ	✓			เทศบาลตำบล สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว การนิคมอุตสาหกรรมภาคเอกชน กระทรวงอุตสาหกรรม

มาตรการเพื่อความยั่งยืน	แนวทางการดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สั้น	กลาง	ยาว	
	ป้องกันการนำเข้าขยะจากนอกพื้นที่				
๔) การใช้สารเคมีอันตรายในพื้นที่เกษตร	๑) ตรวจสอบการซื้อความสารเคมีที่เป็นอันตรายของร้านค้า ๒) รณรงค์ให้ความรู้เกษตรกรเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้สารเคมีในพื้นที่เกษตร	✓			กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข
มาตรการลดผลกระทบเชิงลบ					
๑) การจัดการมลภาวะจากกระบวนการผลิต	นำของเสียในพื้นที่กลับมาใช้ใหม่ ตามนโยบายการขับเคลื่อน BCG Model ให้สอดคล้องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒	✓	✓		กระทรวงอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว สำนักงานจังหวัดสระแก้ว
๒) การฟื้นฟูแหล่งน้ำ	๑) ฟื้นฟูสภาพคลองพรมโหดที่เกิดการตื้นเขินโดยการดักและจัดเก็บขยะมือสองและขยะครัวเรือนตกค้างในแหล่งน้ำ ๒) ขุดลอกคลองเพื่อลดปัญหาการตื้นเขินเก็บกักน้ำไม่ได้ น้ำเน่าเสีย และเกิดปัญหาน้ำท่วมเวลาฝนตกหนัก	✓	✓		สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว กรมเจ้าท่า สำนักงานจังหวัดสระแก้ว สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสระแก้ว

๓.๓.๔ การจัดทำรายงาน SEA

การจัดทำรายงาน SEA ถือเป็นอีกหนึ่งขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของกระบวนการจัดทำ SEA เพราะเป็นการสรุปผลการดำเนินงาน SEA ทั้งหมดจากทุกขั้นตอนของการจัดทำ SEA เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน การติดตาม และการประเมินผลของแผน รวมถึงการสื่อสารต่อสาธารณชน ซึ่งเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ผ่านการดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) นำผลทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม มาตรการเพื่อความยั่งยืน และแนวทางการผนวกผลการจัดทำ SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ที่ได้จากกิจกรรมการจัดการประชุมกลุ่มย่อยฯ ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ครั้งที่ ๒ และ ๓ มาสรุปผลการจัดทำ SEA และกำหนดแนวทางการบูรณาการผล SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วและการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ โดยใช้วิธีการเสวนาร่วมกับสำนักงานจังหวัดสระแก้ว เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลผลสรุปสำหรับการจัดทำรายงาน SEA ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดทำ SEA การบูรณาการผล SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว และการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

๒) นำข้อมูลและผลสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงาน SEA ที่ได้จากการเสวนาร่วมกับสำนักงานจังหวัดสระแก้ว มาทบทวน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดทำรายงาน SEA ให้ดีขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งรายงาน SEA ที่มีความสมบูรณ์ ครบถ้วนและครอบคลุมในทุกมิติของการพัฒนามีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของสาธารณชนต่อไป

การจัดทำรายงาน SEA ภายใต้โครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ได้ดำเนินการจัดทำรายงาน SEA ทั้งสิ้น ๒ ฉบับ คือ รายงานวิชาการ และรายงานฉบับประชาชน เพื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายของการจัดทำ SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว รวมถึงสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และการจัดทำแผนพัฒนาต่าง ๆ ของหน่วยงานเจ้าของแผนได้ โดยรายงานวิชาการ และรายงานฉบับประชาชนมีองค์ประกอบและประเด็นของเนื้อหาภายในรายงานที่คล้ายคลึงกัน คือ รายงานวิชาการ ประกอบด้วย ๑) บทนำ ซึ่งแสดงหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของการจัดทำ SEA พื้นที่ศึกษา กรอบการดำเนินการและวิธีการจัดทำ SEA ระยะเวลาในการดำเนินการ และผลที่คาดว่าจะได้รับการจัดทำ SEA ๒) การกำหนดขอบเขต ๓) การพัฒนาและการประเมินทางเลือกการพัฒนา ๔) การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน ๕) การมีส่วนร่วม และ ๖) บทสรุปและข้อเสนอแนะ (เชิงนโยบาย) ในขณะที่รายงานฉบับประชาชนประกอบด้วย ๑) บทนำ ที่มุ่งเน้นการให้ข้อมูลแบบสรุปโดยสังเขปของวัตถุประสงค์ พื้นที่การศึกษา ระยะเวลาวิธีการจัดทำ และผลที่คาดว่าจะได้รับในการจัดทำ SEA ๒) การมีส่วนร่วมของประชาชน ๓) ทางเลือกการพัฒนาและมาตรการเพื่อความยั่งยืน และ ๔) การติดตามผลโดยผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งโดยรวมแล้วการจัดทำรายงาน SEA ทั้ง ๒ ฉบับ จะมีความแตกต่างกันในประเด็นของการใช้ภาษาในการอธิบายเนื้อหาของการให้รายละเอียดในการจัดทำ SEA และการใช้แผนผังหรือรูปภาพประกอบที่เข้าใจง่าย

๓.๓.๕ การผนวกผลการจัดทำ SEA สระแก้ว เข้ากับแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว

อีกหนึ่งวัตถุประสงค์สำคัญของการจัดทำโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ คือ เพื่อจัดทำรายงาน SEA และผนวกผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ซึ่งแสดงถึงความมุ่งหมายให้ผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้วครั้งนี้ เกิดประโยชน์ที่ชัดเจนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการจัดทำแผน กล่าวคือ เกิดการนำผลที่ได้จากการจัดทำ SEA ไปบูรณาการกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ SEZ สระแก้ว รวมทั้งเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาใช้เป็นแนวทางปรับการกำหนดกรอบและประเด็นสำคัญ ในการจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนาตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานแบบบูรณาการ ให้มีความครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล อำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน

นอกจากนี้ ตัวอย่างรูปแบบและบทเรียนการจัดทำ SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว เพื่อสนับสนุนการวางแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการของโครงการติดตามฯ ในความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงแนวทาง SEA รวมทั้งนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ต่อไป

๑) ขั้นตอนการผนวกผลของการจัดทำ SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว

ที่ปรึกษาโครงการฯ เสนอร่างการผนวกผลของการจัดทำ SEA เข้ากับแผนที่เกี่ยวข้องแก่ผู้มีส่วนได้เสียได้พิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓ ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ ๑: การนำเสนอผลการจัดทำ SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว เพื่อหารือเรื่องการผนวกแผนและการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ โดยการจัดประชุมหารือ จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ การประชุมหารือร่วมกับผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ เรื่อง “สรุปผลการจัดทำ SEA การผนวกผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับ การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ” เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. ด้วยการประชุมในรูปแบบออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) มีผู้เข้าร่วมการประชุมหารือทั้งสิ้น ๒๑ คน เป็นผู้แทนหน่วยงานจังหวัดสระแก้ว ๙ คน ผู้แทน สศช. ๒ คน และที่ปรึกษาโครงการฯ ๑๐ คน ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถอภิปรายแสดงความคิดเห็นในรายละเอียดได้ชัดเจนในการประชุมหารือจึงพิจารณากำหนดรายชื่อผู้แทนหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำแผนสาขาหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SEZ สระแก้ว แสดงดังภาคผนวก ข

ครั้งที่ ๒ การประชุมหารือร่วมกับผู้แทนภาคประชาชนและประชาสังคม เรื่อง “การนำเสนอผลการจัดทำ SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว” เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. ในรูปแบบออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) มีผู้เข้าร่วมการประชุมหารือจากจังหวัดสระแก้ว ผู้แทนจากผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มกิจกรรมสำคัญ ผู้แทนธุรกิจเอกชนสาขาหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SEZ สระแก้ว และองค์กรประชาสังคมที่มีบทบาทเป็นที่ยอมรับของประชาชน แสดงดังภาคผนวก ข

ขั้นตอนที่ ๒: การนำผลลัพธ์จากการจัดทำ SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ที่ได้ผนวกผลการหารือกับสำนักงานจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผลการหารือกับภาคประชาชนและประชาสังคมเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการที่รับผิดชอบหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจต่อไป

๒) สรุปสาระการจัดทำ SEA ที่นำเสนอและผลการประชุมหารือกับหน่วยงานและภาคประชาชน

๒.๑) วิธีการและสรุปสาระการจัดทำ SEA ที่นำเสนอต่อที่ประชุม

การประชุมหารือผู้แทนหน่วยงานและการประชุมหารือผู้แทนภาคประชาชนและประชาสังคมทั้ง ๒ ครั้ง เริ่มด้วยการบรรยายสรุปโดยที่ปรึกษาโครงการฯ เพื่อนำเสนอที่มาของทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม โดยการสรุปขั้นตอนการดำเนินโครงการติดตามฯ ตั้งแต่ระยะที่ ๑ ถึงระยะที่ ๒ รวมถึงขั้นตอนพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา นำมาซึ่งทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม หลังจากนั้นที่ปรึกษาโครงการฯ นำเสนอมาตรการเพื่อความยั่งยืน และร่างหัวข้อโครงการและกิจกรรมที่จัดทำขึ้นจากมาตรการเพื่อความยั่งยืน ให้ที่ประชุมทราบและพิจารณา

เอกสารสรุปการจัดทำ SEA ที่นำเสนอให้ผู้เข้าร่วมประชุมพิจารณา มีดังนี้

(๑) ที่มา: ร่างหัวข้อโครงการและกิจกรรมที่นำเสนอ จัดทำขึ้นจากมาตรการเพื่อความยั่งยืน ซึ่งเป็นมาตรการที่ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันหารือและนำเสนอในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๑ และ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ โรงแรม เดอะเวโล โฮเทล แอนด์ บีเอ็มเอ็กซ์ บีเอ็ม แทร็ค จังหวัดสระแก้ว เพื่อรองรับการขับเคลื่อนทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม ให้การพัฒนา SEZ สระแก้วบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และครอบคลุมประเด็นยุทธศาสตร์ที่กำหนด

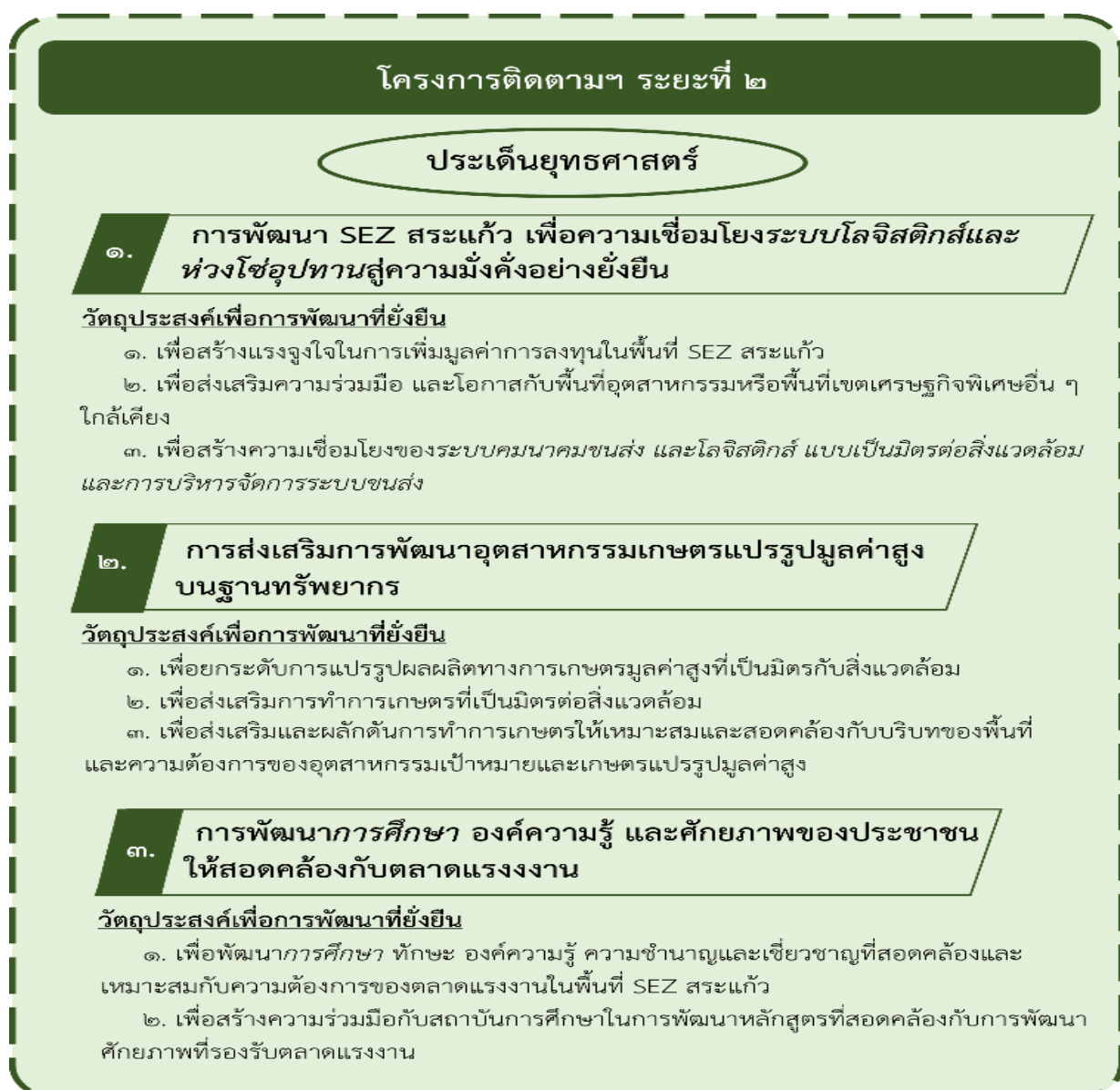
การประชุมกลุ่มย่อยฯ ดังกล่าว ผู้เข้าร่วมการประชุมได้ร่วมกันทำการวิเคราะห์ผลกระทบและประเมินทางเลือกการพัฒนา จนได้ข้อสรุปเกี่ยวกับทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนา SEZ สระแก้ว หลังจากนั้นจึงร่วมกันกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน เพื่อรองรับการขับเคลื่อนทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม ประกอบด้วย มาตรการส่งเสริมผลกระทบเชิงบวก มาตรการหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบ และมาตรการลดหรือบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นการประชุม ที่ปรึกษาโครงการฯ จึงได้ทำการรวบรวมและประมวลสรุปผลการประเมินทางเลือกการพัฒนา และมาตรการเพื่อความยั่งยืนที่ได้รับ จัดเป็นกลุ่มมาตรการเพื่อความยั่งยืนด้านต่าง ๆ พร้อมทำร่างหัวข้อโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับมาตรการเพื่อความยั่งยืนแต่ละหัวข้อ รวมทั้งทำการศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องของร่างหัวข้อโครงการและกิจกรรมที่เสนอ สำหรับการผนวกกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SEZ สระแก้ว แล้วจัดทำเป็นเอกสารร่างหัวข้อโครงการและกิจกรรมที่จัดทำขึ้นจากมาตรการเพื่อความยั่งยืน สำหรับนำเสนอต่อสำนักงานจังหวัดสระแก้วและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาผนวกกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ตลอดจนการบูรณาการกับแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SEZ สระแก้วต่อไป

(๒) เป้าหมายการพัฒนา ทางเลือกการพัฒนา ผลจากการจัดทำ SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว

(๒.๑) เป้าหมายการพัฒนา

“SEZ สระแก้ว เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยเศรษฐกิจมูลค่าสูง เพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาในพื้นที่ บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความยั่งยืน”

(๒.๒) ประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แสดงดังรูปที่ ๓-๑๙

รูปที่ ๓-๑๙ ประเด็นยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

(๒.๓) ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม

ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมของ SEZ สระแก้ว ที่เป็นผลจากการประเมินทางเลือกโดยผู้มีส่วนได้เสีย คือ

“เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”

(๓) การผนวกร่างหัวข้อโครงการและกิจกรรมที่จัดทำขึ้นจากมาตรการเพื่อความยั่งยืน

การจัดทำร่างหัวข้อโครงการและกิจกรรมที่จัดทำขึ้นจากมาตรการเพื่อความยั่งยืน เป็นการพิจารณามาตรการเพื่อความยั่งยืนที่ผู้มีส่วนได้เสียเสนอสำหรับทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมเป็นหลัก นอกจากนี้ ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้นำมาตรการเพื่อความยั่งยืนที่ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจ BCG ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนทางเลือกการพัฒนาที่ได้รับค่าคะแนนประเมินทางเลือกระดับรอง ตลอดจนข้อเสนอมาตรการเกี่ยวกับการปรับปรุงการบริหารจัดการพื้นที่ SEZ สระแก้ว และมาตรการแก้ไขปัญหาค้างขัดข้องต่าง ๆ เช่น การใช้ที่ดิน การกำจัดขยะ เป็นต้น มาประกอบการจัดทำเป็นหัวข้อโครงการด้วย เพื่อให้การพัฒนา SEZ สระแก้วเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาในทุกระดับอย่างสมดุล ทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาเศรษฐกิจมูลค่าสูงและเศรษฐกิจฐานราก พร้อมกับการฟื้นฟูและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้มุ่งเน้นการพิจารณาความสอดคล้อง โดยเฉพาะการเติมเต็มของโครงการที่เสนอกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ในประเด็นที่เกี่ยวกับ SEZ สระแก้ว ให้มีความครอบคลุม ครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการพิจารณาผนวกผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว และแผนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถพิจารณาผนวกใน ๒ ระดับคือ

- การผนวกในระดับเป้าหมาย และทิศทางการพัฒนาของ SEZ สระแก้ว อาจจัดทำเป็นแผนพัฒนา SEZ สระแก้วเป็นการเฉพาะ จากการประยุกต์ใช้ผลการศึกษา SEA ครั้งนี้ ทั้งเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมไปประกอบการจัดทำแผนพัฒนา SEZ สระแก้ว หรืออาจนำไปประยุกต์ใช้ผนวกกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วที่มีอยู่แล้ว

- การผนวกในระดับโครงการ โดยพิจารณาร่างหัวข้อโครงการและกิจกรรมจากผลการจัดทำ SEA ไปผนวกเพิ่มเติมในแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว และแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินการพัฒนา มีความครบถ้วนครอบคลุม ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของพื้นที่มากขึ้น ดังนี้

๓.๑) การผนวกระดับเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของ SEZ สระแก้ว: แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) (สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, ๒๕๖๕ข) ไม่ได้กำหนดวิสัยทัศน์เฉพาะสำหรับ SEZ สระแก้ว แต่อ้างอิงความสอดคล้องการพัฒนา SEZ สระแก้ว กับวิสัยทัศน์จังหวัดสระแก้ว คือ “เมืองชายแดนแห่งความสุข ถิ่นเกษตรและสมุนไพรคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนและ

อารยธรรมโบราณ ศูนย์กลางโลจิสติกส์เชื่อมโยงอินโดจีน มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” แต่ผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา SEZ สระแก้ว ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัดพร้อมทั้งทางเลือกการพัฒนา SEZ สระแก้ว และมาตรการเพื่อความยั่งยืน ที่มาจากระบวนการมีส่วนร่วม ตลอดจนร่างหัวข้อโครงการและกิจกรรมที่จัดทำขึ้นจากมาตรการเพื่อความยั่งยืน

ทั้งนี้ สามารถพิจารณาผนวกผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วและแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ SEZ สระแก้ว ทั้งในช่วงการทบทวนแผนและการจัดทำแผนใหม่ในระยะต่อไป โดยกำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับ SEZ สระแก้วเป็นการเฉพาะ

๓.๒) การผนวกระดับโครงการและกิจกรรม

ร่างหัวข้อโครงการและกิจกรรม (ตัวอย่าง) ที่จัดทำจากมาตรการเพื่อความยั่งยืนจากผลการจัดทำ SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ที่จะนำเสนอเพื่อพิจารณาผนวกกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วและแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป ได้พิจารณาความสอดคล้อง/ เติมเต็ม และการจำแนกเรียงลำดับหัวข้อโครงการตามประเด็นการพัฒนา และแผนงาน/ โครงการ ของแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยระบุเฉพาะประเด็นการพัฒนาและแนวทางการพัฒนา (กลยุทธ์) ที่มีข้อเสนอหัวข้อโครงการและกิจกรรมที่เสนอเพิ่มเติมเพื่อพิจารณาเท่านั้น ทั้งนี้ สำหรับบางหัวข้อโครงการและกิจกรรมที่ไม่มีแผนงานการพัฒนาในแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วรองรับ ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้นำเสนอโดยระบุเป็น โครงการและกิจกรรม ภายใต้แผนงานเพิ่มเติม

ร่างหัวข้อโครงการและกิจกรรม (ตัวอย่าง) ที่จัดทำจากมาตรการเพื่อความยั่งยืนจากผลการจัดทำ SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว และความสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว มีดังนี้

● ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี

(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ประเด็นการพัฒนาที่ ๑ เสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเอง เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตสำหรับคนทุกช่วงวัยในทุกด้าน ความต้องการของชีวิตเพื่อสุขภาวะที่ดี รวมทั้งรายได้ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา (กลยุทธ์): โครงการและกิจกรรมที่เสนอสอดคล้องกับกลยุทธ์ต่อไปนี้ แสดงดังตารางที่ ๓-๑๗

กลยุทธ์ ๑. พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ให้ครบถ้วนและสมบูรณ์ เพื่อให้ประชาชนมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (หมายรวมถึงระบบบำบัดน้ำเสียและขยะมูลฝอย)

กลยุทธ์ ๖. ยกระดับมาตรฐานการศึกษา ทั้งในและนอกระบบ

กลยุทธ์ ๗. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐในการบริหารและให้บริการประชาชน

ตารางที่ ๓-๑๗ โครงการและกิจกรรมที่เสนอสอดคล้องกับกลยุทธ์ภายใต้ประเด็นการพัฒนาที่ ๑

มาตรการเพื่อความยั่งยืนจากผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	โครงการและกิจกรรมที่เสนอโดยโครงการจัดทำ SEA จำแนกตามแผนงานของแผนฯ จังหวัดสระแก้ว	หน่วยงานดำเนินการ	แผนระยะ		
			สั้น	กลาง	ยาว
๑. มาตรการพัฒนาและปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะจังหวัดสระแก้วให้ครอบคลุมและสมบูรณ์	แผนงานที่ ๑ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อคุณภาพชีวิต ๑.๑ โครงการระบบขนส่งสาธารณะเชื่อมต่อกับพื้นที่ชานเมืองอย่างทั่วถึง ๑.๒ โครงการรถไฟรางคู่เชื่อมต่อกับเส้นทางเศรษฐกิจจังหวัดกรุงเทพมหานคร - จังหวัดสระแก้ว และประเทศในอนุภูมิภาค ๑.๓ โครงการพัฒนาศูนย์โลจิสติกส์การค้าและบริการเชื่อมโยงภายในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค	กรมการขนส่งทางบก และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว อำเภอรัญประเทศ อำเภอวัฒนานคร)		✓	✓
๒. มาตรการฟื้นฟูแหล่งน้ำ	แผนงานที่ ๑ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อคุณภาพชีวิต ๑.๔ โครงการขุดลอกและฟื้นฟูสภาพคลองพรมโหด แผนงานที่ ๓ การสร้างเสริมสุขภาวะทุกช่วงวัย ๓.๑ โครงการจัดการสิ่งแวดล้อมคลองพรมโหด ๑) กิจกรรมรณรงค์สร้างจิตสำนึกและเฝ้าระวังการทิ้งขยะลงคลองพรมโหด ๒) กิจกรรมฟื้นฟูสภาพคลองพรมโหด	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว กรมเจ้าท่า สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสระแก้ว กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว อำเภอรัญประเทศ อำเภอวัฒนานคร)	✓	✓✳	✓
๓. มาตรการจัดการขยะที่ต้นทางและหยุดการนำเข้าขยะจากนอกพื้นที่	แผนงานที่ ๓ การสร้างเสริมสุขภาวะทุกช่วงวัย ๓.๒ โครงการจัดการขยะชุมชนแบบบูรณาการ ๑) การจัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชนร่วมจัดการขยะหรือวิสาหกิจชุมชนจัดการขยะ	องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว อำเภอรัญประเทศ อำเภอวัฒนานคร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว การนิคม	✓		

มาตรการเพื่อความยั่งยืนจากผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	โครงการและกิจกรรมที่เสนอโดยโครงการจัดทำ SEA จำแนกตามแผนงานของแผนฯ จังหวัดสระแก้ว	หน่วยงานดำเนินการ	แผนระยะ		
			สั้น	กลาง	ยาว
	๒) กิจกรรมการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ๓) นวัตกรรมการนำขยะไปใช้ประโยชน์ เช่น เป็นพลังงาน ปุ๋ย ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นต้น และการใช้วัสดุธรรมชาติทดแทน ๓.๓ โครงการศึกษาผลกระทบจากการเป็นถังขยะล้นค้ำมือสองและแนวทางการปรับเปลี่ยนสู่การพัฒนาสระแก้วเป็นเมืองชายแดนแห่งความสุข แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ภาคเอกชน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันวิชาการในพื้นที่ กระทรวงสาธารณสุข	✓	✓	
๔. มาตรการพัฒนาการศึกษา	แผนงานที่ ๔ การยกระดับคุณภาพชีวิต ๔.๑ โครงการพัฒนาศักยภาพหน่วยงานจัดการศึกษา ๑) กิจกรรมการจัดหาผู้เชี่ยวชาญ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นที่ปรึกษาด้านการพัฒนาองค์กร - หน่วยงานจัดการศึกษา ๒) กิจกรรมการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเพิ่มความรู้เรื่องการพัฒนากำลังคน เพื่อรองรับการพัฒนา SEZ สระแก้วเป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจมูลค่าสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และเศรษฐกิจมูลค่าสูงตามแนวทางเศรษฐกิจ BCG	กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาในพื้นที่ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตร กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	✓	✓	✓

มาตรการเพื่อความ ยั่งยืนจากผล การศึกษา SEA ใน พื้นที่ SEZ สระแก้ว	โครงการและกิจกรรมที่เสนอโดย โครงการจัดทำ SEA จำแนกตาม แผนงานของแผนฯ จังหวัดสระแก้ว	หน่วยงานดำเนินการ	แผนระยะ		
			สั้น	กลาง	ยาว
	๔.๒ โครงการความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานจัดการศึกษากับ ผู้ประกอบการ ในการพัฒนา หลักสูตรที่เน้นการเพิ่มทักษะ ความชำนาญของนักศึกษาพร้อม ความรู้ตามสาขาวิชาชีพ และ ความรู้เรื่องวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีคุณธรรม และจริยธรรม ๑) กิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนร่วมกับ การฝึกงานใน สถาน ประกอบการ เพื่อพัฒนา ทักษะเฉพาะด้าน ๔.๓ โครงการความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานจัดการศึกษากับ ผู้ประกอบการ ในการพัฒนา หลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเพิ่ม ทักษะ ปรับ/ เปลี่ยนทักษะ สำหรับแรงงานและบุคคลทั่วไป จำแนกหัวข้อหลักสูตรตามระดับ ตำแหน่งงานและความต้องการ ตลาดแรงงาน ๑) กิจกรรมการสำรวจความ ต้องการแรงงาน และ คุณลักษณะแรงงานที่จำเป็น ในการปฏิบัติงาน ๒) กิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง ภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศเพื่อน บ้านเพื่อบริหารการผลิตและ การตลาด ๓) กิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรมเรื่องเทคโนโลยีและ นวัตกรรมใน กระบวนการ การผลิต		✓		
			✓		
				✓	
				✓	

มาตรการเพื่อความยั่งยืนจากผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	โครงการและกิจกรรมที่เสนอโดยโครงการจัดทำ SEA จำแนกตามแผนงานของแผนฯ จังหวัดสระแก้ว	หน่วยงานดำเนินการ	แผนระยะ		
			สั้น	กลาง	ยาว
	๔) กิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการพัฒนาสินค้า และการขายสินค้าออนไลน์			✓	
๕. มาตรการขับเคลื่อน SEZ สระแก้ว	(เสนอเพิ่มเติม) แผนงานที่ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและขับเคลื่อน SEZ สระแก้ว โครงการที่ ๑ การศึกษาและจัดทำแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการและขับเคลื่อน SEZ สระแก้ว ๑) กิจกรรมการถอดบทเรียนจาก SEZ อื่นเพื่อประกอบการจัดทำร่างแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการและขับเคลื่อน SEZ สระแก้ว ๒) กิจกรรมการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการและขับเคลื่อน SEZ สระแก้ว ๓) กิจกรรมการพัฒนาโครงการเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการและขับเคลื่อน SEZ สระแก้ว โครงการที่ ๒ การประชาสัมพันธ์และการรับฟังความคิดเห็นเพื่อสร้างเสริมความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนา SEZ สระแก้ว ๑) กิจกรรมการจัดทำข่าวสั้นประชาสัมพันธ์ความก้าวหน้าและการทำกิจกรรมใน SEZ สระแก้วผ่านสื่อท้องถิ่นและการประชุมผู้นำท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ	สำนักงานจังหวัดสระแก้ว ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (OSS) การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สศช. กระทรวงพาณิชย์ ภาคเอกชน กระทรวงเกษตร กระทรวงแรงงาน สำนักโยธาธิการและผังเมือง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงคมนาคม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย	✓	✓	✓
			✓✱		

มาตรการเพื่อความยั่งยืนจากผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	โครงการและกิจกรรมที่เสนอโดยโครงการจัดทำ SEA จำแนกตามแผนงานของแผนฯ จังหวัดสระแก้ว	หน่วยงานดำเนินการ	แผนระยะ		
			สั้น	กลาง	ยาว
	๒) กิจกรรมสร้างเสริมความรู้เรื่องเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาตามแนวทาง BCG อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ และประเด็นสำคัญของการพัฒนา ให้กับผู้นำและประชาชนอย่างต่อเนื่อง ๓) การพัฒนาช่องทางรับฟังความคิดเห็นแบบสื่อสารสองทาง เพื่อแจ้งความคืบหน้าในการแก้ปัญหาข้อร้องเรียนจากการพัฒนา SEZ สระแก้วเป็นการเฉพาะ โครงการที่ ๓ การศึกษาความเป็นไปได้ของการขยายขอบเขตพื้นที่ SEZ สระแก้ว (จาก ๔ ตำบลเดิมเพิ่มอีก ๓ ตำบล เป็น ๗ ตำบล)		✓✳ ✓✳ ✓		

หมายเหตุ: ✳ดำเนินการทุกปี

ประเด็นการพัฒนาที่ ๒. พัฒนาทักษะของเกษตรกร
ปัจจัยการผลิต ศูนย์รวมรวม และการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรที่ได้มาตรฐานและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด
เพื่อการยกระดับสินค้าเกษตรของจังหวัด

แนวทางการพัฒนา(กลยุทธ์): โครงการและกิจกรรมที่เสนอ
สอดคล้องกับกลยุทธ์ต่อไปนี้ แสดงดังตารางที่ ๓-๑๘

กลยุทธ์ ๒. พัฒนาเกษตรและสถาบันเกษตรกรให้มีทักษะองค์ความรู้ การใช้เทคโนโลยีการเกษตร และการเป็นผู้ประกอบการ

กลยุทธ์ ๔. ส่งเสริมการทำเกษตรกรรมยั่งยืน

กลยุทธ์ ๕. เสริมสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายและประชาสัมพันธ์สินค้าการเกษตรและสมุนไพรทั้งในและต่างประเทศ

ตารางที่ ๓-๑๘ โครงการและกิจกรรมที่เสนอสอดคล้องกับกลยุทธ์ภายใต้ประเด็นการพัฒนาที่ ๒

มาตรการเพื่อความยั่งยืน จากผลการศึกษา SEA SEZ สระแก้ว	โครงการและกิจกรรมที่เสนอ โดยโครงการจัดทำ SEA จำแนก ตามแผนงานของแผนฯ จังหวัดสระแก้ว	หน่วยงานดำเนินการ	แผนระยะ		
			สั้น	กลาง	ยาว
๑. มาตรการส่งเสริมเกษตร ปลอดภัย ๒. มาตรการพัฒนาเครือข่าย ผู้ประกอบการสินค้าเกษตร ปลอดภัย	แผนงานที่ ๒ การส่งเสริมและ พัฒนาเกษตรกร ๒.๑ โครงการพัฒนาต่อยอด การศึกษาริชาชีพเกษตรกรรม เป็นเกษตรกรยุคใหม่มี อาชีพ ๑) กิจกรรมการสร้าง ทัศนคติและความ เชื่อมั่นใน อาชีพ เกษตรกรรมยุคใหม่ จากการเรียนรู้และฝึก ปฏิบัติกับตัวอย่าง ความสำเร็จ ๒) กิจกรรมความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและธนาคาร เพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร เพื่อสร้างกลไก สนับสนุนเกษตรกรรุ่น ใหม่เข้าสู่การเป็น ผู้ประกอบการ เกษตรกรรมอย่าง ต่อเนื่อง ๒.๒ โครงการพัฒนา ประสิทธิภาพการผลิตและ มาตรฐานการผลิตสมุนไพร และพืชเศรษฐกิจด้วย นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ เหมาะสมสำหรับ ผู้ประกอบการเกษตรกรรม และธุรกิจเกษตร ๒.๓ โครงการยกระดับศักยภาพ การทำธุรกิจของสหกรณ์/ กลุ่มเกษตรกร/ วิสาหกิจ	กระทรวงเกษตรฯ สถาบันวิชาการในพื้นที่ ภาคเอกชน สำนักงาน มาตรฐานสินค้าเกษตร และอาหารแห่งชาติ และ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม สถาบันการจัดการ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การเกษตร กระทรวง พาณิชย์ กระทรวง ศึกษาธิการ และ ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร	✓	✓	✓

มาตรการเพื่อความยั่งยืน จากผลการศึกษา SEA SEZ สระแก้ว	โครงการและกิจกรรมที่เสนอ โดยโครงการจัดทำ SEA จำแนก ตามแผนงานของแผนฯ จังหวัดสระแก้ว	หน่วยงานดำเนินการ	แผนระยะ		
			สั้น	กลาง	ยาว
	ชุมชนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ๒.๔ โครงการพัฒนาศักยภาพ ของสหกรณ์ / กลุ่ม เกษตรกร/ วิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่ อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป มูลค่าสูงที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม ตามแนวทาง เศรษฐกิจ BCG			✓	
	แผนงานที่ ๓ การพัฒนา คุณภาพและสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้แก่สินค้าเกษตร ๓.๑. โครงการส่งเสริมความ ร่วมมือภาคเอกชนกับ สหกรณ์/ กลุ่มเกษตรกร/ วิสาหกิจชุมชนในการผลิต และแปรรูปพืชที่มีศักยภาพ และการปรับกลยุทธ์ ทางการบริหารและ การตลาดสินค้าเกษตรแบบ ใหม่(ตลาดในไทยและ ต่างประเทศ) เพื่อการ ประกอบกิจการที่มี ประสิทธิภาพและยั่งยืน ๑) กิจกรรมการศึกษาและ พัฒนาการผลิตและแปรรูป สมุนไพรเป็น ผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน และเพิ่มมูลค่าสูงเพื่อ การส่งออก ๒) กิจกรรมการศึกษาและ พัฒนาการผลิตและ การตลาดกะเพรา			✓	✓

มาตรการเพื่อความยั่งยืน จากผลการศึกษา SEA SEZ สระแก้ว	โครงการและกิจกรรมที่เสนอ โดยโครงการจัดทำ SEA จำแนก ตามแผนงานของแผนฯ จังหวัดสระแก้ว	หน่วยงานดำเนินการ	แผนระยะ		
			สั้น	กลาง	ยาว
	แผนงานที่ ๔ พัฒนาระบบ การตลาดทางการเกษตร ๔.๑. โครงการพัฒนาเครือข่าย ผู้ผลิตและผู้บริโภคสินค้า เกษตรปลอดภัย	กระทรวงเกษตร กระทรวงสาธารณสุข ศูนย์คุ้มครองสิทธิ ผู้บริโภคจังหวัดสระแก้ว กระทรวงพาณิชย์	✓		

ประเด็นการพัฒนาที่ ๓ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
และการบริหารจัดการสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์เชื่อมอินโดจีน

แนวทางการพัฒนา (กลยุทธ์): โครงการและกิจกรรมที่เสนอ
สอดคล้องกับกลยุทธ์ต่อไปนี้ แสดงดังตารางที่ ๓-๑๙

กลยุทธ์ ๔. พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน
ผังเมือง การค้า การลงทุน แรงงาน สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในเขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว
รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service: OSS)

กลยุทธ์ ๕. พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาฝีมือแรงงานของ
แรงงานท้องถิ่นและต่างด้าวให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน รวมถึงการอำนวยความสะดวกด้านการอนุญาตให้
ใช้แรงงานต่างด้าว

ตารางที่ ๓-๑๙ โครงการและกิจกรรมที่เสนอสอดคล้องกับกลยุทธ์ภายใต้ประเด็นการพัฒนาที่ ๓

มาตรการเพื่อความยั่งยืนจาก ผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	โครงการและกิจกรรมที่เสนอ โดยโครงการจัดทำ SEA จำแนก ตามแผนงานของแผนฯ จังหวัด สระแก้ว	หน่วยงานดำเนินการ	แผนระยะ		
			สั้น	กลาง	ยาว
๑. มาตรการพัฒนาศักยภาพ ของศูนย์บริการแบบ เบ็ดเสร็จ (OSS) ด้าน แรงงาน และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	(เสนอเพิ่มเติม) แผนงานที่ ... การบูรณาการระบบข้อมูลเชิง พื้นที่และข้อมูลด้านแรงงาน ระหว่างศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (OSS) ด้านแรงงาน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๑. โครงการบูรณาการความ ร่วมมือระหว่าง ศูนย์บริการ แบบเบ็ดเสร็จ (OSS) และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ พัฒนาระบบข้อมูลเชิงพื้นที่	ศูนย์บริการแบบ เบ็ดเสร็จ (OSS) ด้าน แรงงานต่างด้าวเพื่อ สนับสนุน SEZ สระแก้ว กระทรวง แรงงาน สำนักงาน ตรวจคนเข้าเมือง สถานีตำรวจภูธร ด้าน ศุลกากรอรัญประเทศ ภาคเอกชน		✓	

มาตรการเพื่อความยั่งยืนจาก ผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	โครงการและกิจกรรมที่เสนอ โดยโครงการจัดทำ SEA จำแนก ตามแผนงานของแผนฯ จังหวัด สระแก้ว	หน่วยงานดำเนินการ	แผนระยะ		
			สั้น	กลาง	ยาว
	และข้อมูลแรงงานต่างด้าวที่ แม่นยำ เพื่อแก้ไขปัญหาการ ลักลอบนำเข้าแรงงานและ สินค้าผิดกฎหมาย				
๒. การพัฒนาศักยภาพ แรงงาน	(เสนอเพิ่มเติม) แผนงานที่ ... การพัฒนาฝีมือแรงงานของ แรงงานไทยและต่างด้าวให้ สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ๑. โครงการพัฒนายกระดับ ทักษะฝีมือแรงงาน ๑) กิจกรรมการนำเข้า แรงงานที่มีความ เชี่ยวชาญด้านทักษะ ฝีมือ เพื่อถ่ายทอด ความรู้ให้กับแรงงานไทย ในจังหวัดสระแก้ว (สำหรับอุตสาหกรรม เกษตรแปรรูป อุตสาหกรรมเป้าหมาย อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ และธุรกิจต่อเนื่องฯ) ๒) กิจกรรมความร่วมมือ ระหว่างภาคเอกชน ผู้ประกอบการกับ สถาบันวิชาการและ หน่วยงานจัดฝึกอบรม และทดสอบมาตรฐาน ฝีมือแรงงาน	กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตร สถาบันการศึกษาใน พื้นที่ กระทรวง สาธารณสุข ภาคเอกชน การนิคม อุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย กระทรวง พาณิชย์ กระทรวง คมนาคม กระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา	✓	✓✱	
๓. มาตรการส่งเสริมและ พัฒนาศักยภาพ SMEs	(เสนอเพิ่มเติม) แผนงานที่ ... การพัฒนา SMEs เพื่อยกระดับ ศักยภาพการประกอบกิจกรรม ทางเศรษฐกิจมูลค่าสูงในห่วงโซ่ อุปทาน (การเกษตร อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ ธุรกิจ การเงิน และธุรกิจบริการต่าง ๆ)	สำนักงานส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงเกษตร สถาบันวิชาการใน พื้นที่ ภาคเอกชน กระทรวงแรงงาน			

มาตรการเพื่อความยั่งยืนจาก ผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	โครงการและกิจกรรมที่เสนอ โดยโครงการจัดทำ SEA จำแนก ตามแผนงานของแผนฯ จังหวัด สระแก้ว	หน่วยงานดำเนินการ	แผนระยะ		
			สั้น	กลาง	ยาว
	โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการจดทะเบียน SMEs ใน SEZ สระแก้วเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และนวัตกรรม การคุ้มครองสิทธิการรับรองมาตรฐาน รวมทั้งพัฒนาแพลตฟอร์มส่งเสริมการตลาดทั้งในไทยและต่างประเทศ โครงการที่ ๒ การพัฒนาทักษะการผลิต และการบริหารจัดการตามลักษณะเฉพาะและความต้องการของกลุ่ม โครงการที่ ๓ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน SMEs เป็นระยะ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงแนวทางและมาตรการส่งเสริม SMEs ให้เหมาะสมและทันการณ์	กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สภาอุตสาหกรรม หอการค้า	✓✱ ✓✱	 ✓	
๔. การบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการและดูแลการบังคับใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้าแรงงานนำเข้าชายะ/ สินค้ามือสอง ปัญหาการใช้ที่ดินในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	(เสนอเพิ่มเติม) แผนงานที่ ... การบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการและดูแลการบังคับใช้ในการขับเคลื่อน SEZ สระแก้ว ๑ โครงการศึกษาเพื่อปรับปรุงกฎหมายการควบคุมการนำเข้าและติดตามแรงงานต่างด้าว ๒ โครงการศึกษาเพื่อปรับปรุงกฎหมาย มาตรการ การนำเข้าชายะ/ สินค้ามือสอง ๓ โครงการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภทในเขต SEZ สระแก้ว	- กฎหมายแรงงาน: กระทรวงแรงงาน ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (OSS) ด้านแรงงานต่างด้าว เพื่อสนับสนุน SEZ สระแก้ว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สถานีตำรวจภูธรด่านศุลกากรอรัญประเทศ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - การนำเข้าชายะมือสอง: กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงทรัพยากร	✓ ✓ ✓		

มาตรการเพื่อความยั่งยืนจาก ผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	โครงการและกิจกรรมที่เสนอ โดยโครงการจัดทำ SEA จำแนก ตามแผนงานของแผนฯ จังหวัด สระแก้ว	หน่วยงานดำเนินการ	แผนระยะ		
			สั้น	กลาง	ยาว
		ธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม การ นิคมอุตสาหกรรม ภาคเอกชน กระทรวง อุตสาหกรรม สถาบันวิชาการใน พื้นที่ กระทรวง สาธารณสุข - ปัญหาการใช้ที่ดิน: สำนักโยธาธิการและ ผังเมือง สำนักงาน จังหวัดสระแก้ว สำนักงานการปฏิรูป ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมป่าไม้ กรม ธนารักษ์ อำเภอบ่อ วิน อรัญประเทศ อำเภอวัฒนานคร กระทรวงคมนาคม การนิคมอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน สำนักงาน ที่ดินจังหวัดสระแก้ว สำนักงานจังหวัด สระแก้ว สำนักงาน อุตสาหกรรมจังหวัด สระแก้ว หอการค้า จังหวัดสระแก้ว			

หมายเหตุ: *ดำเนินการทุกปี

๓) สรุปผลการประชุมหารือเรื่องการพัฒนาผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว และแผนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

ในภาพรวม ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งผู้แทนหน่วยงาน และภาคประชาชน เห็นด้วยกับเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด ทางเลือกการพัฒนา และมาตรการเพื่อความยั่งยืน ซึ่งที่ปรึกษาโครงการฯ ได้ทำการประมวลสรุปและนำเสนอ โดยผู้เข้าร่วมประชุมได้ให้ความสนใจและร่วมอภิปรายให้ข้อคิดเห็นเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อน SEZ สระแก้วให้เกิดผลสำเร็จ และสร้างการเปลี่ยนแปลงได้จริง ทั้งโดยการให้ข้อมูลในรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และให้ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการดำเนินการในการพัฒนาผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) รวมทั้งการผนวกโครงการ/ กิจกรรมที่จัดทำขึ้นจากมาตรการเพื่อความยั่งยืนเข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว และแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๑) สรุปผลการประชุมหารือกับผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

(๑) ความเป็นไปได้ในการผนวกผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑.๑) ความเป็นไปได้ในการผนวกแผนระดับโครงการ/ กิจกรรม โดยผู้แทนสำนักงานจังหวัดสระแก้ว มีความเห็นว่าการจัดทำ SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ดำเนินการเสร็จสิ้นในระยะที่เหมาะสมกับจังหวัดที่สำนักงานจังหวัดสระแก้วกำลังอยู่ในระยะทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) นอกจากนี้ ข้อเสนอหัวข้อโครงการและกิจกรรมที่จัดทำจากมาตรการเพื่อความยั่งยืนเป็นข้อเสนอที่ดีในหลายหัวข้อ สามารถนำไปผนวกกับแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ซึ่งจะช่วยให้มีประเด็นพัฒนาใหม่ ๆ รวมทั้งประเด็นการพัฒนา SEZ สระแก้ว ให้มีความครอบคลุมสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่มากขึ้น โดยจะนำผลการจัดทำ SEA นี้ไปผนวกไว้ภายใต้ประเด็นการพัฒนาและแนวทางการพัฒนา (กลยุทธ์) ของแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) นอกจากนี้ สำนักงานจังหวัดสระแก้วจะได้ประสานนำเสนอตัวอย่างหัวข้อโครงการและกิจกรรมจากผลการจัดทำ SEA ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาประยุกต์ใช้ในการผนวกกับแผนพัฒนาของแต่ละหน่วยงานต่อไปด้วย

การพิจารณาผนวกโครงการ/ กิจกรรมจากผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว สำนักงานจังหวัดสระแก้วระบุว่าข้อจำกัดด้านงบประมาณ จึงสามารถผนวกผลการจัดทำ SEA ได้เพียงกับบางโครงการที่มีความสำคัญเร่งด่วน และโครงการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความพร้อม เช่น โครงการบูรณาการความร่วมมือเพื่อจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ ด้านแรงงาน การพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น โดยคาดว่าข้อจำกัดด้านงบประมาณดังกล่าว อาจส่งผลต่อการผนวกแผนให้ครบถ้วนสมบูรณ์ต่อไป ขณะเดียวกัน การผนวกแผนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อจำกัดด้านการบูรณาการเป็นอีกปัจจัยที่ต้องพิจารณา ดังนั้น สำนักงานจังหวัดสระแก้วจึงสนับสนุนให้มีการบูรณาการร่วมกันในการขับเคลื่อนให้เกิดผลมากขึ้น

(๑.๒) ควรประยุกต์ใช้ผลการจัดทำ SEA จากกระบวนการมีส่วนร่วมนี้ ไปผนวกเข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ในการผนวกผลการจัดทำ SEA เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ SEZ สระแก้ว มีความชัดเจนครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัดทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม รวมทั้งมาตรการเพื่อความยั่งยืน และหัวข้อโครงการ/ กิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะสอดคล้องกับบริบทและปัญหาความต้องการเฉพาะของพื้นที่ที่ครบถ้วน ทั้งนี้ สำนักงานจังหวัดสระแก้วให้ข้อสังเกตว่า ด้วยข้อจำกัดด้านบทบาทหน้าที่และขอบเขตรับผิดชอบ สำนักงานจังหวัดสระแก้วจึงไม่สามารถอำนวยความสะดวกการนำผลการจัดทำ SEA ไปผนวกเข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี ได้โดยลำพัง ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีการบูรณาการ ประสานความร่วมมือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต้องมีการสนับสนุนอย่างจริงจังจากทุกภาคส่วน โดยสำนักงานจังหวัดสระแก้วพร้อมสนับสนุนการดำเนินการเหล่านี้ โดยที่ประชุมมีข้อคิดเห็นว่า หากผลการจัดทำ SEA เสนอต่อคณะกรรมการระดับชาติที่เกี่ยวข้อง จะทำให้การจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมรองรับการขับเคลื่อน SEZ สระแก้วที่มีลักษณะบูรณาการมากขึ้น ซึ่งคาดว่าจะช่วยให้การขับเคลื่อนการพัฒนา SEZ สระแก้ว มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากขึ้น รวมทั้งจะเป็นตัวอย่างให้กับพื้นที่ SEZ อื่น ๆ ด้วย

(๒) สนับสนุนให้เร่งรัดการทบทวน ปรับปรุง กฎหมาย กฎ ระเบียบ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่อการลงทุนและการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ได้แก่ ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในตำบลปไร่ ตำบลบ้านด่าน ตำบลท่าข้าม อำเภออรัญประเทศ และตำบลผักขะ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว (ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙) ประกอบกับโครงการวางและจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดสระแก้วที่ยังไม่แล้วเสร็จ ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าจะสามารถลงทุนทำกิจการใดได้บ้าง เพราะแม้จะเป็นพื้นที่ใน SEZ สระแก้ว แต่เป็นพื้นที่นอกเขตนิคมอุตสาหกรรมสระแก้ว รวมทั้งมีความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับกฎระเบียบของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีข้อขัดแย้งและความไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ ทั้งการนำเข้าวัตถุดิบเพื่อการผลิต และการจัดการขยะ ตลอดจนการจัดทำมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่เหมาะสมหรือมีความเฉพาะของพื้นที่ SEZ สระแก้ว เนื่องจากปัจจัยข้อจำกัดด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบเป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการตัดสินใจการลงทุนในระยะที่ผ่านมา

(๓) สนับสนุนให้มีโครงการพัฒนาศักยภาพฝีมือแรงงานพร้อมกับการทดสอบและรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อยกระดับมาตรฐานทั้งด้านฝีมือและโอกาสการจ้างงาน และรายได้ที่สูงขึ้น

๓.๒) สรุปผลการประชุมหารือกับผู้แทนภาคประชาชนและประชาสังคม ดังนี้

(๑) เสนอให้จัดทำมาตรการส่งเสริมการลงทุนและการค้าที่จูงใจเป็นลักษณะเฉพาะของ SEZ สระแก้วและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งแม้จะมีจุดเด่นด้านที่ตั้งบริเวณชายแดน สามารถนำเข้าแรงงานต่างด้าว หรือวัตถุดิบได้สะดวก แต่มาตรการอื่น ๆ ที่จูงใจยังเป็นสิ่งจำเป็น ได้แก่ การลดค่าเช่าค่าทำสัญญา การแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ พร้อมทั้งให้การดูแลประสานงาน และการให้การสนับสนุนด้านข้อมูลแก่นักลงทุนที่สนใจ อย่างชัดเจนและรวดเร็ว เช่น นักลงทุนจากสาธารณรัฐประชาชนจีนที่สนใจจัดตั้งโรงงานเย็บผ้าห่มและเครื่องนอน เครื่องครัว สินค้าอุปโภคบริโภค

(๒) ให้ระบุชื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก มาตรการเพื่อความยั่งยืน เรื่องปรับปรุงการบริหารจัดการและขับเคลื่อน SEZ สระแก้ว หัวข้อย่อย การพัฒนาช่องทางรับฟังความคิดเห็น แบบสื่อสารสองทาง เพื่อแจ้งความคืบหน้าในการแก้ปัญหาการร้องเรียนจากการพัฒนา SEZ สระแก้ว เป็นการเฉพาะ เพื่อให้เกิดการรับรู้รับทราบร่วมกัน เพราะเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะสร้างการคุ้มครองสิทธิที่อยู่ในความสนใจของภาคประชาชน

(๓) การพัฒนา SEZ สระแก้วต้องเน้นการพัฒนาที่สมดุล โดยเฉพาะต้องคำนึงถึงการกระจายประโยชน์ให้กับคนในพื้นที่และสังคม มีการดูแลผลกระทบต่อประชาชน รวมถึงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างเคร่งครัด โดยควรมีการติดตามประเมินผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบจากการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

(๔) อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ให้นเน้นการใช้วัตถุดิบการเกษตรที่ผลิตในพื้นที่จังหวัดสระแก้วก่อน โดยอาจจัดทำเป็นข้อตกลงหรือมาตรการระเบียบ ข้อบังคับ เรื่องการใช้วัตถุดิบการเกษตรในพื้นที่และการส่งเสริมการผลิตทั้งในเขต SEZ สระแก้วและพื้นที่ใกล้เคียงในจังหวัดสระแก้วให้เพียงพอต่อความต้องการ ก่อนพิจารณานำเข้าวัตถุดิบตามความจำเป็น เช่น โรงงานน้ำตาลปัจจุบันใช้วัตถุดิบอ้อยจากในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ร้อยละ ๘๐ และที่เหลือซื้อจากอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ร้อยละ

(๕) สนับสนุนให้มีการดำเนินการตามมาตรการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเกษตรกร/ ผู้ผลิตกับภาคเอกชนในการผลิต แปรรูป และจำหน่ายพืชที่มีศักยภาพ และตอบโจทย์การพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจ BCG โดยให้ศึกษาพืชอื่น ๆ ที่มีศักยภาพ เช่น สมุนไพร กระเพรา ใผ่ เป็นต้น

(๖) สนับสนุนข้อเสนอมาตรการการพัฒนาความรู้และทักษะแรงงานไทย เพื่อเข้าสู่การผลิตทั้งภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ ว่าเป็นมาตรการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องสอดคล้องกันทั้งการจัดการเรียนการสอนในระบบ และการฝึกอบรมต่อยอดทักษะฝีมือแรงงาน โดยควรดำเนินการทั้งการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเตรียมความพร้อมสำหรับตลาดงาน ขณะเดียวกันควรมีมาตรการส่งเสริมสร้างแรงจูงใจ สร้างความมั่นใจเพื่อบ่มเพาะ และการสนับสนุนทางการเงินและการสนับสนุนด้านข้อมูลการจ้างงานและสิทธิ รวมทั้งการสนับสนุนรูปแบบอื่นที่จำเป็น

(๗) มีการเสนอตัวอย่างรูปแบบการจัดการขยะจากธุรกิจแปรรูปสินค้ามือสอง โดยผู้ประกอบการบางราย โดยเฉพาะการนำเข้าและแปรรูปรองเท้า ที่มีการนำเศษวัสดุไปขายให้กับโรงงานปูนซีเมนต์ที่จังหวัดสระบุรี แต่เมื่อพิจารณาเชิงปริมาณและประเภทขยะในภาพรวม พบว่า ขยะที่ถูกจัดการโดยนำส่งไปขายดังกล่าวยังมีสัดส่วนน้อยมาก ในขณะที่ขยะสินค้ามือสองประเภทเสื้อผ้า ขยะชุมชนของผู้ประกอบการจำนวนกว่า ๓๕,๐๐๐ รายที่ตลาดโรงเกลือ ไม่นับรวมผู้ค้าจากต่างพื้นที่และนักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการรายวัน จะพบว่าปริมาณขยะที่เกิดขึ้นกับความสามารถในการจัดการขยะอย่างถูกวิธียังไม่สอดคล้องกัน นอกจากนี้ จากข้อมูลเกี่ยวกับการแปรรูปสินค้ามือสอง พบว่าสามารถแปรรูปนำมาใช้ประโยชน์ได้ประมาณร้อยละ ๒๐ เท่านั้น แม้ว่าผู้ประกอบการจะมีความต้องการในการแปรรูปให้เกิดการใช้ประโยชน์และเกิดรายได้มากขึ้น ซึ่งถือเป็นการลดปริมาณขยะด้วย แต่ปัจจุบันผู้ประกอบการยังไม่มีความรู้ ไม่มีเทคโนโลยี จึงยังเป็นการแปรรูปขั้นพื้นฐาน ซึ่งสร้างปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อม และรายได้ที่ไม่คุ้มทุนต่อสังคมโดยรวม

(๘) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาเรื่องการแก้ปัญหาขยะ และการส่งเสริมการเกษตร ควรลงทำการศึกษาในพื้นที่จริง เพื่อมีข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน และสามารถจัดทำมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ตรงจุด

๓.๔ กระบวนการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นตัวแทนของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SEZ สาระสำคัญเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดทำ SEA โดยได้กำหนดและออกแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในขั้นตอนสำคัญของการจัดทำ SEA ตลอดกระบวนการ โดยเฉพาะรูปแบบการประชุมกลุ่มย่อยๆ การดำเนินโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ ได้กำหนดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยๆ รวม ๓ ครั้ง มีเนื้อหาสาระต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำ SEA ในขั้นตอนต่าง ๆ รวมทั้งเป็นช่องทางให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการเสนอข้อคิดเห็น ข้อกังวล และข้อเสนอแนะต่อที่ปรึกษาโครงการฯ เพื่อนำผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียไปวิเคราะห์และปรับปรุง ทั้งด้านเนื้อหาสาระและวิธีการทำงานของโครงการติดตามฯ ให้มีความครบถ้วนเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

โครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ ได้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยๆ ครั้งที่ ๑ เรื่อง “การพัฒนาทางเลือก” เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ในรูปแบบออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) เพื่อทบทวนรายงานการกำหนดขอบเขตของปีงบประมาณ ๒๕๖๓ พร้อมทั้ง พิจารณาทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย หลังจากนั้น จึงได้นำผลจากการประชุมกลุ่มย่อยๆ ครั้งที่ ๑ ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมต่อเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น มาบูรณาการกับผลการหารือกับนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจัดทำร่างทางเลือกการพัฒนา รวมทั้งทำการวิเคราะห์ภาพอนาคตโดยพิจารณาร่วมกับตัวชี้วัด ทำการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลฐานเพิ่มเติม ร่างแนวทางการประเมินทางเลือกการพัฒนา และจัดทำร่างมาตรการเพื่อความยั่งยืน รวมทั้งแนวทางการผนวกผลการจัดทำ SEA ในพื้นที่ SEZ สาระสำคัญกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ตลอดจนกำหนดรูปแบบการประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย การจัดเตรียมข้อมูลและเอกสารประกอบการประชุมสำหรับการดำเนินงานในขั้นตอนที่เหลือ

ด้วยความเห็นชอบของนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญ โครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ ได้ปรับให้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยๆ ครั้งที่ ๒ เรื่อง “การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา” และครั้งที่ ๓ เรื่อง “การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว” ในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการที่มีกำหนดวันจัดประชุมต่อเนื่องกันรวม ๒ วัน เมื่อวันที่ ๒๑ และ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ โรงแรม เดอะเวโล โสเทล แอนด์ บีเอ็มเอ็กซ์ ปีม์ แทร็ค จังหวัดสระแก้ว โดยมีการกำหนดประเด็นหลักสำหรับการประชุมระดมความคิดเห็นของแต่ละวัน ตามลำดับขั้นตอนการดำเนินการของ SEA รวมทั้งมีการออกแบบรูปแบบประชุมทั้ง ๒ วัน อย่างเชื่อมโยงเป็นกระบวนการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถติดตามเนื้อหาการประชุมและให้ข้อคิดเห็นต่อประเด็นหารือในแต่ละขั้นตอนได้โดยไม่สับสน และมีรายละเอียดดังนี้

๓.๔.๑ การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๑ เรื่อง “การพัฒนาทางเลือก”

ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑ เรื่อง “การพัฒนาทางเลือก” เพื่อพิจารณาทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น ร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ในรูปแบบออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น ๖๑ คน แสดงดัง **ภาคผนวก ข** โดยมีวิธีการดำเนินการประชุม คือ นำเสนอผลการทบทวนรายงานการกำหนดขอบเขต (โครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑) ประกอบด้วย เป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด ทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้เข้าร่วมการประชุมพิจารณาและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

๑) วัตถุประสงค์

๑.๑) นำเสนอผลการดำเนินโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ และการทบทวนเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด และทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น

๑.๒) เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำ SEA ในประเด็นเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด ตลอดจนทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น (ฉบับทบทวน)

๑.๓) เพื่อพัฒนาทางเลือกการพัฒนาที่ตอบสนองประเด็นยุทธศาสตร์ที่กำหนด

๒) รูปแบบการจัดประชุม

เป็นการจัดในรูปแบบออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) โดยใช้เทคนิควิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยการแบ่งผู้เข้าร่วมเป็น ๔ กลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้แทน ผู้มีส่วนได้เสียจากหน่วยงานหรือภาคส่วนเดียวกัน ซึ่งทุกกลุ่มจะได้รับประเด็นคำถามชุดเดียวกัน เพื่อให้มีจำนวนสมาชิกกลุ่มย่อยไม่มากจนเกินไป สามารถอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมการประชุมได้ทั่วถึงและครอบคลุมทุกประเด็นยุทธศาสตร์และทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น โดยมีผู้ดำเนินการสนทนาและผู้ประสานงาน อย่างน้อย ๓ คนต่อกลุ่ม โดยองค์ประกอบของกลุ่มย่อยแบ่งออกเป็น

กลุ่มที่ ๑ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ (ระดับจังหวัด)

กลุ่มที่ ๒ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ (ระดับท้องถิ่น)

กลุ่มที่ ๓ ผู้แทนภาคประชาชน

กลุ่มที่ ๔ ผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันวิชาการ

๓) กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่เชิญเข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑ กำหนดให้มีจำนวนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า ๖๐ คน อ้างอิงผลจากขั้นตอนการจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของรายงานการกำหนดขอบเขตในโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ ซึ่งประกอบด้วย ผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นผู้แทนภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและการพัฒนา SEZ สาระแก้ว โดยพิจารณาจากความเป็นตัวแทน ๓ ลักษณะ ดังนี้

๓.๑) ความเป็นตัวแทนของภาคส่วนการพัฒนา จำแนกตามภารกิจ ความเชี่ยวชาญ และผลกระทบหรือประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนา SEZ สระแก้ว ที่ครอบคลุมทั้งผู้นำภาคประชาสังคม และชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรเอกชนด้านการพัฒนาและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนสถาบันการศึกษาหรือนักวิชาการที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง และเป็นที่ยอมรับ

๓.๒) ความเป็นตัวแทนที่ครอบคลุมประเด็นยุทธศาสตร์และทางเลือกการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง การพัฒนาเกษตรแนวใหม่ การพัฒนาแรงงานและทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน การใช้ทรัพยากรและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๓.๓) ผู้แทนที่เคยเข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมในโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ ในหัวข้อการกำหนดขอบเขต เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเชื่อมโยงต่อโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนภาคประชาชน ผู้แทนภาคเอกชน อุตสาหกรรม และหน่วยงานเกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ มีผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัด หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันวิชาการ เข้าร่วมประชุม จำนวนทั้งสิ้น ๖๑ คน จาก ๕๐ หน่วยงาน แสดงดังภาคผนวก ข

๔) สรุปประเด็นที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑

การอภิปรายของผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยฯ มุ่งเน้นการระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อความครอบคลุมครบถ้วน และความชัดเจนของร่างเนื้อหาแต่ละประเด็นหารือ โดยผู้เข้าร่วมประชุมได้มีการนำเสนอข้อมูลจากสถานการณ์ และตัวอย่างการปฏิบัติจริงในพื้นที่ประกอบการอภิปราย ทำให้การพิจารณาแต่ละประเด็นมีความชัดเจน เห็นถึงความสำคัญและความเชื่อมโยงกับสถานการณ์การพัฒนาของจังหวัดสระแก้ว และ SEZ สระแก้ว สรุปประเด็นได้ดังนี้

๔.๑) เป้าหมายการพัฒนา

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ (ระดับจังหวัด) กลุ่มผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ (ระดับท้องถิ่น) และกลุ่มผู้แทนภาคประชาชนเห็นว่ามี ความชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วในประเด็นการเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการค้าการลงทุน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการบริหารจัดการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับธุรกิจการค้าชายแดนและ SEZ สระแก้ว ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่ สร้างงาน และประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันวิชาการเห็นว่า ในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาใหม่นี้ การมีส่วนร่วมอาจยังไม่กว้างขวางครอบคลุมนัก โดยที่เศรษฐกิจชุมชนชายแดนยังถูกมองข้ามและไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร

ทั้งนี้ มีข้อกังวลว่า ที่ผ่านมาการลงทุนในพื้นที่ และการใช้ประโยชน์จากการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานยังไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควร กล่าวคือ มีการลงทุนเข้าพื้นที่ในนิคมอุตสาหกรรมสระแก้วเพียงร้อยละ ๔๐ ยังมีการใช้ประโยชน์โครงการก่อสร้างด้านศุลกากรอรัญประเทศพร้อมสิ่งปลูกสร้างประกอบ (บ้านป่าไร่) ค่อนข้างน้อย ส่วนโครงการพัฒนาด้านศุลกากรอรัญประเทศ (บ้านหนองเอี่ยน - สติงบท) ยังอยู่ระหว่างการพัฒนา ดังนั้น ผู้เข้าร่วมประชุมจึงมีข้อคิดเห็นว่า หากขาดการจัดการที่ดี โครงสร้างพื้นฐานที่

พัฒนาขึ้นก็จะไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร จึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการทบทวนการกำหนดขอบเขตพื้นที่ SEZ สระแก้วจากเดิม ๔ ตำบล (ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านด่าน ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ และตำบลผักขะ อำเภอวัฒนานคร) เพิ่มอีก ๓ ตำบล (ตำบลเทศบาลเมืองอรัญประเทศ ตำบลปากห้วย และ ตำบลบ้านใหม่หนองไทร อำเภออรัญประเทศ) รวมเป็น ๗ ตำบล รวมถึงเร่งดำเนินการวางผังเมืองให้แล้วเสร็จ เพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่าง ๆ มีความชัดเจนโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเภทที่ดินสำหรับการประกอบการอุตสาหกรรม (เขตสีม่วง) และแก้ไขข้อจำกัดในด้านการค้าการลงทุนและการเข้าพื้นที่ในนิคมอุตสาหกรรม สระแก้ว เพื่อดึงดูดการลงทุนเพิ่มมากขึ้น

ขณะที่กองยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ (กพท.) สศช. มีความคิดเห็นว่าควรทบทวนเป้าหมายการพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบายการพัฒนา SEZ เพื่อให้การวิเคราะห์และกำหนดทางเลือกมีความชัดเจนมากขึ้น

๔.๒) ประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้เข้าร่วมประชุมทั้ง ๔ กลุ่ม เห็นว่าทั้ง ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา SEZ ที่ กพท. กำหนด และสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว อย่างไรก็ตาม กพท. เห็นว่าการวิเคราะห์ข้อมูลในบางประเด็นยังมีความคาบเกี่ยวระหว่างจังหวัดสระแก้ว และ SEZ สระแก้ว เช่น ข้อมูลบางส่วนเป็นข้อมูลระดับจังหวัดสระแก้ว อาจทำให้การวิเคราะห์และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ไม่สอดคล้องกับบริบทการพัฒนา SEZ สระแก้ว เป็นต้น นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์เพื่อนำมาสู่การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ นอกจากการวิเคราะห์เรื่องศักยภาพด้านที่ตั้งของ SEZ สระแก้ว ควรทบทวนข้อมูลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ และเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักอื่น ๆ รวมทั้งบทบาทของพื้นที่ในการเป็นทางผ่านของวัตถุดิบ

(๑) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ (ระดับจังหวัด) กลุ่มผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ (ระดับท้องถิ่น) และกลุ่มผู้แทนภาคประชาชน เห็นว่าเหมาะสมแล้ว โดยมีข้อเสนอเพิ่มในส่วนของการเร่งพัฒนาระบบรางเพื่อเชื่อมโยงจากท่าเรือแหลมฉบังและการขนส่งสินค้าออกไปยังต่างประเทศ และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ รวมทั้งให้แก้ไขปัญหการจราจรแบบครบวงจร พร้อมทั้งพัฒนาความพร้อมในการใช้งานโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ สำหรับการนำเข้าวัตถุดิบการเกษตรเสนอให้สามารถนำมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าบริเวณชายแดน และส่งกลับไปขายยังประเทศต้นทางหรือประเทศอื่นต่อไปได้

ขณะที่ ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันวิชาการเห็นว่า ควรเพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนในพื้นที่ SEZ สระแก้ว เนื่องจาก SEZ สระแก้วมีข้อจำกัดด้านความพร้อมสำหรับการพัฒนาต่ำกว่าเขตประกอบการอุตสาหกรรมในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น สวนอุตสาหกรรม ๓๐๔ จังหวัดปราจีนบุรี เป็นต้น อีกทั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในบริเวณใกล้เคียง เช่น EEC ได้รับสิทธิประโยชน์มากกว่า เป็นต้น จึงเป็นข้อจำกัดต่อการดึงดูดให้อุตสาหกรรมคุณภาพสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเข้ามาลงทุนใน SEZ สระแก้ว ดังนั้น ภาครัฐควรส่งเสริมแรงจูงใจและความน่าสนใจในการลงทุนใน SEZ สระแก้วนอกเหนือไปจากสิทธิประโยชน์จาก สกท. มากขึ้น เช่น เจ็อนไซทอแทนกรรมสิทธิ์ที่ดิน และสนับสนุนการกู้ยืมเพื่อการลงทุน เป็นต้น

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ (ระดับจังหวัด) กลุ่มผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ (ระดับท้องถิ่น) และกลุ่มผู้แทนภาคประชาชน เห็นว่าเหมาะสมแล้ว โดยมีข้อเสนอเพิ่มเติมในประเด็นการมุ่งเน้นการแปรรูปเกษตรมูลค่าสูงว่าควรเริ่มจากข้าวและอ้อยโรงงานก่อน และควรส่งเสริมการจัดตั้งโรงงานที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปพืชสมุนไพรในพื้นที่ SEZ สระแก้ว เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในพื้นที่ว่าจะมีการรองรับผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตร

ขณะที่ผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันวิชาการ เห็นว่า ควรเน้นการพัฒนาคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรให้มีคุณภาพสูงและสม่ำเสมอทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณก่อน ภาครัฐควรส่งเสริมการปรับปรุงฐานทางการเกษตรให้กับเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรขนาดเล็กที่ขาดความพร้อมให้สามารถปรับตัว โดยมีหน่วยงานภาครัฐ สถาบันวิชาการต่าง ๆ เป็นที่ปรึกษา ควรมีตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร และใช้กลไกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรแบบครบวงจร โดย กพท. ให้ความเห็นว่าการวิเคราะห์ข้อมูลการลงทุนของ SEZ สระแก้วในเอกสารเป็นการวิเคราะห์เฉพาะในนิคมอุตสาหกรรมสระแก้ว จึงควรพิจารณาการลงทุนในพื้นที่ SEZ สระแก้วในภาพรวมที่มีการลงทุนและที่ขอรับการส่งเสริมจาก สกท. และธุรกิจจัดตั้งใหม่ รวมทั้งควรวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของอุตสาหกรรมในพื้นที่ SEZ สระแก้ว และความสนใจลงทุนของภาคเอกชน ทั้งนี้ ควรพิจารณาปัจจัยการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรมูลค่าสูงด้วย

(๓) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ (ระดับจังหวัด) กลุ่มผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ (ระดับท้องถิ่น) และกลุ่มผู้แทนภาคประชาชน เห็นว่าเหมาะสมแล้ว โดยมีข้อเสนอให้คณะกรรมการระบุเรื่องการส่งเสริมการศึกษาไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ เพื่อเตรียมประชาชนให้มีความรู้พื้นฐานและมีความพร้อมรับเทคโนโลยีและตลาดงานในอนาคต เพิ่มประเด็นการพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย และศูนย์การศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งจัดตั้งสถาบันการศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาศักยภาพประชาชนในพื้นที่จังหวัดสระแก้วให้มากขึ้น อีกทั้ง ควรจัดตั้งตลาดแรงงานจังหวัดสระแก้วและพิจารณาประเด็นค่าตอบแทนหรือค่าแรงขั้นต่ำให้เพียงพอต่อค่าครองชีพด้วย

ผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันวิชาการเห็นว่า จังหวัดสระแก้วมีปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก ความต้องการแรงงานที่มีทักษะขั้นสูงยังจำกัดเฉพาะบางกลุ่มงาน ได้แก่ วิศวกรโยธาและเครื่องกล แต่ยังไม่มีความต้องการจ้างงานมากพอ ที่จะดึงดูดคนเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมใน SEZ สระแก้ว จึงเสนอให้เร่งสร้างแรงจูงใจในการทำการเกษตรให้กับเยาวชน และส่งเสริมการประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ รองรับการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นฐานสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงด้วย

๔.๓) เกณฑ์การประเมินและตัวชี้วัด

ผู้เข้าร่วมประชุมทั้ง ๔ กลุ่ม เห็นว่าเหมาะสมแล้ว และมีข้อสังเกตเพิ่มเติมดังนี้

(๑) เกณฑ์การประเมินและตัวชี้วัดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ควรเน้นการพัฒนาบรรพการที่เชื่อมโยงสู่การคมนาคมทางน้ำและทางอากาศด้วย เพื่อสามารถขนส่งสินค้าได้ปริมาณมากขึ้น สะดวก เชื่อมต่อ และลดต้นทุน ซึ่งในปัจจุบันมีรถสินค้าจำนวนมากต้องจอดรอบบริเวณด่านข้ามแดน

โดยเฉพาะด้านตำบลท่าข้าม หากไม่ได้รับการแก้ไขให้รวดเร็วและสะดวกกว่านี้จะทำให้สูญเสียโอกาสและทรัพยากรมาก โดยควรทบทวนตัวชี้วัดและทางเลือกการพัฒนาบางส่วนที่ไม่สะท้อนประเด็นยุทธศาสตร์และขาดความครบถ้วน เช่น การสร้างมูลค่าห่วงโซ่อุปทานแบบครบวงจร และประเด็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นด้านการเชื่อมโยง เป็นต้น

(๒) เกณฑ์การประเมินและตัวชี้วัดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ควรมุ่งส่งเสริมให้อุตสาหกรรมที่จะจัดตั้งใหม่ใน SEZ สระแก้ว มีความสอดคล้องกับการเกษตรในพื้นที่ รวมทั้งมีการปรับปรุงเทคโนโลยีและกระบวนการผลิตให้มีมาตรฐานและปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมตลอดกระบวนการทั้งการเกษตรและอุตสาหกรรม มีตลาดรับซื้อและราคาที่คุ้มทุน และควรสนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งจะส่งผลให้มีผลิตผลและผลิตภาพที่ดีขึ้นด้วย โดยเสนอให้มีการจัดตั้งโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในเขตตำบลปไร่และตำบลท่าข้าม เพื่อทำการแปรรูปวัตถุดิบที่มีการขนส่งข้ามแดนในพื้นที่แล้วส่งออกแทนการขนส่งวัตถุดิบไปแปรรูปที่อื่น พร้อมทั้งสนับสนุนการรวมกลุ่ม (Cluster) ของเกษตรกรแปรรูปต่าง ๆ โดยอาจแบ่งเป็นกลุ่มขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ โดยมีภาครัฐทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมในระยะเริ่มต้นและส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มสมาชิก การทำตลาดทั้งในประเทศและการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ โดยเครือข่ายจะช่วยให้สามารถรองรับการสั่งซื้อขนาดใหญ่ได้มากขึ้น และควรสนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ผลิตและธุรกิจแปรรูป ที่สะดวกต่อการใช้และเข้าถึงได้ง่าย

(๓) เกณฑ์การประเมินและตัวชี้วัดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ มีข้อคิดเห็นว่าจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานอยู่เสมอ เพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งการพัฒนาแบบรายวันให้มีความสะดวกรวดเร็ว เพื่อลดจำนวนแรงงานต่างด้าวพำนักอาศัยในประเทศไทย และลดภาระการรองรับด้านระบบสาธารณสุขโรค อีกทั้ง ควรเพิ่มโอกาสการเรียนรู้และส่งเสริมอาชีพภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมการแปรรูปผลผลิตการเกษตรในสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ด้วยการประยุกต์ใช้ข้อมูลของจังหวัดสระแก้วและ SEZ สระแก้วมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเตรียมเยาวชนให้มีความรู้และกลับไปทำงานในพื้นที่ได้ และเสนอให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลแรงงานภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมในจังหวัดสระแก้ว โดยทำการประชาสัมพันธ์และพัฒนาเป็นตลาดแรงงานออนไลน์ ที่ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงได้ ทั้งนี้ ควรดูแลระบบบริการสาธารณสุขสำหรับแรงงานต่างด้าวให้มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม

๔.๔) ความเหมาะสมชัดเจนของทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น

ผู้เข้าร่วมประชุมทั้ง ๔ กลุ่ม เห็นว่าองค์ประกอบของแต่ละทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นมีความเหมาะสมชัดเจน โดยมีการอภิปรายให้ข้อมูลเพิ่มเติมถึงขอบเขตความครอบคลุมที่ควรคำนึงถึงแต่ละทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น ขณะที่ กพท. เห็นว่าการกำหนดทางเลือกการพัฒนาแบบ ๔ ระดับ (ต่ำสุด - สูงสุด) อาจไม่สะท้อนถึงการพัฒนาบนพื้นฐานของบริบทและข้อจำกัดของพื้นที่ โดยทางเลือกการพัฒนาที่ ๔ อาจเป็นทางเลือกการพัฒนาที่ต้องการ แต่ไม่สามารถทำได้จริง ดังนั้น หากต้องการพัฒนากิจกรรมใน SEZ สระแก้วให้มีศักยภาพและเป็นเป้าหมายที่มีความเป็นไปได้ตามนโยบาย ควรพิจารณาปัจจัยแวดล้อมของพื้นที่ประกอบด้วย ทั้งนี้ บางประเด็นที่ระบุในทางเลือกการพัฒนาเป็นสิ่งที่ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ไม่มีการแสดงข้อมูลการวิเคราะห์และภาพอนาคตที่เกิดจากแต่ละทางเลือกการพัฒนา จึงควรนำเสนอการคาดการณ์อนาคตของแต่ละทางเลือกการพัฒนาประกอบการพิจารณาด้วย

(๑) ทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นที่ ๑ สภาพตามปกติ (Business-as-Usual: BAU) หรือระดับพื้นฐาน

จังหวัดสระแก้วมีการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งโดยเฉพาะระบบถนนอย่างต่อเนื่องตามแผน แต่ยังไม่ชัดเจนในเรื่องการพัฒนาระบบรางและความเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย รวมทั้งการพัฒนาศูนย์โลจิสติกส์ ซึ่งการนำเข้าส่งออกสินค้าผ่านชายแดนจังหวัดสระแก้วมีปริมาณและมูลค่าลำดับต้น ๆ ของประเทศ แต่ผู้เข้าร่วมประชุมระบุว่ายังมีข้อจำกัดเนื่องด้วยกฎระเบียบในการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศที่มีความซับซ้อนและยุ่งยากหลายประการ อีกทั้ง ยังมีความไม่พร้อมของระบบขนส่งและระบบสาธารณูปโภครองรับในพื้นที่ SEZ และจังหวัดสระแก้ว ทำให้ผู้ได้รับประโยชน์จากการค้าขายผ่านแดนข้ามแดน และชายแดนส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการนอกพื้นที่ ในส่วนการใช้เทคโนโลยีทางการผลิตจะพบอยู่ในบางกิจกรรม โดยภาครัฐให้การสนับสนุน เช่น การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่กลุ่มผู้ปลูกอ้อยสำหรับซื้อเครื่องตัดอ้อยที่มีมูลค่าสูงกว่า ๑๐ ล้านบาท ซึ่งมีเพียงเกษตรกร/ กลุ่มเกษตรกรรายใหญ่ ที่สามารถดำเนินการได้ เป็นต้น

(๒) ทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นที่ ๒ การพัฒนาระดับปรับปรุง (Improved Level)

ควรเร่งพัฒนาระบบรางของประเทศไทยให้เชื่อมโยงกับระบบรางของต่างประเทศโดยเร็ว รวมทั้งเร่งพัฒนาโครงข่ายระบบรางและระบบถนนให้มีความพร้อม ควรปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นข้อจำกัดในการนำเข้าพืชผลทางการเกษตรและสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้แปรรูปและส่งออกได้มากขึ้น ขณะที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปรรูป เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร เป็นต้น มีจำนวนมาก แต่พบว่ามีปัญหาเรื่องสถานที่และกระบวนการผลิตที่ยังไม่ได้มาตรฐาน จึงเสนอให้ผู้ประกอบการรวมตัวกันเพื่อเรียนรู้ ช่วยเหลือกัน และหารือแนวทางการพัฒนาสถานที่ผลิตและการพัฒนามาตรฐานกระบวนการผลิต โดยมีความเห็นว่า นวัตกรรมในการผลิตอาจไม่ต้องเป็นเทคโนโลยีขั้นสูงมาก แต่เป็นการริเริ่มให้เกิดการปรับปรุงในบางขั้นตอนการผลิตเพื่อลดต้นทุน หรือการสร้างหลากหลายของผลิตภัณฑ์ และการสร้างตลาดแบบใหม่ ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าปัจจุบันสินค้ามือสองในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมสระแก้วยังไม่ส่งผลต่อปัญหาขยะในนิคมอุตสาหกรรมสระแก้ว เนื่องจากสินค้ามือสองที่นำเข้าจะเข้าสู่กระบวนการแปรรูปในโรงงานแล้วบรรจุส่งออกต่างประเทศ ส่วนของเหลือและกากอุตสาหกรรมอื่น ๆ จะมีบริษัทที่ขึ้นทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมมารับไปกำจัด เพื่อนำไปเป็นเชื้อเพลิงผลิตพลังงานที่นิคมอุตสาหกรรมแก่งคอย

(๓) ทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นที่ ๓ การพัฒนาระดับ (Upgraded Level)

การพัฒนาในระดับนี้จะมีการพัฒนาเทคโนโลยีอัจฉริยะในหลายลักษณะ ดังนั้น จึงต้องจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อม รวมทั้งการสนับสนุนความรู้ด้านเทคโนโลยีให้กับคนในพื้นที่ เพื่อรองรับการพัฒนาอย่างเท่าทัน อีกทั้ง ในการทำหน้าที่เป็นศูนย์โลจิสติกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน หรือศูนย์ข้อมูลขนถ่ายสินค้าอัจฉริยะที่มีความพร้อมเพื่อให้บริการด้านข้อมูลและคำแนะนำในการนำเข้าส่งออกสินค้าระหว่างประเทศ

(๔) ทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้นที่ ๔ การพัฒนาระดับเปลี่ยนแปลง (Transformed Level)

ระบบอัจฉริยะสามารถช่วยเปิดโอกาสและช่องทางการตลาดแบบใหม่ ดังนั้นระบบโลจิสติกส์แบบอัจฉริยะต้องเติบโตไปพร้อมกับการพัฒนาตลาดแบบใหม่ ซึ่งระบบอัจฉริยะต้องหนุนช่วยการขายและกระจายสินค้าด้วย โดยเสนอให้สร้างจุดพักคอยสำหรับรถบรรทุกขนส่งสินค้าระหว่างคอยคิวข้ามชายแดนเพื่อให้เกิดการจับจ่ายในพื้นที่จังหวัดสระแก้วมากขึ้น และควรมีการพัฒนากระบวนการตรวจสอบและบำบัดคุณภาพอากาศด้วย

๓.๔.๒ การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๒ เรื่อง “การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา”

๑) วัตถุประสงค์

เพื่อร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาทางเลือกการพัฒนา และการประเมินทางเลือกการพัฒนา ผ่านการให้ค่าน้ำหนักตัวชี้วัด และการคาดการณ์ผลกระทบของทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ

๒) รูปแบบการจัดประชุม

ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยฯ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ โรงแรมเดอะเวโล โอเทล แอนด์ บีเอ็มเอ็กซ์ บีเอ็มแตรัค จังหวัดสระแก้ว โดยในช่วงเช้าเป็นการนำเสนอกระบวนการดำเนินงาน SEA ของกิจกรรมภายใต้โครงการติดตามฯ จากนั้นมีการเสวนาเรื่องการขับเคลื่อน แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยการสนับสนุนของผลการศึกษา SEA ของพื้นที่ SEZ สระแก้วจากผู้แทน ๕ หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักงานจังหวัดสระแก้ว แขวงทางหลวงจังหวัดสระแก้ว สำนักงานสภาพัฒนาการ จังหวัดสระแก้ว หอการค้าจังหวัดสระแก้ว และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำหรับในช่วงบ่ายเป็นการนำเสนอและระดมความคิดเห็นเรื่องการพัฒนาทางเลือกการพัฒนา การนำเสนอเรื่องการประเมินทางเลือกการพัฒนา และมีการประชุมกลุ่มย่อย เรื่อง การให้ค่าน้ำหนักตัวชี้วัด และการคาดการณ์ผลกระทบของทางเลือกการพัฒนา จำนวน ๓ กลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๒๕ คน โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้แทนผู้มีส่วนได้เสียจากหน่วยงานและภาคส่วนที่มีภารกิจและความเชี่ยวชาญใกล้เคียงกัน หรือเป็นผู้แทนกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องประสานงานหรือมีความร่วมมือในการทำงานกัน

๓) กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ มีผู้แทนผู้มีส่วนได้เสียจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และการพัฒนา SEZ สระแก้ว โดยพิจารณาจากความเป็นตัวแทน ๓ ลักษณะ คือ

๓.๑) ความเป็นตัวแทนของภาคส่วนการพัฒนา จำแนกตามภารกิจ ความเชี่ยวชาญ และผลกระทบหรือประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนา SEZ สระแก้ว ที่ครอบคลุมทั้งผู้นำภาคประชาสังคม และชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรเอกชนด้านการพัฒนาและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนสถาบันการศึกษาหรือนักวิชาการที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง และเป็นที่ยอมรับ

๓.๒) ความเป็นตัวแทนที่ครอบคลุมประเด็นยุทธศาสตร์และทางเลือกการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง การพัฒนาเกษตรแนวใหม่ การพัฒนาแรงงานและทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน การใช้ทรัพยากรและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๓.๓) ผู้แทนที่เคยเข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมในโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ ในหัวข้อ การกำหนดขอบเขต หรือผู้ที่เคยเข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑ ในโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนภาคประชาชนผู้แทนภาคเอกชน อุตสาหกรรม และหน่วยงานเกี่ยวข้อง

สรุปจำนวนผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ จำนวน ๑๐๖ คน โดยเป็นผู้แทนหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดและระดับเขต จำนวน ๓๗ คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษา จำนวน ๑๖ คน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ศึกษา จำนวน ๕ คน ผู้แทนภาคประชาสังคม กลุ่มผู้ผลิต วิสาหกิจชุมชน จำนวน ๓๐ คน และผู้แทนภาคธุรกิจเอกชนและสถาบันวิชาการ จำนวน ๑๘ คน ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข

๔) สรุปประเด็นที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒

๔.๑) การเสวนาเรื่องการขับเคลื่อนแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ องค์กรทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนและการขับเคลื่อนการพัฒนา ผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนที่จะได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว แสดงถึงภาคผนวก ข ได้รับฟังการบรรยายจากวิทยากรที่เป็นผู้แทนจาก ๕ หน่วยงาน โดยมีเนื้อหาข้อมูลเกี่ยวกับการขับเคลื่อนงานในส่วนที่เป็นภาระรับผิดชอบเชื่อมโยงกับการพัฒนา SEZ สระแก้ว รวมทั้งแสดงข้อคิดเห็นต่อแนวทางการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และกับแผนของส่วนงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการขับเคลื่อนแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ SEZ สระแก้วแบบมีส่วนร่วม สำหรับการเสวนาจัดแบ่งเป็น ๓ ช่วง คือ การนำเสนอข้อมูลและข้อคิดเห็นโดยวิทยากรแต่ละท่าน หลังจากนั้นจึงเป็นการร่วมแสดงความคิดเห็นและตั้งคำถามโดยผู้เข้าร่วมการประชุม สุดท้ายจึงเป็นการตอบคำถามหรือการเพิ่มเติมข้อมูล โดยวิทยากรสรุปประเด็นสำคัญจากการเสวนาเกี่ยวกับศักยภาพและข้อจำกัดในการผลักดัน SEZ สระแก้ว สู่เป้าหมาย มีรายละเอียดดังนี้

(๑) สรุปประเด็นสำคัญจากการเสวนาเกี่ยวกับศักยภาพและข้อจำกัดในการผลักดัน SEZ สู่เป้าหมาย

- SEZ สระแก้วมีข้อจำกัดด้านการลงทุนเนื่องจากห่างไกลจากแหล่งผลิต ข้อจำกัดด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพราะมีพื้นที่ใช้ประโยชน์ได้จำกัด และไม่ครอบคลุมบริเวณที่เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งหลัก นโยบายการส่งเสริมการลงทุนควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการของพื้นที่และนักลงทุนที่เปลี่ยนแปลง กฎหมายบางเรื่องเป็นข้อจำกัด เช่น ด้านผังเมืองและ

การใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น รวมถึงยังได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

- ภาคเกษตรกรรมเป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดสระแก้ว โดยมีจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรมากกว่า ๗๐,๐๐๐ คน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาลักษณะการใช้พื้นที่ SEZ สระแก้ว ประมาณร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่รวม เป็นพื้นที่ภาคเกษตร การพัฒนา SEZ สระแก้ว จึงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านการเกษตร และควรพิจารณาเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคเกษตรในการขับเคลื่อน SEZ สระแก้ว ให้ชัดเจน

- ควรพิจารณาประเด็นที่อยู่ในความสนใจของคนในพื้นที่ เช่น ควรมีการวิเคราะห์การกำหนดประเภทของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปให้เชื่อมโยงสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ กำหนดเส้นทางการพัฒนาตลอดห่วงโซ่อุปทาน เป็นต้น รวมถึงการส่งเสริมให้มีการต่อยอดการผลิตบนฐานทรัพยากรภาคการเกษตร เช่น สมุนไพร เป็นต้น โดยมีข้อสังเกตว่า ส่วนใหญ่ยังเป็นการส่งวัตถุดิบสมุนไพรที่ผลิตไปแปรรูปนอกพื้นที่ เนื่องจากไม่มีการจัดตั้งโรงงานเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตสมุนไพรในพื้นที่ รวมทั้งยังไม่มีการลงทุนจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าทางการเกษตร และวัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตรมูลค่าสูง

- จังหวัดสระแก้วมีมูลค่าการค้าผ่านแดนที่สูง แต่สินค้าเหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นสินค้าจากพื้นที่อื่นส่งออกผ่านแดนจังหวัดสระแก้ว ในส่วนภาคการเกษตรนั้นพบปัญหาผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงงาน การใช้สารเคมี มลพิษจากการเผา และปัญหาขาดแรงงานต่างด้าว เนื่องจาก การปิดด่านพรมแดน จึงนำไปสู่การเกษตรแปลงใหญ่ที่เน้นการใช้เครื่องจักร

- ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ มีระบบคมนาคมขนส่งทางถนนค่อนข้างครบถ้วน แต่ยังไม่มีความไม่พร้อมที่จุดเชื่อมต่อบางแห่ง โดยเฉพาะในการประสานงาน การขนส่งข้ามแดน ซึ่งรวมถึงส่วนที่สนับสนุนการพัฒนา SEZ สระแก้ว เช่น ถนนสาย ๓๐๗๖ และ ๓๖๔๖ เป็นต้น มีการก่อสร้างจุดผ่านแดนบ้านหนองเอี่ยนที่มีความพร้อมทางถนนแล้ว คงเหลือแต่การก่อสร้างอาคาร และติดตั้งระบบศุลกากรและตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งคาดการณ์ว่าจะเปิดใช้งานได้ใน พ.ศ. ๒๕๖๖

- ควรมีการพัฒนากระบวนคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมต่อเนื่องกันทั้งถนนและระบบราง เพื่อเป็นอีกปัจจัยในการชักจูงนักลงทุนทั้งรายใหญ่และรายย่อย ซึ่งจะช่วยลดระยะเวลาและอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ส่งเสริมให้ SEZ สระแก้วเป็นประตูเชื่อมโยงที่มีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนากระบวนคมนาคมขนส่ง

- ข้อจำกัดสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนา SEZ สระแก้ว คือ ปัญหาการบริหารจัดการ เช่น การบริหารจัดการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (OSS) ด้านการลงทุน ภายใต้สำนักงานจังหวัดสระแก้ว ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เป็นต้น ดังนั้น ควรมีหน่วยงานหรือกลไกขับเคลื่อน SEZ สระแก้วเป็นการเฉพาะ โดยศึกษาจากตัวอย่างรูปแบบหรือกลไกการบริหารในพื้นที่ EEC หรือ SEZ อื่น ๆ

- ควรมีการร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับสถาบันการศึกษา รวมถึงวิทยาลัยเทคนิคในจังหวัดสระแก้ว เพื่อพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ทั้งการจัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นต่าง ๆ เพื่อการยกระดับทักษะฝีมือ การสร้างทักษะใหม่ และพัฒนาทุนมนุษย์ทั้งแรงงานในจังหวัดสระแก้วและแรงงานต่างด้าว

- มีข้อเสนอเพื่อพิจารณาให้ทบทวนขยายพื้นที่ SEZ สระแก้วเพิ่มอีก ๓ ตำบล ซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับพื้นที่เดิม และปรับเรื่องผังเมือง การกำหนดขอบเขตลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เป็นข้อจำกัด และการพิจารณาปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อจังหวัดสระแก้วในภาพรวม ไม่ใช่แค่บริเวณนิคมอุตสาหกรรมสระแก้ว

(๒) สรุปประเด็นสำคัญจากการเสวนาเกี่ยวกับการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว

- จังหวัดสระแก้วไม่มีการจัดทำแผนพัฒนา SEZ สระแก้วเป็นการเฉพาะ แต่แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วได้ให้ความสำคัญต่อ SEZ สระแก้ว โดยถือเป็นประเด็นนำในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้ว

- ขณะนี้แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ กำลังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาโดยสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ จะมีการทบทวนและทำแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ดังนั้น เห็นว่าผลการศึกษา SEA นี้ น่าจะสอดคล้องและนำไปผนวกกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ได้

- ควรมีการประสานงานเพื่อผนวกผลการศึกษา SEZ กับแผนของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SEZ ด้วย โดยเฉพาะด้านตรวจคนเข้าเมืองและด้านศุลกากรในการจัดการบริเวณด่านพรมแดน

(๓) ข้อกังวลและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมประชุม ต่อการผนวกผล SEA กับแผนส่วนงานที่เกี่ยวข้อง และการขับเคลื่อน SEZ

- สินค้าส่วนใหญ่มาจากนอกพื้นที่ แต่จังหวัดสระแก้วไม่ควรเป็นเพียงทางผ่าน สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อคือจะทำอย่างไรให้คนในจังหวัดสระแก้วได้รับประโยชน์มากขึ้น และเกิดผลในการปฏิบัติจริงได้อย่างไร

- การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะและกำหนดแผนการพัฒนาที่ครอบคลุมด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการนำเข้าขยะเพื่อการแปรรูปสินค้ามือสอง โดยเฉพาะในบริเวณตลาดโรงเกลือซึ่งมีส่วนที่เหลือเป็นขยะจำนวนมาก ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลประโยชน์ ประกอบกับความไม่ชัดเจนเรื่องแผนการจัดการขยะ จึงควรสนับสนุนอุตสาหกรรมสีเขียวที่ไม่สร้างมลภาวะมีความปลอดภัยต่อประชาชนในจังหวัดสระแก้ว และการลดขยะที่ต้นทาง รวมถึงการพิจารณากฎหมายรองรับ ทั้งนี้ ควรพัฒนาพื้นที่อำเภออรัญประเทศเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ไม่ใช่แหล่งแปรรูปสินค้ามือสองและแหล่งผลิตขยะ

- การพัฒนาควรตอบโจทย์คนในชุมชน (สอดคล้องกับศักยภาพ และความต้องการเฉพาะของพื้นที่) ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ SEZ สระแก้วทั้ง ๔ ตำบล มีบริบทแตกต่างกัน ควรมีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ทั้งการหารือเรื่องกลไกที่สร้างการมีส่วนร่วม และหาวิธีที่จะทำให้กลไกการขับเคลื่อน ไม่เป็นเพียงแค่กลไกการประสานงานในแนวตั้ง ต้องมีการขยายเครือข่ายแนวราบด้วย โดยมีข้อสังเกตว่า การรับฟังความคิดเห็นเป็นกระบวนการที่ดี แต่ต้องมีการนำไปแก้ปัญหาเพื่อให้คนในพื้นที่ได้รับประโยชน์จริง

- สนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปบนฐานทรัพยากรเพื่อเพิ่มมูลค่า รวมถึงการเกษตรที่ทันสมัย เพื่อให้คนในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรได้รับประโยชน์มากขึ้น โดยคำนึงถึงวิธีการต่อยอด และไม่มองผลกระทบเพียงแคในพื้นที่ SEZ สระแก้ว แต่ควรพิจารณาผลกระทบต่อพื้นที่ใกล้เคียงด้วย เช่น ปัญหาน้ำเสีย ขยะ และฝุ่นละออง เป็นต้น

- การผนวกผลการศึกษา SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วถือเป็นความสำเร็จขั้นต้น เนื่องจากยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้น จึงควรบูรณาการในการเชื่อมแผนต่าง ๆ ด้วยการจัดทำกรอบเป้าหมายร่วมระหว่างหน่วยงาน ขับเคลื่อนสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

(๔) สรุปภาพรวมการเสวนา

- บรรยายภาพการเสวนาที่วิทยากรแสดงความคิดเห็นรวมทั้งแสดงข้อสังเกตเชิงลึกอย่างตรงไปตรงมา ช่วยสร้างความตื่นตัว ทำให้ผู้เข้าร่วมการประชุมกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและตระหนักถึงความตั้งใจรับฟังข้อมูลของโครงการติดตามฯ ทั้งข้อดีและข้อจำกัด รวมทั้งข้อเสนอแนะที่มาจากผู้แทนทุกภาคส่วน

- ที่ประชุมได้รับทราบความก้าวหน้าการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งทางถนน จุดแข็งและข้อควรคำนึงต่อการพัฒนาการเกษตรและการต่อยอดสู่การแปรรูป ข้อมูลเรื่องแผนพัฒนาจังหวัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ SEZ และแนวทางการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว

- ได้รับทราบปัญหา ข้อห่วงกังวลของคนในพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา SEZ สระแก้ว ได้แก่ การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ การชักจูงการลงทุนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและข้อจำกัดทั้งด้านระเบียบการใช้ที่ดิน ความไม่แน่ใจและไม่ไว้วางใจต่อนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศกับการปฏิบัติจริง ปัญหาขยะมือสองและความแตกต่างของแนวคิด วิธีการจัดการขยะ มุมมองการพัฒนาให้สระแก้วไม่ใช่ทางผ่านและสร้างประโยชน์ให้กับคนในพื้นที่มากขึ้น รวมทั้งข้อเสนอเรื่องปรับกลไกการบริหารขับเคลื่อน SEZ สระแก้ว

- ข้อมูลที่ได้จากเวทีเสวนาจะเป็นข้อมูลให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถใช้ประกอบการพิจารณาในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ขึ้นตอนต่อไปด้วย

๔.๒) การให้ค่าน้ำหนักตัวชี้วัด และการคาดการณ์ผลกระทบของทางเลือกการพัฒนา

กระบวนการมีส่วนร่วมของขั้นตอนการให้ค่าน้ำหนักตัวชี้วัดและการคาดการณ์ผลกระทบของทางเลือกการพัฒนา ดำเนินการโดยการอภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการประชุมส่วนใหญ่ที่ไม่เคยร่วมกิจกรรมกับโครงการฯ มีเวลาเพียงพอสำหรับการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และทางเลือกการพัฒนาให้ชัดเจน โครงการติดตามฯ ได้ปรับภารกิจการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ ในวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่มีเวลาสำหรับการอภิปรายกลุ่มย่อยเหลือเพียงช่วงบ่าย โดยมีการอภิปรายระดมความคิดเห็นเหลือเพียง ๒ ประเด็นหลัก ขั้นตอนแรกคือ การพิจารณาความครบถ้วนชัดเจนของทางเลือกการพัฒนาว่าแต่ละทางเลือกการพัฒนามีข้อดีและประเด็นท้าทายที่แตกต่างกันอย่างไร ขั้นตอนที่ ๒ คือ การมีส่วนร่วม ให้ความสำคัญ

(ประเมินน้ำหนัก) ของปัจจัยหลักและปัจจัยรองที่มีผลต่อทางเลือกการพัฒนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนการประเมินทางเลือกการพัฒนา

สำหรับการประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ต่อเนื่องกัน โดยที่ปรึกษาโครงการฯ ได้จัดแบ่งผู้เข้าร่วมการประชุมเป็น ๓ กลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างทั่วถึง และร่วมกันพิจารณาทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ที่มีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานตามแผนหรือแผนงาน ที่จะส่งผลให้การพัฒนา SEZ สระแก้วมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาและภาพอนาคตที่กำหนดไว้ภายใน ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

(๑) สรุปผลการแสดงความคิดเห็นต่อการพิจารณาความครบถ้วนชัดเจนของทางเลือกการพัฒนา ดังนี้

- ทางเลือกพัฒนามีจุดเด่นที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่อย่างน่าสนใจและยากต่อการตัดสินใจเลือก การอภิปรายจึงเป็นไปในลักษณะขยายความแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของแต่ละทางเลือกการพัฒนา รวมทั้งเสนอแนวทางการดำเนินการเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้จริง
- ทุกทางเลือกพัฒนามีความน่าสนใจ แต่อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและติดตามอย่างต่อเนื่อง
- ทุกทางเลือกพัฒนาให้ความสำคัญต่อเขตอุตสาหกรรมสีเขียว แต่ขาดความชัดเจนว่าประชาชนอยู่ในส่วนใดภายใต้ทางเลือกพัฒนานั้น ๆ ประชาชนต้องการพื้นที่สาธารณะ และต้องการภาพการพัฒนาที่สื่อถึงธุรกิจชุมชนที่ชัดเจน
- ประชาชนในพื้นที่ยังมีข้อจำกัดเรื่องภาษา และการทำการตลาด โดยเฉพาะเพื่อการส่งออกสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก ซึ่งหน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุน
- ทุกภาคส่วนมีเรื่องที่ตนเองสนใจและต้องการทิศทางการพัฒนาตามแนวทางของตนเอง ทำให้การมองทิศทางการพัฒนาโดยรวมยังขาดความชัดเจน
- การพัฒนาระบบโลจิสติกส์และคมนาคมเป็นพื้นฐานของทุกทางเลือกการพัฒนา จึงต้องการให้จังหวัดสระแก้วเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาคอินโดจีน
- ควรพัฒนาจังหวัดสระแก้วให้เป็นมากกว่าแค่ทางผ่าน และต้องมีการสนับสนุนการส่งออกที่คนในพื้นที่ได้รับผลประโยชน์มากขึ้น
- เห็นด้วยกับทางเลือกพัฒนาที่ ๑ ซึ่งนอกจากอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปควรมีเขตประกอบการเสรี (Free Zone) การประสานงานระหว่างชุมชน และ SMEs ทั้งนี้ ประเด็นท้าทาย คือมูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่ไม่สูง และควรส่งเสริมความโดดเด่นของพืชอัตลักษณ์ของ SEZ สระแก้ว
- เห็นด้วยกับทางเลือกพัฒนาที่ ๒ แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องระบบโลจิสติกส์ และควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่อง BCG ให้มากขึ้น

- ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ เป็นทางเลือกการพัฒนาที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากทุนมนุษย์มีความสำคัญ แต่ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนา ดังนั้น ระยะเวลา ๕ ปี อาจไม่เพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและการปฏิบัติ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในระดับสูง แต่มีความเป็นไปได้ในการจัดการฝึกอบรมระยะสั้นสำหรับแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว

(๒) สรุปประเด็นการกำหนดน้ำหนักของปัจจัยหลักและปัจจัยรอง ดังนี้

สำหรับการประชุมกลุ่มย่อย เรื่อง การกำหนดน้ำหนักของปัจจัยหลักและปัจจัยรองหรือ ๑๑ ตัวชี้วัดภายใต้ปัจจัยหลักแต่ละด้าน โดยการเปรียบเทียบเป็นคู่ (Pairwise Comparison) ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้จัดเตรียมแบบฟอร์ม แสดงดังภาคผนวก ข ให้ผู้เข้าร่วมการประชุมแต่ละคนทำการลงคะแนนแสดงความสำคัญ (น้ำหนัก) ของปัจจัยหลัก และปัจจัยรอง ตามความคิดของตนเองได้โดยอิสระ และเน้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่และทั่วถึง โดยใช้ทั้งวิธีการอภิปราย การเขียนคำตอบ ความคิดเห็นลงบัตรคำ และแสดงบนกระดาน แล้วทำการประมวลสรุปคำตอบเมื่อเสร็จสิ้นการระดมความคิดเห็นในแต่ละขั้นตอน ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถติดตามเนื้อหาแต่ละขั้นตอนได้ รวมทั้งช่วยตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของการบันทึกคำตอบในแต่ละขั้นตอนด้วย

- ขั้นตอนการคำนวณค่าน้ำหนักของปัจจัยหลัก และตัวชี้วัด ด้วยเทคนิคการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Pairwise Comparison)

สำหรับการประยุกต์ใช้การเปรียบเทียบรายคู่ (Pairwise Comparison) เป็นวิธีการให้ค่าน้ำหนักปัจจัยรูปแบบหนึ่งที่ยอมรับใช้ ร่วมกับการวิเคราะห์แบบหลายเกณฑ์ (Multi Criteria Decision Analysis: MCA) เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือและความเข้าใจของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีส่วนได้เสียที่ทำการให้ค่าน้ำหนัก โดยใช้เกณฑ์ที่มีชื่อว่า Consistency Ratio (CR) เป็นตัววัดผลสุดท้าย โดยมีวิธีการคำนวณแสดงดังภาคผนวก ข โดยสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การเปรียบเทียบปัจจัยเป็นรายคู่ (ใช้ทั้งปัจจัยหลัก และตัวชี้วัด)

ผู้มีส่วนได้เสีย จะต้องพิจารณาให้ค่าความสำคัญของปัจจัยหลักหรือตัวชี้วัดภายใต้ปัจจัยหลัก เพื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยตัวอื่น ๆ ในแต่ละแถวของตาราง โดยมีหลักเกณฑ์การประเมินมาตรฐานที่ใช้ในการเปรียบเทียบ ประยุกต์จากเกณฑ์ของ Saaty (1980) ดังนี้

- ๑ หมายถึง ปัจจัยด้านซ้ายและด้านขวา มีความสำคัญเท่ากัน
- ๒ หมายถึง ปัจจัยในด้านซ้าย มีความสำคัญมากกว่าปัจจัยด้านขวา เล็กน้อย
- ๓ หมายถึง ปัจจัยในด้านซ้าย มีความสำคัญมากกว่าปัจจัยด้านขวา ปานกลาง
- ๔ หมายถึง ปัจจัยในด้านซ้าย มีความสำคัญมากกว่าปัจจัยด้านขวา อย่างมาก

ขั้นตอนที่ ๒ การนำข้อมูลจากตาราง Pairwise เข้าสู่ตาราง Matrix

ขั้นตอนที่ ๓ การทำ Normalization และคำนวณค่าน้ำหนัก (Weight)

ขั้นตอนที่ ๔ การทดสอบความสอดคล้องของการให้ค่าน้ำหนักปัจจัย

โดยการคำนวณค่า Weight Sum Vector (WSV) ค่า Consistency Vector (CV) ค่าอัตราความสอดคล้องของการให้ค่าน้ำหนัก (Consistency Ratio: CR) การคำนวณค่าน้ำหนักตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ ๕ การคำนวณค่าคะแนนของทางเลือกการพัฒนา

เมื่อทำการคำนวณค่าน้ำหนักตัวชี้วัดบนฐานของการทำ Pairwise Comparison และปรับปรุงโดยใช้ค่าน้ำหนักของปัจจัยหลักที่ผ่านการทำ Pairwise Comparison เช่นกัน เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้นจึงดำเนินการประเมินทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม โดยเริ่มตั้งแต่สภาพตามปกติ ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑ ๒ และ ๓ ตามลำดับ

สำหรับการให้คะแนนนั้น จะใช้หลักการประเมินผลกระทบทางเลือกการพัฒนา เพื่อเปรียบเทียบว่าทางเลือกการพัฒนาใดมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่การพัฒนา ซึ่งค่าคะแนนผลกระทบทางเลือกพัฒนานั้น จะมีช่วงอยู่ที่ ๑ - ๕ เรียงตามผลกระทบเชิงบวกน้อยที่สุด ถึง มากที่สุด จากนั้นนำคะแนนดังกล่าว ใส่ในตัวชี้วัดแต่ละด้าน ซึ่งจะดำเนินการไปที่ทางเลือกการพัฒนา ท้ายที่สุดจะนำค่าน้ำหนักของตัวชี้วัดคูณกับคะแนนผลกระทบ แล้วทำการรวมผลคูณในแต่ละด้านหรือปัจจัยหลัก เช่น ปัจจัยหลักด้านเศรษฐกิจของทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ มีผลรวมคือ ๑๑๖.๒๒ ด้านสังคมมีผลรวม ๑๗๙.๗๖ และด้านสิ่งแวดล้อม มีผลรวม ๑๒๖.๐๓ หลังจากนั้นนำผลรวมของแต่ละด้าน มารวมกันอีกครั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าคะแนนของทางเลือกการพัฒนาที่ ๓

สำหรับประเด็นของตัวชี้วัด ผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันอภิปรายทำความเข้าใจ และตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความหมาย ความครอบคลุม ตลอดจนความน่าเชื่อถือของตัวชี้วัด ซึ่งที่ปรึกษาโครงการฯ ได้สรุปความคิดเห็นจากการประชุมกลุ่มย่อยเฉพาะต่อตัวชี้วัดบางตัว ซึ่งที่ประชุมมีข้อสังเกตเรื่องความครอบคลุม ความเหมาะสม และความน่าเชื่อถือเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดอื่นที่ไม่ได้กล่าวถึงคือได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมกลุ่มย่อย

(๓) สรุปความคิดเห็นในภาพรวมต่อความเหมาะสม ความครอบคลุมของตัวชี้วัด ดังนี้

(๓.๑) ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ มีข้อสังเกตเพิ่มเติม ได้แก่

- ร้อยละที่เพิ่มขึ้นต่อปีของมูลค่าการค้าชายแดน ควรระบุว่าเป็นมูลค่าสินค้าจากจังหวัดสระแก้วโดยตรง
- ปริมาณผลผลิตของพืชเศรษฐกิจและสมุนไพรในจังหวัดสระแก้วที่เพิ่มขึ้น เสนอว่าควรเปลี่ยนจากปริมาณผลผลิต เป็นมูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจและสมุนไพรแทน

(๓.๒) ตัวชี้วัดด้านสังคม มีข้อสังเกตเพิ่มเติม ได้แก่

- จำนวนผู้ผ่านการอบรมตามหลักสูตรในสถาบันการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ มีข้อสังเกตว่า ปัจจุบันมีหลักสูตรฝึกอบรมจำนวนมาก โดยเฉพาะที่จัดโดย

หน่วยงานให้กับกลุ่มผู้ผลิตชุมชน แต่พบว่าเนื้อหาความรู้ที่นำไปใช้ได้จริงมีจำนวนน้อย และการวัดด้วยจำนวนหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดอาจทำได้ยาก จึงเสนอปรับไปวัดที่จำนวนผู้ที่ผ่านการฝึกอบรม หรือจำนวนบัณฑิตแทน

- ร้อยละของจำนวนครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. มีข้อสังเกตว่า ข้อมูล จปฐ. โดยเฉพาะเรื่องรายได้ อาจไม่เที่ยงตรง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลไม่ยอมให้ข้อมูลที่แท้จริง จึงเสนอปรับไปใช้รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนแทน

- จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) มีข้อสังเกตว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น อุตสาหกรรมชุมชนในสระแก้วมีจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมตัวแทนกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ข้อคิดว่า มีความเข้าใจในความสำคัญของการได้รับการรับรองมาตรฐาน แต่ขั้นตอนและวิธีการลงทะเบียนเพื่อเข้ารับการตรวจประเมินมีความยุ่งยาก ซึ่งควรได้รับการปรับปรุง

(๓.๓) ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม มีข้อสังเกตเพิ่มเติม ได้แก่

- ปริมาณขยะ มีข้อสังเกตว่าควรปรับเปลี่ยนเป็น ผลกระทบที่เกิดจากปริมาณขยะ รวมถึงข้อเสนอแนะให้ใช้คำว่า การจัดการขยะ เนื่องจากคำว่า ปริมาณขยะ สั้นเกินไปและไม่สื่อความหมายตรงกับที่ต้องการ

(๔) สรุปผลการแสดงความคิดเห็นต่อการคาดการณ์ผลกระทบของทางเลือกการพัฒนา ดังนี้

- ความคิดเห็นต่อความชัดเจนครอบคลุมของทางเลือกการพัฒนา ผลการประชุมกลุ่มย่อยในภาพรวม พบว่า ทุกกลุ่มเห็นด้วยกับทางเลือกการพัฒนาทั้ง ๓ ทางเลือก โดยเห็นว่าแต่ละทางเลือกการพัฒนา มีความชัดเจนในตัวเอง แต่แต่ละทางเลือกพัฒนาระบุถึงลักษณะการขับเคลื่อนการพัฒนา SEZ สระแก้วที่แตกต่างกัน และมีความครอบคลุมในประเด็นสำคัญของการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพพื้นที่ มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนา SEZ สระแก้วเช่นเดียวกัน ประเด็นการอธิบายจึงเป็นไปในลักษณะขยายความหมาย เพื่อให้มีความเข้าใจรวมถึงความครอบคลุม รวมทั้งจุดเน้นของแต่ละทางเลือกการพัฒนาที่ชัดเจนร่วมกัน

- ผลการจัดระดับความสำคัญของประเด็นยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนา SEZ สระแก้ว ทั้ง ๓ ประเด็น มีคะแนนใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนา SEZ สระแก้ว เพื่อความเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืน มีความสำคัญมากที่สุด (๙ คะแนน) ส่วนประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงบนฐานทรัพยากร และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาการศึกษา องค์ความรู้ และศักยภาพของประชาชนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน มีความสำคัญเท่ากัน (๘ คะแนน) แสดงว่าประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง ๓ ประเด็น มีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเช่นเดียวกัน

- สรุปผลการพิจารณาข้อดี ประเด็นท้าทายของแต่ละทางเลือกการพัฒนา ในภาพรวมที่ได้ผนวกกรวมกับร่างข้อดี และประเด็นท้าทายที่จัดทำโดยโครงการฯ แสดงดังตารางที่ ๓-๒๐

ตารางที่ ๓-๒๐ สรุปผลการพิจารณาข้อดี ประเด็นท้าทายของแต่ละทางเลือกการพัฒนา

ข้อดี	ประเด็นท้าทาย
ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑ เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาแบบโลจิสติกส์ เกษตรแปรรูป และเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่	
<u>จัดทำโดยที่ปรึกษาโครงการฯ</u> ๑. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทำให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายชุมชน ที่สามารถส่งผลต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น สร้างการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนมากขึ้น ๒. สร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายชุมชนและอุตสาหกรรมขนาดย่อม - ขนาดกลาง ทำให้ขยายฐานการผลิตและการขายสินค้าที่กว้างขึ้น เป็นวัตถุดิบป้อนโรงงานเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ทำให้เศรษฐกิจเติบโตทั้งชุมชนและอุตสาหกรรมขนาดย่อม - ขนาดกลาง ๓. สร้างเศรษฐกิจจากฐานท้องถิ่นมากขึ้น เกิดเศรษฐกิจพอเพียง มีการกระจายรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่ได้กว้างขวาง และก่อให้เกิดความยั่งยืนและการพึ่งพาทรัพยากรของพื้นที่เป็นหลัก ลดการพึ่งพาทรัพยากร เงินทุนและบุคคลนอกพื้นที่ โดยใช้ฐานจากภาคส่วนหลักในพื้นที่ทั้งการเกษตรและบริการ <u>เสนอเพิ่มเติมโดยที่ประชุม</u> ๑. การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (เช่น ควรการรักษาสภาพแวดล้อมและแหล่งน้ำสะอาดในชุมชน เป็นต้น) ๒. การส่งเสริมการผลิตที่ตรงตามความต้องการ ทำให้ปริมาณและมูลค่าผลิตท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เพราะมีโรงงาน-ตลาดรองรับ ๓. การสร้างการรับรู้และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในท้องถิ่นทั้งโดยการฝึกอบรมและส่งเสริมการประกอบกิจการ เช่น การแปรรูปผลผลิตการเกษตรทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์) ๔. เกิดการรวมกลุ่มการค้ามากขึ้น เช่น สหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น ส่งผลต่อการต่อรองราคา	<u>จัดทำโดยที่ปรึกษาโครงการฯ</u> ๑. เศรษฐกิจท้องถิ่นอาจเติบโตช้ากว่าการสร้างเศรษฐกิจจากการลงทุนขนาดใหญ่และใช้เวลาในการพัฒนายาวนานกว่า มีความเสี่ยง หากท้องถิ่นไม่เข้มแข็งและขาดการมีส่วนร่วม ๒. การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะฝีมือในการสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นทั้งด้านมาตรฐานการผลิต การค้า การตลาด ธุรกิจทางการค้า และการใช้เทคโนโลยี อาจมีไม่เพียงพอ ๓. ต้องอาศัยและมีความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสร้างพันธมิตรทางการค้าเพื่อขยายการค้าไปพื้นที่ใกล้เคียงรวมทั้งประเทศเพื่อนบ้าน <u>เสนอเพิ่มเติมโดยที่ประชุม</u> ๑. คาดว่าเกิดเกษตรแปรรูปขายแดนได้ยาก เพราะภาครัฐให้ความรู้แก่ประชาชนในประเด็นนี้น้อยมากและขาดการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ๒. จังหวัดสระแก้วสามารถเป็นเมืองผลิตกะเพราแดง และมะขามป้อมได้ เพราะเป็นจุดที่มีการนำเข้าสูงสุดของประเทศไทย ก่อนส่งต่อไปตลาดทั่วประเทศ ๓. จังหวัดสระแก้วควรเป็นเมืองแห่งไซโล และเป็น Hub หรือศูนย์กระจายสินค้าไปยังภูมิภาคต่าง ๆ แต่ปัจจุบันระบบโลจิสติกส์ภายในพื้นที่ยังขาดความพร้อม คือ มีถนนแต่ไม่มีการให้บริการรถประจำทางในจังหวัดสระแก้ว ๔. ควรเร่งพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งทางราง โดยเพิ่มรถไฟความเร็ว - แรงสูง และส่งเสริมการขนส่งสินค้าทางราง ๕. อุตสาหกรรมใหม่เกิดยากเพราะทางเลือกลำดับส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น ดังนั้นรายได้จากการจ้างงานในอุตสาหกรรมมูลค่าสูงอาจไม่เกิดขึ้น และอาจไม่สามารถแข่งขันระดับนานาชาติได้ ๖. ไม่มีทิศทางการพัฒนาฝีมือแรงงานที่แน่ชัด ๗. พื้นที่จังหวัดสระแก้วส่วนใหญ่แห้งแล้งขาดน้ำ ดินเป็นทรายสูง การปลูกพืชสมุนไพรทำได้เฉพาะที่ตำบลคลองหาดเพราะอุดมสมบูรณ์กว่าที่อื่น จึงเป็นความท้าทายต่อ

ข้อดี	ประเด็นท้าทาย
และก่อให้เกิดกลไกการตลาด ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยเป็นกลไกการค้าเสรีที่เป็นธรรมต่อประชาชน เช่น มีการกำหนดราคาสินค้าที่เป็นธรรมมากขึ้น เป็นต้น ๕. เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมระดับครัวเรือนสู่อุตสาหกรรมระดับสูงขึ้น โดยเฉพาะการแปรรูปสินค้าเกษตรชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่า (เป็นแนวทางที่เหมาะสมเนื่องจาก SEZ สระแก้วมีข้อจำกัดเรื่องผังเมืองและการใช้ที่ดิน) ๖. ประชาชนมีงานทำใกล้บ้าน เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างแท้จริง ๗. ช่วยเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน มีการร่วมมือระหว่างชุมชนเป็นเครือข่าย ทำให้องค์กรชุมชนเข้มแข็ง ลดปัญหาอาชญากรรม ๘. เกิดการดำรงสืบสานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ที่เป็นทรัพยากรสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้ด้วย (เช่น ตลาดน้ำและชุมชนริมคลอง เป็นต้น)	การส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพที่สามารถส่งออกเองได้ ๘. ยากต่อการควบคุมคุณภาพสินค้าเกษตร และยังขาดอัตลักษณ์ที่ชัดเจน ๙. มูลค่าผลผลิตการเกษตรตกต่ำ และไม่มีตลาดรองรับแน่นอน ๑๐. สภาพแวดล้อมในชุมชนอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด หากไม่มีการตั้งรับการเปลี่ยนแปลงที่ดี ๑๑. เกิดการแข่งขันและแย่งชิงทรัพยากรในการผลิตสินค้าในชุมชน การแข่งขันอาจทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน หากขาดการจัดการที่ดี ๑๒. การพัฒนาจะทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น ๑๓. ขาดการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาช่วยการผลิต ทำให้เกิดความล่าช้าในการขับเคลื่อนการพัฒนา
ทางเลือกการพัฒนาที่ ๒ เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาาระบบโลจิสติกส์และอุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ - หมุนเวียน - สีเขียว เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่	
<u>จัดทำโดยที่ปรึกษาโครงการฯ</u> ๑. การลงทุนขนาดกลางและใหญ่ ทำให้การเติบโตรวดเร็วและได้รับการสนับสนุนจากนักลงทุนทั้งในและนอกพื้นที่ มุ่งสู่อุตสาหกรรมมูลค่าเพิ่มได้เร็วกว่า ๒. การต่อยอดการพัฒนาด้วยระบบโลจิสติกส์จะเป็นการนำทางเศรษฐกิจในพื้นที่ได้กว้างขวางและเกิดเครือข่ายกับการพัฒนาในพื้นที่ใกล้เคียง ทั้ง EEC และประเทศเพื่อนบ้าน ๓. การใช้รูปแบบ BCG สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงเป็นการสร้างมูลค่าให้กับพืชผลทางเกษตร ของ SEZ สระแก้ว คือ เศรษฐกิจชีวภาพ เหมาะสมกับฐานการผลิตหลักของพื้นที่และประชาชนส่วนใหญ่ คือ ภาคการเกษตร ๔. โรงงานอุตสาหกรรมใช้หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นการลดของเสียจากกระบวนการผลิต ทำให้ลดต้นทุนในการผลิต เป็นกลไกหนึ่งของระบบเศรษฐกิจสีเขียวซึ่งนำไปสู่การรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่ดี	<u>จัดทำโดยที่ปรึกษาโครงการฯ</u> ๑. มีความเสี่ยงต่อการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นเอง การลงทุนจากปัจจัยภายนอกอาจไม่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น ศักยภาพของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ๒. การกระจายรายได้และความเท่าเทียมกัน อาจไม่สำเร็จหรือเป็นไปได้แต่ไม่รวดเร็ว เนื่องจากประชาชนในพื้นที่มีข้อจำกัดด้านศักยภาพในการแข่งขันนอกฐานหลักด้านการเกษตรและบริการขั้นพื้นฐาน ๓. การเพิ่มมูลค่าสินค้าส่งออกขายแดนและการสร้างความเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งและการค้า ต้องอาศัยการจัดทำข้อตกลง กฎ ระเบียบข้ามแดน รวมทั้งความเร่งด่วนในการพัฒนาระบบถนน ระบบราง และโลจิสติกส์ของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นอุปสรรคจากปัจจัยภายนอกประเทศ ๔. การผลิตอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูงเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วย BCG เป็นสิ่งท้าทายสำหรับนักลงทุน เนื่องจากต้นทุนสูงกว่าและต้องการใช้

ข้อดี	ประเด็นท้าทาย
๕. สร้างโอกาสให้ SEZ สระแก้วเป็นพื้นที่ทางเลือกสำหรับนักลงทุน <u>เสนอเพิ่มเติมโดยที่ประชุม</u> ๑. สร้างความเจริญให้ชุมชนแบบก้าวกระโดด มีการจ้างงานมากขึ้น ๒. สินค้ามีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการกระจายสินค้า เศรษฐกิจมีสภาพคล่องมากขึ้น ๓. นักลงทุนมีความมั่นใจมากขึ้น ๔. มีการหาตลาดทั้งในและต่างประเทศ เพื่อขยายเส้นทางการค้า และมีการส่งออกผลผลิตอย่างมั่นคง ๕. สนับสนุนการออกแบบผังเมืองสีเขียวให้เชื่อมโยงทั้งภาคการผลิตและการใช้ชีวิตของประชาชนที่ดี มีพื้นที่สาธารณะสีเขียว และพัฒนาเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวด้วย ๖. การส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนต่าง ๆ เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น	เทคโนโลยีและองค์ความรู้มากกว่า แต่จะสมารถนำทุนกลับมาได้ด้วยการจัดการของเสียแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ๕. แรงงานในพื้นที่อาจยังไม่สามารถรองรับกระบวนการผลิตอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วย BCG ทำให้เกิดการนำเข้าแรงงาน การกระจายรายได้และประโยชน์สู่ท้องถิ่นจึงไม่มาก <u>เสนอเพิ่มเติมโดยที่ประชุม</u> ๑. วิธีการกระจายผลประโยชน์ให้กับชุมชนอย่างทั่วถึง ไม่จำกัดเฉพาะบางกลุ่ม ที่สำคัญคือ ประชาชนจะมีส่วนร่วมขับเคลื่อน BCG ได้อย่างไร ๒. การสนับสนุนให้แรงงานไทยได้รับการพัฒนาและการจ้างงานโดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ไม่เลือกงาน ๓. การปรับแก้เงื่อนไขข้อจำกัดต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการตามแนวทางการพัฒนานี้ได้จริง ๔. การปรับตัวของประชาชนโดยเฉพาะชุมชนเกษตรให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ที่อาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและเกิดความขัดแย้งจากผลประโยชน์และการแข่งขันสูง ๕. ในระบบการผลิตสีเขียวต้องมีระบบการดูแลและจัดการที่ดี
ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาแบบโลจิสติกส์และกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	
<u>จัดทำโดยที่ปรึกษาโครงการฯ</u> ๑. ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางสังคม วิถีและบริบทท้องถิ่น ๒. การพัฒนาทุนมนุษย์ทำให้เกิดการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน เท้าเทียมการพัฒนามิติอื่น สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งชั้นพื้นฐานและการพัฒนาที่ต้องการคนที่มีความรู้ความชำนาญ ๓. เป็นศูนย์กลางการพัฒนาทุนมนุษย์ รองรับตลาดแรงงานในและนอกพื้นที่สระแก้ว ทั้งในประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้าน ๔. เพิ่มรายได้ให้กับแรงงานตามศักยภาพและตำแหน่งที่ยกระดับขึ้น ๕. เกิดเครือข่ายการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะกับสถาบันการศึกษาและศูนย์ฝึกอบรมต่าง ๆ รวมทั้ง	<u>จัดทำโดยที่ปรึกษาโครงการฯ</u> ๑. มีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาในระยะเวลาที่กำหนด หากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องใช้เวลามากกว่าที่คาดไว้ ๒. เศรษฐกิจอาจไม่เติบโตเร็ว หากมีข้อจำกัดในการพัฒนาทุนมนุษย์ ขาดการมีส่วนร่วมและการให้ความสำคัญต่อการศึกษามากต่อเนื่อง ๓. ไม่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจโดยตรงมากนัก ขาดการสนับสนุนที่ชัดเจน ๔. ความยากในการต่อยอดไปสู่การจัดตั้งโรงเรียนหรือสถาบันพัฒนาทุนมนุษย์สองต่อตลาดแรงงานใน SEZ สระแก้ว ในประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้าน <u>เสนอเพิ่มเติมโดยที่ประชุม</u> ๑. การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและการเข้าถึงของคนในเมืองกับชนบทให้มีเท่าเทียม

ข้อดี	ประเด็นท้าทาย
ผู้ประกอบการ เสนอเพิ่มเติมโดยที่ประชุม ๑. คนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงมีโอกาสพัฒนาตัวเอง ทั้งด้านการศึกษา และการฝึกอบรมต่าง ๆ ทำให้มีความรู้และทักษะที่ตรงตามความต้องการของตลาดงาน เป็นพื้นฐานการพัฒนาต่อไป ๒. ส่งเสริมการสร้างศูนย์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะแรงงานระดับทักษะฝีมือและมีมาตรฐานฝีมือที่ยังขาดแคลน ๓. ประชาชนในพื้นที่มีงานทำ มีสิ่งแวดล้อมดี มีสุขภาพจิตดี มีคุณภาพชีวิตดี ๔. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปลุกจิตสำนึกเยาวชนนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ๕. ใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ ๖. สถาบันการศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงาน ๗. เกิดความร่วมมือระหว่างหลายภาคส่วน	๒. การเตรียมคนไทยให้พร้อมทั้งด้านภาษา (ภาษาประเทศเพื่อนบ้านและภาษาอังกฤษ) และความรู้เฉพาะด้านที่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน ๓. ความเหลื่อมล้ำในการให้ความรู้และความสนใจของแรงงานไทยและแรงงานชาวกัมพูชาที่จะนำไปใช้จริงในการประกอบอาชีพ (แรงงานชาวกัมพูชาอาจให้ความสนใจมากกว่า) ๔. การพัฒนาบุคลากรผู้สอนให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ๕. สถาบันการศึกษายังไม่มุ่งเน้นการสอนให้ตรงตามความต้องการตลาดงาน หลักสูตรในปัจจุบันไม่น่าสนใจ ขาดแรงจูงใจ (อาทิ การมอบทุนการศึกษา ทุนค่าเล่าเรียน) ๖. คนรุ่นใหม่มีความรู้ความสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานนอกพื้นที่ ส่วนคนรุ่นเก่าขาดการเปิดใจยอมรับการพัฒนาแบบใหม่ ๗. การพัฒนาทุนมนุษย์ต้องพัฒนาแบบองค์รวม และควรสร้างเสริมความรู้ไปพร้อมกับการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม

● ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ได้แก่

- การส่งเสริมการเกษตรและการแปรรูปเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างจริงจังต่อเนื่อง ต้องมีการสนับสนุนการดำเนินการที่จำเป็น ทั้งเงินทุน เครื่องมืออุปกรณ์ และการประสานขยายตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- การพัฒนาศักยภาพแรงงาน ควรเพิ่มความรู้ด้านการค้าและธุรกิจบริการให้มากขึ้น การจัดการธุรกิจของผู้ประกอบการขนาดเล็ก ขนาดกลาง รวมทั้งการตลาดต่างประเทศเพิ่มเติมจากการส่งเสริมภาคการเกษตร
- ข้อเสนอทางเลือกการพัฒนา ควรแสดงให้เห็นถึงภาพความเชื่อมโยงกับการออกแบบเมืองและพื้นที่สาธารณะสีเขียวเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน และควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้มากขึ้น
- การจัดการแรงงานต่างด้าวควรดูแลให้ครอบคลุมเรื่องที่พักอาศัย โดยเสนอให้มีการจัดทำระบบทะเบียนแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนให้ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน เพื่อใช้ในการตรวจสอบดูแลไม่ให้เกิดความขัดแย้งและความปลอดภัยในชุมชน
- เสนอให้บรรจุเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนในหลักสูตรการเรียนการสอนในทุกกระดับ รวมทั้งผนวกรวมในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพแรงงานทุกด้าน

(๕) ผลการประเมินความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒

สำหรับการประเมินความคิดเห็นการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ ในวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผู้ตอบแบบประเมินทั้งสิ้น ๔๘ คน โดยส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๔๙.๗๒) รองลงมา คือ ระดับมาก (ร้อยละ ๔๙.๐๖) และระดับน้อย (ร้อยละ ๑.๒๒) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ ๓-๒๑

ตารางที่ ๓-๒๑ สรุปผลการประเมินความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
๑. ความชัดเจนและความเหมาะสมของการนำเสนอข้อมูล			
๑.๑ ความชัดเจนของข้อมูลกระบวนการดำเนินงาน SEA ของโครงการติดตามฯ	๔๓.๗๕	๕๖.๒๕	๐.๐๐
๑.๒ ความชัดเจนของข้อมูลการพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา	๔๑.๖๗	๕๖.๒๕	๒.๐๘
๑.๓ ความเหมาะสมของกระบวนการที่ใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหา	๓๙.๕๘	๕๔.๑๗	๖.๒๕
๑.๔ ระยะเวลาที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลมีความเหมาะสม	๔๔.๖๘	๕๓.๑๙	๒.๑๓
๒. ความชัดเจนและความเหมาะสมในการระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย (๓ กลุ่ม)			
๒.๑ การให้คำนำหน้าหัวข้อชี้วัด และการคาดการณ์ผลกระทบของทางเลือกการพัฒนา มีความชัดเจน และเหมาะสม	๓๙.๕๘	๕๘.๓๓	๒.๐๘
๒.๒ ระยะเวลาที่ใช้ในกิจกรรม มีความเหมาะสม	๔๕.๘๓	๕๒.๐๘	๒.๐๘
๓. ด้านสถานที่/ ระยะเวลา/ สื่อการนำเสนอ			
๓.๑ ความเหมาะสมของสถานที่จัดการประชุม	๖๘.๗๕	๓๑.๒๕	๐.๐๐
๓.๒ ความเหมาะสมของสื่อประกอบการประชุม	๕๔.๑๗	๔๕.๘๓	๐.๐๐
๓.๓ ความเหมาะสมของระยะเวลาการประชุมในภาพรวม	๔๕.๘๓	๕๔.๑๗	๐.๐๐
๓.๔ ความเหมาะสมของอาหาร อาหารว่าง และเครื่องดื่ม	๕๕.๓๒	๔๔.๖๘	๐.๐๐
๓.๕ การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	๕๘.๓๓	๔๑.๖๗	๐.๐๐
๔. ความพึงพอใจต่อภาพรวมของกิจกรรม	๕๑.๒๒	๔๘.๗๘	๐.๐๐
ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ	๔๙.๐๖	๔๙.๗๒	๑.๒๒

ผู้ตอบแบบประเมิน มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- ๑) ควรปรับเปลี่ยนสถานที่ในการแบ่งกลุ่มย่อย เพื่อป้องกันเสียงแทรกระหว่างกลุ่มในสถานที่ที่มีพื้นที่จำกัด
- ๒) ควรมีการจัดการระบบเสียงในห้องประชุมให้ชัดเจน
- ๓) กระบวนการระดมความคิดเห็นไม่มีความชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้น และยังไม่มีระบบในการจัดการรับฟังที่เหมาะสม
- ๔) สิ่งที่น่าสนใจไม่ได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเท่าที่ควร

๕) การนำไปปฏิบัตินั้นจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขข้อจำกัดเรื่องของผังเมืองและกรรมสิทธิ์ที่ดินก่อน

๓.๔.๓ การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๓ เรื่อง “การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว”

ได้ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓ เรื่อง “การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว” เพื่อร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียในการประเมินทางเลือกการพัฒนาให้ได้ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม และการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน ตลอดจนแนวทางการผนวกผล SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ โรงแรม เดอะเวโล โหเต็ล แอนด์ บีเอ็มเอ็กซ์ บัมพ์ แทร็ค จังหวัดสระแก้ว จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น ๗๓ คน แสดงดังภาคผนวก ข โดยมีวิธีการดำเนินการประชุม คือ การนำเสนอมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมพิจารณาและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น มีรายละเอียดสรุปดังนี้

๑) วัตถุประสงค์

๑.๑) เพื่อร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียในการประเมินทางเลือกการพัฒนา เพื่อให้ได้ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม และการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน ตลอดจนแนวทางการผนวกผล SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

๑.๒) เพื่อนำเสนอและรับฟังข้อเสนอแนะต่อผลการศึกษาของโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ อันจะทำให้ผลการจัดทำ SEA นี้ เป็นที่ยอมรับจากผู้มีส่วนได้เสีย

๒) รูปแบบการจัดประชุม

ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยฯ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ โรงแรม เดอะเวโล โหเต็ล แอนด์ บีเอ็มเอ็กซ์ บัมพ์ แทร็ค จังหวัดสระแก้ว โดยเป็นการจัดประชุมกลุ่มย่อยฯ กิจกรรมในช่วงเช้าเป็นการนำเสนอเรื่อง ทางเลือกการพัฒนาที่ปรับปรุงจากการมีส่วนร่วม และต่อเนื่องด้วยการประชุมกลุ่มย่อย เรื่อง การประเมินทางเลือกการพัฒนา ส่วนในช่วงบ่ายเป็นการนำเสนอเรื่อง ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม และแนวทางการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน รวมทั้งการผนวกผลการศึกษา SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว และการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ จากนั้นจึงดำเนินการรับฟังความคิดเห็นเรื่อง การผนวกผล SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วจากผู้มีส่วนได้เสีย

๓) กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓ มีผู้แทนผู้มีส่วนได้เสียจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และการพัฒนา SEZ สระแก้ว โดยพิจารณาจากความเป็นตัวแทน ๓ ลักษณะ คือ

๓.๑) ความเป็นตัวแทนของภาคส่วนการพัฒนา จำแนกตามภารกิจ ความเชี่ยวชาญ และผลกระทบหรือประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนา SEZ สระแก้ว ที่ครอบคลุมทั้งผู้นำภาคประชาสังคม

และชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรเอกชนด้านการพัฒนาและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนสถาบันการศึกษาหรือนักวิชาการที่มีบทบาทเกี่ยวข้องและเป็นที่ยอมรับ

๓.๒) ความเป็นตัวแทนที่ครอบคลุมประเด็นยุทธศาสตร์และทางเลือกการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง การพัฒนาเกษตรแนวใหม่ การพัฒนาแรงงานและทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน การใช้ทรัพยากรและการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๓.๓) ผู้แทนที่เคยเข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมในโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ ในหัวข้อการกำหนดขอบเขต หรือผู้ที่เคยเข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑ ในโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนภาคประชาชน ผู้แทนภาคเอกชน อุตสาหกรรม และหน่วยงานเกี่ยวข้อง

จำนวนผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓ จำนวน ๗๓ คน ซึ่งมีทั้งผู้ที่เข้าร่วมประชุมทั้งการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ และ ๓ รวม ๖๑ คน ผู้ที่เข้าร่วมประชุมเฉพาะการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓ จำนวน ๑๒ คน สรุปจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓ ดังนี้ กลุ่มที่ ๑ ผู้แทนภาคประชาชน ๒๖ คน กลุ่มที่ ๒ ผู้แทนหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ๒๓ คน และกลุ่มที่ ๓ ผู้แทนหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจ ๒๔ คน

๔) สรุปประเด็นที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓

๔.๑) การประเมินทางเลือกการพัฒนา

การประเมินทางเลือกการพัฒนาเป็นการพิจารณาหาทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมที่จะช่วยให้แผนการพัฒนาสามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายการพัฒนา และบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ หลังจากทบทวนโครงการฯ ได้พัฒนาทางเลือกต่าง ๆ ที่ปรับปรุงจากการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ แล้วนั้น จึงดำเนินการในขั้นตอนต่อไป คือ การประเมินทางเลือกการพัฒนาเพื่อคัดเลือกให้ได้ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม (Preferred Alternative) ซึ่งการประเมินทางเลือกการพัฒนาเป็นการวิเคราะห์และประเมินผลกระทบที่เกิดจากทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ โดยผู้เข้าร่วมประชุม แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันอภิปรายทำความเข้าใจ ร่วมกันพิจารณาทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ที่มีความเป็นไปได้ ในการดำเนินงานตามแผนหรือแผนงาน ที่จะส่งผลให้การพัฒนา SEZ สระแก้ว มุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาและภาพอนาคตที่กำหนดไว้ภายใน ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้เข้าร่วมประชุมประเมินทางเลือกการพัฒนา โดยเทียบกับสภาพตามปกติ ในแบบฟอร์มการประเมินทางเลือกและเปรียบเทียบในแต่ละตัวชี้วัด จำนวนรวม ๑๑ ตัวชี้วัด เทียบกับแต่ละทางเลือกการพัฒนา ในแบบฟอร์มและวิธีการคำนวณ แสดงดังภาคผนวก ข โดยเมื่อทำการคำนวณ คำนวณน้ำหนักตัวชี้วัดบนฐานของการทำ Pairwise Comparison และปรับปรุงโดยใช้ค่าน้ำหนักของปัจจัยหลักที่ผ่านการทำ Pairwise Comparison เช่นกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้นจึงดำเนินการประเมินทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม โดยเริ่มตั้งแต่ สภาพตามปกติ ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑, ๒ และ ๓ ตามลำดับ

การให้คะแนนใช้หลักการประเมินผลกระทบทางเลือกการพัฒนา เพื่อเปรียบเทียบว่าทางเลือกการพัฒนาที่มีความเหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับบริบทของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ การพัฒนา ซึ่งค่าคะแนนผลกระทบทางเลือกพัฒนานั้น จะมีช่วงอยู่ที่ ๑ - ๕ เรียงตามผลกระทบเชิงบวก น้อยที่สุด ถึง มากที่สุด จากนั้นจึงนำคะแนนดังกล่าว ใส่ในตัวชี้วัดแต่ละด้าน ซึ่งจะดำเนินการไปที่ละ ทางเลือกการพัฒนา ท้ายที่สุดจะนำค่าน้ำหนักของตัวชี้วัดคูณกับคะแนนผลกระทบ แล้วทำการรวมผลคูณใน แต่ละด้านหรือปัจจัยหลัก เช่น ปัจจัยหลักด้านเศรษฐกิจของทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ มีผลรวม ๑๑๖.๒๒ ด้านสังคมมีผลรวม ๑๓๙.๗๖ และด้านสิ่งแวดล้อม มีผลรวม ๑๒๖.๐๓ หลังจากนั้นนำผลรวมของแต่ละด้าน มารวมกันอีกครั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าคะแนนของทางเลือกการพัฒนาที่ ๓

จากการประเมินทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมโดยผู้เข้าร่วมการประชุมฯ ด้วยการใช้แบบฟอร์มการประเมินทางเลือกและแบบฟอร์มประเมินตัวชี้วัดทั้ง ๑๑ ตัว พบว่า ทางเลือก การพัฒนาที่ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ที่เป็นผู้แทนผู้มีส่วนได้เสียเลือกเป็นทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม คือ ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ “เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขั้วเคลื่อนโดยการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”

๔.๒) การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน

การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนของทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมเป็น แนวทางเพื่อช่วยให้ประเด็นยุทธศาสตร์บรรลุตามวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และนำไปสู่ความสมดุล ในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อทำให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว โดยลักษณะของมาตรการ เพื่อความยั่งยืนมี ๓ ลักษณะ ได้แก่ มาตรการส่งเสริมผลกระทบเชิงบวก มาตรการหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบ และมาตรการลดผลกระทบเชิงลบ โดยผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันพิจารณาและให้ข้อคิดเห็นในแบบฟอร์มร่าง มาตรการเพื่อความยั่งยืนที่ได้จัดทำขึ้นโดยที่ปรึกษาโครงการฯ แสดงดังภาคผนวก ข โดยการให้ข้อคิดเห็น สนับสนุน หรือเสนอมาตรการเพิ่มเติมลงในแบบฟอร์ม โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกำหนดมาตรการ เพื่อความยั่งยืนสำหรับทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม ผ่านการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ มุ่งเน้นไปที่ ทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก รวมทั้งให้ระบุชื่อหน่วยงานรับผิดชอบดูแลมาตรการหรือกลุ่มมาตรการนั้น และให้ระบุว่ามาตรการเพื่อความยั่งยืนเป็นมาตรการระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาว

สรุปผลการแสดงความคิดเห็นต่อร่างมาตรการเพื่อความยั่งยืนที่จัดทำขึ้นโดย ที่ปรึกษาโครงการฯ ประกอบด้วยมาตรการส่งเสริม มาตรการหลีกเลี่ยง และมาตรการบรรเทา ดังนี้

(๑) มาตรการส่งเสริม

● มาตรการส่งเสริมเกษตรปลอดภัย

- หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับเรื่องภูมิปัญญาทรัพยากรใน พื้นที่ การออกแบบผลิตภัณฑ์และนำเสนอให้ผู้ซื้อ ตลาดทางเลือก และควรมีแหล่งทุนพร้อมตลาดรองรับ ผลผลิต โดยการใช้เทคโนโลยีการผลิตมาประยุกต์เพื่อเพิ่มมูลค่าอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการแปรรูป ผลผลิตการเกษตรที่มีมูลค่าสูงขึ้น ทั้งนี้ ควรมีโครงการและกิจกรรมส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม และดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง พร้อมถึงคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตซึ่งความต้องการในสมุนไพรบางชนิดอาจลดลง

- ควรมีหลักสูตรสอนการทำเกษตรท้องถิ่น และเกษตรปลอดภัย
เพิ่มในโรงเรียน จัดตั้งและส่งเสริมการประกอบธุรกิจของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer
และควรมีงานรองรับเพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยควรกำหนดพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ
ในการพัฒนา การเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ง่ายขึ้น พัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ ส่งเสริมการยกระดับ
มาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อให้เข้าสู่มาตรฐานสากล รวมถึงการให้ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร

- หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริม ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรอย่าง
สม่ำเสมอ ตรวจสอบความพร้อมของเกษตรกรในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ความรู้ระดับใด และควรมีข้อมูลของ
สมุนไพรในกลุ่มพื้นที่เป้าหมายว่ามีความพร้อมหรือไม่ ส่งเสริมการรวมกลุ่มสหกรณ์ ส่งเสริมเกษตรกร
ให้มีความเข้าใจระบบห่วงโซ่อุปทานและหลักการบริหารจัดการในห่วงโซ่ หาดตลาดเพื่อส่งสินค้าอุตสาหกรรม
แปรรูปมูลค่าสูง จัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าเกษตรปลอดภัยบริเวณชายแดน จัดตั้งศูนย์ตรวจสอบคุณภาพ
มาตรฐาน และศูนย์ให้คำปรึกษาด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร ทั้งนี้ ควรส่งเสริมการใช้น้ำตามปริมาณ
ที่ควบคุมได้

- หน่วยงานภาครัฐควรบูรณาการด้านการให้ข้อมูลข่าวสารกับ
ประชาชนในหลาย ๆ ช่องทาง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ มีจุดแลกเปลี่ยนการซื้อขายสินค้าที่
เหมาะสม ควรสร้างเครือข่ายและทำความเข้าใจในตัวสินค้าและบริการ และพัฒนาสื่อหรือช่องทางใน
การส่งเสริมการส่งออกผลผลิตไปยังต่างประเทศ เพื่อให้เกษตรกรสามารถดำเนินการได้เอง

● มาตรการส่งเสริม SMEs

- หน่วยงานภาครัฐควรบูรณาการด้านการให้ข้อมูลแก่ผู้ประกอบการ
ให้เข้าใจถึงระเบียบในแต่ละขั้นตอนของการจดทะเบียน SMEs และควรมีขั้นตอนที่กระชับในการยื่น
ขออนุญาต โดยเสนอให้แก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการดำเนินงาน จัดหาหรือจัดการแหล่งเงินทุน
ในการประกอบการ และควรมีการให้ความรู้เรื่องกฎหมาย พัฒนาผู้นำชุมชนให้มีความรู้ สามารถแนะนำ
ประชาชนให้ทำถูกต้องตามกฎหมาย ควรพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ให้มีการบูรณาการและพัฒนาศึกษา
ทั้งในและนอกระบบ จัดทำหลักสูตรร่วมกับสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการ มีการฝึกงานสหกิจ
ซึ่งต้องสอดคล้องกับตลาดแรงงานหรืออุตสาหกรรมเป้าหมาย ทั้งนี้ สถาบันการเงินของภาครัฐควร
ให้การสนับสนุน โดยลดกฎเกณฑ์เพื่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น

- หน่วยงานภาครัฐควรบูรณาการด้านการประชาสัมพันธ์ในการลงทุน
อบรมให้ความรู้ระบบโลจิสติกส์แก่ผู้ประกอบการ ส่งเสริมผู้ประกอบการรายเก่าในการให้ความรู้และ
ขอแนะนำแก่ผู้ประกอบการรายใหม่เพื่อเป็นการสร้างเครือข่าย

- หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรเข้ามาแนะนำเรื่องการค้า
ส่งเสริมการใช้และสร้างแพลตฟอร์มสำหรับใช้ในระบบการตลาด ทั้งนี้ หน่วยงานส่วนกลางควรสนับสนุนข้อมูล
แก่หน่วยงานระดับจังหวัดมากขึ้น ควรมีการเพิ่มมาตรฐานสินค้าระหว่างประเทศกับประเทศคู่ค้าโดยถี่ถ้วน

- สำนักงานจังหวัดสระแก้ว และกระทรวงพาณิชย์ควรเข้ามาติดตาม
และประเมินผลการดำเนินงานของ SMEs โดยมีวิธีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นได้ง่ายขึ้นและครอบคลุม

- ควรมีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและแรงงานเพื่อสร้างความเชื่อมั่น จัดหมวดหมู่การใช้แรงงาน จัดทำหลักสูตรและพัฒนาฝีมือแรงงานให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ควรใช้แรงงานในพื้นที่ให้มากที่สุด โดยผู้ประกอบการควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและตัดสินใจร่วมด้วย เพื่อให้รู้ถึงความต้องการของผู้ประกอบการ ควรหาตลาดรองรับผลผลิต ควรพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้พ่อค้าคนกลางหาประโยชน์จากจำนวนสินค้าที่ล้นตลาด

(๒) มาตรการหลักอื่นๆ

- เจ้าหน้าที่รัฐต้องควบคุมการลักลอบการนำเข้าวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ แบบผิดกฎหมายอย่างจริงจัง โดยเสนอแก้ไขกฎหมายให้มีโทษมากขึ้น รวมถึงการใช้มาตรการทางภาษี และควรให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้และวางแผน โดยด้านศุลกากรควรมีความเข้มงวดให้มากขึ้น

- ควรใช้แรงงานไทยมากขึ้น ชาวบ้านควรร่วมมือกับหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อไม่ให้มีแรงงานผิดกฎหมายเข้ามาในพื้นที่ และไม่ควรมีการนำเข้าแรงงานแบบผิดกฎหมาย เพราะจะไม่สามารถควบคุมแรงงานได้

- ควรมีการลงโทษผู้กระทำความผิดที่บุกรุกพื้นที่ป่าไม้และใช้ที่ดินผิดประเภทอย่างจริงจัง กฎหมายควรกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน มีการตรวจสอบพื้นที่ของแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้ควรมีมาตรการป้องกันแต่แรก ก่อนการบุกรุกที่ดินเพื่อปลูกสร้างบ้านเรือน นอกจากนี้ ภาคประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

- ควรจัดการขยะให้เหมาะสมกับประเภทของขยะ และควรมีกฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังและเด็ดขาด

- ควรให้ความรู้แก่เกษตรกรให้มีจิตสำนึกถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค หมั่นตรวจสอบคุณภาพดิน โดยการใช้สารอินทรีย์จะทำให้สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างยั่งยืน ไม่เสียเวลาในการฟื้นฟู และควรตรวจสอบการซื้อขายของร้านค้าไม่ให้มีการขายสารเคมีที่เป็นอันตราย

(๓) มาตรการบรรเทา

- หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกฎ ระเบียบ มาตรการที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม รวมทั้งดูแลการบังคับใช้ ควรเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง มีมาตรการที่ชัดเจน มีความต่อเนื่องของนโยบายและมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และควรมีการคุ้มครองสิทธิแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว ด้วยกฎหมายคุ้มครองที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

- หน่วยงานภาครัฐควรมีการบูรณาการร่วมกันในการทำงาน เพื่อลดขั้นตอนของศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (OSS) ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้ผู้ประกอบการได้ ทั้งนี้ หน่วยงานส่วนกลางควรทำความเข้าใจถึงศักยภาพและปัญหาต่าง ๆ ของท้องถิ่น ก่อนประกาศคำสั่งหรือนโยบาย เพื่อลดปัญหาซ้ำซ้อน ควรให้ความรู้กับประชาชนในชุมชน รวมถึงมีการควบคุมแรงงานต่างด้าวอย่างจริงจัง

- ควรให้ความรู้กับชุมชนในการคัดแยกขยะ วิธีการกำจัดที่ถูกต้อง และการนำกลับมาใช้ประโยชน์ ควรมีกระบวนการนำของเสียที่เกิดจากการผลิตมาใช้ประโยชน์ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้ประชาชนแยกขยะก่อนทิ้ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การปกครอง หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดควรมีการคัดแยกขยะ โดยเทศบาลหรือ อบต. ควรมีโรงคัดแยกขยะโดยตรง เพื่อลดการเคลื่อนย้ายขยะข้ามจังหวัด

(๔) ข้อเสนอเพิ่มเติมจากที่ประชุมเกี่ยวกับการขับเคลื่อนมาตรการเพื่อความยั่งยืน มีดังนี้

- สถาบันการศึกษาในจังหวัดสระแก้วมีจำนวนหลายแห่ง แต่ประสบปัญหาขาดแคลนอัตราากำลัง มาตรการต่าง ๆ ที่เสนอมีสถาบันการศึกษาและวิทยาลัยเทคนิคสระแก้ว ดำเนินการอยู่แล้ว เช่น กองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) การฝึกงานระบบทวิภาคี การเชิญผู้เชี่ยวชาญ มาให้ความรู้ในสถานศึกษา การอบรมเฉพาะด้านและได้รับใบรับรองจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น แต่ประเด็นปัญหา คือ แหล่งเศรษฐกิจในพื้นที่ไม่เกิดขึ้นจึงไม่มีแหล่งงานรองรับ แรงงานส่วนใหญ่จึงเคลื่อนย้ายไปทำงานภายนอกพื้นที่

- ปัจจุบันมีนักศึกษาจากราชอาณาจักรกัมพูชามาเรียนหนังสือบริเวณ โรงเรียนชายแดนของประเทศไทยโดยไม่เสียค่าเทอม/ ค่าใช้จ่าย เมื่อจบการศึกษาแล้วจึงเดินทางกลับไปทำงานที่ประเทศบ้านเกิด

- คราวเรือนเกษตรกรสามารถรับการสนับสนุนจากภาครัฐได้เพียง หน่วยงานเดียวในระยะเวลา ๒ ปี เช่น รับการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชนแล้ว จะไม่สามารถรับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตรได้ภายใน ๒ ปี เป็นต้น

- หน่วยงานราชการในพื้นที่มีโครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตร แต่คาดหวังให้มีผู้ประกอบการหรือนักลงทุนมาลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว เพื่อรองรับแรงงานและเกิดช่องทางในการแปรรูปสินค้าเกษตรมูลค่าสูง ซึ่งประชาชนในพื้นที่พร้อมสร้าง ผลผลิตส่งให้โรงงานอุตสาหกรรม

๔.๓) การผนวกรวม กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว และการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

การผนวกรวม SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว จะทำขึ้นในด้านที่สามารถ เชื่อมโยงกันได้หรือมีความสอดคล้องกัน ซึ่งผลการจัดทำ SEA พบว่าทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม (จากกระบวนการมีส่วนร่วม) คือ ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ โดยมาตรการเพื่อความยั่งยืนที่ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกัน เสนอ สามารถนำไปผนวกกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนา SEZ สระแก้ว และแผนพัฒนาของส่วนงานที่เกี่ยวข้องได้ และจะทำให้ได้ร่างของผลการจัดทำ SEA ที่ตอบโจทย์ครอบคลุม ทุกมิติ

สรุปประเด็นการรับฟังความคิดเห็น เรื่องการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ผู้แทนกลุ่ม ๓ มีความความคาดหวังให้การผนวกผลการจัดทำ SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้วเป็นจริง แต่มีความกังวลใจว่า จังหวัดสระแก้วโดยสำนักงานจังหวัดสระแก้ว ไม่สามารถแก้ไข ปัญหาหรือขับเคลื่อนการพัฒนา SEZ สระแก้วได้โดยลำพัง แต่ต้องมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ และต้องมีการสนับสนุนอย่างจริงจังจากทุกภาคส่วน จึงจะคาดหวังความสำเร็จได้

(๒) ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง ๑๐ พื้นที่ SEZ หากมี SEZ ในจังหวัดใดที่สามารถดำเนินการก้าวหน้าไปได้มากกว่าพื้นที่อื่น ก็ควรถือเป็นต้นแบบสำหรับพื้นที่ SEZ อื่น ๆ ให้ได้เรียนรู้ ปัญหา และศึกษาบทเรียนและแนวทางการแก้ไข โดยควรให้ความสำคัญกับการพิจารณาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา และประเด็นการขับเคลื่อนมากกว่าพิจารณาประเด็นปัญหา

(๓) พื้นที่ SEZ สระแก้วเกือบทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ทำนา จึงควรพิจารณาว่าจะทำอย่างไรให้มีการเพิ่มมูลค่าของข้าว รวมถึงการยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

(๔) หน่วยงานภาครัฐมีการส่งเสริมการเกษตรรวมทั้งพืชสมุนไพร แต่ปริมาณที่รับซื้อสมุนไพรหรือผลผลิตทางการเกษตรยังมีจำนวนไม่มาก จึงเสนอว่าควรมีการจัดตั้งโรงงานรองรับผลผลิตการเกษตร พร้อมทั้งมีตำแหน่งงานรองรับแรงงานที่จบใหม่ เพื่อที่บุตรหลานไม่ต้องไปทำงานหรือทำงานในพื้นที่ไกลบ้าน

(๕) การผนวกผล SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้วเข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว คาดว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ แต่สิ่งที่คาดหวังมากกว่า คือ จะทำอย่างไรให้มีผู้ประกอบการมาลงทุน และมีข้อสงสัยถึงแนวทางในการขับเคลื่อน SEZ สระแก้วว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป โดยเสนอแนะว่า สำนักงานจังหวัดสระแก้วควรรับทราบถึงปัญหาของประชาชนในพื้นที่ เช่น ข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ที่ดิน การดำเนินนโยบายต่าง ๆ ควรพัฒนาจากปัญหาของชุมชน ไม่ใช่เพียงแค่นำมาเสนอให้ชุมชนยอมรับ เป็นต้น โดยคนในพื้นที่จังหวัดสระแก้วต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดี จึงอยากให้มีการขับเคลื่อนผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้วผนวกกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว สู่การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งอาจต้องอาศัยการประสานงานจากหลายฝ่าย โดยอยากให้มีการกำหนดปฏิทินการขับเคลื่อนและมีการแจ้งข่าวความคืบหน้า การดำเนินงานให้คนในพื้นที่ได้รับทราบเป็นระยะ

๕) ผลการประเมินความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓

สำหรับการประเมินความคิดเห็นการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓ ในวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผู้ตอบแบบประเมินทั้งสิ้น ๓๙ คน โดยส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๖๕.๔๘) รองลงมา คือ ระดับปานกลาง (ร้อยละ ๓๒.๓๕) และระดับน้อย (ร้อยละ ๒.๑๗) ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ ๓-๒๒

ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบประเมินมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องของระบบเสียงในห้องที่ค่อนข้างเบา สอดคล้องกับการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ ๒ ในวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยมีข้อคิดเห็นในประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม ดังนี้

๕.๑) ข้อมูลที่ใช้ในการนำเสนอมีจำนวนมากพอสมควร แต่อาจไม่ครอบคลุมทุกเรื่องที่ต้องพิจารณา เช่น การค้าชายแดน มูลค่าเพิ่มจากอะไร เป็นต้น

๕.๒) การสนทนากลุ่มย่อยในบางช่วงเวลา (ประมาณร้อยละ ๑๕ ของเวลาทั้งหมด) ยังเป็นการพูดถึงประเด็นที่กว้างเกินไป เช่น เล่าประสบการณ์เดิมกับสภาพที่เกิดขึ้นในจังหวัดสระแก้ว เป็นต้น ซึ่งยังไม่มุ่งสู่ประเด็นการพัฒนา SEZ สระแก้ว

๕.๓) อยากให้มีการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมในกลุ่มผู้ลงทุน ผู้ประกอบการ เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะปัญหา และอุปสรรค เพื่อสนองตอบและแก้ไขให้ตรงจุด

๕.๔) อยากให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่านี้

ตารางที่ ๓-๒๒ สรุปผลการประเมินความคิดเห็นต่อการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
๑. ความชัดเจนและความเหมาะสมของการนำเสนอข้อมูล			
๑.๑ ความชัดเจนของข้อมูลนำเสนอ เรื่อง ทางเลือกการพัฒนาที่ปรับปรุงจากการมีส่วนร่วม	๗๑.๗๙	๒๕.๖๔	๒.๕๖
๑.๒ ความชัดเจนของข้อมูลนำเสนอ เรื่อง ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม และแนวทางการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน	๖๑.๕๔	๓๕.๙๐	๒.๕๖
๑.๓ ความชัดเจนของข้อมูลนำเสนอ เรื่อง การผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว และการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ	๕๖.๔๑	๓๘.๔๖	๕.๑๓
๑.๔ ความเหมาะสมของกระบวนการที่ใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหา	๖๙.๒๓	๒๘.๒๑	๒.๕๖
๑.๕ ระยะเวลาที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล มีความเหมาะสม	๖๔.๑๐	๓๕.๙๐	๐.๐๐
๒. ความชัดเจนและความเหมาะสมในการระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย (๓ กลุ่ม)			
๒.๑ การประเมินทางเลือกการพัฒนา มีความชัดเจน และเหมาะสม	๕๖.๔๑	๓๘.๔๖	๕.๑๓
๒.๒ ระยะเวลาที่ใช้ในการระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อยมีความเหมาะสม	๖๖.๖๗	๓๓.๓๓	๐.๐๐
๓. ด้านสถานที่/ ระยะเวลา/ สื่อการนำเสนอ			
๓.๑ ความเหมาะสมของสถานที่จัดการประชุม	๗๖.๙๒	๒๐.๕๑	๒.๕๖
๓.๒ ความเหมาะสมของสื่อประกอบการประชุม	๖๔.๑๐	๓๓.๓๓	๒.๕๖
๓.๓ ความเหมาะสมของระยะเวลาการประชุมในภาพรวม	๖๖.๖๗	๓๓.๓๓	๐
๓.๔ ความเหมาะสมของอาหาร อาหารว่าง และเครื่องดื่ม	๕๓.๘๕	๔๓.๕๙	๒.๕๖
๓.๕ การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	๖๙.๒๓	๓๐.๗๗	๐
๔. ความพึงพอใจต่อภาพรวมของกิจกรรม	๗๔.๓๖	๒๓.๐๘	๒.๕๖
ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ	๖๕.๔๘	๓๒.๓๕	๒.๑๗

๓.๔.๔ การประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เรื่อง “สรุปผลการจัดทำ SEA การผนวกผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ”

๑) สรุปประเด็นสำคัญการผนวกผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๑.๑) การผนวกผลการจัดทำ SEA เป็นเรื่องสำคัญต่อทิศทางการบริหาร และการบริหารงบประมาณของจังหวัด ขณะนี้ จังหวัดสระแก้วอยู่ในช่วงของการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ หากสามารถผนวกโครงการหรือกิจกรรมที่ได้จากมาตรการเพื่อความยั่งยืนที่ได้นำเสนอจะเป็นสิ่งที่ดี โดยคาดหวังให้ในอนาคตได้รับความสนใจมากขึ้นจากสภานิติบัญญัติเมื่อมีการพูดถึง SEZ เพื่อการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับการพัฒนา โดยสำนักงานจังหวัดสระแก้วจะพิจารณาผนวกแผนในระดับโครงการ และจะนำข้อเสนอแนะไปหารือกับหน่วยงาน (Function) อื่น ๆ เพื่อพิจารณาผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการ

๑.๒) เห็นด้วยกับโครงการและกิจกรรมที่ได้นำเสนอ หลายโครงการมีความน่าสนใจ ซึ่งสำนักงานจังหวัดสระแก้วจะนำโครงการหรือกิจกรรมที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ในการผนวกกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ และหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเสนอจัดทำโครงการเพื่อของบประมาณของจังหวัดสระแก้วต่อไป เช่น การพัฒนาฝีมือแรงงาน การพัฒนาฐานข้อมูล เป็นต้น หากโครงการเหล่านี้สำเร็จลุล่วงและนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนา SEZ สระแก้ว จะเป็นคุณูปการต่อประชาชนในพื้นที่ซึ่งอยากเห็นจังหวัดสระแก้วเจริญขึ้นในมิติที่แตกต่างไปจากภาพจำเดิม

๑.๓) จังหวัดควรมีการจัดทำแผนเฉพาะสำหรับ SEZ สระแก้ว รวมทั้ง ควรมีความชัดเจนของทิศทางในการพัฒนา SEZ และควรมีความชัดเจนว่าคนในจังหวัดสระแก้วทั้งหมด จะได้รับประโยชน์อย่างไรจากการพัฒนา SEZ สระแก้ว ซึ่งหากสามารถทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น เช่น แรงงานในโรงงาน ผู้ประกอบการ เป็นต้น จะส่งผลให้เกิดความต้องการในการลงทุนเพิ่มมากขึ้น

๑.๔) จังหวัดสระแก้วมีโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ด้าน เส้นทางคมนาคม ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ เป็นต้น ซึ่งจังหวัดสระแก้วมีความพร้อม จึงอยากให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้าผ่านชายแดนที่เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่สระแก้วมากกว่านี้ ทั้งนี้ จังหวัดสระแก้วมีมูลค่าการค้าชายแดนสูงมาก แต่ผู้ประกอบการและสินค้าเหล่านั้นไม่ได้มาจากพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ทำให้ประชาชนสระแก้วไม่ค่อยได้รับประโยชน์

๑.๕) ผลของการจัดทำ SEA รวมถึงทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม ถือเป็นกรอบการพัฒนาหนึ่งที่จังหวัดสระแก้วสามารถนำไปใช้งานได้ ซึ่งผลที่ได้นั้นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมจากการประเมินโดยผู้มีส่วนได้เสียสื่อถึงศักยภาพของจังหวัดสระแก้วในการดำเนินกิจกรรม

๑.๖) สนับสนุนการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ต้องการให้มีแผนเฉพาะ SEZ สระแก้ว โดยข้อจำกัดของแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว คือ เป็นการขอรับการสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำ โดยมีสำนักงานจังหวัดสระแก้วเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ซึ่งในแต่ละปีได้รับการจัดสรรงบประมาณประมาณ ๒๐๐ - ๓๐๐ ล้านบาท แต่หน่วยงาน (Function) ไม่ได้นำแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี ไปศึกษา อ้างอิงในการจัดทำแผน ไม่มีการบูรณาการระหว่างกัน แต่เป็นการทำแผนของแต่ละหน่วยงาน ดังนั้น การมีแผนเฉพาะ SEZ สระแก้ว น่าจะเป็นสิ่งที่ดี ทั้งนี้ มีข้อสังเกตคือ หน่วยงาน (Function) ในจังหวัดสระแก้วเริ่มมีการเสนอโครงการใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วมากขึ้น เช่น การพัฒนาและออกใบรับรองมาตรฐานแรงงาน ซึ่งแรงงานทุกวันนี้ต้องมีใบรับรองมาตรฐานจึงจะไปประกอบอาชีพได้ นับเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาจังหวัด เป็นต้น

๑.๗) ในการขับเคลื่อนระยะยาว เสนอให้มีการหารือกับหน่วยงานที่รับผิดชอบสำหรับการจัดทำแผนหลัก เพื่อให้เกิดเป้าหมายเฉพาะของแต่ละพื้นที่ SEZ ที่สะท้อนจุดแข็งหรืออัตลักษณ์ รวมถึงข้อจำกัดของแต่ละ SEZ

๒) ข้อจำกัดของการพัฒนา SEZ สระแก้ว

๒.๑) เสนอให้หน่วยงานภาครัฐปรับ หรือแก้ไขกฎหมาย ซึ่งมีการขัดกันเองระหว่างกฎหมายบางข้อ ข้อบังคับระหว่างหน่วยงาน รวมถึงมาตรฐานต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการผ่านหน่วยงานของภาครัฐ แต่ติดปัญหาข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น กรณีการตรวจประเมินมาตรฐานเกษตรแปลงใหญ่ ที่มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณของหน่วยงานและจำนวนคน จึงทำให้การขอมาตรฐานเป็นไปได้ยาก เป็นต้น

๒.๒) ไม่ชัดเจนว่าสามารถดำเนินกิจการ/ กิจกรรมใดสำหรับพื้นที่ใน SEZ สระแก้ว ที่อยู่นอกเขตนิคมอุตสาหกรรมสระแก้วได้บ้าง เพราะประเด็นเรื่องผังเมืองยังอยู่ระหว่างการปรับปรุง ขณะเดียวกันก็มีการประกาศใช้ระเบียบที่เป็นข้อจำกัดหลายประการ เช่น เรื่องการควบคุมความสูงอาคาร เป็นต้น จึงเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ทำให้ไม่มีนักลงทุนมาลงทุนในพื้นที่ SEZ สระแก้วเท่าที่ควร รวมถึงการเป็นนิคมอุตสาหกรรมสีเขียว ซึ่งเมื่อนิคมอุตสาหกรรมสระแก้วต้องการที่จะปรับเปลี่ยน EIA ก็เกิดปัญหาหลายอย่าง เช่น การถูกต้องด้าน เป็นต้น

๓) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๓.๑) ต้องการให้มีการปรับโครงสร้างผังเมืองให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ ทั้งนี้ ควรมีแผนที่ชัดเจนว่าแต่ละบริเวณดำเนินกิจกรรมใดได้บ้าง

๓.๒) สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดสระแก้ว เป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคที่มีหน้าที่ประสานข้อมูลระหว่างจังหวัดสระแก้วและส่วนกลาง ซึ่งขณะนี้ได้มีการเสนอเรื่องผังเมืองของพื้นที่ SEZ สระแก้ว ให้กับกรมโยธาธิการและผังเมืองเพื่อให้มีการพิจารณาเพิ่มเติม และหน่วยงานส่วนกลางรับทราบเรื่องแล้ว โดยทางสำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดสระแก้ว ได้นำข้อมูลซึ่งที่ปรึกษาโครงการฯ เสนอทั้งในส่วนของปัญหาและข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับผังเมืองประกอบเข้าไปด้วย และยินดีรับข้อมูลที่ได้รับการศึกษาเพื่อประสานกับหน่วยงานส่วนกลางให้ทราบถึงรายงานการศึกษาในพื้นที่จริง เพื่อให้เห็นถึงปัญหาในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด

๓.๓) กฎหมายการนำเข้าวัตถุดิบสินค้าเกษตร และสินค้าเกษตรแปรรูป ใช้กฎหมายเช่นเดียวกับที่มีการบังคับใช้ในพื้นที่ทั่ว ๆ ไป ซึ่งการนำเข้าสินค้าอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงพาณิชย์ แต่หากต้องการให้เกิดการค้าขายเฉพาะพื้นที่จริง ๆ ควรมีมาตรการเฉพาะพื้นที่

๓.๔) จังหวัดควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนโดยบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงาน (Function) มากขึ้น และอาจเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ โดยเฉพาะจาก SEZ ตาก หรือ SEZ เชียงราย ที่ได้มีการศึกษาจัดทำแผนเฉพาะ SEZ ระดับพื้นที่แล้ว มาให้คำแนะนำถึงแนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ ซึ่งเจ้าของพื้นที่ควรเป็นผู้รับผิดชอบจัดทำแผนเฉพาะ SEZ รายพื้นที่เอง เนื่องจากจะมีความเข้าใจในสถานการณ์การพัฒนา ปัญหา/ ข้อจำกัด และความต้องการของภาคส่วนในพื้นที่เป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลไกในระดับพื้นที่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของแผนงาน/ โครงการ (Ownership) มีศักยภาพเพิ่มขึ้นในการจัดทำแผนเฉพาะที่เหมาะสมกับศักยภาพและโอกาสของพื้นที่ พร้อมสำหรับขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

๓.๔.๕ การประชุมหารือร่วมกับผู้แทนภาคประชาชนและประชาสังคม เรื่อง “การนำเสนอผลการจัดทำ SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว”

๑) สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการพัฒนา SEZ สระแก้ว

๑.๑) สนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนทางการค้าโดยการสร้างแรงจูงใจให้กับนักลงทุนให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ SEZ สระแก้วรวมถึงพื้นที่ใกล้เคียง ด้วยมาตรการต่าง ๆ เช่น การลดค่าเช่า การลดค่าทำสัญญา การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ที่ดินและผังเมือง เป็นต้น รวมถึงการขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งตลาดโรงเกลือซึ่งในอดีตมีมูลค่าการค้าขายและปริมาณสินค้าที่สูง และการลงทุนในภาคเกษตรกรรมที่ส่วนใหญ่จะดำเนินการนอกเขต SEZ สระแก้ว

๑.๒) ปัจจุบันมีนักลงทุนจากสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสนใจลงทุนในพื้นที่ SEZ สระแก้ว และเข้ามาทำการตลาดที่หลากหลาย เช่น เครื่องนอน เครื่องครัว เครื่องอุปโภคบริโภค เป็นต้น โดยเป็นการนำเข้าวัตถุดิบเพื่อแปรรูป และส่งสินค้าขายภายในประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้แรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามาทำงานในลักษณะไปกลับ โดยอาศัยบัตรผ่านแดน (Border Pass) ระยะเวลา ๙๐ วัน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่ถูกลงกว่า อนึ่ง วัตถุดิบและเส้นใยสังเคราะห์จากสาธารณรัฐประชาชนจีนมีราคาถูกกว่าวัตถุดิบภายในประเทศไทยสำหรับการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่จังหวัดสระแก้วซึ่งสามารถลดต้นทุนค่าขนส่ง ค่าแรง อันเนื่องมาจากประโยชน์ของที่ตั้งซึ่งอยู่ใกล้ตลาดโรงเกลือในการเป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้า

๑.๓) การนำเข้าวัตถุดิบมาแปรรูปเพื่อการส่งออกทั้งในจังหวัดสระแก้วและพื้นที่โรงเกลือยังเกิดขึ้นน้อย เนื่องจากข้อจำกัดในการผลิตและการส่งออก ทำให้การค้าขายแดนในจังหวัดสระแก้วยังไม่เติบโตเท่าที่ควร นักลงทุนจึงยังไม่กล้าเข้ามาลงทุนในพื้นที่ SEZ สระแก้ว จึงต้องสร้างแรงจูงใจให้กับนักลงทุน อีกหนึ่งสาเหตุอาจเป็นเพราะผลผลิตทางการเกษตรบางชนิดของประเทศเพื่อนบ้านมีคุณสมบัติบางประการที่ดีกว่าผลผลิตของประเทศไทย เช่น มันสำปะหลังของราชอาณาจักรกัมพูชามีเชื้อแป้งและวิตามินที่สูงกว่า นอกจากนี้ การผลิตที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ SEZ สระแก้วยังมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีระดับสูงและวิธีการแปรรูปสินค้าเกษตรให้มีมูลค่าสูงขึ้น

๒) สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับมาตรการเพื่อความยั่งยืนจากผลการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว

๒.๑) ควรมีการระบุหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนในมาตรการเพื่อความยั่งยืนด้านการบริหารจัดการ SEZ สระแก้ว

๒.๒) การพัฒนา SEZ สระแก้ว ต้องมีแนวทางที่ชัดเจนในเรื่องการรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การดูแลพื้นที่ชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จึงควรกำหนดมาตรการประเมินและติดตามผลกระทบทางบวกและทางลบจากการพัฒนา ทั้งนี้ การพัฒนา SEZ สระแก้ว ต้องก่อให้เกิดความพิเศษต่อคนในพื้นที่ และมีการกระจายประโยชน์ให้แก่ผู้คนในสังคม

๒.๓) การพัฒนาช่องทางรับฟังความคิดเห็นแบบสื่อสารสองทาง เพื่อแจ้งความคืบหน้าในการแก้ปัญหาข้อร้องเรียนจากการพัฒนา SEZ สระแก้วเป็นการเฉพาะ เพื่อให้เกิดการรับรู้รับทราบร่วมกัน

๒.๔) การส่งเสริมพืชเชิงอุตสาหกรรม

(๑) ควรสนับสนุนให้โรงงานแปรรูปน้ำตาลดิบ ผลผลิตทางการเกษตร พืชไร่ของเกษตรกรในจังหวัดสระแก้วเข้าสู่กระบวนการผลิตก่อนการนำเข้าพืช หรือผลผลิตทางการเกษตรจากพื้นที่อื่น

(๒) วัตถุประสงค์เพื่อการผลิตน้ำตาลมาจากอ้อยที่เพาะปลูกในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ถือเป็นร้อยละ ๘๐ ของวัตถุดิบทั้งหมด ควบคู่ไปกับผลผลิตจากพื้นที่ใกล้เคียงในระยะทางที่ห่างออกไปไม่ไกล เช่น อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร เป็นต้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง ทั้งนี้ ยังมีความต้องการอ้อยในปริมาณมากเพื่อการนำมาแปรรูป

(๓) เสนอให้มีการส่งเสริมพืชเชิงอุตสาหกรรม ไม่เพียงเฉพาะใน ๔ ตำบลของพื้นที่ SEZ สระแก้ว แต่รวมถึงพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อดึงดูดการลงทุนขนาดใหญ่ และโรงงานแปรรูป โดยควรมีมาตรการ หรือระเบียบข้อบังคับเพื่อส่งเสริมการเกษตรของพื้นที่

(๔) ประเด็นสมุนไพรมีข้อจำกัดในการผลิต ซึ่งต้องการระบบการให้น้ำที่ดี ลักษณะของดินที่มีความจำเพาะ หากเพาะปลูกในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม อาจให้คุณค่าทางสมุนไพรมีน้อยกว่าที่ควร รวมถึงข้อจำกัดทางด้านเทคโนโลยีและกระบวนการผลิต

(๕) เสนอให้สนับสนุนพืชทดแทนอื่น เช่น ไม้ เป็นต้น ซึ่งจะตอบโจทย์การพัฒนาเศรษฐกิจ BCG แต่ควรมีการเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการ และเกษตรกรในพื้นที่ด้วย

๒.๕) แรงงานต่างด้าวจากราชอาณาจักรกัมพูชามีความจำเป็นต่อการพัฒนาในพื้นที่ เนื่องจากแรงงานไทยจำนวนหนึ่งยังมีความไม่พึงพอใจต่อลักษณะงานและค่าแรงสำหรับงานที่มีในพื้นที่ เมื่อทำงานไประยะหนึ่งแล้วจึงเลิกทำงาน หรือสามารถผันตัวเองกลายเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กเองได้ (ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีในอีกมุมหนึ่ง) ควรมีการสร้างแรงจูงใจหรือสร้างงานที่มีค่าตอบแทนสูงขึ้นให้แก่แรงงานไทยให้ไม่เป็นผู้ว่างงาน

๒.๖) สินค้ามือสองและการจัดการขยะ

(๑) มีการจัดการขยะอย่างถูกต้องโดยผู้ประกอบการหลายราย เช่น เสื้อผ้ามือสองที่ถูกรับซื้อและนำไปแปรรูปเป็นผ้าวน กระเป๋าและยางรองเท้าถูกแยกส่วนนำไปขายต่อเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าที่โรงปูน จังหวัดสระบุรี เป็นต้น ในขณะที่ขยะในรูปแบบอื่น ๆ ยังไม่มีวิธีกำจัดอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะเสื้อผ้า และขยะครัวเรือน โดยเสนอว่าหากมีการจัดตั้งโรงกำจัดขยะเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าได้ จะช่วยลดปัญหาขยะที่มีปริมาณมาก

(๒) ขยะที่ถูกนำเข้าสู่กระบวนการคัดแยกเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อในทางธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ ๑๐ หากสามารถทำได้อย่างครบวงจรจะเป็นเรื่องดี แต่มีข้อจำกัดคือ ผู้ประกอบการไม่มีความรู้ว่ามีวิธีการอื่นในแก้ปัญหาหรือไม่ โดยมีผู้เสนอให้ตั้งโรงกำจัดขยะเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า แต่ติดที่กฎหมายไม่อนุญาตให้มีการจัดตั้งโรงงานใกล้พื้นที่ชุมชน รวมถึงการขออนุญาตซึ่งดำเนินการได้ยาก

(๓) วัตถุดิบของสินค้ามือสองจำนวนมากมาจากสาธารณรัฐเกาหลี และสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผ่านเข้ามาทางท่าเรือแหลมฉบัง และส่งออกไปยังสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน หรือทวีปแอฟริกา โดยเป็นสินค้าเกรดบีถึงเกรดซี ประเภทรองเท้า แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ทำให้ตู้คอนเทนเนอร์มีจำนวนไม่เพียงพอ และค่าระวางตู้คอนเทนเนอร์มีราคาที่สูงขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการบางส่วนระงับการส่งออกสินค้าชั่วคราว

๓) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๓.๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการลงพื้นที่ สํารวจสภาพที่แท้จริงของพื้นที่ศึกษา เช่น ตลาดโรงเกลือ เป็นต้น

๓.๒) ควรมีการสำรวจให้ชัดเจนว่า ประชาชนในพื้นที่ SEZ สระแก้ว และจังหวัดสระแก้ว ค้าขายสินค้าใด ทำการเกษตรในรูปแบบใด เพื่อให้ทราบถึงสภาพความเป็นจริง และปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

๓.๕ ปัญหา ความท้าทาย และข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินงานนำแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔) มาประยุกต์ใช้กับการจัดทำ SEA ในพื้นที่นําร่อง SEZ สระแก้ว สามารถสรุปปัญหา และความท้าทาย เพื่อใช้เป็นบทเรียนและนำข้อเสนอแนะไปพิจารณาวางแผนการดำเนินงานในอนาคต ดังนี้

๓.๕.๑ ระยะเวลาของการศึกษาโครงการติดตามฯ นี้ แบ่งเป็น ๒ ระยะ โดยระยะเวลาการศึกษาระยะที่ ๑ และ ระยะที่ ๒ รวม ๒๘ เดือน (มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓ - กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕) แต่มีช่วงเว้นระยะเวลาลงหลังจากการดำเนินการโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ แล้วเสร็จ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานตามกระบวนการ SEA ครบทุกขั้นตอนเป็นไปตามแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔) จึงจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานมาก เพื่อที่ปรึกษาโครงการฯ จะสามารถดำเนินงานได้ต่อเนื่อง รวมถึงการดึงกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มเดิมให้มาเข้าร่วมกระบวนการได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว ดังนั้น ลักษณะการดำเนินงานที่แบ่งเป็นสองช่วงเวลา จึงเป็นความท้าทายและมีความเสี่ยงต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้บรรลุเป้าหมายอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพตามที่กำหนด ซึ่งในการดำเนินโครงการจัดทำ SEA ในอนาคตหากเป็นโครงการระยะยาว ที่ปรึกษาโครงการฯ ควรจัดให้มีช่องทางการสื่อสารกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและต้องมีการติดต่อ สื่อสาร และแจ้งข้อมูลของโครงการเป็นระยะ ๆ

๓.๕.๒ ที่ปรึกษาโครงการฯ ที่ดำเนินการศึกษาโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ และ ๒ แตกต่างกัน จึงมีความท้าทายในการจัดการข้อมูล และการส่งต่อผลลัพธ์ของการศึกษาจากโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ ระยะที่ ๒ โดยไม่เสียเวลา และไม่ใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อนกัน นอกจากนั้น การออกแบบวิธีการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการติดตามฯ บางส่วนอาจมีรูปแบบและแนวคิดที่แตกต่างกัน ถึงแม้จะยึดอ้างอิงแนวทางการดำเนินงานจากแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) เช่นเดียวกัน ดังนั้น การบริหารทีมศึกษา SEA ให้สามารถดำเนินงานได้ต่อเนื่องจึงมีความสำคัญต่อผลลัพธ์ที่มีคุณภาพของกระบวนการ SEA

๓.๕.๓ ในระหว่างดำเนินการศึกษาโครงการติดตามฯ พบว่าขั้นตอน วิธีการและเทคนิคที่เหมาะสมในกระบวนการ SEA ที่แนะนำไว้ในแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) สามารถนำมาใช้ได้ โดยในบางขั้นตอนอาจจะประยุกต์ใช้เพียงบางวิธีการและเทคนิค หรือดำเนินงานในขั้นตอนนั้นให้กระชับขึ้นเพื่อลดระยะเวลาให้สั้นลง เช่น ขั้นตอนการกำหนดขอบเขต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องพิจารณา และระมัดระวังให้ได้ผลลัพธ์สำคัญอย่างครบถ้วน ซึ่งบทเรียนจากการจัดทำ SEA ในพื้นที่นำร่อง SEZ สระแก้วนี้ ช่วยสนับสนุนให้เห็นความยืดหยุ่นของการศึกษา SEA ว่าอาจไม่มีความจำเป็นต้องทำตามแนวทาง SEA ในทุกรายละเอียด แต่สามารถประยุกต์ และวางแผนการดำเนินงานได้ตามที่จำเป็นและเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร และระยะเวลาของโครงการนั้น ๆ

๓.๕.๔ บทเรียนจากการศึกษานี้ ช่วยยืนยันว่า หน่วยงานเจ้าของแผนควรพิจารณานำแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) ไปใช้เป็นเอกสารอ้างอิงแนะนำทั่วไปในการกำหนดกรอบการดำเนินงาน และสามารถประยุกต์ไปใช้กับลักษณะของแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ ลักษณะต่าง ๆ ได้ ไม่เฉพาะสำหรับแผนพัฒนาพื้นที่ SEZ เท่านั้น โดยอาจจะใช้เป็นเอกสารอ้างอิงเพื่อนำไปจัดทำคู่มือ SEA เชิงประยุกต์ สำหรับหน่วยงานเจ้าของแผนต่อไป และควรคำนึงเสมอว่า ขั้นตอนการศึกษา SEA มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนรายละเอียดในขั้นตอน แต่ละขั้นตอน รวมถึงเทคนิควิธีการได้ตามความเหมาะสม

๓.๕.๕ บทเรียนจากการศึกษานี้ ทำให้เข้าใจหลักการของ SEA ที่ดี หลายประการ โดยเฉพาะเรื่อง การสร้างการมีส่วนร่วมที่ต้องทำให้กระบวนการ SEA เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสีย มีความยืดหยุ่น และเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องพยายามทำให้ผู้มีส่วนได้เสีย เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของแผนการพัฒนานั้น ๆ ซึ่งเป็นความท้าทายของที่ปรึกษาโครงการฯ โดยเฉพาะการออกแบบรูปแบบกิจกรรมกลุ่มในการประชุมระดมความคิดเห็น รวมถึงเทคนิคและความเชี่ยวชาญของวิทยากรที่จะเป็นผู้สื่อสารหลักในกิจกรรมนั้น ๆ

๓.๕.๖ บทเรียนจากการศึกษานี้ ช่วยบ่งชี้ความท้าทายของการนำข้อแนะนำตามทฤษฎีที่กำหนดในแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) ไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่

๑) การสร้างการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนย่อยของกระบวนการ SEA ที่ปรึกษาโครงการฯ มีความจำเป็นต้องกำหนดรูปแบบและจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมให้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษาโครงการ เนื่องจากหัวใจของการศึกษา SEA คือการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียของพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดทางด้านเวลา บุคลากร และงบประมาณ ในการดำเนินงานในพื้นที่จริง อาจส่งผล

ให้ไม่สามารถรวบรวมประเด็น หรือข้อคิดเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียสำคัญได้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม

๒) ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม จากกระบวนการ SEA ที่เสนอแนะต่อแผนการพัฒนาพื้นที่ SEZ มีความท้าทายที่จะทำให้เป็นเส้นทางไปสู่เป้าหมายการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน และต้องการการสนับสนุนทรัพยากร โดยนำมาตรการเพื่อความยั่งยืนไปสู่แผนปฏิบัติการ ประกอบกับต้องติดตามความก้าวหน้าและสำเร็จของตัวชี้วัด มิฉะนั้น การศึกษา SEA จะไม่เกิดประโยชน์ ดังนั้น การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เพื่อให้มาตรการเพื่อความยั่งยืนที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกับความจำเป็นของทางเลือกการพัฒนาในแต่ละทางเลือก และลดความเสี่ยงของผลกระทบจากทางเลือกพัฒนานั้น ๆ

๓.๕.๗ รูปแบบของการศึกษา SEA ที่มุ่งให้ผลลัพธ์ของกระบวนการ SEA เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพต่อการจัดทำแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีความสำคัญมาก และควรพิจารณาและคำนึงถึงตั้งแต่เริ่มการศึกษา เพื่อให้การนำผลลัพธ์ไปใช้ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้เสียและหน่วยงานรับผิดชอบ และในการจัดทำ SEA เชิงพื้นที่นั้น จำเป็นต้องมีการพิจารณาวิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่ โดยการประยุกต์ใช้ GIS มาวิเคราะห์ประกอบการจัดทำแนวทางการพัฒนาของพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถประเมินผลกระทบในภาพรวมของพื้นที่ในทุมิติพร้อมกัน โดยควรนำเทคนิค GIS มาประยุกต์โดยใช้หลักการซ้อนทับของแผนที่ เพื่อให้เห็นลักษณะแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง โอกาส และศักยภาพเชิงพื้นที่ได้อย่างชัดเจน

๓.๕.๘ บทเรียนต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษา SEA ของพื้นที่นำร่อง SEZ สระแก้วนี้ เป็นประโยชน์ในการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไม่เฉพาะการพัฒนาพื้นที่ SEZ เท่านั้น แต่สามารถนำไปใช้กำหนดขั้นตอนการศึกษาของพื้นที่อื่น ๆ และเป็นตัวอย่างให้การศึกษาอื่น ๆ ที่จะใช้กระบวนการ SEA ต่อไป

บทที่ ๔

การจัดทำคู่มือ SEA
เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

บทที่ ๔

การจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการจัดทำ SEA ของหน่วยงานวางแผนที่ระบุอยู่ในร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ให้ต้องจัดทำ SEA ทั้งนี้ สศช. ได้จัดทำแนวทาง SEA เพื่อนำกระบวนการ SEA ไปประยุกต์ใช้กับแผนพัฒนาได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) อย่างไรก็ตามแนวทาง SEA ที่เผยแพร่อยู่ในปัจจุบันเป็นเพียงแนวทางทั่วไป ทำให้การนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแผนการพัฒนารายสาขาและเชิงพื้นที่ ซึ่งมีบริบทและลักษณะแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำได้ยากและไม่ชัดเจน นอกจากนี้ การพัฒนาอย่างยั่งยืนของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ยังมีความท้าทายจากการมุ่งเน้นการพัฒนาในมิติด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การสร้างสมดุลของการเติบโตอย่างยั่งยืน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการ SEA สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนในการจัดทำแผนอย่างยั่งยืนได้ สศช. จึงได้จัดทำคู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ขึ้น โดยเป็นการจัดทำคู่มือ SEA ที่สามารถใช้กับพื้นที่ เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐที่จะต้องจัดทำ SEA รวมถึงเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบ ขั้นตอน และกระบวนการของการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ฉบับนี้ไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ ในกระบวนการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ เป็นการถอดบทเรียนจากการศึกษา SEA ในพื้นที่นำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว และนำผลที่ได้รับจากการศึกษา SEA ดังกล่าวมาประยุกต์ รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ผ่านการศึกษาทุกขั้นตอนปฏิบัติตามแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) เพื่อประเมินและปรับปรุงสาระสำคัญและเนื้อหาของคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ให้เหมาะสมในทางปฏิบัติ

การจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ประกอบด้วยเนื้อหาและประเด็นสำคัญ ดังนี้

- ๑) การทบทวนและประเมินผลการใช้ SEA สำหรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ในบริบทของต่างประเทศ
- ๒) ผลการระดมความคิดเห็นและแนวทางการปรับปรุงร่างคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่
- ๓) สรุปสาระสำคัญของคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ และ ๔) การจัดฝึกอบรมเชิงวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ

๔.๑ การทบทวนและประเมินผลการใช้ SEA สำหรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ในบริบทของต่างประเทศ

ในแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA Guideline) นั้น ประกอบด้วย คำแนะนำในการดำเนินการหรือการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยมีสาระสำคัญคือ การให้คำแนะนำว่าควรดำเนินการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์อย่างไร ในแต่ละขั้นตอน ขณะที่คู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA Manual) คือ เอกสารขั้นตอนการดำเนินงานในการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ซึ่งจะอธิบายว่าต้องทำอะไรตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบและชัดเจน ตั้งแต่ภาพรวมของงาน การประยุกต์ใช้ SEA ในการจัดทำแผน จนถึงการติดตามตรวจสอบและประเมินผล โดยประโยชน์สำคัญของคู่มือ SEA คือการสร้างความสะดวกและมาตรฐานของการดำเนินงาน SEA ให้สอดคล้องตามหลักวิชาการ ซึ่งในการทบทวนแนวทาง (SEA Guideline) และคู่มือ (SEA Manual) ของต่างประเทศที่มีการประยุกต์ใช้สำหรับการจัดทำแผนพัฒนา พบว่าไม่มีแนวทางหรือคู่มือเฉพาะแต่จะใช้แนวทางหรือคู่มือของ SEA ในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่เชิงเศรษฐกิจเป็นการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ (Spatial Planning) รูปแบบหนึ่ง และอาจจะมุ่งเน้นไปที่การจัดทำแผนพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land-Use Planning) เฉพาะในพื้นที่พัฒนาเชิงเศรษฐกิจ โดยมีการทบทวนรูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ เกณฑ์การพิจารณาการประยุกต์ใช้ SEA ในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ SEA สำหรับจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ โครงสร้างและสาระสำคัญของคู่มือ SEA ดังนี้

๔.๑.๑ กระบวนการ SEA กับการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่

การประยุกต์ใช้ SEA ในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อให้เกิดการบูรณาการประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดทำแผนพัฒนากับพื้นที่ มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อการยอมรับในกระบวนการพัฒนาในพื้นที่ ซึ่งต้องคำนึงถึงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนบริบทเชิงพื้นที่อย่างรอบด้าน (Roberts, 1994) ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่นี้ครอบคลุมถึงการจัดทำแผนพัฒนาระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น หรือเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ที่เกี่ยวข้องกับการจัดวางออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดิน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั่วทั้งพื้นที่ ซึ่งจะบูรณาการประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเข้าสู่แผนพัฒนาด้วย ดังนั้น แผนพัฒนาเชิงพื้นที่ซึ่งใช้ SEA เป็นเครื่องมือในการจัดทำ จึงไม่ได้เป็นเพียงการรวบรวมแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่จะเป็นการบูรณาการประเด็นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเข้าอย่างกลมกลืน นักวางแผนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียต้องแสดงความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การใช้ทรัพยากร และผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและชุมชนในพื้นที่อย่างชัดเจน โดยปกติแผนพัฒนาเชิงพื้นที่จะมุ่งเน้นการพิจารณาประเด็นด้านเศรษฐกิจในระดับพื้นที่เป็นสำคัญ เพื่อให้กิจกรรมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Actions) ที่เสนอทั้งหมดก่อให้เกิดความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม จึงมีการนำ SEA ซึ่งเป็นเครื่องมือที่เอื้อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการจัดทำแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ และการออกแบบหรือกำหนดโครงการพัฒนาในเชิงพื้นที่ รวมถึงความเชื่อมโยงทางด้านกายภาพของพื้นที่ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ผ่านมุมมองด้านผลกระทบและผลประโยชน์จากกิจกรรมเชิงยุทธศาสตร์เหล่านั้น นอกจากนี้ ยังเห็นได้ว่าการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ ยังช่วยให้สามารถกำหนดการเตรียมการที่จำเป็นของหน่วยงานหรือองค์กร เพื่อให้มั่นใจว่าการเชื่อมโยงกิจกรรมโครงการพัฒนาเชิงพื้นที่

ซึ่งเป็นประโยชน์ เข้ากับระบบเศรษฐกิจของพื้นที่และมีความสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่คำนึงถึงคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม (Gabriel and Laugesen, 2000)

จะเห็นได้ว่า SEA ในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้เกิดการประเมินผลกระทบและผลประโยชน์สิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในภาพรวมอย่างเป็นระบบ รวมถึงผลกระทบสะสมของ SEA ช่วยสนับสนุนการจัดทำแนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ การคาดการณ์หรือการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และกรอบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ต้องการ รวมทั้งการตัดสินใจในการพัฒนาที่บูรณาการด้านสิ่งแวดล้อม (CCME, 2009) โดย Annandale (2014) ได้อธิบายรูปแบบของการประยุกต์ใช้ SEA ในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ไว้ ๓ รูปแบบ ประกอบด้วย

๑) SEA ที่แยกออกจากการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่

กรณีนี้ SEA จะดำเนินการเป็นกระบวนการที่แยกต่างหาก และ/ หรือเป็นการประเมินในภายหลัง หรือเป็นการทบทวนแผนที่มีอยู่ ซึ่งในรูปแบบนี้ การจัดทำ SEA เป็นการทบทวนด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบแผนงานที่มีอยู่แล้วในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า SEA รูปแบบนี้ จะมีความสามารถที่จำกัดในการเปิดโอกาสให้มีการนำเสนอการพิจารณาทางเลือกการพัฒนา ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงที่มีความหมายต่อแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่จึงอาจเป็นเรื่องยาก

๒) SEA ที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดทำแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่

กรณีนี้ SEA จะดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดทำแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ แม้ว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ของ SEA จะดำเนินการแยกจากกัน แต่จะทำงานควบคู่ไปกับคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนา โดยข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำเสนอหรือรายงานต่อคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาในระหว่างการจัดทำแผนพัฒนา SEA รูปแบบนี้ไม่จำเป็นต้องขยายรายละเอียดของแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่หรือแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ละเอียดขึ้น แต่จะเน้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างคณะทำงานในการจัดทำแผนพัฒนากับคณะทำงาน SEA เช่น การให้ผู้นำของคณะทำงาน SEA เข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ หรือมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลในการประชุม หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการของคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนา เป็นต้น

๓) SEA ที่บูรณาการเข้ากับกระบวนการการจัดทำแผน

กรณีนี้ SEA จะถูกรวมเข้ากับการกระบวนการจัดทำแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างสมบูรณ์ โดยคณะผู้เชี่ยวชาญของ SEA ถือเป็นส่วนสำคัญของคณะทำงานวางแผน โดยจะดำเนินการร่วมกันกำหนดประเด็นสำคัญและร่วมกันดำเนินการประเมินต่าง ๆ กับนักวางแผน ที่อธิบายให้เห็นว่ากระบวนการดังกล่าวนี้มีลักษณะอย่างไร และรูปแบบนี้ต้องการการสื่อสารภายในที่มีประสิทธิภาพระหว่างคณะทำงานในการจัดทำแผนพัฒนา และผู้เชี่ยวชาญ SEA อีกทั้งยังต้องมีการกำหนดขอบเขตการทำงานและบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ซึ่งรูปแบบนี้มีข้อดีที่สำคัญ คือ ประเด็นด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมจะได้รับการพิจารณาควบคู่ไปกับการพิจารณาด้านเศรษฐกิจและด้านเทคนิคที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น ด้านวิศวกรรม ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น การดำเนินการในลักษณะนี้จะสะท้อนให้เห็นว่าแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ขั้นสุดท้ายจะได้รับการบูรณาการอย่างสมบูรณ์

สำหรับการบูรณาการ SEA เข้ากับการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ในมุมมองของ Partidário (2003) มองว่า SEA กับระดับของการวางแผนเชิงพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นในระดับภูมิภาค ระดับเมือง ระดับเทศบาล และระดับท้องถิ่น คณะผู้เชี่ยวชาญที่จัดทำ SEA ถือว่าเป็นหนึ่งในรูปแบบที่ซับซ้อนที่สุดของ SEA เนื่องจากมีบริบทที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก

๓.๑) ด้านมิติของวิธีการและกระบวนการวางแผนการทำงานที่เหมาะสม เพราะการสื่อสารระหว่างคณะทำงานในการจัดทำแผนพัฒนาและคณะผู้เชี่ยวชาญที่จัดทำ SEA เป็นสิ่งสำคัญ

๓.๒) จังหวะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่

๓.๓) บริบทของสถาบัน หน่วยงาน องค์กร ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ Partidário (2003) ได้เสนอแนะ รูปแบบการดำเนินการประยุกต์ใช้ SEA ในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ไว้ ๔ รูปแบบ ดังนี้

(๑) การประเมินแบบแยกส่วน (Piecemeal Assessment)

เป็นการประเมินข้อเสนอของการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบแบ่งเขตการพัฒนาเป็นส่วน (Zone) โดยพิจารณาองค์ประกอบของข้อเสนอการวางแผน เฉพาะประเด็นและทางเลือกการพัฒนาที่เป็นไปได้ ในมิติของผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางชีวภาพหรือทางนิเวศของแต่ละข้อเสนอ รวมถึงมีการพัฒนาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการบรรเทาหรือการลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น

(๒) การประเมินแบบโดยอ้อม (Implicit Assessment)

เป็นการประเมินที่มีการพิจารณาประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในการกำหนดและออกแบบข้อเสนอการพัฒนาของแผนพัฒนาเชิงพื้นที่หรือเพื่อแบ่งเขต (Zone) การพัฒนา เช่นเดียวกับแผนพัฒนาทางกายภาพ โดยผสมผสานการพิจารณาประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญและระบุข้อจำกัดของการพัฒนาต่าง ๆ มีการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการกำหนดระเบียบหรือแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง แต่การพิจารณาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะไม่มีแสดงผลออกมาอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการระบุระดับผลกระทบการเปรียบเทียบและการประเมินในขั้นสุดท้าย

(๓) การประเมินแบบชัดเจน (Explicit Assessment)

เป็นการประเมินที่บูรณาการประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินหรือการออกแบบผังเมือง เป็นต้น โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การแบ่งเขตสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกายภาพและด้านชีวภาพหรือด้านนิเวศวิทยาที่เห็นได้อย่างชัดเจน เป็นต้น ซึ่งการพิจารณาจะดำเนินการในขณะพัฒนาแนวความคิดของข้อเสนอทางเลือกของแผนการพัฒนา และมีองค์ประกอบที่สำคัญของข้อเสนอ คือ การหลีกเลี่ยงผลกระทบหรือทำให้ระดับผลกระทบน้อยที่สุด โดยเน้นการพิจารณาผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งหมดที่เกิดขึ้นในระหว่างการพัฒนาแนวความคิด เพื่อสร้างทางเลือกหรือแนวทางในการขับเคลื่อนแผนการพัฒนา

(๔) การประเมินความยั่งยืนในเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Sustainability Assessment)

เป็นการประเมินที่มีการระบุวัตถุประสงค์การพัฒนาอย่างยั่งยืน ตั้งแต่ก่อนเริ่มจัดทำแผนพัฒนา มีการวิเคราะห์ความสอดคล้องและความขัดแย้งที่เป็นไปได้ การพิจารณาให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การพัฒนาที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนที่เป็นวัตถุประสงค์หลัก คือ ให้ความสำคัญกับด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมที่ครอบคลุมด้านการเมืองและด้านสถาบัน ด้านสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ หรือด้านนิเวศวิทยาของพื้นที่ จากนั้นบูรณาการผลลัพธ์เหล่านี้เข้ากับการจัดทำแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ พร้อมกับให้มีการระบุและการอภิปรายในเวทีสาธารณะถึงทางเลือกการพัฒนาที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านั้น ทางเลือกต่าง ๆ จะถูกพัฒนาต่อเป็นแนวทางการขับเคลื่อนแผนการพัฒนาและมาตรการสำหรับรองรับการพัฒนา หรือมาตรการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่มุ่งสู่ความยั่งยืน

รูปแบบ SEA ข้างต้นเป็นในลักษณะ “ภาพรวมของ SEA” ที่สามารถอธิบายการดำเนินการพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งมีการประยุกต์ใช้ในทวีปยุโรปและในส่วนอื่น ๆ ของโลก จากประสบการณ์ในทวีปยุโรป รวมถึงประเทศที่ดำเนินการตามรูปแบบ SEA ดังกล่าว พบว่าการดำเนินการรูปแบบข้างต้นมีความแตกต่างกัน อันเป็นผลมาจากประเภทและระบบการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ ยังพบว่าแนวคิดของ SEA มีสาระสำคัญเพิ่มขึ้นจากรูปแบบแรกไปจนถึงรูปแบบสุดท้าย ในขณะที่รูปแบบแรกเป็นแนวคิดหลักที่เกือบทุกประเทศมีเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบในระดับโครงการ (EIA) อยู่แล้ว ในขณะที่รูปแบบที่สองคือ แนวคิดของการจัดทำแผนการพัฒนาแบบแบ่งเขตสิ่งแวดล้อม และรูปแบบที่สามและสี่จะเป็นการดำเนินการตามแนวความคิดของการประเมินที่มีความเป็น SEA ที่เข้มแข็งและแข็งแกร่งขึ้นเป็นลำดับ และรูปแบบที่สี่อาจกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบ SEA ที่พึงปรารถนา (Sadler and Verheem, 1996) เพื่อให้เห็นภาพรวมองค์ประกอบของกรอบแนวทางการทำงานของ SEA (Partidário, 2003) ได้สังเคราะห์ประเด็นที่สำคัญไว้ แสดงดังตารางที่ ๔-๑

ตารางที่ ๔-๑ องค์ประกอบสำหรับกรอบการทำงาน SEA ในการวางแผนพัฒนาเชิงพื้นที่

ประเด็นหลัก	องค์ประกอบสำหรับกรอบงาน	คำถามพื้นฐาน
ทำไม (Why)	ความจำเป็น (Need)/ วัตถุประสงค์ (Objectives)	๑) ทำไมจึงต้องการ SEA และวัตถุประสงค์คืออะไร ๒) มีข้อกำหนดทางกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตามหรือไม่
	การเพิ่มคุณค่า (Added-Value)	๑) เหตุใดขั้นตอน EIA จึงไม่เพียงพอในกรณีปัจจุบัน ๒) คุณค่าที่เพิ่มขึ้นในการที่ SEA นำมาสู่การตัดสินใจคืออะไร
ใคร (Who)	ความรับผิดชอบ (Responsibilities)	๑) SEA เหมาะกับใคร ๒) ใครเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพของ SEA ๓) กรอบงานของสถาบันในการพัฒนาและดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน หรือแผน งานคืออะไร ๔) ใครคือผู้มีส่วนได้เสียหลักในกระบวนการตัดสินใจ
อะไร (What)	คุณค่า (Values)/ การมีส่วนร่วม (Participation)	๑) ค่านิยมหลักที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมีอะไรบ้าง (ตัวแทนภาคส่วน องค์กรพัฒนาเอกชน สาธารณะ) ๒) กลไกการเปิดใช้การมีส่วนร่วมมีอะไรบ้าง

ประเด็นหลัก	องค์ประกอบสำหรับกรอบงาน	คำถามพื้นฐาน
	เกณฑ์มาตรฐาน (Benchmark)/ กรอบนโยบาย (Policy Framework)	๑) กรอบนโยบายและเกณฑ์มาตรฐานที่จะใช้เป็นเป้าหมายที่ทำได้คืออะไร
อย่างไร (How)	เกณฑ์ (Criteria)	เกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินมีอะไรบ้าง
	ทางเลือก (Alternatives)/ ตัวเลือก (Options)	๑) ตัวเลือกและทางเลือกของคืออะไรบ้าง
	การสื่อสาร (Communication)	๑) จะสื่อสารสิ่งที่ค้นพบสู่สาธารณะและผู้ถือหุ้นแต่ละรายอย่างไร และจะมั่นใจได้อย่างไรว่าเกิดกระบวนการเรียนรู้
	คำแนะนำ (Guidance)	๑) มีคำแนะนำเพียงพอที่จะช่วยเหลือในกระบวนการประเมินหรือไม่ ๒) ต้องการคำแนะนำอะไรอีกบ้าง
	การควบคุมคุณภาพ (Quality Control)	๑) จะตรวจสอบได้อย่างไรว่าทำถูกต้องหรือไม่ ๒) จะติดตามประสิทธิภาพของการตัดสินใจอย่างไรเกี่ยวกับค่านิยมที่สำคัญในการตัดสินใจ

ที่มา: Partidário (2003)

๔.๑.๒ เกณฑ์การพิจารณาการประยุกต์ใช้ SEA ในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่

แนวทางในการบูรณาการ SEA เข้ากับการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการ ขั้นตอน และเทคนิคต่าง ๆ ของ SEA แม้ว่าโดยทั่วไป SEA จะมีลำดับขั้นตอนหรือกระบวนการที่เป็นระบบ แต่ไม่ได้มีการระบุถึงเทคนิคหรือวิธีการเฉพาะเจาะจงสำหรับ SEA เนื่องจาก SEA จะนำวิธีการและเทคนิคจากแหล่งหรือศาสตร์อื่นที่หลากหลาย มาบูรณาการในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ (Partidário, 2003) ซึ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่ากรณีใดควรมีการประยุกต์ใช้ SEA ในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ Tulu (2014) ได้เสนอไว้ ประกอบด้วย ๘ เกณฑ์ ดังนี้

๑) ต้องการการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ในการกำหนดกรอบและเงื่อนไขสำหรับการพัฒนาในอนาคต การใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากร หรือการดำเนินการด้านการจัดการในระดับภูมิภาคหรือในระดับพื้นที่

๒) มีข้อเสนอให้จัดทำแผนภูมิภาค (Regional Plan) หรือยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากร การจัดสรรทรัพยากร การอนุรักษ์หรือการพัฒนา

๓) มีข้อเสนอสำหรับการพัฒนาในระดับภูมิภาคหรือในระดับพื้นที่ ที่ยังไม่ได้พัฒนา ก่อนหน้านี้ และยังไม่มีแผนหรือยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาคหรือระดับพื้นที่ในปัจจุบัน

๔) มีข้อเสนอสำหรับการพัฒนาในระดับภูมิภาคหรือในพื้นที่ที่มีการพัฒนาแล้ว แต่ยังไม่มีความชัดเจนในปัจจุบัน และการพัฒนานั้นมีศักยภาพหรือมีโอกาสที่จะกระตุ้นหรือมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเกิดผลกระทบสะสมระดับภูมิภาคหรือระดับพื้นที่

๕) มีการลดลงเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นความเสื่อมโทรมอย่างเห็นได้ชัดในระบบนิเวศ หรือทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับพื้นที่

๖) มีความจำเป็นต้องเชื่อมโยงและประสานการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในระดับภูมิภาคหรือระดับพื้นที่ โดยเกี่ยวข้องกับโครงการต่าง ๆ ที่ครอบคลุม วัตถุประสงค์ การจัดการพื้นที่ และการริเริ่มเชิงยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาระดับภูมิภาคหรือระดับพื้นที่

๗) ต้องตัดสินใจในระดับภูมิภาคหรือระดับพื้นที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรหรือการพัฒนาพื้นที่ หรือการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกี่ยวข้องกับพหุอำนาจหรือมีความหลากหลายของการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน

๘) มีการเรียกร้องของสาธารณะให้มีการจัดทำ SEA กับแผนการพัฒนาในระดับภูมิภาคหรือในระดับพื้นที่

๔.๑.๓ ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ SEA สำหรับจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่

๑) สาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน

แนวทางการประยุกต์ใช้ SEA สำหรับจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ของสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน Annandale (2014) ได้สรุปขั้นตอนที่สำคัญของ SEA ไว้ ๘ ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑ การกำหนดแนวทาง ได้แก่ วัตถุประสงค์และขอบเขตของแผน การดำเนินการเพื่อบรรลุตามแผน โดยการปรับปรุงแผน หรือจัดทำแผนใหม่ ซึ่งต้องมีแผนการใช้ที่ดินอ้างอิง

ขั้นที่ ๒ การกำหนดบริบทแวดล้อมสำหรับแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งจุดประสงค์ของขั้นตอนนี้ คือ เพื่อกำหนดประเด็นทางสำคัญทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการแก้ไขในการแก้ไขแผนการใช้ที่ดิน ซึ่งประกอบด้วย ๕ ขั้นตอนย่อย ดังนี้

(๑) กำหนดเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน

(๒) กำหนดประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดินจากรูปแบบการใช้ที่ดินในท้องถิ่น

(๓) กำหนดประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

(๔) กำหนดแนวทางปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ และ

(๕) กำหนดประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม การจัดการที่ดิน และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดสำหรับแผนการใช้ที่ดิน

ขั้นที่ ๓ การประเมินแนวโน้มในการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ซึ่งจุดประสงค์ของขั้นตอนนี้ คือ การร่างแนวโน้มที่สำคัญสำหรับการจัดการที่ดิน การจัดการสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแนวโน้มนี้จะใช้เป็นกรอบแนวทางในการประเมินทางเลือกการพัฒนาในขั้นตอนต่อไป ประกอบด้วย

(๑) การประเมินการเปลี่ยนแปลงหรือแนวโน้มการใช้ที่ดินในพื้นที่ ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา และการนำแผนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินก่อนหน้านี้ไปใช้

(๒) การประเมินแนวโน้มหรือการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา โดยการวิเคราะห์อิทธิพลของรูปแบบการใช้ที่ดินที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มเหล่านี้

ขั้นที่ ๔ การสรุปพัฒนาการในอนาคตของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ ประกอบด้วย

(๑) พัฒนาการในอนาคตของการเปลี่ยนแปลงหรือแนวโน้มการใช้ที่ดิน หากไม่มีการแทรกแซงแผนการใช้ที่ดิน

(๒) พัฒนาการในอนาคตของการเปลี่ยนแปลงหรือแนวโน้มด้านสิ่งแวดล้อม หากไม่มีการแทรกแซงแผนการใช้ที่ดิน

ขั้นที่ ๕ การประเมินศักยภาพของพื้นที่และการปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพของพื้นที่ในอนาคต โดยการวิเคราะห์การใช้ที่ดินในปัจจุบัน ข้อจำกัดในการเปลี่ยนประโยชน์ในการใช้ที่ดิน และความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม ประกอบด้วย

(๑) การประเมินศักยภาพของที่ดินที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มการใช้ที่ดินตามที่คาดหวัง

(๒) การวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมผ่านการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

ขั้นที่ ๖ การกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์สำหรับช่วงเวลาการวางแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ จุดประสงค์เพื่อกำหนดกรอบในภาพรวมของทางเลือกการพัฒนาแผนการใช้ที่ดิน สำหรับการวางแผนในขั้นต่อไป ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นตอนก่อนหน้านี้ เพื่อให้สามารถประเมินข้อมูลในการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ

ขั้นที่ ๗ การพัฒนาทางเลือกการพัฒนาการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาทางเลือกซึ่งตอบสนองเป้าหมายการใช้ที่ดินที่กำหนดไว้ในขั้นตอนก่อนหน้านี้ ซึ่งการพัฒนาทางเลือกเป็นกระบวนการวิเคราะห์ซึ่งต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่มี และสอดคล้องกับเป้าหมายการใช้ที่ดินที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่ ๖ โดยแต่ละทางเลือกการพัฒนาจะต้องได้รับการออกแบบเพื่อสนับสนุนความสำเร็จของเป้าหมายให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ ทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ควรพิจารณาถึงศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นความพยายามในสร้างผลกระทบที่ดีต่อการจัดการการใช้ที่ดินและแนวโน้มด้านสิ่งแวดล้อม โดยขั้นตอนนี้ต้องมีการพิจารณาข้อมูลเชิงพื้นที่อย่างละเอียด เช่น แผนที่แสดงสถานการณ์การใช้ที่ดินในปัจจุบัน ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมสำคัญในพื้นที่ เป็นต้น ทั้งนี้ แผนที่การใช้ที่ดินในปัจจุบันควรใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์ทั้งหมด และนำไปอ้างอิงในการจัดทำแผนที่ฉบับใหม่ที่มีการระบุตำแหน่งของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินซึ่งได้รับการเสนอภายใต้แต่ละทางเลือก

ขั้นตอนนี้มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่สาธารณชนมีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนการใช้ที่ดิน โดยควรใช้แผนที่ซึ่งเรียบง่ายและเข้าใจง่ายในการนำเสนอ และควรอธิบายความแตกต่างของทางเลือกการพัฒนา รวมทั้งข้อดีและข้อเสีย เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจและเปรียบเทียบทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ได้ ซึ่งควรนำเสนอทางเลือกการพัฒนาในสื่อท้องถิ่น และจัดแสดง

ในสำนักงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง พร้อมประชุมปรึกษาหารือเพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้ศึกษาทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ

ขั้นที่ ๘ วิเคราะห์และเปรียบเทียบผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของทางเลือกการพัฒนา ประกอบด้วย

(๑) การวิเคราะห์ทางเลือกการพัฒนา โดยวิเคราะห์แต่ละทางเลือกการพัฒนาของแผนการใช้ที่ดินอย่างเป็นระบบ เพื่อประเมินอิทธิพล ผลกระทบของแต่ละทางเลือกการพัฒนาต่อเป้าหมายแนวโน้มการใช้ที่ดิน และแนวโน้มด้านสิ่งแวดล้อม โดยต้องประเมินแต่ละทางเลือกการพัฒนาเพื่อพิจารณาว่าทางเลือกการพัฒนาใดมีศักยภาพในการใช้ที่ดินมากที่สุด สอดคล้องกับความต้องการที่คาดการณ์ไว้อย่างยั่งยืน

(๒) การปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้เสียและการเลือกแผน โดยทางเลือกการพัฒนาของแผนที่เสนอนั้นต้องได้รับการประเมินโดยผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากแผนการใช้ที่ดิน

โดยทำการวิเคราะห์ทางเลือกการพัฒนาที่จัดทำภายใต้ขั้นที่ (๑) และข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้เสียในขั้นที่ (๒) เพื่อกำหนดทางเลือกการพัฒนาที่ต้องการ

๒) กลุ่มประเทศลาตินอเมริกาและแคริบเบียน

มีการทบทวนแนวทางในการนำ SEA บูรณาการเข้ากับการจัดทำแผนเชิงพื้นที่ กรณี SEA ในการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าระดับภูมิภาคของกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาและแคริบเบียน ซึ่ง World Bank (1993) สรุปลักษณะของแนวทางของกรณีดังกล่าวว่า เมืองคํประกอบหลักที่สำคัญ ของ SEA ประกอบด้วย

- (๑) คำอธิบายสถานการณ์ปัจจุบันของภาคพลังงาน
- (๒) การทบทวนกรอบงานด้านสิ่งแวดล้อมของแต่ละประเทศในภูมิภาค
- (๓) การทบทวนกรอบการกำกับดูแลและขั้นตอนการวางแผนของภาคพลังงาน
- (๔) การวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์ภาคพลังงานทางเลือกและแผนงานที่เกี่ยวข้อง
- (๕) การเลือกทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์การลงทุนด้านพลังงานที่เหมาะสม
- (๖) การทบทวนศักยภาพของหน่วยงานภาคพลังงาน
- (๗) การปรึกษาหารือสาธารณะ
- (๘) การกำหนดแผนปฏิบัติการ (เพื่อบรรเทา จัดการ และติดตามผลกระทบจากการพัฒนา)

จากการเปรียบเทียบตัวอย่างแนวทาง SEA พบว่ามีความสอดคล้องในการทบทวนข้อมูลรวมถึงแผนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการให้ความสำคัญของการปรึกษาหารือร่วมกับสาธารณชน อย่างไรก็ตามแนวทาง SEA ในประเทศปากีสถานนั้นมุ่งเน้นขั้นตอนของการประเมินแนวโน้ม การเปลี่ยนแปลง และศักยภาพของพื้นที่ ในขณะที่แนวทาง SEA ของกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาและแคริบเบียนนั้นมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์และศักยภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๑.๔ สรุปผลการทบทวนแนวทาง SEA ในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ของต่างประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า แนวทาง SEA และวิธีการ รวมถึงขั้นตอนในการดำเนินการของ SEA มีความหลากหลายและยืดหยุ่น ตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ SEA ซึ่งได้อธิบายไว้ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญมากกว่า คือ “จะเลือกใช้ SEA แนวทางใดหรือรูปแบบใดจึงจะเหมาะสม” ดังนั้น อาจไม่มีสูตรสำเร็จ หรือแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการจัดทำ SEA เนื่องจากขึ้นอยู่กับประเด็นสำคัญทั้งในส่วนของกฎหมาย/ระเบียบต่าง ๆ ของประเทศ หรือพื้นที่นั้น ๆ ตลอดจนบริบททางด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและสังคม ทั้งนี้ สรุปประเด็นสำคัญจากการทบทวนการประยุกต์ใช้ SEA สำหรับจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ในต่างประเทศ ดังนี้

๑) ขั้นตอนหลักของ SEA

จากการทบทวนการประยุกต์ใช้ SEA สำหรับจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ในต่างประเทศ สรุปได้ ๓ ขั้นตอนหลัก ดังนี้

๑.๑) ขั้นตอนการประเมิน

จุดประสงค์ของขั้นตอนนี้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนากรอบอ้างอิงสำหรับการประเมิน กำหนดขอบเขตพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม การระบุการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาที่สำคัญ และการกำหนดแนวโน้มตลอดจนประเมินผลกระทบสะสมที่ก่อให้เกิดความกังวลต่อสาธารณชน

๑.๒) ขั้นการประเมิน

ขั้นตอนนี้มีลักษณะทางเทคนิคเป็นหลัก และทำหน้าที่ในการระบุรายละเอียด และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลกระทบสะสมในพื้นที่ รวมถึงผลกระทบที่เกี่ยวข้องของทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การระบุและการพิจารณาทางเลือกในการพัฒนาพื้นที่ที่มีความเหมาะสม

๑.๓) ขั้นหลังการประเมิน

ขั้นตอนนี้จะมุ่งเน้นการนำผลลัพธ์ของ SEA ไปสู่การดำเนินการ Policy Programme Plan (PPPs) กล่าวคือ การขับเคลื่อนแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่สู่การนำไปปฏิบัติ และการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการ

๒) โครงสร้างและสาระสำคัญของคู่มือ SEA

โครงสร้างเนื้อหาและสาระสำคัญของคู่มือ SEA ส่วนใหญ่จะประกอบด้วยรายละเอียดหลัก ๔ บท ได้แก่

๒.๑) บทนำ ซึ่งเป็นการกล่าวถึงความเป็นมาของ SEA ที่มาและความจำเป็นของการจัดทำ SEA

๒.๒) ขั้นตอนกระบวนการ SEA ที่กล่าวถึงขั้นตอนต่าง ๆ ประกอบด้วย การกำหนดขอบเขต การกลั่นกรองการพัฒนากรอบการดำเนินการ เกณฑ์การตัดสินใจ ตัวชี้วัด การติดตามและประเมินผล SEA ภายหลังการตัดสินใจ

๒.๓) การประยุกต์ใช้ SEA โดยมีการระบุมุมมองยุทธศาสตร์ การศึกษาข้อมูลฐาน การกำหนดขอบเขตปัญหาสิ่งแวดล้อม และเสนอวัตถุประสงค์ การให้คำปรึกษาตามการกำหนดขอบเขต การระบุและเปรียบเทียบทางเลือก การประเมินผลกระทบของร่างแผน การเสนอมาตรการบรรเทาผลกระทบ การออกแบบแผน และการประเมินผลกระทบ

๒.๔) การติดตามตรวจสอบ โดยมีการเตรียมรายงาน SEA การปรึกษาหารือ และการตัดสินใจในเชิงเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ของแผนกับวัตถุประสงค์ที่ได้จากกระบวนการ SEA

ทั้งนี้ คำถามหรือประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณา ประกอบด้วย

(๑) แผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ต้องการอะไร ต้องการไปถึง ณ จุดไหน เพราะอะไร หรือมีเหตุผลอะไร

(๒) ทางเลือกการพัฒนาในการบรรลุเป้าหมายของแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่กำหนดไว้มีอะไรบ้าง มีผลกระทบที่ตามมาในอนาคตอะไรบ้าง ที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน

(๓) การเปิดโอกาสในการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจในการตัดสินใจมีอะไรบ้าง

(๔) ควรใช้มาตรการใดก่อนและหลังการตัดสินใจเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบด้านลบ หรือให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ รวมทั้งส่งเสริมผลกระทบด้านบวกที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่

นอกจากนี้ การตั้งคำถามว่า SEA ในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ดีเป็นอย่างไร คำตอบจึงมีความจำเป็นต้องกลับไปหาหลักการพื้นฐานของ SEA ว่า การดำเนินการจัดทำ SEA นั้นต้องมุ่งเน้นที่

(๑) ความยั่งยืน โดยกระบวนการทั้งหมดของ SEA ควรอำนวยความสะดวกในการระบุทางเลือกการพัฒนา และข้อเสนอที่ยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม

(๒) การบูรณาการกระบวนการทั้งหมดของ SEA ควรเกี่ยวข้องกับการประเมินเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม แบบคู่ขนานกัน

(๓) ความโปร่งใส จากข้อมูลที่ชัดเจน เข้าใจง่าย รวมถึงข้อกำหนดสำหรับการรายงานต่อสาธารณะและผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นธรรม ตรวจสอบได้

(๔) ความคุ้มค่า จากกระบวนการ SEA นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้ขอบเขตของข้อมูลเวลา และประเด็นที่มีอยู่

(๕) การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติได้จริง ในกระบวนการการตัดสินใจเลือกทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมภายใต้บริบท ณ เวลานั้น สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งหากการดำเนินการของการวางแผนให้ความสนใจกับประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นอาจจะเป็น SEA ที่ดี และมีประสิทธิภาพในการพัฒนาที่นำไปสู่ความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๔.๒ ผลการระดมความคิดเห็นและแนวทางการปรับปรุงร่างคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

ในการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ได้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำแผนหรือแผนงาน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา องค์ประกอบสำคัญ รูปแบบและวิธีการในการจัดทำ SEA การติดตามและประเมินปัญหาอุปสรรคของการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ จำนวนทั้งหมด ๒ ครั้ง ดังนี้ แสดงดังภาคผนวก ค

๔.๒.๑ การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นต่อการปรับปรุงร่างคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ครั้งที่ ๑

สำหรับการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๑ ได้ดำเนินการเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ในรูปแบบออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) โดยมีผู้เข้าร่วมจากหน่วยงานภายนอก สศช. ประกอบด้วยบริษัทที่ปรึกษา สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวม ๗๙ คน และหน่วยงานภายใน สศช. รวม ๑๐ คน รวมทั้งสิ้น ๘๙ คน สามารถสรุปข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) **องค์ประกอบของคู่มือ** ควรมีการปรับข้อมูลในส่วนของบทที่ ๓ ภาคทฤษฎีรวมเป็นบทที่ ๒ เมื่อกล่าวถึงกระบวนการ หรือถ้าเนื้อหานั้นมีอยู่ในแนวทาง SEA แล้ว ควรตัดออกเพื่อให้เหลือพื้นที่สำหรับตัวอย่าง ควรมีการปูพื้นฐานของกระบวนการวางแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ให้ผู้อ่านได้มีความเข้าใจตรงกันว่ามีขั้นตอนอะไร รวมถึงการปูพื้นฐานของกระบวนการศึกษา SEA อย่างไรก็ตามร่างคู่มือนั้น ยังไม่พร้อมที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการลงมือปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ผู้ใช้คู่มือคาดหวังว่าคู่มือควรมีรายละเอียดที่สามารถนำไปปฏิบัติตามได้โดยทันที

๒) **การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย** ควรกำหนดบทบาทและข้อปฏิบัติให้ชัดเจน ระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของส่วนราชการและผู้ลงมือปฏิบัติในการศึกษา SEA โดยยังมีความไม่ชัดเจนว่าคู่มือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำแผนพัฒนาหรือเป็นส่วนของการศึกษา SEA เพื่อนำมาใช้ในการวางแผน และยังไม่มีการกำหนดรายละเอียดของการจัดตั้งคณะทำงาน รวมถึงผู้ลงมือปฏิบัติในการศึกษา SEA

๓) **วัตถุประสงค์ของคู่มือ** ควรปรับปรุงวัตถุประสงค์ของคู่มือ และกลุ่มเป้าหมาย ให้มีความชัดเจนตั้งแต่ต้น เป็นคู่มือในระดับปฏิบัติงาน ที่ผู้ปฏิบัติ ทั้งเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ ผู้ดำเนินการศึกษา หรือที่ปรึกษา สามารถนำไปใช้เป็นคู่มือในการทำงานได้จริง

๔) **หัวข้อที่ควรเพิ่มเติม** ได้แก่ การประเมินผลกระทบ เครื่องมือและวิธีการในการประเมิน และคาดการณ์ผลกระทบ การติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผน ซึ่งรวมถึงเครื่องมือและวิธีการ และควรจัดทำสารบัญของคู่มือตามหัวข้อ หรือกิจกรรมในแผนผัง

๕) เนื้อหาสาระของคู่มือ

๕.๑) ควรจัดทำแผนผังกระบวนการทำงาน (Flowchart) แสดงความเชื่อมโยงของกิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวถึงให้เป็นระบบชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน ตามลำดับก่อนหลังหรือคู่ขนานกันไป ควรมีรายละเอียดในกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับที่เข้าใจ จำต้องและนำไปใช้ได้ทันที เช่น แผนผังกระบวนการ

ทำงานของการวางแผนพัฒนา และการศึกษา SEA แสดงขั้นตอนที่เชื่อมโยงกัน การวิเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดเชิงปัญหาของพื้นที่ควรดำเนินการตั้งแต่วาระแรกของกิจกรรมทั้งหมด เป็นต้น รวมถึงตารางแสดงตัวชี้วัดด้านต่าง ๆ (สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ) สำหรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๕.๒) ควรมีการอธิบายความหมายของแนวคิดเชิงผลกระทบ (Impact-Based SEA) และแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic-Based SEA) โดยควรชี้ให้เห็นว่า SEA ไม่ควรมุ่งเน้นผลกระทบโดยมองข้ามยุทธศาสตร์ ควรมุ่งเน้นทั้งผลกระทบ Cumulative และ Trends และทางเลือกการพัฒนาพร้อมการวิเคราะห์ให้เห็นว่า SEA ที่แท้จริง จำเป็นต้องสร้างทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ และประเมินผลกระทบเพื่อพิจารณาทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ที่สมดุล

๕.๓) การอธิบายรูปแบบของ SEA ทั้ง ๔ รูปแบบ ควรมีรูปและข้อความอธิบายเพื่อให้ทราบความแตกต่าง ข้อดี และข้อด้อย

๕.๔) ในขั้นตอนการกำหนดขอบเขต ควรทบทวนให้ชัดเจนว่าจะให้ใครเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ที่ปรึกษาหรือเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ รวมถึง ความชัดเจนว่าการจัดทำแผน SEZ ควรมีอยู่ในแผนพัฒนาจังหวัดหรือไม่ ซึ่งควรระบุผู้รับผิดชอบ โดยมีข้อสังเกตว่าสำนักงานจังหวัดควรจะเป็นหน่วยงานหลักหรือไม่ จากแนวทางการบริหารแบบใหม่ (เช่นเดียวกับ EEC) และควรปรับเนื้อหาในประเด็นการนำเสนอ เป็นการเสนอต่อคณะกรรมการระดับชาติที่เกี่ยวข้อง แทนคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กพศ.) เพื่อการพิจารณาช่องทางในการนำเสนอแผนฯ ต่อกลไกคณะกรรมการที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาในแต่ละพื้นที่

๕.๕) ควรมีตัวอย่างจากการดำเนินการในพื้นที่ SEZ สระแก้ว มาประกอบในเนื้อหาหัวข้อและตารางต่าง ๆ เช่น เป้าหมายการพัฒนา วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ พร้อมตัวชี้วัด มาตรการเพื่อความยั่งยืน เป็นต้น ซึ่งในการวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ควรแสดงตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ประกอบด้วย

๕.๖) ในการวิเคราะห์และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนา ควรแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ ผ่าน Flowchart และควรระบุว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ที่มีเป้าหมายอย่างไรทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม แล้วจึงไปพิจารณา Scenarios ที่จะนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนา

๕.๗) ควรระบุว่าตัวชี้วัดมาจากวิธีการ CDFs หรือวิธีการอื่น ควรมีการยกตัวอย่างเกี่ยวกับการประเมินข้อมูลฐาน ควรมีตัวอย่างของการเปรียบเทียบทางเลือกการพัฒนา โดยวิธี Scenario Analysis หรือ MCA ทั้งนี้ ควรมีการลงรายละเอียดการวิเคราะห์ SWOT จากการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง

๕.๘) ควรแสดงรายละเอียด วิธีการ เครื่องมือ ในการพัฒนาทางเลือก รวมถึงการเปรียบเทียบทางเลือกการพัฒนา การประเมินผลกระทบในแต่ละด้านของทางเลือกต่าง ๆ ซึ่งควรมีตัวอย่างประกอบ เช่น อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ระดับของผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๕.๙) พื้นที่ศึกษา SEA ส่วนใหญ่นั้นมีขนาดใหญ่ การประชุมเวทีใหญ่ที่กำหนดไว้ใน TOR อาจทำให้รับข้อมูลหรือความเห็นไม่ครบถ้วน จึงควรมีการจัดประชุมกลุ่มย่อยระดับหมู่บ้าน ชุมชน โดยเริ่มจากรับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้าน ซึ่งการลงพื้นที่นี้ควรทำหลายครั้ง ซึ่งจะเวทีนี้จะช่วยสานมิตรสัมพันธ์ที่ดี ลดโอกาสการคัดค้าน นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของโครงการ

แบบปากต่อปาก ในการเชิญชวนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมประชุมเวทีใหญ่ได้อย่างทั่วถึง โดยในการมีส่วนร่วมของชุมชน ต้องชี้แจงให้ชัดเจนว่าท้องถิ่น หมู่บ้าน ชุมชนจะได้ประโยชน์อะไร ทั้งนี้ คู่มือ SEA ควรเน้นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียควรรับทราบข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ชัดเจนถูกต้องและครบถ้วนเพื่อการประเมินทางเลือกการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๑๐) ควรปรับเนื้อหาที่กำหนดให้ผนวก SEA เข้ากับร่างแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เนื่องจากในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. ๒๕๖๔ ไม่ได้กล่าวถึงแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ อีกทั้ง ในอนาคตอาจมีการพัฒนาพื้นที่แห่งอื่น ๆ เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ

๕.๑๑) ควรมีโครงสร้างและ Template ของ TOR เพื่อประกอบความเข้าใจแก่หน่วยงานราชการในการเตรียมข้อกำหนดการศึกษา SEA

จากความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๑ ได้มีการนำข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นปัจจัยนำเข้าในการประมวลผลผ่านการทบทวนเอกสาร และหารือกับคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถึงความสอดคล้องของความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ กับหลักวิชาการเกี่ยวกับ SEA ที่ดำเนินการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ ซึ่งสามารถสรุปแนวทางในการปรับปรุงร่างคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ตามข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็นหลัก ดังนี้

(๑) ภาพรวมองค์ประกอบ กลุ่มเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของคู่มือ

(๑.๑) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างและองค์ประกอบของคู่มือเดิมจาก ๖ บท เหลือ ๒ บท ประกอบด้วย บทนำ และขั้นตอนการประยุกต์ใช้ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบวัตถุประสงค์ ขอบเขต ข้อจำกัดของคู่มือ และกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้คู่มือฉบับนี้

(๑.๒) ปรับปรุงขอบเขต โดยเพิ่มสาระสำคัญเกี่ยวกับขอบเขตการใช้งานคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ให้มีขอบเขตการใช้ที่กว้างมากขึ้น โดยจะสามารถนำไปใช้เป็นคู่มือสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาฉบับใหม่ และการทบทวน และปรับปรุงแผนพัฒนาเดิมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ และพื้นที่พิเศษอื่น ๆ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. ๒๕๖๔ และแผนพัฒนาลักษณะอื่นที่มีเป้าหมายการพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

(๒) เนื้อหาสาระของคู่มือ

(๒.๑) อธิบายความหมายของ SEA ตามแนวคิดเชิงผลกระทบ (Impact-Based SEA) และ SEA ตามแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ (Strategy-Based SEA) ในส่วนของบทนำเพิ่มเติม โดยเน้นให้เห็นว่า SEA มีเป้าหมายในการพัฒนาและสร้างทางเลือกระดับยุทธศาสตร์

(๒.๒) ปรับปรุงเนื้อหาของคู่มือโดยอธิบายเป็นขั้นตอนการประยุกต์ใช้ SEA และเพิ่มเติมแผนผังขั้นตอนการใช้ SEA เชิงพื้นที่ เพื่อให้ทราบและเข้าใจกระบวนการ SEA ในภาพรวมว่า

ประกอบด้วยขั้นตอนอะไรบ้าง และเป็นขั้นตอนที่สอดคล้องกับแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก)

(๒.๓) ปรับปรุงในส่วนของการนำผลลัพธ์ของกระบวนการ SEA ไปใช้ในการจัดทำแผน โดยปรับเนื้อหาให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสม ซึ่งจะแบ่งเป็น ๒ กรณี ได้แก่ กรณีจัดทำแผนใหม่ และกรณีทบทวนและปรับปรุงแผนที่มียุทธศาสตร์เดิม

(๒.๔) นำเทคนิค วิธีการ และตัวอย่างที่มีความไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเข้าใจของผู้ใช้คู่มือ SEA เชิงพื้นที่ ออก และเพิ่มเติมตัวอย่างที่ได้จากการดำเนินงาน SEA ในพื้นที่นำร่อง SEZ สระแก้ว มาทดแทน โดยปรับปรุงเนื้อหาตัวอย่าง เป็นการยกตัวอย่างประกอบในแต่ละขั้นตอนการทำ โดยเน้นให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมว่าขั้นตอนนั้น ๆ ควรจะดำเนินการอย่างไรและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

(๒.๕) ปรับปรุงสาระสำคัญในส่วนของการสร้างการมีส่วนร่วม ตั้งแต่การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียและแนะนำรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อสื่อสารประชาสัมพันธ์สำหรับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียแต่ละระดับ

(๒.๖) ปรับปรุงเพิ่มเติมตัวอย่างวิธีการ เครื่องมือ และรายละเอียดโดยย่อที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน ซึ่งถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน SEA ในพื้นที่นำร่อง SEZ สระแก้ว

(๒.๗) ปรับปรุงเพิ่มเติมตัวอย่างแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงาน SEA ในพื้นที่นำร่อง SEZ สระแก้วแต่ละขั้นตอน แสดงดังภาคผนวก ค

๔.๒.๒ การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นต่อการปรับปรุงร่างคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ครั้งที่ ๒

การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๒ ได้ดำเนินการเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ ห้องประชุมราชา ๒ โรงแรมปรีnce พาเลซ กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้เข้าร่วมจากหน่วยงานภายนอก สศช. ประกอบด้วยบริษัทที่ปรึกษา สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวม ๔๐ คน และหน่วยงานภายใน สศช. รวม ๑๐ คน รวมทั้งสิ้น ๕๐ คน สามารถสรุปข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) การใช้กระบวนการ SEA ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่

๑.๑) ควรมีการขยายความเพิ่มเติมถึงความแตกต่างระหว่างผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง (Primary Stakeholder) ผู้มีส่วนได้เสียรอง (Secondary Stakeholder) และผู้มีส่วนได้เสียหลัก (Key Stakeholder) ซึ่งสามารถระบุได้จากขั้นตอนการระบุและวิเคราะห์บทบาทผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งจะทำให้ทราบความเกี่ยวข้องและลำดับความสำคัญต่อแผนการพัฒนาพื้นที่ใน ๒ มิติ ได้แก่ มิติผลประโยชน์ (Interest) และมิติบทบาทที่มีอิทธิพลหรือส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผน (Influence) โดยในกระบวนการจัดทำแผนในพื้นที่ ผู้มีส่วนได้เสียหลัก คือ หน่วยงานภาครัฐ และนักลงทุน ในขณะที่ผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง หรือ ประชาชนในพื้นที่ และผู้มีส่วนได้เสียรอง คือ ผู้ได้รับประโยชน์หรือผู้ได้รับผลกระทบที่อยู่นอกพื้นที่

โดยการวิเคราะห์มิติของอิทธิพลต่อความสำเร็จ และผลประโยชน์/ ผลกระทบนี้ เป็นเทคนิคที่ได้มีการกล่าวถึงในบทที่ ๒ ของคู่มือฯ

๑.๒) ควรมีการอธิบายเพิ่มเติมถึงเนื้อหาบทที่ ๔ ของ SEA ฉบับประชาชน ในประเด็นการมีส่วนร่วมที่สอดแทรกอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการ SEA รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการติดตามผลภายหลังกระบวนการ SEA ซึ่งมีความสำคัญมาก โดยเป็นการติดตามความสำเร็จของเป้าหมายการพัฒนาในระยะเวลาที่กำหนด ว่ามีความก้าวหน้าในทิศทางที่เหมาะสมหรือไม่ ซึ่งนำไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ผ่านการติดตามและประเมินผลตัวชี้วัด วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อแสดงถึงผลลัพธ์ความก้าวหน้าของแผน เช่น ตัวชี้วัดเรื่องคุณภาพชีวิต เป็นต้น โดยควรมีการติดตามผลลัพธ์ของคุณภาพชีวิตประชาชนตามระยะเวลาที่กำหนดผ่านวิธีการที่เหมาะสม เช่น การสัมภาษณ์ หรือการประเมิน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้มีส่วนได้เสียจะเข้ามามีส่วนร่วม เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องมีช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ติดตามผลจากการนำทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม และมาตรการต่าง ๆ ไปผนวกเข้ากับแผน และต้องระบุระยะเวลาให้ชัดเจน

๑.๓) การจัดทำ SEA เชิงพื้นที่ เป็นเรื่องที่สำคัญ โดยมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายนำ ทั้งนี้ ควรพิจารณาถึง Cost Benefits ความคุ้มค่า ความคุ้มค่าของแต่ละทางเลือกการพัฒนาของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ และความสำคัญของมิติสิ่งแวดล้อม และมิติสังคมด้วย เช่น คุณภาพชีวิต เพศวัฒนธรรม ความเท่าเทียม การเข้าถึง เป็นต้น เพื่อการศึกษาถึงช่องว่างของการพัฒนา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการประเมินข้อมูลฐาน และศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งรวมถึงความพร้อม ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ Upskill เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลทั้งสามด้าน ไม่เพียงแต่ด้านเศรษฐกิจเท่านั้น รวมถึงการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ว่าควรขับเคลื่อนในพื้นที่นั้นหรือไม่ โดยสิ่งสำคัญ คือ วิธีการผนวกประเด็นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียหรือประชาชน ซึ่งจะทำให้เกิดความยั่งยืนระหว่างมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างกลมกลืน

๑.๔) การกำหนดมาตรการทางสังคมต้องสอดคล้องกับตัวชี้วัด ทั้งนี้ ควรมีการกำหนดขอบเขตของการประเมินตัวชี้วัดที่ชัดเจน รวมถึง Verifier และ Parameter

๑.๕) ทางเลือกการพัฒนาที่จะนำมาพิจารณาควรมีความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจน แต่มีเป้าหมายการพัฒนาเดียวกัน โดยการสร้างทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ที่สร้างผลลัพธ์เดียวกัน ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันของรูปแบบการพัฒนาที่เป็นไปได้ รวมทั้ง ควรกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน มาตรการส่งเสริมผลกระทบทางบวกให้เป็นรูปธรรม และควรมีมาตรการสำหรับพื้นที่ข้างเคียงที่มีความเกี่ยวข้องกันด้วย เช่น การวางแผนหรือช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านพื้นที่รอบด้าน เพื่อเป็นการรับประกันว่าเมื่อมีการพัฒนาพื้นที่แล้ว ชุมชนหรือสังคมรอบข้างจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นต้น ซึ่งมาตรการเพื่อความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นต้องสอดคล้องกับตัวชี้วัด และตัวชี้วัดนั้นจะต้องติดตามและประเมินผลได้

๑.๖) เสนอให้มีการบังคับใช้ SEA ในการจัดทำแผน เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ดีในการทำให้แผนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒) การนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปรับใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

๒.๑) คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ จะช่วยให้มีทิศทางที่เหมาะสมในการจัดการแผนในการพัฒนาพื้นที่ เช่น ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง ๑๐ แห่ง และสามารถประยุกต์เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

๒.๒) ในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรเฉพาะในระดับพื้นที่ที่ดูแลเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของแต่ละจังหวัด จึงอาจเป็นอุปสรรคต่อการจัดทำแผนเนื่องจากไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง ดังนั้นอาจเป็นหน้าที่ของสำนักงานจังหวัดที่ต้องดูแล จึงอยากให้มีการจัดอบรมการใช้คู่มือให้แก่สำนักงานจังหวัด เพื่อให้สามารถจัดทำแผนพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้สอดคล้องกลมกลืนกับแผนพัฒนาจังหวัด

๒.๓) การบูรณาการแผนการขับเคลื่อน SEZ จะมีสำนักงานจังหวัดเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ แต่จะมีหน่วยงานอื่นเข้ามาร่วมด้วย ซึ่งจะต้องระบุหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนของการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนให้ชัดเจน เพื่อร่วมกันในการบูรณาการแผน

๒.๔) คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำ SEA สาขาอื่นได้ เช่น การอนุรักษ์พื้นที่มรดกโลก เป็นต้น ทั้งนี้ ขั้นตอนและเทคนิคบางอย่างอาจมีการปรับเปลี่ยนหรือเสริม ทั้งนี้ สามารถยืดหยุ่นแนวทางหลักจากแนวทาง SEA และคู่มือฯ ฉบับนี้ได้ แต่ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์เป็นหลัก

๒.๕) คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ เป็นแนวทางที่ดีในการประยุกต์ในแผนจังหวัด

๒.๖) ในคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ฉบับนี้มีเครื่องมือหลาย ๆ อย่างที่ช่วยให้หน่วยงานเจ้าของแผนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับแผนที่จะทำการขับเคลื่อนต่อไป

๓) การพัฒนาคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

๓.๑) ในร่างคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ หัวข้อ ๑.๒.๒ SEA เพื่อการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ (หน้า ๑-๕) ควรเพิ่มคำว่า เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓.๒) ควรอธิบายเหตุผลที่คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ฉบับนี้ เลือกประยุกต์ใช้รูปแบบ SEA เพียง ๒ รูปแบบ จากทั้งหมด ๔ รูปแบบ ตามแนวทาง SEA

๓.๓) ในร่างคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ หน้า ๒-๒๙ หัวข้อ ๖.๑ ขั้นตอนกระบวนการและผลลัพธ์ของ SEA และการพัฒนาพื้นที่ ควรตรวจสอบความถูกต้องเรื่องแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งตอนนี้ยังไม่มีแผนแม่บทนี้โดยตรง

๓.๔) ปัจจุบัน สศช. ได้ร่วมกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง ๑๐ จังหวัด ในการดำเนินการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีองค์ประกอบการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การให้สิทธิประโยชน์ ส่งเสริมการลงทุน การบริหารจัดการแรงงาน และการจัดหาและบริหารจัดการที่ราชพัสดุเพื่อใช้เป็นพื้นที่พัฒนาให้เอกชนลงทุน/ ส่วนราชการใช้ประโยชน์

๔) ประเด็นอื่น ๆ

๔.๑) การอบรมการใช้คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ในครั้งต่อไปควรมีการจัดในรูปแบบออนไลน์ด้วย เพื่อให้หน่วยงานที่มีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณสามารถเข้าร่วมเรียนรู้ได้

๔.๒) สศช. ได้มีการทบทวนสิทธิประโยชน์ของกิจการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีแนวคิดเบื้องต้นว่าจะปรับสิทธิประโยชน์ของ SEZ ทั้ง ๑๐ เขต ให้เป็น ๑๓ กลุ่มกิจการ และในอนาคตจะนำเสนอคณะกรรมการด้านสิทธิประโยชน์กำหนดพื้นที่และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ ซึ่งเป็นอนุกรรมการนี้อยู่ภายใต้คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กพศ.)

๔.๓) บทเรียนจากการจัดทำ SEA เชิงพื้นที่ มีทั้งบทเรียนที่ใช้ได้ และบทเรียนที่ผ่านข้อจำกัดและอุปสรรค ซึ่งในการศึกษาต้องมีการปรับรูปแบบหลายอย่าง ถือเป็นการเรียนรู้ผ่านการทำงาน บทเรียนที่อยู่ในร่างคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ฉบับนี้จึงไม่ใช่ทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาใน SEZ สระแก้ว แต่เป็นส่วนที่นำมาสรุปให้เห็นถึงแนวทางที่กระชับ เป็นประโยชน์ และสามารถนำไปปฏิบัติตามได้

๔.๔) ความท้าทายของการศึกษา SEA ในพื้นที่นำร่อง SEZ สระแก้ว คือ (๑) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย แม้ว่าจะมีพื้นที่ศึกษาขนาดใหญ่ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นสามารถดำเนินกิจกรรมได้โดยง่าย เนื่องจากผู้มีส่วนได้เสียอยู่ใกล้ชิดกับปัญหา มีความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ของตน ซึ่งการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของ SEA จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมโดยแท้จริง และทำให้ผู้มีส่วนได้เสียเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และให้ข้อมูลเชิงลึกที่ออกมาจากใจ (๒) ความท้าทายเรื่องกรอบเวลา การจัดทำ SEA ที่ดีควรมีความยืดหยุ่นเรื่องเวลา และ (๓) การปรับกระบวนการจัดทำ SEA ที่แตกต่างจากแนวทาง SEA เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเกิดปฏิสัมพันธ์ ไม่ใช้รับฟังเพียงทางเดียว แต่เป็นการรับฟังข้อมูล ความคิดเห็นสองทาง

๔.๓ สรุปสาระสำคัญของคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

ผลจากการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นฯ ดังกล่าว มาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ อันประกอบด้วยสาระสำคัญทั้งหมด ๓ บท สามารถสรุปได้ดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ ประกอบด้วย การใช้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สำหรับการวางแผนเชิงพื้นที่ การใช้คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ และโครงสร้างคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

บทที่ ๒ ขั้นตอน SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย ๘ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การกลั่นกรอง SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย การพิจารณาความจำเป็นในการประยุกต์ใช้ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ การเตรียมการประยุกต์ใช้ SEA เชิงพื้นที่ในการวางแผนเชิงพื้นที่ และการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกลั่นกรอง

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดขอบเขต SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบาย แผนและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การกำหนดขอบเขตเชิงพื้นที่และเวลา การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย การวิเคราะห์ข้อมูลฐาน การวางแผนเป้าหมายการพัฒนา การวิเคราะห์เพื่อระบุประเด็นการพัฒนา และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การกำหนดตัวชี้วัด และการประเมินข้อมูลฐาน

ขั้นตอนที่ ๓ การพัฒนาทางเลือกเพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินทางเลือกเพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย การคาดการณ์ และประเมินผลกระทบทางเลือก และการเปรียบเทียบและระบุทางเลือกที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ ๕ การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนในการวางแผนเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๖ การรายงานผล SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย รายงาน SEA ฉบับวิชาการ และรายงาน SEA ฉบับประชาชน

ขั้นตอนที่ ๗ การบูรณาการผล SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่กับแผนเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย ขั้นตอน กระบวนการและผลลัพธ์ของ SEA และการวางแผนเชิงพื้นที่ และการขับเคลื่อนการวางแผนเชิงพื้นที่สู่การปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ ๘ การติดตามตรวจสอบและประเมินผล SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย การติดตามตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของการจัดทำ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ การติดตามตรวจสอบการบูรณาการผล SEA เข้าสู่การวางแผนเชิงพื้นที่ และการติดตามประเมินผลการนำแผนเชิงพื้นที่ไปปฏิบัติ

บทที่ ๓ บทสรุป ประกอบด้วย สรุปสาระสำคัญคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ และสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

๔.๔ การจัดฝึกอบรมเชิงวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ

การจัดฝึกอบรมเชิงวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้ SEA อย่างถูกต้องสำหรับการวางแผนเชิงพื้นที่ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผน รวมถึงสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติและมีกรอบในการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม และเพื่อให้เกิดการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ไปประยุกต์ใช้กับการวางแผนเชิงพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผน พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การจัดทำ SEA อย่างมีประสิทธิภาพ และการขับเคลื่อน SEA ของประเทศอย่างยั่งยืน โดยได้ดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๕.๓๐ น. ณ ห้องประชุมปริ้นซ์บอลรูม ๑ โรงแรมปริ้นซ์ พาเลซ กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้เข้าร่วมจากหน่วยงานเจ้าของแผน บริษัทที่ปรึกษา สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบุคคลทั่วไป รวมทั้งสิ้น ๖๘ คน แสดงดังภาคผนวก ค สามารถสรุปการดำเนินการดังนี้

๔.๔.๑ รูปแบบและวิธีการฝึกอบรม

ก่อนการฝึกอบรมเชิงวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ ผู้เข้าอบรมได้ทำการประเมินองค์ความรู้ด้าน SEA เชิงพื้นที่ (Pre-Test) เพื่อทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ ในการฝึกอบรมแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่ การบรรยายบทเรียน และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มและการฝึกปฏิบัติ

การบรรยายบทเรียน เรื่อง หลักการวางแผนเชิงพื้นที่และการประยุกต์ใช้ SEA ในการวางแผนเชิงพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอน ตัวอย่างของการวางแผนเชิงพื้นที่เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เข้าอบรมในการฝึกอบรมตลอดกระบวนการ

การเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มและการฝึกปฏิบัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ SEA ในการวางแผนเชิงพื้นที่ให้กับผู้เข้าอบรม ซึ่งจะใช้เป็นหลักการสำคัญในการฝึกลงมือปฏิบัติจริงของผู้เข้าอบรม ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๘ กิจกรรม ได้แก่

กิจกรรมย่อยที่ ๑: การกลั่นกรอง การประยุกต์ใช้ SEA ในการวางแผนเชิงพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจและฝึกปฏิบัติจริงในขั้นตอนการกลั่นกรองถึงความจำเป็นและความเหมาะสมของการประยุกต์ใช้ SEA ในการวางแผนเชิงพื้นที่

กิจกรรมย่อยที่ ๒: การกำหนดขอบเขต เพื่อทำความเข้าใจและฝึกปฏิบัติจริงในบางขั้นตอนการกำหนดขอบเขตของ SEA เชิงพื้นที่ ซึ่งหัวข้อที่ทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มประกอบด้วย (๑) การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบาย แผนและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (๒) การกำหนดขอบเขตเชิงพื้นที่และเชิงเวลา (๓) การวิเคราะห์ข้อมูลฐานเชิงสิ่งแวดล้อม (๔) การวางแผนเป้าหมายการพัฒนา/การจัดการเชิงพื้นที่ (๕) การกำหนดประเด็นการพัฒนา/การจัดการเชิงพื้นที่ (๖) การกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนา/การจัดการเชิงพื้นที่ที่ยั่งยืน (๗) การกำหนดตัวชี้วัด และ (๘) การประเมินข้อมูลฐาน

กิจกรรมย่อยที่ ๓: การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการประยุกต์ใช้ GIS สนับสนุนในขั้นตอนของ SEA เชิงพื้นที่

กิจกรรมย่อยที่ ๔: การพัฒนาและประเมินทางเลือก เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการการพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนาเชิงพื้นที่ ผ่านการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มและการฝึกปฏิบัติจริง ประกอบด้วยการพัฒนาทางเลือก การคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบ การประเมินผลกระทบทางเลือกการพัฒนา และการเปรียบเทียบและระบุทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม

กิจกรรมย่อยที่ ๕: การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน เพื่อทำความเข้าใจขั้นตอนการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนของ SEA เชิงพื้นที่ โดยมีการอภิปรายผ่านผลการศึกษาในกรณีศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดมาตรการส่งเสริมผลกระทบเชิงบวก การกำหนดมาตรการหลีกเลี่ยงและบรรเทาผลกระทบเชิงลบ

กิจกรรมย่อยที่ ๖: การรายงานผล SEA เพื่อทำความเข้าใจขั้นตอนการรายงานผลของ SEA เชิงพื้นที่ด้วยการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงในการกำหนดหัวข้อรายงาน SEA เชิงพื้นที่ (ฉบับวิชาการ)

กิจกรรมย่อยที่ ๗: การบูรณาการผล SEA กับการวางแผนเชิงพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มในขั้นตอน กระบวนการและผลลัพธ์ของ SEA และการวางแผนเชิงพื้นที่ และการขับเคลื่อนการวางแผนเชิงพื้นที่ไปสู่การปฏิบัติ

กิจกรรมย่อยที่ ๘: การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มในขั้นตอนการติดตามตรวจสอบและประเมินผล

การฝึกอบรมในรูปแบบการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มและการฝึกปฏิบัติ โดยมีการถอดบทเรียนและความรู้จากการศึกษา SEA ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) สระแก้ว ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ ๔ ตำบล ประกอบด้วย ตำบลผักขะ อำเภอวัฒนานคร ตำบลป่าไร่ ตำบลบ้านด่าน และตำบลท่าข้าม อำเภออรัญประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ SEZ สระแก้ว และอีก ๓ ตำบล ซึ่งเป็นพื้นที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา SEZ สระแก้ว ประกอบด้วย ตำบลพากห้วย ตำบลอรัญประเทศ และตำบลบ้านใหม่หนองไทร อำเภออรัญประเทศ แสดงดังภาคผนวก ค

การเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มและการฝึกปฏิบัติดังกล่าว แบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็น ๒ กลุ่มย่อย โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA เป็นวิทยากรของแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ มีวิทยากรประจำกลุ่ม คือ ดร.วิเทศ ศรีเนตร และ กลุ่มที่ ๒ มีวิทยากรประจำกลุ่ม คือ ดร.ชญาทัต เนียมแสง

เมื่อสิ้นสุดบทเรียน ผู้เข้าอบรมได้ทำการประเมินองค์ความรู้ด้าน SEA เชิงพื้นที่ (Post-Test) เพื่อทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ของผู้เข้าอบรมภายหลังการฝึกอบรม

๔.๔.๒ ผลการฝึกอบรม

รูปแบบการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มและการฝึกปฏิบัติ มีการถอดบทเรียนและความรู้จากการศึกษา SEA ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) สระแก้ว สรุปรายละเอียดขั้นตอนโดยสังเขปของกลุ่มการเรียนรู้ทั้ง ๒ กลุ่มได้ดังนี้

๑) กิจกรรมย่อยที่ ๑: การกลั่นกรอง การประยุกต์ใช้ SEA ในการวางแผนเชิงพื้นที่

การวางแผนเชิงพื้นที่ หมายถึง กิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ ให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งพิจารณา Carrying Capacity ซึ่งเป็นข้อจำกัดการจัดการเชิงพื้นที่ จึงต้องมีการกลั่นกรองความจำเป็นในการประยุกต์ใช้ SEA สำหรับการวางแผนเชิงพื้นที่หรือปรับปรุงแผนพัฒนาหรือการจัดการเชิงพื้นที่ โดยมี ๒ ช่องทางที่นำมาพิจารณากลั่นกรองความจำเป็นในการประยุกต์ใช้ SEA ในการจัดทำหรือปรับปรุงแผนพัฒนาหรือแผนการจัดการเชิงพื้นที่ คือ ช่องทางปกติที่หน่วยงานเจ้าของแผนเชิงพื้นที่สามารถดำเนินการกลั่นกรองได้เอง และจากการร้องขอหรือการร้องเรียนจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหรือจากกลุ่มอื่น ๆ ให้มีการประยุกต์ใช้ SEA ในการจัดทำหรือปรับปรุงแผนเชิงพื้นที่ โดยขั้นตอนการกลั่นกรองความจำเป็นในการประยุกต์ใช้ SEA เชิงพื้นที่สำหรับการวางแผนเชิงพื้นที่ แสดงดังรูปที่ ๒-๒ หน้า ๒-๔ ในคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

วิทยากรได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้ร่วมปฏิบัติเพื่อทดสอบความเข้าใจ โดยการแสดงความคิดเห็นว่าโครงการใดควรทำ SEA โดยมีวิธีพิจารณา ๔ ประการ ได้แก่ ๑) เป็นแผนเชิงพื้นที่หรือไม่

๒) แผนเชิงพื้นที่ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. หรือไม่ ๓) แผนเชิงพื้นที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เป้าหมายและโดยรอบหรือไม่ และ ๔) แผนดังกล่าวมีนัยสำคัญในระยะสั้นหรือระยะยาวอย่างไร โดยทำการยกตัวอย่างกลุ่มโครงการที่ควรจัดทำ SEA และให้ผู้เข้าอบรมร่วมกันแสดงความคิดเห็น

๒) กิจกรรมย่อยที่ ๒: การกำหนดขอบเขต

การกำหนดขอบเขต SEA เชิงพื้นที่ มี ๘ ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

๒.๑) การวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบาย แผนและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยวิทยากรได้ใช้ตัวอย่างตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของ SEZ สระแก้ว และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในการสื่อสารถึงวิธีการวิเคราะห์ความสอดคล้องของงานนโยบาย แผนและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมในการประเมินระดับความสอดคล้อง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทั้งเชิงบวกและลบ และความเข้าใจในการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ในแผนระดับต่าง ๆ ซึ่งอาจมีความขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของ SEZ สระแก้วในบางประการ

๒.๒) การกำหนดขอบเขตเชิงพื้นที่และเวลา เป็นการดำเนินการโดยผู้จัดทำ SEA สำหรับการวางแผนเชิงพื้นที่ ซึ่งจะพิจารณาทั้งในส่วนของขอบเขตเชิงพื้นที่ และขอบเขตเชิงเวลาให้ครอบคลุมก่อนที่จะนำไปปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งในเชิงหลักวิชาการและความสอดคล้องกับบริบทภูมิสังคม (พื้นที่และสังคม) โดยจะต้องทำการกำหนดขอบเขตในพื้นที่ในแผนที่ทั้งพื้นที่เป้าหมาย (Core Zone) ของพื้นที่เป้าหมายของแผน (พื้นที่ไข่แดง) พื้นที่เชื่อมโยง/ ต่อเนื่อง (Buffer Zone) ซึ่งได้รับผลกระทบจากกิจกรรมในพื้นที่เป้าหมาย ได้รับอิทธิพลจากพื้นที่หลัก (เหยื่อหุ้มไข่แดง) หรือเป็นพื้นที่อาจเปลี่ยนแปลงจากผลกระทบ (Outer Setting)

การกำหนดขอบเขตเชิงเวลาเป็นการกำหนดตามระยะเวลาของแผน (ขอบเขตเชิงเวลาของแผน) โดยวิทยากรได้ยกตัวอย่างระยะเวลาที่ควรนำมาพิจารณาร่วมกันจากพื้นที่ SEZ สระแก้ว ซึ่งได้กำหนดขอบเขตเชิงเวลา ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ในการประเมินกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และกรอบระยะเวลาที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการวิเคราะห์ผลกระทบคงเหลือ (Residual Impact) ของแต่ละตัวชี้วัด (ขอบเขตเชิงเวลาของข้อมูล) เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเห็นภาพของการกำหนดขอบเขตเชิงเวลาได้ชัดเจนขึ้น

๒.๓) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อระบุผู้มีส่วนได้เสียให้ชัดเจนในมิติของการขับเคลื่อนการพัฒนาและมิติของผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนา และจะมีส่วนสำคัญของการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในกระบวนการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของ SEA ว่าใครเป็นผู้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการพัฒนา โดยจากกรณีศึกษาของพื้นที่ SEZ สระแก้ว วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมร่วมกันระบุผู้มีส่วนได้เสีย และระบุว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการวางแผนพัฒนาในมิติเชิงอำนาจหรืออิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนการพัฒนา (Influence) และมิติของผลประโยชน์ที่อาจจะได้รับหรืออาจจะเสียจากการขับเคลื่อนการพัฒนา (Interest/ Benefit) เพื่อการระบุว่าจะเชิญผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มใดเข้าร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอน SEA ต่อไป จากนั้น ทำการวิเคราะห์บทบาทและความเกี่ยวข้องของผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงจัดลำดับความสำคัญด้วยการหาค่าพิกัดความสำคัญผู้มีส่วนได้เสียกับแผนเชิงพื้นที่

โดยการใช้เครื่องมือ Stakeholder Quadrant เพื่อทำให้สามารถระบุบทบาทความเกี่ยวข้องของผู้มีส่วนได้เสียของแผนเชิงพื้นที่ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ ๑) ผู้ได้รับผลกระทบตรง (Primary Stakeholder) ๒) ผู้มีส่วนได้เสียรอง (Secondary Stakeholder) และ ๓) ผู้มีส่วนได้เสียหลัก (Key Stakeholder) ซึ่งกิจกรรมนี้แสดงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสียแต่ละประเภทที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ และแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ได้เสียอาจเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับบทบาทตามสถานการณ์ โดยผู้มีส่วนได้เสียจะเข้ามาอยู่ในกระบวนการมีส่วนร่วม และได้รับการรายงานข้อมูลความคืบหน้าของโครงการอย่างสม่ำเสมอในระหว่างกระบวนการจัดทำโครงการ โดยผู้เข้าอบรมสามารถวิเคราะห์และระบุผู้มีส่วนได้เสียได้จากกรณีศึกษาตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์และการระบุผู้มีส่วนได้เสียในการจัดทำ SEA ควรมาจากการลงพื้นที่ไปพูดคุยกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะนำไปวิเคราะห์และระบุผู้มีส่วนได้เสีย

๒.๔) การวิเคราะห์ข้อมูลฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลฐานของพื้นที่ เป็นหัวใจสำคัญของการจัดทำ SEA เชิงพื้นที่ โดยการยึดโยงข้อมูลระดับพื้นที่ให้มากที่สุด เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาของพื้นที่ โดยนำมาวิเคราะห์ด้วยการจัดทำแผนที่เป็นตัวเชื่อมโยงให้เห็นถึงศักยภาพของพื้นที่ เช่น ควรตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในจุดใด เป็นต้น ด้วยการ Overlay ข้อมูลหลายด้าน จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลในการวิเคราะห์ ให้ค่าคะแนนความสำคัญ นำศักยภาพและปัญหาในพื้นที่มาเป็นตัวตั้งสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลฐาน ต่อเนื่องไปยังการวิเคราะห์รากสาเหตุของกิจกรรม โดยขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลฐานมีรายละเอียดดังนี้

(๑) การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ การจัดทำ SEA สำหรับการวางแผนเชิงพื้นที่ จำเป็นต้องทำความเข้าใจพื้นที่ให้ชัดเจน โดยใช้วิธีการสื่อสารที่แสดงให้เห็นถึงการหาศักยภาพพื้นที่ว่าเป็นพื้นที่เหมาะสมกับการพัฒนา ไม่เหมาะสมกับการพัฒนา หรือพื้นที่ที่ต้องกันออก โดยมีตัวอย่างเครื่องมือหาศักยภาพพื้นที่ เช่น GIS เป็นต้น พร้อมใช้แผนที่ประกอบเพื่อให้เห็นภาพรวมว่าพื้นที่ใดเหมาะสมและไม่เหมาะสมต่อการพัฒนา

(๒) การวิเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดเชิงปัญหาของพื้นที่ ใช้วิธีการสื่อสารโดยแสดงแผนภาพการวิเคราะห์ปัญหา (Problem) สาเหตุของปัญหา (Causes) และรากสาเหตุ (Root Causes) โดยวิทยากรให้ผู้เข้าอบรมช่วยกันวิเคราะห์ให้เห็นรากสาเหตุของปัญหาและเขียนลงในบัตรคำ ในกระบวนการนี้ผู้เข้าอบรมจะมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุ และรากสาเหตุของปัญหา มากกว่ามองเพียงแค่ปัญหาและทางแก้ไขปัญหานั้น เพื่อให้การพัฒนาที่กำลังจะเกิดขึ้นหลีกเลี่ยงปัญหาเดิม

๒.๕) การวางแผนเป้าหมายการพัฒนา เป็นการนำขั้นตอนต่าง ๆ ก่อนหน้ามาประกอบ การสร้างเป้าหมายในการพัฒนา หรือการจัดการ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้คือข้อมูลนำเข้า (แผน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ ความคาดหวัง) โดยการพิจารณาผลลัพธ์ (Outcome) ว่ามีประเด็นใดบ้าง และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายการพัฒนาที่มีความชัดเจน (วิสัยทัศน์ในแผน) ซึ่งเป็นผลลัพธ์สำคัญของแผนการพัฒนาหรือการจัดการของพื้นที่ โดยยกตัวอย่าง เป้าหมายการพัฒนาของ SEZ สระแก้ว (แสดงดังหน้า ๒-๒๒ ในคู่มือ SEA เชิงพื้นที่) โดยต้องคำนึงถึงความครอบคลุมเหนือแผนเชิงพื้นที่ของประเทศไทยในระยะยาว ข้อตกลงระหว่างประเทศ ความคาดหวัง ต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ศักยภาพ ความพร้อม ตัวชี้วัด นำมาใช้ประกอบการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

๒.๖) การวิเคราะห์เพื่อระบุประเด็นการพัฒนา และวัตถุประสงค์เพื่อความยั่งยืน โดยแต่ละประเด็นการพัฒนา ควรสะท้อนความคาดหวัง ต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ศักยภาพของพื้นที่ เป้าหมาย ปัญหาในพื้นที่เป้าหมาย ความสอดคล้องกับแผนต่าง ๆ แนวโน้มสิ่งแวดล้อมของพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งกระบวนการนี้ต้องใช้ความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งนักวิชาการ ภาครัฐ ประชาชน ในขณะที่การวิเคราะห์ และกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการระบุทิศทาง การดำเนินงานภายใต้ประเด็นการพัฒนา หรือการจัดการของการวางแผนเชิงพื้นที่ สามารถดำเนินการให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมกันวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วม โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการและใช้ SEA เป็นเครื่องมือเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลและสังเคราะห์ประเด็นการพัฒนาของการวางแผนเชิงพื้นที่

๒.๗) การกำหนดตัวชี้วัด ตัวชี้วัดการวางแผนเชิงพื้นที่เป็นสิ่งที่ใช้เพื่อบ่งชี้สภาพหรือสถานะของการวางแผนเชิงพื้นที่ ที่ใช้วัดหรือบ่งชี้สภาพปกติและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากประเด็นการพัฒนาที่ได้กำหนดขึ้น ซึ่งการกำหนดตัวชี้วัดนั้น มี ๒ วิธี ได้แก่ ๑) การกำหนดจากเป้าหมายการพัฒนา วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลลัพธ์ในภาพใหญ่ ภาพรวมของพื้นที่ จากนั้นสร้างเกณฑ์การประเมิน (CDFs) ครอบคลุมประเด็นภายใต้ CDFs ถือว่าเป็นการมองแบบ Top Down โดยการแบ่งผลลัพธ์ในภาพรวมเป็นตัวชี้วัดย่อย เพื่อให้เห็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และ ๒) รูปแบบ Bottom Up โดยการใช้ตัวชี้วัดที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ จากภาพรวมของโครงการต่าง ๆ การศึกษา IEE EIA EHIA เพื่อเชื่อมโยงหาตัวชี้วัดที่สื่อถึงผลกระทบสะสม (Cumulative Impact) ทั้งนี้ มีการให้ค่าถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด การจัดลำดับตัวชี้วัดว่าตัวชี้วัดใดเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนแผน ด้วยเทคนิคต่าง ๆ เช่น Pairwise Analysis ในการเทียบความสำคัญระหว่างตัวชี้วัดต่าง ๆ ค่าปรับน้ำหนักสัมพัทธ์ (Relative Weight) เป็นต้น ทั้งนี้ ในการจัดทำแบบสอบถามให้ผู้มีส่วนได้เสียเพื่อจัดลำดับตัวชี้วัดควรทำให้ง่าย โดยผู้กำกับงาน เจ้าของแผน ต้องเข้าใจในกระบวนการ ที่มาที่ไป เพื่อสามารถตรวจสอบตัวเลข (Verify) ซึ่งจัดทำโดยที่ปรึกษาโครงการฯ

ในกิจกรรมย่อยนี้ วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมร่วมให้ค่าระดับความสำคัญของทางเลือกการพัฒนา เพื่อความเข้าใจในผลกระทบจากทางเลือกการพัฒนา ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ และเชื่อมโยงใน ๓ ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ผู้เข้าอบรมร่วมแสดงความคิดเห็นในมาตรการส่งเสริม มาตรการลดผลกระทบ และมาตรการหลีกเลี่ยงหรือบรรเทา ซึ่งผู้เข้าอบรมส่วนมากเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมมากที่สุด ตามด้วยมาตรการหลีกเลี่ยงหรือบรรเทา และมาตรการลดผลกระทบ ซึ่งสอดคล้องกับกรณีศึกษาที่มีข้อคิดเห็นต่อมาตรการส่งเสริมมากที่สุด

๒.๘) การประเมินข้อมูลฐาน วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในขั้นตอนการประเมินข้อมูลฐาน ได้แก่ Trend Analysis (การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง) เพื่อเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัดประเด็นการพัฒนาต่าง ๆ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน และทราบทิศทางและระดับความรวดเร็วหรือชะลอการเปลี่ยนแปลงของประเด็นการพัฒนาต่าง ๆ

๓) กิจกรรมย่อยที่ ๓: การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่

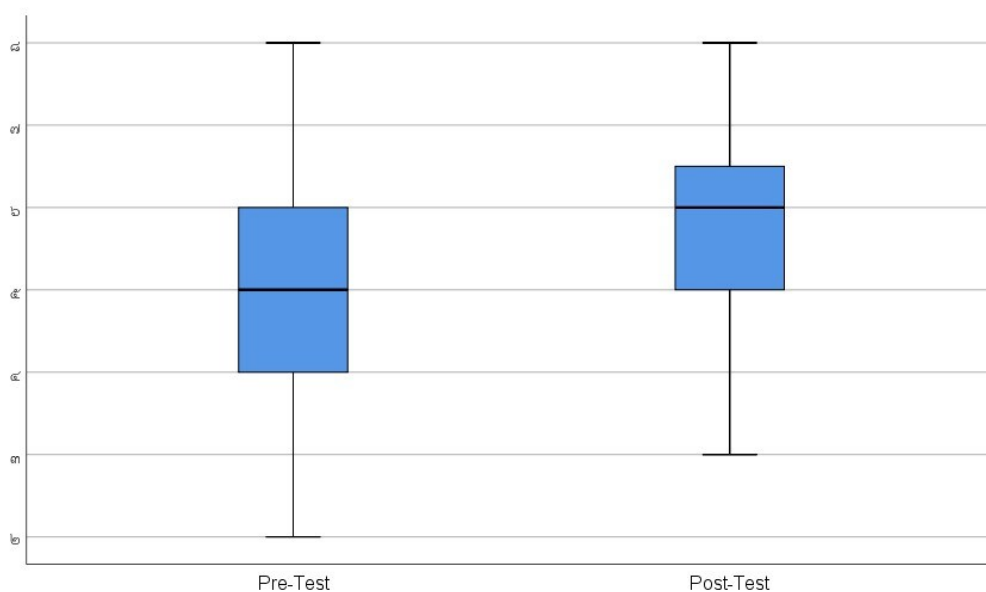
ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ถูกนำมาประยุกต์ใช้สำหรับขั้นตอนการกำหนดขอบเขตเชิงพื้นที่ (ขั้นตอนที่ ๒) ในประเด็นของการวิเคราะห์ข้อมูลฐาน เช่น การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการตั้งโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น โดยมีการประยุกต์ใช้เทคนิคการตัดสินใจแบบ

หลายเกณฑ์ (Multi Criteria Decision Analysis: MCDA) ร่วมกับ กระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับชั้น (Analytic Hierarchy Process: AHP) ด้วยการเปรียบเทียบค่าความสำคัญของปัจจัยเป็นรายค่าจากผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีส่วนได้เสีย หลังจากนั้น นำปัจจัยเชิงพื้นที่มาทำการวิเคราะห์แบบซ้อนทับ (Overlay Analysis) เพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยการแบ่งระดับความเหมาะสมออกเป็น ๓ ระดับ ท้ายที่สุด ทำการเพิ่มเติมพื้นที่กันออก เช่น พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก เป็นต้น

สำหรับกิจกรรมย่อยที่ ๔ – ๘ วิทยาการได้บรรยายขั้นตอนโดยรวมของการพัฒนาทางเลือกในการวางแผนเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นการนำประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การวิเคราะห์ข้อมูลฐาน ผลการประเมินข้อมูลฐาน มาเป็นข้อมูลนำเข้าเพื่อการวิเคราะห์ในการพัฒนาทางเลือก ซึ่งคุณสมบัติสำคัญในการพัฒนาทางเลือกในการจัดการเชิงพื้นที่ คือ จะทำอะไรกับพื้นที่นั้น โดยการมองในเชิงพื้นที่ และมีกิจกรรมใดภายใต้แต่ละทางเลือกการพัฒนานั้น ๆ หากมีการจัดทำแผนที่ GIS ให้เน้นที่ Core Zone พร้อมระบุปีของข้อมูล ระบุกิจกรรม องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ผลกระทบระดับต่าง ๆ อธิบายขั้นตอนการพัฒนาทางเลือกในการวางแผนพื้นที่ พร้อมยกตัวอย่างประเด็นการตรวจสอบทางเลือกการพัฒนา SEZ สรรแก้ว การประเมินทางเลือกการพัฒนา การประเมินผลกระทบของทางเลือกการพัฒนา และยกตัวอย่างวิธี เช่น การใช้ Scenario Analysis Probability Analysis เป็นต้น การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน การรายงานผล SEA เชิงพื้นที่ ท้ายที่สุด สรุปตัวอย่างวิธีการและเทคนิคที่ใช้ในขั้นตอน SEA สำหรับการวางแผนเชิงพื้นที่

๔.๔.๓ สรุปผลการประเมินองค์ความรู้ด้าน SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

จากผู้ทำการประเมินองค์ความรู้ด้าน SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ (คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน) ทั้งก่อนและหลังการอบรม จำนวน ๓๒ คน พบว่า ผู้เข้าอบรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย ๔.๘๘ คะแนน และหลังเสร็จสิ้นการอบรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย ๕.๖๙ คะแนน โดยผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย ๐.๘๑ คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.0๘$ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕) แสดงดังรูปที่ ๔-๑

รูปที่ ๔-๑ ค่าเฉลี่ยการประเมินองค์ความรู้ด้าน SEA เชิงพื้นที่ ก่อนและหลังการอบรม

๔.๔.๔ ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม

สำหรับการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมเชิงวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ ในวันศุกร์ที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผู้ตอบแบบประเมินทั้งสิ้น ๓๒ คน โดยส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๖๕.๖๓) รองลงมา คือ ระดับปานกลาง (ร้อยละ ๒๙.๑๗) และระดับน้อย (ร้อยละ ๓.๔๗) ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ ๔-๒

ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบประเมินมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องของระยะเวลาในการฝึกอบรมซึ่งค่อนข้างน้อย ไม่สอดคล้องกับปริมาณเนื้อหาที่มาก และค่อนข้างยากสำหรับผู้ที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ SEA มาก่อน รวมถึงอยากให้ลดเนื้อหาการบรรยายบทเรียน แต่ให้เพิ่มระยะเวลาเพื่อการทำกิจกรรมกลุ่มย่อยให้มากขึ้น โดยเสนอว่าอาจมีการขยายระยะเวลาในการอบรมเป็น ๓ - ๕ วัน

ตารางที่ ๔-๒ สรุปผลการประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ออกความเห็น
๑. ความพึงพอใจด้านเนื้อหา/ ด้านการมีส่วนร่วมและการฝึกอบรม				
๑.๑ ความเหมาะสมและความชัดเจนของเนื้อหาการนำเสนอคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่	๘๑.๒๕	๑๘.๗๕	๐.๐๐	๐.๐๐
๑.๒ ความครบถ้วนของเนื้อหาการนำเสนอ	๗๕.๐๐	๒๑.๘๘	๓.๑๓	๐.๐๐
๑.๓ ความเหมาะสมของกระบวนการระดมความคิดเห็น	๖๘.๗๕	๒๘.๑๓	๐.๐๐	๓.๑๓
๒. ด้านรูปแบบการประชุม/ สถานที่/ ระยะเวลา/ สื่อการนำเสนอ				
๒.๑ ความเหมาะสมของสถานที่จัดการอบรม	๖๕.๖๓	๓๔.๓๘	๐.๐๐	๐.๐๐
๒.๒ ความเหมาะสมของสื่อประกอบการอบรม	๗๑.๘๘	๒๘.๑๓	๐.๐๐	๐.๐๐
๒.๓ ความเหมาะสมของระยะเวลาการประชุมในภาพรวม	๒๑.๘๘	๕๖.๒๕	๒๑.๘๘	๐.๐๐
๒.๔ ความเหมาะสมของอาหาร อาหารว่าง และเครื่องดื่ม	๖๕.๖๓	๒๘.๑๓	๖.๒๕	๐.๐๐
๒.๕ การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	๖๕.๖๓	๒๘.๑๓	๐.๐๐	๖.๒๕
๓. ความพึงพอใจต่อภาพรวมของการฝึกอบรมในครั้งนี้	๗๕.๐๐	๑๘.๗๕	๐.๐๐	๖.๒๕
ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ	๖๕.๖๓	๒๙.๑๗	๓.๔๗	๑.๗๔

บทที่ ๕

การพัฒนาเว็บไซต์

บทที่ ๕

การพัฒนาเว็บไซต์

การพัฒนาเว็บไซต์ SEA ของ สศช. มีเป้าหมายเพื่อให้เว็บไซต์มีความสมบูรณ์และมีความเป็นอัจฉริยะ เชื่อมต่อกับช่องทางการสื่อสารสาธารณะอื่น ๆ เช่น Line Facebook YouTube เป็นต้น และจัดทำรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Interactive) เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการจัดทำ SEA ของประเทศ เป็นช่องทางการสื่อสารสาธารณะ และรองรับกลไกการขับเคลื่อน SEA ภายใต้ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. โดยพัฒนาระบบประมวลผลให้มีประสิทธิภาพและอัปเดตข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน

ในการจัดทำระบบฐานข้อมูลและเว็บไซต์ได้ดำเนินการศึกษา ทบทวนระบบฐานข้อมูล ระบบจัดเก็บข้อมูล ระบบประมวลผล ระบบรายงานผล ระบบนำเข้าข้อมูลจากเว็บไซต์ SEA ของ สศช. ปัจจุบัน และได้กำหนดโครงสร้างข้อมูล ให้เป็นระบบฐานข้อมูลเดียวกัน โดยกำหนดชุดข้อมูลสารสนเทศและข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการปฏิบัติงาน รวมถึงให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบงานของ สศช. ในปัจจุบันได้ ซึ่งในการพัฒนาเว็บไซต์ประกอบด้วย ๑) การออกแบบ และพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลสำคัญ ๒) การดำเนินการปรับปรุงเว็บไซต์ และ ๓) การติดตั้งเว็บไซต์ SEA ของ สศช.

๕.๑ การออกแบบ และพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลสำคัญ

ในการออกแบบพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลสำคัญที่สนับสนุนการจัดทำ SEA ได้ดำเนินการออกแบบและพัฒนาระบบ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๕.๑.๑ ออกแบบพัฒนาระบบด้วย Web Base Application Technology (Website Responsive) Word Press และ พัฒนาให้สอดคล้อง ตาม Framework และระบบ Platform ของเครื่องแม่ข่ายและเครื่องลูกข่าย ของ สศช.

๕.๑.๒ ออกแบบให้รองรับการใช้งานได้กับหลายอุปกรณ์ (Application และ Responsive) เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และอุปกรณ์อื่น ๆ เป็นต้น แสดงดังรูปที่ ๕-๑

รูปที่ ๕-๑ ตัวอย่างหน้าจอรองรับการใช้งานได้กับหลายอุปกรณ์ (Application และ Responsive)

๕.๑.๓ ออกแบบ และจัดทำระบบ เพื่อจำกัดสิทธิการใช้งาน โดยสามารถแบ่งการใช้งานออกเป็น ๒ ระดับ ประกอบด้วย

- ๑) ระดับผู้ใช้งานทั่วไป (ประชาชนทั่วไป) สำหรับเข้าถึงข้อมูล และสืบค้นข้อมูลสำคัญ สนับสนุนการจัดทำ SEA
- ๒) ระดับผู้ดูแลระบบ (เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย) สำหรับจัดการและสืบค้นข้อมูลสำคัญสนับสนุนการจัดทำ SEA

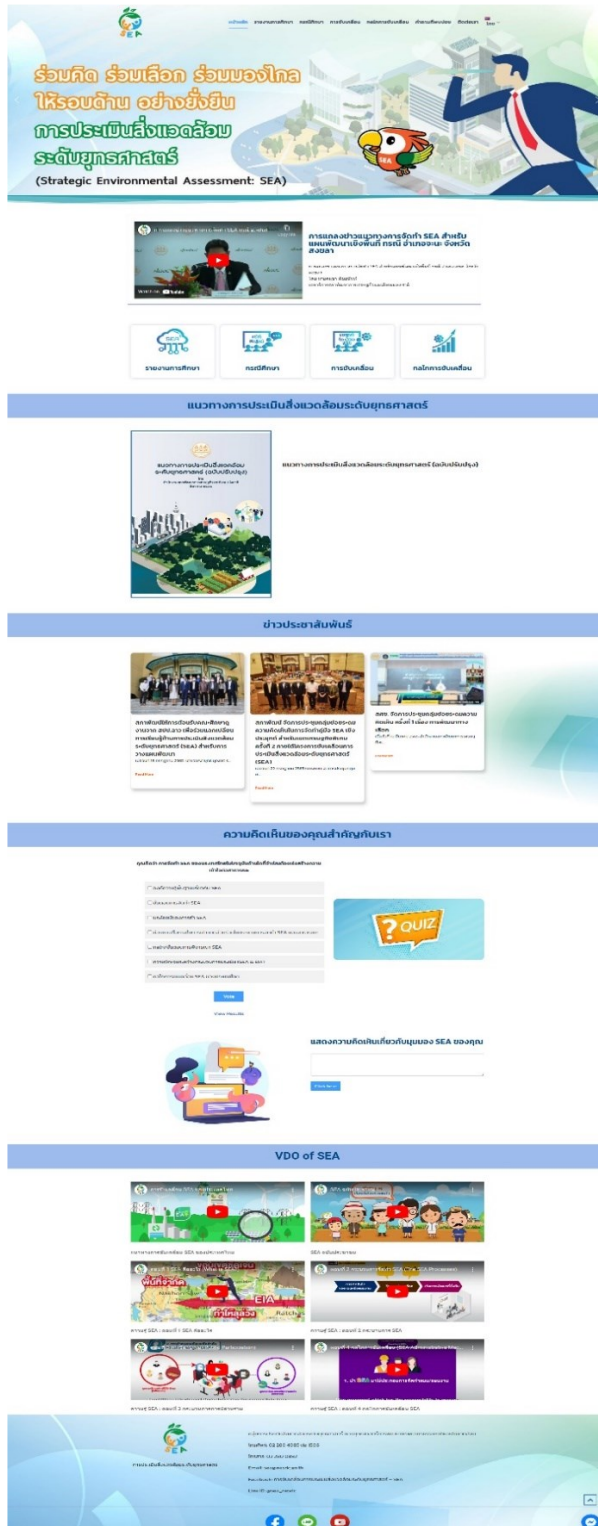
๕.๑.๔ ฐานข้อมูลสามารถนำเข้า/เพิ่มเติม/ แก้ไข และเผยแพร่ข้อมูลที่รองรับฟังก์ชันงานต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) สามารถนำเข้าโดยหน้าจอบันทึกข้อมูลจะออกแบบให้รองรับการตรวจสอบความถูกต้อง (Validate) ทุก ๆ การนำเข้าข้อมูล (Input) ว่าค่าที่มีความเป็นไปได้ผ่านระบบได้อย่างสะดวกรวดเร็วและไม่ซับซ้อน
- ๒) สามารถเพิ่มเติม/ แก้ไข โดยจะพัฒนาระบบให้มีระบบตรวจสอบการแก้ไขข้อมูลมาป้องกันการแก้ไขเอกสาร และสามารถตรวจสอบได้
- ๓) สามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่ายสะดวกและรวดเร็ว
- ๔) สามารถเชื่อมต่อกับช่องทางสาธารณะอื่น ๆ ได้ เช่น Line Facebook YouTube

แสดงดังรูปที่ ๕-๒

- ๕) สามารถติดตั้งไว้ที่เครื่องแม่ข่ายของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) โดยสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบงานในปัจจุบัน โดยคลิก <https://www.nesdc.go.th> แสดงดังรูปที่ ๕-๓ เพื่อเข้าถึงเว็บไซต์ SEA ได้ง่าย และเข้าถึงผ่าน Domain <http://sea.nesdc.go.th/> แสดงดังรูปที่ ๕-๔

เว็บไซต์

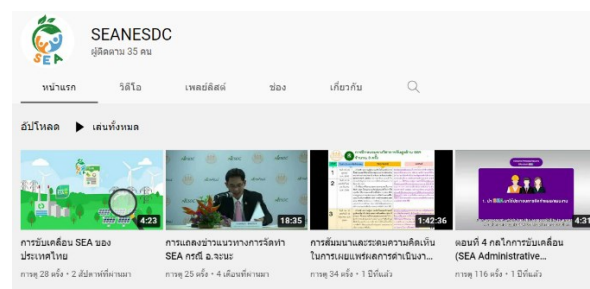
Facebook

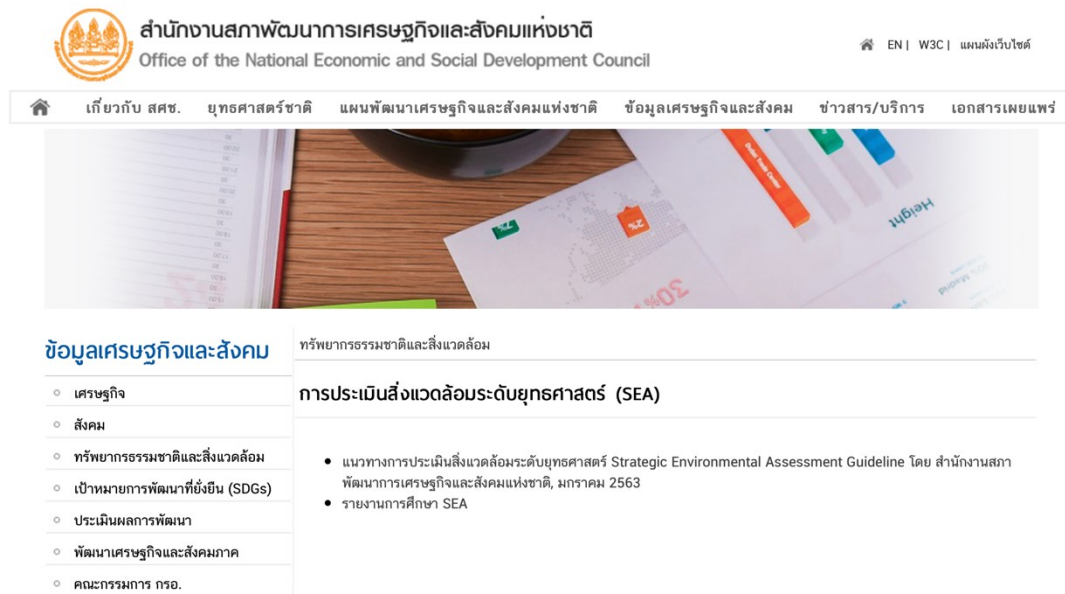
Line

Youtube

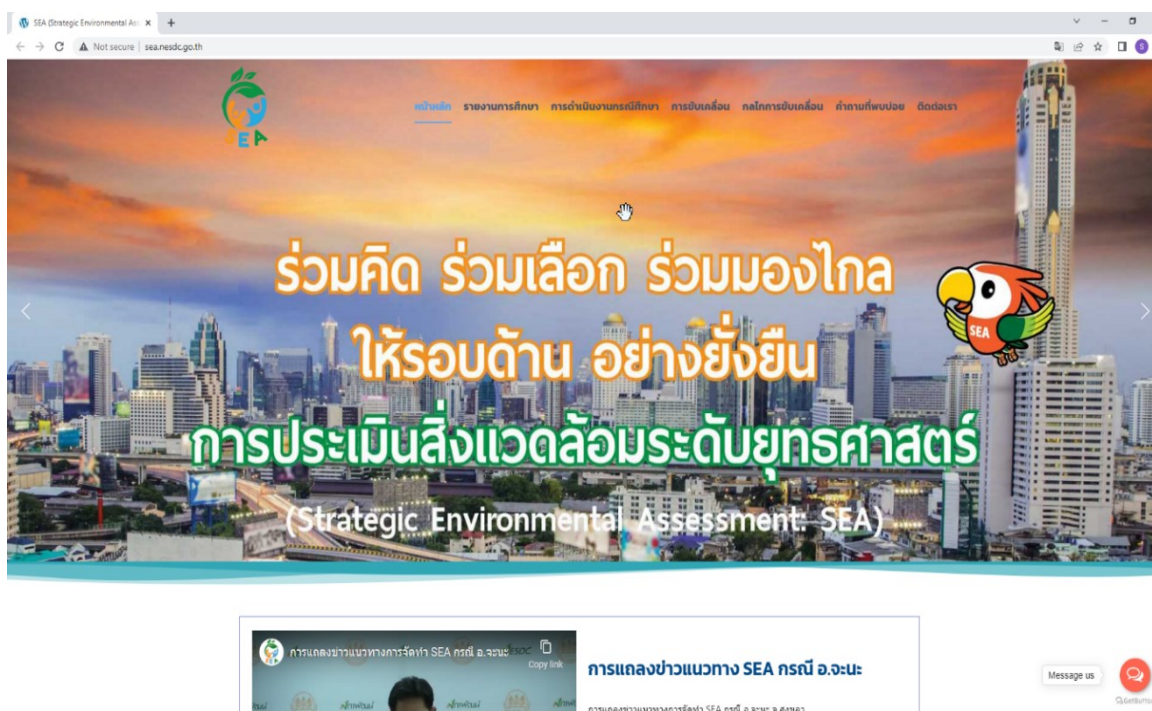

รูปที่ ๕-๒ ช่องทางการสื่อสารสาธารณะต่าง ๆ

รูปที่ ๕-๓ ตัวอย่าง link จาก <https://www.nesdc.go.th> เพื่อเข้าสู่เว็บไซต์ SEA

(ที่มา: เว็บไซต์สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

รูปที่ ๕-๔ ตัวอย่าง link จาก <http://www.sea.nesdc.go.th> เพื่อเข้าสู่เว็บไซต์ SEA

๕.๑.๕ พัฒนารูปแบบการสื่อสารสองทาง (Interactive) เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการจัดทำ SEA ของประเทศ เป็นช่องทางในการสื่อสารสาธารณะ และรองรับกลไกการขับเคลื่อน SEA โดยเพิ่ม ดังนี้

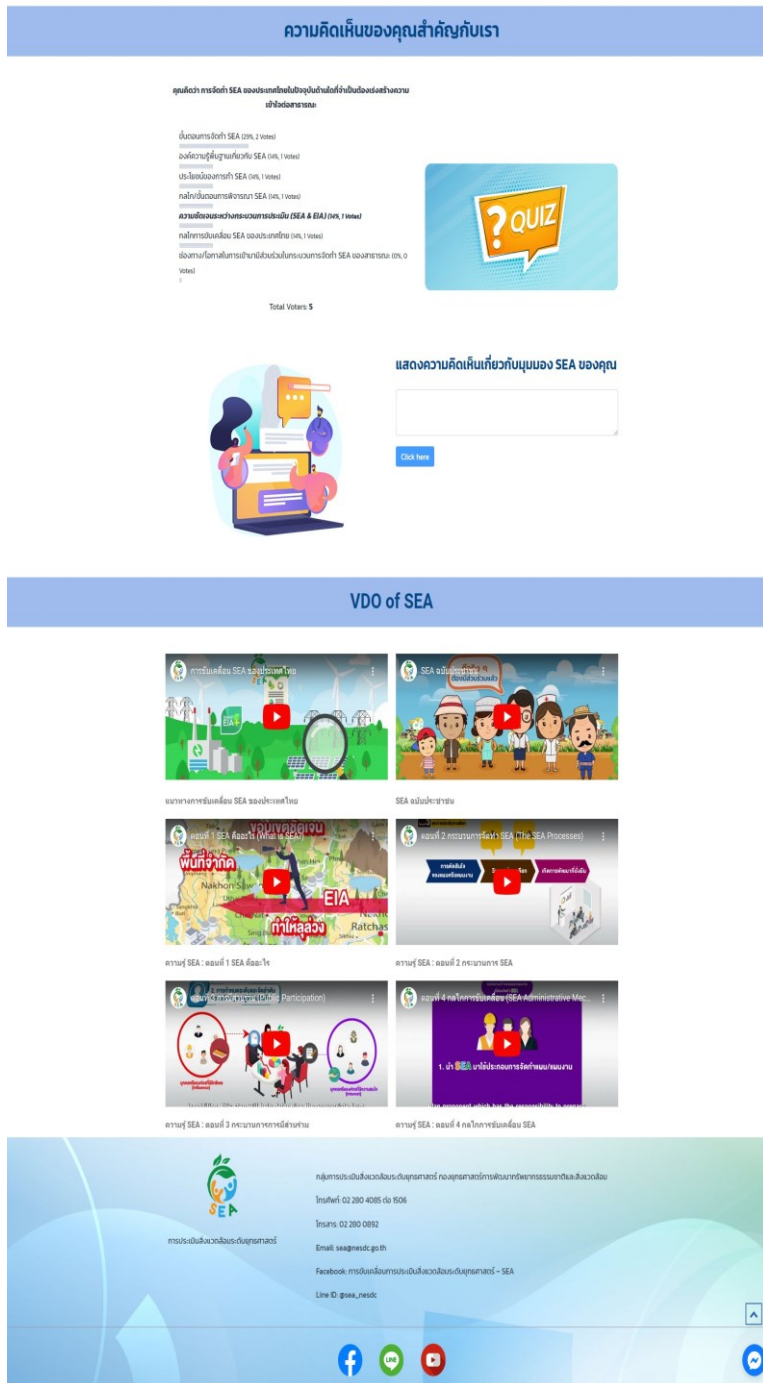
๑) เพิ่มรูปแบบ Interactive มุ่งสร้างการโต้ตอบพร้อมกับตอบสนองความสนใจของผู้ใช้งาน เว็บไซต์ได้ เช่น รูปแบบเว็บที่สามารถแชร์กิจกรรมเกี่ยวกับ SEA หรือเพิ่มรูปแบบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ SEA (Vote) ผ่านเว็บไซต์ได้ในเวลาเดียวกัน แสดงดังรูปที่ ๕-๕ ข้อดีของการจัดทำรูปแบบเว็บ Interactive เช่น แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ SEA (Vote) จะช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมกับผู้ชม ผู้สนใจในเว็บไซต์ และเพิ่มโอกาสในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

๒) เพิ่มรูปแบบเว็บที่สามารถถามตอบได้ ในการสื่อสารสองช่องทาง (Two-Way Communication) คือ การสื่อสารที่มีทั้งให้และรับข่าวสารระหว่างกัน โดยที่เว็บไซต์เป็นทั้งผู้ส่งสารและ ผู้รับสาร มีการโต้ตอบ ให้ข้อมูลย้อนกลับไปได้ระหว่างผู้ใช้งานทั่วไปกับเว็บไซต์ เช่น ระบบตอบข้อความ อัตโนมัติ หรือ Chatbot ที่เชื่อมต่อผ่าน Facebook ของหน่วยงาน เป็นต้น

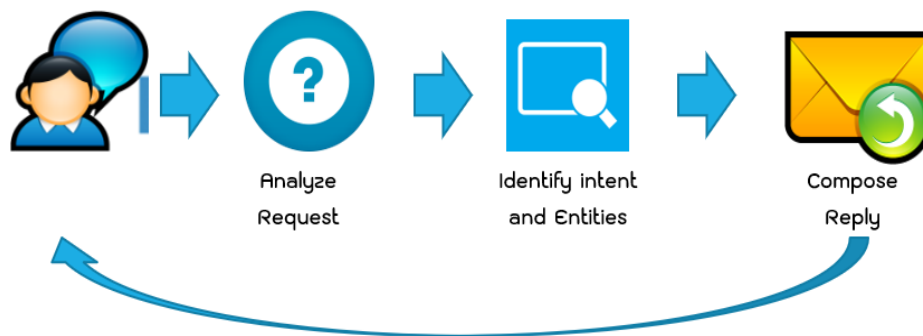
หลักการทำงานของ Chatbot

วิเคราะห์คำถามของผู้ใช้งาน โดยจะตรวจสอบหาคำหรือข้อความที่เหมือนหรือคล้ายกับ คีย์เวิร์ดที่กำหนดไว้ตอนจัดการระบบ และตอบกลับผู้ใช้งาน เมื่อหาคำที่คล้ายกับคีย์เวิร์ดได้แล้วจะตอบกลับ ผู้ใช้งานในคำตอบที่เหมาะสมและรวดเร็วที่สุด แสดงดังรูปที่ ๕-๖ และรูปที่ ๕-๗

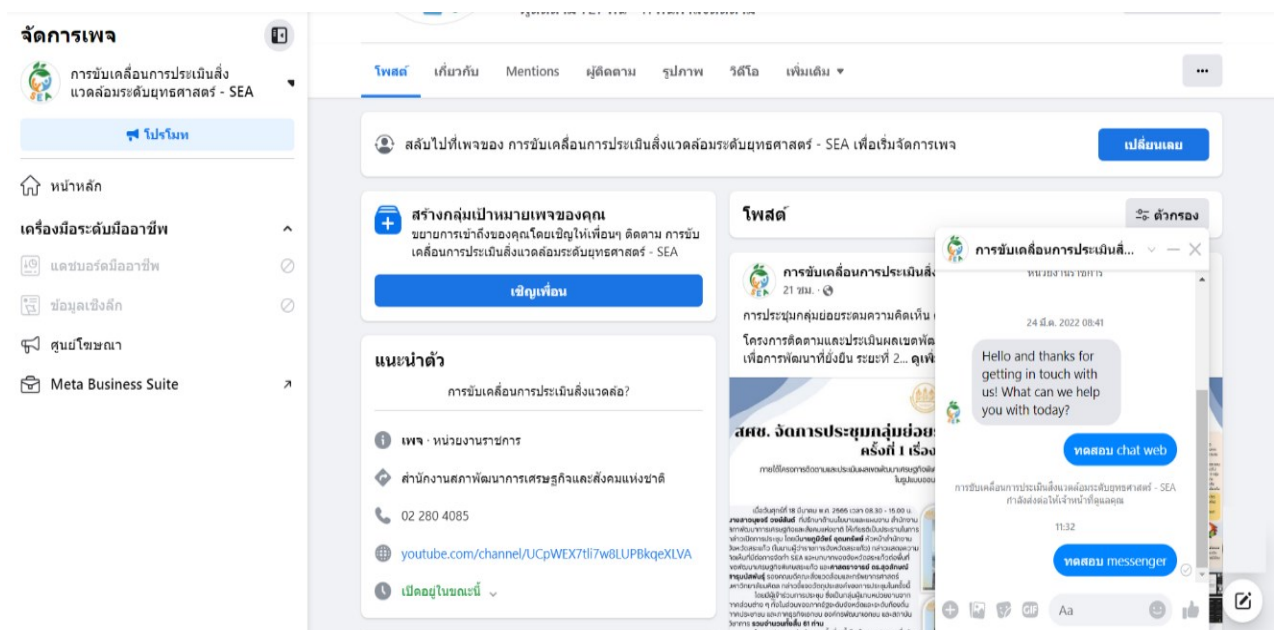
๓) จัดทำฐานข้อมูลโครงการขับเคลื่อนการประเมิน SEA ในรูปแบบการแสดงผลแต่ละเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน ที่สามารถเปิดให้ประชาชนสามารถเข้ามาสื่อสาร นำเสนอกิจกรรมที่ตัวเองดำเนินการให้ ผู้อื่นได้รับทราบได้ โดยตัวอย่างฐานข้อมูลโครงการขับเคลื่อนการประเมิน SEA ในรูปแบบการแสดงผลแต่ละเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แสดงดังรูปที่ ๕-๘

รูปที่ ๕-๕ ตัวอย่างการพัฒนารูปแบบการสื่อสารสองทาง (Interactive) บนเว็บไซต์ SEA

รูปที่ ๕-๖ หลักการทำงานของ Chatbot

รูปที่ ๕-๗ การจัดการคำถามตอบของ Chatbot

Share Your SEA Story

ชื่อ* กรอกชื่อ นามสกุล* กรอกนามสกุล

Email* กรอกอีเมล

ประเภท* กรุณาเลือกประเภท

ชื่อองค์กร* กรอกชื่อองค์กร

เล่าเรื่องราว*

กรอกเรื่องราว

เลือกภาพ

มีเพียงรูปภาพ (จำกัดขนาดสูงสุด 3M)

เลือกไฟล์

มีเพียงไฟล์ (จำกัดขนาดสูงสุด 3M)

สัมพันธ์กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเด็น*

1 ชัยชนะที่ยากจน ☐ เป้าหมายที่ 1	2 ชัยชนะความสะอาด ☐ เป้าหมายที่ 2	3 การมีสุขภาพและความปลอดภัย ☐ เป้าหมายที่ 3	4 การศึกษาที่มีคุณภาพ ☐ เป้าหมายที่ 4
5 ความเท่าเทียมทางเพศ ☐ เป้าหมายที่ 5	6 น้ำสะอาดและสุขาภิบาล ☐ เป้าหมายที่ 6	7 พลังงานสะอาดและจ่ายได้ ☐ เป้าหมายที่ 7	8 งานที่มีคุณค่า เศรษฐกิจที่เติบโต ☐ เป้าหมายที่ 8
9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน ☐ เป้าหมายที่ 9	10 ลดความเหลื่อมล้ำ ☐ เป้าหมายที่ 10	11 เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน ☐ เป้าหมายที่ 11	12 การผลิตและบริโภคที่รับผิดชอบ ☐ เป้าหมายที่ 12
13 การรับมือกับ Climate Change ☐ เป้าหมายที่ 13	14 วิกฤตทางทะเลและมหาสมุทร ☐ เป้าหมายที่ 14	15 ระบบนิเวศบนบก ☐ เป้าหมายที่ 15	16 สันติภาพและสถาบันเข้มแข็ง ☐ เป้าหมายที่ 16
17 คู่ส่วนเพื่อการพัฒนา ☐ เป้าหมายที่ 17			

Share Your Story

รูปที่ ๕-๘ ตัวอย่างฐานข้อมูลโครงการขับเคลื่อนการประเมิน SEA ในรูปแบบการแสดงผล
แต่ละเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่เปิดให้ประชาชนเข้ามาสื่อสารได้
และผู้ดูแลระบบสามารถตรวจสอบข้อมูลและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วจากผู้ใช้งาน
(ที่มา: เว็บไซต์สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

๕.๑.๖ ฐานข้อมูลและระบบจัดเก็บข้อมูลสามารถนำเข้า/เพิ่มเติม/ แก้ไข และเผยแพร่ข้อมูลที่รองรับฟังก์ชันงานต่าง ๆ และสามารถอัปเดตข้อมูลต่าง ๆ โดยจัดทำรูปแบบเทมเพลตที่ปรับเปลี่ยนตามหัวข้อไว้ให้สามารถเพิ่มเติมแก้ไขได้โดยผู้ดูแลระบบ ให้เป็นปัจจุบันได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

ทั้งนี้ ได้ดำเนินการออกแบบระบบโดยมีประเด็นสำคัญในการนำเสนอที่เป็นปัจจุบันเบื้องต้น แสดงดังรูปที่ ๕-๙.๑ ถึงรูปที่ ๕-๙.๗ ประกอบด้วย

- ๑) รายงานการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
- ๒) ข้อมูล SEA
- ๓) โครงการนำร่องการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์กับการพัฒนาเชิงพื้นที่
- ๔) โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)
- ๕) กลไกการขับเคลื่อน SEA
- ๖) ติดต่อเรา
- ๗) ข่าวประชาสัมพันธ์
- ๘) มุมมอง SEA ของคุณ
- ๙) Chatbot เชื่อมโยงกับ Facebook

โดยมีร่างโครงสร้างและรายละเอียดของระบบข้อมูลเบื้องต้น แสดงดังตารางที่ ๕-๑

ตารางที่ ๕-๑ โครงสร้างและรายละเอียดของระบบข้อมูล

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
๑. ระดับผู้ใช้งานทั่วไป		
๑) รายงานการศึกษา	๑.๑) รายงานการศึกษา การประเมินสิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์	การรวบรวมเอกสารรายงาน SEA ที่มีการดำเนินการแล้วในประเทศไทย ซึ่งมีทั้งรายงาน SEA ทั่วไป และ SEA ที่ดำเนินการตามแนวทางของ สศช. โดยภายใต้โครงการฯ ต่าง ๆ จะรวบรวมรายงานฉบับสมบูรณ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) เพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาของโครงการ สรุปดังนี้ โครงการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สำหรับพื้นที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในภาคใต้ หน่วยงานเจ้าของโครงการ: กระทรวงพลังงาน ที่ปรึกษาโครงการฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประกอบด้วย (๑) รายงานฉบับสมบูรณ์: รายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (๒) ภาคผนวก: รายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (๓) บทสรุปผู้บริหาร โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์ หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ที่ปรึกษาโครงการฯ: บริษัท มหานคร คอนซัลแตนท์ จำกัด บริษัท อินโนเวชั่น คอนซัลแตนท์ จำกัด บริษัท พารากอน เอนจิเนียริง คอนซัลแตนท์ จำกัด ประกอบด้วย (๑) รายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (๒) ภาคผนวก รายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (๓) รายงานแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (๔) รายงานแผนปฏิบัติการการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๕ ปี (๕) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
		โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ที่ปรึกษาโครงการฯ: บริษัท เซ้าท์อีสต์เอเชียเทคโนโลยี จำกัด บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด บริษัท ดีไว พลัส จำกัด ประกอบด้วย (๑) รายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (๒) ภาคผนวก: รายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (๓) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (๔) รายงานมาตรการบรรเทาผลกระทบ และมาตรการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน (๕) รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนาลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์ กลุ่มพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนบน (๖) รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนาลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์ กลุ่มพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนกลาง (๗) รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนาลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์ กลุ่มพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนล่าง (๘) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนาลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์ โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำสะแกกรัง หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ที่ปรึกษาโครงการฯ: บริษัท มหานคร คอนซัลแทนท์ จำกัด บริษัท อินโนเวชั่น คอนซัลแทนท์ จำกัด ประกอบด้วย (๑) รายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (๒) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (๓) รายงานมาตรการบรรเทาผลกระทบ และมาตรการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน (๔) รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนาลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์ (๕) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนาลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
		โครงการศึกษาเพื่อการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาน้ำต้นทุนลุ่มน้ำปราจีนบุรี – บางปะกง หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ที่ปรึกษาโครงการฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล ประกอบด้วย (๑) รายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (๒) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (๓) รายงานมาตรการบรรเทาผลกระทบ และมาตรการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน (๔) รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนาลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์ (๕) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนาลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์ (๖) รายงานปิดโครงการ
		โครงการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ปรึกษาโครงการฯ: ศูนย์บริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกอบด้วย (๑) รายงานฉบับสมบูรณ์ (๒) ภาคผนวก (๓) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร (๔) แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน
		โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พื้นที่ลุ่มน้ำมูล หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ที่ปรึกษาโครงการฯ: บริษัท ชิกม่า ไฮโดร คอนซัลแตนท์ จำกัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น บริษัท เอส เอ็น ที คอนซัลแตนท์ จำกัด ประกอบด้วย (๑) รายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
		(๒) ภาควิชา: รายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (๓) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (๔) รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนากลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์ (๕) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนากลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์
		โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำชี หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ที่ปรึกษาโครงการฯ: บริษัท ปัญญา คอนซัลแตนท์ จำกัด บริษัท ศรีเอทีพี เทคโนโลยี จำกัด ประกอบด้วย (๑) รายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (๒) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (๓) รายงานภาคผนวก การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (๔) รายงานมาตรการบรรเทาผลกระทบ และมาตรการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน (๕) รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนากลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์ (๖) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนากลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์ (๗) รายงานภาคผนวก รายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนากลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์
		การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ แผนการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำปราจีนบุรี หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ปรึกษาโครงการฯ: คณะสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ประกอบด้วย (๑) รายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ แผนการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำปราจีนบุรี (๒) รายงานฉบับสมบูรณ์ (๓) คู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (๔) รายงานสรุปผู้บริหาร

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
		โครงการศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) กระทรวงคมนาคม ที่ปรึกษาโครงการฯ: บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด บริษัท นิวแอสเซท แอดไวเซอร์ จำกัด ประกอบด้วย (๑) รายงานฉบับสมบูรณ์ (๒) ภาคผนวก (๓) รายงานการประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (๔) แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ (๕) รายงานฉบับผู้บริหาร
		โครงการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์การจัดการระบบนิเวศชายฝั่งทะเลอันดามัน หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ปรึกษาโครงการฯ: บริษัท เซ้าท์เทอร์น สตัดดี้ จำกัด ประกอบด้วย (๑) รายงานฉบับสมบูรณ์
		งานการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์โครงการระบบเครือข่ายน้ำในพื้นที่วิกฤตน้ำ ๑๙ พื้นที่ หน่วยงานเจ้าของโครงการ: กรมทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ที่ปรึกษาโครงการฯ: บริษัท เซ้าท์อีสต์เอเชียเทคโนโลยี จำกัด บริษัท ฟิสซูร์ เทคโนโลยี จำกัด บริษัท โปรเกรส เทคโนโลยี คอนซัลแต้นส์ จำกัด บริษัท ธารา คอนซัลแต้นท์ จำกัด บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด บริษัท โลตัสพาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด บริษัท โลตัส คอนซัลแต้นท์ จำกัด บริษัท ดีไว พลัส จำกัด ประกอบด้วย (๑) รายงานสรุปผู้บริหาร งานศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
		โครงการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำท่าจีน เพื่อพัฒนาทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ปรึกษาโครงการฯ: บริษัท เทคนิคสิ่งแวดล้อมไทย จำกัด ประกอบด้วย (๑) รายงานสรุปผู้บริหาร โครงการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำท่าจีน เพื่อพัฒนาทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน
		โครงการศึกษาความเป็นไปได้การจัดตั้งอุตสาหกรรมหลัก ขั้นต้น ระยะที่ ๑ หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย ที่ปรึกษาโครงการฯ: บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด บริษัท โกลเด้น แพลน จำกัด บริษัท อิมเมจ พลัส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด ประกอบด้วย (๑) รายงานสรุปผู้บริหาร
		การศึกษาและประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาเมืองแร่โปแตช หน่วยงานเจ้าของโครงการ: กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ที่ปรึกษาโครงการฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ประกอบด้วย (๑) รายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษาและการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาเมืองแร่โปแตช
		การบริหารจัดการลุ่มน้ำยมโดยกระบวนกร SEA หน่วยงานเจ้าของแผน: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ที่ปรึกษาโครงการฯ: นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม และคณะ ประกอบด้วย (๑) รายงานฉบับสมบูรณ์ การบริหารจัดการลุ่มน้ำยมโดยกระบวนกร SEA (กรณีปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้ง)

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
		โครงการประเมินศักยภาพสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่ กรณีศึกษาในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคใต้ หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ปรึกษาโครงการฯ: ศูนย์วิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประกอบด้วย (๑) รายงานฉบับสมบูรณ์
		โครงการยุทธศาสตร์ฐานทรัพยากรแผนงานวิจัยและพัฒนา นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบสุขภาพ หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ที่ปรึกษาโครงการฯ: สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย (๑) รายงานฉบับสมบูรณ์ การเพิ่มศักยภาพและการวางยุทธศาสตร์ประเทศไทยในการดำเนินโครงการ CDM
		โครงการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่การศึกษาความเหมาะสมด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดแผนการใช้ที่ดินในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จังหวัดระยอง หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ปรึกษาโครงการฯ: บริษัท เอสจีเอส เอนไวรอนเมนทอล เซอวิสเชส จำกัด (๑) ประกอบด้วย (๑) รายงานฉบับสมบูรณ์
		โครงการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่การศึกษาความเหมาะสมด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดแผนการใช้ที่ดินในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จังหวัดชลบุรี หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ปรึกษาโครงการฯ: บริษัท เอสจีเอส เอนไวรอนเมนทอล เซอวิสเชส จำกัด

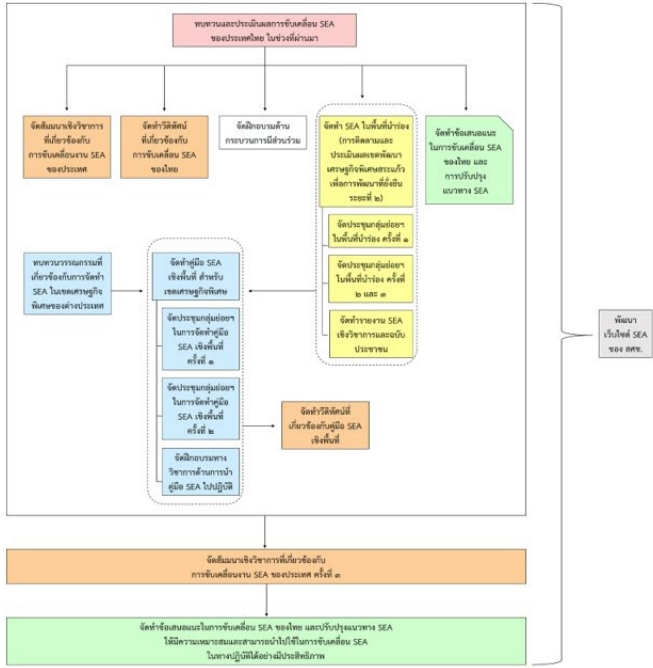
เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
		ประกอบด้วย (๑) รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่การศึกษาความเหมาะสมด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดแผนการใช้ที่ดินในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จังหวัดฉะเชิงเทรา หน่วยงานเจ้าของโครงการ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ปรึกษาโครงการ: บริษัท เอสจีเอส เอนไวรอนเมนทอล เซอวิสเซส จำกัด ประกอบด้วย (๑) รายงานฉบับสมบูรณ์
๒) ภูมิศึกษา	๒.๑) โครงการนำร่องการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์กับการพัฒนาเชิงพื้นที่: จังหวัดระยอง	กิจกรรมภายใต้โครงการฯ ๑) การประชุมเชิงปฏิบัติการและระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๑ ๒) การประชุมเชิงปฏิบัติการและระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๒ ๓) การประชุมเชิงปฏิบัติการและระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๓ ๔) การประชุมเชิงปฏิบัติการและระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๔ โดยภายใต้กิจกรรมโครงการในแต่ละครั้งจะแสดงผลการดำเนินงานโดยย่อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วันเวลา สถานที่ และผลลัพธ์ที่ได้ และเอกสารประกอบซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้เพิ่มเติม ได้แก่ กำหนดการ และสาระสำคัญโครงการ
	๒.๒) โครงการติดตามและประเมินผล เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ระยะที่ ๑	กิจกรรมภายใต้โครงการฯ ๑) การเข้าพบและประชุมหารือโครงการติดตามและประเมินผลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒) การประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ ๑ เรื่อง การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และผู้มีส่วนได้เสีย ๓) การประชุมกลุ่มย่อยแบบออนไลน์ (Online Focus Group) โดยภายใต้กิจกรรมโครงการในแต่ละครั้งจะแสดงผลการดำเนินงานโดยย่อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วันเวลา สถานที่ และผลลัพธ์ที่ได้ และเอกสารประกอบซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้เพิ่มเติม ได้แก่ สาระสำคัญโครงการ เอกสารประกอบการนำเสนอสรุปผลการประชุม และ รายงานสรุปผลการประชุม (ฉบับประชาชน)
	๒.๓) โครงการติดตามและประเมินผล เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว	กิจกรรมภายใต้โครงการฯ ๑) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๑ เรื่อง การพัฒนาทางเลือก

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
	เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ระยะที่ ๒	๒) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๒ เรื่อง การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา ๓) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๓ เรื่อง การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว โดยภายใต้กิจกรรมโครงการในแต่ละครั้งจะแสดงผลการดำเนินงานโดยย่อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วันเวลา สถานที่ และผลลัพธ์ที่ได้ และเอกสารประกอบซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้เพิ่มเติม ได้แก่ สำระสำคัญโครงการ เอกสารประกอบการนำเสนอสรุปผลการประชุม และ รายงานสรุปผลการประชุม (ฉบับประชาชน)
	๒.๔) การจัดทำประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ สำหรับแผนแม่บทการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดสงขลาและปัตตานี	
๓) การขับเคลื่อน	๓.๑) โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ปี ๒๕๖๒	แสดงสรุปรายละเอียดการดำเนินงานของโครงการ และสามารถดาวน์โหลดเอกสารรายงานได้เพิ่มเติม ประกอบด้วย - รายงานฉบับสมบูรณ์ - ภาคผนวก - รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร - Executive Summary Report โดยมีกิจกรรมภายใต้โครงการฯ ดังนี้ - การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๔ ครั้ง) ๑.๑) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ ๑ ๑.๒) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ ๒ ๑.๓) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ ๓

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
		๑.๔) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครั้งที่ ๔ โดยภายใต้กิจกรรมโครงการในแต่ละครั้งจะแสดงผลการดำเนินงานโดยย่อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วันเวลา สถานที่ และผลลัพธ์ที่ได้ และเอกสารประกอบซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้เพิ่มเติม ได้แก่ สำระสำคัญโครงการ เอกสารประกอบการนำเสนอ ๒) การฝึกอบรม ๒.๑) การฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้วิทยากรผู้สอน (Training for Trainers) หลักสูตรการฝึกอบรม SEA (๑ ครั้ง) ๒.๒) การจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ (๖ ครั้ง) (๑) การจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ ครั้งที่ ๑ (ภาคกลาง)การจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานครและปริมณฑล) (๒) การจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ ครั้งที่ ๓ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) (๓) การจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ ครั้งที่ ๔ (ภาคใต้) (๔) การจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ ครั้งที่ ๕ (ภาคเหนือ) (๕) การจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ ครั้งที่ ๖ (กรุงเทพมหานครและปริมณฑล) โดยภายใต้กิจกรรมการฝึกอบรมจะแสดงผลการดำเนินงานโดยย่อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วันเวลา สถานที่ และผลลัพธ์ที่ได้ และเอกสารประกอบซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้เพิ่มเติม ได้แก่ บทเรียนกำหนดการ สำระสำคัญโครงการ และเอกสารประกอบการนำเสนอ ๓) การประชุมสัมมนา (๒ ครั้ง) ๓.๑) การสัมมนาระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๑ เรื่อง การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ๓.๒) การสัมมนาระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๒ เรื่อง การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยภายใต้กิจกรรมโครงการในแต่ละครั้งจะแสดงผลการดำเนินงานโดยย่อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วันเวลา สถานที่ และผลลัพธ์ที่ได้ และเอกสารประกอบซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้เพิ่มเติม ได้แก่ สำระสำคัญโครงการ และเอกสารประกอบการนำเสนอ

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
		๔) การประชุมสนทนาระดับนโยบาย (๑ ครั้ง) ๔.๑) การประชุมสนทนาระดับนโยบาย เรื่อง การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สู่แผนงานการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภายใต้กิจกรรมโครงการในแต่ละครั้งจะแสดงผลการดำเนินงานโดยย่อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วันเวลา สถานที่ และผลลัพธ์ที่ได้ และเอกสารประกอบซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้เพิ่มเติม ได้แก่ สำรสำคัญโครงการ และเอกสารประกอบการนำเสนอ
	๓.๒) โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ปี ๒๕๖๓	แสดงสรุปรายละเอียดกรอบการดำเนินงานของโครงการ และสามารถดาวน์โหลดเอกสารรายงานได้เพิ่มเติม ประกอบด้วย (๑) รายงานฉบับสมบูรณ์ (๒) ภาคผนวก (เล่มที่ ๑ และ เล่มที่ ๒) (๓) รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร (๔) Executive Summary Report โดยมีกิจกรรมภายใต้โครงการฯ ดังนี้ ๑) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๔ ครั้ง) ๑.๑) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๑ เรื่อง การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมทางวิชาการขั้นสูงด้าน SEA ๑.๒) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๒ เรื่อง การประเมินผลการฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ ปี ๒๕๖๒ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมทางวิชาการขั้นสูงด้าน SEA ๑.๓) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๓ เรื่อง การปรับปรุงแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA Guideline) ๑.๔) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๔ เรื่อง ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ.

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
		โดยภายใต้กิจกรรมโครงการในแต่ละครั้งจะแสดงผลการดำเนินงานโดยย่อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วันเวลา สถานที่ และผลลัพธ์ที่ได้ และเอกสารประกอบซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้เพิ่มเติม ได้แก่ สารระสำคัญโครงการ เอกสารประกอบการนำเสนอ และเอกสารสรุปผลการประชุม (ถ้ามี) ๒) การฝึกอบรม ๒.๑) การจัดฝึกอบรมทางวิชาการขั้นสูงด้าน SEA สำหรับผู้บริหารระดับกลาง (๒ ครั้ง) (๑) การฝึกอบรมทางวิชาการขั้นสูงด้าน SEA สำหรับผู้บริหารระดับกลาง ครั้งที่ ๑ (๒) การฝึกอบรมทางวิชาการขั้นสูงด้าน SEA สำหรับผู้บริหารระดับกลาง ครั้งที่ ๒ ๒.๒) การจัดฝึกอบรมทางวิชาการขั้นสูงด้าน SEA สำหรับผู้บริหารระดับสูง (๑ ครั้ง) (๑) การฝึกอบรมทางวิชาการขั้นสูงด้าน SEA สำหรับผู้บริหารระดับสูง ๒.๓) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การถ่ายทอดประเด็นองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนความรู้เกี่ยวกับ SEA ของประเทศเวียดนาม (๑ ครั้ง) โดยภายใต้กิจกรรมโครงการในแต่ละครั้งจะแสดงผลการดำเนินงานโดยย่อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วันเวลา สถานที่ และผลลัพธ์ที่ได้ และเอกสารประกอบซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้เพิ่มเติม ได้แก่ บทเรียน กำหนดการ สารระสำคัญโครงการ เอกสารประกอบการนำเสนอ และสรุปผลการประชุม (ถ้ามี) ๓) การประชุมสัมมนา (๒ ครั้ง) ๓.๑) การสัมมนาระดมความคิดเห็น ครั้งที่ ๑ เรื่อง การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สู่การวางแผนอย่างเป็นรูปธรรม ๓.๒) การสัมมนาระดมความคิดเห็น ในการเผยแพร่ผลการดำเนินงานของโครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยภายใต้กิจกรรมโครงการในแต่ละครั้งจะแสดงผลการดำเนินงานโดยย่อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วันเวลา สถานที่ และผลลัพธ์ที่ได้ และเอกสารประกอบซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้เพิ่มเติม ได้แก่ สารระสำคัญโครงการ เอกสารประกอบการนำเสนอ และเอกสารสรุปผลการประชุม (ถ้ามี)

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
	๓.๓) โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ปี ๒๕๖๔	แสดงสรุปรายละเอียดการดำเนินงานของโครงการ โดยกิจกรรมหลักของโครงการ ประกอบด้วย ๑) การจัดทำคู่มือ SEA เชิงพื้นที่ ประกอบด้วย ๑.๑) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น เรื่องการจัดทำคู่มือ SEA เชิงประยุกต์ สำหรับแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ครั้งที่ ๑ ๑.๒) การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น เรื่องการจัดทำคู่มือ SEA เชิงประยุกต์ สำหรับแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ครั้งที่ ๒ ๑.๓) การฝึกอบรมทางวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เชิงพื้นที่ไปปฏิบัติ ๒) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในพื้นที่นำร่อง (SEZ สระแก้ว ระยะที่ ๒) ในส่วนนี้จะมีลิงก์เชื่อมโยงกลับไปเมนูกรณีศึกษา “โครงการติดตามและประเมินผลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ระยะที่ ๒” ๓) การอบรมกระบวนการการมีส่วนร่วม ๔) การสัมมนาเชิงวิชาการ (๓ ครั้ง) ได้แก่ ๔.๑) การจัดสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง การขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๑ ในหัวข้อ “เหลียวหลังแลหน้า สู่ความท้าทายในขับเคลื่อน SEA” ๔.๒) การจัดสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง การขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๒ ในหัวข้อ “ความท้าทายในการเข้าถึงหัวใจการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์”

เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
		๔.๓) การจัดสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง การขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๓ ในหัวข้อ “SEA บนเส้นทางความท้าทายใหม่ จากแนวทางสู่การปฏิบัติ” โดยภายใต้กิจกรรมโครงการในแต่ละครั้งจะแสดงผลการดำเนินงานโดยย่อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วันเวลา สถานที่ และผลลัพธ์ที่ได้ และเอกสารประกอบซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้เพิ่มเติม ได้แก่ สำระสำคัญโครงการ เอกสารประกอบการนำเสนอ และเอกสารสรุปผลการประชุม (ถ้ามี)
๔) กลไกการขับเคลื่อน	-	การสรุปกลไกและแผนการดำเนินงานสำหรับการขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทย (๑) คำสั่งแต่งตั้ง (๒) รายงานการประชุมคณะกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
๕) คำถามที่พบบ่อย	-	การรวบรวมคำถาม - คำตอบที่พบบ่อยเกี่ยวกับ SEA โดยแบ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับ (๑) ความเข้าใจเกี่ยวกับ SEA (๒) กระบวนการ SEA (๓) กลไกการขับเคลื่อน SEA
๖) ติดต่อเรา	-	เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินภายใต้โครงการ และงานที่เกี่ยวข้องกับ SEA
๗) ข่าวประชาสัมพันธ์	-	เป็นช่องทางที่ทาง สศช. สามารถใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนหรือผู้ที่สนใจเพื่อใช้ในการวางแผนการขับเคลื่อน SEA ได้ในอนาคต
๘) มุมมอง SEA ของคุณ	๘.๑) ฟังก์ชันการแสดงความเห็นที่มีการให้ลงคะแนนเสียง (Votes)	เป็นช่องทางให้ประชาชนหรือผู้ที่สนใจสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ SEA โดยข้อมูลความคิดเห็นจะถูกส่งไปเก็บรวบรวมไว้ในระบบการจัดการสำหรับผู้ดูแลระบบในรูปแบบของไฟล์ ข้อความ รูปภาพ และเอกสาร แนบเช่น Word หรือ Excel โดยผู้ดูแลระบบ สามารถตรวจสอบข้อมูล ที่จะเผยแพร่ได้จากระบบการจัดการ
	๘.๒) ฟังก์ชันการแสดงความเห็น	จะเป็นช่องทางสื่อสารกับผู้ใช้งานแบบอัตโนมัติโดยข้อดีคือสามารถโต้ตอบ กับผู้ใช้งานได้อย่างรวดเร็ว

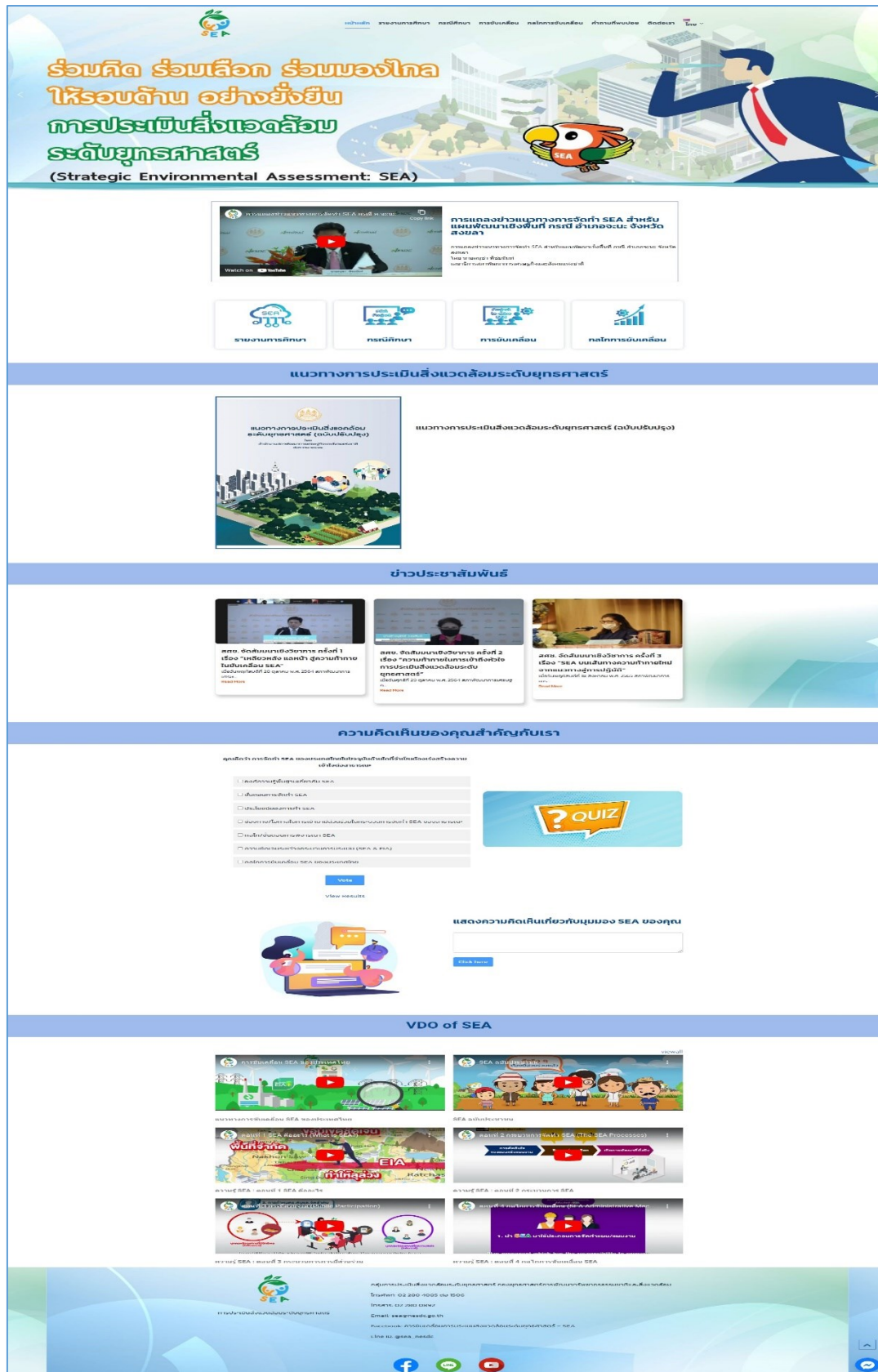
เมนูหลัก	เมนูย่อย	รายละเอียด
๙) Chatbot	๙.๑) ระบบ Chatbot เชื่อมโยงกับ Facebook SEA	จะเป็นช่องทางสื่อสารกับผู้ใช้งานแบบอัตโนมัติโดยข้อดีคือ สามารถโต้ตอบกับผู้ใช้งานได้อย่างรวดเร็ว
๒. ระดับผู้ดูแลระบบ		
ปรับแก้ไข เพิ่มลดข้อมูล ตามโครงสร้างระบบ	ปรับแก้ไข เพิ่มลดข้อมูล ตามโครงสร้างระบบ	(๑) รายงานการศึกษา (๒) กรณีศึกษา (๓) การขับเคลื่อน (๔) กลไกการขับเคลื่อน (๕) ข่าวประชาสัมพันธ์ (๖) มุมมอง SEA ของคุณ (๗) Chatbot

๕.๒ การดำเนินการปรับปรุงเว็บไซต์

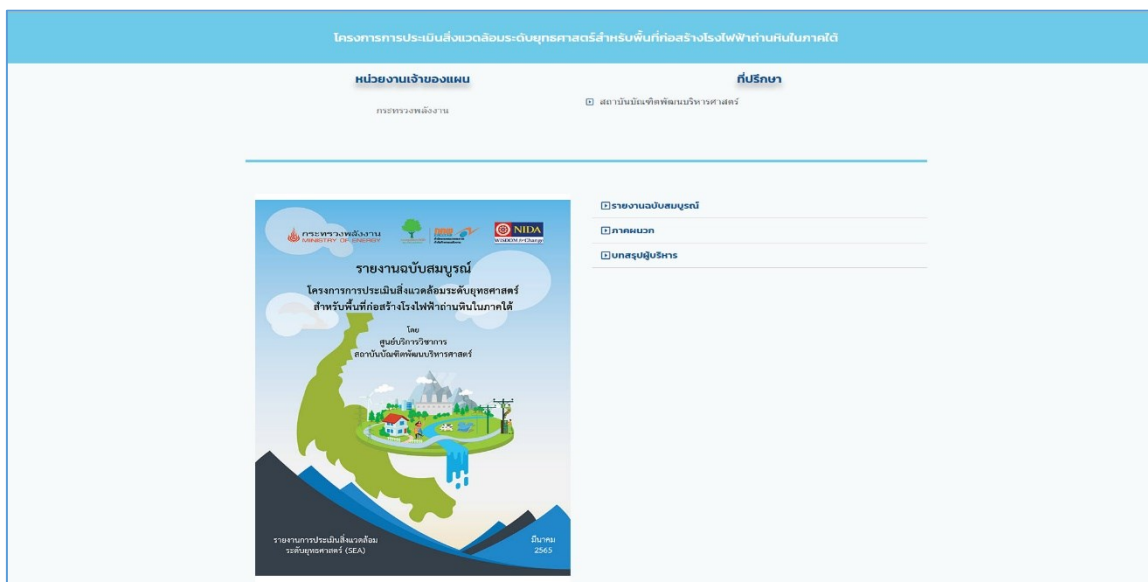
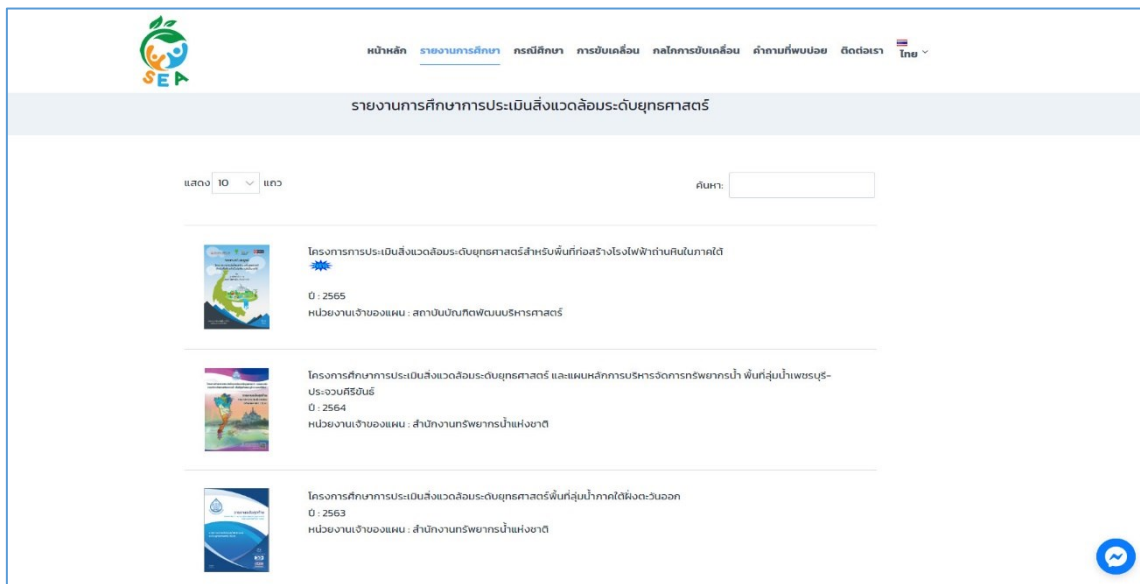
เว็บไซต์มีการออกแบบเพื่อให้รองรับการปรับปรุงระบบการจัดเก็บข้อมูล และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการดำเนินงานโครงการขับเคลื่อน SEA โดยมีลักษณะการออกแบบรูปและคุณสมบัติต่าง ๆ ดัง Prototype ดังนี้

๕.๒.๑ การออกแบบระบบ ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้พัฒนาให้ผู้ใช้งานใช้งานง่าย ระบบมีความน่าเชื่อถือ และให้ความรู้แก่ผู้ใช้งาน โดยสิ่งที่ใช้ในระบบนี้จะเน้นสี ตามรูปแบบของโครงการ

๕.๒.๒ การออกแบบหน้าหลักของระบบ โดยได้มีการหาหรือการออกแบบ ให้มีความทันสมัย และสามารถใช้งานได้ง่าย โดยตัวอย่างการออกแบบหน้าหลักของระบบ แสดงดังรูปที่ ๕-๙.๑ ถึงรูปที่ ๕-๙.๗ ทั้งนี้ได้นำเสนอฝ่ายเลขานุการฯ เพื่อพิจารณาเลือกรูปแบบมาดำเนินการปรับปรุงเว็บไซต์ในปัจจุบัน

รูปที่ ๕-๙.๑ การออกแบบระบบจัดเก็บข้อมูลโครงการขับเคลื่อน SEA

รูปที่ ๕-๙.๒ การออกแบบหัวข้อรายงานการศึกษา

หน้าหลัก รายงานการศึกษา กรณีศึกษา การขับเคลื่อน กลไกการขับเคลื่อน คำถามที่พบบ่อย ติดต่อเรา ไทย

โครงการติดตามและประเมินผล เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ระยะที่ 2

กิจกรรมของโครงการ ในระยะที่ 2 นี้จะดำเนินการในส่วนของการพัฒนาทางเลือกการพัฒนา การประเมินทางเลือกการพัฒนา การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการจัดทำรายงาน SEA

กรอบการดำเนินงานโครงการระยะที่ 2

ซึ่งภายใต้ขั้นตอนย่อยข้างต้น จะมีการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 1 เรื่อง การพัฒนาทางเลือก
- การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 2 เรื่อง การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา
- การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 3 เรื่อง การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการผนวกผล SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว

การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 1

การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 2

การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 3

การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 1 เรื่อง การพัฒนาทางเลือก

วัตถุประสงค์: เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการติดตามระยะที่ 1 และการทบทวนเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด และทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น และรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำ SEA ในประเด็นเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด ตลอดจนทางเลือก การพัฒนาเบื้องต้น (ฉบับทบทวน)

วันและเวลา: วันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2565

สถานที่: ไลน์แอปพลิเคชัน ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting)

กลุ่มเป้าหมาย: หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม นักวิชาการอิสระ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 61 ราย

ผลลัพธ์ที่ได้: ผู้มีส่วนได้เสียเรียนรู้กระบวนการ SEA และความสำคัญของการนำร่อง SEZ สระแก้ว และได้ทบทวนประเด็นเป้าหมายการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด ตลอดจนทางเลือก การพัฒนาเบื้องต้นที่มีการกำหนดในครั้งที่ 1 ซึ่งนำมาใช้ในการทบทวนเป้าหมายการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ปัจจุบัน

สามารถดาวน์โหลด เอกสารสรุปผลการประชุม ได้เพิ่มเติม

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

กลุ่มการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ กองยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โทรศัพท์: 02 280 4085 ต่อ 1506

โทรสาร: 02 280 0892

Email: sea@nesdc.go.th

Facebook: การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ - SEA

Line ID: @sea_nesdc

รูปที่ ๕-๙.๓ การออกแบบหัวข้อกรณีศึกษา

หน้าหลัก รายงานการศึกษา กรณีศึกษา การขับเคลื่อน กลไกการขับเคลื่อน กำหนดแผนปอช ดัดดองเรา ไทย

กลไกการขับเคลื่อน

กลไกขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทย

การประชุมคณะกรรมการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ครั้งที่ 1/2565

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

รายงาน / เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ลำดับ	ชื่อ	Download
1	องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ /คำสั่ง กพช. ฉบับที่ 1-2563 แสดงองค์ประกอบกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์	
2	องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ /คำสั่ง กพช. ฉบับที่ 3-2560 แก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบคณะกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์	
3	องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ /คำสั่ง กพช. ฉบับที่ 2-2560 แสดงองค์ประกอบกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์	

รายงานการประชุมคณะกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

รายงาน / เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ลำดับ	ชื่อ	Download
1	รายงานการประชุม คณะกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2561	
2	รายงานการประชุม คณะกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561	
3	รายงานการประชุม คณะกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ครั้งที่ 2/2560	
4	รายงานการประชุม คณะกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ครั้งที่ 1/2560	

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ กองยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการและสิ่งแวดล้อม

โทรศัพท์: 02 280 4085 ต่อ 1506

โทรสาร: 02 280 0092

Email: sea@nesdc.go.th

Facebook: การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ - SEA

Line ID: @sea_nesdc

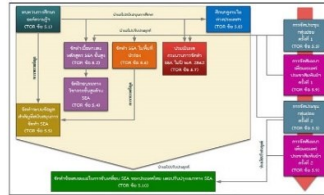

รูปที่ ๕-๙.๔ การออกแบบหัวข้อกลไกการขับเคลื่อน

โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ปี 2563

กรอบแนวคิดการดำเนินงานของโครงการ

การจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- สศช. ได้วางแผนพัฒนา SEA อย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้และศักยภาพผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนและแผนงานที่เกี่ยวข้องอย่าง SEA ในปีงบประมาณการดำเนินงานและแผนงานภายใต้การนำของ สศช. โดยกิจกรรมการจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการ ปี 2563 มีลักษณะ ดังนี้
- 1.1 การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 1 เรื่อง การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ SEA
 - 1.2 การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 2 เรื่อง การประเมินผลการพัฒนาระบบราชการ SEA ประจำปีงบประมาณ 2562 เพื่อการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ SEA
 - 1.3 การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 3 เรื่อง การปรับปรุงแผนการดำเนินงานของ สศช. (SEA Guideline)
 - 1.4 การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 4 เรื่อง (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ..."

การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 1 เรื่อง การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ SEA	การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 1 เรื่อง การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ SEA วัตถุประสงค์: เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ความต้องการ ความคาดหวัง ต่อเป็น ประเด็นของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ SEA ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นเพียงเอกสารกลาง โดยเน้นเรื่องการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (TOR) ส่วนที่ 1 SEA ความเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอน SEA กับกระบวนการวางแผนและแผนงาน กลยุทธ์การดำเนินงาน การทำแผนงาน และการพัฒนาปรับปรุงแผน SEA วันและเวลา: วันอังคารที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2563 สถานที่: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ผลลัพธ์ที่ได้: นำไปใช้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ SEA โดยได้กำหนดกรอบของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ SEA เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ (1) เพื่อสร้างความเข้าใจในและพัฒนาศักยภาพของ SEA และ (2) เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับงาน SEA ที่ผ่านมา ซึ่งประเทศไทยและต่างประเทศและพิจารณาจากแผนงานด้านยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบราชการ SEA เป็นไปตามการดำเนินงานและอยู่ภายใต้การพิจารณา SEA ในปี 2562 ที่ผ่านมา
การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 2 เรื่อง การประเมินผลการพัฒนาระบบราชการ SEA ประจำปีงบประมาณ 2562 เพื่อการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ SEA	การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 2 เรื่อง การประเมินผลการพัฒนาระบบราชการ SEA ประจำปีงบประมาณ 2562 เพื่อการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ SEA ภาพ: โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 3 เรื่อง การปรับปรุงแผนการดำเนินงานของ สศช. (SEA Guideline)	การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 3 เรื่อง การปรับปรุงแผนการดำเนินงานของ สศช. (SEA Guideline) วัตถุประสงค์: เพื่อปรับปรุงแผนการดำเนินงานของ สศช. (SEA Guideline) ให้เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน วันและเวลา: วันพุธที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2563 สถานที่: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ผลลัพธ์ที่ได้: นำไปใช้ในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานของ สศช. (SEA Guideline) ให้เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 4 เรื่อง (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ..."	การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ครั้งที่ 4 เรื่อง (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ..." วัตถุประสงค์: เพื่อจัดทำร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ..." วันและเวลา: วันพฤหัสบดีที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2563 สถานที่: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ผลลัพธ์ที่ได้: นำไปใช้ในการจัดทำร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ..."

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

กลุ่มการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ กองยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการและแผนงาน

โทรศัพท์: 02 280 4085 ต่อ 1506

โทรสาร: 02 280 0082

Email: sea@nesdc.go.th

Facebook: การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์และแผนงาน - SEA

Line ID: @sea_nesdc

รูปที่ ๕-๙.๕ การออกแบบหัวข้อการขับเคลื่อน

หน้าหลัก รายงานการศึกษา การดำเนินงาน กลไกการขับเคลื่อน การขับเคลื่อน คำถามที่พบบ่อย ติดต่อเรา ไทย

คำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับ SEA (Frequently Asked Question: FAQ)

ข้อมูล ตาม / ตอบ

ความเข้าใจเกี่ยวกับ SEA

1. การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) คืออะไร

ตอบ

กระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อใช้สนับสนุนกระบวนการตัดสินใจในการวางแผน โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล รวมทั้งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ทำไมเราจึงทำ SEA

ตอบ

เพราะว่า SEA มีประโยชน์ สำหรับการใช้เป็นเครื่องมือประกอบการวางแผนและจัดทำแผน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการบูรณาการด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล รวมถึงการมองการพัฒนาในอนาคต โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเลือกและการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมและโปร่งใส ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาในพื้นที่ ทำให้การวางแผนมีความรวดเร็ว รวมทั้งเกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

รูปที่ ๕-๙.๖ การออกแบบหัวข้อคำถามที่พบบ่อย

หน้าหลัก รายงานการศึกษา การดำเนินงาน กลไกการขับเคลื่อน การขับเคลื่อน ติดต่อเรา ไทย

ติดต่อเรา

ชื่อ *

นามสกุล *

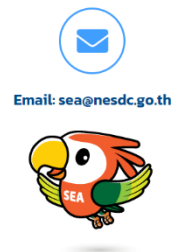
อีเมล(Email) *

เบอร์โทรศัพท์ *

เรื่อง *

ข้อความของคุณ *

ส่งข้อความ

Email: sea@nesdc.go.th

กองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โทรศัพท์: 02 280 4085 ต่อ 1506
โทรสาร: 02 280 0892

Facebook: การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ - SEA

Line ID: @sea_nesdc

รูปที่ ๕-๙.๗ การออกแบบหัวข้อติดต่อเรา

มหาวิทยาลัยมหิดล และบริษัท ยูไนเต็ท แอนนาลิสต์ แอนด์ เอ็นจิเนียริง คอนซัลแตนท์ จำกัด

๕-๓๐

๕.๓ การติดตั้งเว็บไซต์ SEA ของ สศช.

ในการดำเนินการติดตั้งเว็บไซต์ SEA ของ สศช. และปรับปรุงข้อมูลตามโครงสร้างที่ได้ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันนั้น ทำการติดตั้ง ไว้ที่ server ของ สศช. (<http://sea.nesdc.go.th/>) ให้มีความสมบูรณ์และสามารถเผยแพร่และเข้าถึง เว็บไซต์ SEA ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และจะดำเนินการอบรม การใช้งานและการจัดการข้อมูลสำหรับผู้ดูแลระบบต่อไป

บทที่ ๖

การจัดสัมมนาและการจัดทำวิดิทัศน์

บทที่ ๖

การจัดสัมมนาและการจัดทำวิดิทัศน์

การจัดกิจกรรมการขับเคลื่อน SEA มีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA และกลไกการขับเคลื่อนงาน SEA แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งดำเนินการในส่วนที่สำคัญ ประกอบด้วย ๑) การจัดสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การขับเคลื่อน SEA ที่ผ่านมา รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นต่อความท้าทายในการจัดทำ SEA และการขับเคลื่อนงาน SEA ๒) การจัดทำวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน SEA ของไทย (ตอนที่ ๑) การจัดทำวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ SEA (ตอนที่ ๒) จากการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

๖.๑ การจัดสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน SEA ของประเทศ

การจัดสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน SEA ของประเทศ รวมทั้งสิ้นจำนวน ๓ ครั้ง แบ่งออกเป็น การจัดในรูปแบบออนไลน์ จำนวน ๒ ครั้ง และจัดในรูปแบบห้องประชุม จำนวน ๑ ครั้ง ซึ่งสรุปรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

๖.๑.๑ การขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๑ ในหัวข้อ “เหลียวหลัง แลหน้าสู่ความท้าทายในการขับเคลื่อน SEA”

การจัดสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง การขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๑ ดำเนินการในหัวข้อ “เหลียวหลัง แลหน้า สู่ความท้าทายในขับเคลื่อน SEA” เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนทั้งสิ้น ๑๙๗ คน แบ่งเป็นหน่วยงานภายนอก สศช. จำนวน ๑๖๑ คน และหน่วยงานภายใน สศช. จำนวน ๓๖ คน โดยมีกรอบการดำเนินการจัดสัมมนา ดังนี้

ช่วงที่ ๑: นำเสนอ สรุปผลการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

ช่วงที่ ๒: นำเสนอ แนวทางการดำเนินงานโครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

ช่วงที่ ๓: เสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ช่วงที่ ๔: รับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผน ด้วยกระบวนการ SEA

สรุปประเด็นสำคัญของการเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งข้อคิดเห็นหลักจากการเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น รายละเอียดดังนี้

๑) ประเด็นสำคัญของการเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

๑.๑) หลักการ SEA มีความใกล้เคียงกับแผนหลักและแผนการจัดการลุ่มน้ำที่หน่วยงานต้องการทำ อย่างไรก็ตาม หลักการของ SEA นั้น ไม่ตรงกับหลักการของการพัฒนาแหล่งน้ำทั้งหมด เนื่องจากการพัฒนาแหล่งน้ำ จำเป็นต้องเน้นความเหมาะสมของรูปแบบโครงการต่อบริบทเชิงพื้นที่ที่เป็นสิ่งสำคัญ

๑.๒) กระบวนการ SEA ค่อนข้างไม่ยืดหยุ่นในการจัดการน้ำ เพราะต้องผสมผสานกับแนวคิด SEA ในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการประยุกต์กับแนวทางในการจัดทำแผนหลัก

๑.๓) ในพื้นที่ EEC ตามทฤษฎีนั้น ควรมีการจัดทำ SEA ก่อน แต่หากนำ Sector-Based เป็นตัวตั้งก่อน Area-Based อาจส่งผลให้ประเทศไทยเดินหน้าไม่ได้ หากต้องรอกกระบวนการ SEA ก่อน ในทางตรงกันข้าม หากนำ Sector-Based เป็นตัวตั้ง อาจมีวิธีคิด การใช้งาน ข้อจำกัด และศักยภาพที่ต่างกัน และหากภาคอุตสาหกรรมมีการจัดทำ SEA แบบ Sector-Based อาจไม่ได้บูรณาการร่วมกัน ทั้งนี้ ต้องคำนึงว่า SEA ไม่ใช่ One-Shot แต่เป็นกระบวนการที่จะทำต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ดังนั้น สศช. ควรนำ Sector-Based และ Area-Based มาผสมผสานในการแก้ไขปัญหา เพื่อนำเสนอผู้บริหารประเทศ ตลอดจนดำเนินการในขั้นต่อไป

๑.๔) สำหรับโครงการในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก จำนวน ๑๑ จังหวัด ๑๓ ลุ่มน้ำ มีความต้องการที่แตกต่างกัน ซึ่ง SEA ช่วยทำให้ภาคีในกลุ่มได้มาร่วมแลกเปลี่ยนกัน เพื่อหาคำตอบว่าโครงการสร้างประโยชน์และความเสียหายอย่างไร และมีมาตรการในการบรรเทา ผลักเลียง และลดผลกระทบอย่างไร ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ต้องการการสื่อสารทั้งในมุมกว้าง มุมลึก เฉพาะเรื่อง มีความถี่ รวมทั้ง Contact Communication Service ที่ดี

๑.๕) กระบวนการ SEA ต้องมีการพิจารณาแผนจากภาครัฐและท้องถิ่นทั้งหมด ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งในระดับลุ่มน้ำหลักและลุ่มน้ำย่อย และผ่านกระบวนการ Community-Based Management ทั้งนี้ การเลือกกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ต้องมีการพิจารณาอย่างละเอียด เพื่อป้องกันความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้น

๑.๖) สำหรับการยกตัวอย่างในกรณีแรโพแทช ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้มีการนำเข้าแรโพแทช แม้ประเทศไทยจะมีแหล่งแร่อยู่แล้วในประเทศ แต่ไม่สามารถผลิตได้เอง เนื่องจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ พื้นที่ ดังนั้น กรมทรัพยากรธรณีจึงต้องการจัดทำ SEA เพื่อช่วยในการมองไปข้างหน้าว่าประเทศไทยควรจะมีแนวทางพัฒนา หรือแนวทางที่จะนำทรัพยากรมาใช้อย่างไร ซึ่ง SEA นั้น ไม่ใช่เครื่องมือในการแก้ไขความขัดแย้ง แต่เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติได้รอบคอบมากยิ่งขึ้น

๑.๗) จากประสบการณ์การลงพื้นที่พบว่าชุมชนที่เข้าร่วมประชุมจะมองเพียงสิ่งที่เกิดขึ้น สิ่งที่สามารถทำได้ มองลักษณะโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการแล้วส่งผลดีขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องมีการแปลงศัพท์เทคนิค และประเด็นยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้นต่อชุมชน

๑.๘) การบังคับใช้ SEA ควรเป็น Guideline ในเชิงนโยบาย เนื่องจาก SEA ไม่ใช่การดำเนินงานในระดับโครงการ แต่เป็นการขับเคลื่อนระดับนโยบาย ซึ่งประเทศไทยควรใช้กรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่เป็นตัวนำ และศักยภาพเรื่องอื่น ๆ เป็นตัวประกอบ โดยมี สศช. เป็นหน่วยงานนำหลักในเชิงการพัฒนาพื้นที่ โดย SEA จะช่วยให้การทำแผนนั้น เป็นการมองในภาพกว้าง และแสดงให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของประเทศ และแนวทางการให้การสนับสนุน

๒) ประเด็นความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อน SEA

๒.๑) หากแผนที่จัดทำโดยหน่วยงานพัฒนาและหน่วยงานอนุรักษ์นั้นไม่สอดคล้องกัน หรือมีความขัดแย้ง ต้องมีการหาคำตอบที่ดีที่สุด และผู้นำต้องตัดสินใจตามบริบทที่ไม่มีคำตอบตายตัว ดังนั้น ต้องอาศัยกระบวนการ การพูดคุยระหว่างผู้มีความรู้และข้อมูล เพื่อหาคำตอบ รวมถึงการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคม

๒.๒) ปัจจุบัน มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ SEA ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้กำหนดว่า ถ้ามี SEA อยู่แล้ว ผู้จัดทำ EIA จะต้องทำให้สอดคล้องกับ SEA ที่มีอยู่ แต่ปัญหา คือ SEA ที่สมบูรณ์แบบที่ซึ่งสามารถนำไปอ้างอิงได้นั้นยังมีจำนวนไม่มาก จึงควรจัดทำ EIA ไปก่อน เพราะเป็นหนึ่งในเครื่องมือแก้ปัญหา และในอนาคตหากคณะรัฐมนตรียอมรับ SEA ผู้จัดทำ EIA ต้องทำตามกรอบที่ SEA กำหนดไว้

๒.๓) หากมีการจัดทำ SEA แต่ไม่ได้รับการยอมรับ โดยเฉพาะโครงการในพื้นที่ซึ่งมีการทะเลาะหรือความขัดแย้ง จะทำให้การยอมรับต่อ SEA ของสาธารณชนลดลง และเกิดปัญหาในอนาคต เช่นเดียวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับ EIA ดังนั้น จึงต้องพัฒนา SEA ให้เป็นเครื่องมือที่ใช้ได้จริงและตอบโจทย์ อีกทั้งต้องมีความร่วมมือจากทั้งผู้บริหารและผู้นำคนนโยบาย

๒.๔) สิ่งสำคัญที่จะทำให้ EIA สอดคล้องกับ SEA คือเรื่อง Carrying Capacity ของแต่ละพื้นที่ และทางเลือก ดังนั้น มาตรการของการทำ EIA ต้องเชื่อมต่อกับผลการศึกษา SEA โดยพิจารณาว่าทางเลือกใดที่เหมาะสมกับโครงการนั้น รวมถึงมาตรการต่าง ๆ

๒.๕) การทำแผนสิ่งแวดล้อม หรือแผนจัดการพื้นที่อนุรักษ์นั้นมีการระบุไว้แล้วว่าสามารถเข้าไปทำประโยชน์ได้ หรือทำประโยชน์ได้บางส่วน โดยการทำ SEA จะตอบโจทย์ได้ ต้องมีการตรวจสอบพื้นที่นั้นว่าสามารถทำอะไรได้หรือไม่ได้ ซึ่งแต่ละพื้นที่มีบริบทที่มีความแตกต่างกัน

๒.๖) การจัดทำผังเมืองเมื่อมีการกำหนดภาพออกมาแล้วจะทำการเปลี่ยนแปลงได้ลำบาก โดยเฉพาะเรื่องการเปลี่ยนสีของผังเมืองถือเป็นข้อจำกัด ดังนั้น การจัดทำ SEA อาจจะไม่สามารถเปลี่ยนสีของผังเมือง หรือในบางพื้นที่ประเด็นเรื่องสีของผังเมืองอาจจะไม่ได้รับความสนใจ ควรมองภาพกว้างว่าพื้นที่หรือจังหวัดนั้น สามารถทำอะไรได้หรือไม่ได้บ้าง

๒.๗) การทำ SEA ในประเทศไทยล้มเหลวในบางพื้นที่ เนื่องจากกลุ่มผู้คัดค้านไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม และปิดกั้นผู้อื่นไม่ให้เข้าร่วมการประชุม ซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐาน ขึ้นอยู่กับการคัดเลือกผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งบางกรณีอาจจะได้ความเห็นภาพบวกหรือภาพลบทั้งหมด

๒.๘) การเข้าร่วมประชุม SEA ของผู้สนใจทั่วไป เป็นการเรียนรู้ และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมีส่วนร่วม แต่ไม่ใช่วิธีการเรียนรู้กระบวนการ SEA ทั้งหมด เนื่องจากมีขั้นตอน และกระบวนการของการวิเคราะห์อื่น ๆ ด้วย ซึ่งบางกรณีอาจจะต้องขออนุญาตจากเจ้าของโครงการหรือคนที่วางแผนระยะยาวว่าต้องการให้ผู้สนใจภายนอกเข้ามาร่วมเรียนรู้หรือไม่ ซึ่งการระดมความคิดเห็นในบางเรื่อง ผู้สนใจภายนอกอาจไม่สามารถเข้าร่วมได้ จึงต้องขออนุญาตเจ้าของโครงการก่อน

๒.๙) SEA เป็นเครื่องมือในการวางแผนจึงไม่สามารถมองด้านเดียวได้ สามารถทำควบคู่ไปกับการวางแผน โดยไม่จำเป็นต้องทำแยกส่วนกันสำหรับการตัดสินใจแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแผน ซึ่งหัวใจของ SEA คือกระบวนการที่ช่วยในการจัดทำแผน โดยแผนยุทธศาสตร์อาจมีการเขียนไว้ในข้อกำหนดแผนที่ให้มีการนำกระบวนการ SEA มาใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดยุทธศาสตร์ และการกำหนดทางเลือก ซึ่งต้องมีกระบวนการตัดสินใจ โดยผลการประเมิน SEA ของประเทศไทยที่ผ่านมา มีจุดอ่อนจากความไม่ชัดเจนของ SEA ในเรื่องการกำหนดขอบเขต (Scoping) ที่ให้ความสำคัญกับการค้นคว้าข้อมูลจนเหลือน้อยในการกำหนดทางเลือก จากการที่ไม่กำหนดขอบเขตเพราะต้องพิจารณาหลายด้าน และอีกประเด็นที่มีปัญหา คือ การพัฒนาและประเมินทางเลือก ซึ่งการพัฒนาทางเลือกมีการใช้เครื่องมือและผลที่ออกมาในรูปแบบ Strategic โดยการประเมินบนพื้นฐานตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัด คือตัวบอกความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เมื่อไม่มีความชัดเจนว่าจะประเมินตัวชี้วัดอะไร ขอบเขตการประเมินคืออะไร การประเมินตัวชี้วัดจึงขาดความชัดเจน การมีส่วนร่วมจึงได้ประโยชน์ไม่เต็มที่ และการเลือกกลุ่มเป้าหมายอาจไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายจริงที่ส่งผลกระทบ รวมทั้งการนำไปใช้กับแผน ไม่ได้มีการนำไปใช้มากพอในหน่วยงานจัดทำแผน ดังนั้น ประสิทธิภาพของ SEA จึงมีไม่มากพอ

๖.๑.๒ การขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๒ ในหัวข้อ “ความท้าทายในการเข้าถึงหัวใจการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์”

การสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง การขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๒ ดำเนินการในหัวข้อ “ความท้าทายในการเข้าถึงหัวใจการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์” ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนทั้งสิ้น ๑๙๙ คน โดยแบ่งเป็นหน่วยงานภายนอก สศช. จำนวน ๑๖๔ คน และหน่วยงานภายใน สศช. จำนวน ๓๕ คน โดยมีกรอบการดำเนินการจัดสัมมนา ดังนี้

ช่วงที่ ๑: เสวนา ความท้าทาย ในการเข้าถึงหัวใจการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยแบ่งเป็นหัวข้อย่อย (๑) การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา และ (๒) เทคนิคและวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมใน SEA

ช่วงที่ ๒: แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อความท้าทายในการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

สรุปประเด็นสำคัญของการเสวนาและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หัวข้อ “ความท้าทายในการเข้าถึงหัวใจการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์” ดังนี้

๑) การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา โดยดำเนินการในโครงการต้นแบบ ดังนี้

๑.๑) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำมูล

(๑) ข้อมูลเชิงพื้นที่ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา เพื่อให้สามารถประเมินแผนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแผนงานต้องมีความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่นั้น ๆ ที่ครอบคลุมทั้ง มิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม โดยใช้กรอบแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ที่มีการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ในลักษณะ พื้นที่ หน้าที่ และการมีส่วนร่วม (Area - Function - Participation: AFP) โดยข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ได้มาจากแต่ละพื้นที่ หรือ กลุ่มน้ำ ถือเป็นสิ่งสำคัญซึ่งแสดงให้เห็นแผนที่ภาพรวมที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสีย และรายละเอียดตามพื้นที่อื่น ๆ เช่น พื้นที่น้ำท่วม ภัยแล้ง น้ำเสีย น้ำเค็ม พื้นที่ป่า พื้นที่ขาดแคลนน้ำประปา แหล่งพื้นที่ประปาไม่สะอาด เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องมีการนำข้อมูลต่าง ๆ จากพื้นที่ไปซ้อนทับกัน เพื่อให้สามารถนำมาต่อยอดได้ในการกำหนดทางเลือกการพัฒนา

(๒) การประเมินทางเลือกการพัฒนาควรใช้หลักการวิเคราะห์แบบหลายเกณฑ์ และต้องมีการนำความคิดเห็นที่ได้รับ ไปประชุมร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยการจัดทำแบบประเมินสำหรับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งหากผลของการประเมินทางเลือกพัฒนานั้นสอดคล้องกัน ให้เลือกทางเลือกพัฒนานั้น แต่หากผลของการประเมินทางเลือกพัฒนานั้นแตกต่างกัน ให้ถือเอาความคิดเห็นของทั้งกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียมาใช้เป็นแผนระยะสั้น หรือมาตรการเพื่อความยั่งยืน

๑.๒) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี - ประจวบคีรีขันธ์

(๑) การใช้วิธีการเลือกด้วยการลงคะแนน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำไปผนวกรวมกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี - ประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ พื้นที่เกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว โดยคะแนนเหล่านี้มาจากตัวแทนหมู่บ้านในพื้นที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการระดับจังหวัด ผู้ประกอบการ ภาคการท่องเที่ยว ภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งต้องเป็นการประชุมร่วมกันจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เห็นข้อมูลชุดเดียวกัน และช่วยกันวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่

(๒) การใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่ทั้งหมดประกอบกับข้อมูลของการใช้งบประมาณในการจัดการแต่ละทางเลือก โดยนำเสนอในรูปแบบตารางข้อมูลเชิงพื้นที่ ได้แก่ ข้อมูลผังเมือง สภาพปัจจุบันของกลุ่มน้ำ ปริมาณน้ำในแต่ละเขื่อน ทิศทางการจัดการน้ำเพื่อลงสู่อ่าวไทย การผันน้ำเค็ม การเปรียบเทียบปริมาณการใช้น้ำภาคการเกษตรดั้งเดิม ปัจจุบัน และในอนาคต โดยแบ่งไปตามรูปแบบของแต่ละทางเลือกการพัฒนา ซึ่งหลังการประเมินทางเลือกการพัฒนาโดยตัวแทนทุกภาคส่วนแล้ว จะถูกนำมาพัฒนาเป็นต้นแบบทางเลือกการพัฒนาขึ้นมา

๑.๓) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

(๑) เครื่องมือและระบบที่ใช้ในการพัฒนาและประเมินทางเลือก เพื่อการแปลงไปสู่แผนหลักและแผนการพัฒนา เริ่มจาก Scenario to Future คือ การวิเคราะห์ว่าในอนาคตจะเป็นอย่างไร จากนั้นรวบรวม Baseline Data ข้อมูลเชิงพื้นที่ ศักยภาพ ข้อจำกัด แผนนโยบายที่มีมาก่อน ในการพัฒนา และการจัดการในพื้นที่ แล้วจึงวิเคราะห์ Social Ecosystem ในประเด็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

และสุขภาพ เทียบข้อมูลทั้งผลประโยชน์และการสูญเสียหากทำหรือไม่ทำในสิ่งนั้น ๆ ซึ่งจะต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ต่อมำกำหนดว่าทิศทางอนาคตการพัฒนาเป็นอย่างไร รวมถึงประเด็น Driving Force การขับเคลื่อนในพื้นที่ จากนั้นลงรายละเอียดในพื้นที่ลุ่มน้ำ ทั้งภาพรวมของกลุ่มน้ำหลักและกลุ่มน้ำย่อย เพื่อการวิเคราะห์ SWOT (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค) และ PESTEL (Political, Economic, Social, Technological, Environmental, Legal Factor) รวมทั้งเรื่องนโยบาย การเมือง และกฎหมาย

(๒) เทคนิคนี้เป็นการวิเคราะห์ในทิศทางที่กำลังจะเกิดขึ้น หาข้อวิฤติที่ปรากฏ และทำเป็น Golden Crisis คือ การเปลี่ยนวิฤติให้เป็นโอกาส จากนั้นทำการวิเคราะห์ Problem Analysis & Solution หรือ ทางออกจากปัญหา แล้วจึงนำไปสู่การพัฒนา การปรับปรุง และการอนุรักษ์ เพื่อจะหาทางออกร่วมกัน ซึ่งความสอดคล้องของการขับเคลื่อนของการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ต้องเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นการทำงานเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกับเครือข่ายตามกลุ่มบริหารจัดการลุ่มน้ำ ทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตร ซึ่งมีการประชุมกลุ่มย่อยหลายครั้ง เพื่อให้ได้ทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น ตามเกณฑ์การพัฒนา การทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านชลศาสตร์ ป่าไม้ เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และอื่น ๆ เพื่อให้ได้แผนที่ได้มาจากภาครัฐผ่าน Community-Based Management และผ่านการตรวจสอบจากภาคประชาชน จึงเป็นแผนที่ประชาชนทุกภาคส่วนยอมรับ

๑.๔) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแร่โพแทช

วิธีการที่ได้มาของทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมที่สุด คือ เริ่มจากการประชุมร่วมกัน และลงไปสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ข้อดีข้อเสีย ข้อได้เปรียบ ข้อควรระวัง และนำมาจัดลำดับความสำคัญ โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อยและแยกกันลงพื้นที่ ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่ค่อนข้างกว้าง จึงต้องนำทางเลือกการพัฒนาไปวิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย และรับฟังความคิดเห็น โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมวิเคราะห์ แล้วจึงจัดทำแผนเพื่อให้ได้ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม

๒) เทคนิคและวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมใน SEA

๒.๑) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำมูล

(๑) สิ่งที่สำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมคือ ๑) ข้อมูลเชิงวิชาการ/เชิงหลักการ ที่มาจากการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญ ๒) ข้อมูลที่มาจากการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เชิงพื้นที่ และนำมาสู่การเสนอ เพื่อรวบรวมปัญหาสาเหตุนำไปสู่ทางเลือกการพัฒนา ๓) เทคนิคที่ช่วยสร้างการมีส่วนร่วม เช่น บัตรคำ การปะภาพ ท้ายที่สุดคือการเสนอมุมมองของแต่ละกลุ่มคนที่เข้ามามีส่วนร่วม ๔) การจัดทำข้อมูล เพราะจะนำไปสู่การสร้างเวทีการมีส่วนร่วมที่ทำให้ภาคประชาชนเข้าใจ และร่วมแสดงความคิดเห็นเลือกทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตหรือกับพื้นที่ได้ อย่างไรก็ตาม ทางเลือกการพัฒนาที่เกิดจากเวทีอาจใช้ได้ไม่หมด เพราะบางอย่างอาจเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการแต่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ แต่จะไม่ทิ้งทางเลือกพัฒนานั้น และต้องนำไปผนวกเข้ากับแผนฯ

(๒) การได้มาซึ่งผู้มีส่วนได้เสีย แบ่งออกเป็น ๒ เวที คือ เวทีปฐมนิเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อสารเชิงนโยบาย กลุ่มเป้าหมายจึงเป็นหน่วยงานภาครัฐมากกว่าภาคประชาชน หน่วยงานภาครัฐระดับนโยบาย เช่น หน่วยงานเขต หน่วยงานระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานท้องถิ่น

เป็นต้น ภาคประชาชน เช่น กลุ่มอาชีพต่าง ๆ กลุ่มที่อยู่ในตัวแหล่งน้ำ ภาคธุรกิจผู้ประกอบการโรงแรม เป็นต้น โดยเป็นการจัดผ่านเวทีการประชุมกลุ่มย่อย วัตถุประสงค์เพื่อการเสนอทางเลือกการพัฒนา ซึ่งเป็นการรับฟังในระดับใหญ่ขึ้น ทั้งนี้ จำนวนหน่วยงานภาครัฐระดับนโยบายจะน้อยกว่าหน่วยงานภาครัฐระดับปฏิบัติ เช่น เกษตรจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด ภาคประชาชนที่เป็นตัวแทนกลุ่มน้ำ ตัวแทนกลุ่มอาชีพ ตัวแทนจากทุกตำบล หรือแบ่งย่อยระดับภาคท้องถิ่นเป็นแต่ละ อบต. เป็นต้น

๒.๒) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี - ประจวบคีรีขันธ์

(๑) การคัดเลือกผู้มีส่วนได้เสียมี ๒ เวที ๑) เวทีปฐมนิเทศโครงการ คือ ภาคประชาชน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี - ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งภาคประชาชนมีความรับผิดชอบอยู่หลายบทบาท เช่น พนักงานลุ่มน้ำเดิม อาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม อสม. ภาคประชาชนที่เข้าร่วม เป็นต้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อบต. และ เทศบาล หน่วยงานราชการระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาคเกษตร ประมง ปศุสัตว์ ชลประทาน เป็นต้น ๒) เวทีประชุมย่อยในพื้นที่ ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียหลัก คือ คณะกรรมการลุ่มน้ำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการระดับอำเภอ โดยการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ ๑ ผู้มีส่วนได้เสียจะเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยลงมา และหน่วยงานปฏิบัติในพื้นที่

(๒) ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อเป็นแนวคำถามในการจัดเวทีการประชุม และจัดทำแบบสอบถาม โดยนำคำถามไปหารือร่วมกับ สทนช. ก่อนใช้จริง เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่

(๓) การใช้บัตรคำ เป็นเครื่องมือในการให้น้ำหนักทางเลือก ซึ่งจะแบ่งผู้ให้ข้อมูลตามกลุ่มของผู้มีส่วนได้เสียที่คัดเลือกมา รวมไปถึงสื่อมวลชนหรือนักข่าวในพื้นที่ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วม โดยเป้าหมายของการใช้บัตรคำ คือ ๑) สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนา โดยให้เขียนว่าเป็นตัวแทนจากหน่วยงานใด และพบปัญหาอย่างไร ความถี่ของปัญหาที่เกิดขึ้นในห้าปีที่ผ่านมาแต่ละครั้ง ยาวนานเท่าใด ๒) ศักยภาพ จุดเด่น และโอกาสในการพัฒนา เช่น วัฒนธรรม ผลผลิตทางการเกษตร สินค้าประจำตำบล ๓) ความคิดเห็นต่อตัวชี้วัดที่จะเลือกยุทธศาสตร์ต่อการพัฒนา แบ่งเป็น ๓ ด้าน ได้แก่ มิติทางเศรษฐกิจ ๘ ตัวชี้วัด มิติทางสังคม ๗ ตัวชี้วัด และมิติทางสิ่งแวดล้อม ๖ ตัวชี้วัด ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ต้องใช้เวลาในการวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เห็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงความยั่งยืนได้ ทั้งนี้ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจะมีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นจากกระดาน โน้ตได้อย่างสะดวก และสะท้อนสภาพปัญหาเชิงพื้นที่โดยการใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศเป็นเครื่องมือในการระดมข้อมูล รวมไปถึงการขอแผนการพัฒนาและการจัดการน้ำระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับกระทรวง มาพิจารณาเพื่อพูดคุยไม่ให้เกิดการตกหล่นจากสิ่งที่ประชาชนได้เสนอไป จากนั้นบูรณาการข้อเสนอแนะเข้ากับแผน

๒.๓) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

(๑) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย ประกอบด้วย ๑) แบ่งผู้มีส่วนได้เสียตามลุ่มน้ำ (ภูมิประเทศ) ๒) นำไปผนวกกับเขตการปกครอง (จังหวัด) ๓) แบ่งตามเกณฑ์ของ สผ. ซึ่งแบ่งได้ ๗ กลุ่ม ได้แก่

ผู้ได้รับผลกระทบ เจ้าของโครงการ หน่วยงานราชการในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง องค์กรพัฒนาเอกชน/สถาบันการศึกษา ประชาชน หน่วยงานที่ทำหน้าที่พัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม และสื่อมวลชน และ ๔) กำหนดผู้มีส่วนได้เสียหลัก ซึ่งต้องอยู่ในกลุ่มหลักหรือได้รับการยอมรับ มีการดำเนินการและการเคลื่อนไหวจริงเพื่อความเป็นตัวแทน

(๒) พื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันตก ใช้กระบวนการ PAR เข้าไปดำเนินการพร้อมกับกระบวนการ PPP และ SEA โดยเกิดทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น ๔ ทาง และมีการทวนซ้ำจนจบสิ้นกระบวนการ ซึ่งการบริหารจัดการในการมีส่วนร่วม มีขั้นตอนดังนี้ ๑) เข้าพบเพื่อชี้แจงโครงการกับผู้มีส่วนได้เสียในระดับนโยบาย ๒) เข้าพบชี้แจงโครงการกับผู้มีส่วนได้เสียกับระดับปฏิบัติงาน ๓) ประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อให้เกิดการพูดคุยอย่างต่อเนื่อง ๔) ประชุมรับฟังความคิดเห็น ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยน ๕) ประชุมกระบวนการ SEA และ ๖) กิจกรรมสนทนากลุ่มย่อย

(๓) กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย เริ่มจากการสนทนากลุ่มแบบปูพรม ด้วยเครื่องมือ AIC (Appreciation – Influence – Control) เป็นการพูดคุยเพื่อเก็บข้อมูลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทบทวนแผนของภาครัฐ เพื่อให้ได้สิ่งที่ประชาชนต้องการ และวิธีการการรับฟังความคิดเห็นในเวทีปฐมนิเทศมีการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เพื่อรวบรวมความต้องการ ประเด็นปัญหา เพื่อเข้าสู่กระบวนการ SEA ของผู้มีส่วนร่วมในระดับนำ เพื่อค้นหาแนวทางแก้ไข และเข้าสู่การสัมมนาในกระบวนการ SEA เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เพื่อให้ได้มาซึ่ง Community-Based Management

๒.๔) โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแร่โพแทช

(๑) กระบวนการมีส่วนร่วม ใช้วิธีการประชุมระดมความเห็น เริ่มจากการลงพื้นที่ไปรับฟังประเด็นปัญหา เพื่อช่วยในการกำหนดขอบเขต และเป็นการยืนยันกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจากผู้เข้าร่วมประชุม จากผู้แทนหน่วยงานในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตัวแทนภาคประชาชนในพื้นที่ (โดยยังไม่เชิญประชาชนรายบุคคลมารวมในเวทีนี้) โดยแบ่งผู้มีส่วนได้เสียออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงทั้งทางบวกและลบต่อรายได้ อาชีพ สุขภาพ วิถีชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมจากการสำรวจการทำเหมืองแร่โพแทช กลุ่มที่ ๒ กลุ่มที่มีความอ่อนไหว เปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทางบวกและลบที่อาจเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคตของการใช้ทรัพยากรแร่โพแทช กลุ่มที่ ๓ กลุ่มที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการพัฒนาจัดการ ดำเนินงานการใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์แร่โพแทชของหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในพื้นที่ และกลุ่มที่ ๔ กลุ่มที่มีบทบาทอิสระที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการชี้นำความคิด และให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ศักยภาพแร่โพแทช ซึ่งการให้น้ำหนักจะแตกต่างกัน โดยให้น้ำหนักกลุ่มที่ ๑ และ ๒ มากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่ ๓ และ ๔

(๒) ต้องมีการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสีย และมีการรับฟังประเด็นที่จะทบทวน ซึ่งครอบคลุมเพียงพอกับการดำเนินการตามกระบวนการ SEA เพื่อจัดทำแผนแม่บท โดยเหตุการณ์การคัดค้านการจัดกิจกรรมสะท้อนให้เห็นว่าต้องเรียกความเชื่อมั่นของคนในพื้นที่กลับคืนมา และชี้ให้เห็นประโยชน์ที่แท้จริงของแร่โพแทชก่อนตกลงให้มีการทำเหมืองหรือกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

(๓) การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นกระบวนการที่จัดทำหลังจากได้ข้อมูลที่ครอบคลุม วิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ ทางเลือกการพัฒนา และมาตรการเพื่อความยั่งยืน เพื่อส่งต่อไปยังแผนปฏิบัติการ ทั้งนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึกต้องรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการแร่ และคณะกรรมการบริหารจัดการแร่แห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเรื่องแร่ เพื่อประกอบในการทำแผนปฏิบัติการ

๖.๑.๓ การขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๓ ในหัวข้อ “SEA บนเส้นทางความท้าทายใหม่ จากแนวทางสู่การปฏิบัติ”

การสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง การขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๓ ดำเนินการในหัวข้อ “SEA บนเส้นทางความท้าทายใหม่ จากแนวทางสู่การปฏิบัติ” เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุมราชา ๒ อาคาร ๒ ชั้น ๑๑ โรงแรมปรีnce พาเลซ กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนทั้งสิ้น ๑๑๖ คน โดยแบ่งเป็น หน่วยงานภายนอก สศช. จำนวน ๑๑๑ คน และหน่วยงานภายใน สศช. จำนวน ๕ คน รายละเอียดดังภาคผนวก ง โดยมีกรอบในการดำเนินการจัดสัมมนา ดังนี้

ช่วงที่ ๑: นำเสนอ เรื่อง การขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔

ช่วงที่ ๒: บรรยายพิเศษ เรื่อง ความเข้าใจพื้นฐานของ SEA ในบริบทโลกและไทย

ช่วงที่ ๓: เสวนา เรื่อง ประสบการณ์และความท้าทายในการจัดทำแผนพัฒนาด้วยกระบวนการ SEA

ช่วงที่ ๔: แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาด้วยกระบวนการ SEA และสรุปผลการสัมมนา

สรุปประเด็นจากการเสวนา เรื่อง ประสบการณ์และความท้าทายในการจัดทำแผนพัฒนาด้วยกระบวนการ SEA รายละเอียดดังนี้

๑) ประเด็นความคิดเห็นต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในแผนพัฒนาของหน่วยงาน และความสำคัญของการใช้ SEA กับแผนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๑) การกำหนดนโยบายมีหลายระดับ และควรสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีลักษณะสำคัญคือการบริหารจัดการด้วยเป้าหมายร่วมกัน

๑.๒) ความมั่นคงทางทรัพยากรน้ำ (เป้าหมายที่ ๖ น้ำสะอาดและการสุขาภิบาล) มีประเด็นสำคัญ คือ น้ำเพื่อการผลิต (โดยพิจารณาความคุ้มค่า การบริหารจัดการที่สอดคล้องกับความต้องการน้ำ) การป้องกันน้ำท่วม การอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติ (พิจารณาคุณภาพของน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ และการใช้ประโยชน์ของประชาชน) เพื่อการผลิตและการใช้น้ำอย่างสมดุล

๑.๓) การกำหนดทิศทางการพัฒนา และการจัดทำแผนพัฒนาด้านพลังงาน เป็นการวางแผนในระยะยาว ๒๐ ปี โดยให้ความสำคัญแก่การเข้าถึงพลังงานอย่างทั่วถึง พลังงานทดแทน การอนุรักษ์พลังงาน รวมถึงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นมิติหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของประเทศไทย และเป้าหมายที่ ๗ พลังงานสะอาดที่เข้าถึงได้

๑.๔) โครงการ SEA สำหรับแผนการจัดการแหล่งมรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น -

เขาใหญ่ และรอยต่อพื้นที่ลุ่มน้ำ มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีกิจกรรมหลายหลาย การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากผืนป่าครอบคลุมหลายด้าน เป็นฐานทรัพยากรในการพัฒนาหลายรูปแบบ จึงต้องมีการวางแผนและการปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนความยั่งยืน โดยพิจารณาทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสหวิทยาการ และสาขาเฉพาะ

๑.๕) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ ๑๗ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงาน และความร่วมมือ การทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายทั้งในประเทศและระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๖) การพัฒนาคนและชุมชนที่ยั่งยืน ประกอบด้วย ๔ มิติ ได้แก่ (๑) การขนส่งที่มีประสิทธิภาพ (๒) ขนส่งที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (๓) การขนส่งที่เข้าถึงได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม เพื่อการใช้ขนส่งสาธารณะที่สะดวกและปลอดภัย และ (๔) นวัตกรรมและการจัดการ ด้วยการเชื่อมโยงของข้อมูลขนาดใหญ่ การประมวลผลอย่างรวดเร็ว และการติดตามข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

๑.๗) แผนพัฒนาของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ โยงถึงทุกเป้าหมายของ SDGs โดยมีเป้าหมายที่เกี่ยวข้องชัดเจนคือ เป้าหมายที่ ๑ ขจัดความยากจน เป้าหมายที่ ๘ งานที่มีคุณค่า และการเติบโตทางเศรษฐกิจ และเป้าหมายที่ ๙ โครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรมและอุตสาหกรรม

๑.๘) มีการประยุกต์ใช้ SEA ในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยมีเป้าหมายเพื่ออุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและอย่างยั่งยืน

๒) ประเด็นความคิดเห็นต่อบทบาทของกระบวนการมีส่วนร่วม ใน SEA และการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๑) การบูรณาการแผน การประสานงานระหว่างหน่วยงานและกิจกรรมต่าง ๆ มีความสำคัญต่อการจัดทำแผนขนาดใหญ่ร่วมกัน สำหรับแผนขนาดเล็กควรมีภาคีทำงานร่วมกัน การจัดการร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่

๒.๒) SEA ต้องเป็นการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการมองโครงการอย่างรอบด้าน มีข้อสังเกตว่าหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักควรเป็นเจ้าของโครงการ หรือหน่วยงานกลางที่ได้รับการยอมรับมากกว่า เช่น สศช. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) หรือกรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นต้น

๒.๓) อุปสรรคในการทำงานที่ผ่านมา พบว่า มีเสียงคัดค้านจากประชาชนในพื้นที่ หลังจากที่ได้มีการดำเนินโครงการไปแล้ว ทำให้ต้องใช้เวลาในการเจรจาไกล่เกลี่ย และใช้งบประมาณในการบรรเทาหรือแก้ปัญหา ดังนั้น จึงควรมีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อระบุผู้มีส่วนได้เสียที่แท้จริง ทั้งผู้ที่ได้รับประโยชน์และเสียผลประโยชน์ และเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น

๒.๔) ในกระบวนการมีส่วนร่วมต้องนำเสนอข้อมูลที่ตรงไปตรงมา ไม่ปิดบังผลกระทบ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ซึ่งโครงการต่าง ๆ มีทั้งข้อดีและข้อเสีย แต่จะมีมาตรการในการเยียวยาอย่างไร ประชาชนรับได้หรือไม่ ควรมีการพูดคุยหลายรอบ เพื่อเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น

๒.๕) ทิศทางของการมีส่วนร่วมมีการเปลี่ยนแปลง โดยจากเดิมเป็นเพียงการให้

ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ สู่ทิศทางในอนาคตที่การมีส่วนร่วมเข้ามามีบทบาทในระดับการบริหารจัดการพลังงาน การผลิตพลังงานในด้านต่าง ๆ การจัดการน้ำ การเสนอโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร ซึ่งเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ไม่ใช่แค่ประชาชน แต่รวมถึงเอกชน ภาครัฐ สถาบันการศึกษา โดยกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ต้องพูดคุยกันตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การจัดการ ทั้งนี้ ทุกคนควรแสดงความคิดเห็น ต่อวิธีการจัดการร่วมกันในภาพรวม ทั้งในรายสาขา และเชิงพื้นที่ โดยต้องมีการพูดคุยกันก่อนที่ปัญหาจะเกิด รวมถึงการยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น นำไปสู่การประยุกต์ใช้ SEA

๒.๖) SEA เป็นเรื่องใหม่สำหรับหลายหน่วยงาน โดยเป็นความหวังในการส่งเสริม การพัฒนาสู่ความสมดุล ภาคประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ทั้งนี้ ควรมีการรับฟังความคิดเห็นหลายช่องทาง และมีการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวงต่าง ๆ

๓) ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทย

๓.๑) เมื่อมีการจัดทำนโยบายในภาพใหญ่ ควรมีการจัดทำ SEA ที่มีเป้าหมายชัดเจน โดยศึกษาให้ครบรอบด้าน ศึกษาทิศทางของพื้นที่อย่างชัดเจน เพื่อให้สาขาต่าง ๆ ดำเนินการได้ การจัดทำ SEA ในพื้นที่ ควรทำไปพร้อมกับแผนในภาพใหญ่ โดย สศช. อาจกำหนดกรอบระดับภูมิภาค และระดับประเทศ เพื่อให้มองภาพรวมชัดเจนขึ้น ว่าสาขาต่าง ๆ สามารถให้การสนับสนุนได้อย่างไร แต่บางพื้นที่ อาจศึกษาแยกส่วนได้โดยไม่จำเป็นต้องรอแผนภาพใหญ่ ถ้าประเด็นการพัฒนาในพื้นที่ไม่ซับซ้อน โดยมี ข้อเสนอแนะว่า ต้องมี SEA เชิงพื้นที่กำกับก่อน หากประเด็นใดมีปัญหาจึงถอยมาปรับให้สอดคล้องกับ SEA สาขานั้น ในระยะแรก SEA รายสาขาต้องทำคู่ขนานกับ SEA ภาพใหญ่ ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นในแนวทางเดียวกัน หากทำเพียงรายสาขาจะมีปัญหาเรื่องความไม่ครบถ้วนรอบด้านของข้อมูล

๓.๒) SEA เป็นทั้งโอกาสและความท้าทายที่สำคัญ ซึ่งเติมเต็มในสิ่งที่ EIA ยังขาด ช่วยให้มีการวิเคราะห์ที่รอบด้าน นำไปสู่ความยั่งยืน โดยควรมีการรวมเป้าหมายเป็นหนึ่ง มีการประสานงาน ร่วมกัน และมีความยืดหยุ่น

๓.๓) SEA เป็นโอกาสสำคัญในการบริหารจัดการพื้นที่สำคัญของประเทศ พร้อม ชี้ประเด็นความต้องการในการบูรณาการระหว่างภาคี ไม่ใช่แค่การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน แต่ต้องมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคประชาชน เป็นโอกาสในการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มผู้สนใจจากภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจระดับนโยบาย และการพัฒนาที่ยั่งยืนของ ประเทศ

๓.๔) SEA เป็นโอกาสในการพูดคุยเชิงวิชาการ โดยหัวใจของ SEA คือ ทางเลือก การพัฒนาที่จะเกิดขึ้น และมีระดับอยู่เหนือ EIA โดยมีมิติในการมองที่กว้างและรอบด้าน ซึ่งการจัดทำ SEA เชิงพื้นที่น่าจะส่งผลกระทบมากกว่า เพราะเป็นการมองเห็นภาพรวม ตอบโจทย์ลำดับความสำคัญ ทั้งนี้ กรอบระยะเวลาในการจัดทำโครงการควรกำหนดให้สอดคล้องกับทางเลือกการพัฒนา ซึ่งการได้มาของข้อมูล เหล่านั้นใช้เวลานาน และผู้เชี่ยวชาญต่างสาขามีมุมมองที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงต้องนำแผนที่มียูมาศึกษา เพื่อให้ทราบถึงทิศทางของพื้นที่ที่มีความต้องการ การสนับสนุนในด้านใด มีพลวัต (Dynamics) ของสาขาต่าง ๆ โดยมีการเปรียบเทียบวิธีการพัฒนาในหลายรูปแบบ เพื่อให้เห็นภาพของผลกระทบของทางเลือกการพัฒนา ต่าง ๆ ว่าควรทำหรือไม่ มีผลกระทบอย่างไร

๓.๕) SEA อาจจะไม่เกิดประโยชน์กับพื้นที่ที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้ว

๓.๖) การทำ SEA ต้องมีความเป็นรูปธรรม เพื่อที่หน่วยงานภาครัฐจะได้มีทิศทางการนำไปปฏิบัติได้ชัดเจน สิ่งสำคัญคือการเรียนรู้ การรับไม่ต่อ และควรมีคู่มือให้หน่วยงานราชการนำไปปฏิบัติ จึงควรมีหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการผลักดันการจัดทำ SEA ให้มากขึ้น

๓.๗) ควรมีงบประมาณสนับสนุนหน่วยงานในการจัดทำ SEA และมีการบูรณาการของทุกภาคส่วน อย่างไรก็ตาม การบูรณาการระหว่างหน่วยงานอาจมีอุปสรรคเรื่องข้อมูลและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ

๓.๘) SEA เป็นสิ่งจำเป็น แต่ควรเริ่มจากความสมัครใจ พร้อมทั้งผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนด้วยการเสริมสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ ความจำเป็นของ SEA ให้ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ในระดับหนึ่ง

๓.๙) อุปสรรคที่ผ่านมา คือ การขาดข้อมูล โดยมักจะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งของข้อมูล ส่งผลให้การตัดสินใจในหลายเรื่องไม่ได้อยู่บนฐานของความเป็นวิชาการ ดังนั้น SEA จึงควรเป็นการทำงานในลักษณะสหสาขา ทำให้เกิดการยอมรับในการจัดการพื้นที่ขนาดใหญ่ นำไปสู่ความสมดุลของแหล่งกำเนิดทรัพยากร และการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่

๓.๑๐) ข้อกังวลคือ ผู้เชี่ยวชาญ SEA ต้องมีมุมมองที่กว้างกว่า EIA เพื่อให้เกิดการบูรณาการรอบด้าน ทำให้การจัดทำ SEA เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เป็นไปตามจุดประสงค์ของร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ จึงมีข้อกังวลกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่พร้อมเข้าร่วมการจัดทำ SEA รวมถึงที่ปรึกษาโครงการฯ มีความรู้ครอบคลุมหรือไม่

๓.๑๑) SEA มีข้อจำกัดเรื่องกรอบเวลาที่ไม่สามารถเร่งระยะเวลาการศึกษาได้

๖.๒ การจัดทำวิดิทัศน์

การจัดทำวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ SEA และการขับเคลื่อน SEA ของไทย จำนวน ๒ ตอน ดำเนินการโดยจัดทำวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน SEA ของไทย (ตอนที่ ๑) และจัดทำวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ SEA (ตอนที่ ๒) เพื่อใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน SEA โดยมีรายละเอียดของการจัดทำวิดิทัศน์ทั้ง ๒ ตอน ดังนี้

๖.๒.๑ วิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน SEA ของไทย (ตอนที่ ๑)

๑) ขอบเขตในการดำเนินการจัดทำวิดิทัศน์ ตอนที่ ๑

วิดิทัศน์ ตอนที่ ๑ ความยาวประมาณ ๓ นาที เพื่อนำเสนอหน่วยงานเจ้าของแผนหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผน และประชาชนทั่วไปผู้สนใจในด้าน SEA เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องการขับเคลื่อน SEA ของไทยที่ผ่านมา และนำไปสู่การทำงานประสานร่วมกันของทุกภาคส่วนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้การอธิบายเป็นภาพกราฟฟิกเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม และให้เกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น รวมถึงรูปแบบการเล่าเรื่องที่กระชับและไม่ยาวนานเกินไป

๒) แนวคิดการจัดทำวิดิทัศน์ ตอนที่ ๑

แนวคิดในการจัดทำวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน SEA ของไทย เพื่อให้เห็น

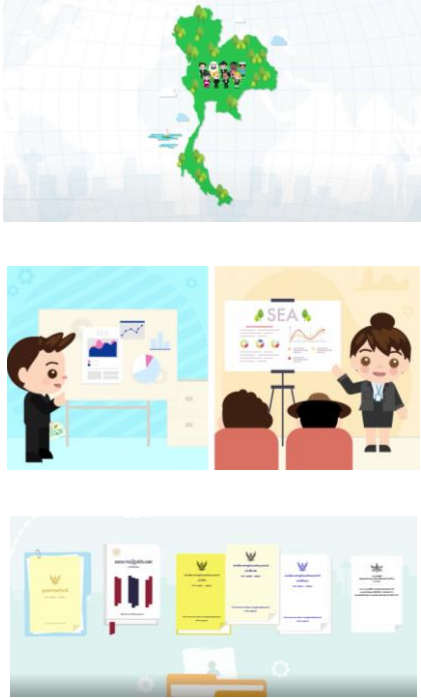
ที่มาและความสำคัญของการจัดทำ SEA ทั้งในระดับนานาชาติและระดับประเทศไทย โดยมุ่งเน้นความเชื่อมโยงของการขับเคลื่อน SEA ของไทยสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ภายใต้กรอบแนวคิดในการพิจารณาการพัฒนาออกเป็นมิติต่าง ๆ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างสอดคล้อง และสามารถนำไปเป็นทิศทางการพัฒนาร่วมกันในระดับสากล อีกทั้ง สื่อถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ และภารกิจหลักที่ สศช. ดำเนินการตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ความสำเร็จในการจัดทำ SEA ที่จะเกิดขึ้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

๓) รายละเอียดการดำเนินการจัดทำวิทัศน์ ตอนที่ ๑

สำหรับรายละเอียดการจัดทำวิทัศน์ ตอนที่ ๑ ประกอบด้วย การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล (Research) ที่เกี่ยวข้อง เช่น การขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทยที่ผ่านมา ความสำคัญของ SEA ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนปฏิรูปประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หน่วยงานผู้รับผิดชอบการขับเคลื่อน SEA กิจกรรมที่ สศช. ได้ดำเนินการในการขับเคลื่อน SEA จากนั้นได้นำมาพัฒนาเป็นบทวิทัศน์ (Script) บอร์ดภาพนิ่ง (Story Board) แอนิเมชันภาพเคลื่อนไหว (Animation) และการพากย์เสียง (Voice Over) สรุปการดำเนินการเพื่อจัดทำวิทัศน์และรายละเอียดของบทวิทัศน์ ตอนที่ ๑ ดังแสดงในตารางที่ ๖-๑

ตารางที่ ๖-๑ รายละเอียดของบทวิทัศน์และภาพเคลื่อนไหวจากวิทัศน์ ตอนที่ ๑

บท	การเล่าลำดับเรื่องราว	บทวิทัศน์	บอร์ดภาพนิ่ง	ภาพเคลื่อนไหว
๑	มุ่งเน้นที่ความสำคัญของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่โลกให้ความสำคัญ	เป็นที่ทราบกันดีว่า นานาอารยประเทศมีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความสอดคล้องและรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมโลกในด้านต่าง ๆ อย่างสมดุลและยั่งยืน		
๒	มุ่งเน้นที่นิยามของ SEA และผลประโยชน์ที่เกิดจากการนำ SEA ไปประยุกต์ใช้กับการจัดทำแผน	SEA เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับในการนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อการวางแผนและการจัดทำแผนอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุลและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทำให้แผนที่ได้จากกระบวนการ SEA มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ชัดเจน ทำให้การบริหารจัดการงบประมาณมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน		

บท	การเล่าลำดับเรื่องราว	บทวิทัศน์	บอร์ดภาพนิ่ง	ภาพเคลื่อนไหว
๓	มุ่งเน้นที่ประวัติความเป็นมาของการขับเคลื่อน SEA ของไทยที่ผ่านมา	สำหรับประเทศไทย ได้เล็งเห็นความสำคัญของ SEA โดยได้เริ่มมีการจัดทำแนวทาง SEA ฉบับแรกในปี ๒๕๕๒ รวมทั้ง ได้มีความพยายามในการผลักดันให้มีการนำ SEA ไปใช้ในการจัดทำแผนในระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ตามที่ปรากฏในยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑๑ และ ฉบับที่ ๑๒ นอกจากนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๖๑ ได้ระบุให้การจัดทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องคำนึงถึงผลของ SEA ที่เกี่ยวข้องด้วย		
๔	มุ่งเน้นที่การได้เล็งเห็นความสำคัญจากนายกรัฐมนตรี และแสดงถึงหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการขับเคลื่อน SEA	ในปี ๒๕๖๐ นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้กำหนดให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการ SEA เพื่อใช้เป็นกรอบในการวางแผนพัฒนาประเทศ ภายใต้คณะกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยมอบหมายให้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นฝ่ายเลขานุการร่วม		

บท	การเล่าลำดับเรื่องราว	บทวิทัศน์	บอร์ดภาพนิ่ง	ภาพเคลื่อนไหว
๕	มุ่งเน้นที่การแสดงให้เห็นถึง ๔ ภารกิจหลัก ที่ สศช. รับผิดชอบ และดำเนินการอยู่ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงผลอันเป็นที่ประจักษ์	สืบเนื่องจากข้อสั่งการดังกล่าว สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการขับเคลื่อน ๔ ภารกิจหลัก ประกอบด้วย		
๖	มุ่งเน้นที่การแสดงให้เห็นถึง ๔ ภารกิจหลัก ที่ สศช. รับผิดชอบ และดำเนินการอยู่ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงผลอันเป็นที่ประจักษ์	๑) สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดทำคู่มือ SEA ฉบับประชาชน วิทัศน์ และเว็บไซต์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ๒) พัฒนาแนวทาง SEA ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศ ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ ได้นำแนวทาง SEA ไปใช้แล้ว ๓) พัฒนาศักยภาพบุคลากร ผ่านการจัดฝึกอบรมทางวิชาการให้กับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดทำแผนและผู้บริหารระดับสูง โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA ชำนาญทั้งในและต่างประเทศ ๔) พัฒนากลไกการขับเคลื่อน SEA เพื่อสนับสนุนหน่วยงานเจ้าของแผน โดยมีการจัดทำร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี		

บท	การเล่าลำดับเรื่องราว	บทวิทัศน์	บอร์ดภาพนิ่ง	ภาพเคลื่อนไหว
		ว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นกรอบและแนวทางให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปปฏิบัติ		
๗	มุ่งเน้นที่เจตจำนงค์ของ สสช. ที่ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน	อย่างไรก็ตามการดำเนินการด้าน SEA ในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีความคืบหน้ามาโดยลำดับ แต่การขับเคลื่อนให้มีการนำ SEA ไปใช้ในการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการดำเนินการตามกรอบและแนวทาง SEA ที่ได้มีการจัดทำขึ้น เพื่อนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาที่มีความสมดุลและยั่งยืนในระยะต่อไป		

๖.๒.๒ การจัดทำวิดีโอที่เกี่ยวกับคู่มือ SEA (ตอนที่ ๒)

๑) ขอบเขตในการดำเนินการจัดทำวิดีโอ ตอนที่ ๒

วิดีโอ ตอนที่ ๒ มีความยาวประมาณ ๔ นาที เพื่อนำเสนอแนวทางการใช้คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผน ที่ต้องจัดทำ SEA ภายใต้ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม และถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งจะอธิบายในเชิงข้อมูลที่หน่วยงานต่าง ๆ หรือประชาชนทั่วไปสามารถฟังแล้วเข้าใจได้ (Non-Technical Audience) โดยผลที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่ (๑) ลดข้อจำกัดและช่องว่างของการวางแผนเชิงพื้นที่ที่เป็นผลกระทบสำคัญและส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (๒) สร้างความเข้าใจต่อกระบวนการ SEA ว่าเป็นการดำเนินงานอย่างมีระบบ ส่งผลให้เกิดความสมบูรณ์ของการวางแผนเชิงพื้นที่ และ (๓) หน่วยงานเจ้าของแผนมีความสนใจเกี่ยวกับ SEA เชิงพื้นที่ สนใจเรียนรู้และนำกระบวนการ SEA เชิงพื้นที่ไปใช้ในองค์กรต่อไป

๒) แนวคิดการจัดทำวิดีโอ ตอนที่ ๒

แนวคิดในการจัดทำวิดีโอที่เกี่ยวกับคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ เพื่อให้เห็นถึงที่มาและความสำคัญของการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ซึ่งแตกต่างออกไปจากการนำแนวทาง SEA มาประยุกต์ใช้ โดยมุ่งเน้นที่การแนะนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ให้แก่หน่วยงานที่ต้องจัดแผนในการนำไปใช้ ขั้นตอนและวิธีการของ SEA เชิงพื้นที่ การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

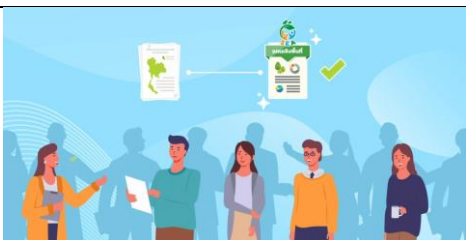
๓) รายละเอียดการดำเนินการจัดทำวิดีโอ ตอนที่ ๒

สำหรับรายละเอียดการจัดทำวิดีโอ ตอนที่ ๒ ประกอบด้วย การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล (Research) ที่เกี่ยวข้อง เช่น การทบทวนแนวทาง SEA และคู่มือ (Manual) SEA ของต่างประเทศที่มีการประยุกต์ใช้การจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ จากนั้น จึงนำมาพัฒนาเป็นบทวิดีโอ (Script) ซึ่งที่ปรึกษาโครงการฯ ได้จัดทำบทวิดีโอ วัตถุประสงค์ของการเล่าลำดับเรื่องราว และบอร์ดภาพนิ่ง (Story Board) รายละเอียดความก้าวหน้าการจัดทำวิดีโอ ตอนที่ ๒ แสดงดังตารางที่ ๖-๒ ทั้งนี้ ที่ปรึกษาโครงการฯ จะนำบอร์ดภาพนิ่งดังกล่าว ไปจัดทำแอนิเมชันภาพเคลื่อนไหว (Animation) และทำการพากย์เสียง (Voice Over) ในลำดับถัดไป

ตารางที่ ๖-๒ บอร์ดภาพนิ่ง แสดงการเล่าลำดับเรื่องราวของวิดิทัศน์ ตอนที่ ๒ คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

ลำดับภาพ	บทวิดิทัศน์	ภาพ / แนวคิดภาพ	แหล่งข้อมูล	รูปแบบ	ความยาว (วินาที)
๑	----- เพลงบรรเลง -----	 - โลโก้ สศช.		- โลโก้ สศช. - อนิเมชัน	๒
๒				อนิเมชัน - ข้อความชื่อวิดิทัศน์ “คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่”	๕
๓	การวางแผนเชิงพื้นที่ เป็นการออกแบบการดำเนินกิจกรรมต่างๆ บนพื้นฐานของข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่นั้น ๆ		ทีมวิดิทัศน์ และ ที่ปรึกษาโครงการฯ	- ภาพนิ่ง หรือ คลิป	๑๐

ลำดับ ภาพ	บทวิทัศน์	ภาพ / แนวคิดภาพ	แหล่งข้อมูล	รูปแบบ	ความยาว (วินาที)
๔	ซึ่งถือเป็นการกำหนดกรอบการใช้ที่ดินของทุกภาคส่วน	 ภาพ หรือ คลิปที่สอดคล้องกับการวางแผนเชิงพื้นที่ ที่แสดงให้เห็นถึง Land Use Zoning หรือผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษาโครงการฯ	- ภาพนิ่ง หรือ คลิป	๔
๕	ทำให้ผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการวางแผน มีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นตรงกัน และนำไปสู่วิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายของการวางแผนพัฒนาเชิงพื้นที่	ภาพประชาชนมีความสุข เช่น การทำการเกษตร การร่วมกันดำเนินการวางแผน	ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษาโครงการฯ	- ภาพนิ่ง หรือ คลิป	๙
๖	อาทิ แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แผนแม่บทลุ่มน้ำ ผังเมือง แผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น		ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษาโครงการฯ	- ภาพนิ่ง หรือ คลิป	๑๗

ลำดับ ภาพ	บทวิทัศน์	ภาพ / แนวคิดภาพ	แหล่งข้อมูล	รูปแบบ	ความยาว (วินาที)
๗	SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนให้การวางแผนเชิงพื้นที่ดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ	 อนิเมชัน คนที่กำลังดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ การปรึกษา	ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษาโครงการฯ	- อนิเมชัน และ/ หรือ คลิป	๑๑
๘	สนับสนุนให้เกิดการพิจารณาที่รอบด้าน ทั้งในด้านข้อจำกัดและ ศักยภาพ เพื่อวางแผนการพัฒนาและการจัดการเชิงพื้นที่	 อนิเมชัน คนที่กำลังดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ การปรึกษา	ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษาโครงการฯ	- อนิเมชัน และ/ หรือ คลิป	๑๐
๙	โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย ได้รับรู้ และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนตั้งแต่เริ่มต้นและตลอดกระบวนการ		ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษาโครงการฯ	- อนิเมชัน และ/ หรือ คลิป	๘

ลำดับ ภาพ	บทวิทัศน์	ภาพ / แนวคิดภาพ	แหล่งข้อมูล	รูปแบบ	ความยาว (วินาที)
๑๐	ซึ่งจะส่งผลให้แผนได้รับการยอมรับและเกิดความร่วมมือในการพัฒนา ประหยัดเวลาและงบประมาณในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง		ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษาโครงการฯ	- อนิเมชัน และ/ หรือ คลิป	๙
๑๑	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน SEA ของประเทศ จึงได้จัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติมจากแนวทาง SEA เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้กับการวางแผนเชิงพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ ๗ ขั้นตอน ประกอบด้วย การกลั่นกรอง การกำหนดขอบเขต การพัฒนาทางเลือก การประเมินทางเลือก การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน การรายงานผล SEA และการติดตามตรวจสอบและประเมินผล		ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษาโครงการฯ	- ภาพหน้าปกคู่มือ และ อนิเมชัน	๓๖

ลำดับ ภาพ	บทวิทัศน์	ภาพ / แนวคิดภาพ	แหล่งข้อมูล	รูปแบบ	ความยาว (วินาที)
๑๒	โดยให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ อาทิ การพิจารณาการเป็นแหล่งผลิตอาหาร การท่องเที่ยว การพัฒนาพลังงาน การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาเมือง เป็นต้น	 	ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษา โครงการฯ	- อนิเมชัน และ ภาพ หรือ คลิป	๑๖
๑๓	และข้อจำกัดของพื้นที่ เช่น พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ พื้นที่อ่อนไหวทางระบบนิเวศ พื้นที่อ่อนไหวทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น		ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษา โครงการฯ	- ภาพ หรือ คลิป	๑๒
๑๔	ผลของการวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่จะเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาทางเลือกเพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของแผน		ทีมวิทัศน์	- อนิเมชัน	๑๑

ลำดับภาพ	บทวิทัศน์	ภาพ / แนวคิดภาพ	แหล่งข้อมูล	รูปแบบ	ความยาว (วินาที)																
๑๕	ตลอดจนการประเมินทางเลือกเพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ โดยเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของทางเลือกต่างๆ รวมทั้งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบของแต่ละทางเลือก	<table><thead><tr><th>ระดับผลกระทบ</th><th>ความหมาย</th></tr></thead><tbody><tr><td>+3</td><td>มีผลกระทบดีมาก</td></tr><tr><td>+2</td><td>มีผลกระทบปานกลาง</td></tr><tr><td>+1</td><td>มีผลกระทบเล็กน้อย</td></tr><tr><td>0</td><td>ไม่กระทบ</td></tr><tr><td>-1</td><td>มีผลกระทบเล็กน้อย</td></tr><tr><td>-2</td><td>มีผลกระทบปานกลาง</td></tr><tr><td>-3</td><td>มีผลกระทบมาก</td></tr></tbody></table>	ระดับผลกระทบ	ความหมาย	+3	มีผลกระทบดีมาก	+2	มีผลกระทบปานกลาง	+1	มีผลกระทบเล็กน้อย	0	ไม่กระทบ	-1	มีผลกระทบเล็กน้อย	-2	มีผลกระทบปานกลาง	-3	มีผลกระทบมาก	ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษาโครงการฯ	- อนิเมชั่น	๑๑
ระดับผลกระทบ	ความหมาย																				
+3	มีผลกระทบดีมาก																				
+2	มีผลกระทบปานกลาง																				
+1	มีผลกระทบเล็กน้อย																				
0	ไม่กระทบ																				
-1	มีผลกระทบเล็กน้อย																				
-2	มีผลกระทบปานกลาง																				
-3	มีผลกระทบมาก																				
๑๖	ด้วยวิธีการและเทคนิคที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด นอกจากนั้นยังมีการพิจารณามาตรการบรรเทาผลกระทบที่สำคัญเบื้องต้นในขั้นตอนนี้ด้วย ซึ่งจะช่วยให้ประสิทธิภาพของการหาทางเลือกที่เหมาะสม	<table><thead><tr><th>ทางเลือกเชิงพื้นที่</th><th>เศรษฐกิจ</th><th>สังคม</th><th>สิ่งแวดล้อม</th><th>รวม</th></tr></thead><tbody><tr><td>ทางเลือกที่ ๑ (แบบรวมศูนย์)</td><td>+21</td><td>0</td><td>-6</td><td>+15</td></tr><tr><td>ทางเลือกที่ ๒ (แบบกระจาย)</td><td>+10</td><td>+21</td><td>0</td><td>+31</td></tr></tbody></table>	ทางเลือกเชิงพื้นที่	เศรษฐกิจ	สังคม	สิ่งแวดล้อม	รวม	ทางเลือกที่ ๑ (แบบรวมศูนย์)	+21	0	-6	+15	ทางเลือกที่ ๒ (แบบกระจาย)	+10	+21	0	+31	ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษาโครงการฯ	- อนิเมชั่น หรือ คลิป	๑๓	
ทางเลือกเชิงพื้นที่	เศรษฐกิจ	สังคม	สิ่งแวดล้อม	รวม																	
ทางเลือกที่ ๑ (แบบรวมศูนย์)	+21	0	-6	+15																	
ทางเลือกที่ ๒ (แบบกระจาย)	+10	+21	0	+31																	

ลำดับ ภาพ	บทวิทัศน์	ภาพ / แนวคิดภาพ	แหล่งข้อมูล	รูปแบบ	ความยาว (วินาที)
๑๓	โดยเมื่อได้ทางเลือกที่เหมาะสมแล้ว จะนำไปจัดทำมาตรการเพื่อความยั่งยืน โดยครอบคลุมทั้งการสนับสนุน การหลีกเลี่ยง การบรรเทา การแก้ไข การชดเชย และการส่งเสริม ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม		ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษา โครงการฯ	- อนิเมชั่น	๑๖
๑๔	เมื่อได้ทางเลือกที่เหมาะสมแล้ว จะนำไปบูรณาการกับเป้าหมายของแผน และการพัฒนาเชิงพื้นที่ต่อไป		ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษา โครงการฯ	- อนิเมชั่น	๘
๑๕	ทั้งนี้ ท่านสามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้จากแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ได้ที่เว็บไซต์ SEA ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ		ทีมวิทัศน์ และ ที่ปรึกษา โครงการฯ	- อนิเมชั่น	๓๑

ลำดับ ภาพ	บทวิทัศน์	ภาพ / แนวคิดภาพ	แหล่งข้อมูล	รูปแบบ	ความยาว (วินาที)
		 ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมมองไกล ให้รอบด้าน อย่างยั่งยืน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โทร. 02-280-4085 ต่อ 1506 E-mail: sea@nesdc.go.th			
รวมเวลาทั้งสิ้น					๓.๕๙ นาที

บทที่ ๗

การอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วม
ของการจัดทำ SEA

บทที่ ๗

การอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วม
ของการจัดทำ SEA

ในการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) นั้น ประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อน SEA ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลในทางปฏิบัติ คือ การมีส่วนร่วมในการจัดทำ SEA ของผู้มีส่วนได้เสียจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงได้กำหนดให้มีการจัดฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของการจัดทำ SEA ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อจัดฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของการจัดทำ SEA ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียจำนวนอย่างน้อย ๓๐ คน ซึ่งเนื้อหาในการฝึกอบรมครั้งนี้ประกอบด้วย ๑) ภาพรวมของการจัดฝึกอบรม ๒) รูปแบบและวิธีการจัดฝึกอบรม ๓) ผลการจัดฝึกอบรมและการประเมินผล ๔) การถอดบทเรียนการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วม และ ๕) ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดฝึกอบรมในอนาคต

๗.๑ ภาพรวมการจัดฝึกอบรม

การจัดการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA นี้ จัดทำขึ้นภายใต้โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วยกระบวนการ SEA พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้หลักการ เครื่องมือ และเทคนิคกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วยกระบวนการ SEA ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคส่วน โดยได้ดำเนินการจัดการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA จำนวน ๒ วัน ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ โรงแรมปรีซ์ พาเลซ กรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายจำนวน ๓๒ คน จาก ๑๖ หน่วยงาน ได้แก่ กรมการขนส่งทางบก กรมชลประทาน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมทรัพยากรธรณี กรมทางหลวง กรมธุรกิจพลังงาน กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีรูปแบบการฝึกอบรม ๒ รูปแบบ คือ การบรรยาย และการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

๗.๒ รูปแบบและวิธีการจัดฝึกอบรม

ในการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA ดำเนินการอบรมควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิชาการด้วยการใช้กรณีศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยอิงกรณีศึกษาการจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาน้ำหมัน (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, ๒๕๖๔) ซึ่งต่อไปจะเรียกในบทนี้ว่า ลุ่มน้ำหมัน เพื่อให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาความรู้ได้ง่ายขึ้น การฝึกอบรมแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่ การบรรยายบทเรียน และการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

การฝึกอบรมในรูปแบบการบรรยาย ประกอบด้วยบทเรียนสำคัญ ๔ บทเรียน ดังนี้

บทเรียนที่ ๑ หลักการของการสร้างการมีส่วนร่วมใน SEA ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจต่อผู้เข้าอบรมถึงความสำคัญในการดำเนินการกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำ SEA พร้อมแนะนำข้อควรคำนึงที่สำคัญในการดำเนินการมีส่วนร่วม

บทเรียนที่ ๒ การเตรียมการจัดทำแผนสนับสนุนการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักต่อผู้เข้าอบรมให้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเตรียมการหรือเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินการมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถวางแผนให้เกิดความรอบคอบได้ โดยอาจจัดทำเป็นแผนการเตรียมความพร้อมด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ การสร้างการรับรู้ และการประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้สามารถดำเนินการกระบวนการมีส่วนร่วมได้อย่างรอบคอบ เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

บทเรียนที่ ๓ เทคนิคและวิธีการที่ใช้ในกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการแนะนำเทคนิคและวิธีการสำคัญที่ใช้ในกระบวนการมีส่วนร่วม ตั้งแต่การระบุและวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียไปจนถึงเทคนิคและวิธีการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการรวบรวมประเด็นจากผู้มีส่วนได้เสีย พร้อมการวิเคราะห์จุดแข็งและข้อควรพิจารณาของแต่ละเทคนิควิธีการ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้ไปออกแบบแนวทางการดำเนินงานสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วมได้

บทเรียนที่ ๔ การดำเนินงานตามแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจต่อหลักการจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมที่เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม นับเป็นหนึ่งขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการกระบวนการมีส่วนร่วมต่อไป

การฝึกอบรมในรูปแบบการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยจำลองผ่านขั้นตอนของ SEA อิงกรณีศึกษาการจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำหมัน รายละเอียดดังภาคผนวก ง ซึ่งเป็นลุ่มน้ำที่ครอบคลุมพื้นที่ ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเลย จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเพชรบูรณ์ มีต้นน้ำบริเวณเทือกเขาภูหินร่องกล้าจังหวัดเพชรบูรณ์ ไหลลงทิศใต้ไปยังทิศเหนือผ่านตำบลกกสะทอน ตำบลด่านซ้าย ตำบลนาหอ และตำบลนาดี ไหลลงสู่แม่น้ำเหืองที่ตำบลปากหมัน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ลักษณะพื้นที่ตอนกลางและตอนปลายของลุ่มน้ำ เป็นที่ราบลุ่มซึ่งเป็นจุดรวมของลำน้ำสาขาต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมเข้าพื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่การเกษตรบ่อยครั้ง ขาดแหล่งเก็บกักน้ำต้นทุนให้ช่วงฤดูแล้ง จึงมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอในการทำเกษตรกรรม เป็นที่มาของการจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

การเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติดังกล่าว วิทยากรได้แบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็น ๒ กลุ่มย่อย คือ กลุ่มผู้ที่เคยอบรมด้าน SEA และกลุ่มผู้ที่ไม่เคยอบรมด้าน SEA เพื่อปูพื้นฐานความรู้ก่อนเข้าสู่กระบวนการฝึกปฏิบัติ โดยให้กลุ่มผู้เคยเข้ารับการอบรมด้าน SEA เข้าร่วมกลุ่มที่ ๑ รับบทบาทเป็นกลุ่มผู้ศึกษา SEA มีวิทยากรประจำกลุ่ม คือ ดร.ชญาพัทธ์ เนียมแสง และผู้ที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมด้าน SEA เข้าร่วมกลุ่มที่ ๒ รับบทบาทเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย มีวิทยากรประจำกลุ่ม คือ ดร.วิเทศ ศรีเนตร สรุปประเด็นดังนี้

๗.๒.๑ กลุ่มที่ ๑

สรุปการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มที่ ๑ (ผู้ศึกษา SEA) ได้ดังนี้

๑) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านขั้นตอนการกำหนดขอบเขต

ผู้ศึกษา SEA ต้องวางแผนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำหมัน

๑.๑) การระบุผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำแผน

(๑) พิจารณองค์ประกอบของคณะกรรมการกำกับ ทั้งจากหน่วยงานภายในและภายนอกของเจ้าของแผน เนื่องจากในการพิจารณาแผนอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยเฉพาะแผนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินจะเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๒) พิจารณองค์ประกอบของหน่วยงานและบุคคลในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผน ทั้งหน่วยงานระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล โดยเริ่มพิจารณาจากระดับที่ใหญ่กว่าลงมาหาระดับที่เล็กกว่า รวมถึงพิจารณาว่ามีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ใหญ่กว่าระดับจังหวัดหรือไม่ โดยต้องระบุผู้เกี่ยวข้องให้ครบทุกส่วน

(๓) พิจารณองค์ประกอบของผู้เชี่ยวชาญในทีมที่ปรึกษา เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวิศวกรรมโยธา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้าน SEA ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยจัดผู้เชี่ยวชาญที่รับผิดชอบเรื่องใกล้เคียงกันให้อยู่ในทีมเดียวกัน

(๔) แต่งตั้งผู้จัดการโครงการและทีมคณะทำงาน

๑.๒) การวิเคราะห์บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย

(๑) วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำหมัน และระบุว่าผู้มีส่วนได้เสียนั้นอยู่ในพิกัดบริเวณใดของพื้นที่ศึกษา

(๒) วิเคราะห์บทบาทความเกี่ยวข้องของผู้มีส่วนได้เสียกับแผนการบริหารจัดการ เช่น NGOs ว่าจะช่วยขับเคลื่อนชุมชนในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ รวมถึงการส่งเสริมอาชีพอย่างไร เป็นต้น

(๓) วิเคราะห์ว่าผู้มีส่วนได้เสียได้รับประโยชน์หรือผลกระทบอะไรจากแผนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และจำแนกกลุ่มผู้เสียประโยชน์หลักที่ควรเป็นผู้ให้ข้อมูลสนับสนุนการจัดทำแผนการขับเคลื่อนในอนาคต

๒) การเรียนรู้การดำเนินงานสื่อสารและการสร้างการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านขั้นตอนการกำหนดขอบเขต

๒.๑) การเรียนรู้การดำเนินงานสื่อสารและการสร้างการมีส่วนร่วม

(๑) ผู้ศึกษาลงพื้นที่กับผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อตรวจสอบว่าได้ทำการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียครบถ้วนหรือไม่ มีบทบาทเช่นไร มองบทบาทตัวเองเป็นแบบเดียวกับที่ผู้ศึกษาวิเคราะห์หรือไม่ และสอบถามความคาดหวัง ความต้องการจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียว่าแผนนี้ควรต้องดำเนินการเรื่องใด แก้ปัญหาด้านใดในพื้นที่ ด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์รายบุคคล (In-Depth Interview) ด้วยลักษณะที่เป็นมิตร

(๒) ทำหนังสือเชิญผู้มีส่วนได้เสียให้มาประชุม หากจะจัดเวทีอย่างเป็นทางการ ควรเริ่มจากการลงพื้นที่ไปทำความรู้จักกับชุมชน เพื่อทำความคุ้นเคย รู้จักสถานการณ์ รู้จักพื้นที่ พูดคุยหาประเด็นก่อนที่จะวางแผนขั้นตอนต่อไป และทบทวนวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย

(๓) เมื่อลงพื้นที่รวบรวมประเด็นต่าง ๆ จากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียแล้ว ให้วิเคราะห์ประเด็นที่เป็นต้นตอของปัญหาที่แท้จริง รวมถึงวิเคราะห์ว่าผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ มีผลต่อแผนหรือเป้าหมายการพัฒนาอย่างน้อยเพียงใด

(๔) เทคนิคการลงชุมชนที่ดี ได้แก่ ๑) ต้องทำความรู้จัก ทำความเข้าใจชุมชนให้ดีก่อนลงพื้นที่ ๒) ผู้ศึกษาต้องไม่ขัดแย้งกันเอง ต้องมีการหารือกันว่าประเด็นใดไม่สมควรพูด ๓) นัดคุยนอกรอบกับหน่วยงานในพื้นที่ สอบถามผู้ที่เห็นชอบ/ ขัดแย้งกับโครงการฯ หรือผู้ที่มีภูมิประเด็นต่อการพัฒนา

(๕) พิจารณาเพิ่มผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องต่อพื้นที่ เนื่องจากแต่ละชุมชนหรือพื้นที่มีความเป็นปัจเจก/ มีลักษณะเฉพาะของตัวเอง

(๖) หากลงชุมชนแล้วไม่พบผู้มีส่วนได้เสียที่เคยวิเคราะห์ไว้ให้นำออก และเพิ่มผู้มีส่วนได้เสียที่พบในพื้นที่ที่ไม่ได้ระบุไว้ เพื่อให้สามารถระบุผู้มีส่วนได้เสียได้ครบถ้วน

(๗) รวบรวมประเด็นปัญหา ความต้องการ และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียให้เป็นระบบ

๒.๒) การวิเคราะห์ความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย

(๑) วิเคราะห์ความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียว่ามีอิทธิพลหรือความสำคัญต่อความสำเร็จของแผนมากแค่ไหน โดยพิจารณาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในมิติผลประโยชน์และมิติอิทธิพลในรูปแบบของแผนผังของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Map)

(๒) เมื่อทำการระบุผู้มีส่วนได้เสียในแต่ละกลุ่มแล้ว ให้จัดลำดับความสำคัญของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย โดยต้องระบุว่าผู้มีส่วนได้เสียแต่ละคนอยู่ในกลุ่มย่อยใด มีความสำคัญอย่างไร แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ตามความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ๑) จัดการดูแลตลอดเวลาให้มากที่สุด ๒) สนองและใส่ใจความต้องการ ๓) ติดต่อย่างสม่ำเสมอ และ ๔) แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ครบถ้วน

๒.๓) การวิเคราะห์ประเด็นปัญหา และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย

(๑) ระบุประเด็นปัญหาและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียในแต่ละพื้นที่ของแผน โดยต้องทำการรวบรวมข้อมูลเสริม เพื่อให้การเข้าถึงประเด็นต่าง ๆ มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ

(๒) ควรมีการนำเสนอศักยภาพ อัตลักษณ์ หรือจุดเด่นของพื้นที่ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการต่อยอดพัฒนาการจัดทำแผนในการบริหารจัดการพื้นที่

(๓) นำเสนอประเด็นยุทธศาสตร์ซึ่งมองไปถึงรากของปัญหาที่แท้จริง โดยแบ่งประเด็นยุทธศาสตร์ออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ การจัดการน้ำเชิงปริมาณ การจัดการน้ำเชิงคุณภาพ การจัดการระบบนิเวศ และการบริหารจัดการ

(๔) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแสวงหาอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference: FSC) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการทำงานเชิงคุณภาพ และเป็นเทคนิคหรือกลยุทธ์ในการรับฟังความคิดเห็น ที่เน้นความหลากหลายเพื่อค้นหาอนาคต โดยการมองย้อนไปในอดีต สืบค้นแนวโน้มปัจจุบัน และอิทธิพลภายนอก พร้อม ๆ กับการสำรวจภาพอนาคตด้วยทัศนะที่เปิดกว้าง เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นพลังและความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน โดยผลที่ได้จากการประชุมจะมุ่งไปที่การวางแผนยุทธศาสตร์สำหรับอนาคต

หลังจากผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้การฝึกปฏิบัติผ่านการรับบทบาทเป็นผู้ศึกษาแล้ว ได้มีการสรุปบทเรียนที่ได้ โดยเน้นเรื่องการเตรียมความพร้อม เตรียมข้อมูลก่อนลงชุมชน เพื่อให้ง่ายต่อกระบวนการมีส่วนร่วม จากนั้นจึงได้มีการแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่าง ๒ กลุ่ม โดยผู้มีส่วนได้เสียสลับมาเป็นผู้ศึกษา SEA และเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติผ่านขั้นตอนการพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนาและการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน

๓) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านขั้นตอนการพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา

๓.๑) ก่อนพัฒนาทางเลือกต้องทำการจำแนกว่ามีแนวทางใดบ้างในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจากประเด็นยุทธศาสตร์ที่คิดมาทั้ง ๔ ด้าน ทำการเลือกเฉพาะประเด็นที่ตรงกับสิ่งที่อยากจะทำในแต่ละทางเลือกการพัฒนา พิจารณาว่าแต่ละทางเลือกการพัฒนาเน้นเรื่องใด เช่น ความมั่นคงทางอาหาร การสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำ เป็นต้น โดยแนวทางในแต่ละทางเลือกการพัฒนาอาจมีการซ้ำกันได้ แต่จะมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน

๓.๒) ทางเลือกการพัฒนาที่ดี คือ ทางเลือกการพัฒนาที่มีโอกาสถูกพิจารณาเลือกเท่า ๆ กัน และประเด็นในทางเลือกการพัฒนาจะต้องไม่ขัดแย้งกันเอง และต้องครอบคลุมประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง ๔ ประเด็นที่เสนอก่อนหน้า

๓.๓) จัดทำภาพอนาคตของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำหมัน สำหรับผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) โดยแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ อาจไม่เกิด อาจเกิดขึ้น ไม่เกิดแน่นอน และเกิดแน่นอน

ผู้เข้าอบรมฯ ทั้งสองกลุ่มทำการเสวนาเพื่อรับฟังรูปแบบทางเลือกการพัฒนาที่ผู้ศึกษาเป็นผู้เสนอ โดยกลุ่มผู้ศึกษา SEA ได้ระดมความคิดเห็น แบ่งประเด็นยุทธศาสตร์ออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) การจัดการน้ำเชิงปริมาณ ๒) การจัดการน้ำเชิงคุณภาพ ๓) การจัดการระบบนิเวศ และ ๔) การบริหารจัดการ และได้เสนอทางเลือกการพัฒนาของแผนการบริหารจัดการ ๓ ทางเลือก ได้แก่ ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑ การบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานศักยภาพและสิ่งแวดล้อมชุมชน ซึ่งเน้นไปที่ชุมชน ศักยภาพพื้นฐานของชุมชน และการดูแลพื้นที่ป่า ทางเลือกการพัฒนาที่ ๒ การจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนลุ่มน้ำหมั่น ที่เน้นความมั่นคง สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตที่ดี และทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ การพัฒนาลุ่มน้ำตามแนวการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เน้นที่การอนุรักษ์ทรัพยากร ซึ่งหลังจากนำเสนอทางเลือกการพัฒนาแล้ว กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจะร่วมกันประเมิน และตัดสินใจเลือกทางเลือกการพัฒนา เพื่อให้ผู้ศึกษา SEA ได้กลับไปพัฒนาทางเลือกต่อ

๔) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน

กลุ่มผู้ศึกษา SEA จัดทำผลกระทบในแต่ละด้าน ทั้งในมิติของผลประโยชน์และผลกระทบ โดยแบ่งออกเป็น ๓ มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จากนั้นผู้ศึกษา SEA ขอให้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียเสนอแนวคิดประเด็นผลประโยชน์และผลกระทบในแต่ละมิติ โดยแบ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียตามมิติที่เกี่ยวข้อง เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบในเชิงลบมากที่สุด และเกิดผลประโยชน์มากที่สุด จากนั้นช่วยกันระดมความคิดเห็น เพื่อเสนอมาตรการด้านต่าง ๆ ว่าควรมีการส่งเสริม ลดผลกระทบ หรือหลีกเลี่ยงประเด็นใด เมื่อร่วมกันกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนใน ๓ มิติแล้ว จะสามารถบอกได้ว่าทางเลือกการพัฒนาที่ผู้มีส่วนได้เสียเลือกจะเป็นไปได้ในทางปฏิบัติหรือไม่ โดยกลุ่มผู้ศึกษา SEA และกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจะเป็นผู้กำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนร่วมกันให้ครอบคลุมมิติทั้ง ๓ ด้าน

๗.๒.๒ กลุ่มที่ ๒

สรุปการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มที่ ๒ (ผู้มีส่วนได้เสีย) ได้ดังนี้

๑) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านขั้นตอนการกำหนดขอบเขต

เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจทฤษฎีและหลักการในการเชื่อมโยง และผสมผสานระหว่างกระบวนการจัดทำแผนกับกระบวนการ SEA รวมถึงขั้นตอนและวิธีการในการบูรณาการผลของกระบวนการ SEA เข้ากับการจัดทำแผน นำไปสู่การออกแบบและประเมินทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดเพื่อการพัฒนา โดยฝึกปฏิบัติผ่านการเรียนรู้วิธีการและเทคนิคในการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Analysis) เพื่อเรียนรู้ทัศนคติ ความแตกต่าง และความหลากหลายของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย โดยแบ่งกระบวนการเรียนรู้ออกเป็นขั้นตอน ได้แก่

๑.๑) การระบุผู้มีส่วนได้เสีย เป็นการพิจารณาว่าใครเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง หรือมีส่วนได้เสียกับแผนการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น โดยจะต้องระบุให้ได้ว่าผู้มีส่วนได้เสียมีบทบาทได้ หรือเสียผลประโยชน์อย่างไร และอยู่ในส่วนใดของพื้นที่ โดยในการระบุผู้มีส่วนได้เสียควรเลือกบุคคลที่เป็นผู้แทนของคนเหล่านั้น

๑.๒) การจัดลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

(๑) วิเคราะห์บทบาทและความเกี่ยวข้องของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้ทราบว่าผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มใดที่มีความสัมพันธ์กับผลจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งการได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ และมีบทบาทต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของแผนอย่างไร โดยทำการวิเคราะห์ว่าผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไรใน ๒ มิติ ได้แก่ มิติผลประโยชน์ (Benefit or Interest) และมิติบทบาทที่มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของแผน (Influence)

(๒) จัดลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย โดยพิจารณาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในมิติผลประโยชน์และมิติอิทธิพลในรูปแบบของแผนผังของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Map) กำหนดให้แกนแนวนอน คือ ระดับผลประโยชน์ และแกนแนวตั้ง คือ ระดับอิทธิพลต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผน โดยทำการพิจารณาระดับตำแหน่งในตารางว่า ในแต่ละกลุ่มจะได้รับหรือเสียผลประโยชน์อย่างไร รวมถึงมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใดต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผน จะทำให้ทราบผลการจัดลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย ที่จะถูกนำไปพิจารณาประกอบการจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ SEA

๑.๓) การจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ต้องทราบระดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบว่าผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มใดที่ควรเข้าร่วมในแต่ละระดับของการมีส่วนร่วม รวมถึงควรเลือกรูปแบบการสื่อสารหรือเทคนิคใดในกระบวนการมีส่วนร่วม จากนั้นพิจารณาแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ซึ่งแบ่งระดับออกเป็น ๔ กลุ่มตามความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ๑) จัดการดูแลตลอดเวลาให้มากที่สุด ๒) สนองและใส่ใจความต้องการ ๓) ติดตามอย่างสม่ำเสมอ และ ๔) แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ครบถ้วน

๑.๔) การเรียนรู้การดำเนินงานสื่อสารและการสร้างการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านขั้นตอนการกำหนดขอบเขต

เทคนิคและวิธีการมีส่วนร่วมในการอบรมฯ ครั้งนี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมในกลุ่มที่ ๑ ซึ่งรับบทบาทเป็นผู้ศึกษา SEA ได้ประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นกับผู้เข้าอบรมในกลุ่มที่ ๒ ซึ่งรับบทบาทเป็นผู้มีส่วนได้เสีย มีการเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ศึกษา SEA เข้ามาทำการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยการพูดคุยสอบถามความคิดเห็น ความคาดหวัง ข้อมูลพื้นฐาน รวมทั้งปัญหาเชิงพื้นที่ ซึ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียได้ให้ข้อมูลตามบริบทของตัวเอง ปฏิสัมพันธ์แรกของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกับผู้ศึกษา SEA คือ จะต้องระบุประเด็นปัญหาอย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้น รวมถึงเสริมสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มของผู้มีส่วนได้เสีย ถึงแม้ผู้มีส่วนได้เสียแต่ละคนจะมีความต้องการของตนเอง แต่จะต้องทำการไกล่เกลี่ยความต้องการระหว่างกัน (Trade-Off) หาวิธีที่ทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันให้ได้มากที่สุดตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความเร่งด่วนและความจำเป็นในการสนองผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งเน้นไปที่ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Need) เป็นหลัก และให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียที่อ่อนไหว เปราะบาง ก่อน โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียควรให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา SEA ได้แก่ ข้อมูลจากประสบการณ์และความรู้ (Knowledge) จากความรู้สึก (Feeling) และจากความคาดหวังหรือความฝัน (Expectation/ Dream) เพื่อที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาแผนการขับเคลื่อนต่อไป

หลังจากผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้การฝึกปฏิบัติผ่านการรับบทบาทเป็นผู้มีส่วนได้เสียแล้ว ได้มีการสรุปบทเรียนที่ได้ในวันแรก จากนั้นในวันที่ ๒ ได้มีการแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่าง ๒ กลุ่ม โดยผู้ศึกษา SEA สลับมาเป็นผู้มีส่วนได้เสีย และเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติในขั้นตอนการพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา และการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน

๒) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านขั้นตอนการพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา

ผู้เข้าอบรมฯ ในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียเรียนรู้การให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาหรือเสนอความต้องการ ความคาดหวังต่อการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางเลือกที่เหมาะสม โดยฝึกทำความเข้าใจมุมมองของผู้มีส่วนได้เสียในบริบทต่าง ๆ ว่ามีความต้องการเช่นไร เมื่อแต่ละคนเสนอทางเลือกการพัฒนาแล้วให้มองหาทางเลือกการพัฒนาที่ใกล้เคียงกันเพื่อนำมารวมเป็นทางเลือกการพัฒนาลักษณะต่าง ๆ เพื่อประเมินและศึกษาต่อไป จากนั้นทำการศึกษาผลกระทบของทางเลือกการพัฒนา ซึ่งต้องพิจารณาทั้งข้อดีและประเด็นท้าทาย โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจะเป็นผู้เลือกทางเลือกการพัฒนาเอง หากมีทางเลือกการพัฒนาที่ขัดแย้งกัน จะต้องทำการไกล่เกลี่ยระหว่างประเด็นที่ขัดแย้งกัน โดยต้องมองหาผลประโยชน์ร่วมของความต้องการ

ผู้เข้าอบรมฯ ทั้ง ๒ กลุ่มทำการเสวนาเพื่อรับฟังรูปแบบทางเลือกการพัฒนาที่ผู้ศึกษาได้ร่วมกันคิด โดยกลุ่มผู้ศึกษาได้นำเสนอประเด็นยุทธศาสตร์ซึ่งมี ๔ ด้าน และนำเสนอทางเลือกการพัฒนาของแผนการบริหารจัดการ ๓ ทางเลือก ซึ่งหลังจากนำเสนอทางเลือกการพัฒนาแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียจะร่วมกันประเมินและตัดสินใจเลือกทางเลือกการพัฒนา ทำให้ได้ผลทางเลือกการพัฒนาที่ ๒ การจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนลุ่มน้ำหมัน

๓) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน

ผู้เข้าอบรมฯ เรียนรู้การสื่อสารที่ช่วยสร้างความเข้าใจต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย โดยกลุ่มผู้ศึกษา SEA ได้ขอให้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียเสนอแนวคิดประเด็นผลกระทบด้านต่าง ๆ ใน ๓ มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียด้วยหลักการและวัตถุประสงค์แบบเดียวกับของกลุ่มที่ ๑ จากนั้น ได้ร่วมกันกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน ซึ่งแบ่งออกเป็น มาตรการส่งเสริมผลกระทบเชิงบวก มาตรการหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบ และมาตรการลดผลกระทบเชิงลบ

๗.๓ ผลการฝึกอบรมและสรุปการประเมินผลการฝึกอบรม

รูปแบบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ จำลองผ่านขั้นตอนของ SEA ซึ่งการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติดังกล่าว มีการแบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็น ๒ กลุ่ม โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA เป็นวิทยากรประจำกลุ่ม กลุ่มที่ ๑ รับบทบาทเป็นผู้ศึกษา SEA และกลุ่มที่ ๒ รับบทบาทเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย โดยการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้กรณีศึกษาการจัดทำแผนการบริหารทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาน้ำหมัน สรุปรายละเอียดขั้นตอน พร้อมเครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนโดยสังเขปของกลุ่มการเรียนรู้ทั้ง ๒ กลุ่ม แสดงดังตารางที่ ๗-๑

ตารางที่ ๗-๑ สรุปรายละเอียดขั้นตอนกระบวนการและเครื่องมือที่ใช้ประกอบในการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)

กลุ่มที่ ๑ ผู้ศึกษา SEA			กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย		
ขั้นตอน SEA	เครื่องมือที่ใช้	ผลผลิต	ขั้นตอน SEA	เครื่องมือที่ใช้	ผลผลิต
๑. การกำหนดขอบเขต (Scoping)					
๑.๑ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย	- Stakeholder Quadrant	ผู้มีส่วนได้เสีย และลำดับความสำคัญ	๑.๑ การแบ่งชี้ และวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย	- Stakeholder Quadrant - Pyramid of Stakeholder	ผู้มีส่วนได้เสียและลำดับความสำคัญ
๑.๒ การจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม	- Identification of Participation Level For Stakeholders	แผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม	๑.๒ การจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม	- Identification of Participation Level For Stakeholders - Impacted by Change Diagram	แผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม
๑.๓ การรวบรวมประเด็นจากผู้มีส่วนได้เสีย	- In-Depth Interview	ประเด็นปัญหาและความคาดหวังจากผู้มีส่วนได้เสีย	๑.๓ การรวบรวมประเด็นจากผู้มีส่วนได้เสีย	- Role-Play - Content Analysis	แสดงปัญหาและความคาดหวัง เพื่อให้ให้ข้อมูลฐานแก่กลุ่มผู้ศึกษา
๒. การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา					
๒.๑ การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์	- Strategic Issues Synthesis	ประเด็นยุทธศาสตร์	๒.๑ การรับฟังประเด็นยุทธศาสตร์		ประเด็นยุทธศาสตร์
๒.๒ การพัฒนาทางเลือกการพัฒนา	- Strategic Action Analysis	ทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำหมัน	๒.๒ การพัฒนาทางเลือกการพัฒนา	- Compatibility Analysis	ทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ

กลุ่มที่ ๑ ผู้ศึกษา SEA			กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย		
ขั้นตอน SEA	เครื่องมือที่ใช้	ผลผลิต	ขั้นตอน SEA	เครื่องมือที่ใช้	ผลผลิต
๒.๓ การประเมินทางเลือกการพัฒนา	- Trend Analysis	แนวโน้มจากอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ของตัวชี้วัดในแต่ละทางเลือกการพัฒนา	๒.๓ การประเมินทางเลือกการพัฒนา	- Rating Ranking of Alternative	ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม
๒.๔ การประเมินผลกระทบที่เกิดจากทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม	- วิเคราะห์ผลกระทบทางบวกและทางลบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	ผลกระทบทางบวกและทางลบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	๒.๔ การประเมินผลกระทบที่เกิดจากทางเลือกการพัฒนา	- วิเคราะห์ผลกระทบทางบวกและทางลบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	ผลกระทบทางบวกและทางลบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
๓. การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน					
๓.๑. มาตรการเพื่อความยั่งยืน	- การระดมความคิดเห็น	มาตรการส่งเสริม มาตรการลดผลกระทบ และ มาตรการหลีกเลี่ยงผลกระทบ	๓.๑ มาตรการเพื่อความยั่งยืน	- การระดมความคิดเห็น	มาตรการเพื่อความยั่งยืน

๗.๓.๑ กระบวนการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) กลุ่มที่ ๑ (ผู้ศึกษา SEA)

การอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่ม ๑ โดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติ (Role-Play) ให้ผู้เข้าอบรมสมมติบทบาทเป็นที่ปรึกษาโครงการฯ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำ SEA โดยใช้กรณีศึกษาการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำห่มัน มีกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

๑) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านขั้นตอนการกำหนดขอบเขต

๑.๑) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย

วิทยากรเชิญชวนผู้เข้าอบรมร่วมระบุนผู้มีส่วนได้เสียและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำห่มัน โดยตั้งประเด็นคำถามที่เข้าใจง่ายและให้เขียนคำตอบลงในบัตรคำ จากนั้นมอบหมายบทบาทสมมติให้ผู้เข้าอบรมแต่ละคนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในกรณีที่ปรึกษาโครงการฯ ในการจัดทำ SEA และให้วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับความเชี่ยวชาญของตนเองว่ามีความเกี่ยวข้องอย่างไรต่อแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำห่มัน

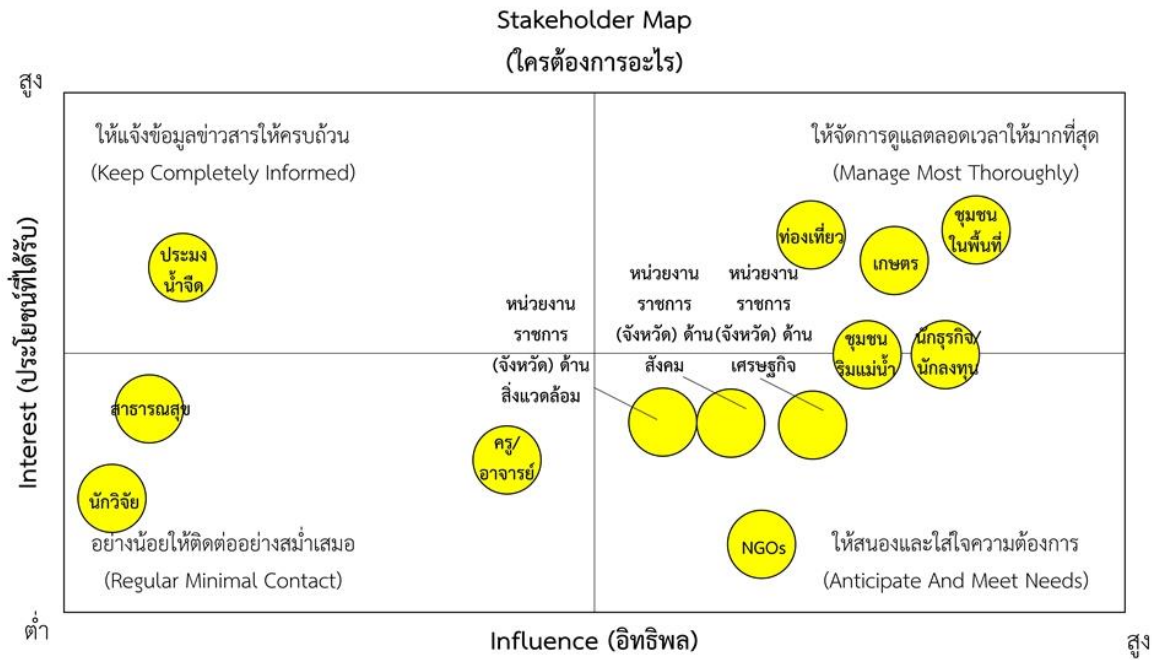
หลังจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียครั้งที่ ๑ วิทยากรให้กลุ่มผู้ศึกษา SEA กลับมาระบุนผู้มีส่วนได้เสียอีกครั้งว่า ผู้มีส่วนได้เสียที่เคยระบุครบถ้วนหรือไม่ จากนั้นวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียด้วย Stakeholder Quadrant เพื่อจัดกลุ่มสำหรับการจัดการผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งระบุจากระดับของผลประโยชน์ที่จะได้รับ (Interest) และอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสียต่อการพัฒนา (Influence) โดยติดบัตรคำวงกลมสีเหลืองแทนผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ ลงบน Stakeholder Quadrant แสดงดังรูปที่ ๗-๑

๑.๒) การรวบรวมประเด็นจากผู้มีส่วนได้เสีย

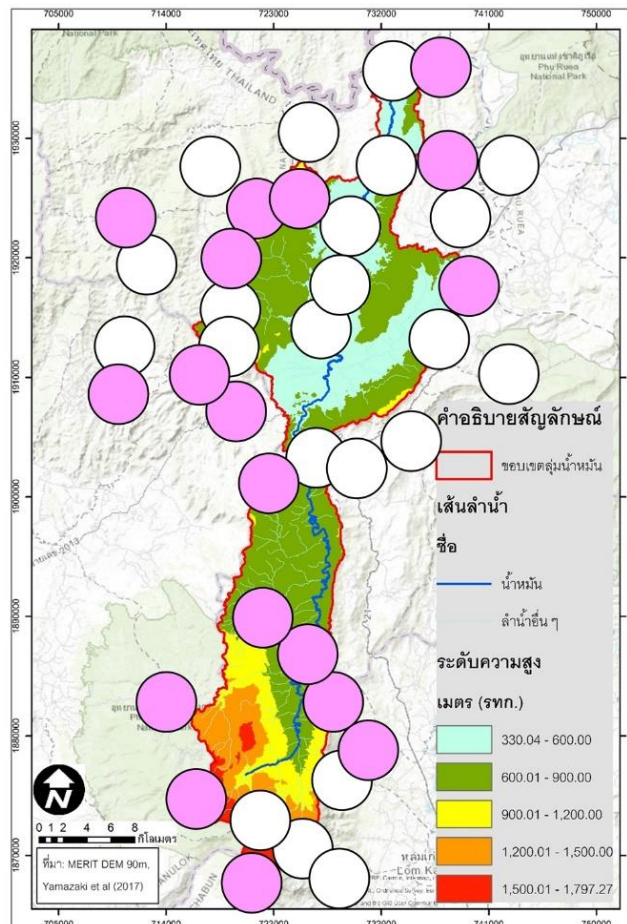
วิทยากรให้กลุ่มผู้ศึกษา SEA รับฟังประเด็นปัญหาและความคาดหวังจากผู้มีส่วนได้เสียภายในพื้นที่ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์รายบุคคล จากนั้นให้กลุ่มผู้ศึกษา SEA ร่วมกันแบ่งปันข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ โดยเขียนลงในบัตรคำและติดลงบนแผนที่ลุ่มน้ำห่มัน เพื่อให้ทราบตำแหน่งพิกัดของปัญหา แทนด้วยบัตรคำวงกลมสีขาว และความคาดหวัง แทนด้วยบัตรคำสีชมพู และให้จัดกลุ่มปัญหาที่ได้รับฟังมาเข้าด้วยกัน เพื่อกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์สำหรับการนำไปพัฒนาทางเลือกต่อไป แสดงดังรูปที่ ๗-๒

๒) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านขั้นตอนการพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา

กลุ่มผู้ศึกษา SEA ได้ร่วมกันเขียนแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ลุ่มน้ำห่มัน โดยได้แบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำห่มันออกเป็น ๓ บริเวณ ได้แก่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จากนั้นร่วมกันระดมความคิดเห็นต่อการแก้ปัญหา โดยการเขียนลงบนบัตรคำวงกลมสีชมพูและติดบนบอร์ดให้ตรงกับประเด็นยุทธศาสตร์และบริเวณที่เกิดปัญหา พร้อมเขียนวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเด็นยุทธศาสตร์นั้น ๆ ลงบนบัตรคำวงกลมสีเหลือง แสดงดังรูปที่ ๗-๓

รูปที่ ๗-๑ Stakeholder Quadrant เพื่อจัดกลุ่มการจัดการผู้มีส่วนได้เสีย

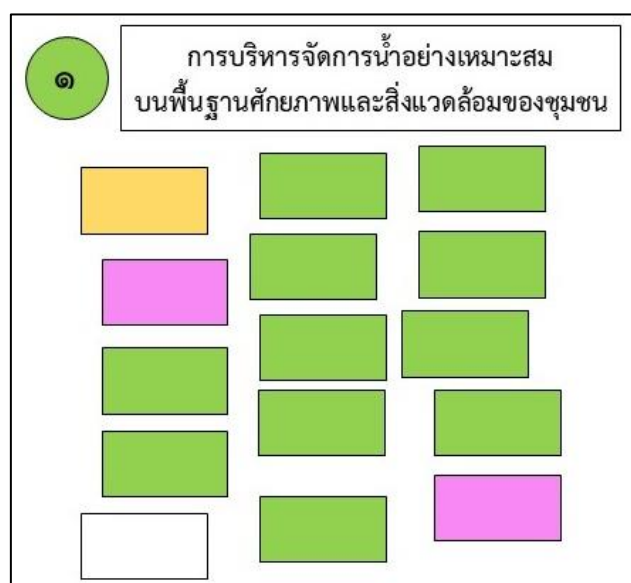

รูปที่ ๗-๒ ตำแหน่งพิกัดของปัญหาและความคาดหวังภายในพื้นที่ศึกษา

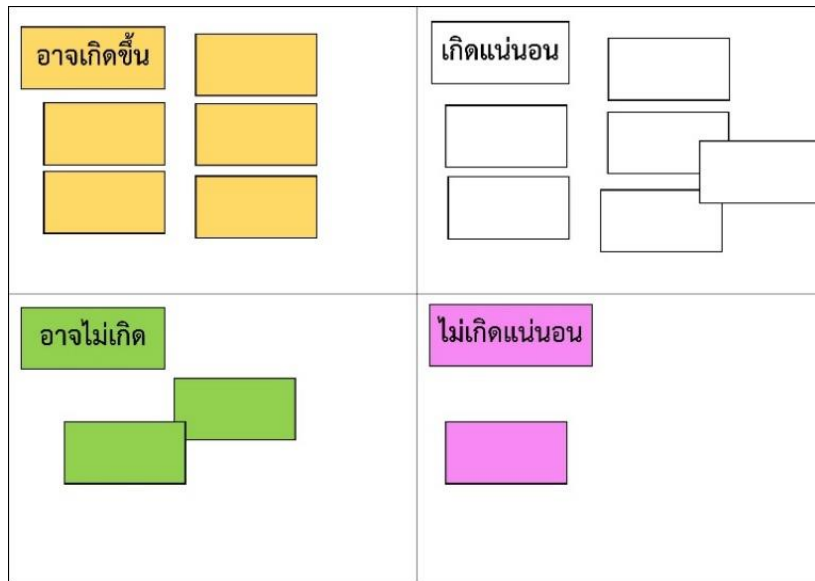
ประเด็นยุทธศาสตร์ พื้นที่ลุ่มน้ำหมั่น	การจัดการน้ำเชิงปริมาณ	การจัดการน้ำเชิงคุณภาพ	การจัดการระบบนิเวศ	การบริหารจัดการ
ต้นน้ำ				
กลางน้ำ				
ปลายน้ำ				

รูปที่ ๗-๓ แนวทางการแก้ปัญหาตามประเด็นยุทธศาสตร์

จากนั้น วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้ศึกษา SEA ออกเป็น ๓ กลุ่มย่อย เพื่อให้แต่ละกลุ่มย่อยพัฒนาทางเลือกของตนเอง โดยร่วมกันเขียนแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาalongบนบัตรคำสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีต่าง ๆ เพื่อแสดงถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ (สีเขียวแผนการจัดการน้ำเชิงปริมาณ สีชมพูแผนการจัดการน้ำเชิงคุณภาพ สีเหลืองแผนการจัดการระบบนิเวศ และสีขาวแผนการบริหารจัดการ) โดยแต่ละทางเลือกการพัฒนาจะต้องครอบคลุมทุก ๆ ประเด็นยุทธศาสตร์ แสดงดังรูปที่ ๗-๔ และให้วิเคราะห์ภาพอนาคตของทางเลือกการพัฒนาว่าหากดำเนินการพัฒนาตามทางเลือกการพัฒนาดังกล่าวจะเกิดผลกระทบทั้งทางลบและทางบวกอย่างไรในอนาคต โดยเขียนผลกระทบเหล่านั้นลงบนบัตรคำสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีต่าง ๆ ประกอบด้วย ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น (แทนด้วยสีเหลือง) อาจไม่เกิด (แทนด้วยสีเขียว) เกิดแน่นอน (แทนด้วยสีขาว) และไม่เกิดแน่นอน (แทนด้วยสีชมพู) แสดงดังรูปที่ ๗-๕

รูปที่ ๗-๔ แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาของทางเลือกการพัฒนา

รูปที่ ๗-๕ การวิเคราะห์ภาพอนาคตของทางเลือกการพัฒนา

กลุ่มผู้ศึกษานำเสนอทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะต่อทางเลือกการพัฒนา และให้ผู้มีส่วนได้เสียลงคะแนนสำหรับทางเลือกการพัฒนาที่ต้องการให้นำมาใช้ในการพัฒนาในพื้นที่ จากนั้นนำเสนอผลกระทบทางบวกและทางลบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ของทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม

๓) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านขั้นตอนการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน

วิทยากรให้ผู้ศึกษาและผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน ได้แก่ มาตรการส่งเสริม มาตรการบรรเทา/ลดผลกระทบ และมาตรการหลีกเลี่ยง โดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่มตามความเกี่ยวข้องหรือความสนใจ ได้แก่ มาตรการด้านเศรษฐกิจ มาตรการด้านสังคม และมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม

๗.๓.๒ กระบวนการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) กลุ่มที่ ๒ (ผู้มีส่วนได้เสีย)

การอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มที่ ๒ โดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติ (Role-Play) ให้ผู้เข้าอบรมสมมติบทบาทเป็นผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ที่จะเกิดการจัดทำแผน ซึ่งมีหน้าที่ในการให้ข้อมูลแก่ผู้ศึกษา SEA บทบาทของผู้มีส่วนได้เสียประกอบด้วย ๒๕ บทบาท ได้แก่

- (๑) ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ปลูกข้าวบนพื้นที่สูง บริเวณต้นน้ำหมัน
- (๒) ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรยางพาราและอ้อย ปลูกบนพื้นที่กลางน้ำหมัน
- (๓) ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรเพาะเลี้ยงปลาในกระชังริมพื้นที่กลางและท้ายแม่น้ำหมัน
- (๔) ผู้แทนกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านจับปลาธรรมชาติ บริเวณปากแม่น้ำหมัน

(๕) ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชาวบ้านมีบ้านเรือนตั้งอยู่บนเขตที่สูง เคยประสบภัยดินถล่มจากน้ำหลากหลายครั้ง

(๖) กำนัน ในตำบลที่ชาวบ้านมีบ้านเรือนอยู่ริมน้ำหมัน ประสบภัยน้ำท่วมล้นตลิ่งท่วมนาข้าว และน้ำที่ต้องการสูบน้ำเข้าไม่เพียงพอ

(๗) ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำ จากประปาหมู่บ้าน

(๘) ผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำหมัน

(๙) ครูประจำโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอบนพื้นที่ต้นน้ำหมัน

(๑๐) ผู้แทนเครือข่ายประชาวิสาหกิจลุ่มน้ำ

(๑๑) ประธานกลุ่มนายกองการบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเลย

(๑๒) นักอนุรักษ์ต่อต้านการบุกรุกทำลายป่าต้นน้ำ

(๑๓) นักธุรกิจประกอบกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว

(๑๔) ประธานอาสาสมัครชุมชน ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่ายประชาชน

(๑๕) ผู้แทนประชาชนประสบปัญหาการใช้น้ำหมันไม่เพียงพอในฤดูทำนา

(๑๖) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง ในพื้นที่น้ำหมันตอนล่าง

(๑๗) ผู้แทนองค์กร NGOs ที่ต่อต้านการสร้างเขื่อนและโรงงานอุตสาหกรรม

(๑๘) ผู้แทนกลุ่มธุรกิจการค้าเกษตรและการท่องเที่ยวชุมชน

(๑๙) นักพัฒนาชุมชน ด้านการดูแลสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชนในลุ่มน้ำ

(๒๐) หัวหน้าสำนักงานจังหวัดเลย

(๒๑) หัวหน้าสำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์

(๒๒) ผู้แทนสำนักงานชลประทานในพื้นที่

(๒๓) ผู้แทนสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภูมิภาค

(๒๔) ผู้แทนสภาเกษตรกรจังหวัดในลุ่มน้ำหมัน

(๒๕) นักวิชาการอิสระและนักวิจัยในสถาบันการศึกษาของพื้นที่

การฝึกอบรมใช้กรณีศึกษาการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำหมัน มีกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

๑) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านขั้นตอนการกำหนดขอบเขต

เป็นการฝึกปฏิบัติผ่านการเรียนรู้วิธีการและเทคนิคในการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อเรียนรู้ทัศนคติ ความแตกต่าง และความหลากหลายของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย แบ่งกระบวนการเรียนรู้ออกเป็นขั้นตอน ได้แก่

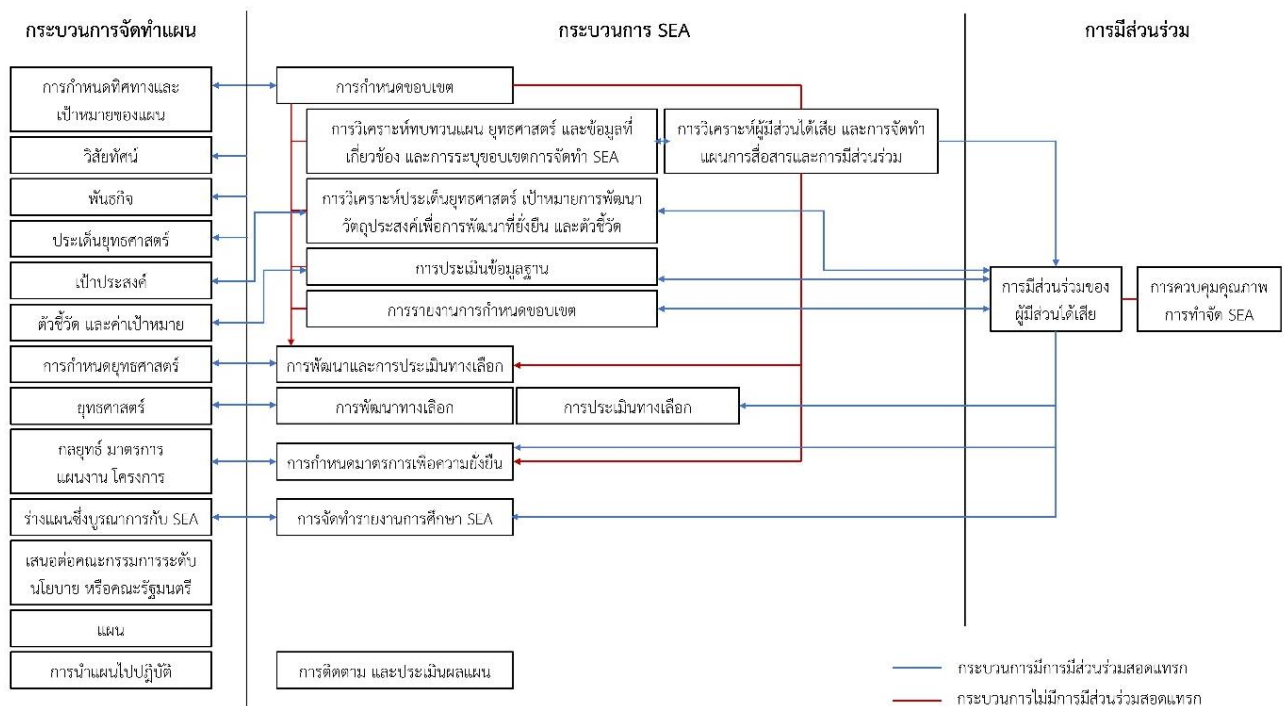
๑.๑) การทบทวน/ บูรณาการแผนกับ SEA โดยใช้แผนผังความสัมพันธ์ของกระบวนการจัดทำแผน และกระบวนการ SEA รวมถึงการเชื่อมโยงกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งสามารถเชื่อมโยงในทุกขั้นตอนของ SEA แสดงดังรูปที่ ๗-๖

๑.๒) การบ่งชี้ผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้ทราบว่าผู้มีส่วนได้เสียอยู่ตำแหน่งใดของพื้นที่ โดยระบุตำแหน่งของต้นลงบนแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยการติดบัตรคำวงกลมสีขาวซึ่งระบุหมายเลขและบทบาทของผู้มีส่วนได้เสียทั้ง ๒๕ บทบาท แสดงดังรูปที่ ๗-๗

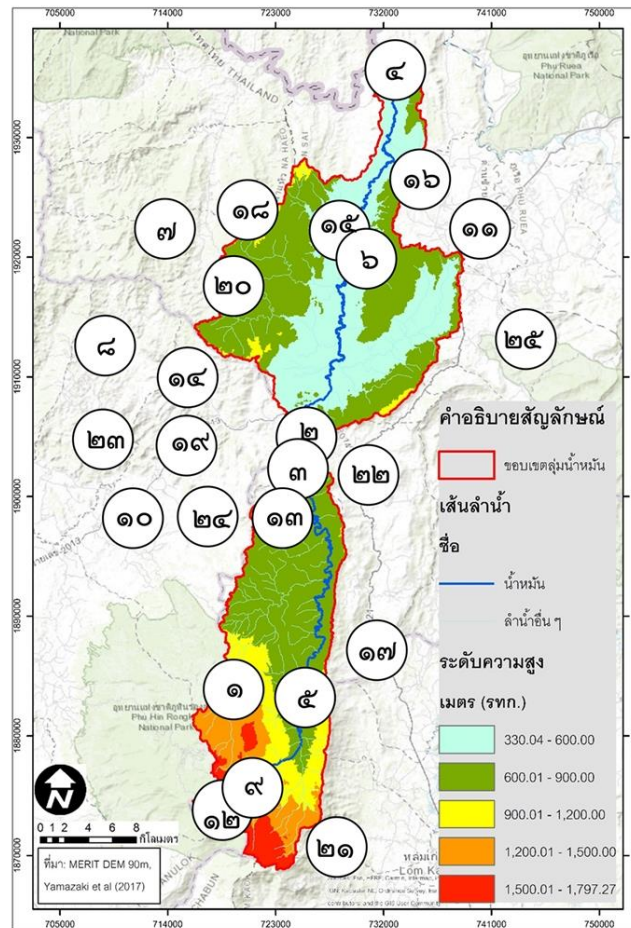
๑.๓) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย ประกอบด้วย การวิเคราะห์บทบาทและความเกี่ยวข้องของผู้มีส่วนได้เสีย ด้วยการระบุผู้มีส่วนได้เสียลงบน Stakeholder Quadrant จะได้มาซึ่งกลุ่มของผู้มีส่วนได้เสียตามผลประโยชน์ที่ได้รับ และอิทธิพล ซึ่งจะทำให้ทราบว่าต้องจัดการกับผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มอย่างไร โดยการติดบัตรคำวงกลมสีชมพูเพื่อระบุผู้มีส่วนได้เสียทั้ง ๒๕ บทบาท และบัตรคำวงกลมสีเหลืองแสดงผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากบทบาทที่กำหนดให้ ได้แก่ (๒๖) อุทยานฯ (๒๗) ป่าไม้จังหวัดเลย (๒๘) การประปาส่วนภูมิภาค (๒๙) ผู้นำทางจิตวิญญาณ และ (๓๐) กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ริมน้ำ แสดงดังรูปที่ ๗-๘

จากนั้นจึงวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียด้วย Pyramid of Stakeholder เพื่อให้จำแนกได้ว่าผู้มีส่วนได้เสียนั้น ๆ มีอิทธิพลและประโยชน์อย่างไร โดยการติดบัตรคำวงกลมสีเขียวเพื่อระบุลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย แสดงดังรูปที่ ๗-๙

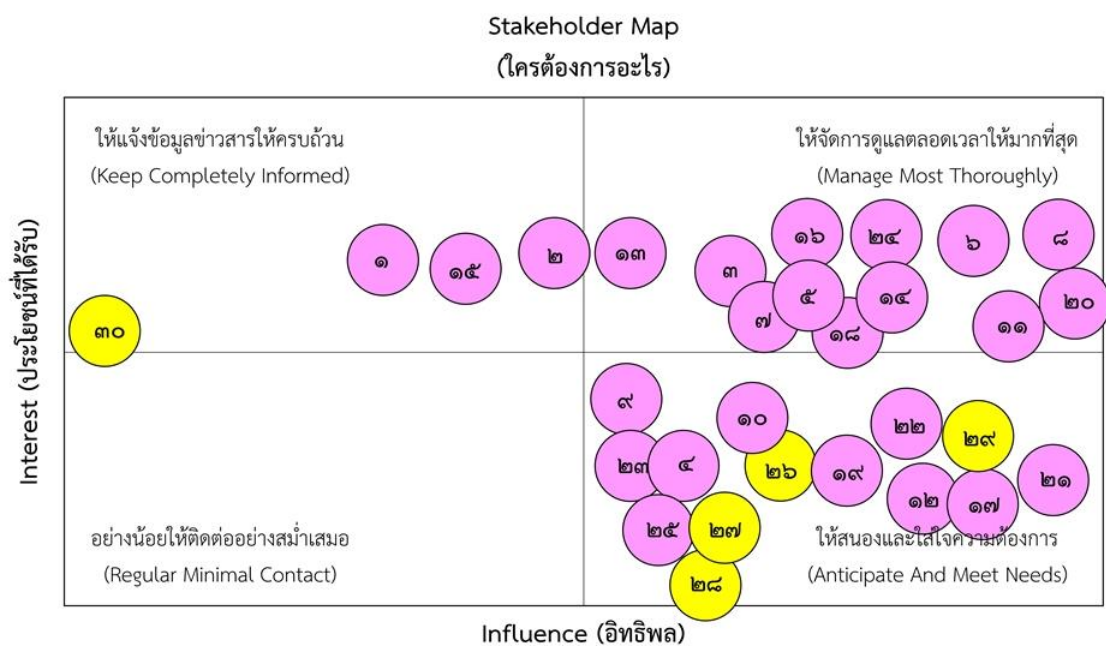
๑.๔) วิทยาการให้ผู้เข้าอบรมแสดงตามบทบาทสมมติของตนเอง ซึ่งมีทั้งต่อต้านเป็นกลาง และสนับสนุน ให้แสดงปัญหาและความคาดหวัง เพื่อที่จะให้ข้อมูลฐานแก่กลุ่มผู้ศึกษาได้

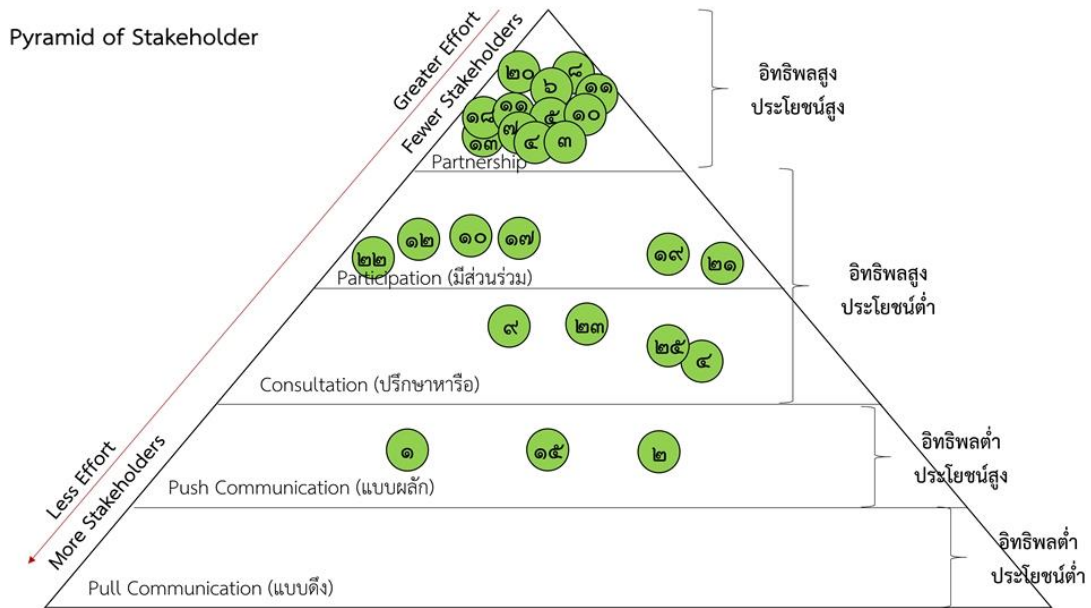
รูปที่ ๗-๖ การทบทวน/ บูรณาการแผนกับ SEA

รูปที่ ๗-๗ การบ่งชี้พิกัดของผู้มีส่วนได้เสีย

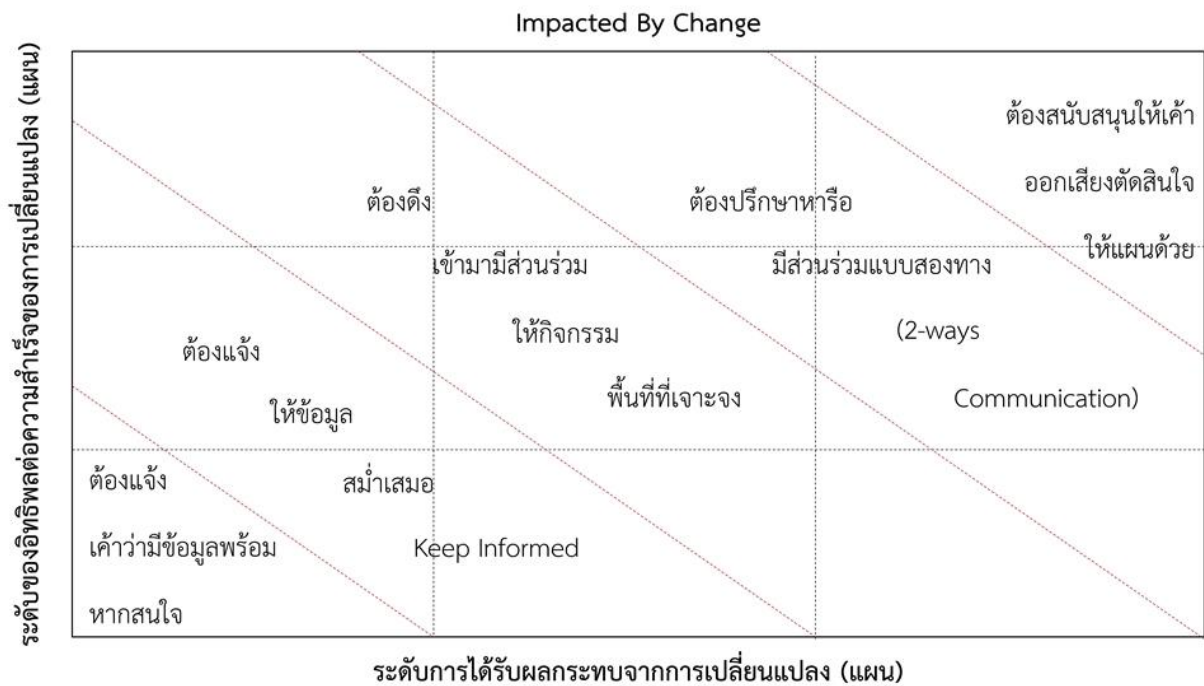

รูปที่ ๗-๘ การระบุผู้มีส่วนได้เสียกับบทบาทที่เพิ่มขึ้นบน Stakeholder Quadrant

รูปที่ ๗-๙ การวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียด้วย Pyramid of Stakeholder

๑.๕) วิธีการจัดลำดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียอีกหนึ่งวิธี คือ การใช้แผนภาพ Impacted By Change เพื่อดูว่าผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มใดมีอิทธิพลสูงที่สุด และต้องให้การดูแลผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มนั้น ๆ อย่างไร โดยจัดลำดับความสำคัญด้วยระดับของอิทธิพลต่อความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากแผน และระดับการได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากแผน แสดงดังรูปที่ ๗-๑๐

รูปที่ ๗-๑๐ Impacted by Change Diagram

๑.๖) การกำหนดขอบเขตของแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำหมั่น จากการ
รับฟังประเด็นของผู้มีส่วนได้เสีย โดยผู้ศึกษาต้องวิเคราะห์ว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียคิดตรงกับที่วิเคราะห์ไว้หรือไม่
ซึ่งผู้ศึกษาแต่ละคนจะลงชุมชนเพื่อสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียรายบุคคลด้วยลักษณะที่เป็นมิตร ไม่คุกคาม

๑.๗) การพัฒนาทางเลือก วิทยาการให้ผู้มีส่วนได้เสียคิดว่าตัวเองควรให้ข้อมูลอะไรตามบทบาทที่ได้รับ เพื่อให้เป็นไปตามผลลัพธ์ที่คาดหวัง โดยข้อมูลนั้นจะมีประโยชน์ต่อผู้ศึกษา SEA เพื่อที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาทางเลือกต่อไป และวิทยาการให้ติดบัตรคำสี่เหลี่ยมผืนผ้าสี่เหลี่ยมซึ่งเขียนข้อมูลจากประสบการณ์ ความรู้ และความคาดหวังของตนลงไป จากนั้นจึงจัดกลุ่มข้อมูลเหล่านั้นให้เป็นหมวดหมู่ เช่น ท้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แก้ปัญหาดินถล่ม/ ภัยพิบัติ บูรณาการทุกภาคส่วน/ กลไกขับเคลื่อน เป็นต้น ด้วยบัตรคำวงรีสีเขียว แสดงดังรูปที่ ๗-๑๑

ขั้นตอน SEA	วัตถุประสงค์ของกระบวนการ	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง	กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจะต้องให้ข้อมูลอะไร
(๒) การพัฒนาและประเมินทางเลือก	มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนา หรือเสนอความต้องการ ความคาดหวังในการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางเลือกที่เหมาะสม	ทางเลือกการพัฒนามีความเป็นไปได้ สามารถนำไปกำหนดเป็นแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ได้	ห้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แก้ปัญหาดินถล่มพื้นที่ภัยพิบัติ อนุรักษ์วิถีชุมชนประเพณีที่บ้าน บูรณาการทุกภาคส่วน / กลไกขับเคลื่อน
	ร่วมวิเคราะห์ คัดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในด้านผลประโยชน์และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และพิจารณาระดับความสำคัญและจัดลำดับความสำคัญของแต่ละทางเลือก	- เข้าใจผลที่อาจเกิดขึ้นจากทางเลือกการพัฒนาทั้งด้านผลประโยชน์และผลกระทบต่ออย่างแท้จริง - ทางเลือกที่เหมาะสมที่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญ	เพิ่มการกักเก็บน้ำแหล่งน้ำอ้อยิน อนุรักษ์ทรัพยากร / แหล่งน้ำ สนับสนุนการพัฒนาสังคม เพิ่มบทบาทท้องถิ่น / การมีส่วนร่วม อื่น ๆ

รูปที่ ๗-๑๑ ข้อมูลประสบการณ์ ความรู้ และความคาดหวังจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย

๒) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านขั้นตอนการพัฒนาและประเมินทางเลือก
การพัฒนา

ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้การให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาหรือเสนอความต้องการ ความคาดหวังต่อการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางเลือกที่เหมาะสม โดยฝึกทำความเข้าใจมุมมองของผู้มีส่วนได้เสียในบริบทต่าง ๆ ว่ามีความต้องการเช่นไร เมื่อแต่ละคนเสนอทางเลือกการพัฒนาแล้ว ให้มองหาทางเลือกการพัฒนาที่ใกล้เคียงกันเพื่อนำมารวมเป็นทางเลือกการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ เพื่อประเมินและศึกษาต่อไป จากนั้นทำการศึกษาผลกระทบของทางเลือกการพัฒนา ซึ่งต้องพิจารณาทั้งข้อดีและประเด็นท้าทาย โดยผู้มีส่วนได้เสียจะต้องเป็นผู้เลือกทางเลือกการพัฒนาเอง หากมีทางเลือกการพัฒนาใดที่ขัดแย้งกัน จะต้องทำการไกล่เกลี่ยระหว่างประเด็นที่ขัดแย้ง โดยต้องมองหาผลประโยชน์ร่วมของความต้องการ

๒.๑) การรับฟังแนวทางการพัฒนาของแต่ละทางเลือก ซึ่งผู้ศึกษานำเสนอในรูปแบบของการเสวนา โดยทางเลือกการพัฒนาได้มาจากการที่ผู้ศึกษาร่วมกันระดมความคิดเห็นจากการลงพื้นที่กับผู้มีส่วนได้เสีย จัดทำประเด็นยุทธศาสตร์ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน แล้วจึงพัฒนาทางเลือกของแผนการบริหารจัดการ ซึ่งมี ๓ ทางเลือก

๒.๒) การตัดสินใจเลือกทางเลือกการพัฒนา วิทยากรให้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันประเมิน และตัดสินใจว่าจะเลือกทางเลือกการพัฒนาใด โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียติดสติ๊กเกอร์เพื่อลงคะแนนให้กับทางเลือกการพัฒนาที่ตนต้องการ

๓) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจำลองผ่านขั้นตอนการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน

ผู้ศึกษาขอให้ผู้มีส่วนได้เสียช่วยระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน พิจารณาผลกระทบในมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งกลุ่มตามมิติที่ตัวเองเกี่ยวข้องหรือสนใจ เพื่อพิจารณาหามาตรการส่งเสริม ลดผลกระทบ และหลีกเลี่ยง ที่เกี่ยวข้องกับทางเลือกการพัฒนา แสดงดังรูปที่ ๗-๑๒ ถึง รูปที่ ๗-๑๔

มาตรการ (ด้านสิ่งแวดล้อม)	ส่งเสริม	ลดผลกระทบ	หลีกเลี่ยง
คุณภาพน้ำดีขึ้น/ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน	การจัดการน้ำในไรนา	จัดการน้ำบนเขื่อน ก่อนระบาย การติดตามและแจ้ง เตือนคุณภาพน้ำ ฟื้นฟูแหล่งน้ำ	ควบคุมการใช้สารเคมี ในการเกษตร
ระบบนิเวศอุดมสมบูรณ์	กำหนดประเภท การใช้ที่ดิน	กำหนดพื้นที่การ พัฒนาแหล่งน้ำ	ป้องกันการ บุกรุกพื้นที่ป่า
สูญเสียพื้นที่ใน การพัฒนาป่าไม้	ปลูกป่าทดแทน	จัดหาพื้นที่ทำกิน ให้ใหม่	
เสียพื้นที่ประชาชน บางส่วน	ส่งเสริมความเข้มแข็ง ให้คนในพื้นที่	ชดเชย เยียวยา	
สูญเสียสัตว์ป่า ในพื้นที่ป่า	อนุรักษ์ เพาะพันธุ์	ทำทางสะพานข้าม ให้สัตว์เดิน	
ของเสียจากการ ท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	ใช้บรรจุภัณฑ์ที่ ย่อยสลายได้	การหมุนเวียน ทรัพยากรน้ำ 3R	ออกกฎระเบียบ

รูปที่ ๗-๑๒ การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน มิติด้านสิ่งแวดล้อม

มาตรการ (ด้านเศรษฐกิจ)	ส่งเสริม	ลดผลกระทบ	หลีกเลี่ยง
จุดใจเกษตรหมุนเวียน (BMG Model) จัดตั้งสหกรณ์ประมง จัดตั้งภาคีใช้น้ำในลุ่มแม่น้ำโขง (ไทย) การถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชน ส่งเสริมวิถีท่องเที่ยวแบบชุมชน/ท้องถิ่น พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัย การวางผังเมือง (Zoning)	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓

รูปที่ ๗-๑๓ การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน มิติด้านเศรษฐกิจ

มาตรการ (ด้านสังคม)	ส่งเสริม	ลดผลกระทบ	หลีกเลี่ยง
การกระจายน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สร้างความเข้มแข็งให้องค์กรการใช้น้ำ การรวมกลุ่มต้องไม่สร้างภาระค่าใช้จ่าย การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังภัยธรรมชาติ สำรวจและเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้น เฝ้าระวังและติดตามผลกระทบด้านสาธารณสุข พัฒนาอาชีพให้สอดคล้องบริบทพื้นที่ ดูแล บำรุง รักษาแหล่งโบราณสถาน ศาสนสถาน ปลูกจิตสำนึกในการรักษาวัฒนธรรม ประเพณี	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓

รูปที่ ๗-๑๔ การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน มิติด้านสังคม

๗.๓.๓ สรุปการประเมินผลการฝึกอบรม

๑) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น

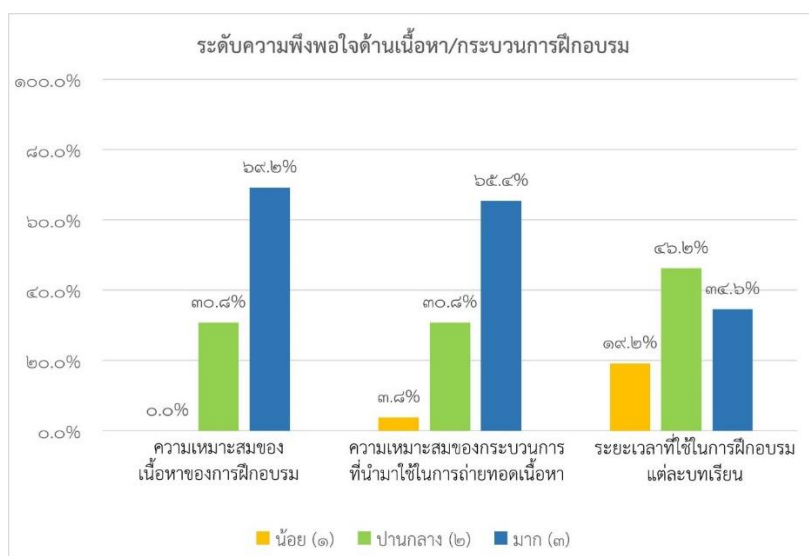
มีผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น รวมทั้งสิ้น ๒๖ คน จากผู้เข้าอบรมจำนวน ๓๔ คน

๒) ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมด้านเนื้อหา/ กระบวนการฝึกอบรม

จากตารางที่ ๗-๒ ถึง ตารางที่ ๗-๓ และรูปที่ ๗-๑๕ ถึง รูปที่ ๗-๑๖ จะเห็นได้ว่า มีสัดส่วนความพึงพอใจต่อ “ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมแต่ละบทเรียน” และ “ความเหมาะสมของระยะเวลาในการอบรม” ในระดับน้อยค่อนข้างสูง (ที่ร้อยละ ๑๙.๒ ทั้งสองหัวข้อประเมิน) เนื่องจากการอบรมค่อนข้างเล็กซ้ากว่ากำหนดการพอสมควร แม้ว่าวิทยากรจะสามารถดึงดูดการมีส่วนร่วมและความสนใจจากผู้เข้าอบรมได้ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นประเด็นหลักที่ตัวแทนผู้เข้าอบรมที่ตอบแบบสอบถามถึง ๑ ใน ๕ แสดงความคิดเห็นว่ามีความพึงพอใจน้อย (หรืออาจอนุมานได้ว่าไม่พึงพอใจ) และควรนำไปพิจารณาปรับปรุงไม่ให้เกิดขึ้นอีกในการจัดอบรมครั้งต่อ ๆ ไป อนึ่ง ใน “ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม” มีผู้เสนอว่า “ควรเพิ่มระยะเวลาในการฝึกอบรมเพื่อให้สามารถลงรายละเอียดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้มากขึ้น” และ “เนื้อหาการอบรมมีจำนวนมากเกินกว่าที่จะดำเนินการได้ภายใน ๒ วัน” จึงอาจเป็นคำแนะนำในครั้งต่อ ๆ ไปได้ว่าการจัดกิจกรรมในหัวข้อนี้นควรมีเวลาเพิ่มขึ้น เช่น เป็น ๓ หรือ ๔ วัน

ตารางที่ ๗-๒ ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมด้านเนื้อหาความรู้

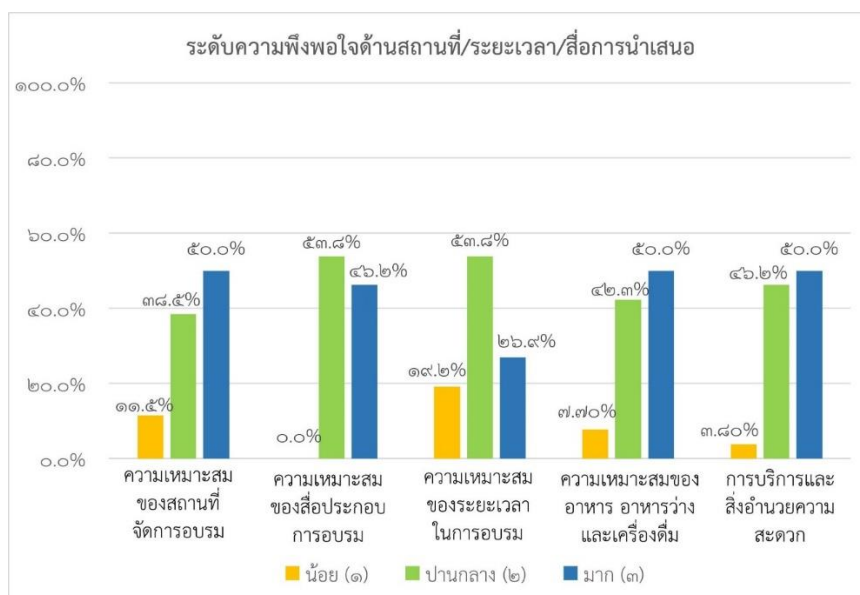
รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	น้อย (๑)	ปานกลาง (๒)	มาก (๓)
๑) ความเหมาะสมของเนื้อหาของการฝึกอบรม	๐.๐%	๓๐.๘%	๖๙.๒%
๒) ความเหมาะสมของกระบวนการที่นำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหา	๓.๘%	๓๐.๘%	๖๕.๔%
๓) ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมแต่ละบทเรียน	๑๙.๒%	๔๖.๒%	๓๔.๖%

รูปที่ ๗-๑๕ ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมด้านเนื้อหาความรู้

ตารางที่ ๗-๓ ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมด้านการจัดงาน

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	น้อย (๑)	ปานกลาง (๒)	มาก (๓)
๑) ความเหมาะสมของสถานที่จัดการอบรม	๑๑.๕%	๓๘.๕%	๕๐.๐%
๒) ความเหมาะสมของสื่อประกอบการอบรม	๐.๐%	๕๓.๘%	๔๖.๒%
๓) ความเหมาะสมของระยะเวลาในการอบรม	๑๙.๒%	๕๓.๘%	๒๖.๙%
๔) ความเหมาะสมของอาหาร อาหารว่าง และเครื่องดื่ม	๗.๗%	๔๒.๓%	๕๐.๐%
๕) การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	๓.๘%	๔๖.๒%	๕๐.๐%

รูปที่ ๗-๑๖ ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมด้านการจัดงาน

อีกสองอันดับแรกที่มีความพึงพอใจน้อย คือ ประเด็น “ความเหมาะสมของสถานที่จัดการอบรม” และ “ความเหมาะสมของอาหาร อาหารว่าง และเครื่องดื่ม” (ที่ร้อยละ ๑๑.๕ และ ๗.๗ ตามลำดับ) ซึ่งมีกล่าวถึงในข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า “การอบรม SEA กับ สศช. มักจัดในสถานที่เดิม อยากให้เปลี่ยนสถานที่จัดงานบ้าง”

ในส่วนของระดับความพึงพอใจในระดับมากที่มีค่าร้อยละไม่น้อยกว่า ๕๐ มีดังนี้ “ความเหมาะสมของเนื้อหาของการฝึกอบรม”, “ความเหมาะสมของกระบวนการที่นำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหา”, “ความเหมาะสมของสถานที่จัดการอบรม”, “ความเหมาะสมของอาหาร อาหารว่าง และเครื่องดื่ม” และ “การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก” (ที่ร้อยละ ๖๙.๒, ๖๕.๔, ๕๐.๐, ๕๐.๐, และ ๕๐.๐ ตามลำดับ) นั่นคือ ผู้เข้าอบรมประมาณ ๗ ใน ๑๐ มีความพึงพอใจมากกับเนื้อหาความรู้และวิธีการถ่ายทอด ในขณะที่ผู้เข้าอบรมประมาณร้อยละ ๕๐ มีความประทับใจมากกับสถานที่และการจัดงาน เมื่อเทียบกับกลุ่มผู้พึงพอใจน้อยในสถานที่และอาหารเครื่องดื่ม (ประมาณ ๑ ใน ๑๐) จึงบ่งชี้ได้ว่า สถานที่จัดงานมีความเหมาะสมดี

๓) ความพึงพอใจต่อภาพรวมของกิจกรรมการฝึกอบรมในครั้งนี้

ผู้เข้าอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากร้อยละ ๕๓.๘ รองลงมามีความพึงพอใจในระดับปานกลางร้อยละ ๔๖.๒ และไม่มีผู้เข้าอบรมฯ ท่านใดมีความพึงพอใจระดับน้อย

๗.๔ การถอดบทเรียนการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วม

โดยสรุปกิจกรรมการจัดฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA จำลองผ่านขั้นตอนของ SEA ซึ่งการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าวจะมีการแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มที่ ๑ รับบทบาทเป็นผู้ศึกษา SEA กลุ่มที่ ๒ รับบทบาทเป็นผู้มีส่วนได้เสีย เรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติ โดยใช้กรณีศึกษาการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำห้วยน้ำ ซึ่งการแบ่งผู้อบรมออกเป็น ๒ กลุ่ม และมีวิทยากรสองท่าน อาจมีรูปแบบ เทคนิค วิธีการ ที่ใช้ในการฝึกอบรมที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม แต่มีผลผลิตสุดท้ายที่ได้รับเหมือนกัน ได้ฝึกทดลองปฏิบัติจริงบนชุดข้อมูลจริงเหมือนกัน และดำเนินการอบรมกระบวนการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนหลักเดียวกัน ได้แก่ การกำหนดขอบเขต การพัฒนาและประเมินทางเลือก การพัฒนา การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการบูรณาการผลลัพธ์ SEA เข้าสู่กระบวนการจัดทำแผน

หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมฯ ในส่วนของบทเรียน ผู้เข้าอบรมได้เสนอข้อคิดเห็นต่อการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดทำแผน SEA โดยสามารถสรุปประเด็นข้อคิดเห็นที่สำคัญตามรายละเอียดดังนี้

๗.๔.๑ รูปแบบและวิธีการจัดฝึกอบรม

๑) การจัดการฝึกอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA โดยใช้ทั้งรูปแบบการบรรยายบทเรียนและการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความเข้าใจในกระบวนการจัดทำ SEA และกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

๒) ระยะเวลาในการฝึกอบรมน้อยเกินไป เนื่องจากผู้เข้าอบรมต้องการเรียนรู้กระบวนการที่มีการลงรายละเอียดและทำความเข้าใจในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงมีระยะเวลาในการทำความเข้าใจข้อมูลของพื้นที่ศึกษาน้อย ทำให้ไม่สามารถถกผลึกความคิดได้มากพอ

๓) การเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่มีการแบ่งบทบาทเป็น ๒ กลุ่ม และต้องมีการสลับบทบาทกัน ควรมีระยะเวลาให้แลกเปลี่ยนข้อมูลของบทบาทอย่างเหมาะสมก่อนลงมือปฏิบัติจริง

๗.๔.๒ หลักสูตรและเนื้อหา

๑) หลักสูตรและเนื้อหาที่น่าสนใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง แต่อาจยังไม่ครอบคลุมประเด็นที่ครบถ้วน เนื่องจากข้อจำกัดด้านระยะเวลา

๒) ผู้เข้าอบรมมีพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำ SEA ที่แตกต่างกัน โดยผู้เข้าอบรมครั้งแรกอาจทำความเข้าใจเนื้อหาได้ไม่ชัดเจน หรือใช้ระยะเวลาในการทำความเข้าใจที่นานกว่าผู้ที่เคยอบรมเกี่ยวกับ SEA แล้ว

๗.๔.๓ วิทยาการและทีมงาน

- ๑) วิทยาการสามารถถ่ายทอดเนื้อหาบทเรียนและเนื้อหาที่ให้ผู้เข้าอบรมสมมติบทบาทได้อย่างดี ทำให้เข้าใจในบทเรียน และสามารถโน้มน้าวผู้เข้าอบรมให้เกิดความร่วมมือในการฝึกอบรมได้
- ๒) วิทยาการและทีมงานสามารถเข้าถึงและชี้แจงประเด็นข้อซักถามได้อย่างชัดเจน
- ๓) ผู้ดำเนินการกิจกรรมหลักในบางกิจกรรมยังขาดความชัดเจนและแม่นยำ อาจมีสาเหตุจากเวลาที่กระชั้นหรือขาดความเชี่ยวชาญในกระบวนการจึงทำให้สับสน

๗.๔.๔ ข้อสังเกตอื่น ๆ

- ๑) หลักการทำ SEA ที่ดีต้องทำให้ยืดหยุ่น ทั้งในเชิงเนื้อหา กระบวนการ และงบประมาณ โดยการศึกษา SEA ควรเป็นงบประมาณผูกพันแบบต่อเนื่อง ควรกำหนดจำนวนขั้นต่ำของผู้เข้าอบรม แต่ไม่ควรกำหนดจำนวนครั้งของการลงพื้นที่
- ๒) ในการเสวนาบนเวทีจริง ผู้ศึกษา SEA ต้องมีทักษะและประสบการณ์ในการเข้าถึงข้อมูลจากผู้มีส่วนได้เสียให้มากและหลากหลายกว่านี้ และก่อนเข้าไปปรับฟังความคิดเห็นจะต้องมีการเข้าไปคุยกับผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ก่อน เพื่อลดทอนความขัดแย้งหรือแรงปะทะ รวมถึงไม่ควรแสดงระดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบโดยตรง ต้องแสดงให้เห็นให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนได้รับความสำคัญ
- ๓) SEA เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์ (Head) และศิลป์ (Heart) ควรมีการเปิดใจรับฟังข้อมูลซึ่งกันและกัน ฟังและวิเคราะห์ให้มากเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง และเห็นถึงต้นตอของปัญหาให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในกระบวนการให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเห็นด้วยและคล้อยตามประเด็นที่ผู้ศึกษานำเสนอ ทำให้เกิดการยอมรับในพื้นที่จนเกิดความยั่งยืนได้
- ๔) ผู้ศึกษาต้องเข้าใจข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่ก่อน รวมถึงสถานการณ์และประเด็นอ่อนไหวบางอย่างที่อาจมีความละเอียดอ่อน และควรมีความเข้าใจในขั้นตอนการทำ SEA เพื่อที่จะได้ให้ข้อมูลแก่ผู้มีส่วนได้เสียได้อย่างถูกต้อง และสามารถตอบประเด็นสงสัยได้
- ๕) ระยะเวลาในการเข้าไปศึกษาในพื้นที่ที่น้อยจะทำให้ได้รับแต่ข้อมูล แต่ไม่ได้รับความยั่งยืนในพื้นที่ เป็นกระบวนการที่ท้ออย่างฉาบฉวย ดังนั้นในการลงพื้นที่ต้องใช้เวลา หน่วยงานเจ้าของแผนต้องแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้ที่ปรึกษาโครงการฯ ทราบก่อนลงพื้นที่ เพื่อระมัดระวังและหลีกเลี่ยงประเด็นอ่อนไหวต่าง ๆ รวมถึงการให้เวลากลุ่มผู้มีส่วนได้เสียได้ศึกษาข้อมูลก่อน เพื่อให้เกิดความเข้าใจบนพื้นฐานเดียวกัน
- ๖) กระบวนการจัดทำแผนให้ประสบความสำเร็จ ต้องเกิดจากความเข้มแข็งของผู้ศึกษาและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย
- ๗) จะต้องมีการพัฒนาแผนควบคู่ไปกับกระบวนการ SEA โดยต้องรู้ว่าจะทำ SEA มาเพื่อผนวกเข้ากับแผนอะไร จึงจะสามารถกำหนดมาตรการที่จะใช้กับแผนนั้นได้
- ๘) คาดหวังว่าในอนาคตจะมีฐานข้อมูลแผน หรือ SEA ที่เคยมีการทำไว้แล้ว เพื่อให้ผู้ศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ สามารถดึงข้อมูลไปใช้ได้

๙) คณะกรรมการกำกับมีความสำคัญต่อการทำ SEA หากมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

๑๐) งบประมาณและระยะเวลาในการว่าจ้างที่ปรึกษาโครงการฯ เพื่อจัดทำ SEA ขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่และขนาดของงาน

๗.๕ ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดฝึกอบรมในอนาคต

๗.๕.๑ กลุ่มเป้าหมาย

๑) ควรมีการกำหนดขอบเขตของผู้เข้าอบรมว่าควรมีความพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับ SEA ในระดับใด หรือมีการปูพื้นฐานผู้เข้าอบรมให้มีความรู้ด้าน SEA ที่ใกล้เคียงกัน

๒) เพื่อความต่อเนื่องของการจัดอบรม ควรอ้างอิงรายชื่อผู้เข้าอบรมเดิมในครั้งก่อนหน้า

๗.๕.๒ หลักสูตรและเนื้อหา

๑) ควรมีการแบ่งหลักสูตรเป็นระดับเริ่มต้น (Beginner) ระดับกลาง (Intermediate) และระดับสูง (Advance)

๒) หากมีการจัดอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกัน ไม่ควรเว้นระยะเวลานาน เนื่องจากทำให้ผู้เข้าอบรมลืมเนื้อหาเดิม/ เรียนรู้ไม่ต่อเนื่อง

๓) ควรเพิ่มระยะเวลาในการฝึกอบรม เนื่องจากลงรายละเอียดได้ไม่ครบทุกประเด็น และเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าอบรมและวิทยากรมากขึ้น

๔) ควรมีการนำเสนอภาพรวมของ SEA ในทุกประเด็นที่ได้มีการอบรมในครั้งที่ผ่านมา และภาพกว้างของประเด็นที่คาดว่าจะนำเสนอในอนาคต เพื่อให้ผู้เข้าอบรมทราบและสามารถสืบค้นที่มาและแนวทางในอนาคต

๗.๕.๓ อื่น ๆ

๑) เปลี่ยนสถานที่สำหรับการประชุม/ อบรมในครั้งต่อไป

๒) การฝึกปฏิบัติที่ต้องแสดงบทบาทสมมติ (Role-Play) ควรมีป้ายระบุบทบาทของแต่ละคน

๓) ควรเพิ่มการสนับสนุนของทีมผู้จัดการฝึกอบรม เพื่อให้ทีมงานได้ช่วยตอบข้อสงสัยและให้คำแนะนำแต่ละกลุ่มย่อยมากขึ้น และทีมงานควรมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้มากขึ้น เพื่อความรวดเร็วของกิจกรรม

๔) ควรมีการเตรียมความพร้อมเอกสารการประชุม และข้อมูลใน QR Code ให้เรียบร้อย

บทที่ ๘

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทที่ ๘

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๘.๑ บทสรุป

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในฐานะหน่วยงานหลักในการพัฒนาและขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ได้ดำเนินโครงการขับเคลื่อน SEA ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เพื่อให้ SEA เป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับและถูกนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาประเทศ โดย สศช. ได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยมหิดล และบริษัท ยูนิเท็ดแอนนาลิสต์ แอนด์ เอ็นจิเนียริง คอนซัลแตนท์ จำกัด เป็นที่ปรึกษาโครงการฯ โดยได้ทำการทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย และได้ดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ผ่านภารกิจหลัก ๔ ภารกิจ ได้แก่ (๑) การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA ให้แก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง (๒) การพัฒนาแนวทาง SEA ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศ (๓) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผ่านการจัดฝึกอบรมทางวิชาการ และ (๔) การพัฒนากลไกการขับเคลื่อน SEA จำแนกเป็นรายการกิจกรรมได้ดังตารางที่ ๘-๑

ตารางที่ ๘-๑ กิจกรรมตามภารกิจหลักของโครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

ภารกิจหลัก	เป้าหมาย	กิจกรรม
๑. การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA ให้แก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง	จัดสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ และการจัดทำวิดิทัศน์	(๑) วิดิทัศน์ ตอนที่ ๑: การขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทย
		(๒) วิดิทัศน์ ตอนที่ ๒: คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่
		(๓) การจัดสัมมนาเชิงวิชาการ ครั้งที่ ๑ ในหัวข้อ “เหลียวหลัง แลหน้า สู่วิถีใหม่ในการขับเคลื่อน SEA”
		(๔) การจัดสัมมนาเชิงวิชาการ ครั้งที่ ๒ ในหัวข้อ “ความท้าทายในการเข้าถึงหัวใจการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์”
		(๕) การจัดสัมมนาเชิงวิชาการ ครั้งที่ ๓ ในหัวข้อ “SEA บนเส้นทางความท้าทายใหม่จากแนวทางสู่การปฏิบัติ”

ภารกิจหลัก	เป้าหมาย	กิจกรรม
	พัฒนาเว็บไซต์ SEA ของ สศช. ให้มีความสมบูรณ์และมีความเป็นอัจฉริยะ	(๖) เว็บไซต์ SEA ที่มีความเป็นอัจฉริยะ
๒. การพัฒนาแนวทาง SEA ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศ	จัดทำ SEA ในพื้นที่นำร่องให้แล้วเสร็จกระบวนการ ได้แก่ การพัฒนาทางเลือก การประเมินทางเลือกการพัฒนาของพื้นที่ SEZ สระแก้ว การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนสำหรับทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม การจัดทำรายงาน SEA และการประสานความร่วมมือเพื่อบูรณาการผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)	(๑) การจัดทำ SEA ในพื้นที่นำร่อง: โครงการติดตามและประเมินผลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
	จัดทำคู่มือ SEA เชิงประยุกต์ จำนวน ๑ สาขาหรือพื้นที่	(๒) คู่มือ SEA เชิงประยุกต์: คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่
๓. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผ่านการจัดฝึกอบรมทางวิชาการ	จัดอบรมกระบวนการ หรือขั้นตอนของ SEA ให้หน่วยงานที่ต้องจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA	(๑) การอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA (๒) การฝึกอบรมเชิงวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ
๔. การพัฒนากลไกการขับเคลื่อน SEA	จัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อน SEA ของไทยและปรับปรุงแนวทาง SEA	(๑) ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อน SEA ของไทย (๒) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแนวทาง SEA (๓) การดำเนินงาน และการศึกษาเพิ่มเติมระยะต่อไป

๘.๑.๑ การทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย

การทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทยและการฝึกอบรม SEA ในช่วงที่ผ่านมา ตลอดจนวิเคราะห์การดำเนินการจัดทำ SEA ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามแนวทาง SEA ของประเทศไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓ข) ซึ่งประกอบไปด้วยการทบทวนและประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย ผ่าน ๔ ภารกิจหลัก โดยการดำเนินการแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ประกอบด้วย

๑) การทบทวนผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย ได้แก่ การทบทวนสื่อที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA ให้แก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง (คู่มือ SEA ฉบับประชาชน วิดีทัศน์ และช่องทางการสื่อสารสาธารณะเว็บไซต์ SEA) การตรวจสอบคุณภาพโครงการ SEA ที่ได้ดำเนินการผ่านมา จำนวนทั้งสิ้น ๗ โครงการ โดยได้ใช้บัญชีรายการควบคุมคุณภาพของการจัดทำ SEA (สำนักงาน

สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓) นอกจากนี้ ได้ทำการทบทวนหลักสูตรของการจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการขับเคลื่อนฯ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ และ ๒๕๖๓ รวมไปถึงการทบทวนกลไกการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ได้แก่ การขับเคลื่อนโดยวุฒิสภา คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. และการขับเคลื่อนกลไกต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนหน่วยงานเจ้าของแผน

๒) การประเมินผลการขับเคลื่อน SEA ของไทย ได้แก่ การประเมินความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของสาธารณชนจากการศึกษาและรับชมสื่อที่จัดทำสำหรับประชาชนทั่วไป และสำหรับหน่วยงานเจ้าของแผน ผ่านแบบประเมินความรู้ความเข้าใจออนไลน์ การประเมินผลที่ได้จากการนำแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓ข) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้แทนจากสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ตลอดจนการประเมินศักยภาพบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมทางวิชาการร่วมกับ สศช. ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ และ ๒๕๖๓ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการประเมินความรู้ความเข้าใจของสาธารณชนผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ SEA ผ่านการจัดทำสื่อที่เกี่ยวข้องกับ SEA ๓ ประเภท ได้แก่ คู่มือ SEA ฉบับประชาชน วิดิทัศน์ชื่อตอน “SEA ฉบับประชาชน” และ เว็บไซต์ในส่วนของหมวดคำถามที่พบบ่อย พบว่า เว็บไซต์ส่งผลให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระดับดีมาก ได้ประสิทธิผลสูงที่สุด (ร้อยละ ๗๘.๘๒) รองลงมาคือคู่มือ SEA ฉบับประชาชน (ร้อยละ ๖๕.๐๐) และวิดิทัศน์ (ร้อยละ ๖๑.๐๐) ตามลำดับ

ในส่วนของสาธารณชนผู้เป็นหน่วยงานเจ้าของแผน จาก ๑๐ หน่วยงาน ได้แก่ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมทรัพยากรธรณี กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมอุตสาหกรรมการพื้นฐาน และการเหมืองแร่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร และสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน โดยหลังจากรับชมวิดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องจำนวนทั้งสิ้น ๔ ตอน ได้แก่ “ตอนที่ ๑ SEA คืออะไร (What is SEA?)” “ตอนที่ ๒ กระบวนการจัดทำ SEA (The SEA Processes)” “ตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วม (Public Participation)” และ “ตอนที่ ๔ กลไกการขับเคลื่อน (SEA Administrative Mechanisms)” พบว่า สาธารณชนผู้เป็นหน่วยงานเจ้าของแผนมีความรู้ความเข้าใจต่อวิดิทัศน์ตอนที่ ๑ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๐๐ รองลงมาคือ ตอนที่ ๔ (ร้อยละ ๗๕.๕๖) ตอนที่ ๓ (ร้อยละ ๗๓.๐๐) และตอนที่ ๒ (ร้อยละ ๕๘.๐๐) ตามลำดับ

สำหรับการประเมินผลที่ได้จากการนำแนวทาง SEA (พ.ศ. ๒๕๖๓) ไปประยุกต์ใช้โดย สทนช. พบว่า SEA มีศักยภาพเพื่อช่วยในการจัดทำแผนแม่บทลุ่มน้ำนำไปสู่การมองในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังทำให้ทราบความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาสอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของลุ่มน้ำ ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติการต่อไป

การประเมินศักยภาพบุคลากรที่ได้ผ่านการฝึกอบรมกับ สศช. ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ และ ๒๕๖๓ พบว่าผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดหรือสื่อสารในหน่วยงานของตนเอง โดยเฉพาะด้านนโยบายและแผนงาน รวมถึงการนำไปใช้จัดทำแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต้นสังกัด ตลอดจนนำไปใช้วางแผน และในกระบวนการจ้างที่ปรึกษาฯ

ข้อค้นพบสำคัญจากการประเมิน คือ หลังจากได้เรียนรู้จากสื่อแล้ว สาธารณชนบางส่วนยังคงมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) และการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (EIA) นอกจากนี้ หน่วยงานเจ้าของแผนที่กำหนดให้มีการจัดทำ SEA ตามร่างระเบียบฯ ยังมีความเข้าใจในขั้นตอนและกระบวนการจัดทำ SEA ในระดับที่ไม่สูงมาก โดยเฉพาะในขั้นตอนการพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือกการพัฒนา ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับนิยามและกระบวนการจัดทำ SEA ผ่านการสร้างภาพกราฟิกที่เข้าใจง่าย และชัดเจน และสนับสนุนให้เกิดการจัดทำสื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจต่อ SEA ได้อย่างง่าย

๘.๑.๒ การจัดทำ SEA ในพื้นที่นาร่อง

การจัดทำ SEA ในพื้นที่นาร่อง อยู่ภายใต้โครงการติดตามและประเมินผลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) สระแก้ว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมี ๒ ระยะ โดยโครงการติดตามฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ นี้เป็นระยะที่ ๒ ซึ่งดำเนินการต่อเนื่องจากระยะที่ ๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำแนวทาง SEA ฉบับปรับปรุง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา SEA สำหรับการพัฒนา SEZ ในพื้นที่นาร่อง และจัดทำรายงาน SEA พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา SEZ ทั้งในระดับนโยบายและระดับแผนของหน่วยงานในระยะต่อไป โดยโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ ได้ดำเนินการในขั้นตอนการทบทวนรายงานการกำหนดขอบเขตของโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๑ การพัฒนาทางเลือกการประเมินทางเลือกการพัฒนาของพื้นที่ SEZ สระแก้ว และการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนสำหรับทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม รวมทั้งการจัดทำรายงาน SEA และการประสานความร่วมมือเพื่อบูรณาการผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

โครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ SEA ในพื้นที่นาร่อง จำนวน ๔ ครั้ง แบ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่เข้าร่วมออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วยหน่วยงานระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น (๒) ผู้แทนภาคประชาชน และ (๓) ผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันวิชาการ โดยการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๑ ในวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ในรูปแบบออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) มีผู้เข้าร่วมการประชุม ๖๑ คน มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็นในการพิจารณาทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น การประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๒ และ ๓ ในวันที่ ๒๑ และ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ โรงแรมเดอะเวโลซิตี แอนด์ บีเอ็มเอ็กซ์ บีเอ็มแตรัค จังหวัดสระแก้ว มีผู้เข้าร่วมการประชุม ๑๐๖ และ ๗๓ คน ตามลำดับ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินทางเลือกการพัฒนา และกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๔ ในวันที่ ๘ และ ๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ในรูปแบบออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) มีผู้เข้าร่วมการประชุมหารือทั้งสิ้น ๒๑ คน และ ๑๔ คน ตามลำดับ โดยได้ทำการเสนอร่างการผนวกผลของการจัดทำ SEA เข้ากับแผนที่เกี่ยวข้องแก่ผู้มีส่วนได้เสียพิจารณาให้ความเห็น แบ่งการประชุมออกเป็น ๒ ครั้ง ได้แก่ การประชุมหารือร่วมกับผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน เรื่อง “สรุปผลการจัดทำ SEA การผนวกผลการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ”

ผลสรุปสำคัญจากการดำเนินโครงการติดตามฯ ระยะที่ ๒ ได้แก่ การทบทวนเป้าหมายการพัฒนาใหม่ของ SEZ สระแก้ว คือ “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วเป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนา กิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยเศรษฐกิจมูลค่าสูง เพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาในพื้นที่บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความยั่งยืน” พร้อมประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และตัวชี้วัดที่เป็นเครื่องมือบอกทิศทางพัฒนาของ ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังตารางที่ ๘-๒

ตารางที่ ๘-๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และตัวชี้วัด

ประเด็นยุทธศาสตร์	วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ตัวชี้วัด
๑. การพัฒนา SEZ สระแก้ว เพื่อความเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืน	๑) เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเพิ่มมูลค่าการลงทุนในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	๑) มูลค่าส่งออกผ่านชายแดน จังหวัดสระแก้ว (ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ)
	๒) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและโอกาสกับพื้นที่อุตสาหกรรมหรือพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอื่น ๆ	๒) มูลค่าโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และเริ่มดำเนินการแล้ว และมูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลจัดตั้งใหม่ (ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ)
	๓) เพื่อสร้างความเชื่อมโยงของระบบโลจิสติกส์ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ (Infrastructure)	๓) จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมเอส (มอก.เอส) (ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม)
	๔) เพื่อสร้างมูลค่าจากห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) แบบครบวงจร	๔) ปริมาณขยะชุมชนที่จัดการถูกต้อง (ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม)
๒. การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงบนฐานทรัพยากร	๑) เพื่อยกระดับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมูลค่าสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	๑) มูลค่าผลผลิตของพืชเศรษฐกิจ และสมุนไพรในจังหวัดสระแก้ว (ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ)
	๒) เพื่อส่งเสริมการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	๒) จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านเกณฑ์อุตสาหกรรมสีเขียว (ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม)
	๓) เพื่อส่งเสริมและผลักดันการทำการเกษตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมาย	๓) จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) (ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม)
๓. การพัฒนาการศึกษา องค์ความรู้ และศักยภาพของประชาชนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน	๑) เพื่อพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ ความชำนาญและเชี่ยวชาญที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ SEZ สระแก้ว	๑) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำแนกตามแหล่งรายได้ของลูกจ้าง (ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ)
		๒) จำนวนแรงงานผ่านการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพแรงงาน (ตัวชี้วัดด้านสังคม)
	๒) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสิทธิประโยชน์ของแรงงานและประชาชนในพื้นที่ SEZ สระแก้ว ตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วม	๓) จำนวนผู้จบการศึกษาตามระดับการศึกษาและอาชีพ (ตัวชี้วัดด้านสังคม)
		๔) ร้อยละของจำนวนครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) (ตัวชี้วัดด้านสังคม)

จากนั้น ได้มีการพัฒนาทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนา SEZ สระแก้ว ซึ่งคำนึงถึงแนวทางการพัฒนาที่เป็นไปได้ในการดำเนินงานตามแผนหรือแผนงาน และประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ โดยเฉพาะความสมดุลที่สอดคล้องและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีผลการพัฒนาทางเลือกแบ่งออกได้เป็น ๔ ทางเลือก ได้แก่

๑) สภาพตามปกติ (Business-as-Usual: BAU) เป็นลักษณะการดำเนินงานที่ดำเนินการตามแผน แผนงาน และโครงการเดิมที่ได้มีการจัดเตรียมและดำเนินการไว้แล้ว ซึ่งสภาพตามปกติเป็นการกำหนดเพื่อใช้ในการประเมินเปรียบเทียบกับทางเลือกการพัฒนาด้วยการประเมินข้อมูลฐานด้านต่าง ๆ สภาพตามปกติ คือ “เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศและชายแดน ขับเคลื่อนหลักโดยการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ เพื่อนำทางการเกษตร อุตสาหกรรมการผลิตและบริการ”

๒) ทางเลือกการพัฒนาที่ ๑ “เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ เกษตรแปรรูป และเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่”

๓) ทางเลือกการพัฒนาที่ ๒ “เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และอุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ - หมุนเวียน - สีเขียว เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่”

๔) ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ “เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”

ในการตัดสินใจระบุทางเลือกที่เหมาะสม ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ผลการประเมินโดยการประชุมร่วมกันของนักวิชาการและที่ปรึกษาโครงการฯ และผลการประเมินโดยกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจากการประชุมกลุ่มย่อยฯ แสดงดังตารางที่ ๘-๓ โดยพบว่า ผลการประเมินทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมที่ได้จากนักวิชาการและที่ปรึกษาโครงการฯ และการประชุมกลุ่มย่อยฯ ได้ผลสอดคล้องกัน โดยทางเลือกที่เหมาะสม คือ “ทางเลือกการพัฒนาที่ ๓ เป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศและประเทศในอนุภูมิภาค ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และกิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” ซึ่งจะเน้นการพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูง ครอบคลุมอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงด้วยระบบ BCG เป็นทางเลือกการพัฒนาหลักตอบสนองเป้าหมายการพัฒนา อุตสาหกรรมเป้าหมาย อุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ควบคู่กับการพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูงขึ้น ซึ่งในระยะ ๒ - ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ควรจะทำการสำรวจความต้องการแรงงานเพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานให้มีความพร้อมต่อการพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจมูลค่าสูง โดยการจัดฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานระดับต่าง ๆ เช่น หลักสูตรทั้งระยะสั้นและยาวสำหรับการพัฒนาทักษะความรู้ที่ตอบสนองต่ออุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูงกับ BCG เป็นต้น และเมื่อได้ทราบทางเลือกที่เหมาะสมแล้วจะมีการนำผลการประเมินผลกระทบในแต่ละด้านมาพิจารณา

ร่วมกับข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากกระบวนการมีส่วนร่วมที่คาดหวังให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่ไปใช้ประกอบการพิจารณาการจัดทำมาตรการความยั่งยืน เพื่อสนับสนุนมาตรการการพัฒนาต่าง ๆ เพิ่มเติม รวมทั้งเป็นข้อเสนอแนะในการผนวกและบูรณาการกับแผนการพัฒนาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ของจังหวัดสระแก้วต่อไป

ตารางที่ ๘-๓ ผลการประเมินทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม

ผลการประเมินทางเลือกการพัฒนา (ร้อยละ)	สภาพตามปกติ	ทางเลือก การพัฒนาที่ ๑	ทางเลือก การพัฒนาที่ ๒	ทางเลือก การพัฒนาที่ ๓
นักวิชาการและที่ปรึกษาโครงการฯ	๑๖.๐๒	๒๒.๔๒	๓๐.๑๒	๓๑.๔๕
การประชุมกลุ่มย่อยฯ ครั้งที่ ๓	๑๖.๓๘	๒๕.๗๙	๒๘.๓๔	๒๙.๔๘

หลังจากนั้น ได้มีการจัดทำรายงาน SEA ทั้งสิ้น ๒ ฉบับ คือ รายงานวิชาการ และรายงานฉบับประชาชน ทั้งนี้ ภายหลังจากกิจกรรมการมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ที่ปรึกษาโครงการฯ ได้นำความคิดเห็นที่ได้รับไปวิเคราะห์ และได้นำผลการศึกษาและแนวทางบูรณาการผล SEA เข้ากับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ไปรายงานและรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้มีส่วนได้เสีย

จากการจัดทำ SEA ในพื้นที่นาร่อง SEZ สระแก้ว สามารถสรุปประเด็นปัญหา และข้อค้นพบ ดังนี้

๑) กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำ SEA ในพื้นที่นาร่อง

กรอบเวลาของการศึกษาโครงการนี้แบ่งเป็น ๒ ระยะ โดยระยะเวลาการศึกษาของระยะที่ ๑ และ ระยะที่ ๒ รวม ๒๘ เดือน (มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓ - กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕) แต่มีการเว้นช่วงระยะเวลาระหว่างระยะที่ ๑ และ ๒ จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปไม่ได้ไม่ต่อเนื่อง รวมทั้งที่ปรึกษาโครงการฯ ทั้งสองระยะแตกต่างกัน จึงมีความท้าทายในการจัดการข้อมูล และการส่งต่อผลลัพธ์ของการศึกษาจากระยะที่ ๑ สู่ระยะที่ ๒ โดยไม่ใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อนกัน อีกทั้ง การออกแบบวิธีการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการบางส่วนอาจมีรูปแบบและแนวคิดที่แตกต่างกัน ดังนั้น การบริหารทีมศึกษา SEA ให้สามารถดำเนินงานได้ต่อเนื่องจึงมีความสำคัญต่อผลลัพธ์ที่มีคุณภาพของกระบวนการ SEA รวมถึงการออกแบบรูปแบบของการศึกษาตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อมุ่งให้ผลลัพธ์ของกระบวนการ SEA เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพต่อการจัดทำแผน และเพื่อให้การนำผลลัพธ์ไปใช้ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้เสียและหน่วยงานรับผิดชอบ

ในขั้นตอนของการประเมินทางเลือกการพัฒนาและการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนไม่ควรดำเนินการติดกัน เนื่องจากต้องใช้เวลาในการวิเคราะห์ผลและพัฒนาทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมซึ่งทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสมจากกระบวนการ SEA ที่เสนอต่อแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) มีความท้าทายที่จะทำให้เป็นเส้นทางไปสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน และต้องการการสนับสนุนทรัพยากร โดยนำมาตรการเพื่อความยั่งยืนไปสู่แผนปฏิบัติการ ประกอบกับต้องติดตามความก้าวหน้าและความสำเร็จของตัวชี้วัด ดังนั้น การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เพื่อให้มาตรการที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกับความจำเป็นของแต่ละทางเลือกการพัฒนา และลดความเสี่ยงของทางเลือกพัฒนานั้น ๆ

ผลของการจัดทำ SEA กับแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นกรอบการพัฒนาหนึ่งที่จังหวัดสระแก้วสามารถนำไปใช้งานได้ ซึ่งผลที่ได้ดังนี้

ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไรก็ตาม ผู้มีส่วนได้เสียเสนอให้หน่วยงานภาครัฐปรับ หรือ แก้ไขกฎหมายซึ่งมีการขัดกันเองระหว่างกฎหมายบางข้อ ข้อบังคับระหว่างหน่วยงาน รวมถึงมาตรฐานต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการผ่านหน่วยงานของภาครัฐ แต่ติดปัญหาข้อจำกัดต่าง ๆ รวมถึงในการขับเคลื่อนระยะยาว เสนอให้มีการหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงความเหมาะสมในการจัดทำแผนพัฒนา SEZ ในแต่ละพื้นที่ที่จะ เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้เกิดเป้าหมายเฉพาะของแต่ละพื้นที่ SEZ ที่สะท้อนจุดแข็งหรืออัตลักษณ์ และ ข้อจำกัดของแต่ละ SEZ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกระดับพื้นที่

๒) กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำ SEA

จากกรอบเวลาของการศึกษาโครงการติดตามฯ ที่แบ่งเป็น ๒ ระยะ ทำให้เกิดอุปสรรคใน กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ที่ขาดการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มเดิม นอกจากนี้ เป็นปกติของ หน่วยงาน/ ภาคเอกชนในพื้นที่ที่จะมีการโยกย้ายและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียที่เข้าร่วม ให้ความคิดเห็นในโครงการอาจมีความรู้ความเข้าใจตั้งต้นต่อการพัฒนา SEZ สระแก้ว และการเข้าถึงข้อมูล/ ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องของการพัฒนา SEZ สระแก้วแตกต่างกัน จึงเป็นความท้าทายต่อการสร้างกระบวนการ มีส่วนร่วมให้บรรลุเป้าหมายอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพตามที่กำหนด ดังนั้น จึงควรจัดให้มีช่องทางการ สื่อสารกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและต้องมีการติดต่อ สื่อสาร และแจ้งข้อมูลของโครงการเป็นระยะ ๆ นอกจากนี้ จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ทำให้หลายกิจกรรมต้องดำเนินไปโดยการสื่อสารด้วย การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบออนไลน์ ดังนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้จึงอาจไม่สมบูรณ์ เท่าที่ควร โดยเฉพาะในส่วนของการได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่

๓) ประเด็นอื่น ๆ

การศึกษานี้เป็นบทเรียนช่วยยืนยันว่า หน่วยงานเจ้าของแผนควรพิจารณานำแนวทาง SEA ไปใช้ประกอบการกำหนดกรอบการดำเนินงาน และสามารถประยุกต์ใช้กับแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ ได้ ไม่เฉพาะสำหรับแผนพัฒนาพื้นที่ SEZ เท่านั้น โดยอาจจะใช้ประกอบการจัดทำคู่มือเชิงประยุกต์ด้านเศรษฐกิจ สำหรับหน่วยงานเจ้าของแผนต่อไป และควรคำนึงเสมอว่า ขั้นตอนการศึกษา SEA มีความยืดหยุ่นสามารถ ปรับเปลี่ยนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน รวมถึงเทคนิควิธีการได้ตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ บทเรียนต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษา SEA ของพื้นที่นำร่อง SEZ สระแก้วนี้ เป็นประโยชน์ ในการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไม่เฉพาะการพัฒนาพื้นที่ SEZ เท่านั้น แต่สามารถนำไปใช้ กำหนดขั้นตอนการศึกษาของพื้นที่อื่น ๆ และเป็นตัวอย่างให้กับการศึกษาอื่น ๆ ที่จะใช้กระบวนการ SEA ต่อไป

๘.๑.๓ การจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

การจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำคู่มือที่เป็นตัวอย่าง การปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔) เพื่อรองรับการดำเนินการจัดทำ SEA ของหน่วยงานของรัฐ ที่ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่า ด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. กำหนดไว้ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕) ที่กำหนดให้ผลักดันการนำแนวทาง SEA จนเกิดมีผลบังคับ ใช้ทางกฎหมายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

ในการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ได้มีการดำเนินการทบทวนและประเมินผลการใช้ SEA สำหรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ในบริบทของต่างประเทศ จากนั้นนำกรอบงานและขั้นตอนการศึกษา SEA จากแนวทาง SEA มาใช้และปรับปรุงเพิ่มเติมขั้นตอนเฉพาะเจาะจงให้เหมาะสมกับการใช้ SEA สำหรับการวางแผนเชิงพื้นที่ ตลอดจนครอบคลุมเป้าหมายของการวางแผนเชิงพื้นที่ ทั้งเพื่อการพัฒนาและการจัดการเชิงพื้นที่ โดยได้มีการถอดบทเรียนและความรู้จากการศึกษา SEA ในพื้นที่ SEZ สระแก้ว เป็นโครงการศึกษานำร่อง เพื่อใช้ในการพัฒนาจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ร่วมกับการประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นต่อการปรับปรุงคู่มือทั้งสิ้น ๒ ครั้ง ในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ในรูปแบบออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) มีผู้เข้าร่วมการประชุม ๘๙ คน และในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุมราชา ๒ โรงแรมปรีซ์ พาเลซ กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมการประชุม ๕๐ คน และได้มีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาและความสำคัญของการนำ SEA มาประยุกต์เพื่อการพัฒนา SEZ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องถูกต้องตามหลักการในแนวทาง SEA โดยได้มีการฝึกอบรมในวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุมปรีซ์บอลรูม ๑ โรงแรมปรีซ์ พาเลซ กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมจากหน่วยงานเจ้าของแผน บริษัทที่ปรึกษา สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบุคคลทั่วไป รวมทั้งสิ้น ๖๘ คน

คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย สารสำคัญทั้งหมด ๓ บท ได้แก่ บทที่ ๑ บทนำ บทที่ ๒ ขั้นตอนการใช้ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ และบทที่ ๓ บทสรุป โดยบทที่ ๒ มีเนื้อหาครอบคลุมวิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการดำเนินงาน รวมไปถึงผลผลิตในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำ SEA ๖ ขั้นตอน ตามแนวทาง SEA ฉบับปรับปรุง และขั้นตอนที่เพิ่มเติมอีก ๒ ขั้นตอน รวมทั้งหมด ๘ ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ ๑: การกลั่นกรอง SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๒: การกำหนดขอบเขต SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๓: การพัฒนาทางเลือกเพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๔: การประเมินทางเลือกเพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๕: การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนเพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๖: การรายงานผล SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๗: การบูรณาการผล SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่กับแผนเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๘: การติดตามตรวจสอบและประเมินผล SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

ทั้งนี้ ผู้ใช้คู่มือสามารถเลือกวิธีการและเทคนิคในการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับแต่ละขั้นตอน โดยศึกษาวิธีการและเทคนิคเพิ่มเติมได้ในแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔) และเอกสารหรืองานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาในเชิงวิชาการสำหรับวิธีการและเทคนิคที่นำมาประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำ SEA สาขาอื่นได้ อาจมีการปรับเปลี่ยน หรือเสริมขั้นตอนและเทคนิคบางอย่าง โดยยึดแนวทาง SEA (สำนักงาน

สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔) และคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ แต่ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการทำแผนเป็นหลัก

สำหรับการจัดฝึกอบรมเชิงวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ มีรูปแบบการเรียนรู้ผ่านการบรรยายบทเรียน กระบวนการกลุ่ม และการฝึกปฏิบัติ โดยมีการถอดบทเรียนและความรู้จากการศึกษา SEA ในพื้นที่นำร่อง SEZ สระแก้ว พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นจากการประเมินองค์ความรู้ด้าน SEA เชิงพื้นที่หลังการอบรม และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเรื่องระยะเวลาในการฝึกอบรมซึ่งสั้นเกินไป ไม่สอดคล้องกับปริมาณเนื้อหาที่มาก และค่อนข้างยาก สำหรับผู้ที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ SEA มาก่อน รวมถึงเสนอให้ลดเนื้อหาการบรรยายบทเรียนและให้เพิ่มระยะเวลาเพื่อการทำกิจกรรมกลุ่มย่อยให้มากขึ้น โดยอาจมีการขยายระยะเวลาในการอบรมเป็น ๓ ถึง ๕ วัน และควรมีการคัดกรองผู้เข้าร่วมอบรมที่มีองค์ความรู้ด้าน SEA ในระดับหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการฝึกปฏิบัติจริง ดังนั้นจึงควรมีการจัดทำทำเนียบรุ่น หรือฐานข้อมูลของผู้ที่เคยผ่านการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ SEA เพื่อจัดสรรกลุ่มเป้าหมายให้ตรงวัตถุประสงค์ของการอบรม

นอกจากนี้ การอบรมเชิงวิชาการด้านการนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ ไปปฏิบัติ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเครื่องมือของการวางแผนเชิงพื้นที่ เช่น Geographic Information System (GIS) จึงควรมีการเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ที่เหมาะสมต่อการฝึกปฏิบัติ

๘.๑.๔ การพัฒนาเว็บไซต์

การพัฒนาเว็บไซต์ SEA ของ สศช. มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำเว็บไซต์ให้มีความสมบูรณ์และมีความเป็นอัจฉริยะ เชื่อมต่อกับช่องทางการสื่อสารสาธารณะอื่น ๆ และจัดทำรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Interactive) เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการจัดทำ SEA ของประเทศไทย

ในการจัดทำระบบจัดเก็บข้อมูลและเว็บไซต์ ได้ดำเนินการออกแบบระบบจัดเก็บข้อมูลที่สนับสนุนการจัดทำ SEA ประกอบด้วย การออกแบบพัฒนาระบบด้วย Web Base Application Technology (Website Responsive) Word Press สอดคล้องตาม Framework และระบบ Platform ของเครื่องแม่ข่ายและเครื่องลูกข่ายของ สศช. รองรับการใช้งานได้กับหลายอุปกรณ์ (Application และ Responsive) กำหนดสิทธิการใช้งาน คือ ระดับผู้ใช้งานทั่วไป และระดับผู้ดูแลระบบ ระบบจัดเก็บข้อมูลและเว็บไซต์สามารถนำเข้า เพิ่มเติม แก้ไข และเผยแพร่ข้อมูลที่รองรับฟังก์ชันการทำงานต่าง ๆ สืบค้นข้อมูลได้ง่ายสะดวกและรวดเร็ว เชื่อมต่อกับช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ ได้ เช่น Line Facebook และ YouTube ดำเนินการติดตั้งไว้ที่เครื่องแม่ข่ายของ สศช. โดยสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบงานในปัจจุบัน

การพัฒนาแบบการสื่อสารสองทาง (Interactive) เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการจัดทำ SEA ของประเทศไทย เป็นช่องทางในการสื่อสารสาธารณะ และรองรับกลไกการขับเคลื่อน SEA โดยเพิ่มเติมรูปแบบการโต้ตอบพร้อมกับตอบสนองความสนใจของผู้ใช้งานเว็บไซต์ สามารถแบ่งปันกิจกรรมเกี่ยวกับ SEA หรือเพิ่มรูปแบบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ SEA (Vote) ผ่านเว็บไซต์ได้ในเวลาเดียวกัน เพิ่มรูปแบบการสื่อสารสองช่องทาง (Two-Way Communication) โดยที่เว็บไซต์เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร มีการโต้ตอบ ให้ข้อมูลย้อนกลับไปได้ระหว่างผู้ใช้งานทั่วไปกับเว็บไซต์ นอกจากนี้ ยังจัดทำระบบจัดเก็บ

ข้อมูลโครงการขับเคลื่อน SEA อีกทั้ง ยังแสดงแต่ละเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สามารถเปิดให้ประชาชนสามารถเข้ามาสื่อสาร นำเสนอกิจกรรมที่ตัวเองดำเนินการให้ผู้อื่นได้รับทราบ

๘.๑.๕ การจัดสัมมนาและการจัดทำวิทัศน์

การจัดสัมมนาเชิงวิชาการและการจัดทำวิทัศน์ มีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA และกลไกการขับเคลื่อนงาน SEA แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป ดำเนินการในส่วนที่สำคัญ ประกอบด้วย ๑) การจัดสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การขับเคลื่อน SEA ที่ผ่านมารวมถึงการรับฟังความคิดเห็นต่อความท้าทายในการจัดทำ SEA และการขับเคลื่อนงาน SEA รวมทั้งสิ้นจำนวน ๓ ครั้ง และ ๒) การจัดทำวิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน SEA ของไทย (ตอนที่ ๑) และการจัดทำวิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ SEA (ตอนที่ ๒) จากการจัดทำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่

๑) การจัดสัมมนาเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ

๑.๑) การจัดสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง การขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๑
ดำเนินการในหัวข้อ “เหลียวหลัง แลหน้า สู่วิทัศน์ความท้าทายในการขับเคลื่อน SEA” เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ในรูปแบบออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนทั้งสิ้น ๑๙๗ คน มีกิจกรรมในการดำเนินการจัดสัมมนา ได้แก่ การนำเสนอ สรุปผลการขับเคลื่อน SEA ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ การนำเสนอ แนวทางการดำเนินงานโครงการขับเคลื่อน SEA ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ การเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การขับเคลื่อน SEA จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผน ด้วยกระบวนการ SEA

สรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมมนาเชิงวิชาการ ครั้งที่ ๑ คือ SEA เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวางแผน ซึ่งมีความยืดหยุ่น พิจารณาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน โดยการจัดทำ SEA สามารถทำควบคู่ไปกับการวางแผนโดยไม่จำเป็นต้องทำแยกส่วนกันในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแผน โดยเน้นที่กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน อย่างไรก็ตาม จากการจัดทำ SEA ของประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่ามีจุดอ่อนจากความไม่ชัดเจนในขั้นตอนของการกำหนดขอบเขต (Scoping) ที่ให้ความสำคัญกับการค้นคว้าข้อมูลจนเหลือเวลาน้อยในการกำหนดทางเลือกการพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีประเด็นปัญหาในเรื่องความชัดเจนและเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินทางเลือกการพัฒนา รวมถึงการเลือกกลุ่มเป้าหมายอาจไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายจริงที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา

ทั้งนี้ การบังคับใช้ SEA ควรเป็นแนวทางในเชิงการจัดทำแผน เนื่องจาก SEA ไม่ใช่การดำเนินงานในระดับโครงการ แต่เป็นการขับเคลื่อนระดับแผน โดย SEA จะช่วยให้การพัฒนานั้นเป็นการมองในภาพกว้าง และแสดงให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของประเทศ และแนวทางการให้การสนับสนุน

๑.๒) การสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง การขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๒
ดำเนินการในหัวข้อ “ความท้าทายในการเข้าถึงหัวใจการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์” ในรูปแบบออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Meeting) เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนทั้งสิ้น ๑๙๙ คน โดยมีกิจกรรมในการดำเนินการจัดสัมมนา ได้แก่ การเสวนา ความท้าทาย ในการ

เข้าถึงหัวใจSEA โดยแบ่งเป็นหัวข้อย่อย (๑) การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา และ (๒) เทคนิคและวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมใน SEA และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อความท้าทายใน SEA

สรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมมนาเชิงวิชาการ ครั้งที่ ๒ คือ ข้อมูลเชิงพื้นที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา เพื่อให้สามารถประเมินแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแผนต้องมีความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่นั้น ๆ ที่ครอบคลุมทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม โดยใช้กรอบแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ที่มีการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนในพื้นที่ โดยต้องมีการนำข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ต่าง ๆ มาซ้อนทับกัน เพื่อให้สามารถนำมาต่อยอดในการกำหนดทางเลือกการพัฒนา และการประเมินทางเลือกการพัฒนาซึ่งแต่ละโครงการมีวิธีการประเมินทางเลือกที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญของผู้จัดทำ SEA

อีกหนึ่งประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ คือ การให้ผู้มีส่วนได้เสียที่แท้จริงเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ SEA ตั้งแต่เริ่มต้น และให้ความสำคัญกับการบริหารความขัดแย้ง การนำเสนอข้อมูลที่ตรงไปตรงมา ไม่ปิดบังผลกระทบ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ โดยควรมีการพูดคุยหลายรอบ รับฟังความคิดเห็นหลายช่องทาง เปิดโอกาสและไม่ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งไม่ใช่แค่ประชาชน แต่รวมถึงภาคเอกชน หน่วยงานรัฐ และสถาบันการศึกษา

๑.๓) การสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง การขับเคลื่อนงาน SEA ของประเทศ ครั้งที่ ๓
ดำเนินการในหัวข้อ “SEA บนเส้นทางความท้าทายใหม่ จากแนวทางสู่การปฏิบัติ” เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุมราชา ๒ โรงแรมปรีซ์ พาเลซ กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนทั้งสิ้น ๑๑๖ คน โดยมีกิจกรรมในการดำเนินการจัดสัมมนา ได้แก่ การนำเสนอเรื่อง การขับเคลื่อน SEA ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ การบรรยายพิเศษ เรื่อง ความเข้าใจพื้นฐานของ SEA ในบริบทโลกและไทย การเสวนาเรื่อง ประสบการณ์และความท้าทายในการจัดทำแผนพัฒนาด้วยกระบวนการ SEA และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาด้วยกระบวนการ SEA และสรุปผลการสัมมนา

สรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมมนาเชิงวิชาการ ครั้งที่ ๓ คือ SEA เป็นเรื่องใหม่สำหรับหลายหน่วยงาน โดยเป็นความหวังในการส่งเสริมการพัฒนาสู่ความยั่งยืน รวมถึงเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายที่สำคัญซึ่งเติมเต็มในสิ่งที่ EIA ยังขาด ช่วยให้มีการวิเคราะห์ที่รอบด้านอันจะนำไปสู่ความยั่งยืน จึงควรมีการรวมเป้าหมายเป็นหนึ่งใน เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ทั้งนี้ ควรมีการรับฟังความคิดเห็นหลายช่องทาง มีการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และมีความยืดหยุ่น

การบังคับใช้ SEA ควรเป็นระดับนโยบาย โดยอาศัยกระบวนการปรึกษาหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน รวมถึงการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ ซึ่งต้องพัฒนา SEA ให้เป็นเครื่องมือที่ใช้ได้จริงและตอบโจทย์ อย่างไรก็ตาม หนึ่งในอุปสรรคของการจัดทำ SEA คือ การขาดข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่มีนั้นถูกจัดเก็บอย่างกระจัดกระจาย ไม่มีฐานข้อมูลกลาง จึงทำให้การศึกษา SEA ในแต่ละครั้ง ที่ปรึกษาโครงการฯ จะต้องเก็บข้อมูลใหม่ ทำให้เสียเวลาและทรัพยากร อีกทั้งความไม่สอดคล้องกันของข้อมูลทุติยภูมิอาจทำให้การตัดสินใจในหลายประเด็นการพัฒนาไม่สะท้อนสภาพการพัฒนาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ดังนั้น จึงควรเป็นการทำงานในลักษณะสหสาขา ซึ่งจะทำให้เกิดการยอมรับในการจัดการพื้นที่ขนาดใหญ่ นำไปสู่ความสมดุลของแหล่งทรัพยากร และการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่

๒) การจัดทำวิทัศน์

การจัดทำวิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน SEA ของไทย จำนวน ๒ ตอน ได้แก่ ตอนที่ ๑ “การขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทย” เป็นวิทัศน์ที่มีเนื้อหาประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญของการจัดทำ SEA ทั้งในระดับนานาชาติและระดับประเทศไทย โดยมุ่งเน้นความเชื่อมโยงของการขับเคลื่อน SEA ของไทยสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทยที่ผ่านมา ความสำคัญของ SEA ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หน่วยงานผู้รับผิดชอบการขับเคลื่อน SEA และกิจกรรมที่ สศช. ได้ดำเนินการในการขับเคลื่อน SEA และตอนที่ ๒ “คู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่” เป็นวิทัศน์ที่มีเนื้อหาประกอบด้วย ความหมายของการวางแผนเชิงพื้นที่ ตัวอย่างของแผนเชิงพื้นที่ ความสำคัญและจุดเน้นของการใช้ SEA เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนการวางแผนเชิงพื้นที่ ขั้นตอนสำคัญของการประยุกต์ใช้ SEA ร่วมกับการวางแผนเชิงพื้นที่ ซึ่งให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนาเชิงพื้นที่

๔.๑.๖ การอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA

การอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วย SEA มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วยกระบวนการ SEA พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้หลักการ เครื่องมือ และเทคนิคสำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วยกระบวนการ SEA ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคส่วน โดยได้ดำเนินกิจกรรมจำนวน ๒ วัน ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ โรงแรมปรีซ์ พาเลซ กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๓๒ คน จาก ๑๖ หน่วยงาน ซึ่งเป็นหน่วยงานเจ้าของแผนที่กำหนดให้มีการจัดทำ SEA ตามร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ดำเนินการอบรมควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิชาการด้วยการใช้กรณีศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาความรู้ได้ง่ายขึ้น การฝึกอบรมแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่ การบรรยายบทเรียน และการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งการอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าวได้มีการแบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มที่ ๑ รับผิดชอบเป็นผู้ศึกษา SEA และกลุ่มที่ ๒ รับผิดชอบเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ผลลัพธ์หลังการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นจากการอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของการจัดทำ SEA และได้ถอดบทเรียนจากการฝึกอบรมในการใช้รูปแบบ เครื่องมือ และเทคนิค วิธีการที่วิทยากรใช้ในการฝึกอบรม ขั้นตอนกระบวนการ SEA ที่หลากหลาย

ข้อค้นพบที่สำคัญจากการจัดการอบรมด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของการจัดทำ SEA พบว่าการแบ่งผู้เข้ารับการอบรมออกเป็นสองกลุ่ม และมีวิทยากรสองท่าน อาจมีรูปแบบ เทคนิค วิธีการ ที่ใช้ในการฝึกอบรมที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม แต่มีผลผลิตสุดท้ายที่ได้รับเหมือนกัน ได้ฝึกทดลองปฏิบัติจริงบนชุดข้อมูลจริงเหมือนกัน และดำเนินการอบรมกระบวนการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนหลักเดียวกัน ได้แก่ การกำหนดขอบเขต การพัฒนาและประเมินทางเลือกการพัฒนา การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน และการบูรณาการผลลัพธ์ SEA เข้าสู่กระบวนการจัดทำแผน อย่างไรก็ตาม การอบรมมีระยะเวลาสั้นเกินไป

เนื่องจากผู้เข้าอบรมต้องเรียนรู้กระบวนการและขั้นตอน รวมถึงข้อมูลของพื้นที่ศึกษาที่มีรายละเอียดมาก จึงควรมีการเพิ่มระยะเวลาสำหรับการจัดอบรมในครั้งต่อไป

จากการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการขับเคลื่อนฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ยังมีข้อคำนึงในภาพรวม คือ จากการประกาศใช้ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Protection Act: PDPA) เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลทั้งในรูปแบบออฟไลน์ หรือออนไลน์ ทำให้ต้องพยายามหลีกเลี่ยงการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในการใช้ภาพใด ๆ รวมทั้งการขอความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลในขั้นตอนของการตอบรับการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ อาจมีการจัดฝึกอบรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับ PDPA สำหรับการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไปให้แก่ที่ปรึกษาโครงการฯ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีหน้าที่ดูแลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมก่อนที่จะมีการจัดกิจกรรม

๘.๒ ข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

สศช. ในฐานะหน่วยงานหลัก ได้ดำเนินงานขับเคลื่อน SEA มาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ถึงปัจจุบัน (กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕) โดยมุ่งพัฒนาและขับเคลื่อนประเด็นหลักที่เป็นพื้นฐานและปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การขับเคลื่อน SEA ไปสู่เป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่วางแผนไว้ ซึ่งดำเนินการผ่านภารกิจหลักของ สศช. ๔ ภารกิจ ดังที่กล่าวในส่วนนำของบทนี้

การดำเนินงานขับเคลื่อนในประเด็นหลักที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การขับเคลื่อน SEA ไปสู่เป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวทั้ง ๔ ภารกิจ มีความก้าวหน้าตามลำดับ โดยดำเนินการภายใต้โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในแต่ละปี ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งผลลัพธ์จากการดำเนินงานขับเคลื่อน SEA จนถึงปัจจุบัน ในแต่ละเรื่องนั้นเกิดผลสำเร็จและมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีผลผลิตเชิงปริมาณ เช่น จำนวนของรายงานการดำเนินงานโครงการ เอกสารเผยแพร่ สื่อสาธารณะ ข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ วิทยุทัศน์ จำนวนหลักสูตรการฝึกอบรม จำนวนผู้เข้าร่วมและผ่านการฝึกอบรม เป็นต้น รวมทั้งเกิดผลผลิตเชิงคุณภาพ เช่น กลไกการบังคับใช้กฎหมาย (ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ.) การเพิ่มศักยภาพทางวิชาการของบุคลากร ของ สศช. และหน่วยงานเจ้าของแผนต่าง ๆ การตระหนักและความเข้าใจเรื่อง SEA ที่ถูกต้องของสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการขับเคลื่อนฯ โดย สศช. ได้ส่งผลให้มีหน่วยงานเจ้าของแผนหลาย ๆ หน่วยงาน นำ SEA ไปใช้เป็นเครื่องมือในการจัดทำแผนมากขึ้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา

จากผลสรุปความก้าวหน้าของการขับเคลื่อน SEA จนถึงปัจจุบัน (กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕) และบทเรียนข้อค้นพบจากการดำเนินโครงการขับเคลื่อน SEA ของ สศช. ต่อเนื่องทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ และจากการศึกษาโครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓) ที่ได้ดำเนินการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทยไว้ ๕ ประเด็น ประกอบด้วย ๑) องค์กรและกฎหมายด้านการขับเคลื่อน SEA ๒) องค์กรความรู้ด้าน SEA ๓) บุคลากรด้าน SEA ๔) คุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดทำ SEA และ ๕) งบประมาณ ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวบางส่วนได้เริ่มดำเนินงานและมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานแล้ว แต่ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ยังมิได้เริ่มดำเนินงาน ดังนั้น จึงได้นำข้อเสนอแนะเดิมที่ยังมิได้ดำเนินงานมาทบทวน

และเพิ่มเติมข้อเสนอแนะใหม่ที่ได้จากข้อค้นพบในระหว่างการดำเนินงานขับเคลื่อนในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ มาพิจารณาและสังเคราะห์ประเด็นข้อเสนอแนะที่สำคัญเร่งด่วนต่อภารกิจหลักทั้ง ๔ เรื่องของ สศช. ซึ่งถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของการขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทย โดยเฉพาะเป็นระยะเวลาที่สำคัญซึ่งมีเป้าหมายให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายเรื่อง SEA กับหน่วยงานของรัฐ โดยการใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ.

ซึ่งจากประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทยที่ได้วิเคราะห์ไว้ทั้ง ๕ ประเด็น พบว่ามีข้อเสนอแนะเร่งด่วนที่ต้องพิจารณาและควรต้องนำมาดำเนินการก่อน ๓ ประเด็น สำหรับช่วงระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลงการขับเคลื่อนที่จะใช้การบังคับใช้กฎหมายกับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ๑) องค์การและกฎหมายด้านการขับเคลื่อน SEA ๒) การพัฒนาแนวทาง SEA และ ๓) บุคลากรด้าน SEA สรุปดังนี้

๘.๒.๑ องค์การและกฎหมายด้านการขับเคลื่อน SEA

เนื่องจากกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ คือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ดังนั้น การผลักดันกลไกการบังคับใช้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้ในภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องดำเนินงานอย่างเร่งด่วน โดยหลังจากที่มีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของหลักการเหตุผล ความจำเป็น หลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติ กลไกการบังคับใช้ โดยการหารือและรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงานเจ้าของแผนประเภทต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในระเบียบฯ พบว่ามีประเด็นที่จำเป็นต้องพิจารณาและผลักดันให้เกิดการดำเนินงานเพื่อรองรับและสนับสนุนการบังคับใช้ระเบียบฯ ในอนาคต ได้แก่

๑) การแต่งตั้ง กำหนดหน้าที่ และอำนาจของคณะกรรมการ ๒ คนะ ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (กสย.) โดยพิจารณาองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการการดำเนินงาน SEA ของทุกหน่วยงาน และส่งเสริมประสิทธิภาพของกลไกการทำงานของอนุกรรมการฯ ให้ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจได้ โดยเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิที่จะสนับสนุนการวิเคราะห์ การตัดสินใจ การให้ความรู้ ให้ครอบคลุมมิติการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นผู้แทนที่มีความเป็นกลาง ไม่มีส่วนได้เสียกับผลการดำเนินงาน SEA นั้น และได้รับการยอมรับและเชื่อมั่นจากภาคส่วนต่าง ๆ และเสนอให้มียกประกอบจากคณะบุคคลที่มีมุมมองที่หลากหลายต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนมีคุณวุฒิและประสบการณ์ที่จะส่งเสริมประสิทธิผลและคุณภาพของ SEA

๑.๑) คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและการมีส่วนร่วม

(๑) หน้าที่

(๑.๑) มีส่วนร่วมในการกำกับให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดทำแผนด้วย SEA ของ โดยเป็นหนึ่งในคณะกรรมการกำกับการจัดทำแผนของหน่วยงานเจ้าของแผน

(๑.๒) จัดทำหลักเกณฑ์และคู่มือในการพิจารณาและกลั่นกรองข้อเสนอการพัฒนาที่มีลักษณะและขนาดที่จะต้องทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)

(๑.๓) จัดทำหลักเกณฑ์ในการพิจารณารายงานการกำหนดขอบเขต (Scoping Report)

(๑.๔) จัดทำคู่มือการกำกับการศึกษา และคู่มือการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม สำหรับใช้เป็นมาตรฐานในการกำกับการจัดทำ SEA

(๑.๕) กำหนดแนวทางในการพัฒนาและจัดทำหลักสูตรสำหรับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้าน SEA

(๒) องค์ประกอบ จะต้องมีส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความเป็นกลางและไม่มีข้อขัดแย้งประโยชน์กับหน่วยงานเจ้าของแผนและการจัดทำ SEA โดยประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิอิสระที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในจำนวนกึ่งหนึ่งขององค์ประชุมคณะอนุกรรมการฯ อย่างน้อยด้านใดด้านหนึ่ง ดังนี้

(๒.๑) ด้านเศรษฐกิจ

(๒.๒) ด้านสังคม

(๒.๓) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๒.๔) ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์

(๒.๕) ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม

(๒.๖) ด้านกระบวนการ SEA

(๓) หลักเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ

(๓.๑) มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท สาขาที่เกี่ยวข้องกับความรู้และความเชี่ยวชาญด้านที่กำหนดไว้

(๓.๒) เป็นผู้ที่สามารถรับรองความเป็นกลาง ไม่มีส่วนได้เสียกับโครงการ SEA ที่ต้องติดตามและประเมินผลนั้น

(๓.๓) มีความรู้ ประสบการณ์ หรือความเชี่ยวชาญ อย่างน้อยด้านใดด้านหนึ่งดังต่อไปนี้

(๓.๓.๑) การจัดทำแผนพัฒนา แผนแม่บท แผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ ระดับหน่วยงาน องค์กร ในส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค

(๓.๓.๒) การศึกษา และ/ หรือการจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ SEA

(๓.๓.๓) การศึกษา และ/ หรือการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

(๓.๓.๔) การศึกษา และ/ หรือด้านการสร้างมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และการสื่อสารสาธารณะ การเสวนา การประชุมกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

๑.๒) คณะอนุกรรมการด้านการติดตามประเมินผลและพัฒนากลไก SEA

(๑) หน้าที่

(๑.๑) ติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การบรรลุเป้าหมายของการนำ SEA ไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศ

(๑.๒) พัฒนากลไกการขับเคลื่อน SEA และการจัดทำคู่มือติดตามและประเมินผลการใช้ SEA ให้แก่หน่วยงานเจ้าของแผน

(๑.๓) ให้ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการพัฒนาประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (กสย.) ในการปรับปรุงแนวทาง กลไก กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา SEA ของประเทศ

(๒) องค์ประกอบ จะต้องมีส่วนของผู้แทนส่วนราชการเจ้าของแผนและผู้ทรงคุณวุฒิที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความเป็นกลางและไม่มีข้อขัดแย้งประโยชน์กับหน่วยงานเจ้าของแผนและการจัดทำ SEA ดังนี้

(๒.๑) หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย

(๒.๑.๑) ผู้แทนส่วนราชการของหน่วยงานเจ้าของแผน ประเภทที่กำหนดไว้ในระเบียบ ระดับผู้อำนวยการสำนัก/ กอง ซึ่งรับผิดชอบการจัดทำนโยบาย แผน ยุทธศาสตร์ แผนงาน แผนแม่บท แผนปฏิบัติการ และจัดทำ SEA ของหน่วยงาน จำนวนกึ่งหนึ่งขององค์ประชุมคณะอนุกรรมการฯ

(๒.๑.๒) ผู้แทนสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นเลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ

(๒.๒) ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิอิสระที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในจำนวนกึ่งหนึ่งขององค์ประชุมคณะอนุกรรมการฯ อย่างน้อยด้านใดด้านหนึ่ง ดังนี้

(๒.๒.๑) ด้านยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนา

(๒.๒.๒) ด้านการติดตามประเมินผลของแผน

(๒.๒.๓) ด้านกระบวนการ SEA

(๒.๒.๔) ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

■ หลักเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ

• มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท สาขาที่เกี่ยวข้องกับความรู้และความเชี่ยวชาญด้านที่กำหนดไว้

• เป็นผู้ที่สามารถรับรองความเป็นกลาง ไม่มีส่วนได้เสียกับโครงการ SEA ที่ต้องติดตามและประเมินผลนั้น

• มีความรู้ ประสบการณ์ หรือความเชี่ยวชาญอย่างน้อยด้านใดด้านหนึ่งดังต่อไปนี้

- ด้านต่าง ๆ
- การจัดทำและวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา
- สิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ SEA
- การศึกษา และ/ หรือการทำการประเมิน
 - การติดตามและประเมินผลของแผนพัฒนาต่าง ๆ
 - การศึกษา และ/ หรือการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ
- การพัฒนาโครงการสนับสนุน SEA

สำหรับรูปแบบการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว ในคณะอนุกรรมการฯ ทั้งสองคณะ ควรจะมีการกำหนดเป็นประกาศคำสั่งแต่งตั้งและมอบหมายจากคณะอนุกรรมการฯ อย่างเป็นทางการ และแจ้งแก่หน่วยงานเจ้าของแผนทราบ โดยมีขอบเขตและระยะเวลาปฏิบัติงานให้คำปรึกษา ความเห็นและข้อเสนอแนะ ตามความเหมาะสมกับขอบเขตและระยะเวลาที่หน่วยงานเจ้าของแผนกำหนดไว้ กรณีได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่สนับสนุนหน่วยงานเจ้าของแผนนั้น ๆ ซึ่งรูปแบบการทำงานและการแต่งตั้งของผู้ทรงคุณวุฒิสามารถเทียบเคียงกับคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในสาขาต่าง ๆ

๒) การศึกษาแนวทางการปรับโครงสร้างองค์กรและเตรียมความพร้อมบุคลากรของ สศช. ที่จะรับหน้าที่และภารกิจ เป็นฝ่ายเลขานุการ ของ กสย. และคณะอนุกรรมการฯ ภายใต้ระเบียบฯ โดยกลุ่มการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ กองยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีอัตรากำลังเพิ่มขึ้น จำนวนที่เพียงพอต่อหน้าที่ภารกิจที่ระบุไว้ในระเบียบฯ และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของ สศช. ให้มีความรู้ด้าน SEA เพื่อทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ สนับสนุนการดำเนินงานของ กสย. โดยมุ่งเน้นการสร้างขีดความสามารถและศักยภาพของ สศช. เนื่องจาก สศช. ต้องทำหน้าที่ประสานหน่วยงานทั้งหมดใน กสย. และต้องมีหน้าที่และอำนาจ ในการศึกษา วิเคราะห์ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลและข้อคิดเห็นที่สนับสนุน กสย. ตลอดจนต้องติดตามประเมินผลการดำเนินงาน SEA ของหน่วยงานต่าง ๆ และวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และเสนอแนวทางการแก้ไข ดังนั้น จึงเสนอให้มีการปรับปรุงโครงสร้างโดยเพิ่มอัตราคนและหน้าที่ รวม ๒๓ คน ดังนี้

งาน	รายละเอียด	อัตรา
งานการประชุมคณะกรรมการ กสย. และคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง	ดูแลรับผิดชอบในการประสานการดำเนินการจัดประชุม คณะกรรมการ กสย. และ/ หรือ คณะอนุกรรมการที่ กสย. แต่งตั้ง สนับสนุนงานต่าง ๆ ของฝ่ายเลขานุการ รวมทั้งการประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามมติของ กสย.	๓
งานวิเคราะห์นโยบายและแผน	วิเคราะห์ และประสานการดำเนินงานในการจัดทำ SEA ของหน่วยงานตามประเภทของแผน โดยมีการกิจกรรมครอบคลุมแผนที่กำหนดจำนวน ๘ ประเภท หน่วยงานเป้าหมายในการจัดทำแผนใน ระยะแรกจำนวน ๑๐ หน่วยงาน และรายชื่อแผนจำนวน ๗ แผน ซึ่งจะมีหน่วยงานและรายชื่อแผนเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง	๔

งาน	รายละเอียด	อัตรา
งานวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้	ค้นหาปัญหา อุปสรรค และช่องว่างในการดำเนินงาน SEA เพื่อวิจัหาแนวทางการแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว รวมถึง ปรับปรุงองค์ความรู้ SEA ให้เป็นปัจจุบัน และพัฒนาหลักสูตร SEA สำหรับผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำ SEA ทั้งหลักสูตรเบื้องต้น จนถึงเชิงประยุกต์ อีกทั้ง สนับสนุนคณะอนุกรรมการต่าง ๆ ในการพัฒนาคู่มือที่สนับสนุนการดำเนินงาน SEA	๕
งานติดตามและประเมินผล	ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้าน SEA ของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข โดยมีการกิดดำเนินงานกับหน่วยงานเจ้าของแผนที่มีการดำเนินการจัดทำ SEA และหน่วยงานที่เตรียมการเพื่อจัดทำ SEA รวมทั้งหน่วยงานที่ยังไม่มีการดำเนินการจัดทำ SEA	๔
งานอบรม เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์	ประสานการฝึกอบรม SEA แก่หน่วยงานภายในของ สศช. และหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งมีการดำเนินการจัดทำระบบการจัดการหลักสูตรการฝึกอบรมในแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลาย รวมถึงส่งเสริม เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ การดำเนินการ SEA ไปยังหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยมีการกิดการดำเนินการจัดงานและสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ	๕
งานบูรณาการ	ประสานงานภายในทั้งภายในกอง สศช. และภายนอก สศช. เพื่อบูรณาการให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของกองมีประสิทธิภาพ	๒
รวม		๒๓

๓) การติดตามประเมินผล ประสิทธิภาพของการบังคับใช้ระเบียบฯ

หลังจากที่มีการประกาศการบังคับใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง SEA หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานศึกษาและใช้กระบวนการ SEA ในการสนับสนุนและบูรณาการกับการจัดทำแผนพัฒนาแล้ว คณะอนุกรรมการด้านการติดตามประเมินผลและพัฒนาไกล SEA จะติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การบรรลุเป้าหมายของการนำ SEA ไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาด้านต่าง ๆ ของประเทศว่าบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อความยั่งยืนตามเจตนารมณ์ของระเบียบฯ หรือไม่ ซึ่งหากพบว่าการบังคับใช้ระเบียบฯ ดังกล่าว ยังมีข้อจำกัด ช่องว่าง และอุปสรรคในการปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ ที่อยู่ในระเบียบฯ คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาเสนอการปรับปรุงแก้ไขระเบียบฯ ได้ เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อน SEA ของประเทศให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น หรืออาจศึกษาความเป็นไปได้ในการแก้ไขและจัดช่องว่างการบังคับใช้ระเบียบฯ โดยอาจพิจารณาความจำเป็นที่ต้องกฎหมายในศักราชที่สูงขึ้น หรือไม่ ในระยะยาวเพื่อให้ประสิทธิผลของกระบวนการ SEA

๘.๒.๒ การพัฒนาแนวทาง SEA

เนื่องจากการขับเคลื่อน SEA นั้น จะเกิดได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อหน่วยงานรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้ กระบวนการ SEA ที่แนะนำในแนวทาง SEA ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น การปรับปรุงและพัฒนาแนวทางและคู่มือ SEA ให้มีประสิทธิภาพและนำไปปฏิบัติได้โดยสะดวก จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่ควรนำมาพิจารณาและให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมและสามารถรองรับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทาง SEA ไปประยุกต์และใช้ในการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

สศช. ได้ดำเนินการพัฒนาแนวทาง SEA มีความก้าวหน้ามาตามลำดับ การพัฒนาแนวทาง SEA เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จนถึง พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งได้ผลิตเป็นแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓ข) และต่อมาได้ปรับปรุงเป็นแนวทาง SEA (ฉบับปรับปรุง) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) และเริ่มพัฒนาคู่มือ SEA เชิงประยุกต์ ฉบับแรก เป็นคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ค)

หน่วยงานต่าง ๆ และผู้สนใจ บางส่วนได้นำแนวทาง SEA (พ.ศ. ๒๕๖๓) และ แนวทาง SEA (พ.ศ. ๒๕๖๔) ไปใช้ในการศึกษา SEA ของการจัดทำแผนประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ และได้ให้ความเห็นต่อผลลัพธ์ที่นำไปใช้ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่ สศช. นำมาพิจารณาปรับปรุงเนื้อหา ขั้นตอน วิธีการ เทคนิค และนำมาเป็นตัวอย่าง บทเรียน ในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำคัญที่ได้จากการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความท้าทายที่แต่ละหน่วยงานได้ประสบระหว่างการประยุกต์ใช้ SEA ในการจัดทำแผนของแต่ละหน่วยงาน เช่น ความต้องการให้ขั้นตอนการศึกษา SEA นำไปปรับใช้ได้กับบริบทของแผนของหน่วยงาน การทำให้บางขั้นตอนนำไปปฏิบัติได้จริง การเพิ่มสาระสำคัญของบางขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การสร้างการมีส่วนร่วม การพัฒนาและประเมินทางเลือก เทคนิคและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและประเด็นยุทธศาสตร์ เป็นต้น

๑) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแนวทาง SEA

จากการนำแนวทาง SEA ไปใช้ในการจัดทำแผนภายใต้การดำเนินงานโครงการ และผลการประชุมรับฟังความคิดเห็นภายใต้กิจกรรม สามารถสรุปบทเรียนการนำแนวทาง SEA ไปใช้ ซึ่งควรนำไปพิจารณาในการปรับปรุงแนวทาง SEA เพิ่มเติม สามารถสรุปดังนี้

๑.๑) บทที่ ๓ กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผน

(๑) ภาพรวมของกระบวนการในแต่ละหัวข้อยังไม่มีมีการสรุปประเด็นสำคัญ จำเป็นต้องมีหรือขาดไม่ได้ในแต่ละกระบวนการ

แนวทางการปรับปรุงแก้ไข : ควรเพิ่มในเนื้อหาเป็นรายการสรุปประเด็นสำคัญโดยย่อในตอนท้ายของขั้นตอนการกลั่นกรอง การกำหนดขอบเขต การพัฒนาและประเมินทางเลือก และการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนที่ผู้จัดทำ SEA จำเป็นต้องคำนึงถึง ดังนี้

(๑.๑) การกลั่นกรอง ควรเพิ่มกล่องข้อความหรือย่อหน้าสรุปในหน้า ๑๗ ดังนี้

ข้อความ

การพิจารณาขั้นตอนแรก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาว่าแผนพัฒนาที่เสนอขึ้นนั้นมีความจำเป็นต้องศึกษา SEA ในการจัดทำหรือปรับปรุงแผนหรือไม่ : จำเป็นต้องจัดทำ SEA กรณีเป็นแผนภายใต้ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. แต่หากกรณีเป็นแผนที่ไม่ได้

กำหนดในร่างระเบียบฯ หน่วยงานเจ้าของแผนสามารถใช้ดุลยพินิจในการพิจารณากลับกรองได้ โดยอาจพิจารณาจากลักษณะของแผนหรือแผนงานที่การดำเนินงานในอนาคตอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง และมีผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องจำนวนมากและอาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง และต่อต้านได้ ซึ่งหลักเกณฑ์การกลั่นกรองที่ใช้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยคณะกรรมการด้านวิชาการและการมีส่วนร่วม

(๑.๒) การกำหนดขอบเขต ควรเพิ่มกล่องข้อความหรือย่อหน้าสรุปในหน้า

๒๓ ดังนี้

ข้อความ

การกำหนดขอบเขตจะช่วยกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาของแผนและแผนงานที่กำลังจัดทำ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องดำเนินการทบทวนและวิเคราะห์หาความเชื่อมโยงของข้อมูลที่เกี่ยวข้องในแผนทุกระดับ มีการระบุขอบเขตพื้นที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด และกำหนดระยะเวลาที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับช่วงเวลาของแผนที่ต้องการพัฒนาหรือทบทวน โดยประเด็นยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นควรครอบคลุมและเชื่อมโยงประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ควรกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และตัวชี้วัดที่สอดคล้องในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะการพิจารณากำหนดตัวชี้วัดที่สามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถชี้วัดความก้าวหน้าและความสำเร็จของประเด็นยุทธศาสตร์ในข้อนั้น ๆ ได้ โดยประเด็นยุทธศาสตร์แต่ละข้อไม่ควรใช้ตัวชี้วัดตัวเดียวกัน นอกจากนี้ การประเมินข้อมูลฐานจะต้องมีข้อมูลของตัวชี้วัดในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ครบถ้วน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และคาดการณ์ไปอนาคตด้วยระยะเวลาที่เหมาะสม และมีแหล่งอ้างอิงที่เหมาะสม เชื่อถือได้ เช่น กรณีกทำแผนพัฒนา ระยะ ๕ ปี ควรจะมีการประเมินแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงย้อนหลัง ๕ ปี และคาดการณ์ในอนาคตอีก ๕ ปี

(๑.๓) การพัฒนาและประเมินทางเลือก ควรเพิ่มกล่องข้อความหรือย่อ

หน้าสรุปในหน้า ๒๗ ดังนี้

ข้อความ

ในการพัฒนาทางเลือก ทางเลือกที่พัฒนาขึ้นจะต้องมีจำนวนไม่มากหรือน้อยจนเกินไป โดยปกติไม่ควรเกิน ๓ - ๔ ทางเลือก เพื่อให้เห็นความแตกต่างของผลกระทบแต่ละทางเลือกและพิจารณาตัดสินใจ การประเมินทางเลือกได้ในทางปฏิบัติ และในแต่ละทางเลือกจะต้องสอดคล้องและครอบคลุมประเด็นยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการระบุข้อจำกัด ความเสี่ยง ความท้าทาย ของทางเลือกที่พัฒนาขึ้น และในการประเมินทางเลือก จะต้องมีการประเมินและคาดการณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ เปรียบเทียบกับสภาพตามปกติ เพื่อให้ได้ทางเลือกที่เหมาะสม และมีการจัดลำดับความเหมาะสมหรือให้คะแนนทางเลือกต่าง ๆ ทั้งจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย

(๑.๔) การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน ควรเพิ่มกล่องข้อความหรือย่อหน้าสรุปในหน้า ๒๗ ดังนี้

ข้อความ

มาตรการเพื่อความยั่งยืนที่กำหนดควรตอบสนองต่อการดำเนินงานตามทางเลือกการพัฒนา ซึ่งควรประกอบด้วยมาตรการส่งเสริม (Enhancement) ผลกระทบทางบวกหรือประโยชน์มาตรการหลีกเลี่ยง (Avoidance) และมาตรการลดหรือบรรเทา (Mitigation/ Reduction) ผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามทางเลือก และมาตรการเพื่อความยั่งยืนที่กำหนดควรเชื่อมโยงให้เกิดการดำเนินงานที่กับประเด็นยุทธศาสตร์/ ประเด็นการพัฒนา และตอบสนองให้บรรลุวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ มาตรการฯ ควรระบุกรอบระยะเวลาในการดำเนินงานและหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนด้วย

(๒) ขั้นตอนการกำหนดและคัดเลือกตัวชี้วัดยังไม่ชัดเจน

แนวทางปรับปรุงแก้ไข : ทบทวนและปรับปรุงเพิ่มเติมรายละเอียดในขั้นตอนการกำหนดตัวชี้วัด โดยควรเพิ่มข้อควรพิจารณาในการคัดเลือกตัวชี้วัด การระบุขอบเขตและวิธีการวัดของแต่ละตัวชี้วัด และการจัดลำดับความสำคัญของตัวชี้วัด เพื่อนำไปใช้ได้เหมาะสมสำหรับประเด็นยุทธศาสตร์การประเมินข้อมูลฐาน และการพิจารณาทางเลือก โดยปรับปรุงเพิ่มย่อหน้าสุดท้ายในขั้นตอนการกำหนดตัวชี้วัด ในหน้า ๒๒ ดังนี้

ข้อความ

ในการกำหนดตัวชี้วัดในกระบวนการ SEA สามารถพิจารณาคัดเลือกตัวชี้วัดที่มีอยู่ของแต่ละหน่วยงานที่ได้ดำเนินการและมีข้อมูลในการตรวจวัดอยู่แล้ว หรือสามารถกำหนดตัวชี้วัดเพิ่มเติมให้เหมาะสม สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่กำหนดไว้ จากนั้นนำตัวชี้วัดทั้งหมดที่ได้จากขั้นตอนการกำหนดตัวชี้วัดมาจัดหมวดหมู่ให้เหมาะสมตามผลลัพธ์ของการพัฒนาในแต่ละด้าน ซึ่งควรจะมีตัวชี้วัดที่สะท้อนผลลัพธ์ ครอบคลุมทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม และจะต้องดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของตัวชี้วัดด้วยเทคนิคทางวิชาการ โดยคณะผู้จัดทำ SEA ที่มีความเชี่ยวชาญที่หลากหลายและครอบคลุมในทุกมิติของตัวชี้วัด เช่น การวิเคราะห์ตามลำดับชั้น การเปรียบเทียบระดับความสำคัญที่ละคู่ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในการปรับปรุงขั้นตอนการกำหนดและคัดเลือกตัวชี้วัดสามารถเพิ่มแบบฟอร์มหรือตัวอย่างวิธีการดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของตัวชี้วัดด้วยเทคนิคทางวิชาการเพิ่มเติมในภาคผนวก

(๓) ยังไม่มีการกำหนดรายละเอียดขององค์ประกอบรายงานการกำหนดขอบเขต

แนวทางปรับปรุงแก้ไข : ควรมีการเพิ่มองค์ประกอบหรือหัวข้อที่ควรมีในรายงานการกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน ในหน้า ๒๓ โดยอย่างน้อยรายงานการกำหนดขอบเขตควรมีองค์ประกอบดังนี้

ข้อความ ตัวอย่างองค์ประกอบของรายงานกำหนดขอบเขต บทที่ ๑ บทนำ ๑.๑ ความเป็นมาของโครงการ ๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา ๑.๓ ขอบเขตพื้นที่ศึกษา ๑.๔ กรอบระยะเวลาของการศึกษา บทที่ ๒ ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา ๒.๑ ข้อมูลด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ๒.๒ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ๒.๓ ข้อมูลด้านสังคม	บทที่ ๓ ผลการศึกษาการกำหนดขอบเขต ๓.๑ การทบทวนนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาต่าง ๆ ๓.๒ การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาและประเด็นยุทธศาสตร์ ๓.๓ การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและตัวชี้วัด ๓.๔ การประเมินข้อมูลฐาน บทที่ ๔ การมีส่วนร่วมของประชาชน ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย ๔.๒ แผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม
---	--

๑.๒) บทที่ ๔ กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำ SEA และการจัดทำแผน

(๑) ภาพรวมของกระบวนการในแต่ละหัวข้อยังไม่มี การสรุปประเด็นสำคัญจำเป็นต้องมีหรือขาดไม่ได้ในแต่ละกระบวนการ

แนวทางการปรับปรุงแก้ไข : ควรเพิ่มในเนื้อหาเป็นรายการสรุปประเด็นสำคัญโดยย่อในตอนท้ายของขั้นตอนการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย การจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมที่ผู้จัดทำ SEA จำเป็นต้องคำนึงถึง ดังนี้

(๑.๑) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย ควรเพิ่มกล่องข้อความหรือย่อหน้าสรุปในหน้า ๓๗ ดังนี้

ข้อความ

ในการระบุผู้มีส่วนได้เสีย ต้องครอบคลุมกลุ่มคน ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันที่มีบทบาทหลักหรือมีส่วนได้เสียในการพัฒนานั้นในระดับพื้นที่หรือระดับนโยบาย และมีความสนใจต่อแผน/ แผนงานนั้น ๆ และจะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญและวิเคราะห์บทบาทของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มต่อแผน/ แผนงาน ทั้งมิติผลประโยชน์และมิติบทบาทต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผน เพื่อกำหนดระดับการให้ข้อมูลของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มได้

(๑.๒) การจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ควรเพิ่มกล่องข้อความหรือย่อหน้าสรุปในหน้า ๔๑ ดังนี้

ข้อความ

แผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมจะต้องสอดคล้องกับระดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย และมีการระบุระดับการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ SEA ให้ชัดเจน แผนที่กำหนดควรมีความต่อเนื่องตลอดทั้งกระบวนการ และสามารถทบทวนหรือปรับปรุงได้ตลอดช่วงระยะเวลาของกระบวนการ SEA เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมครอบคลุมกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและเหมาะสมมากที่สุด

(๒) ขั้นตอนการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย ยังไม่ได้ระบุหรือชี้ให้เห็นประโยชน์ ความจำเป็น และประสิทธิผลที่ได้จากการจัดทำแผนสื่อสารและการมีส่วนร่วม

แนวทางปรับปรุงแก้ไข ควรปรับปรุงเนื้อหาในหัวข้อการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Analysis) สำหรับขั้นตอนการจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น พร้อมทั้งแสดงประโยชน์ และประสิทธิผลที่ได้จากการจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากที่จะช่วยกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงกับแต่ละขั้นตอนของ SEA ซึ่งจะช่วยให้ขั้นตอนการมีส่วนร่วมสอดคล้องกับกรอบระยะเวลาของกระบวนการ SEA และสอดคล้องกับระดับความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย โดยควรเพิ่มการพิจารณาระดับการให้ของข้อมูลและระดับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียของแต่ละกลุ่มในแต่ละขั้นตอนการจัดทำ SEA และเพิ่มคำแนะนำหรือตัวอย่างแบบฟอร์มแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมที่สามารถระบุความเชื่อมโยงของการระบุความสำคัญของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ระดับการสื่อสารที่ควรใช้ ระยะเวลาและความถี่ที่ควรสื่อสาร เนื้อหาและวิธีการที่ใช้ในการสื่อสารอย่างเหมาะสม และการติดตามความก้าวหน้าและสำเร็จของการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ดังนี้

(๒.๑) เพิ่มคำอธิบายระดับการให้ข้อมูลของแผนภาพระดับของแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมในกระบวนการ SEA ในหน้า ๓๙ ดังนี้

ข้อความ

หลังจากทราบลำดับความสำคัญของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มแล้ว จะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการจัดทำ SEA ก่อนที่จะมีการกำหนดระดับการมีส่วนร่วมและการให้ข้อมูล โดยสามารถแบ่งระดับการได้รับและการให้ข้อมูล ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมและการให้ข้อมูล			กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย
การให้ ข้อมูล ต่อเนื่อง	*	หมายถึง ควรได้รับการสื่อสารผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลในรูปแบบอื่น ๆ เช่น เว็บไซต์ จดหมายข่าว เป็นต้น	ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องทุก ระดับ เช่น ประชาชนผู้ได้รับ ผลกระทบ หน่วยงานราชการ องค์กร/ สถาบันต่าง ๆ สื่อมวลชน รวมไปถึงประชาชน ทั่วไปที่มีความสนใจ
	(✓)	หมายถึง อาจไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมใน ขั้นตอนที่อยู่ในระดับการปรึกษาหารือ	
การปรึกษาหารือ	✓	ควรมีส่วนร่วมในกิจกรรม	ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องในบาง ระดับ เช่น หน่วยงานราชการที่ มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน สถาบันการศึกษาที่มีองค์ ความรู้ และประชาชนผู้ได้รับ ผลกระทบโดยตรง
	✓✓	ต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	
การร่วมตัดสินใจ	✓✓✓	จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจ ขาดไม่ได้	ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องใน ระดับที่มีความสำคัญมาก เช่น ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน ผู้ว่าราชการจังหวัด และ คณะกรรมการระดับนโยบายที่ เกี่ยวข้อง เป็นต้น

(๒.๒) ปรับปรุงตัวอย่างตารางแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม (ตารางที่ ๔-๑ เดิม) ให้สามารถระบุระดับการให้ข้อมูล ในหน้า ๔๐ ดังนี้

ตัวอย่างตารางแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการจัดทำ SEA

ขั้นตอนการศึกษา	วัตถุประสงค์ของการสื่อสารและมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย	กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ^๑ / และระดับการมีส่วนร่วมและการให้ข้อมูล ^๒						ระดับ/ รูปแบบการสื่อสาร
		กลุ่มที่ ๑	กลุ่มที่ ๒	กลุ่มที่ ๓	กลุ่มที่ ๔	กลุ่มที่ ๕	กลุ่มที่	
๑. การกำหนดขอบเขต								
๑.๑ การรวบรวมประเด็นปัญหา โอกาส ความคาดหวัง/ กังวลของผู้มีส่วนได้เสีย	- เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูลโครงการและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ - เพื่อรวบรวมประเด็นปัญหา ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย - เพื่อรับฟังความเห็น และข้อเสนอแนะต่อแผนและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ							- ระดับการให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และการปรึกษาหารือ รูปแบบการสื่อสาร: สัมภาษณ์ แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ
๑.๒ กำหนดเป้าหมายการพัฒนาและประเด็นยุทธศาสตร์/ กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและตัวชี้วัด/ การกำหนดทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น	- เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ - เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมกันประเมินสถานภาพและแนวโน้มของตัวชี้วัด - เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันกำหนดทิศทางของทางเลือกการพัฒนาเบื้องต้น - เพื่อร่วมกันสรุปการกำหนดขอบเขต (Scoping) ในการจัดทำ SEA							- ระดับการศึกษาหารือ รูปแบบการสื่อสาร: การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ
๒. ขั้นตอนการพัฒนาทางเลือกการพัฒนา การประเมินทางเลือกการพัฒนา								
๒.๑ การพัฒนาทางเลือก/ การประเมินทางเลือก	- เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ภาพอนาคตและทำความเข้าใจลักษณะทางเลือกการพัฒนา - เพื่อร่วมกันกำหนดและประเมินผลกระทบของตัวชี้วัดแต่ละทางเลือก - เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ รวมถึงมีส่วนร่วมในการประเมินและจัดลำดับ							- ระดับการศึกษาหารือ และการร่วมตัดสินใจ รูปแบบการสื่อสาร: การสนทนากลุ่ม และการประชุมรับฟังความคิดเห็น

ขั้นตอนการศึกษา	วัตถุประสงค์ของการสื่อสารและมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย	กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ^{๑/} และระดับการมีส่วนร่วมและการให้ข้อมูล ^{๒/}						ระดับ/ รูปแบบการสื่อสาร
		กลุ่มที่ ๑	กลุ่มที่ ๒	กลุ่มที่ ๓	กลุ่มที่ ๔	กลุ่มที่ ๕	กลุ่มที่	
	ความสำคัญของทางเลือกเพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด							
๓. ขั้นตอน การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน								
๒.๒ การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน	เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ รวมถึงมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนสำหรับทางเลือกที่เหมาะสม							- ระดับการศึกษาหารือ และการร่วมตัดสินใจ รูปแบบการสื่อสาร: การสนทนากลุ่ม และการประชุมรับฟังความคิดเห็น

หมายเหตุ: ๑/ กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย จำนวนกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย สามารถพิจารณาจัดกลุ่มจากบทบาท ความสำคัญและความเกี่ยวข้องกับแผน/แผนงานที่จัดทำ

๒/ ระดับการมีส่วนร่วมและการให้ข้อมูล จะพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนการจัดทำ SEA สามารถแบ่งออกเป็น ๕ ระดับดังนี้

- * หมายถึง ควรได้รับการสื่อสารผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลในรูปแบบอื่น ๆ
- (✓) หมายถึง อาจไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในขั้นตอนที่อยู่ในระดับการศึกษาหารือ
- ✓ หมายถึง ควรมีส่วนร่วมหรือได้รับข้อมูลข่าวสาร
- ✓✓ หมายถึง ต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
- ✓✓✓ หมายถึง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ ขาดไม่ได้,

สำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ SEA เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ที่ควรนำมาพิจารณา สรุปดังนี้

๑) การทดลองนำคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๕) ไปใช้กับการศึกษา SEA สำหรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ (เช่น แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาและปัตตานี แผนพัฒนาและคุ้มครองพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ เป็นต้น) เพื่อนำบทเรียนจากการใช้มาปรับปรุงต่อไป

๒) การศึกษาและพัฒนาคู่มือ SEA เชิงประยุกต์อื่นๆ สำหรับหน่วยงานเจ้าของแผน ซึ่งประกาศรายชื่อตามประเภทแผนในระเบียบฯ และกำหนดแผนงานการศึกษาให้หน่วยงานเจ้าของแผนและ สศช. ร่วมงานกันและสามารถเผยแพร่คู่มือดังกล่าว โดยการพัฒนาคู่มือเชิงประยุกต์นั้นสามารถดำเนินงานได้ ทั้งช่วงหลังหรือระหว่างการศึกษา SEA ของแผนนั้น ๆ เช่น คู่มือ SEA สำหรับแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คู่มือ SEA สำหรับแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ คู่มือ SEA ฉบับประชาชน เป็นต้น

๓) การศึกษาและพัฒนาคู่มือหรือแนวทางต่าง ๆ ของ SEA เช่น คู่มือการกำหนดขอบเขต คู่มือการมีส่วนร่วม คู่มือการติดตามและประเมินผลการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เป็นต้น

๘.๒.๓ บุคลากรด้าน SEA

การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้าน SEA เพื่อสนับสนุนการบังคับใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อน SEA ซึ่ง สศช. ได้ดำเนินงานในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ และยังเป็นภารกิจสำคัญที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการต่อไป เพื่อสนับสนุน และรองรับการบังคับใช้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. โดยมีข้อเสนอแนะที่ควรดำเนินการแบ่งตามกลุ่มเป้าหมาย ๓ กลุ่มหลัก สรุปดังนี้

๑) หน่วยงานภายใน สศช.

การจัดอบรมเพิ่มเติมสำหรับหน่วยงานภายใน สศช. ที่จะต้องเป็นผู้พิจารณาหรือมีส่วนร่วมในการพิจารณาแผนรายสาขา เชิงพื้นที่ หรือเชิงประเด็นที่เกี่ยวข้อง ผ่านการอบรมในรูปแบบการอบรมภายในองค์กร (In-House Training) เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจด้าน SEA ได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ โดยการฝึกอบรมจะแบ่งหลักสูตรออกเป็น ๒ ส่วน เพื่อให้เหมาะสมกับหน้าที่ของบุคลากรภายในแต่ละกองของ สศช. โดยแต่ละส่วนควรประกอบด้วยประเด็นหรือเนื้อหาสำคัญดังนี้

๑.๑) หลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่กองยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่

(๑) แนวทางการกำกับการศึกษา SEA ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ

(๒) แนวทางการสื่อสารความรู้และสร้างความเข้าใจ SEA สู่กลุ่มเป้าหมาย

(๓) แนวทางการติดตามและประเมินผล SEA ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ

(๔) แนวทางการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศ SEA และแผนที่เกี่ยวข้อง

(๕) แนวทางการจัดทำแผนรายสาขาและเชิงพื้นที่

๑.๒) หลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่กองอื่น ๆ ใน สศช. ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(๑) แนวทางและคู่มือ SEA เพื่อใช้ประกอบการวางแผนพัฒนา

(๒) แนวทางการสื่อสารความรู้และสร้างความเข้าใจความสำคัญของ SEA และแผนพัฒนาที่ยั่งยืน

(๓) แนวทางการกำกับกำกับการจัดทำแผน ที่ใช้ SEA กับหน่วยงานเจ้าของแผน

(๔) แนวทางการบูรณาการขั้นตอนการจัดทำแผนกับกระบวนการ SEA

๒) หน่วยงานภาครัฐเจ้าของแผน

การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของหน่วยงานเจ้าของแผน ด้วยการต่อยอดศักยภาพของบุคลากรที่เคยผ่านการฝึกอบรมจากหลักสูตรของ สศช. โดยสนับสนุนให้แต่ละหน่วยงานพัฒนาด้วยองค์การเอง เพื่อให้มีขีดความสามารถในการจัดทำ SEA ซึ่งได้ประกาศรายชื่อแผนตามระบุในระเบียบฯ โดยการฝึกอบรมควรประกอบด้วยประเด็นหรือเนื้อหาสำคัญดังนี้

๒.๑) ขั้นตอนการจัดทำ SEA ตามแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) เพื่อให้ทราบรายละเอียดและเข้าใจกระบวนการจัดทำ SEA และสามารถนำไปประยุกต์และออกแบบข้อกำหนดและขอบเขตงานสำหรับการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์สำหรับแต่ละหน่วยงานอย่างเหมาะสม

๒.๒) แนวทางการประยุกต์กระบวนการ SEA อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณและเวลา

๒.๓) การจัดหลักสูตรการฝึกอบรม SEA ในหัวข้อ การจัดทำ SEA รายสาขาและเชิงพื้นที่ ซึ่งอ้างอิงตามคู่มือ SEA เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๕ค) และเป็นการมุ่งกลุ่มเป้าหมายผู้เข้ารับการอบรมซึ่งสังกัดหน่วยงานเจ้าของแผนรายสาขาและเชิงพื้นที่ซึ่งระบุไว้ในระเบียบฯ

๒.๔) ความสำคัญของการเชื่อมโยงผลลัพธ์ SEA กับกระบวนการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงผลลัพธ์ของกระบวนการวางแผน

๒.๕) การจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน SEA อย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมถึงการแนะนำรูปแบบและวิธีการที่จะใช้ในการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของ SEA

๒.๖) แนวทางการพัฒนาและกำหนดตัวชี้วัดที่ดีและเหมาะสม

๓) สถาบันการศึกษา และบริษัทที่ปรึกษา

การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถาบันการศึกษา และบริษัทที่ปรึกษาที่จะเป็นองค์กรที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานเจ้าของแผนให้ดำเนินการศึกษาและจัดทำ SEA เพื่อสนับสนุนให้แต่ละองค์กรมีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการ SEA และเพิ่มขีดความสามารถในการจัดทำ SEA ให้สอดคล้องตามแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการฝึกอบรมควรประกอบด้วยประเด็นหรือเนื้อหาสำคัญ ดังนี้

๓.๑) ขั้นตอนการจัดทำ SEA ตามแนวทาง SEA (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ก) เพื่อให้ทราบรายละเอียดและเข้าใจกระบวนการจัดทำ SEA โดยรูปแบบการอบรมสามารถจัดทำเป็นชุดหลักสูตรต่อเนื่อง ดังนี้

- ชุดความรู้ที่ ๑: บทนำและความสำคัญ SEA
- ชุดความรู้ที่ ๒: การกลั่นกรอง
- ชุดความรู้ที่ ๓: การกำหนดขอบเขต
- ชุดความรู้ที่ ๔: การพัฒนาและการประเมินทางเลือก (เครื่องมือและวิธีการ)
- ชุดความรู้ที่ ๕: มาตรการเพื่อความยั่งยืน
- ชุดความรู้ที่ ๖: การสร้างมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- ชุดความรู้ที่ ๗: การจัดทำรายงาน SEA
- ชุดความรู้ที่ ๘: การผนวกกับแผน
- ชุดความรู้ที่ ๙: การติดตามประเมินผล

โดยในอนาคตสามารถพัฒนาเป็นหลักสูตรแบบออนไลน์ใช้วิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานซึ่งประกอบด้วยวิดีโอบรรยายที่บันทึกไว้ หรือการบรรยายเสมือนจริง (ออนไลน์) และช่วงการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ซึ่งในช่วงการบรรยายผ่านวิดีโอบันทึกไว้และการบรรยายเสมือนจริงควรจะเป็นการอธิบายเชิงทฤษฎีและเชิงแนวคิดในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทาง แบบจำลอง การนำไปใช้ และข้อจำกัดของ SEA ส่วนการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ สามารถใช้แบบฝึกหัดทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม ผ่านการอภิปรายและการนำเสนอแบบกลุ่ม คำถามและคำตอบ (Q & A) และแบบทดสอบ ผ่านกรณีศึกษา

๓.๒) การจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน SEA อย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมถึงการแนะนำรูปแบบและวิธีการที่จะใช้ในการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของ SEA

๓.๓) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อต่อยอดเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรสำหรับดำเนินกระบวนการ SEA

ทั้งนี้ ในการจัดทำและพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร SEA ดำเนินการโดยแต่งตั้ง **คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์** ภายใต้ คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและการมีส่วนร่วม ที่แต่งตั้งโดย กสย. เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดเนื้อหาและรูปแบบการจัดทำและพัฒนา

หลักสูตร SEA ในเชิงวิชาการให้สอดคล้องและเหมาะสมตามมาตรฐานระดับประเทศและระดับสากล เพื่อรองรับและสนับสนุนการจัดทำ SEA ตามประเภทของแผน และหน่วยงานเจ้าของแผน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการดำเนินการจัดอบรมของแต่ละหลักสูตรนั้น ควรจัดในรูปแบบลำดับ จากลำดับเบื้องต้นไปสู่ขั้นสูง โดยมีการจัดอบรมในสถานที่ที่เป็นลำดับแรก เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างเป็นรูปธรรม และ/หรือผสมผสานการอบรมในสถานที่กับการอบรมผ่านสื่อออนไลน์ตามความเหมาะสมในแต่ละกรณี รวมทั้งการจัดทำระบบการฝึกอบรม SEA ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) ของแต่ละหลักสูตร เพื่อให้ผู้สนใจสามารถเข้าร่วมได้ในทุกโอกาสอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการอบรมแต่ละหลักสูตรมีการกำหนดเงื่อนไขในส่วนของคุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรม และการผ่านหลักสูตรที่กำหนดมาก่อน

นอกจากนี้ การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรด้าน SEA ที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นแผนงานให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง คือ **การสร้างภาคี พันธมิตรกับสถาบันการศึกษา เอกชน ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งในประเทศ** ในลักษณะข้อตกลงความร่วมมือกับ สศช. และ/หรือ หน่วยงานเจ้าของแผน และการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา เรื่อง SEA สำหรับสถาบันการศึกษาเพื่อให้มีทรัพยากรสนับสนุนการขับเคลื่อน SEA ของประเทศ ซึ่งหากสถาบันการศึกษาสามารถพัฒนาบุคลากรให้มีขีดความสามารถในการศึกษาและจัดทำ SEA ที่มีคุณภาพได้นั้น จะเป็นกำลังสำคัญที่ส่งเสริมให้การจัดทำ SEA ของประเทศไทยถูกต้องตามหลักวิชาการ มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ **การสร้างเครือข่ายอาจารย์ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาที่มีประสบการณ์จัดทำ SEA เป็นลำดับต้นก่อน** รวมทั้ง สศช. ควรสร้างเครือข่ายไปยังมหาวิทยาลัยในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อให้เป็นศูนย์วิชาการด้าน SEA ของภูมิภาค ให้มีส่วนแบ่งเบาภาระการดำเนินการด้าน SEA จาก สศช. ในด้านการช่วยดำเนินการด้านการฝึกอบรมด้านองค์ความรู้ SEA ในอีกทางหนึ่งได้ด้วย

๘.๒.๔ การดำเนินงาน และการศึกษาเพิ่มเติมระยะต่อไป

งานวิจัยด้าน SEA เป็นหนึ่งในส่วนสำคัญที่จะทำให้ SEA มีพัฒนาการและความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ควรมีการนำผลการศึกษา SEA จากโครงการต่าง ๆ ในอนาคต รวมถึงการทบทวนการจัดทำ SEA ในประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา โดยอาจมีการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ เพื่อให้ภายในประเทศและในระดับสากลได้ทราบและยอมรับถึงความก้าวหน้าของงานทางด้าน SEA ในประเทศไทย

สำหรับประเด็นที่ควรมีการศึกษาและต่อยอดเป็นงานวิจัยร่วมกับสถาบันการศึกษา เพื่อศึกษาข้อมูลทางวิชาการเพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงการขับเคลื่อน SEA ในระยะยาว สรุปดังนี้

๑) การจัดทำ SEA

๑.๑) การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินผลกระทบทางเลือก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบสะสม (Cumulative Impact) จากกลุ่มมาตรการเพื่อความยั่งยืนที่ระบุในแผน

๑.๒) การพัฒนาวิธีการผนวกผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ในทางเลือกการพัฒนาต่าง ๆ ในระยะยาว เพื่อเป็นปัจจัยหนึ่งในการคัดเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

๒) การประเมินติดตามประเมินผล SEA

๒.๑) การศึกษาและถอดบทเรียนจากการประยุกต์ใช้ SEA กับการจัดทำแผนประเภทต่าง ๆ

๒.๒) การศึกษาประโยชน์จากการประยุกต์ใช้ SEA กับ แผน มีประโยชน์กว่าการไม่นำ SEA มาใช้อย่างไร กล่าวคือ การพิจารณาด้วยกรอบ SEA ซึ่งมีการบูรณาการครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่า ส่งผลดีต่อการจัดทำแผน ในกรณีที่ไม่วิเคราะห์ SEA อย่างไร

๓) การมีส่วนร่วม

๓.๑) การศึกษาและพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำ SEA กับแผน ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. ๒๕๖๓. ข้อมูลธุรกิจเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, กรุงเทพฯ.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. ๒๕๖๔. ข้อมูลธุรกิจเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2564/ECONOMICZONE/Sakaew.pdf

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. ๒๕๖๕. ข้อมูลธุรกิจเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2565/ECONOMICZONE/Sakaew.pdf

กรมโรงงานอุตสาหกรรม. ๒๕๖๔. รายชื่อผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรอง GI 1-5. โครงการอุตสาหกรรมสีเขียว. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://greenindustry.diw.go.th/webgi/>

กรุงเทพธุรกิจ. ๒๕๖๕. SEA กับการยุติความขัดแย้งกรณี "จะนะ" | ธีรวัฒน์ ขวัญใจ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/980349>

กองบริหารมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน. ๒๕๖๕. รายชื่อผู้ที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดสระแก้ว. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://tcps.tisi.go.th/public/certificatelist.aspx?province=27&provincename=สระแก้ว>

กุลสินี ยิ่งยืน และธนวิทย์ บุญสิทธิ์. ๒๕๖๓. ปัจจัยที่ส่งผลต่อราคาสินค้าเกษตรหลักในประเทศไทย. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ ๓๐ ประจำปี ๒๕๖๓ และการประชุมวิชาการระดับชาติ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ ๑ (หน้า ๗๓๒). สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ, พัทลุง.

คณะกรรมการจัดทำแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์. ๒๕๖๑. ร่าง แนวทาง (Guideline) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์. คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน, กรุงเทพฯ.

จรัสรัตน์ ทิมากร. ๒๕๕๙. 'SEZ สระแก้ว' โมเดลนำร่อง หนุนการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา. อินดัสเตรียล เทคโนโลยีรีวิว ๒๒, ๒๘๕.

ประชาไท. ๒๕๖๐. เครือข่ายสิ่งแวดล้อมตั้งรกราก SEA ประเมินผลกระทบระดับยุทธศาสตร์ เริ่มที่กระบี่. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://prachatai.com/journal/2017/03/70403>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มูลนิธิทีพี. ๒๕๖๒. คู่มือแนวทางเพื่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ผลิตภัณฑ์น้ำพริกเห็ดโครงการ “ยกระดับเห็ดสินค้าดีบ้านมั่นคง”. มูลนิธิทีพี, กรุงเทพฯ.
- ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า. ๒๕๖๕. ข้อมูลคนจน จังหวัดสระแก้ว. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.tpmmap.in.th>
- สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย. ๒๕๖๓. ขั้นตอนง่าย ๆ ยื่นขอมอก.เอส ถูกใจ SME ได้ใจลูกค้า. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.tasme.or.th/article/4455/>
- สำนักงานจังหวัดสระแก้ว. ๒๕๖๕ก. แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) ฉบับทบทวน ปี ๒๕๖๕. แหล่งที่มา: http://www.sakaeo.go.th/websakaeo/news_devpro/showList?cid=2
- สำนักงานจังหวัดสระแก้ว. ๒๕๖๕ข. (ร่าง) แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐. แหล่งที่มา: http://www.sakaeo.go.th/websakaeo/document_develop
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. ๒๕๖๔. ๒๒ กลุ่มน้ำในประเทศไทย และ พระราชกฤษฎีกากำหนดกลุ่มน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๔. สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๓. แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environment Assessment: SEA) ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environment Assessment: SEA) ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๕. คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.). (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://sdg12.onep.go.th/?page_id=18
- สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานสระแก้ว. ๒๕๖๕. ผลการฝึกอบรมจำแนกตามปีงบประมาณ. ฝ่ายแผนงานและประเมินผล สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานสระแก้ว, สระแก้ว.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดสระแก้ว. ๒๕๖๓. สถานการณ์แรงงานจังหวัดสระแก้ว ปี ๒๕๕๙- ๒๕๖๓. สำนักงานแรงงานจังหวัดสระแก้ว, สระแก้ว.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. ๒๕๖๕. ผลผลิตทางการเกษตรรวมสูงสุด ๕ อันดับแรก จังหวัดสระแก้ว. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://mis-app.oae.go.th/area/กลุ่มแม่น้ำ/โตนเลสาป/สระแก้ว>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ๒๕๖๔. โครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน จังหวัดสระแก้ว. สำนักงานคลังจังหวัดสระแก้ว, สระแก้ว.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๓ก. โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA). สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๓ข. แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๔ก. แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง). สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๔ข. รายงานการกำหนดขอบเขต (Scoping Report) โครงการติดตามและประเมินผลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๕ก. ความก้าวหน้าการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: https://www.nesdc.go.th/more_news.php?cid=482
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๕ข. เอกสารประกอบการนำเสนอ เรื่องการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์. ๘ กันยายน ๒๕๖๕ ณ โรงแรมอวตาร สป่าเมทเท่นสวีท จังหวัดอุทัยธานี.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๕ค. คู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สำนักเลขาธิการวุฒิสภา. ๒๕๖๕. รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) คณะกรรมาธิการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา. สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๗ (สระบุรี). ๒๕๖๔. รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จังหวัดสระแก้ว. ส่วนส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๗ (สระบุรี), สระบุรี.

ภาษาอังกฤษ

Annandale, D.D. 2014. Strategic Environmental Assessment for Spatial Planning - Guidance Document. IUCN Pakistan. Islamabad, Pakistan.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Canadian Council of Ministers of the Environment (CCME). 2009. **Regional strategic environmental assessment in Canada: Principles and guidance**. Canadian Council of Ministers of the Environment CCME, Ottawa.
- Cochran, W.G. 1977. **Sampling Techniques (3rd Edition)**. John Wiley, New York.
- Gabriel, J., Laugesen, C.H. 2000. **Integrated Environmental Planning: A Regional Perspective, Environmental Convention State Environmental Conservation Department (ECD)**. Sarawak, Malaysia.
- Partidário, M.R. 2003. **Strategic Impact Assessment for Spatial Planning – Methodological Guidance for Application in Portugal, Final Report of a Research Project**. FCT-UNL.
- Partidário, M.R. 2012. **Strategic Environmental Assessment Better Practice Guide - Methodological Guidance for Strategic Thinking in SEA**. Portuguese Environment Agency and Redes Energéticas Nacionais (REN), Lisbon.
- Roberts, P. 1994. **Sustainable Regional Planning**. Regional Studies. 28. 781-787.
- Saaty, T.L. 1980. **The Analytic Hierarchy Process**. McGraw-Hill, New York
- Sadler, B., Verheem, R. 1996. **Strategic Environmental Assessment: Status, Challenges and Future Direction**. Distributive trades VROM, Zoetermeer.
- Tulu, F.D. 2014. **Integration of Strategic Environmental Assessment Into Regional Planning**. Herald Journal of Geography and Regional Planning. 3. 1-15.
- World Bank. 1993. **Sectoral Environment Assessment**. Environmental Assessment Sourcebook Update, Environment Department.

บุคลากรที่ปรึกษา

โครงการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

๑. กลุ่มบุคลากรหลัก

๑.๑ รองศาสตราจารย์ ดร. สุระ พัฒนเกียรติ	หัวหน้าโครงการ
๑.๒ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	
๑.๒.๑ ศาสตราจารย์ ดร. สุลักษณ์ สารมณีนันท์	ที่ปรึกษาด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเชิงพื้นที่
๑.๒.๒ นางสินี ช่วงฉ่ำ	ที่ปรึกษาด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเชิงพื้นที่
๑.๒.๓ นายจักรกริช ธรรมศิริ	ที่ปรึกษาด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเชิงพื้นที่
๑.๒.๔ ดร. วิเทศ ศรีเนตร	ที่ปรึกษาประจำโครงการ และผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
๑.๒.๕ รองศาสตราจารย์ ดร. วันเพ็ญ วิโรจน์ภูมิ	ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
๑.๒.๖ ดร. อรรณย์ ศรีรัตน ทาบุญานอน	ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
๑.๒.๗ ดร. ชญาทัต เนียมแสวง	ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
๑.๒.๘ นายพงษ์ภัทร โชติสกุลรัตน์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำเว็บไซต์
๑.๒.๙ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธรรมรัตน์ พุทธิไทย	นักวิจัย
๑.๒.๑๐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กฤตณะ พงกษากร	นักวิจัย
๑.๒.๑๑ ดร. พูนเพิ่ม วรรณะพินทุ	นักวิจัย
๑.๒.๑๒ ดร.รัชพงษ์ กลิ่นศรีสุข	นักวิจัย
๑.๒.๑๓ ดร.ชัชฎาพงศ์ ประทุม	นักวิจัย

๒. กลุ่มบุคลากรสนับสนุนด้านวิชาการ

๒.๑ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรัณยา สุจริตกุล

ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติประยุกต์

๒.๒ ดร. ภัทรา เสมอวงษ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและสังคม

๒.๓ ดร. ธัญภัทร ศาสตร์ระบุรุษ

ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

๓. กลุ่มบุคลากรสนับสนุนโครงการ

๓.๑ ผู้ช่วยอาจารย์ ศิริสิทธิ์ วงศ์วาสนา

๓.๒ ผู้ช่วยอาจารย์ กิจภาณุวัฒน์ ธนธาราศิริ

๓.๓ นาย ปฐมพต ฉินสวัสดิ์พันธุ์

๓.๔ นาย จตุรนต์ คูพัฒนานนท์

๓.๕ นางสาว ศิริลักษณ์ รัตนบัวชุม

๓.๖ นางสาว ธาณี แสงอ่อน

๓.๗ นางสาว ศรินภา มิ่งส่วน

๓.๘ นางสาว กมลวรรณ ศรีราช

๓.๙ นางสาว ญาณินทร์ คงเดชา

๓.๑๐ นางสาว ปฐมาภรณ์ ไสหา

๓.๑๑ นางสาว วิลินธร ชูโต

๓.๑๒ นาย วีระวัชร ธงเกียรติเจริญ

๓.๑๓ นาย สราวุธ เพ็งจันทร์

๓.๑๔ นางสาว อติยา ภัคดีสม

๓.๑๕ นางสาว สุสนา แหละตี

๓.๑๖ นายปิยะวุฒิ สมวงศ์